
Reactienota

(Nota van Antwoord)

Ontwerp Structuurvisie en bijbehorend Milieueffectrapport (Plan-MER)

Gemeente Het Hogeland en provincie Groningen

Versie: definitief

Datum: 31 augustus 2023

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave	2
2. Inleiding	4
3. Zienswijzen (1 t/m 40)	6
Zienswijze 1: Waterschap Noorderzijlvest	6
Zienswijze 2: Stichting Beheer en Onderhoud van het poldermolencomplex Goliath	6
Zienswijze 3.....	7
Zienswijze 4.....	9
Zienswijze 5.....	10
Zienswijze 6.....	15
Zienswijze 7: TenneT	19
Zienswijze 8: Dorpsbelangen Spijk (PlanMER).....	21
Zienswijze 9: Dorpsbelangen Spijk (structuurvisie)	25
Zienswijze 10: Gemeentelijke Gezondheidsdienst Groningen (GGD)	29
Zienswijze 11: Gemeente Groningen	30
Zienswijze 12.....	30
Zienswijze 13.....	32
Zienswijze 14.....	33
Zienswijze 15.....	33
Zienswijze 16.....	34
Zienswijze 17.....	34
Zienswijze 18.....	34
Zienswijze 19.....	35
Zienswijze 20.....	35
Zienswijze 21.....	36
Zienswijze 22.....	37
Zienswijze 23.....	37
Zienswijze 24.....	38
Zienswijze 25: Natuur en Milieufederatie Groningen (NMF) - mede namens Het Groninger Landschap, Natuurmonumenten en de Waddenvereniging.....	39
Zienswijze 26: gemeente Eemsdelta	42
Zienswijze 27: Gasunie B.V.	45
Zienswijze 28: Veiligheidsregio Groningen	45
Zienswijze 29.....	46
Zienswijze 30.....	46
Zienswijze 31.....	47
Zienswijze 32: Dorpsbelangen Oudeschip	47
Zienswijze 33: Dorpsbelangen Oudeschip	47
Zienswijze 34.....	48
Zienswijze 35.....	48
Zienswijze 36.....	50
Zienswijze 37: Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV)	60

Zienswijze 38.....	60
Zienswijze 39.....	60
Zienswijze 40.....	60
4. BIJLAGEN	61
1 t/m 40: de volledige (geanonimiseerde) zienswijzen	61

2. Inleiding

In het kader van de gebiedsontwikkeling Oostpolder zijn in de periode van 1 juni t/m 12 juli 2023 drie documenten ter inzage gelegd¹. Het betreft:

- Ontwerp Structuurvisie
- Milieueffectrapportage (Plan-MER)
- Onderliggend brondocument

De documenten zijn tegelijkertijd ter inzage gelegd omdat er inhoudelijke raakvlakken zijn. Op deze manier kunnen belanghebbenden alle informatie in samenhang bestuderen en in één keer reageren.

Belanghebbenden konden reageren door het indienen van een zienswijze. Op 3 juni is een informatiemarkt georganiseerd om iedereen in de gelegenheid te stellen om toelichting te krijgen op alle stukken van de provincie (bevoegd gezag) en gemeente (bestuurlijk opdrachtgevers en de ambtelijke projectorganisatie), en van de betrokken adviesbureaus. Vanuit de projectorganisatie is gedurende de termijn van tervisielegging aan omwonenden ondersteuning aangeboden bij het formuleren van een zienswijze. Een onafhankelijk bureau stond paraat om hen hierbij te helpen. Hoewel dit initiatief van de projectorganisatie werd gewaardeerd hebben omwonenden geen gebruik gemaakt van dit aanbod.

In deze reactienota geven we een inhoudelijke reactie op de binnengekomen zienswijzen en of, en zo ja hoe, deze moeten worden meegenomen en verwerkt in de planuitwerking en de vervolgfasen.

Naast de ter inzagelegging zijn alle documenten schriftelijk aan de volgende bestuursorganen voorgelegd:

- Gemeente Eemsdelta
- Waterschap Noorderzijlvest
- Ministerie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- Ministerie Infrastructuur en Waterstaat
- Rijkswaterstaat
- Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap
- Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
- ProRail
- Veiligheidsregio Groningen
- TenneT Regio Noord
- Gasunie (N.V. Nederlandse Gasunie)
- Commissie voor de milieueffectrapportage
- Commissie voor het Waddengebied

Zes bestuursorganen hebben schriftelijk gereageerd; in de reactienota zijn deze zienswijzen en bijbehorende reacties opgenomen.

Binnengekomen reacties en ontvankelijkheid

Gedurende de termijn van ter inzagelegging zijn in totaal 40 inzendingen met zienswijzen, reacties en opmerkingen binnengekomen op de Structuurvisie, Plan-MER en het Brondocument. Deze zienswijzen zijn afkomstig van 21 afzenders; 9 bestuursorganen en 12 particulieren. Een aantal zienswijzen is meerdere keren ingediend, in totaal gaat het om 28 unieke reacties.

Alle binnengekomen zienswijzen zijn ontvankelijk. De gemeente Het Hogeland en provincie Groningen hebben alle binnengekomen zienswijzen zorgvuldig gelezen en van een reactie voorzien. In deze nota zijn de zienswijzen gebundeld (zie de bijlage), samengevat en van een reactie voorzien. Zienswijzen van bestuursorganen of belanghebbendenorganisaties zijn onder vermelding van de naam weergegeven. De zienswijzen, reacties en opmerkingen van particulieren zijn anoniem weergegeven.

---

¹ Tegelijkertijd heeft ook de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het op te stellen van de Project-MER ter inzage gelegen (conform de Wet Milieubeheer). De reacties hierop zijn in een aparte notitie samengevat en beantwoord.

Voorlopig advies van de Commissie m.e.r.

De Commissie m.e.r. heeft op 27 juli 2023 schriftelijk gereageerd op de ontwerp Structuurvisie en de PlanMER. Dit voorlopig advies is op 24 juli 2023 voor besproken. Het voorlopig advies en het verslag van het overleg zijn als bijlage bij deze Reactienota gevoegd.

De aard van de zienswijzen

De aard van de zienswijzen verschilt sterk. Er zijn opmerkingen gemaakt over onder andere:

- Nut en noodzaak de locatie Oostpolder; deze worden in een aantal zienswijzen ter discussie gesteld.
- Omwonenden geven aan dat zij vinden dat tegenover de negatieve 'lasten', zoals hinder en overlast door de gebiedsontwikkeling Oostpolder, positieve 'lusten' moeten staan, die de leefbaarheid en de brede welvaart in het gebied verbeteren. Daarbij wordt bedoeld op zowel maatregelen die ten goede komen aan de hele gemeenschap als maatregelen die specifiek zijn bedoeld voor individuele bewoners.
- Meerdere zienswijzen gaan in op de (twijfel over) de daadwerkelijke economisch toegevoegde waarde van bedrijven in de Oostpolder, zoals werkgelegenheidseffecten. In een aantal gevallen wordt ook ingegaan op de wens om de 'wederkerigheid' tussen bedrijven en omwonende een betere invulling te geven.
- Er is relatief vaak inhoudelijk gereageerd op het Plan-MER, zowel de samenvatting als de onderliggende deelrapporten, met vragen over het onderzoek en de effectbeoordeling.
- Een aantal indieners gaat in op, voor henzelf, specifieke belangen.
- Meerdere indieners, vooral omwonenden, wijzen met klem op de negatieve milieueffecten en de impact van de gebiedsontwikkeling op het woon- en leefklimaat in de omliggende dorpen.
- Een aantal zienswijzen bevat suggesties voor tekstuele aanvullingen of wijzigingen (bijvoorbeeld vanwege fouten) in de Ontwerp-Structuurvisie en het Plan-MER.
- Meerdere zienswijzen gaan kritisch in op de wijze waarop de gemeente en de provincie het 'open planproces' en de participatie vormgeven.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is per inzending (op volgorde van binnenkomst) de ingediende zienswijze samengevat en voorzien van een reactie (cursief) van provincie Groningen en gemeente Het Hogeland. Ter informatie zijn alle binnengekomen reacties en bijlagen, geanonimiseerd waar nodig, volledig als bijlage toegevoegd.

3. Zienswijzen (1 t/m 40)

Zienswijze 1: Waterschap Noorderzijlvest

- Het waterschap geeft een aantal tekstuele correcties en (kleine) toevoegingen op het deelrapport Water van het Plan-MER.
  - *Hartelijk dank voor deze toevoegingen. Wij zullen bij de uitwerking van het Project-MER ontwerp-PIP uitgaan van de feitelijke situatie en de juiste benamingen en aandacht hebben voor de genoemde aspecten.*
- Het creëren van nieuwe peilgebieden heeft niet de voorkeur van het waterschap.
  - *Wij nemen uw opmerking mee bij de volgende fasen van de voorbereiding van de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Wij betrekken het waterschap bij het opstellen van het Waterhuishoudingsplan in het kader van het opstellen van de Project-MER*
- Het waterschap merkt op dat aan de eis van 10% waterberging bij toename van verhard oppervlak wordt voldaan.
  - *Fijn dat u dit constateert.*
- Het waterschap vraagt rekening te houden met een onderhoudsstrook van 5 meter aan weerszijden van de watergangen.
  - *Wij hebben uw opmerking genoteerd in het KES-dossier en conform gehanteerd bij de Structuurvisie en bij het opstellen van het Waterhuishoudingsplan in het kader van het opstellen van de Project-MER.*
- Het waterschap vraagt rekening te houden met het afvoeren van hemelwater afkomstig van dakoppervlakken direct op het oppervlaktewater.
  - *Wij hebben uw opmerking genoteerd in het KES-dossier. Wij nemen uw opmerking mee bij de volgende fasen van de voorbereiding van de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Wij betrekken het waterschap bij het opstellen van het Waterhuishoudingsplan in het kader van het opstellen van de Project-MER.*

Zienswijze 2: Stichting Beheer en Onderhoud van het poldermolencomplex Goliath

- De indiener vraagt waarom de Oostpolder wordt opgeofferd voor industrieterrein.
  - *Met deze gebiedsontwikkeling willen gemeente en provincie werkgelegenheid en andere economische toegevoegde waarde creëren en de leefbaarheid in Noordoost Groningen op peil houden. In de nabije toekomst verdwijnen er banen in de regio door de afbouw van de gaswinning. Recente cijfers van het CBS (augustus 2023) tonen aan dat de Groningse economie krimpt als gevolg van het afbouwen van de gaswinning. Nieuwe werkgelegenheid is welkom. Kansrijke sectoren (waarvoor ook belangstelling aantoonbaar is) zijn met name waterstof, batterijen, datacenters en nieuwe, innovatieve bedrijven.*
  - *Deze gebiedsontwikkeling maakt tevens realisatie van de provinciale doelstellingen, gericht op het versterken van de regionale economie, het vergroenen van de industrie en het leveren van een bijdrage aan de energietransitie fysiek mogelijk.*
  - *De locatiekeuze Oostpolder is nader onderbouwd in het Plan-MER (deel 1) en de Structuurvisie.*
- Wat is concreet de stand van zaken? Hoelang duurt het voordat de Oostpolder is volgebouwd?
  - *Een gebiedsontwikkeling is altijd een langjarig proces. Voor de gebiedsontwikkeling Oostpolder gaan we nu uit van een ontwikkelperiode van tien jaar. Uniek aan deze gebiedsontwikkeling is, dat in tegenstelling tot wat we vaak elders zien, een belangrijk doel is, we niet gaan voor het zo snel mogelijk uitgeven van de gronden en daarmee het positieve resultaat op de grondexploitatie te maximaliseren. Hier is het uitgangspunt het zorgvuldig leggen van de 'ruimtelijke puzzel' belangrijk. Dit kan tot gevolg hebben dat de hele gebiedsontwikkeling langer duurt; dat is ingecalculeerd.*

- *De Oostpolder is mede bestemd voor de landzijdige installaties van TenneT en voor waterstoffabrieken, die nodig zijn om de aanlanding van energie van windparken op zee mogelijk te maken. Het ontwikkelingstempo van die windparken op zee is dus medebepalend voor het gewenste ontwikkelingstempo van de Oostpolder. Het besluit om in 2031 alle installaties gereed te hebben om 4,7 GW elektriciteit aan te kunnen landen in de 'omgeving van de Eemshaven' maakt het planologische besluit over de ontwikkeling van de Oostpolder urgent.*
- Wanneer wordt de infrastructuur aangelegd?
  - *De infrastructuur in het gebied wordt ontworpen en aangelegd als duidelijk is hoe de ruimte wordt uitgegeven en welke 'verbindingen' nodig zijn.*
- De indiener merkt op dat landbouwers de kans moeten krijgen om hun bedrijven zo lang mogelijk voort te zetten of voldoende moeten worden gecompenseerd, in de buurt van hun huidige bedrijven.
  - *Wij zijn en gaan met de grondeigenaren individueel in gesprek over 'maatwerkoplossingen', onder andere over voortzetting van hun bedrijfsactiviteiten en over compensatie.*
- Worden bouwbedrijven uit de buurt ingeschakeld in de bouwfase?
  - *Het benutten van 'koppelkansen', zoals het inschakelen van lokale bedrijven, vinden wij belangrijk bij deze gebiedsontwikkeling. Daarvoor is in de realisatiefase, waarbij meer duidelijkheid ontstaat over welke (bouw)activiteiten in de Oostpolder worden uitgevoerd, expliciet aandacht voor. Uiteraard bepalen de toekomstige bedrijven zelf welke partijen ze inschakelen, daar heeft de overheid heel beperkt invloed op, wel als het gaat over inrichting van het gebied (groen/blauw/grijs).*
- Is gedacht aan huisvesting en voldoende eetgelegenheden voor (tijdelijke) werknemers?
  - *Het realiseren van huisvesting en voorzieningen voor (tijdelijke) werknemers in een opgave, waar de gemeente Het Hogeland t.z.t. bij het ruimtelijke beleid uitwerking aan geeft.*
- Indiener doet de suggestie om een treinstation aan te leggen ter hoogte van de Oostpolder; het spoor ligt er al.
  - *Wij danken u voor deze suggestie. De Provincie en gemeente sturen actief op 'duurzame mobiliteit bij bedrijven'. In het verloop van de verdere planvoorbereiding en realisatie wordt duidelijk, of een treinstation ter hoogte van de Oostpolder een haalbare optie is. Goede (pendel)verbindingen vanaf station Eemshaven zijn mogelijk ook een optie voor vervoer van werknemers.*
- Indiener vraagt aandacht voor de (geluids)isolatie van de poldermolen Goliath, ook in relatie tot toename van geluidhinder door de vestiging van nieuwe industrie.
  - *Wij gaan graag in gesprek met u over de mogelijkheden hiervoor.*

Zienswijze 3

- Client handhaaft de zienswijze zoals ingediend op 11 juli 2022 onverkort.
  - *Wij hebben uw opmerking gelezen; uw zienswijze wordt (als onderdeel van de Reactienota op de reacties over de kennisgevingen voornemen, participatie en de m.e.r.-procedure) ook bij deze besluitvormingsprocedure meegewogen.*
- De indiener merkt op dat uit onderzoek (o.a. notitie Stec) niet blijkt dat de genoemde sectoren zich daadwerkelijk gaan vestigen. Andere locaties in Europa hebben mogelijk voordelen, die de Oostpolder niet biedt: directe beschikbaarheid van subsidies, grond en grote hoeveelheden groene stroom of ligging nabij auto-industrie en industriële gebruikers van waterstof.
  - *De indiener merkt terecht op dat er concurrerend aanbod is, vooral vanuit plekken buiten Nederland, met name in Duitsland. Deze locaties concurreren niet zozeer op het vlak van locatievoordelen maar vooral op het gebied van subsidies.*
  - *De notitie van Stec beschrijft vijf uitzonderlijke locatiekwaliteiten van de Oostpolder:*
    - *Veel ruimte; meerdere honderden hectares bedrijventerrein en de mogelijkheid grote kavels aan individuele bedrijven uit te geven;*
    - *Groeiende beschikbaarheid van elektriciteitstoevoer vanuit wind op zee ;*
    - *Aanwezigheid van ruimte voor nog 2GW op het elektriciteitsnet, zowel voor afname als terug levering van energie;*

- *Multimodale bereikbaarheid door nabijheid van de Eemshaven, die voor 'productiebedrijven' mogelijk een extra locatievoordeel vormt;*
  - *Mogelijke synergievoordelen met andere grootschalige bedrijven (bijvoorbeeld reststoffenuitwisseling, gezamenlijke productie van zoetwater, gezamenlijke innovatie en aantrekkelijkheid vanuit één profiel van het gebied).*
- *Aanvullend hierop kan Oostpolder zich nog onderscheiden met de aanwezigheid van een bio-based industriecluster in Delfzijl, de mogelijkheden samen te werken met het Zernike instituut voor bijvoorbeeld specialistische opleidingen op het gebied van batterijtechnologie en de aanwezigheid van bestaande datacenters.*
- Indiener merkt op dat geen rekening is gehouden met het verminderen/afbouwen van de elektriciteitsproductie door stilleggen van de kolencentrale in de Eemshaven in 2030.
  - *De aanlanding van Wind op Zee (PAWOZ) garandeert de stroomlevering na 2030, ook als de kolencentrale wordt gesloten.*
- Indiener merkt op dat door grootschalige waterstofproductie op zee hiervoor op land (bijvoorbeeld in de Oostpolder) geen ruimte meer nodig is, onder verwijzing naar rapportages van TNO en Buck Consultants International. Indiener vindt het merkwaardig dat deze informatie niet is opgenomen in de Stec-notitie.
  - *De minister van Klimaat en Energie heeft een eerste pilot aangekondigd, om de productie van waterstof op zee te gaan ontwikkelen. De pilot is aangekondigd nadat het Stec-rapport was afgerond; daarom is dit niet genoemd in de rapportage. Informatie vanuit de waterstofsector naar de mogelijkheden tot het opwekken van 'waterstof op zee' laten zien dat deze ontwikkeling nog in een beginstadium verkeert en dat voor de komende decennia ruimte op land nodig is voor met name de energie infrastructuur.*
- De ontwikkeling van een windpark in de Oostpolder is destijds gedaan onder andere vanwege de openheid van het gebied, hetgeen goed is voor de productie van windenergie en voor onderhoud van de windturbines. De voorgenomen gebiedsontwikkeling in de Oostpolder zullen aantasting betekenen van de geschiktheid van de Oostpolder voor de opwekking van windenergie. Indiener is benieuwd wat de initiatiefnemer gaat doen om deze aantasting te voorkomen dan wel te beperken en hoe zij het gesprek hierover gaat voeren; ondanks toezeggingen is hiertoe nog geen initiatief genomen.
  - *Wij begrijpen uw zorg. De gebiedsontwikkeling Oostpolder is 'windinclusief'; dit betekent dat toekomstige bedrijven hun plannen moeten afstemmen op de aanwezigheid van windturbines. Graag gaan we met Waddenwind B.V. in gesprek over de wijze waarop de gebiedsontwikkeling Oostpolder hier zo goed mogelijk rekening mee kan houden.*
- Indiener merkt op dat nut en noodzaak van de gebiedsontwikkeling Oostpolder onvoldoende is aangetoond, in tegenstelling tot nut en noodzaak van de opwek van windenergie. De gebiedsontwikkeling is onomkeerbaar; de indiener geeft aan dat niet tot deze ontwikkeling kan worden besloten, zolang nut en noodzaak onvoldoende is aangetoond en bij voorbaat zeker is dat deze ontwikkeling schadelijke effecten heeft op de opwekking van groene stroom.
  - *Provinciale Staten hebben op 30 juni 2021 ingestemd met het starten van de planuitwerkingsfase voor de gebiedsontwikkeling Oostpolder. In de verkenning, die aan dat besluit voorafging, zijn nut en noodzaak voldoende aangetoond. Met de ontwikkeling van de Oostpolder geven gemeente Het Hogeland en provincie Groningen invulling aan een aantal gezamenlijke ambities. Deze ambities hebben betrekking op de thema's energietransitie, klimaat, duurzaamheid, economie, werkgelegenheid en ruimtelijke inpassing. In het koersdocument Omgevingsvisie is de focus van de provincie tot 2050 verwoord; de Oostpolder als bovenregionaal bedrijventerrein is expliciet genoemd. De onderbouwing van nut en noodzaak van de gebiedsontwikkeling Oostpolder is afkomstig uit verschillende documenten, die u op de online leestafel op www.hetdigitalediggelschip.nl kunt vinden. Het gaat specifiek om de notities van Stec (in het brondocument), de marktverkenning van Buck Consultants International, de notitie over ontwikkelzones van Stec en de analyse van de hightech sector van Deloitte. Deze laatste documenten vindt u onder het kopje 'studies'.*

- Indiener geeft een aantal negatieve effecten weer, die zich kunnen voordoen. Zoals:
  - Windafvang
  - Gedwongen langzamer laten draaien of stopzetten turbines (voorkomen aanvaringen met vogels en vleermuizen, voorkomen overschrijding van geluidnormen door reflectie, voorkoming ijsafval).
  - Eventuele beperkende voorschriften, bijvoorbeeld ter beperking van het groepsrisico.
  - *Wij begrijpen uw zorg. De gebiedsontwikkeling Oostpolder is 'windinclusief'. Graag gaan we met de indiener nader in gesprek over de wijze waarop de gebiedsontwikkeling het beste kan worden gerealiseerd. Daarbij zijn bouwhoogtes en andere zaken, die van invloed zijn op het vangen van wind, onderwerpen om nadere afspraken over te maken.*
- Indiener vraagt specifiek aandacht voor het probleem van geluidversterking door verharding (weerkaatsing) en handhaving daarop van de geluidnormen, vooral ter plaatse van geluidgevoelige objecten. Als het risico op normoverschrijding toeneemt dan neemt het risico op handhaving eveneens toe. Dit kan leiden tot vermindering van opbrengsten van het windpark. In het Plan-MER is dit beschreven (pagina 108) en het nadelige gevolg wordt dus onderkend.
  - *Dit punt heeft zeker de aandacht. In het geluidsonderzoek bij het Plan-MER is hier modelmatig reeds rekening mee gehouden, en ook bij de vervolgonderzoeken zal dit punt van geluidreflectie worden meegenomen.*
- Indiener benadrukt het belang dat de windturbines kunnen blijven staan op de vergunde locaties. Indiener vindt het antwoord op deze vraag in de reactienota van 11 juli 2022, waarin is aangegeven dat de gebiedsontwikkeling 'windinclusief' is, niet voldoende. Indiener vraagt om zekerheid en garantie voor de client. De eventuele noodzaak van voortijdige verwijdering van een turbine is zeer ingrijpend, voor de client/exploitanten, financiers en stroomafnemers. Daarbij bestaat het risico van schadeclaims.
  - *De term 'windinclusief' betekent dat de windturbines op de huidige, vergunde plek bij de gebiedsontwikkeling Oostpolder een uitgangspunt zijn. In het Provinciaal InpassingsPlan, dat naar verwachting in december 2023 wordt vrijgegeven voor tervisielegging, worden de windturbines bestemd.*
- Indiener benadrukt het belang van vrije en onbelemmerde toegang en een vrije ruimte rond de turbines, voor beheer en onderhoud aan de turbines (conform een aantal genoemde specificaties).
  - *Graag gaan we met Waddenwind B.V. in gesprek over de wijze waarop bij de gebiedsontwikkeling en de kavelinrichting de benodigde vrije ruimte voor onderhoud van de windturbines het beste kan worden gerespecteerd. Daarbij brengen we de voorwaarden en eisen, zoals toegang tot de windturbines, goed in beeld en leggen deze vast in ons klanteisen-systeem (KES) zodat dit is geborgd voor het hele gebiedsontwikkelingsproces.*
- Indiener benadrukt dat de tracés van stroomkabels vrij moeten blijven van bebouwing en bereikbaar moeten blijven voor beheer en onderhoud.
  - *Deze tracés van stroomkabels zijn bekend. Graag gaan we met Waddenwind B.V. in gesprek over de wijze waarop bij de gebiedsontwikkeling en de kavelinrichting de aansluitingen van de windturbines op het elektriciteitsnet het beste kunnen worden gerespecteerd. Daarbij brengen we de voorwaarden en eisen, zoals toegang tot de windturbines, goed in beeld en leggen deze vast in ons klanteisen-systeem (KES) zodat dit is geborgd voor het hele gebiedsontwikkelingsproces.*

Zienswijze 4

- Deelrapport verkeer pag. 23: Het lijkt niet zinnig om de maximumsnelheid op de N33 (tot aan Google) te verhogen naar 100km/uur. Dit leidt tot extra brandstofverbruik en verkeerslawaaai.
  - *Wij nemen deze zienwijze voor kennisgeving aan. In het kader van de planuitwerking Oostpolder is er geen voornemen om de snelheid op de N33 te verhogen. In de milieuonderzoeken houden we de huidige snelheden aan die op de N33 gelden.*
- Deelrapport verkeer pag. 30: De opmerking dat verwachte verkeerstoename 'acceptabel' zijn is niet objectief. Verkeersremmende maatregelen worden niet concreet gemaakt; deze kunnen weer voor aanvullend gevaar, toename lawaai en hoger brandstofverbruik leiden. Indiener pleit voor maatregelen als flitspalen en VOP's, om de leefbaarheid in Oosteinde en Roodeschool te waarborgen.

- *We snappen uw zienswijze want het oordeel of een verkeerstoename wel of niet acceptabel is bevat altijd een zekere mate van subjectiviteit. De bredere discussie is dat er – mogelijk – ook in de huidige situatie verkeer over de N363 naar de Eemshaven rijdt, dat eigenlijk de N33 of de N46 moet blijven volgen. Mitigerende maatregelen kunnen helpen om het gebruik van de N363 terug te dringen, en zeker als dit leidt tot verbetering van de leefbaarheid en verkeersveiligheid kunnen deze maatregelen wenselijk zijn. Uw suggesties voor maatregelen nemen wij ter harte en zullen wij te zijner tijd bij de nadere analyse en mogelijke maatregelen als opties meenemen.*
- Deelrapport verkeer pag. 30: Indiener vraagt hoe de afslag Spijk/Losdorp van de N33 veilig blijft, want deze afslag/kruising wordt drukker dan de kruising N33/Dijkweg. Met wie wordt hierover overlegd? Wie bepaalt wat 'passende maatregelen' zijn?
  - *Vanuit het RWS-project voor verbetering van de verkeersveiligheid op de korte termijn wordt onder meer naar de aansluitingen op de N33 gekeken. De verkeerseffecten van de gebiedsontwikkeling Oostpolder zal op zich geen aanleiding geven om deze aansluitingen aan te passen maar vanuit een integrale benadering zijn er mogelijk wel aanleidingen om verbeteringen aan te brengen. Voor verbreding van de N33 op de langere termijn heeft het kabinet geld toegezegd in het kader van de parlementaire enquête gaswinning. Om voor die verbreding een plan uit te werken zal een aparte procedure worden opgestart. Bij de start van die procedure wordt met een kennisgeving bekend gemaakt hoe belanghebbenden worden betrokken.*
- Deelrapport geluid pag. 36: indiener uit grote zorgen over de toename van wegverkeer op de N33 waardoor de GPP's worden overschreden. Indiener vreest dat overheden (vooral ook bij verbreding van de N33 tussen Zuidbroek en Appingedam en de verhoging van de maximumsnelheid naar 100km/uur) onvoldoende maatregelen wil nemen om geluidstoename tegen te gaan.
  - *De daadwerkelijke toename van verkeer hangt af van de bedrijven die er gaan komen. De wegbeheerder Rijkswaterstaat houdt de ontwikkeling van het verkeer bij. Als uit deze monitoring blijkt dat de geluidbelasting te hoog wordt, dan kunnen maatregelen worden ingezet. Te denken valt aan bronmaatregelen (bijvoorbeeld stil asfalt) en overdrachtsmaatregelen (bijvoorbeeld schermen). Binnen de hiervoor genoemde planvorming voor verbreding van de N33 op de langere termijn, zal ook worden meegenomen welke maatregelen nodig zijn om aan de wettelijke normen voor geluidhinder te voldoen.*
- Indiener pleit voor monitoren van geluid, milieu en dergelijke door een onafhankelijke instantie. Hij wijst erop dat de specificaties die fabrikanten (van auto's, windturbines) opgeven in praktijk niet altijd kloppen.
  - *De Omgevingsdienst Groningen is, als uitvoeringsorganisatie van de overheid, belast met de controle op naleving op wet- en regelgeving en voorwaarden uit vergunningen. De Omgevingsdienst voert regelmatig controles en metingen uit in het kader van monitoring en neemt ook maatregelen bij overschrijdingen. De opmerkingen over onjuistheid in specificaties van fabrikanten nemen wij voor kennisgeving aan.*
- Indiener merkt op dat in het MER niet wordt gekeken naar de afstand tot de dichtstbijzijnde brandweer- en ambulancepost en ziekenhuis. Hij merkt op dat een dergelijke post in de nabije omgeving (met de suggestie locatie Delfzijl-Zuid) de veiligheid voor werknemers kan vergroten.
  - *De Veiligheidsregio Groningen bepaalt, in nauw overleg met gemeenten en provincie, de locaties voor brandweer- en ambulanceposten.*

Zienswijze 5

- De indiener acht de relatie tussen doelen, gericht op passende werkgelegenheid en versterken van de leefbaarheid, en het plan om de Oostpolder te ontwikkelen tot bedrijventerrein onvoldoende onderbouwd. Voor bedrijven is eerst voldoende terrein beschikbaar op bestaande bedrijventerreinen (inbreiden in plaats van uitbreiden). Indiener onderkent dat mogelijk aanvullende ruimte moet worden gevonden in de Oostpolder maar het bestemmen van 600 hectare in één keer is onverantwoord.
  - *Groningen koerst op een sterke economische structuur, gericht op innovatie, kennisontwikkeling en werkgelegenheid. De werkgelegenheid in de traditionele sectoren is aan verandering onderhevig, mede door het afbouwen van de gaswinning en noodzaak tot verder verduurzaming/ vergroening/ technologische veranderingen verandert de aard van het werk. Voor studenten aan de universiteit, het HBO en MBO zijn de kansen op een passende baan onvoldoende zichtbaar, terwijl informatievoorziening over carrièrekansen en baanmogelijkheden een belangrijke rol spelen bij de*

keuze om te na de studie te blijven of te vertrekken. Hier ligt een opgave voor bedrijven en regio. Een deel (voornamelijk HBO/ WO) vertrekt vaak uit de regio terwijl we deze groepen willen behouden om bijvoorbeeld vergrijzing en krimp en krapte tegen te gaan. Met de vestiging van bedrijven uit de genoemde doelgroepen in de Oostpolder willen we dit tij keren en bijdragen aan het creëren van structurele (passende) directe, indirecte en afgeleide werkgelegenheid en daarmee de leefbaarheid structureel versterken. Het gaat om zeer grootschalige bedrijven, die zijn niet zonder meer inpasbaar op bestaande bedrijventerreinen.

- De indiener vindt de onderbouwing van de behoefte vanuit bedrijven onvoldoende aangetoond in de notitie van Stec; de argumenten zijn niet overtuigend. De notitie voegt geen nieuwe informatie toe aan eerdere onderzoeken.
  - *Verskillende onderzoeken, die in de verkenningsfase zijn gedaan, geven inzicht in de behoefte, de kansen en daarmee nut en noodzaak en gaven ons in 2021 voldoende aanleiding om gezamenlijk aan de slag te gaan met de planvormingsfase voor de Oostpolder. Stec heeft de uitkomsten van deze onderzoeken herbevestigd en nog eens samengebracht in één document dat nut en noodzaak helder in kaart brengt. De nut en noodzaak is naar onze mening voldoende aangetoond in de verkenningsfase; Provinciale Staten en de gemeenteraad hebben op basis hiervan in juni 2021 opdracht gegeven om de planuitwerkingsfase te starten.*
- In de notitie van Stec wordt aangegeven dat personeel, dat door het inkrimpen van de gasindustrie boventallig wordt, een nieuwe baan kan vinden in bijvoorbeeld de waterstofproductie. De indiener vraagt zich af of deze veronderstelling klopt.
  - *In de nabije toekomst verdwijnen er banen in de regio door de afbouw van de gaswinning. Recente cijfers van het CBS (augustus 2023) tonen aan dat de Groningse economie krimpt als gevolg van het afbouwen van de gaswinning. Ook hierom is nieuwe werkgelegenheid welkom. De banen kunnen worden ingevuld door zowel bestaande als nieuwe inwoners. Een van de manieren waarop dit wordt gedaan is het Just Transition Fund (JTF). Dit is een Europees fonds voor gebieden die worden geraakt door de overgang naar een groene economie. In de provincie zal met het JTF worden geïnvesteerd in onder meer duurzame producten, processen, onderzoek, innovatie, scholing, én in de samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid.*
- De indiener vindt de onderbouwing vanuit het creëren van werkgelegenheid onvoldoende. Om hoeveel banen gaat het? Sluiten deze banen aan bij het beschikbare arbeidsaanbod in de regio? Zijn werknemers bereid om zich te laten omscholen?
  - *Voor Groningen is het creëren van een divers aanbod aan nieuwe werkgelegenheid de komende jaren belangrijk. In de traditionele sectoren en in de gaswinning loopt het aantal banen terug. Recente cijfers van het CBS (augustus 2023) tonen aan dat de Groningse economie krimpt als gevolg van het afbouwen van de gaswinning. De verwachting is dat met het stoppen van de gaswinning banen verloren gaan. Werk en inkomen zijn een basis voor leefbaarheid.*
  - *Innovaties rond hernieuwbare energie, industrie en dataopslag kunnen een aanjager zijn voor nieuwe banen, waarbij de provincie de kansen rond clustervorming en campusontwikkeling met scholen en opleidingsinstituten optimaal wil benutten. De Oostpolder bij de Eemshaven is in beeld voor vestiging van grootschalige innovatieve, duurzame bedrijvigheid zoals waterstof gerelateerde bedrijven, circulaire bedrijven, het cluster rondom windenergie, datacenters en batterijenfabrieken. Er zijn aantoonbare interesse vanuit bedrijven die in de omgeving van de Eemshaven een plek zoeken en deze ontwikkeling past in Rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid.*
  - *Het aantal arbeidsplaatsen, dat op de Oostpolder wordt gegenereerd, hangt sterk samen met de bedrijven, die zich daadwerkelijk vestigen. In het verkeersonderzoek van het MER zijn verschillende scenario's uitgewerkt; daarbij is een relatie gelegd met het type bedrijven, aantal arbeidsplaatsen en de verkeersgeneratie. Het meest waarschijnlijke scenario gaat uit van de volgende invulling en bijbehorend aantal arbeidsplaatsen:*
    - *De helft van de Oostpolder (200 ha) ontwikkeld voor het intensieve werkmilieu van een Batterijfabriek. Dat wil zeggen 200 ha voor Batterijfabrieken. Daarbij is het uitgangspunt dat dit een werkgelegenheid oplevert van 10 fte/hectare dus 2000 fte*
    - *De overige 200 ha wordt ingevuld met Infrastructuur voor het elektriciteitsnet (50 hectare), Waterstof en Hyperscale Datacenters (150 hectare). Daarbij is het uitgangspunt dat dit voor Waterstof en Hyperscale Datacenters een werkgelegenheid oplevert van 6 fte/hectare dus 900 fte. Het aantal fte voor energie infrastructuur wordt ingeschat op maximaal 100 fte.*

- *In totaal wordt rekening gehouden met een directe werkgelegenheid van ongeveer 3.000 fte. Deze banen vragen zeer verschillende opleidingen en opleidingsniveaus en kunnen worden ingevuld door zowel bestaande als nieuwe inwoners. Opgemerkt wordt dat daarnaast sprake is van indirecte werkgelegenheid (bijvoorbeeld in de bouw, in toeleverende bedrijven en in de dienstensector) en afgeleide werkgelegenheid (bijvoorbeeld door bestedingen van werknemers bij winkels, horeca en diensten).*
- De indiener maakt melding van een tabel over arbeidsplaatsen, die door de gedeputeerde op een informatieavond voor grondeigenaren (20 juni 2023) zou zijn gepresenteerd. Op basis van deze gegevens vindt de indiener dat er grote onzekerheden zijn over de additionele werkgelegenheid bij de ontwikkeling van de Oostpolder en dat deze onzekerheden geen besluit tot ontwikkeling van 400 hectare bedrijventerrein in de Oostpolder rechtvaardigen.
  - *De tabel en gegevens, die in de zienswijze worden genoemd en gebruikt, is niet gepresenteerd op de betreffende avond maar later als een voorbeeldberekening nagestuurd in een verslag. De tabel is naar aanleiding van een vraag uit de zaal opgenomen in het verslag. Daarbij is aangegeven het aantal arbeidsplaatsen afhankelijk is van, zoals ook hierboven vermeld, het (soort) bedrijven. Ook staat in het verslag dat de waarschijnlijkheid dat er automotive-industrie komt zeer klein is. In de Structuurvisie is beschreven op welke manier de gebiedsontwikkeling Oostpolder bijdraagt aan het creëren van werkgelegenheid. Op pagina 182 van Plan-MER–hoofdrapport staan de werkgelegenheidsgegevens, waarvan wordt uitgegaan bij het in beeld brengen van de milieueffecten.*
- De indiener wijst op een passage in het Stec-rapport, waarin staat dat de perifere ligging van het plangebied een risico voor bedrijven is voor het aantrekken van voldoende arbeidskrachten. De komst van arbeidskrachten van buiten de regio/buiten Nederland vraagt om voldoende beschikbaarheid van woningen; deze beschikbaarheid is onvoldoende gewaarborgd, leidt tot toenemende druk op de woningmarkt en dit heeft impact op de lokale leefbaarheid.
  - *Het realiseren van (noodzakelijke) woonruimte, al dan niet als gevolg van de gebiedsontwikkeling Oostpolder valt buiten de scope van de gebiedsontwikkeling zelf. De mogelijke impact die de ontwikkeling kan hebben op de woningmarkt is een belangrijk aandachtspunt bij de uitwerking van bestaande en nog te ontwikkelen woningbouwplannen van de gemeente. Gemeentelijk uitgangspunt hierbij is dat de impact op de lokale woningmarkt wordt beperkt en tegelijkertijd er meer ruimte komt voor het accommoderen van arbeidskrachten, die zich graag willen vestigen in het omliggende gebied.*
- Een (groene) waterstoffabriek wordt pas gerealiseerd als voor meerdere decennia een gegarandeerde afzet van het eindproduct is aangetoond. Een waterstoffabriek in de Oostpolder is afhankelijk van een (overschot) aan groene stroom. Zowel afzet van waterstof als overschot aan groene stroom zijn onvoldoende gegarandeerd om nut en noodzaak van ruimte voor waterstofproductie in de Oostpolder aan te tonen.
  - *We bieden vestigingsmogelijkheden voor waterstoffabrieken, mede gelet op het Programma Aanlanding Wind op Zee (PAWOZ-traject) en afspraken om de eerste tranche van 4,7 GW elektriciteit – de windparken waarover op Rijksniveau de investeringsbeslissingen zijn genomen - aan te landen in de 'omgeving van de Eemshaven'. In dit licht en in het licht van de reeds bestaande congestie op het elektriciteitsnet is de komst van waterstoffabrieken een reële optie.*
- Indiener wijst op de ontwikkeling van waterstofproductie op zee (onder andere door publicaties van TNO). In de Stec-notitie is deze ontwikkeling niet benoemd. Dit is opmerkelijk omdat deze ontwikkeling van grote invloed is op de ruimtebehoefte voor waterstofproductie op land.
  - *De minister van Klimaat en Energie heeft een eerste pilot aangekondigd, om de productie van waterstof op zee te gaan ontwikkelen. De pilot is aangekondigd nadat het Stec-rapport was afgerond; daarom is dit niet genoemd in de rapportage. Informatie vanuit de waterstofsector naar de mogelijkheden tot het opwekken van 'waterstof op zee' laten zien dat deze ontwikkeling nog in een beginstadium verkeert en dat voor de komende decennia ruimte op land nodig is.*
- Indiener vindt de onderbouwing van de veronderstelling dat grootschalige batterijfabrieken geïnteresseerd zijn in vestiging in de Oostpolder onvoldoende; daarbij wordt gewezen op een artikel over de ambitie van Hongarije om centrum van de productie van lithiumbatterijen in de Europese Unie te worden. Uit oogpunt van milieu en kwaliteit van de toegevoegde werkgelegenheid plaatst de indiener vraagtekens bij de wenselijkheid van batterijfabrieken in de Oostpolder.

- *We hebben het meegestuurd artikel met belangstelling gelezen. De opmerkingen over de wenselijkheid van batterijfabrieken in de Oostpolder nemen we voor kennisgeving aan.*
- Indiener vindt de onderbouwing van de wenselijkheid van hyperscale datacenters in de Oostpolder onvoldoende. Daarbij wordt gewezen op stroomverbruik en verbruik van koelwater. Het is niet nodig om hiervoor de Oostpolder te ontwikkelen. De indiener wijst op de beschikbaarheid van 57 hectare (bestemd) terrein in Eemshaven Zuidoost, waar een datacenter kan worden gerealiseerd.
  - *De minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft aangegeven de vestiging van hyperscale datacenters in Nederland bijna overal te blokkeren. Hiertoe heeft het kabinet op 10 juni jl. ingestemd met een ontwerpbesluit voor regulering van hyperscale datacenters. In het ontwerpbesluit zijn echter twee gebieden uitgezonderd van dit verbod. Eén van deze gebieden is de gemeente Het Hogeland en omvat ook de Oostpolder. In dit uitzonderingsgebied beslissen provincie en gemeente of en waar hyperscale datacenters worden toegestaan.*
  - *In de Structuurvisie en het Plan-MER is de optie voor vestiging van hyperscale datacenters opgehouden. De daadwerkelijke vestiging hangt af van concrete vraag uit de markt en of deze vraag binnen de geldende randvoorwaarden uit het PIP kan worden ingepast.*
- Indiener geeft aan dat in de stukken ten aanzien van de vestiging van automotive-bedrijven onduidelijkheid bestaat. De milieueffecten zijn, mede door de grote werkgelegenheid en verkeers-aantrekkende werking en dien ten gevolge stikstofdepositie, evident. De kans dat zich een automotive bedrijf aandient in de Oostpolder is klein. In de Structuurvisie is geen helder standpunt ingenomen over de wenselijkheid van automotive bedrijven in de Oostpolder. De indiener verzoekt om duidelijkheid hierover. Zelf is de indiener van mening dat moet worden besloten om vestiging van automotive bedrijven niet toe te staan.
  - *Vanwege de lage marktverwachtingen gaan we bij de gebiedsontwikkeling Oostpolder niet (meer) uit van de vestiging van automotive-bedrijven. Dit staat in de structuurvisie expliciet benoemd op pagina 11 – voetnoot: “uit een nadere studie van Stec groep (2023) is gebleken dat de vestiging van bedrijven uit de automotive industrie in de Oostpolder minder geschikt is door de perifere ligging van de Oostpolder ten opzichte van technisch geschoold personeel, toeleveranciers en afnemers. Deze sector wordt derhalve niet meer meegenomen in het profiel voor de Oostpolder.” Na vaststelling van de Structuurvisie wordt in het PIP geborgd dat automotive-bedrijven niet zijn toegestaan in de Oostpolder.*
- Indiener heeft vraagtekens bij de aanlanding van minimaal 4,7 GW elektriciteit, afkomstig van windparken op zee, en de noodzaak om in de Oostpolder ruimte te bieden aan installaties van TenneT.
  - *De Oostpolder is mede bestemd voor de landzijdige installaties van TenneT en voor waterstoffabrieken, die nodig zijn om de aanlanding van energie van windparken op zee mogelijk te maken. In 2031 moeten alle installaties gereed zijn om de eerste tranche van 4,7 GW elektriciteit – de windparken waarover op Rijksniveau de investeringsbeslissingen zijn genomen - aan te kunnen landen in de ‘omgeving van de Eemshaven’; de inschatting van de ruimtebehoefte in primair gebaseerd op deze eerste tranche.*
- Het is voor de indiener onduidelijk hoe na 2030, als de voorgenomen sluiting van de RWE-centrale wordt geëffectueerd, de stroomlevering aan constante grootverbruikers kan worden gegarandeerd.
  - *De ombouw van deze centrale zelf, ontwikkelingen bij andere energiebedrijven en de aanlanding van Wind op Zee (PAWOZ) garanderen de stroomlevering na 2030.*
- Watervverbruik (koelwater en proceswater) van de verschillende kansrijke doelgroepen geeft reden tot zorg omdat niet is aangetoond dat binnen het plangebied de gevraagde hoeveelheid zoet water beschikbaar is. Het effect van de vestiging van grootverbruikers op waterkwantiteit als waterkwaliteit is onvoldoende onderzocht. Tevens ontbreekt het verband met het Regionale Waterplan (met hoofdlijnen van het provinciale waterbeleid).
  - *Het provinciale waterbeleid is gestoeld op een aantal uitgangspunten. De provincie acht het gebruik van drinkwater voor (productie)processen onwenselijk. Als er zoetoppervlaktewater beschikbaar is (op dit moment is dit het geval voor het grootste deel van het jaar/ meerdere jaren achtereen) dan kan dit worden gebruikt. Hierbij is het wenselijk, dat bedrijven het zoetwatergebruik minimaliseren door bijvoorbeeld circulaire inzet. Aangezien er sprake is van één oppervlaktewatersysteem hebben nieuwe watervragers hier ook effect op het IJsselmeergebied als geheel. Daarom wordt landelijk ook gewerkt aan een toetsingskader voor nieuwe watervragers.*

- *Bij tekorten treedt de 'verdringingsreeks' in werking: bedrijven kunnen op bepaalde momenten geen water krijgen. Het is de eigen verantwoordelijkheid van bedrijven om dan voor een back up of andere bron van water te zorgen, bijvoorbeeld door ontzilting van zeewater. Zoetwaterbeschikbaarheid voor de industrie is iets dat al langere tijd wordt bekeken door een Taskforce zoetwaterbeschikbaarheid, waarin provincie, waterbedrijf Groningen/North Water en de beide waterschappen zitting hebben.*
  - *Specifiek ten aanzien van het aspect 'water' voor de Oostpolder merken we het volgende op:*
    - *In het deelrapport Water (XII) van het Plan-Mer komt het gebruik van water door de industrie zijdelings aan de orde. De hoeveelheid benodigd industriewater hangt sterk af van het type bedrijven, dat zich uiteindelijk in de Oostpolder gaat vestigen en van hun bedrijfsprocessen, zoals de toegepaste wijze van koeling en de productie van waterstof. Bij vestiging worden bedrijven aangespoord om hun waterverbruik te minimaliseren en zo veel mogelijk water te hergebruiken.*
    - *De benodigde hoeveelheid industriewater wordt altijd per leiding naar de Oostpolder aangevoerd. Onttrekking aan grond en/of oppervlaktewater in de Oostpolder is niet aan de orde. Conform het Gronings beleid wordt voorkomen dat drinkwater of 'systeem-eigen water', dat wordt gebruikt voor de productie van drinkwater, worden gebruikt voor industriële toepassingen.*
    - *Lozingen worden alleen toegelaten binnen de richtlijnen van de milieuvergunningen van de bedrijven. Deze richtlijnen worden, per bedrijf, specifiek geformuleerd (maatwerk).*
  - *Het industriewater voor de Eemshaven is nu afkomstig van de industriewaterzuivering in Garmerwolde. Hier wordt oppervlaktewater uit het Eemskanaal gezuiverd. Op termijn is het mogelijk om hier ook voorgezuiverd water uit de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) te gaan gebruiken. Waterbedrijf Groningen en dochteronderneming Northwater produceren het industriewater en voeren dit via bestaande buisleidingen aan naar de Oostpolder. De bestaande leiding kan 10 miljoen m3 aanvoeren.*
  - *Met name de productie van waterstof vraagt veel water. Voor iedere GigaWatt waterstofproductie is ruwweg 1,5 miljoen m3 water nodig. De vraag hoe de bedrijven in de Oostpolder van voldoende industriewater gaan worden voorzien is een punt, dat bedrijven vooral zelf gaan bepalen. Dit laten we dus deels aan de markt over. Dat water kan uit de industriewaterzuivering Garmerwolde komen, maar wellicht ook door hergebruik van (opgewarmd) koelwater van bedrijven in de Eemshaven of door ontzilting van zeewater.*
- *Indiener is van mening dat, door het buiten beschouwing laten van stikstofdepositie in de aanlegfase, een onvolledig en daardoor onjuist beeld is geschetst van de haalbaarheid van de gebiedsontwikkeling. Onterecht wordt gesteld dat informatie ontbreekt en dat dit punt niet onderscheidend is bij de afweging van de locatiealternatieven. Van de stikstofdepositie in de aanlegfase moet op zijn minst een aannemelijke schatting worden gemaakt.*
    - *De aanlegfase vormt naar verwachting geen onoverkomelijk stikstofknelpunt. De afstand van de Oostpolder tot stikstofgevoelige N2000-gebieden is groot. Daarnaast zal in het plangebied de huidige stikstofemissie vanuit de landbouw stoppen en is er dus sprake van intern salderen. Voorts zijn er goede mogelijkheden voor de inzet van stikstofemissie-arm materieel. De stikstofeffecten in de aanlegfase worden in het Project-MER onderzocht.*
  - *Indiener verzoekt om ook in de Structuurvisie op te nemen dat een randvoorwaarde voor vestiging van bedrijven is dat deze emissie-loos qua stikstofuitstoot op het bedrijventerrein zijn, zoals ook in het Pan-MER is opgenomen.*
    - *In het Project-MER vindt nader onderzoek naar stikstofdepositie plaats. Indien nodig worden in het ontwerp-PIP eisen of randvoorwaarden voor stikstofemissie van bedrijven opgenomen.*
  - *Indiener geeft aan dat de onderbouwing van nut en noodzaak voor 200 hectare niet uitgeefbaar gebied (onder andere bedoeld voor openbare ruimte/infrastructuur/groen-blauwe zones) ontbreekt. Het zonder reden weg bestemmen van landbouwgrond voor natuurdoeleinden is in strijd met de goede ruimtelijke ordening en de eisen aan een fysieke leefomgeving en goede omgevingskwaliteit.*
    - *Bij een bedrijventerrein is er sprake van een bruto en een netto ruimtebeslag. Het netto ruimtebeslag zijn de bedrijfskavels zelf. Het bruto ruimtebeslag omvat ook andere zaken die juist nodig zijn voor een goede ruimtelijke inpassing, zoals hinderzones/respectzones (in dit geval de zuidelijke bufferzone), waterberging en behoud van bestaande cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten.*

- Over de grond van de indiener is een groen-blaauwe zone geprojecteerd; de indiener vraagt zich af waarom dit het geval is. Er is in de huidige situatie dan wel in het nabije verleden is geen sprake van een watergang op deze plek. In de Landschapsvisie en MER Deelrapport water wordt ten onrechte melding gemaakt van een waterloop. Op de website www.topotijdreis.nl van het kadaster is op een kaart uit 1890 geen watergang op deze plek te zien. De indiener verzoekt om hier een 'paarse' bestemming (bedrijventerrein) aan te geven.
  - *Voor de Oostpolder wordt een Waterhuishoudingplan uitgewerkt met de beoogde waterstructuur, op basis van bestaande en (beperkt) nieuwe watergangen, die nodig zijn voor een goede waterhuishouding in de polder. De watergang, waar de indiener op duidt, is onderdeel van de waterstructuur. In de volgende planfase de waterstructuur verfijnd en bepaald of deze watergang hier daadwerkelijk wordt gerealiseerd.*
- De indiener vraagt waarom de geprojecteerde bufferzone tussen het bedrijventerrein en de Dijkweg zo breed moet zijn en of deze de bestaande agrarische bestemming kan behouden. Waarom moet dit een groene zone worden?
  - *Deze zone is vooral bedoeld om hinder voor bewoning aan en nabij de Dijkweg te beperken. Met de zone wordt afstand gecreëerd tussen de nieuwe bedrijvigheid en bestaand woonfuncties. In deze zone is ruimte voor waterberging en voor ondergrondse kabels en leidingen voorzien. In overleg met de 'omgeving' wordt in de volgende planfase nader bepaald hoe deze zone wordt ingericht.*

Zienswijze 6

- In de zienswijze van 8 juli 2022 (naar aanleiding van kennisgevingen en NRD Plan-MER) heeft de indiener opgeroepen om te stoppen met de planuitwerking voor de gebiedsontwikkeling Oostpolder en de Oostpolder te behouden als landbouwgebied, met trots op het cultureel erfgoed. Uit de stukken, die nu ter inzage liggen, blijkt dat deze oproep is genegeerd.
  - *De Reactienota die in 2022 is opgesteld naar aanleiding van de zienswijzen op de kennisgevingen van het voornemen en de participatie en op de NRD van het Plan-MER, is integraal meegewogen door zowel Provinciale Staten als de gemeenteraad in haar besluitvorming. Uw zienswijze is dus niet genegeerd. De reactienota is voor bestuurders op dat moment evenwel geen aanleiding geweest om de planuitwerking van gebiedsontwikkeling Oostpolder stop te zetten.*
- De indiener vindt de onderbouwing van de behoefte vanuit bedrijven onvoldoende aangetoond in de notitie van Stec; de argumenten zijn niet overtuigend. De notitie voegt geen nieuwe informatie toe aan eerdere onderzoeken. Voor de sectoren batterij- en automotive-industrie geeft de notitie aan dat vestiging elders aantrekkelijker zal zijn.
  - *Verschillende onderzoeken, die vooraf zijn gedaan, geven inzicht in de behoefte, de kansen en daarmee de nut en noodzaak en gaven ons in 2021 voldoende aanleiding om gezamenlijk aan de slag te gaan met de planvormingsfase. Stec heeft de uitkomsten van deze onderzoeken herbevestigd en nog eens samengebracht in één document dat nut en noodzaak helder in kaart brengt.*
- In de notitie van Stec wordt aangegeven dat personeel, dat door het inkrimpen van de gasindustrie boventallig wordt, een nieuwe baan kan vinden in bijvoorbeeld de waterstofproductie. De indiener vraagt zich af of deze veronderstelling klopt.
  - *In de nabije toekomst verdwijnen er banen in de regio door de afbouw van de gaswinning. Recente cijfers van het CBS (augustus 2023) tonen aan dat de Groningse economie krimpt als gevolg van het afbouwen van de gaswinning. Ook hierom is nieuwe werkgelegenheid welkom. Een van de manieren waarop dit wordt gedaan is het Just Transition Fund (JTF). Dit is een Europees fonds voor gebieden die worden geraakt door de overgang naar een groene economie. In de provincie zal met het JTF worden geïnvesteerd in onder meer duurzame producten, processen, onderzoek, innovatie, scholing, én in de samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid.*
- De indiener vindt de onderbouwing vanuit het creëren van werkgelegenheid onvoldoende. Om hoeveel banen gaat het? Sluiten deze banen aan bij het beschikbare arbeidsaanbod in de regio? Zijn werknemers bereid om zich te laten omscholen?
  - *Voor Groningen is het creëren van een divers aanbod aan nieuwe werkgelegenheid de komende jaren belangrijk. In de traditionele sectoren en in de gaswinning loopt het aantal banen terug. Recente cijfers van het CBS (augustus 2023) tonen aan dat de Groningse economie krimpt als gevolg van*

het afbouwen van de gaswinning. De verwachting is dat met het stoppen van de gaswinning banen verloren gaan. Werk en inkomen zijn een basis voor leefbaarheid.

- *Innovaties rond hernieuwbare energie, industrie en dataopslag kunnen een aanjager zijn voor nieuwe banen, waarbij de provincie de kansen rond clustervorming en campusontwikkeling met scholen en opleidingsinstituten optimaal wil benutten. De Oostpolder bij de Eemshaven is in beeld voor vestiging van grootschalige innovatieve, duurzame bedrijvigheid zoals waterstof gerelateerde bedrijven, circulaire bedrijven, het cluster rondom windenergie, datacenters en batterijenfabrieken. Er zijn concrete leads die in de omgeving van de Eemshaven moeten worden gefaciliteerd, en deze ontwikkeling past in Rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid.*
- *Het aantal arbeidsplaatsen, dat op de Oostpolder wordt gegenereerd, hangt sterk samen met de bedrijven, die zich daadwerkelijk vestigen. In het verkeersonderzoek van het MER zijn verschillende scenario's uitgewerkt; daarbij is een relatie gelegd met het type bedrijven, aantal arbeidsplaatsen en de verkeersgeneratie. Het meest waarschijnlijke scenario gaat uit van de volgende invulling en bijbehorend aantal arbeidsplaatsen:*
  - *De helft van de Oostpolder (200 ha) ontwikkeld voor het intensieve werkmilieu van een Batterijfabriek. Dat wil zeggen 200 ha voor Batterijfabrieken. Daarbij is het uitgangspunt dat dit een werkgelegenheid oplevert van 10 fte/hectare dus 2000 fte*
  - *De overige 200 ha wordt ingevuld met Infrastructuur voor het elektriciteitsnet (50 hectare), Waterstof en Hyperscale Datacenters (150 hectare). Daarbij is het uitgangspunt dat dit voor Waterstof en Hyperscale Datacenters een werkgelegenheid oplevert van 6 fte/hectare dus 900 fte. Het aantal fte voor energie infrastructuur wordt ingeschat op maximaal 100 fte.*
- *In totaal wordt rekening gehouden met een directe werkgelegenheid van ongeveer 3.000 fte. Deze banen vragen zeer verschillende opleidingen en opleidingsniveaus en kunnen worden ingevuld door zowel bestaande als nieuwe inwoners. Opgemerkt wordt dat daarnaast sprake is van indirecte werkgelegenheid (bijvoorbeeld in de bouw, in toeleverende bedrijven en in de dienstensector) en afgeleide werkgelegenheid (bijvoorbeeld door bestedingen van werknemers bij winkels, horeca en diensten).*
- De indiener maakt melding van een tabel over arbeidsplaatsen, die door de gedeputeerde op een informatieavond voor grondeigenaren (20 juni 2023) zou zijn gepresenteerd. Op basis van deze gegevens vindt de indiener dat er grote onzekerheden zijn over de additionele werkgelegenheid bij de ontwikkeling van de Oostpolder en dat deze onzekerheden geen besluit tot ontwikkeling van 400 hectare bedrijventerrein in de Oostpolder rechtvaardigen.
  - *De tabel en gegevens, die in de zienswijze worden genoemd en gebruikt, is niet gepresenteerd op de betreffende avond maar later als een voorbeeldberekening nagestuurd in een verslag. De tabel is naar aanleiding van een vraag uit de zaal opgenomen in het verslag. Daarbij is aangegeven het aantal arbeidsplaatsen afhankelijk is van, zoals ook hierboven vermeld, het (soort) bedrijven. Ook staat in het verslag dat de waarschijnlijkheid dat er automotive-industrie komt zeer klein is. In de Structuurvisie is beschreven op welke manier de gebiedsontwikkeling Oostpolder bijdraagt aan het creëren van werkgelegenheid. Op pagina 182 van Plan-MER–hoofdrapport staan de werkgelegenheidsgegevens, waarvan wordt uitgegaan bij het in beeld brengen van de milieueffecten.*
- De indiener wijst op een passage in het Stec-rapport, waarin staat dat de perifere ligging van het plangebied een risico voor bedrijven is voor het aantrekken van voldoende arbeidskrachten. De komst van arbeidskrachten van buiten de regio/buiten Nederland vraagt om voldoende beschikbaarheid van woningen; deze beschikbaarheid is onvoldoende gewaarborgd, leidt tot toenemende druk op de woningmarkt en dit heeft impact op de lokale leefbaarheid.
  - *Het realiseren van (noodzakelijke) woonruimte, al dan niet als gevolg van de gebiedsontwikkeling Oostpolder, valt buiten de scope van de gebiedsontwikkeling zelf. De mogelijke impact die de ontwikkeling kan hebben op de woningmarkt is een belangrijk aandachtspunt bij de uitwerking van bestaande en nog te ontwikkelen woningbouwplannen van de gemeente. Gemeentelijk uitgangspunt hierbij is dat de impact op de lokale woningmarkt wordt beperkt en tegelijkertijd er meer ruimte komt voor het accommoderen van arbeidskrachten, die zich graag willen vestigen in het omliggende gebied.*
- Een (groene) waterstoffabriek wordt pas gerealiseerd als voor meerdere decennia een gegarandeerde afzet van het eindproduct is aangetoond. Een waterstoffabriek in de Oostpolder is afhankelijk van een (overschot) aan groene stroom. Zowel afzet van waterstof als overschot aan groene stroom zijn onvoldoende gegarandeerd om nut en noodzaak van ruimte voor waterstofproductie in de Oostpolder aan te tonen.

- *De Oostpolder is mede bestemd voor de landzijdige installaties van TenneT en voor waterstoffabrieken, die nodig zijn om de aanlanding van energie van windparken op zee mogelijk te maken. In 2031 moeten alle installaties gereed zijn om de eerste tranche van 4,7 GW elektriciteit – de windparken waarover op Rijksniveau de investeringsbeslissingen zijn genomen - aan te kunnen landen in de ‘omgeving van de Eemshaven’; de inschatting van de ruimtebehoefte in primair gebaseerd op deze eerste tranche.*
- De indiener wijst op de ontwikkeling van waterstofproductie op zee (onder andere door publicaties van TNO). In de Stec-notitie is deze ontwikkeling niet benoemd. Dit is opmerkelijk omdat deze ontwikkeling van grote invloed is op de ruimtebehoefte voor waterstofproductie op land.
  - *De minister van Klimaat en Energie heeft een eerste pilot aangekondigd, om de productie van waterstof op zee te gaan ontwikkelen. De pilot is aangekondigd nadat het Stec-rapport was afgerond; daarom is dit niet genoemd in de rapportage. Informatie vanuit de waterstofsector naar de mogelijkheden tot het opwekken van 'waterstof op zee' laten zien dat deze ontwikkeling nog in een beginstadium verkeert en dat voor de komende decennia ruimte op land nodig is.*
- De indiener vindt de onderbouwing van de veronderstelling dat grootschalige batterijfabrieken geïnteresseerd zijn in vestiging in de Oostpolder onvoldoende; daarbij wordt gewezen op een artikel over de ambitie van Hongarije om centrum van de productie van lithiumbatterijen in de Europese Unie te worden. Uit oogpunt van milieu en kwaliteit van de toegevoegde werkgelegenheid plaatst de indiener vraagtekens bij de wenselijkheid van batterijfabrieken in de Oostpolder.
  - *We hebben het meegestuurde artikel met belangstelling gelezen. De opmerkingen over de wenselijkheid van batterijfabrieken in de Oostpolder nemen we voor kennisgeving aan.*
- De indiener vindt de onderbouwing van de wenselijkheid van hyperscale datacenters in de Oostpolder onvoldoende. Daarbij wordt gewezen op stroomverbruik en verbruik van koelwater. Het is niet nodig om hiervoor de Oostpolder te ontwikkelen. De indiener wijst op de beschikbaarheid van 57 hectare (bestemd) terrein in Eemshaven Zuidoost, waar een datacenter kan worden gerealiseerd.
  - *De minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft aangegeven de vestiging van hyperscale datacenters in Nederland bijna overal te blokkeren. Hiertoe heeft het kabinet op 10 juni jl. ingestemd met een ontwerpbesluit voor regulering van hyperscale datacenters. In het ontwerpbesluit zijn echter twee gebieden uitgezonderd van dit verbod. Eén van deze gebieden is de gemeente Het Hogeland en omvat ook de Oostpolder. In dit uitzonderingsgebied beslissen provincie en gemeente of en waar hyperscale datacenters worden toegestaan.*
  - *In de Structuurvisie en het Plan-MER is de optie voor vestiging van hyperscale datacenters opgehouden. De daadwerkelijke vestiging hangt af van concrete vraag uit de markt en of deze vraag binnen de geldende randvoorwaarden uit het PIP kan worden ingepast.*
- De indiener geeft aan dat in de stukken ten aanzien van de vestiging van automotive-bedrijven onduidelijkheid bestaat. De milieueffecten zijn, mede door de grote werkgelegenheid en verkeers-aantrekkende werking en diensgevolge stikstofdepositie, evident. De kans dat zich een automotive bedrijf aandient in de Oostpolder is klein. In de Structuurvisie is geen helder standpunt ingenomen over de wenselijkheid van automotive bedrijven in de Oostpolder. De indiener verzoekt om duidelijkheid.
  - *Vanwege de lage marktverwachtingen gaan we bij de gebiedsontwikkeling Oostpolder niet uit van de vestiging van automotive-bedrijven. Dit staat in de structuurvisie expliciet benoemd op pagina 11 – voetnoot: “uit een nadere studie van Stec groep (2023) is gebleken dat de vestiging van bedrijven uit de automotive industrie in de Oostpolder minder geschikt is door de perifere ligging van de Oostpolder ten opzichte van technisch geschoold personeel, toeleveranciers en afnemers. Deze sector wordt derhalve niet meer meegenomen in het profiel voor de Oostpolder.” Na vaststelling van de Structuurvisie wordt in het PIP geborgd dat automotive-bedrijven niet zijn toegestaan in de Oostpolder.*
- De indiener heeft vraagtekens bij de aanlanding van minimaal 4,7 GW elektriciteit, afkomstig van windparken op zee, en de noodzaak om in de Oostpolder ruimte te bieden aan installaties van TenneT.
  - *De Oostpolder is mede bestemd voor de landzijdige installaties van TenneT en voor waterstoffabrieken, die nodig zijn om de aanlanding van energie van windparken op zee mogelijk te maken. In 2031 moeten alle installaties gereed zijn om de eerste tranche van 4,7 GW elektriciteit –*

de windparken waarover op Rijksniveau de investeringsbeslissingen zijn genomen - aan te kunnen landen in de 'omgeving van de Eemshaven'; de inschatting van de ruimtebehoefte in primair gebaseerd op deze eerste tranche.

- Het is voor de indiener onduidelijk hoe na 2030, als de voorgenomen sluiting van de RWE-centrale wordt geëffectueerd, de stroomlevering aan constante grootverbruikers kan worden gegarandeerd.
De ombouw van deze centrale zelf, ontwikkelingen bij andere energiebedrijven en de aanlanding van Wind op Zee (PAWOZ) garanderen de stroomlevering na 2030.
- Watervverbruik (koelwater en proceswater) van de verschillende kansrijke doelgroepen geeft reden tot zorg omdat niet is aangetoond dat binnen het plangebied de gevraagde hoeveelheid zoet water beschikbaar is. Het effect van de vestiging van grootverbruikers op waterkwantiteit als waterkwaliteit is onvoldoende onderzocht. Tevens ontbreekt het verband met het Regionale Waterplan (met hoofdlijnen van het provinciale waterbeleid).
  - *Het provinciale waterbeleid is gestoeld op een aantal uitgangspunten. De provincie acht het gebruik van drinkwater voor (productie)processen onwenselijk. Als er zoetoppervlaktewater beschikbaar is (op dit moment is dit het geval voor het grootste deel van het jaar/ meerdere jaren achtereen) dan kan dit worden gebruikt. Hierbij is het wenselijk, dat bedrijven het zoetwatergebruik minimaliseren door bijvoorbeeld circulaire inzet. Aangezien er sprake is van één oppervlaktewatersysteem hebben nieuwe watervragers hier ook effect op het IJsselmeergebied als geheel. Daarom wordt landelijk ook gewerkt aan een toetsingskader voor nieuwe watervragers.*
  - *Bij tekorten treedt de 'verdringingsreeks' in werking: bedrijven kunnen op bepaalde momenten geen water krijgen. Het is de eigen verantwoordelijkheid van bedrijven om dan voor een back up of andere bron van water te zorgen, bijvoorbeeld door ontzilting van zeewater. Zoetwaterbeschikbaarheid voor de industrie is iets dat al langere tijd wordt bekeken door een Taskforce zoetwaterbeschikbaarheid, waarin provincie, waterbedrijf Groningen/North Water en de beide waterschappen zitting*
  - *Specifiek ten aanzien van het aspect 'water' voor de Oostpolder merken we het volgende op:*
    - *In het deelrapport Water (XII) van het Plan-Mer komt het gebruik van water door de industrie zijdelings aan de orde. De hoeveelheid benodigd industriewater hangt sterk af van het type bedrijven, dat zich uiteindelijk in de Oostpolder gaat vestigen en van hun bedrijfsprocessen, zoals de toegepaste wijze van koeling en de productie van waterstof. Bij vestiging worden bedrijven aangespoord om hun watervverbruik te minimaliseren en zo veel mogelijk water te hergebruiken.*
    - *De benodigde hoeveelheid industriewater wordt altijd per leiding naar de Oostpolder aangevoerd. Onttrekking aan grond en/of oppervlaktewater in de Oostpolder is niet aan de orde. Conform het Gronings beleid wordt voorkomen dat drinkwater of 'systeem-eigen water', dat wordt gebruikt voor de productie van drinkwater, worden gebruikt voor industriële toepassingen.*
    - *Lozingen worden alleen toegelaten binnen de richtlijnen van de milieuvergunningen van de bedrijven. Deze richtlijnen worden, per bedrijf, specifiek geformuleerd (maatwerk).*
  - *Het industriewater voor de Eemshaven is nu afkomstig van de industriewaterzuivering in Garmerwolde. Hier wordt oppervlaktewater uit het Eemskanaal gezuiverd. Op termijn is het mogelijk om hier ook voorgezuiverd water uit de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) te gaan gebruiken. Waterbedrijf Groningen en dochteronderneming Northwater produceren het industriewater en voeren dit via bestaande buisleidingen aan naar de Oostpolder. De bestaande leiding kan 10 miljoen m3 aanvoeren.*
- De indiener is van mening dat, door het buiten beschouwing laten van stikstofdepositie in de aanlegfase, een onvolledig en daardoor onjuist beeld is geschetst van de haalbaarheid van de gebiedsontwikkeling. Onterecht wordt gesteld dat informatie ontbreekt en dat dit punt niet onderscheidend is bij de afweging van de locatiealternatieven. Van de stikstofdepositie in de aanlegfase moet op zijn minst een aanneemlijke schatting worden gemaakt.
  - *De aanlegfase vormt naar verwachting geen onoverkomenlijk stikstofknelpunt. De afstand van de Oostpolder tot stikstofgevoelige N2000-gebieden is groot. Daarnaast zal in het plangebied de huidige stikstofemissie vanuit de landbouw stoppen en is er dus sprake van intern salderen. Voorts zijn er goede mogelijkheden voor de inzet van stikstofemissie-arm materieel. De stikstofeffecten in de aanlegfase worden in het Project-MER onderzocht.*

- De indiener verzoekt om ook in de Structuurvisie op te nemen dat een randvoorwaarde voor vestiging van bedrijven is dat deze emissie-loos qua stikstofuitstoot op het bedrijventerrein zijn, zoals ook in het Pan-MER is opgenomen.
  - *In het Project-MER vindt nader onderzoek naar stikstofdepositie plaats. Indien nodig worden in het ontwerp-PIP eisen of randvoorwaarden voor stikstofemissie van bedrijven opgenomen.*
- De indiener geeft aan dat de onderbouwing van nut en noodzaak voor 200 hectare niet uitgeefbaar gebied (onder andere bedoeld voor openbare ruimte / infrastructuur / groen-blauwe zones) ontbreekt. Het zonder reden weg bestemmen van landbouwgrond voor natuurdoeleinden is in strijd met de goede ruimtelijke ordening en de eisen aan een fysieke leefomgeving en goede omgevingskwaliteit.
  - *Bij een bedrijventerrein is er sprake van een bruto en een netto ruimtebeslag. Het netto ruimtebeslag zijn de bedrijfskavels zelf. Het bruto ruimtebeslag omvat ook andere zaken die juist nodig zijn voor een goede ruimtelijke inpassing, zoals hinderzones/respectzones (in dit geval de zuidelijke bufferzone), waterberging en behoud van bestaande cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten.*
- De indiener vraagt waarom de geprojecteerde bufferzone tussen het bedrijventerrein en de Dijkweg zo breed moet zijn en of deze de bestaande agrarische bestemming kan behouden. Waarom moet dit een groene zone worden?
  - *Deze zone is vooral bedoeld om hinder voor bewoning aan en nabij de Dijkweg te beperken. Met de zone wordt afstand gecreëerd tussen de nieuwe bedrijvigheid en bestaand woonfuncties. In deze zone is ruimte voor waterberging en voor ondergrondse kabels en leidingen voorzien. In overleg met de 'omgeving' wordt in de volgende planfase nader bepaald hoe deze zone wordt ingericht.*

Zienswijze 7: TenneT

- In de ontwerp-Structuurvisie (pag. 19 en hoofdrapport Plan-MER pag. 180) is opgenomen dat TenneT 40 tot 50 hectare benodigd heeft voor nieuwe hoogspanningsstations met bijbehorende infrastructuur. TenneT verzoekt om in de definitieve stukken deze behoefte als volgt te formuleren: TenneT geeft aan hiervoor - naast enkele locaties in de Eemshaven - specifiek in de Oostpolder in de toekomst 40 tot 50 hectare netto oppervlakte nodig te hebben (exclusief landschappelijke inpassing en kabeltracés).
  - *De huidige teksten in ontwerp-Structuurvisie en Plan-MER geven het voornemen van TenneT voldoende accuraat weer. De verdere uitwerking hiervan vindt plaats in project-MER en ontwerp-PIP. We willen daarbij benadrukken dat vanuit oogpunt van ruimtelijke kwaliteit een goede landschappelijke inpassing de norm is voor planontwerp van toekomstige bedrijven en dat wij van bedrijven hierin initiatief en verantwoordelijkheid verwachten.*
- In de ontwerp-Structuurvisie (pag. 14) staat dat op lange termijn rekening wordt gehouden met aanlanding van 12 GW. De onderbouwing voor dit totaalvermogen ontbreekt; in de studies PAWOZ en VAWOZ wordt uitgegaan van maximaal 10,7 GW. Indiener verneemt graag de onderbouwing voor de genoemde vermogens, omdat zij in de eigen plannen rekening houdt met 10,7 GW als maximum.
  - *We passen de tekst aan in 'aanlanding van meer elektriciteit afkomstig van wind op zee' en schrappen de verwachting over een maximale hoeveelheid GW. (=redactionele aanpassing)*
- De indiener vraagt om in de groen-blauwe bufferzone voldoende 'strookbreedte' beschikbaar te houden voor kabels, zowel voor het aansluiten van offshore windparken als voor het realiseren van klantaansluitingen. Daarbij geeft indiener aan een strook van 150 - 200 meter nodig te hebben. In de stukken staat aangegeven dat deze kabel en leidingen-stroken geen belemmeringen voor het inrichten van het landschap mogen hebben; de indiener vraagt om actief mee te mogen denken bij de uitwerking van een inrichtingsplan om zo tot optimale inpassing en dubbel ruimtegebruik te komen.
  - *De groen-blauwe bufferzone kent een breedte, die varieert tussen 100 en 200 meter. Binnen deze breedte is onder voorwaarden ook ruimte voor de (ondergrondse) inpassing van kabels en leidingen. TenneT heeft aangegeven in deze zone meerdere kabels te willen neerleggen. Een belangrijke voorwaarde is dat kabels en leidingen geen belemmeringen opleveren voor de (bovengrondse)*

inrichting van de bufferzone. Wij zijn met TenneT in gesprek over de optimale inpassing van de kabels bij de inrichting van deze zone.

- De locatie voor de uitbreidingen van het hoogspanningsnet is, na een gezamenlijke verkenning, bepaald op de zuidoostelijke kavel in de Oostpolder. Indiener maakt bezwaar tegen voorgestelde inrichtingsvariant 2 omdat deze de uitbreiding van het hoogspanningsnet niet mogelijk maakt. Indiener benadrukt het belang van bereikbaarheid van de hoogspanningsverbindingen voor onderhoud en bij storingen of calamiteiten. Voorts wordt opgemerkt dat de indiener graag in gesprek blijft over inrichting van bufferzones/gecombineerde functies: op voorhand geeft indiener aan dat diep-wortelende beplanting of een 'beschermde status' ongewenst zijn.
    - *Uit het Plan-MER en de ontwerp-Structuurvisie blijkt dat variant 2 niet de voorkeursvariant is en door ons niet verder wordt uitgewerkt. Wij zijn en blijven graag met TenneT in gesprek over de inpassing van infrastructuur van TenneT in het plangebied Oostpolder. Daarbij zijn bereikbaarheid van infrastructuur voor beheer en onderhoud en de aard van de beplanting onderwerpen van nader onderzoek. Wij merken op dat in de groen-blauwe bufferzone geen 'natuur' wordt gerealiseerd en dat een beschermde status dus niet aan de orde is.*
  - Indiener verzoekt om voor de bestaande boerderij Dijkweg 2 niet alleen aan te geven dat de woonfunctie komt te vervallen maar toe te voegen dat een toekomstige functie niet 'gevoelig' kan zijn. Indiener merkt op niet afwijzend te staan tegenover het behoud van dit gebouw met cultuurhistorische waarde.
    - *In het Project-MER en het ontwerp-PIP wordt nader gekeken naar mogelijke functies ter plaatse van de boerderij Dijkweg 2. De mate van 'gevoeligheid' is van deze functies wordt dan zorgvuldig afgewogen. Wij zijn blij dat u niet afwijzend staat tegenover het behoud van een gebouw met cultuurhistorische waarde.*
  - Indiener vraagt dringend aandacht voor de mogelijkheid om 'windinclusief' te ontwikkelen in combinatie met kritische, vitale infrastructuur voor hoogspanning. Het uitgangspunt voor de Indiener is dat, bij aanleg, deze infrastructuur buiten de contouren van de windturbines dienen te blijven. In de stukken ontbreekt de onderbouwing hoe de gewenste uitbreiding van het hoogspanningsnet mogelijk wordt gemaakt nabij bestaande windturbines.
    - *De voorkeurslocatie voor vestiging van de installaties van TenneT is na zorgvuldige afweging tot stand gekomen. TenneT heeft bewust voor deze locatie gekozen. TenneT wist bij deze locatiekeuze dat de gebiedsontwikkeling Oostpolder 'windinclusief' is en dat het huidige windpark blijft bestaand. Het is aan TenneT om met passende oplossingen en ontwerpen te komen voor de inrichting van de beoogde voorkeurslocatie, waarbij de windturbines worden ingepast.*
- De indiener verzoekt om als uitgangspunten in de Structuurvisie en de Plan-MER mee te nemen dat 'risicobronnen' niet meer dan 3,5kW/m² warmtestraling en een overdruk van 0,2 Bar als effecten op de hoogspanningsverbindingen mogen hebben. De indiener pleit voor sterke regie om het gebied te ontwikkelen voor zowel risicovolle bedrijven als voor vitale energie-infrastructuur.
- *Wij zijn en blijven met TenneT in gesprek over de risico's en kwetsbaarheden in het plangebied. Daarbij kunnen ook de genoemde punten aan de orde komen. We onderschrijven het belang van 'regie' vanwege de mogelijkheid van combinatie van bedrijven met een risicocontour en van energie-installaties en energie-infrastructuur.*
- De indiener verzoekt om tijdig betrokken te zijn (te blijven) bij de ontwikkeling/uitwerking van ondergrondse infrastructuur, vooral wanneer combinaties van leidingentracés voor hoogspanning als buisleidingen voor brandbare stoffen aan de orde zijn.
  - *Wij zijn en blijven graag met TenneT (en met overige verantwoordelijke partijen) in gesprek over de inpassing van bestaande en nieuwe ondergrondse infrastructuur van deze partijen in het plangebied Oostpolder.*
- De indiener vraagt zich af of de voorgestelde, nieuwe rotonde op de N33 (ontsluiting noordoosthoek Oostpolder) fysiek mogelijk is, vanwege de beperkte ruimte bovengronds en ondergronds. De indiener vraagt om deze ontsluiting in het kader van de Structuurvisie nader uit te werken/ te motiveren op ruimtelijke haalbaarheid.
  - *De fysieke (on)mogelijkheden voor de nieuwe rotonde worden in het kader van het ontwerp-PIP verder onderzocht. In de volgende planfase worden de ontwerpen voor de ontsluiting definitief uitgewerkt.*

- De indiener merkt op dat een als tijdelijk aangeduide verbinding (hoofdrapport Plan-MER, par 28.2 pag. 150) mogelijk een permanent karakter krijgt, onder verwijzing naar het (eigen) Investeringsplan 2022.
  - *Wij blijven graag met TenneT in gesprek over de inpassing van bestaande infrastructuur van TenneT in het plangebied Oostpolder.*

Zienswijze 8: Dorpsbelangen Spijk (PlanMER)

- De indieners geven aan het fundamenteel onjuist te vinden om het Plan-MER, de ontwerp-Structuurvisie en de NRD voor de Project-MER gelijktijdig ter visie te leggen. Deze documenten moeten volgtijdelijk worden vastgesteld, na inspraak en na verwerking van de reacties in het vervolg. Zij pleiten ervoor om eerst de procedure van de Plan-MER volledig te doorlopen. De gelijktijdige tervisielegging getuigt niet van een empathisch, open planproces waarbij alle locaties onafhankelijk worden afgewogen.
  - *Het Plan-MER en de Structuurvisie hangen inhoudelijk sterk samen; feitelijk zijn de analyses en uitkomsten van het Plan-MER belangrijke input voor de Structuurvisie. Om deze reden vinden wij het logisch dat deze documenten tegelijkertijd ter visie zijn gelegd. We hebben ervoor gekozen om de NRD van het Project-MER tegelijkertijd ter visie te leggen omdat we graag direct door willen gaan met het Project-MER; daarin wordt immers een aantal bevindingen uit het Plan-MER nader uitgewerkt. In verband met een compacte proceduretijd hebben we de tervisielegging van de NRD gecombineerd met de tervisielegging van het Plan-MER en de Structuurvisie. Het Project-MER geeft belangrijke input voor het (op te stellen) Provinciaal InpassingsPlan (PIP).). Wij vinden het jammer dat indiener het open planproces niet ervaart zoals wij voor ogen hebben en dat de indiener aangeeft dat de gelijktijdige tervisielegging niet getuigt van een empathisch, open planproces.*
- De indieners geven aan dat omwonenden van de Eemshaven al jaren te maken hebben met activiteiten, die zowel in de aanleg- als gebruiksfase de leefomgeving ernstig onder druk zetten door geluidsoverlast, aantasting van luchtkwaliteit, lichtvervuiling, onveiligheid als gevolg van verkeersdruk, aantasting klimaat en van sociale cohesie in de dorpen door instroom van (tijdelijke) werknemers. De voorgenomen gebiedsontwikkeling Oostpolder zet de leefomgeving verder onder druk.
  - *Wij onderkennen ten volle de impact op de leefomgeving, die de omwonenden van de Eemshaven ondervinden als gevolg van alle activiteiten en ontwikkelingen in het gebied. Onze inzet is dat gebiedsontwikkeling Oostpolder ook positieve effecten kan hebben op de leefbaarheid in Noordoost-Groningen. We denken dit te doen door 'toegevoegde waarde' te creëren in de vorm van werkgelegenheid, bestedingen door bedrijven en inkomsten uit belastingen. Voor de inwoners levert dit perspectief op werk en scholing op en kansen voor versterking van het aanbod aan (sociaal-maatschappelijke) voorzieningen. Hiermee willen we daarnaast (jonge) mensen stimuleren om in dit gebied te blijven en een toekomst op de bouwen. Nieuwe werkgelegenheid is nodig omdat, met het stoppen van de gaswinning banen verloren gaan. Recente cijfers van het CBS (augustus 2023) tonen aan dat de Groningse economie krimpt als gevolg van het afbouwen van de gaswinning.*
  - *We zetten met het planontwerp in op een kwalitatief hoogwaardig plan met bijvoorbeeld een forse groen-blauwe bufferzone. Dit leidt tot minder uitgeefbare gronden dan gebruikelijk is in een gebiedsexploitatie en kan daarmee ook worden betiteld als een investeringsmaatregel voor het gebied.*
  - *Voor direct omwonenden van de Oostpolder gaat de situatie veranderen, omdat de gebiedsontwikkeling tot effecten leidt; opgemerkt wordt dat deze effecten, door verschillende mitigerende maatregelen, binnen alle wettelijke milieunormen blijven. Ten aanzien van geluid zullen woningen, waarvoor een besluit hogere waarden in het kader van de Wet geluidhinder wordt genomen, worden geïsoleerd. Voor bewoners die willen vertrekken is er de zekerheid van de Vangnetregeling, om op terug te vallen als verkoop van de woning op de reguliere markt niet lukt. Voor bewoners die (aantoonaar) planschade lijden is er een wettelijke schaderegeling. We hebben nadrukkelijk de intentie om in de volgende planfasen, als meer duidelijkheid komt over de bedrijven in de Oostpolder, afspraken te maken over het realiseren van een 'plus' voor omwonenden door deze bedrijven.*

- De indieners vragen het bestuur om te beseffen wat de impact is van alle ontwikkelingen, zowel de gebiedsontwikkeling Oostpolder als andere activiteiten.
  - *Het bestuur beseft wat de impact van deze gebiedsontwikkeling is voor omwonenden, bovenop alle ontwikkelingen in en rond de Eemshaven. Onze intentie van een zorgvuldig, open planproces om alle belanghebbenden tijdens de planuitwerking en ook in latere fases de gelegenheid geven om mee te denken en invloed uit te oefenen op de ontwikkelingen.*
- Ten aanzien van de ontwikkeling van de voorkeurslocatie voor installaties van TenneT vragen de indieners zich af of TenneT hiervoor een eigenstandige MER-procedure gaat volgen. Daarnaast is de vraag of het transformatorstation dichter tegen de Eemshaven kan worden gesitueerd.
  - *In goed overleg hebben de betrokken overheden en TenneT voorkeurslocaties bepaald voor de installaties van TenneT, die nodig zijn om aanlanding van grootschalig opgewekte elektriciteit op zee mogelijk te maken. De meest oostelijke kavel van de Oostpolder is één van de voorkeurslocaties. TenneT werkt momenteel (in goed overleg met de provincie en de gemeente) een plan uit voor de invulling van deze kavel. Omgevingsbelang en ruimtelijke kwaliteit zijn daarbij belangrijke aandachtspunten. Daarbij wordt onderzocht of er nog een aparte Inrichtings-MER moet worden doorlopen.*
- Hoe wordt omgegaan met de reservering van een tracé voor een nieuwe leiding van HyNetwork Services B.V., parallel aan de N33?
  - *Wij zijn in gesprek met Gasunie en EZK over het raakvlak tussen de gebiedsontwikkeling Oostpolder en de inpassing van de geplande waterstofbackbone. In het Ruimtelijk Kwaliteitskader (vastgesteld door Provinciale Staten in november 2022) is het tracé van deze leiding op de belemmeringenkaart reeds geduid.*
- In het Plan-MER (pag. 5) is aangegeven dat de gebiedsontwikkeling Eemshaven gaat zorgen voor versterking van werkgelegenheid. De indieners vragen zich af of dit het geval zal zijn (hoeveel banen, welke kwaliteit, tijdelijk of structureel) en of er een match zal zijn met het arbeidspotentieel.
  - *Voor Groningen is het creëren van een divers aanbod aan nieuwe werkgelegenheid de komende jaren belangrijk. In de traditionele sectoren en in de gaswinning loopt het aantal banen terug. Recente cijfers van het CBS (augustus 2023) tonen aan dat de Groningse economie krimpt als gevolg van het afbouwen van de gaswinning. De verwachting is dat met het stoppen van de gaswinning banen verloren gaan. Werk en inkomen zijn een basis voor leefbaarheid.*
  - *Innovaties rond hernieuwbare energie, industrie en dataopslag kunnen een aanjager zijn voor nieuwe banen, waarbij de provincie de kansen rond clustervorming en campusontwikkeling met scholen en opleidingsinstituten optimaal wil benutten. De Oostpolder bij de Eemshaven is in beeld voor vestiging van grootschalige innovatieve, duurzame bedrijvigheid zoals waterstof gerelateerde bedrijven, circulaire bedrijven, het cluster rondom windenergie, datacenters en batterijfabrieken. Er zijn concrete leads die in de omgeving van de Eemshaven moeten worden gefaciliteerd, en deze ontwikkeling past in Rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid.*
  - *Het aantal arbeidsplaatsen, dat op de Oostpolder wordt gegenereerd, hangt sterk samen met de bedrijven, die zich daadwerkelijk vestigen. In het verkeersonderzoek van het MER zijn verschillende scenario's uitgewerkt; daarbij is een relatie gelegd met het type bedrijven, aantal arbeidsplaatsen en de verkeersgeneratie. Het meest waarschijnlijke scenario gaat uit van de volgende invulling en bijbehorend aantal arbeidsplaatsen:*
    - *De helft van de Oostpolder (200 ha) ontwikkeld voor het intensieve werkmilieu van een Batterijfabriek. Dat wil zeggen 200 ha voor Batterijfabrieken. Daarbij is het uitgangspunt dat dit een werkgelegenheid oplevert van 10 fte/hectare dus 2000 fte*
    - *De overige 200 ha wordt ingevuld met Infrastructuur voor het elektriciteitsnet (50 hectare), Waterstof en Hyperscale Datacenters (150 hectare). Daarbij is het uitgangspunt dat dit voor Waterstof en Hyperscale Datacenters een werkgelegenheid oplevert van 6 fte/hectare dus 900 fte. Het aantal fte voor energie infrastructuur wordt ingeschat op maximaal 100 fte.*
  - *In totaal wordt rekening gehouden met een directe werkgelegenheid van ongeveer 3.000 fte. Deze banen vragen zeer verschillende opleidingen en opleidingsniveaus en kunnen worden ingevuld door zowel bestaande als nieuwe inwoners. Opgemerkt wordt dat daarnaast sprake is van indirecte werkgelegenheid (bijvoorbeeld in de bouw, in toeleverende bedrijven en in de dienstensector) en afgeleide werkgelegenheid (bijvoorbeeld door bestedingen van werknemers bij winkels, horeca en diensten).*

- In het Plan-MER (pag. 9-11) wordt de locatie Oostpolder met wisselende termen aangeduid. Door gebruik van de term basis-alternatief wordt duidelijk voorgesorteerd op locatie Oostpolder.
  - *De provincie en gemeente hebben in juni 2021 reeds een voorkeur voor de locatie Oostpolder uitgesproken. Daarmee is deze locatie te zien als het basisalternatief. Dit neemt niet weg dat de andere twee alternatieven in deel I van het Plan-MER objectief en gelijkwaardig zijn beoordeeld op milieueffecten.*
- Bij tabel 2.2 in het Plan-MER mist verantwoording van de onderzoeksmethode, de wijze waarop de criteria zijn geformuleerd, door wie deze zijn geformuleerd, een eventuele weging en de wijze waarop de scores zijn toegekend.
  - *Wij gaan ervan uit dat hier bedoeld wordt op Tabel 2.2. uit de samenvatting van het PlanMER. Deze tabel staat ook in het hoofdrapport van het PlanMER deel 2 in H29 en is de samenvatting van de effectbeoordeling in de voorgaande hoofdstukken H17 tot en met H28. Deze hoofdstukken zijn gebaseerd op de deelrapporten bij het PlanMER die over het betreffende thema zijn opgesteld. Hier worden de gebruikte criteria toegelicht. In H16 van het PlanMER wordt de beoordelingswijze, het toetsingskader en de beoordelingsschaal van de effectbeoordeling toegelicht. De criteria worden niet onderling gewogen. De tabel geeft een overzicht van de milieueffecten waarmee rekening moet worden gehouden bij de besluitvorming over het project.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect verkeer: wordt bij de beschouwing van de alternatieven Eemshaven-West en Oostpolder wel of niet rekening gehouden met verdubbeling van de N33? En met de ambitie van de gemeente en de provincie om de N46 te verdubbelen?
  - *De locatie Oostpolder is doorgerekend met het NRM-model en in dit model is de verdubbeling N33 Zuidbroek-Appingedam reeds opgenomen. Voor de locatie Eemshaven-West zijn de intensiteiten handmatig bepaald aan de hand van de (beperkte) verschillen met Oostpolder. In de verkeerscijfers van deze beide alternatieven is dus rekening gehouden met verdubbeling van de N33 Zuidbroek-Appingedam. Voor het overige is er in de locatiealternatieven geen rekening gehouden met verdubbeling van de N33 en de N46. Hiervoor bestaan momenteel nog geen uitgewerkte plannen.*
- Inhoudelijke opmerkingen bij het aspect geluid: waarom wordt laagfrequent geluid niet meegenomen? Omwonenden ervaren in toenemende mate lichamelijk en geestelijke klachten als gevolg van laag frequent geluid.
  - *De provincie is goed bekend met het vraagstuk van laagfrequent geluid bij windparken. Het project Oostpolder gaat echter over een bedrijventerrein. Overigens gelden op dit moment in Nederland nog geen normen en vastgestelde rekenmethoden voor laagfrequent geluid.*
- De indieners geven aan dat zij de norm van 66dB(cum), zoals vastgelegd in de Structuurvisie Eemsmond Delfzijl, te hoog vinden; zij pleiten voor een lagere grens.
  - *De norm van 65 Lcum (niet 66) is in 2017 na uitvoerig onderzoek en zorgvuldige afweging in de structuurvisie Eemsmond-Delfzijl vastgelegd door Provinciale Staten. De gemeenten Eemsmond en Delfzijl hebben zich hier bij aangesloten.*
- De indieners vinden de beoordeling en impact van het aspect externe veiligheid zwaar onderbelicht. Zij wijzen vooral op gevaar (voor bewoners en werknemers) als gevolg van ijsafzetting op windturbines.
  - *Het project Oostpolder betreft een bedrijventerrein. Gevaar van windturbines voor bewoners is dus geen effect van het project Oostpolder. Gevaar van windturbines voor werknemers kan wel relevant zijn. Er gelden regels voor veiligheidsafstanden rondom windturbines. In het Project-MER en het ontwerp-PIP worden gevolgen voor werknemers nader onderzocht.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect externe veiligheid: is de veiligheid van waterstoftransportleidingen meegenomen?
  - *Het project Oostpolder betreft een bedrijventerrein. De waterstofbackbone is een apart project van EZK en Gasunie. De provincie en EZK/Gasunie stemmen de beide ontwikkelingen op elkaar af. De externe veiligheidseffecten van de waterstofbackbone worden in eerste instantie onderzocht in het kader van het project waterstofbackbone.*

- Inhoudelijke opmerking bij het aspect natuur: waarom krijgt locatie Eemshaven-West een -- score? De bestaande en geplande windturbines zijn al een aanslag op het Natura2000 gebied. En waarom een - score voor het aspect NNN?
  - *De bedoelde scores zijn toegelicht in het deelrapport Natuur H4, paragraaf 4.2. Eemshaven-West heeft een score -- voor Natura 2000-gebieden en - voor NNN. Deze scores zijn erop gebaseerd, dat Eemshaven west grenst aan Natura2000 gebied en NNN. Zie verder voor de uitgebreide toelichting de betreffende paragraaf.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect landschap: waarom krijgt locatie Eemshaven-West een "-- score"? Ook in relatie tot bestaande en geplande windmolens? Er wordt gesteld dat de impact vanaf de Waddenzee op deze locatie groter is dan bij de Oostpolder. Indieners vinden het belangrijker om dit aspect vanuit het gezichtspunt van de bewoners mee te nemen. Zij zijn het niet eens met de opmerking dat de Oostpolder landschappelijk gezien de meest logische uitbreiding is.
  - *De bedoelde scores zijn toegelicht in het deelrapport Landschap in paragraaf 4.2.2. Eemshaven-West heeft een -- score op landschappelijke structuren en elementen en ruimtelijk-visuele kenmerken. De -- score is gebaseerd op de afbreuk van de afleesbaarheid van het landschap en de visuele verlenging van de Eemshaven. Op grotere afstand zal de bebouwing nog een groter deel van de horizon in beslag nemen, zowel vanaf het Wad als vanaf het land.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect landschap: waarom krijgt locatie Eemshaven-West een - score op het aspect historisch geografische patronen en historisch bouwkundige elementen?
  - *De bedoelde scores zijn toegelicht in het deelrapport Landschap in paragraaf 4.2.2. Deze score is gebaseerd op het verkavelingspatroon en het stelsel van dijken dat minder zichtbaar wordt. Daarnaast is samenhang van het gebied rond molen Goliath meegewogen.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect landschap: is een verdubbeling van de N33 meegenomen in de waardering van de verschillende locatie-alternatieven?
  - *Nee; de verdubbeling van de N33 is een apart project, de landschapseffecten worden in het kader van dit project apart onderzocht.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect gezondheid: waarom krijgt locatie Oostpolder een - score? Dit is niet in verhouding tot de conclusie dat de risico's op deze locatie hoger zijn dan op de andere twee locaties.
  - *Voor de score voor gezondheid voor de locatiealternatieven is gekeken naar het aantal verblijfsobjecten waar een toename aan milieugezondheidsrisico's verwacht kan worden. Oostpolder is beoordeeld als negatief (-), de andere locaties als beperkt negatief (0/-). Dit sluit aan bij een hoger aantal verblijfsobjecten bij Oostpolder ten opzichte van Delfzijl-Zuid en Eemshaven-West.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect gezondheid: waarom is dit aspect summier - slechts op één criterium - onderzocht en niet op meerdere criteria, zoals bij andere aspecten?
  - *Het thema Gezondheid is uitgebreid onderzocht en beschreven in het deelrapport gezondheid. Gebruik gemaakt is ondermeer van de resultaten van de deelrapporten externe veiligheid, luchtkwaliteit en geluid. De beoordeling van de criteria wordt niet onderling gewogen: het aantal criteria maakt daarom geen verschil.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect sociale effecten: de effecten zijn summier (zoals bij criterium sociale cohesie) of niet (zoals bij de criteria werkgelegenheid of gedwongen verhuizingen) beschreven. Het criterium woningwaarde is, naar mening van de indieners, te positief beoordeeld. Een +-score voor het criterium 'voorzieningen' is naar mening van de indieners niet verdedigbaar. Het criterium 'mate van vertrouwen in het besluitvormingsproces' is alleen voor de Oostpolder beoordeeld; daarom is dit criterium niet valide en betrouwbaar. Conclusie van de indieners is dat dit aspect onvoldoende is onderzocht en niet adequaat is beoordeeld.
  - *Dit thema is mogelijk onderscheidend voor de 3 locaties, vandaar dat het een rol heeft gespeeld in MER deel 1. Uit de effectanalyse is gebleken dat er geen onderscheidende effecten zijn voor sociale cohesie, werkgelegenheid en gedwongen verhuizing. Deze criteria komen dus ook niet voor in de overzichtstabel van de effectbeoordeling. De effectbeoordeling is op basis van expert judgement en waar mogelijk gebruikmakend van openbare informatie onder meer uit de Leefbaarometer. Het deelrapport is overigens uitgewerkt op basis van de handreiking sociale effecten in milieueffectrapportage.*

- De indieners geven aan dat zij de drie locatie-alternatieven grondig onderzocht willen zien, zodat beoordeling en afweging kan plaatsvinden. Zij doen de suggestie om tot een combinatie van locaties te komen, om overlast in te perken en leefbaarheid te borgen.
  - *De drie locatiealternatieven zijn op een passend detailniveau onderzocht. Dit onderzoek biedt naar onze mening voldoende informatie voor een zorgvuldige afweging. Wij zien geen aanleiding om nader te kijken naar een combinatie van locaties. Op de onderzochte locaties zijn voldoende mogelijkheden voor beperken overlast en borging van de leefbaarheid.*
- De indieners geven aan dat zij de mogelijkheid om gebruik te maken van de onafhankelijke deskundigheid van Antea bij het begrijpen van de documenten en het formuleren van de zienswijzen waarderen. Evenwel was het feitelijk niet te doen om door de grote stapel documenten te lezen.
  - *Fijn te lezen dat u de geboden mogelijkheid om een deskundige ter ondersteuning van deze zienswijzeperiode te kunnen benaderen, waardeert. Wij hebben het signaal dat dit niet persé heeft geleid tot eenvoudiger en tijdbesparende inzet van uw kant meerdere malen gehoord. Wij gaan dit evalueren en horen ook graag van u hoe we dit een volgende keer beter kunnen doen. Want ja, de PlanMER is inderdaad omvangrijk en ‘taai kost’. Dit heeft te maken met de regels, waaraan de rapportages moeten voldoen en de toetsing door de commissie voor de MER. Dit vraagt om diepgaande informatie, die voornamelijk voor een toets door mensen met een specifieke deskundigheid is uitgewerkt. We werken zo veel mogelijk met toegankelijke hoofd rapporten en samenvattingen, met heldere analyses en conclusies. De deelrapporten bevatten de specialistische informatie en dienen als achtergrond.*
  - *We hebben de omwonenden en belanghebbenden graag willen helpen met het begrijpen van de inhoud door:*
    - *Op 7 februari 2023 op een informatieavond de eerste inzichten en uitkomsten rondom de planMER te delen met direct belanghebbenden;*
    - *Op 3 juni 2023 een informatiemarkt te organiseren over alle ter visie liggende stukken om vragen, suggesties en opmerkingen te bespreken; de opstellers van alle documenten waren daar aanwezig om tekst en uitleg te geven.*
    - *Een onafhankelijke deskundige aan te bieden, die mensen desgewenst aanvullend kan helpen bij het doorgronden van alle rapportages, maar ook kan helpen met het opstellen van zienswijzen.*
    - *Altijd beschikbaar te zijn voor vragen: telefonisch, per mail of op specifieke woensdagen fysiek in het Diggelschip*
    - *.*

Zienswijze 9: Dorpsbelangen Spijk (structuurvisie)

Zienswijze 8 en 9 hebben deels een overlap. Onderstaande vragen zijn specifiek gericht op de structuurvisie.

- Inhoudelijke opmerking bij par 1.5: de indieners ervaren niet dat zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met belangen van bewoners, de lusten en lasten zijn (nog) niet in balans.
  - *Wij snappen uw opmerking en gaan graag met u in gesprek over de optimale balans in de verdeling van ‘lusten en lasten’. Dit gesprek voeren we met u in het kader van het ‘open planproces’ van de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Dat u er nog te weinig vanervaart komt denken wij mede door het nog hoge abstractieniveau van de planvorming. Graag wijzen wij u op de plus die nu al is bewerkstelligd door betrokkenheid van bewoners in de vorm van bijvoorbeeld een brede groen-blauwe bufferzone en de advies Vangnetregeling.*
  - *Gemeente Het Hogeland werkt daarnaast aan een gebiedsprogramma. Het gebiedsprogramma is bedoeld om positieve effecten van de ontwikkeling van de Eemshaven zichtbaar te maken in het omliggende gebied. Bestaande dorpsvisies vormen hierbij een belangrijk vertrekpunt voor verdere uitwerking. Met de bedrijven, die zich in de Oostpolder gaan vestigen wil de gemeente te zijner tijd afspraken maken over ‘wederkerigheid’. Over de wijze waarop het omliggende gebied buiten de gemeentegrenzen kan worden meegenomen in deze ontwikkeling, is momenteel onderwerp van gesprek tussen beide gemeenten.*

- De indieners onderschrijven het belang van de energietransitie en de mogelijke rol van de Eemshaven. Voor bedrijven, die niet rechtstreeks bijdragen aan de energietransitie (zoals hyperscale datacenters) is naar de mening van de indieners geen plaats. Daarbij wordt opgemerkt dat de inschatting van werkgelegenheid in hyperscale datacenters in tabel 3.1 van de structuurvisie te 'optimistisch' is weergegeven.
  - *De inschatting van de werkgelegenheid in hyperscale datacenters is gemaakt op basis van onder andere praktijkvoorbeelden. De gebiedsontwikkeling Oostpolder houdt (vooralsnog) rekening met de mogelijkheid om hyperscale datacenters te vestigen. De minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft immers aangegeven de vestiging van hyperscale datacenters in Nederland bijna overal te blokkeren. Hiertoe heeft het kabinet op 10 juni jl. ingestemd met een ontwerpbesluit voor regulering van hyperscale datacenters. In het ontwerpbesluit zijn twee gebieden uitgezonderd van dit verbod. Eén van deze gebieden ligt in de gemeente Het Hogeland en omvat ook de Oostpolder. In dit uitzonderingsgebied beslissen provincie en gemeente of en waar hyperscale datacenters worden toegestaan.*
  - *In de Structuurvisie en het Plan-MER is de optie voor vestiging van hyperscale datacenters opgehouden. De daadwerkelijke vestiging hangt af van concrete vraag uit de markt en of deze vraag binnen de geldende randvoorwaarden uit het PIP kan worden ingepast.*
- De indieners geven aan dat zij ervan uitgaan dat er niet nog meer bovengrondse hoogspanningsleidingen bij gaan komen. De indieners pleiten voor omzetting van elektriciteit in waterstof op zee en voor opslag in batterijen (ook voor kleinschalige, lokaal opgewekte elektriciteit).
  - *In het kader van de gebiedsontwikkeling Oostpolder zijn geen (grootschalige) bovengrondse hoogspanningsleidingen voorzien. De minister van Klimaat en Energie heeft een eerste pilot aangekondigd, om de productie van waterstof op zee te gaan ontwikkelen. Informatie vanuit de waterstofsector naar de mogelijkheden tot het opwekken van 'waterstof op zee' laten zien dat deze ontwikkeling nog in een beginstadium verkeert en dat voor de komende decennia ruimte op land nodig is. Opslag in batterijen wordt de komende jaren steeds belangrijker om de piekbelasting van het hoogspanningsnetwerk te kunnen afvlakken. Mogelijk kan in de Oostpolder in het kader van dubbel ruimtegebruik of het benutten van veiligheidszones rond windturbines hiervoor enige ruimte worden gecreëerd.*
- De indieners geven aan dat het 'open planproces' versterkt moet worden; zij ervaren dat ze een te reactieve positie hebben.
  - *We snappen dit gevoel en hebben hier begrip voor, ook omdat er tussen het 'ophalen' (aan de gesprekstafels) en concreet uitwerken (in de planproducten) veel tijd zit.*
  - *Graag gaan we met u in gesprek over uw ideeën voor het versterken van het planproces; het is juist de bedoeling om omwonenden en belanghebbenden een actieve positie te bieden zodat zij van het begin af betrokken zijn bij de planuitwerking en daarbij hun inbreng kunnen leveren.*
- Hoe wordt omgegaan met de reservering van een tracé voor een nieuwe leiding van HyNetwork Services B.V., parallel aan de N33?
  - *Wij zijn in gesprek met Gasunie en EZK over het raakvlak tussen de gebiedsontwikkeling Oostpolder en de inpassing van de geplande waterstofbackbone. In het Ruimtelijk Kwaliteitskader (vastgesteld door Provinciale Staten in november 2022) is het tracé van deze leiding op de belemmeringenkaart reeds geduid.*
- In het Plan-MER (pag. 9-11) wordt de locatie Oostpolder met wisselende termen aangeduid. Door gebruik van de term basis-alternatief wordt duidelijk voorgesorteerd op locatie Oostpolder?
  - *De provincie en gemeente hebben in 2021 reeds een voorkeur voor de locatie Oostpolder uitgesproken. Daarmee is deze locatie te zien als het basisalternatief. Dit neemt niet weg dat de andere twee alternatieven objectief en gelijkwaardig zijn beoordeeld op milieueffecten.*
- Bij tabel 2.2 in het Plan-MER mist verantwoording van de onderzoeksmethode, de wijze waarop de criteria zijn geformuleerd, door wie deze zijn geformuleerd, een eventuele weging en de wijze waarop de scores zijn toegekend.
  - *Wij gaan er vanuit dat hier bedoeld wordt op Tabel 2.2. uit de samenvatting van het PlanMER. Deze tabel staat ook in het hoofdrapport van het PlanMER deel 2 in H29 en is de samenvatting van de effectbeoordeling in de voorgaande hoofdstukken H17 tot en met H28. Deze hoofdstukken zijn gebaseerd op de deelrapporten bij het PlanMER die over het betreffende thema zijn opgesteld. Hier worden de gebruikte criteria toegelicht. In H16 van het PlanMER wordt de beoordelingswijze, het toetsingskader en de beoordelingsschaal van de effectbeoordeling toegelicht. De criteria worden niet*

onderling gewogen. De tabel geeft een overzicht van de milieueffecten waarmee rekening moet worden gehouden bij de besluitvorming over het project.

- Inhoudelijke opmerking bij het aspect verkeer: wordt bij de beschouwing van de alternatieven Eemshaven-West en Oostpolder wel of niet rekening gehouden met verdubbeling van de N33? En met de ambitie van de gemeente en de provincie om de N46 te verdubbelen?
  - *De locatie Oostpolder is doorgerekend met het NRM-model en in dit model is de verdubbeling N33 Zuidbroek-Appingedam reeds opgenomen. Voor de locatie Eemshaven-West zijn de intensiteiten handmatig bepaald aan de hand van de (beperkte) verschillen met Oostpolder. In de verkeerscijfers van deze beide alternatieven is dus rekening gehouden met verdubbeling van de N33 Zuidbroek-Appingedam. Voor het overige is er in de locatiealternatieven geen rekening gehouden met verdubbeling van de N33 en de N46. Hiervoor bestaan momenteel nog geen uitgewerkte plannen.*
- Inhoudelijke opmerkingen bij het aspect geluid: waarom wordt laagfrequent geluid niet meegenomen? Omwonenden ervaren in toenemende mate lichamelijk en geestelijke klachten als gevolg van laag frequent geluid.
  - *De provincie is goed bekend met het vraagstuk van laagfrequent geluid bij windparken. Het project Oostpolder gaat echter over een bedrijventerrein. Overigens gelden op dit moment in Nederland nog geen normen en vastgestelde rekenmethoden voor laagfrequent geluid.*
- De indieners geven aan dat zij de norm van 66dB(cum), zoals vastgelegd in de Structuurvisie Eemsmond Delfzijl, te hoog vinden; zij pleiten voor een lagere grens.
  - *De norm van 65 Lcum (niet 66) is in 2017 na uitvoerig onderzoek en zorgvuldige afweging in de structuurvisie Eemsmond-Delfzijl vastgelegd door Provinciale Staten. De gemeenten Eemsmond en Delfzijl hebben zich hierbij aangesloten.*
- De indieners vinden de beoordeling en impact van het aspect externe veiligheid zwaar onderbelicht. Zij wijzen vooral op gevaar (voor bewoners en werknemers) als gevolg van ijsafzetting op windturbines.
  - *Het project Oostpolder betreft een bedrijventerrein. Gevaar van windturbines voor bewoners is dus geen effect van het project Oostpolder. Gevaar van windturbines voor werknemers kan wel relevant zijn. Er gelden regels voor veiligheidsafstanden rondom windturbines. In het Project-MER en het ontwerp-PIP worden gevolgen voor werknemers nader onderzocht.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect externe veiligheid: is de veiligheid van waterstoftransportleidingen meegenomen?
  - *Het project Oostpolder betreft een bedrijventerrein. De waterstofbackbone is een apart project van EZK en Gasunie. De provincie en EZK/Gasunie stemmen de beide ontwikkelingen op elkaar af. De externe veiligheidseffecten van de waterstofbackbone worden in eerste instantie onderzocht in het kader van het project waterstofbackbone.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect natuur: waarom krijgt locatie Eemshaven-West een -- score? De bestaande en geplande windturbines zijn al een aanslag op het Natura2000 gebied. En waarom een - score voor het aspect NNN?
  - *De bedoelde scores zijn toegelicht in het deelrapport Natuur H4, paragraaf 4.2. Eemshaven-West heeft een score -- voor Natura 2000-gebieden en - voor NNN. Deze scores zijn erop gebaseerd, dat Eemshaven west grenst aan Natura2000 gebied en NNN. Zie verder voor de uitgebreide toelichting de betreffende paragraaf.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect landschap: waarom krijgt locatie Eemshaven-West een "-- score"? Ook in relatie tot bestaande en geplande windmolens? Er wordt gesteld dat de impact vanaf de Waddenzee op deze locatie groter is dan bij de Oostpolder. Indieners vinden het belangrijker om dit aspect vanuit het gezichtspunt van de bewoners mee te nemen. Zij zijn het niet eens met de opmerking dat de Oostpolder landschappelijk gezien de meest logische uitbreiding is.
  - *De bedoelde scores zijn toegelicht in het deelrapport Landschap in paragraaf 4.2.2. Eemshaven-West heeft een -- score op landschappelijke structuren en elementen en ruimtelijk-visuele kenmerken. De -- score is gebaseerd op de afbreuk van de afleesbaarheid van het landschap en de visuele verlenging van de Eemshaven. Op grotere afstand zal de bebouwing nog een groter deel van de horizon in beslag nemen, zowel vanaf het Wad als vanaf het land*

- Inhoudelijke opmerking bij het aspect landschap: waarom krijgt locatie Eemshaven-West een - score op het aspect historisch geografische patronen en historisch bouwkundige elementen?
  - *De bedoelde scores zijn toegelicht in het deelrapport Landschap in paragraaf 4.2.2. Deze score is gebaseerd op het verkavelingspatroon en het stelsel van dijken dat minder zichtbaar wordt. Daarnaast is samenhang van het gebied rond molen Goliath meegewogen.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect landschap: is een verdubbeling van de N33 meegenomen in de waardering van de verschillende locatie-alternatieven?
  - *Nee; de verdubbeling van de N33 is een apart project, de landschapseffecten worden in het kader van dit project apart onderzocht.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect gezondheid: waarom krijgt locatie Oostpolder een - score? Dit is niet in verhouding tot de conclusie dat de risico's op deze locatie hoger zijn dan op de andere twee locaties.
  - *Voor de score voor gezondheid voor de locatiealternatieven is gekeken naar het aantal verblijfsobjecten waar een toename aan milieugezondheidsrisico's verwacht kan worden. Oostpolder is beoordeeld als negatief (-), de andere locaties als beperkt negatief (0/-). Dit sluit aan bij een hoger aantal verblijfsobjecten bij Oostpolder ten opzichte van Delfzijl-Zuid en Eemshaven-West.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect gezondheid: waarom is dit aspect summier - slechts op één criterium - onderzocht en niet op meerdere criteria, zoals bij andere aspecten?
  - *Het thema Gezondheid is uitgebreid onderzocht en beschreven in het deelrapport gezondheid. Gebruik gemaakt is onder meer van de resultaten van de deelrapporten externe veiligheid, luchtkwaliteit en geluid. De beoordeling van de criteria wordt niet onderling gewogen: het aantal criteria maakt daarom geen verschil.*
- Inhoudelijke opmerking bij het aspect sociale effecten: de effecten zijn summier (zoals bij criterium sociale cohesie) of niet (zoals bij de criteria werkgelegenheid of gedwongen verhuizingen) beschreven. Het criterium woningwaarde is, naar mening van de indieners, te positief beoordeeld. Een +-score voor het criterium 'voorzieningen' is naar mening van de indieners niet verdedigbaar. Het criterium 'mate van vertrouwen in het besluitvormingsproces' is alleen voor de Oostpolder beoordeeld; daarom is dit criterium niet valide en betrouwbaar. Conclusie van de indieners is dat dit aspect onvoldoende is onderzocht en niet adequaat is beoordeeld.
  - *Dit thema is mogelijk onderscheidend voor de 3 locaties, vandaar dat het een rol heeft gespeeld in MER, deel 1. Uit de effectanalyse is gebleken dat er geen onderscheidende effecten zijn voor sociale cohesie, werkgelegenheid en gedwongen verhuizing. Deze criteria komen dus ook niet voor in de overzichtstabel van de effectbeoordeling. De effectbeoordeling is op basis van expert judgement en waar mogelijk gebruikmakend van openbare informatie onder meer uit de Leefbaarometer. Het deelrapport is overigens uitgewerkt op basis van de handreiking sociale effecten in milieueffectrapportage.*
- De indieners geven aan dat zij de drie locatie-alternatieven grondig onderzocht willen zien, zodat beoordeling en afweging kan plaatsvinden. Zij doen de suggestie om tot een combinatie van locaties te komen, om overlast in te perken en leefbaarheid te borgen.
  - *De drie locatiealternatieven zijn op een passend detailniveau onderzocht. Dit onderzoek biedt naar onze mening voldoende informatie voor een zorgvuldige afweging. Wij zien geen aanleiding om nader te kijken naar een combinatie van locaties. Op de onderzochte locaties zijn voldoende mogelijkheden voor beperken overlast en borging van de leefbaarheid.*
- De indieners geven aan dat zij de mogelijkheid om gebruik te maken van de onafhankelijke deskundigheid van Antea bij het begrijpen van de documenten en het formuleren van de zienswijzen waarderen. Evenwel was het feitelijk niet te doen om door de grote stapel documenten te lezen.
  - *Fijn te lezen dat u de geboden mogelijkheid om een deskundige ter ondersteuning van deze zienswijzeperiode te kunnen benaderen, waardeert. Wij hebben het signaal dat dit niet persé heeft geleid tot eenvoudiger en tijdbesparende inzet van uw kant meerdere malen gehoord. Wij gaan dit evalueren en horen ook graag van u hoe we dit een volgende keer beter kunnen doen. Want ja, de PlanMER is inderdaad omvangrijk en 'taai kost'. Dit heeft te maken met de regels, waaraan de rapportages moeten voldoen en de toetsing door de commissie voor de MER. Dit vraagt om diepgaande informatie, die voornamelijk voor een toets door mensen met een specifieke*

deskundigheid is uitgewerkt. We werken zo veel mogelijk met toegankelijke hoofdrapporten en samenvattingen, met heldere analyses en conclusies. De deelrapporten bevatten de specialistische informatie en dienen als achtergrond.

- We hebben de omwonenden en belanghebbenden graag willen helpen met het begrijpen van de inhoud door:
  - Op 7 februari 2023 op een informatieavond de eerste inzichten en uitkomsten rondom de planMER te delen met direct belanghebbenden;
  - Op 3 juni 2023 een informatiemarkt te organiseren over alle ter visie liggende stukken om vragen, suggesties en opmerkingen te bespreken; de opstellers van alle documenten waren daar aanwezig om tekst en uitleg te geven.
  - Een onafhankelijke deskundige aan te bieden, die mensen desgewenst aanvullend kan helpen bij het doorgronden van alle rapportages, maar ook kan helpen met het opstellen van zienswijzen.
  - Altijd beschikbaar te zijn voor vragen: telefonisch, per mail of op specifieke woensdagen fysiek in het Diggelschip.

Zienswijze 10: Gemeentelijke Gezondheidsdienst Groningen (GGD)

- De GGD heeft op 14 maart gereageerd op het verzoek om klanteisen en -wensen te formuleren. Het is niet duidelijk op welke wijze deze input is verwerkt in voorliggende plannen.
  - *Wij hebben uw klanteisen en -wensen in goede orde ontvangen en verwerkt in het dossier waarin de klanteisen zijn vastgelegd, het zogenoemde KES-dossier; we nemen apart contact met de GGD op om aan te geven wat er met hun inbreng is gedaan in de planuitwerkingsfase.*
- De GGD merkt op dat in het MER de aandacht voor gezondheidsbevordering vrij beperkt is. Het aspect kan breder worden meegenomen, bijvoorbeeld bij de uitwerking van de groen-blauwe structuur (beweging, biodiversiteit, ontmoetings- en ontspanningsplekken etc.). De GGD voegt een bijlage toe met informatie over gezonde leefomgeving en over groene bedrijventerreinen, ter inspiratie.
  - *Hartelijk dank voor de meegestuurde informatie, dat is een goede 'inspiratiebron'. In de groen-blauwe structuur (met name in de bufferzone aan de zuidrand van het plangebied) zijn er alle kansen om met de inrichting in te spelen op gezondheidsbevordering'; beweging, biodiversiteit, ontmoetings- en ontspanningsplekken zullen daar worden gestimuleerd. In de volgende planfase, waarbij inrichtingsplannen worden uitgewerkt, worden de gezondheid bevorderende maatregelen concreet gemaakt. Dat doen wij in goed overleg met alle belanghebbenden, zodat zij goed kunnen meedenken over de gewenste inrichting van de groenblauwe zones. Wij gaan ook graag met u in gesprek over de wijze waarop we een gezonde leefomgeving kunnen bevorderen.*
- De GGD is positief over het feit dat effecten van geluid en luchtkwaliteit in kaart zijn gebracht en dat veel nadruk wordt gelegd op gezondheidsbescherming. De GGD adviseert om in te zetten op een zo laag mogelijke geluidsbelasting ter hoogte van verblijfsobjecten (door inrichting, selectie van activiteiten en van technieken).
  - *Bij de gebiedsontwikkeling Oostpolder is de beschikbare geluidruimte beperkt; de bestaande geluidruimte van de Eemshaven wordt niet vergroot. In het geluidverdeelplan (vast te stellen bij het Provinciaal InpassingsPlan) wordt de beschikbare geluidruimte verdeeld over het bedrijventerrein. Wij zetten op het gehele bedrijventerrein in op het maximaal beperken van geluidproductie door de inzet van 'best beschikbare technieken' door de bedrijven. Daarmee blijft de geluidbelasting binnen de vastgestelde normen, zodat de woonfunctie in de omgeving kan blijven bestaan. Daarnaast werken we inrichtingsmaatregelen of richtlijnen uit, die bijvoorbeeld de reflectie van geluid op de woningen kunnen beperken.*
- De GGD adviseert om te zorgen dat de ontwikkeling van de Oostpolder ook voordelen oplevert voor omwonenden, in het kader van de 'brede welvaart'. In de meegestuurde bijlage is een beschrijving van de brede opvatting van 'gezondheid' aangereikt.
  - *Wij gaan graag met u in gesprek over de optimale balans in de verdeling van 'lusten en lasten'. Dit gesprek voeren we met u in het kader van het 'open planproces' van de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Gemeente Het Hogeland werkt aan een gebiedsprogramma. Oudeschip en de*

buurtschappen (die liggen binnen de gemeentegrenzen), Roodeschool, Oosteinde, Uithuizermeeden en Uithuizen maken deel uit van dit programma. Het gebiedsprogramma is bedoeld om positieve effecten van de ontwikkeling van de Eemshaven zichtbaar te maken in de dorpen. De wensen van de bewoners van Oudeschip zijn al vastgelegd in een dorpsvisie en recent geactualiseerd in de dorpsagenda. Deze dorpsvisie is dan ook, samen met de andere dorpsvisies binnen het programma, de basis voor verdere gesprekken over de ontwikkeling van het dorp. Met de bedrijven, die zich in de Oostpolder gaan vestigen willen we te zijner tijd afspraken maken over 'wederkerigheid'.

Zienswijze 11: Gemeente Groningen

- De gemeente onderschrijft de gebiedsontwikkeling Oostpolder ten volle en vraagt aandacht voor het probleem van netcongestie. Bij de gebiedsontwikkeling wordt op dit moment geen relatie gelegd met het pMIEK, terwijl opwek en gebruik wel gevolgen zullen hebben voor de rest van de provincie en de stad Groningen. De gemeente wijst de provincie op de verantwoordelijkheid als bevoegd gezag bij het prioriteren van investeringen in het elektriciteitsnetwerk. Vraag is om te borgen dat de gebiedsontwikkeling geen gevolgen heeft voor de economische groei en energie-opwekambities van de stad Groningen.
  - *Wij danken u voor de ondersteuning van de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Het probleem van de netcongestie is een gedeeld probleem, dat we gezamenlijk moeten aanpakken. De provincie is zich als bevoegd gezag ten volle bewust van de verantwoordelijkheden, die wij hebben bij het versterken van het elektriciteitsnetwerk. Met de vestigingsmogelijkheden voor TenneT in de Eemshaven en de Oostpolder TenneT beogen we een positieve bijdrage hieraan te leveren. Wij gaan graag en blijvend in gesprek met de stad Groningen over de wijze waarop het elektriciteitsnetwerk verder kan worden versterkt.*
- De gemeente vraagt aandacht voor het 'samen oplopen' in de strategische agenda, in aanvulling op de verstedelijkingsagenda, vanwege de te verwachten groei in werkgelegenheid, druk op de krappe arbeidsmarkt en de woningbouwopgave van de gemeente Groningen.
  - *'Samen oplopen' in de strategische agenda onderschrijven wij van harte; we delen de opgaven die voortvloeien uit de groei van werkgelegenheid in relatie tot krapte op de arbeidsmarkt en de zorg voor adequate huisvesting. Wij gaan graag en 'blijvend' in gesprek met de stad Groningen over de wijze waarop we invulling kunnen geven aan de samenwerking.*

Zienswijze 12

Deze zienswijze gaat specifiek over de PlanMER.

- Indiener vraagt om een toelichting hoe risico's/verhoogd risico worden beheerst en welke maatregelen worden genomen. (pag. 12)
  - *Maatregelen voor het beheersen van risico's worden uitgewerkt in het verdere vervolg van de planvorming.*
- De toename van werkgelegenheid kan mogelijk leiden tot vertrek van huidige bewoners vanwege verlies van woongenot. Wat wordt ondernomen om dit te voorkomen en de leefbaarheid van de omgeving te behouden? (pag. 74)
  - *Wij zijn ons bewust van de impact van de gebiedsontwikkeling op de bewoners in de directe omgeving. Door middel van het open planproces willen wij de bewoners betrekken bij de planvorming en de mogelijkheden die zij zien om de impact te verzachten. Daarnaast zullen wij bij de uitwerking nader onderzoeken hoe milieuhinder zoveel mogelijk kan worden beperkt.*
- Welke maatregelen worden genomen om de impact op de leefomgeving te minimaliseren? (pag. 74)
  - *Wij zijn ons bewust van de impact van de gebiedsontwikkeling op de bewoners in de directe omgeving. Door middel van het open planproces willen wij de bewoners betrekken bij de planvorming en de mogelijkheden die zij zien om de impact te verzachten. Daarnaast zullen wij bij de uitwerking nader onderzoeken hoe milieuhinder zoveel mogelijk kan worden beperkt.*

- Welke maatregelen worden genomen om een negatief effect op de woningwaarde te voorkomen? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 74)
  - *Wij zullen bij de uitwerking nader onderzoeken hoe milieuhinder zoveel mogelijk kan worden beperkt. Bewoners die van mening zijn dat zij planschade leiden, kunnen te zijner tijd (na vaststelling van het PIP) een planschadeverzoek indienen.*
- Welke maatregelen worden genomen om een negatief effect op sociale cohesie, als gevolg van vertrek van huidige bewoners en de komst van nieuwe werknemers en bewoners, te voorkomen? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 74)
  - *Wij zullen bij de uitwerking nader onderzoeken hoe milieuhinder zoveel mogelijk kan worden beperkt. De samenstelling van de lokale gemeenschap zou kunnen gaan veranderen, maar dit is het gevolg van individuele keuzes van huidige en potentiële nieuwe bewoners.*
- Er staat een storende fout! In de rapportage staat Oudeschild in plaats van Oudeschip. (pag. 74)
  - *Excuus voor deze storende fout, wij gaan er vanuit dat helder is dat wordt bedoeld op Oudeschip.*
- Welke maatregelen worden genomen om een negatief effect op het dorpsaanzicht van Oudeschip(!) te voorkomen? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 74)
  - *Wij zijn ons bewust van de impact van de gebiedsontwikkeling op de bewoners in de directe omgeving. Door middel van het open planproces willen wij de bewoners betrekken bij de planvorming en de mogelijkheden die zij zien om de impact te verzachten. Daarnaast zullen wij bij de uitwerking nader onderzoeken hoe milieuhinder zoveel mogelijk kan worden beperkt.*
- Welke maatregelen worden genomen om een sterk negatief vertrouwen in het besluitvormingsproces te herstellen? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 74)
  - *Het bestuur beseft wat de impact van deze gebiedsontwikkeling is voor omwonenden, bovenop alle ontwikkelingen in en rond de Eemshaven. Met een zorgvuldig, open planproces willen we graag alle belanghebbenden voorafgaand aan en tijdens de planuitwerking de gelegenheid geven om mee te denken en invloed uit te oefenen op voor hen relevante zaken, die met deze ontwikkelingen samenhangen.*
- Welke maatregelen worden genomen om te voorkomen dat (in hoek 1 onderdeel externe veiligheid) de PR-contouren van activiteiten over verblijfsgebieden komen te liggen? Hoe wordt de veiligheid van bewoners gewaarborgd? (pag. 112)
  - *De provincie en de gemeente streven naar de benadering van hoek 2, waarbij de risicovolle bedrijvigheid dus alleen op grotere afstand van woningen kan komen. Daarnaast is in regelgeving (Besluit externe veiligheid inrichtingen) geborgd dat PR-contouren niet over woningen mogen komen te liggen. Bij een bedrijfsvestiging zal hier in het kader van de vergunningverlening nauwgezet op worden toegezien.*
- Welke maatregelen worden genomen om beschreven effecten (op verschillende criteria uit het onderzoek naar landschappelijke effecten) te minimaliseren? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 66)
  - *Dit werken wij verder uit in het project-MER en het ontwerp-PIP en bijbehorende documenten.*
- Welke maatregelen worden genomen om te voorkomen dat (in hoek 1 onderdeel externe veiligheid) de PR-contouren van activiteiten over verblijfsobjecten komen te liggen? Welke maatregelen worden genomen om de veiligheid van bewoners te waarborgen? Hoe worden deze maatregelen gecontroleerd en geborgd? (pag. 160)
  - *De provincie en de gemeente streven naar de benadering van hoek 2, waarbij de risicovolle bedrijvigheid dus alleen op grotere afstand van woningen kan komen. Daarnaast is in regelgeving (Besluit externe veiligheid inrichtingen) geborgd dat PR-contouren niet over woningen mogen komen te liggen. Bij een bedrijfsvestiging zal hier in het kader van de vergunningverlening nauwgezet op worden toegezien.*

Zienswijze 13

Deze zienswijze gaat specifiek over de samenvatting van de PlanMER.

- Welke maatregelen worden genomen om de negatieve effecten op landschap (voor locaties Eemshaven-west en Oostpolder) te beperken? hoe wordt dit aangepakt? (pag. 11)
  - *Dit werken wij verder uit in het project-MER en het ontwerp-PIP en bijbehorende documenten.*
- Welke maatregelen worden genomen om de gezondheid van de bewoners te waarborgen? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 11)
  - *Dit gebeurt in eerste instantie door te voldoen aan wet- en regelgeving voor geluid, luchtkwaliteit, geur en externe veiligheid. Voorts nemen wij een ruime bufferzone in het plan op om afstand te creëren tussen bedrijven en woningen, en streven wij ernaar de 'zwaardere' bedrijven qua geluid en externe veiligheid zoveel mogelijk aan de noordzijde te situeren.*
- Welke maatregelen worden genomen om de negatieve effecten vanwege stikstofdepositie in NNN-gebieden te beperken? hoe wordt dit aangepakt? (pag. 17)
  - *Er is onderzoek gedaan naar stikstofeffecten van de verkeersaantrekkende werking van het project Oostpolder. Hierbij is ook gekeken naar NNN-gebieden. Maatregelen ter bescherming van NNN-gebieden zijn niet nodig.*
- Welke maatregelen worden genomen om de negatieve effecten op het 'belevingsaspect omgeving' te voorkomen en de kwaliteit van de leefomgeving te behouden? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 11)
  - *Wij zijn ons bewust van de impact van de gebiedsontwikkeling op de bewoners in de directe omgeving. Door middel van het open planproces willen wij de bewoners betrekken bij de planvorming en de mogelijkheden die zij zien om de impact te verzachten. Daarnaast zullen wij bij de uitwerking nader onderzoeken hoe milieuhinder zoveel mogelijk kan worden beperkt.*
- Welke maatregelen worden genomen om een sterk negatief vertrouwen in het besluitvormingsproces te herstellen? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 11)
  - *Het bestuur beseft wat de impact van deze gebiedsontwikkeling is voor omwonenden, bovenop alle ontwikkelingen in en rond de Eemshaven. Met een zorgvuldig, open planproces willen we graag alle belanghebbenden voorafgaand aan en tijdens de planuitwerking de gelegenheid geven om mee te denken en invloed uit te oefenen op voor hen relevante zaken, die met deze ontwikkelingen samenhangen.*
- Welke maatregelen worden genomen om de toename van het aantal gehinderden door geluid en luidoverlast te beperken? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 19)
  - *Wij onderschrijven het belang van het beperken van de geluidbelasting op de nabij de Oostpolder gelegen woningen. Vanwege dit belang kiezen wij ervoor de bestaande geluidszone niet te verruimen en houden wij ook onverkort vast aan de norm 65 dB Lcum. In het Project-MER en ontwerp-PIP zullen wij nader onderzoek doen naar de geluidbelasting op woningen.*
- Welke maatregelen worden genomen om de woonfunctie (nb betreft Dijkweg 2) te behouden? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 19)
  - *De woonfunctie Dijkweg 2 blijft niet behouden, wel zal het gebouw behouden blijven. De locatie komt temidden van bedrijvigheid te liggen waardoor een goed woon- en leefmilieu niet langer mogelijk is. Deze woning is een zorgpunt, we zijn met de bewoners in gesprek over de wijze waarop we dit kunnen regelen.*
- Welke maatregelen worden genomen om een positief effect op energie-infrastructuur en energieopwek te bewerkstellingen en daarmee de energietransitie te bevorderen? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 19)
  - *In het plan zal voldoende ruimte voor transport en opwek van duurzame energie worden opgenomen.*

Zienswijze 14

Deze zienswijze gaat specifiek over het deelrapport geluid.

- De indiener geeft aan dat representatief geachte gemiddelden uit bevolkingsonderzoek weerspiegelen niet de volledige impact op de specifieke gemeenschap rond de Oostpolder. Daarbij wijst de indiener op aanzienlijk negatieve effecten op: (pag. 9). Zoals:
  - Sterk negatieve impact op cumulatief geluid. (pag. 42)
  - Aanzienlijke toename en dus negatief effect van de hinderscore voor industriegeluid bij hoek 1. (pag. 28)
  - Het feit dat grenswaarden van woningen nog steeds worden overschreden (in de bestaande situatie, door windturbinegeluid en industriegeluid). (pag. 33 en 42)
  - Beperkt negatief effect van wegverkeersgeluid en overschrijding GPP's (N33), zodat deze opnieuw moeten worden vastgesteld. (pag. 40)
  - Toename van verkeer en verkeersoverlast voor bewoners.
  - Toename van omgevingsgeluid en aanzienlijke geluidoverlast voor bewoners.
  - Verlies aan groene ruimte, hetgeen de leefbaarheid negatief beïnvloedt en waardoor geluid minder goed wordt 'geabsorbeerd'.
- *In voetnoot 1 van het geluidsonderzoek is toegelicht dat het percentage ernstig gehinderden gebaseerd is op uitgebreide bevolkingsonderzoeken, en om die reden dus goed onderbouwd is.*

Zienswijze 15

Deze zienswijze gaat specifiek over het deelrapport verkeer.

- Welke maatregelen worden genomen om negatieve effecten op verkeersafwikkeling - N46 nabij Groningen, enkele gemeentelijke wegen en provinciale traverses - te voorkomen en bereikbaarheid te waarborgen? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 29)
  - *Dit zal nog worden uitgewerkt. De daadwerkelijke verkeerstoename zal overigens ook afhangen van het type bedrijven dat zich in de Oostpolder zal vestigen, niet alle beoogde bedrijfstypen hebben een sterke verkeersaantrekkende werking.*
- Welke maatregelen worden genomen om het scheepvaartverkeer soepel te laten verlopen, ook bij grote toename? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 29)
  - *Dit zal nog worden uitgewerkt. De daadwerkelijke toename van verkeer hangt af van de bedrijven die er gaan komen, niet alle beoogde bedrijfstypen hebben een sterke verkeersaantrekkende werking.*
- Welke maatregelen worden genomen om negatieve effecten op verkeersafwikkeling op het regionale netwerk ten noorden van de stad Groningen te voorkomen en bereikbaarheid te voorkomen en de verkeersafwikkeling te verbeteren? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 25)
  - *Dit zal nog worden uitgewerkt. De daadwerkelijke toename van verkeer hangt af van de bedrijven die er gaan komen, niet alle beoogde bedrijfstypen hebben een sterke verkeersaantrekkende werking.*
- Welke maatregelen worden genomen om negatieve effecten op verkeersafwikkeling op de N363 (aan de westkant van de N46) en het ontstaan van 'oneigenlijke verkeersstromen' voorkomen? Hoe worden de leefbaarheid en verkeersveiligheid gewaarborgd, ook van bijvoorbeeld schoolgaande fietsers? Hoe wordt dit aangepakt? (pag. 25)
  - *Dit zal nog worden uitgewerkt. De daadwerkelijke toename van verkeer hangt af van de bedrijven die er gaan komen, niet alle beoogde bedrijfstypen hebben een sterke verkeersaantrekkende werking.*

Zienswijze 16

De zienswijze gaat specifiek over het deelrapport externe veiligheid.

- De indiener verzoekt om een aantal risico's in overweging te nemen bij besluiten over de voorgestelde ontwikkelingen, zoals:
  - Het risico voor bewoners als de PR-contour van een fictieve waterstoffabriek over verblijfsobjecten komt te liggen. (pag. 31)
  - Het risico voor bewoners als de GR-invloedsgebieden van de PGS 15-loods en van een fictieve waterstoffabriek over verblijfsobjecten komt te liggen. (pag. 31)
  - Het risico voor bewoners van de ligging van de PR-contour van bestaande windturbines en VOPAK. (pag. 27)
- *In het kader van het project-MER en het ontwerp-PIP wordt nader onderzoek verricht naar externe veiligheid.*

Zienswijze 17

Deze zienswijze gaat specifiek over het deelrapport natuur.

- De indiener verzoekt om een aantal punten aangaande effecten op natuur in overweging te nemen bij besluiten over de voorgestelde ontwikkeling, zoals:
  - De effecten, hoewel beperkt onderscheidend, op beschermde en rode lijst soorten, die nadelig zijn voor de lokale biodiversiteit. (pag. 44)
  - De beoordelingsschaal, waaruit negatieve effecten blijken. (pag. 14)
  - De mogelijkheid van het vernielen van verblijfsplaatsen van vogels en vleermuizen, als bestaande opstallen worden gesloopt (pag. 39)
  - De indiener merkt op dat de (aanzienlijke) risico's voor flora en fauna indirect een negatieve impact hebben op de leefbaarheid van de bewoners.
- *In het kader van het project-MER en het ontwerp-PIP wordt nader onderzoek verricht naar het aspect natuur.*

Zienswijze 18

De zienswijze gaat specifiek over het deelrapport passende beoordeling.

- De indiener verzoekt om een aantal punten aangaande effecten van stikstofdepositie in overweging te nemen bij besluiten over de voorgestelde ontwikkeling, zoals:
  - De toename op Natura-2000 gebieden waar stikstofgevoelige en (naderende) overbelaste habitats voorkomen tot maximaal 0,18 mol N/ha/jr en cumulatief maximaal 0,49 mol N/ha/jr.
  - Het feit dat er vanuit de Wet natuurbescherming een vergunning nodig is (pag. 2), hetgeen suggereert dat de voorgestelde ontwikkelingen aanzienlijke impact kunnen hebben op de lokale natuur.
  - Het feit dat is aangegeven de cumulatieve depositie, ondanks dat deze een factor 3 tot 15 hoger kan zijn. De kans dat in de ecologische beoordeling niet wordt geconcludeerd dat de natuurlijke kenmerken niet zullen worden aangetast is een bron van zorg. (pag. 16)
- *In het kader van het project-MER en het ontwerp-PIP wordt nader onderzoek verricht naar de effecten op Natura 2000-gebieden door stikstofdepositie.*

Zienswijze 19

De zienswijze gaat specifiek over het deelrapport gezondheid.

- De indiener uit zorgen over de toename van het aantal verblijfsobjecten dat milieurisico's door lucht en geluid kan ondervinden in het basisalternatief Oostpolder; dit aantal is in dit alternatief het grootst. (pag. 21)
  - *Het is juist dat het aantal verblijfsobjecten het grootst is. Niettemin zijn er maatregelen mogelijk (zoals de zuidelijk bufferzone om afstand tussen bedrijven en woningen aan te houden) om milieuhinder te beperken. Ook wordt voldaan aan het beleid uit de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl en aan wet- en regelgeving.*
- De indiener uit zorgen over de toename van het aantal gehinderden door geluid tot aan of net over de gebieds-specifieke geluidsnorm, terwijl in de referentiesituatie al sprake is van een hoge geluidbelasting. Deze toename is bepalend voor de beoordeling van de invloed op milieu-gezondheidskwaliteit. (pag. 31)
  - *Gezondheid is een belangrijk thema in het kader van de ontwikkeling van Oostpolder. Daarom is er een afzonderlijk deelrapport over opgesteld. In het uiteindelijke plan zal voldaan moeten worden aan de eis dat de cumulatieve geluidbelasting op de gevels van woningen maximaal 65 dB mag zijn.*
- De indiener geeft aan dat voor het aspect externe veiligheid ook in hoek 2 wel aan de norm wordt voldaan maar dat buiten de PR-contouren en GR-invloeds-gebieden sprake is van een toename van het risico. (pag. 30)
  - *De PR-contour gaat over risico voor individu, het GR-invloedsgebied over het risico voor groepen mensen. Voor het gebied buiten deze contouren zijn geen normen vastgesteld.*
- De indiener vraagt om meer in detail aan te geven hoe voorgestelde mitigerende maatregelen ter beperking van milieugezondheidsrisico's worden geïmplementeerd. (pag. 32)
  - *Dit gebeurt in eerste instantie door te voldoen aan wet- en regelgeving voor geluid, luchtkwaliteit, geur en externe veiligheid. Voorts nemen wij een ruime bufferzone in het plan op om afstand te creëren tussen bedrijven en woningen, en streven wij ernaar de 'zwaardere' bedrijven qua geluid en externe veiligheid zoveel mogelijk aan de noordzijde te situeren. Eventuele aanvullende maatregelen zullen worden onderzocht in het kader van het project-MER.*
- De indiener vraagt om meer aandacht te besteden/ onderzoek te doen naar passende maatregelen om negatieve effecten voor de gezondheid van bewoners te beperken.
  - *Dit gebeurt in eerste instantie door te voldoen aan wet- en regelgeving voor geluid, luchtkwaliteit, geur en externe veiligheid. Voorts nemen wij een ruime bufferzone in het plan op om afstand te creëren tussen bedrijven en woningen, en streven wij ernaar de 'zwaardere' bedrijven qua geluid en externe veiligheid zoveel mogelijk aan de noordzijde te situeren. Eventuele aanvullende maatregelen zullen worden onderzocht in het kader van het project-MER.*

Zienswijze 20

Deze zienswijze gaat specifiek over het deelrapport landschap.

- De indiener uit zorgen over de verdichting als gevolg van de voorgestelde ontwikkelingen. Dit kan een negatief effect hebben op de leefbaarheid en het landschappelijke karakter van het gebied. (pag. 10.)
  - *Het landschappelijke karakter zal inderdaad veranderen als het bedrijventerrein wordt ontwikkeld. Wel worden enkele landschappelijke structuren gerespecteerd en wordt er aan de zuidzijde een ruime afstand tot woningen aangehouden.*
- Kunstmatig licht kan ook 's nachts zichtbaar zijn en dit heeft een negatieve invloed op de duisternis. De indiener uit zorgen over het negatieve effect op de nachtelijke omgeving en de leefbaarheid. (pag. 10.)
  - *De lichtuitstraling vanuit het plangebied zal naar verwachting toenemen als het bedrijventerrein wordt ontwikkeld. In het Ruimtelijk KwaliteitsKader (RKK), dat Provinciale Staten hebben vastgesteld, hebben we al aangegeven dat we hinder door lichtuitstraling willen voorkomen. Hiervoor zijn*

maatregelen mogelijk. In het Project-MER worden effecten door verlichting verder onderzocht. In het PIP kunnen hierover regels worden vastgelegd.

- De indiener uit zorgen over de aantasting van de aardkundige waarden als gevolg van de voorgestelde ontwikkelingen. Dit kan een negatief effect hebben op de natuurlijke en landschappelijke kenmerken van het gebied. (pag. 10)
  - *De aardkundige waarden in het plangebied (kwelderwal en enkele waterlopen zoals de Grootte Tjariet) blijven behouden.*
- De indiener uit zorgen over de beïnvloeding van de herkenbaarheid en gaafheid van historisch-geografische patronen als gevolg van de voorgestelde ontwikkelingen. Dit kan een negatief effect hebben op de historische en culturele waarde van het gebied. (pag. 10)
  - *Historisch geografische patronen (zoals watergangen) worden zo goed mogelijk ingepast.*
- De indiener uit zorgen over de beïnvloeding van de afleesbaarheid van de dijk in haar historische context als gevolg van de voorgestelde ontwikkelingen. Dit kan een negatief effect hebben op de historische en culturele waarde van het gebied. (pag. 26)
  - *Ten noorden van de slaperdijk komt een ruime bufferzone zonder bebouwing; door deze zone kan de slaperdijk ook straks nog goed beleefd worden als dijk.*
- De indiener uit zorgen over de vermindering van de afleesbaarheid van het landschap en de cultuurhistorie als gevolg van de voorgestelde ontwikkelingen. Dit kan een negatief effect hebben op de historische en culturele waarde van het gebied. (pag. 21)
  - *Historisch geografische patronen (zoals watergangen) worden zo goed mogelijk ingepast. Dit geldt ook voor de cultuurhistorische waarden zoals de boerderij Dijkweg 2.*
- De indiener uit zorgen over de vermindering van de inbreuk op de molen en de, nu nog, weidse/open landschappelijke omgeving als gevolg van de voorgestelde ontwikkelingen. Dit kan een negatief effect hebben op de historische en culturele waarde van het gebied. (pag. 21)
  - *De ruimere omgeving van de molen wordt inderdaad wel minder open als er in de Oostpolder bedrijfsbebouwing wordt gerealiseerd.*

Zienswijze 21

Deze zienswijze gaat specifiek over het deelrapport luchtkwaliteit.

- De indiener vraagt duidelijkheid over de specifieke beoordelingscriteria en methode die worden gebruikt om te garanderen, dat de gebiedsontwikkeling niet leidt tot overschrijding van grens- of streefwaarden voor luchtkwaliteit. (pag. 2)
  - *In het deelrapport Luchtkwaliteit staan de grens-, streef- en advieswaarden voor NO₂, PM₁₀ en PM_{2,5} waaraan voldaan moet worden. In paragraaf 4.1 van het deelrapport is te lezen dat daaraan wordt voldaan met het plan.*
- De indiener vraagt duidelijkheid over de wijze waarop beoordelingsschalen worden toegepast en hoe de impact op de luchtkwaliteit wordt gemeten. (pag. 2 en 3)
  - *In het deelrapport Luchtkwaliteit staat in H2 een beschrijving van het beoordelingskader, de beoordelingsschalen en berekeningen.*
- De indiener uit zorgen over de ontbrekende informatie over scheepvaart- en spoorverkeer en wil graag weten hoe dit aspect wordt meegenomen bij de beoordeling van de luchtkwaliteit. (pag. 5)
  - *In het Project-MER zullen aannames worden gedaan t.a.v. scheepvaart en rail. Deze aannames worden gehanteerd in het milieuonderzoek.*

Zienswijze 22

Deze zienswijze gaat specifiek over het deelrapport stikstofdepositie.

- De indiener verzoekt om een aantal punten aangaande effecten van stikstofdepositie in overweging te nemen bij beslissingen over de voorgestelde ontwikkeling, zoals:
  - De keuze voor 'emissieloos' (in zowel aanleg- als gebruiksfase) suggereert dat er een aanzienlijke stikstofemissie zal zijn, met negatieve impact op luchtkwaliteit en gezondheid. (pag. 22)
  - Het feit dat geen compenserende maatregelen zijn voorgesteld kan betekenen dat hier geen plannen voor zijn en dat negatieve effecten dus niet worden tegengegaan; dit vinden de indieners zorgwekkend. (pag. 22)
  - Melding wordt gemaakt van een hoogste toe- of afname op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige N2000-gebieden. Met risico's voor de biodiversiteit en negatieve impact op de leefbaarheid in de omgeving.
- *In het kader van het project-MER en het ontwerp-PIP wordt nader onderzoek verricht naar stikstofdepositie.*

Zienswijze 23

De zienswijze gaat specifiek over de ontwerp Structuurvisie.

- De indiener vraagt om een gedetailleerde uitleg over de wijze waarop negatieve scores op thema's verkeer, geluid, externe veiligheid, natuur, water, archeologie, ruimtegebruik, gezondheid, geur, energie en circulariteit worden beperkt of gemitigeerd. (pag. 36)
  - *In het Plan-MER (par. 30.2.3) is een overzicht van alle mitigerende maatregelen opgenomen. Waar nodig zullen deze maatregelen in het Project-MER worden uitgewerkt.*
- De indiener vraagt om meer informatie over de wijze waarop de impact op landschap en omwonenden van een nieuwe, bovengrondse verbinding wordt beperkt. (pag. 43)
  - *De bovengrondse verbinding, die op pagina 42 van de Structuurvisie staat beschreven, heeft betrekking op het locatie-alternatief Delfzijl-Zuid. Dit alternatief heeft niet onze voorkeur, onder andere vanwege de impact van een bovengrondse leiding op het landschap en grondgebruik (zie paragraaf 8.2.4. SV). Ons voorkeursalternatief voor de locatie is Oostpolder.*
- De indiener vraagt om meer informatie over de wijze waarop een verslechtering van de milieusituatie, met impact op mensgerichte milieueffecten, wordt beperkt. (pag. 43)
  - *In het Plan-MER (par. 30.2.3) is een overzicht van alle mitigerende maatregelen opgenomen. Waar nodig zullen deze maatregelen in het Project-MER worden uitgewerkt.*
- De indiener vraagt hoe het verlies aan goede landbouwgrond als gevolg van de gebiedsontwikkeling Oostpolder wordt gecompenseerd. (pag. 43)
  - *Als Provinciale Staten besluiten tot uitvoering van de gebiedsontwikkeling zal het areaal landbouwgrond afnemen. Dit verlies wordt (op sectorniveau) niet gecompenseerd.*
- De indiener vraagt om meer informatie over de wijze waarop negatieve effecten op wonen en landbouw worden aangepakt. (pag. 37)
  - *Als Provinciale Staten besluiten tot uitvoering van de gebiedsontwikkeling zal het areaal landbouwgrond afnemen en zal de enige overgebleven woonfunctie in het plangebied verdwijnen. Deze negatieve effecten worden meegewogen in de besluitvorming door PS. Wij zijn met direct betrokkenen in gesprek over de wijze waarop negatieve effecten kunnen worden aangepakt.*
- De indiener geeft aan te hopen op een constructieve dialoog over de wijze waarop de negatieve effecten van de voorgestelde Structuurvisie kunnen worden beperkt.
  - *Daar kunt u op rekenen.. Op het niveau van het Provinciale Inpassingsplan en daarbij horende Project-MER zullen concrete maatregelen worden geformuleerd om negatieve effecten van de gebiedsontwikkeling Oostpolder zoveel mogelijk te beperken. Hiervoor zullen wij met u en alle andere belanghebbenden zoveel mogelijk in gesprek blijven.*

Zienswijze 24

Deze zienswijze gaat specifiek over de waterstudie.

- De indiener maakt zich zorgen over de effecten van een verlaagde grondwaterstand (ter plaatse van verharde oppervlakken) voor de lokale waterhuishouding en het milieu. (pag. 26)
  - *Samen met het waterschap Noorderzijlvest wordt een waterhuishoudkundig plan opgesteld. In het kader van dit plan wordt ook gekeken naar de grondwaterstand.*
- De indiener maakt zich zorgen over de effecten van een verlaagde grondwaterstand (ter plaatse van verharde oppervlakken) en de mogelijke toename van brakke/zoute kwel voor de lokale waterkwaliteit en het milieu. (pag. 26)
  - *Samen met het waterschap Noorderzijlvest wordt een waterhuishoudkundig plan opgesteld. In het kader van dit plan wordt ook gekeken naar de waterkwaliteit.*
- De indiener maakt zich zorgen over de mogelijke gevolgen van het oppompen van grondwater (ten behoeve van proces- en koelwater) voor de lokale waterhuishouding en het milieu. (pag. 35)
  - *Het provinciale waterbeleid is gestoeld op een aantal uitgangspunten. De provincie acht het gebruik van drinkwater voor (productie)processen onwenselijk. Als er zoetoppervlaktewater beschikbaar is (op dit moment is dit het geval voor het grootste deel van het jaar/ meerdere jaren achtereen) dan kan dit worden gebruikt. Hierbij is het wenselijk, dat bedrijven het zoetwatergebruik minimaliseren door bijvoorbeeld circulaire inzet. Aangezien er sprake is van één oppervlaktewatersysteem hebben nieuwe watervragers hier ook effect op het IJsselmeergebied als geheel. Daarom wordt landelijk ook gewerkt aan een toetsingskader voor nieuwe watervragers.*
  - *Bij tekorten treedt de 'verdringingsreeks' in werking: bedrijven kunnen op bepaalde momenten geen water krijgen. Het is de eigen verantwoordelijkheid van bedrijven om dan voor een back up of andere bron van water te zorgen, bijvoorbeeld door ontzilting van zeewater. Zoetwaterbeschikbaarheid voor de industrie is iets dat al langere tijd wordt bekeken door een Taskforce zoetwaterbeschikbaarheid, waarin provincie, waterbedrijf Groningen/North Water en de beide waterschappen zitting*
  - *Specifiek ten aanzien van het aspect 'water' voor de Oostpolder merken we het volgende op:*
    - *In het deelrapport Water (XII) van het Plan-Mer komt het gebruik van water door de industrie zijdelings aan de orde. De hoeveelheid benodigd industriewater hangt sterk af van het type bedrijven, dat zich uiteindelijk in de Oostpolder gaat vestigen en van hun bedrijfsprocessen, zoals de toegepaste wijze van koeling en de productie van waterstof. Bij vestiging worden bedrijven aangespoord om hun waterverbruik te minimaliseren en zo veel mogelijk water te hergebruiken.*
    - *De benodigde hoeveelheid industriewater wordt altijd per leiding naar de Oostpolder aangevoerd. Onttrekking aan grond en/of oppervlaktewater in de Oostpolder is niet aan de orde. Conform het Gronings beleid wordt voorkomen dat drinkwater of 'systeem-eigen water', dat wordt gebruikt voor de productie van drinkwater, worden gebruikt voor industriële toepassingen.*
    - *Lozingen worden alleen toegelaten binnen de richtlijnen van de milieuvergunningen van de bedrijven. Deze richtlijnen worden, per bedrijf, specifiek geformuleerd (maatwerk).*
  - *Het industriewater voor de Eemshaven is nu afkomstig van de industriewaterzuivering in Garmerwolde. Hier wordt oppervlaktewater uit het Eemskanaal gezuiverd. Op termijn is het mogelijk om hier ook voorgezuiverd water uit de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) te gaan gebruiken. Waterbedrijf Groningen en dochteronderneming Northwater produceren het industriewater en voeren dit via bestaande buisleidingen aan naar de Oostpolder. De bestaande leiding kan 10 miljoen m3 aanvoeren.*
- De indiener maakt zich zorgen over de mogelijke gevolgen van de lozing buitendijks van koelwater op de lokale waterkwaliteit en het milieu. (pag. 35)
  - *Voor dergelijke lozingen gelden strenge normen. Indien een bedrijf voornemens is buitendijks te lozen zal hiervoor een vergunning-traject worden doorlopen waarin alle relevante gevolgen voor het milieu worden onderzocht.*

- De indiener vraagt om meer aandacht te besteden aan de mogelijke gevolgen van de gebiedsontwikkeling voor de lokale waterhuishouding en het milieu, meer onderzoek te doen en passende maatregelen te nemen om negatieve effecten te beperken.
  - *Bij de uitwerking zullen de effecten op grondwater, oppervlaktewater en waterkwaliteit nader worden onderzocht. Wij onderhouden hierover contacten met het waterschap Noorderzijlvest.*

Zienswijze 25: Natuur en Milieufederatie Groningen (NMF) - mede namens Het Groninger Landschap, Natuurmonumenten en de Waddenvereniging.

- De NMF verzoekt ten aanzien van de ruimtelijke impact en keuzes om:
  - Zorgvuldige uitgifte van bedrijfskavels en het weren van bedrijven, die geen deel uitmaken van de duurzame energiesector.
  - De ruimtelijke uitstraling van het bedrijventerrein tot een minimum te beperken en dit te borgen, middels een goed plan.
  - De verantwoordelijkheid te nemen om de ruimtelijke uitstraling (met name licht en geluid) van de bestaande Eemshaven en windparken waar mogelijk te beperken.
  - *Provincie en gemeente hebben in het Ruimtelijk KwaliteitsKader (RKK) Gebiedsontwikkeling Oostpolder bestuurlijk vastgesteld. In het RKK zijn drie uitgangspunten en zeven ambities voor de ruimtelijke inrichting van de Oostpolder verwoord. Deze gaan over de inrichting van het gebied en het beperken van de effecten op de directe omgeving. Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken te willen gaan voor het 'meest spraakmakende' bedrijventerrein door kwalitatief hoogwaardige inrichting, versterking van de biodiversiteit, een innovatief 'ecosysteem' tussen bedrijven, meervoudig ruimtegebruik en versterking van de ruimtelijke kwaliteit door een groen/blauwe inpassing.*
  - *De uitgangspunten en ambities uit het RKK zijn ruimtelijk vertaald in de Structuurvisie. Bij de behandeling van de Structuurvisie in de gemeenteraad en Provinciale Staten vormt het Ruimtelijk Kwaliteitskader het toetsingskader. De verzoeken ten aanzien van ruimtelijke impact, die worden beschreven in deze zienswijze, sluiten aan op het RKK.*
- De NMF verzoekt ten aanzien Economie & Ecologie in Balans om:
  - Gelijktijdig met de gebiedsontwikkeling Oostpolder een vergelijkbare investering te doen in de natuur van het Eems-Dollard estuarium
  - Het dubbele dijkgebied te vergroten en de Tjariet als robuuste ecologische (zoet-zout) verbinding tussen de Waddenzee en het achterland te ontwikkelen.
  - *Provincie en gemeente werken in het kader van Economie en Ecologie in Balans mee aan versterking van het Eems-Dollard estuarium, het dubbele dijkgebied en de Tjariet. Deze ontwikkelingen vallen, met uitzondering van het noordelijke deel van de Groote Tjariet, geografisch buiten de Oostpolder. Investeringsbeslissingen worden in het E&E in Balansoverleg voorbereid. De Tjariet wordt als robuuste verbinding overigens wel opgenomen in het gebiedsprogramma van de gemeente, waar de komende maanden naderere besluitvorming over zal gaan plaatsvinden.*
- De NMF verzoekt ten aanzien van de mitigerende maatregelen om:
  - De groen-blauwe bufferzone in samenspraak met omwonenden te ontwikkelen en hen zeggenschap te geven over de invulling
  - Een eerlijke vangnetregeling open te stellen voor bewoners, die willen vertrekken.
  - *We zijn de planuitwerkingsfase gestart met gesprekstafels en hebben toen aan omwonenden gevraagd ideeën en wensen aan te geven over de inrichting van het gebied en dus ook voor de groen-blauwe bufferzone. Deze input is vastgelegd in het klanteisen-systeem en dit is het vertrekpunt bij het opstellen van concrete inrichtingsplannen in de volgende planfase. Het exacte proces om te komen tot een definitieve invulling vindt pas plaats in de realisatiefase.*
  - *Het advies voor de Vangnetregeling is in nauw overleg met de omgeving tot stand gekomen. Daarbij is steeds rekening gehouden met het doel van de regeling en dit is ook toegelicht daar waar dit tot vragen leidde. Provinciale Staten worden, de gemeenteraad gehoord hebbende, gevraagd om in te stemmen met dit advies. Daarna kan de Vangnetregeling praktisch worden uitgewerkt, vastgesteld en in werking treden.*

- De NMF verzoekt ten aanzien van de Ecologische Plus deze ook te gebruiken voor het uitvoeren van extra natuurversterkingsprojecten (als onderdeel van het programma Eems-Dollard en de vergroting van het dubbele dijkgebied).
  - *Afspraken over het inzetten van de Ecologische Plus vallen buiten de gebiedsontwikkeling Oostpolder.*
- De NMF verzoekt ten aanzien van de milieuruimte voor nieuwe bedrijven om:
  - Bij het toekennen aan milieuruimte aan bedrijven ook cumulatieve effecten op natuur en landschap te betrekken.
  - Vast te leggen dat de toekomstige bedrijfsactiviteiten moeten passen binnen de bestaande geluidruimte.
  - *Milieuruimte wordt aan bedrijven toegekend op basis van het cumulatieve effect, ook op natuur en landschap. Bij de gebiedsontwikkeling Oostpolder is de beschikbare geluidruimte beperkt; de bestaande geluidruimte van de Eemshaven wordt immers niet vergroot. In het geluidverdeelplan (vast te stellen bij het Provinciaal InpassingsPlan) wordt de beschikbare geluidruimte verdeeld over het bedrijventerrein. Wij zetten op het gehele bedrijventerrein in op het maximaal beperken van geluidproductie door de inzet van 'best beschikbare technieken' door de bedrijven. Daarmee blijft de geluidbelasting binnen de vastgestelde normen, zodat de woonfunctie kan blijven bestaan. Daarnaast werken we inrichtingsmaatregelen of richtlijnen uit, die bijvoorbeeld de reflectie van geluid op de woningen kunnen beperken. Bedrijven, die niet passen binnen de milieukaders, krijgen geen vergunning.*
- De NMF verzoekt ten aanzien van water en energie om:
  - De waterbehoefte (aanvoer en afvoer) in beeld te brengen, aan te geven hoe hieraan duurzaam kan worden voorzien en hoe met lozingen wordt omgegaan
  - Geen bedrijven toe te laten die niet zelf kunnen voorzien (voor een substantieel deel) in hun energie- en waterbehoefte. Voorkomen moet worden dat de watervoorziening voor andere voorzieningen (extra) onder druk komen te staan.
  - *Het provinciale waterbeleid is gestoeld op een aantal uitgangspunten. De provincie acht het gebruik van drinkwater voor (productie)processen onwenselijk. Als er zoetoppervlaktewater beschikbaar is (op dit moment is dit het geval voor het grootste deel van het jaar/ meerdere jaren achtereen) dan kan dit worden gebruikt. Hierbij is het wenselijk, dat bedrijven het zoetwatergebruik minimaliseren door bijvoorbeeld circulaire inzet. Aangezien er sprake is van één oppervlaktewatersysteem hebben nieuwe watervragers hier ook effect op het IJsselmeergebied als geheel. Daarom wordt landelijk ook gewerkt aan een toetsingskader voor nieuwe watervragers.*
  - *Bij tekorten treedt de 'verdringsreeks' in werking: bedrijven kunnen op bepaalde momenten geen water krijgen. Het is de eigen verantwoordelijkheid van bedrijven om dan voor een back up of andere bron van water te zorgen, bijvoorbeeld door ontzilting van zeewater. Zoetwaterbeschikbaarheid voor de industrie is iets dat al langere tijd wordt bekeken door een Taskforce zoetwaterbeschikbaarheid, waarin provincie, waterbedrijf Groningen/North Water en de beide waterschappen zitting hebben.*
  - *Specifiek ten aanzien van het aspect 'water' voor de Oostpolder merken we het volgende op:*
    - *In het deelrapport Water (XII) van het Plan-Mer komt het gebruik van water door de industrie zijdelings aan de orde. De hoeveelheid benodigd industriewater hangt sterk af van het type bedrijven, dat zich uiteindelijk in de Oostpolder gaat vestigen en van hun bedrijfsprocessen, zoals de toegepaste wijze van koeling en de productie van waterstof. Bij vestiging worden bedrijven aangespoord om hun waterverbruik te minimaliseren en zo veel mogelijk water te hergebruiken.*
    - *De benodigde hoeveelheid industriewater wordt altijd per leiding naar de Oostpolder aangevoerd. Onttrekking aan grond en/of oppervlaktewater in de Oostpolder is niet aan de orde. Conform het Gronings beleid wordt voorkomen dat drinkwater of 'systeem-eigen water', dat wordt gebruikt voor de productie van drinkwater, worden gebruikt voor industriële toepassingen.*
    - *Lozingen worden alleen toegelaten binnen de richtlijnen van de milieuvergunningen van de bedrijven. Deze richtlijnen worden, per bedrijf, specifiek geformuleerd (maatwerk).*
  - *Het industriewater voor de Eemshaven is nu afkomstig van de industriewaterzuivering in Garmerwolde. Hier wordt oppervlaktewater uit het Eemskanaal gezuiverd. Op termijn is het mogelijk om hier ook voorgezuiverd water uit de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) te gaan gebruiken.*

Waterbedrijf Groningen en dochteronderneming Northwater produceren het industriewater en voeren dit via bestaande buisleidingen aan naar de Oostpolder. De bestaande leiding kan 10 miljoen m3 aanvoeren.

- *Met name de productie van waterstof vraagt veel water. Voor iedere GigaWatt waterstofproductie is ruwweg 1,5 miljoen m3 water nodig. De vraag hoe de bedrijven in de Oostpolder van voldoende industriewater gaan worden voorzien is een punt, dat bedrijven vooral zelf gaan bepalen. Dit laten we dus deels aan de markt over. Dat water kan uit de industriewaterzuivering Garmerwolde komen, maar wellicht ook door hergebruik van (opgewarmd) koelwater van bedrijven in de Eemshaven of door ontzilting van zeewater.*
- *Ten aanzien van het aspect 'energie' merken we op dat in de Oostpolder juist ruimte is voor bedrijven, met een relatief grote vraag naar elektriciteit. Deze elektriciteit is, door de aanlanding van stroom afkomstig van windmolens op zee, voorhanden; een belangrijk doel van de gebiedsontwikkeling Oostpolder is om deze elektriciteit om te zetten naar 'economisch toegevoegde waarde', zoals werkgelegenheid.*
- De NMF verzoekt om geen datacenters toe te staan in de Oostpolder; beperk de ruimte tot de huidige mogelijkheden op het bestaande industrieterrein Eemshaven-Zuidoost).
  - *De gebiedsontwikkeling Oostpolder houdt (vooralsnog) rekening met de mogelijkheid om hyperscale datacenters te vestigen. De minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft aangegeven de vestiging van hyperscale datacenters in Nederland bijna overal te blokkeren. Hiertoe heeft het kabinet op 10 juni jl. ingestemd met een ontwerpbesluit voor regulering van hyperscale datacenters. In het ontwerpbesluit zijn echter twee gebieden uitgezonderd van dit verbod. Eén van deze gebieden is de gemeente Het Hogeland en omvat ook de Oostpolder. In dit uitzonderingsgebied beslissen provincie en gemeente of en waar hyperscale datacenters worden toegestaan.*
  - *In de Structuurvisie en het Plan-MER is de optie voor vestiging van hyperscale datacenters opgehouden. De daadwerkelijke vestiging hangt af van concrete vraag uit de markt en of deze vraag binnen de geldende randvoorwaarden uit het PIP kan worden ingepast.*
- De NMF verzoekt om ten aanzien van natuur-inclusieve inrichting om:
  - Naast de bufferzone ook te investeren in natuur en landschap in de omgeving en (verbindingen naar) het estuarium.
  - Hoge ambities te stellen aan natuur-inclusieve inrichting, zowel in de openbare ruimte als op de kavels, met heldere randvoorwaarden.
- *Wij vinden het van groot belang dat het bedrijventerrein Oostpolder qua uitstraling dé entree van de Eemshaven wordt en tevens als overgangsgebied naar het achterland vormt. Om de ruimtelijke kwaliteit te borgen is in het (vastgestelde) Ruimtelijk KwaliteitsKader het instellen van een regieteam aanbevolen. Bij de verdere uitwerking dient aandacht te zijn voor de maat, schaal en architectuur van de bebouwing en de inrichting van de openbare ruimte. In een beeldkwaliteitsplan kunnen randvoorwaarden en (beeld)kwaliteitseisen gesteld worden aan zowel de inrichting van het openbaar gebied als aan de uitstraling van de bedrijfskavels en de overgang hiertussen. Het beeldkwaliteitsplan wordt tegelijkertijd met het Provinciaal InpassingsPlan vastgesteld. Bij de verdere uitwerking op een gedetailleerd schaalniveau wordt ingezet op het benutten van koppelkansen op het gebied van ecologie, recreatie en kunst.*
- De NMF verzoekt om zuinig om te gaan met 'gewilde en schaarse' ruimte. Betrek beschikbare ruimte op bestaande bedrijventerreinen in de Eemsdelta-regio en kijk naar de potenties voor dit gebied in brede zin.
  - *Wij onderschrijven uw opmerkingen. We zullen daarom ook kritisch zijn bij de daadwerkelijke invulling van de toekomstige Oostpolder. We gaan voor de ideale mix van bedrijven passend binnen het door ons beoogde profiel.*

Zienswijze 26: gemeente Eemsdelta

- De gemeente pleit ervoor dat in de MER voor sommige effecten de kaders voor 'lokale effecten' worden opgerekt (in analogie met de benadering van de LER en/of hoe wordt omgegaan met Natura2000-gebieden). (ad Plan-MER)
  - *De reikwijdte en het detailniveau van de Plan-MER-studie is wat ons betreft passend voor de besluitvorming over de structuurvisie.*
- De gemeente gaat ervan uit dat de beantwoording van circa 40 vragen van de gemeente over het Voornemen en Voorstel voor participatie Waterstofnetwerk Groningen ook in deze MER-procedure / de NRD wordt opgenomen. (ad Plan-MER)
  - *De circa 40 vragen, die de gemeente heeft gesteld in het kader van de participatieprocedure van het Waterstofnetwerk Groningen, worden in die procedure beantwoord. Wij nemen uiteraard kennis van de bevindingen en antwoorden uit deze participatieprocedure. Daar waar relevant voor de gebiedsontwikkeling Oostpolder nemen we deze antwoorden mee bij de verdere planuitwerking.*
- Bij gebruik van het woord 'groen' vraagt de gemeente in welke mate dit is gebaseerd op wet en regelgeving vanuit Brussel en CO2-reductiedoelstellingen vanuit het Prijs Akkoord en Nederlandse Klimaatwet. Als hier niet aan kan worden voldaan dan ziet de gemeente graag het handelingsperspectief toegelicht.
  - *Met 'groen' wordt geduid op duurzaamheid, waarbij met name het aspect CO2 belangrijk is. Bij de Eemshaven komt groene energie vanuit wind op zee aan land (als groene stroom of als groene waterstof), de gebiedsontwikkeling Oostpolder is o.a. bedoeld om deze groene energie nabij de aanlandingslocatie te benutten.*
- De gemeente vraagt om een tijdlijn waaruit blijkt wanneer/hoeveel daadwerkelijk groene energie wordt opgewekt/aanlandt.
  - *Op dit moment is er een besluit genomen over de aanlanding van 4,7 GW elektriciteit vanuit windparken op zee in 2031; dat is het vertrekpunt van de gebiedsontwikkeling Oostpolder. In het kader van de gebiedsontwikkeling Oostpolder worden geen besluiten genomen over aanvullende ontwikkelingen van Wind op Zee. Wij beschikken dus niet over een tijdlijn.*
- De gemeente vraagt om, bij verwijzing naar offshore opwerk en/of energieproductie, het investeringskader en vervangingsinvesteringen tot 2070 te zien.
  - *Op dit moment is er zekerheid over de aanlanding van 4,7 GW elektriciteit vanuit windparken op zee in 2031; dat is het vertrekpunt van de gebiedsontwikkeling Oostpolder. In het kader van de gebiedsontwikkeling Oostpolder worden geen besluiten genomen over aanvullende ontwikkelingen van Wind op Zee. Wij beschikken dus niet over een investeringskader en vervangingsinvesteringen tot 2070.*
- In de Plan-MER moeten keuzes goed worden onderbouwd, bijvoorbeeld waarom het locatie-alternatief Delfzijl-Zuid is afgevalen; de opmerking dat deze locatie te duur is volstaat niet.
  - *Naast de kosten is ook de factor tijd van groot belang. De benodigde groene energie zal bij keuze voor Delfzijl-Zuid niet tijdig beschikbaar zijn.*
- Ten aanzien van het aspect verkeer: de verdubbeling van de N33 tussen Zuidbroek en de Eemshaven moet als uitgangspunt worden meegenomen, net als cumulatieve effecten van de ontwikkeling van bedrijventerrein Oosterhorn.
  - *In de NRM-verkeersmodellering is rekening gehouden met een verdubbeling tussen Zuidbroek en Appingedam. Een verdubbeling tussen Appingedam en de Eemshaven is nu nog niet zodanig uitgewerkt dat wij er rekening mee kunnen houden. De plannen voor Oostpolder staan overigens ook niet zeker in de weg aan de verdubbeling tussen Appingedam en Eemshaven. In de verkeersmodellering met het model NRM is ook rekening gehouden met het bedrijventerrein Oosterhorn.*
- De concrete effecten van de toename van sluisverkeer moeten in beeld worden gebracht, in het bijzonder voor de buurtschappen Polen, Nooitgedacht en het dorp Spijk.
  - *Het bedrijventerrein Oostpolder zal direct worden aangesloten op het hoofdwegennet. Hierdoor wordt sluisverkeer door dorpen en buurtschappen voorkomen. We merken op dat overlast door 'sluisverkeer', net als overlast door bouwverkeer, een aandachtspunt is dat ook in de volgende planfasen nadere aandacht en goede uitwerking vergt.*

- In de Plan-MER en de structuurvisie moet rekening worden gehouden met de ontwikkeling van Oosterhorn, omdat het ontwerpplan voor 1 januari 2024 ter inzage wordt gelegd.
  - *In de verkeersmodellering met het model NRM is rekening gehouden met het bedrijventerrein Oosterhorn.*
- Plan-MER, deelrapport stikstof: hoe wordt er op toegezien bij vestiging van bedrijven dat deze niet bijdragen aan stikstofdepositie? In hoeverre kunnen er bedrijven worden gevestigd, die door de bedrijfsprocessen wel bijdragen aan de toename van stikstofdepositie?
  - *Het bedrijventerrein zal aardgasloos worden ontwikkeld. De primaire energiebron voor de bedrijven zal groene stroom zijn, eventueel is groene waterstof ook een optie. Bij toepassing van elektriciteit en waterstof worden geen stikstofverbindingen uitgestoten.*
- LER: hoe verhoudt de gebiedsontwikkeling Oostpolder zich tot het project 'transitie landelijk gebied' (startnotitie gebiedsplan Groningen, januari 2023)?
  - *De (Nationale) transitie landelijke gebied is een grote opgave en gaat over natuurherstel, water en klimaat en is een meerjarig transitieproces. In 2022 heeft het Rijk hier doelen voor gepresenteerd en de provincies gevraagd om een gebiedsplan op te stellen voor hun eigen grondgebied. In de startnotitie Gebiedsplan Groningen staat beschreven hoe we integraal gaan werken aan het noodzakelijk herstel van de natuur, het aanpassen van het landschap op het veranderende klimaat en ruimte maken voor watersystemen.*
  - *Het besluit om te starten met de planuitwerkingsfase voor de gebiedsontwikkeling Oostpolder is (in juni 2021) al genomen. Bij de keuze voor de Oostpolder is daarom geen rekening gehouden met deze startnotitie. Andersom verbindt de startnotitie Gebiedsplan Groningen wel de gevraagde integrale oplossing voor het landelijk gebied met de eigen doelen van de provincie zoals beschreven in het Koersdocument voor de omgevingsvisie Dit is Groningen. Er spelen naast de Oostpolder ook andere grote (ruimtelijke) opgaven en hoewel de startnotitie zich primair richt op de transitie van het landelijk gebied, zullen daar ook de bredere (ruimtelijke) opgaven hier een plaats in krijgen.*
  - *Andersom gebeurt ook. Bij de plannen voor de gebiedsontwikkeling wordt voor de inrichting rekening gehouden met de ontwikkelingen die spelen over water, klimaat en landschap en is het team Transitie Landelijk Gebied van de provincie hierbij een gesprekspartner.*
- Plan-MER inrichtingsvarianten: de gemeente heeft een duidelijke voorkeur voor inrichtingsvariant 2, vanwege de ligging ten opzichte van de buurtschappen en dorpen. Klopt het dat TenneT al concrete plannen heeft op de meest oostelijke kavel voor vestiging van energie-installaties?
  - *Wij nemen uw voorkeur voor inrichtingsvariant 2 voor kennisgeving aan. In goed overleg hebben de betrokken overheden en TenneT voorkeurslocaties bepaald voor de vestiging van de installaties van TenneT, die nodig zijn om aanlanding van grootschalig opgewekte elektriciteit op zee mogelijk te maken. De meest oostelijke kavel van de Oostpolder is één van de voorkeurslocaties. Er is dus overeenstemming over vestiging van energie-installaties, nog niet over de wijze van inpassing. TenneT werkt momenteel (in goed overleg met de provincie en de gemeente) een plan uit voor de invulling van deze kavel.*
- De milieugebruiksruimte wordt als 'beperkt' omschreven; wat is de gebruiksruimte voor de verschillende milieu-effecten?
  - *Dit is in het Plan-MER beschreven. De milieugebruiksruimte is beperkt omdat in de omgeving woningen aanwezig zijn en wij het woon- en leefmilieu van deze woningen willen beschermen.*
- Ten aanzien van de geplande electrolyzers vraagt de gemeente uitsluitende duidelijkheid over waterverbruik. Op welke manier wordt voorkomen dat dit waterverbruik gaat interfereren met zoetwaterbeschikbaarheid voor landbouw, verziltingsbestrijding, voorkomen zoutindringing bij sluizen en drinkwaterbeschikbaarheid? De gemeente vraagt om een (afgestemde) waterbalans.
  - *Het provinciale waterbeleid is gestoeld op een aantal uitgangspunten. De provincie acht het gebruik van drinkwater voor (productie)processen onwenselijk. Als er zoetoppervlaktewater beschikbaar is (op dit moment is dit het geval voor het grootste deel van het jaar/ meerdere jaren achtereen) dan kan dit worden gebruikt. Hierbij is het wenselijk, dat bedrijven het zoetwatergebruik minimaliseren door bijvoorbeeld circulaire inzet. Aangezien er sprake is van één oppervlaktewatersysteem hebben nieuwe watervragers hier ook effect op het IJsselmeergebied als geheel. Daarom wordt landelijk ook gewerkt aan een toetsingskader voor nieuwe watervragers.*
  - *Bij tekorten treedt de 'verdringsreeks' in werking: bedrijven kunnen op bepaalde momenten geen water krijgen. Het is de eigen verantwoordelijkheid van bedrijven om dan voor een back up of andere bron van water te zorgen, bijvoorbeeld door ontzilting van zeewater. Zoetwaterbeschikbaarheid voor*

de industrie is iets dat al langere tijd wordt bekeken door een Taskforce zoetwaterbeschikbaarheid, waarin provincie, waterbedrijf Groningen/North Water en de beide waterschappen zitting hebben.

- Specifiek ten aanzien van het aspect 'water' voor de Oostpolder merken we het volgende op:
    - In het deelrapport Water (XII) van het Plan-Mer komt het gebruik van water door de industrie zijdelings aan de orde. De hoeveelheid benodigd industriewater hangt sterk af van het type bedrijven, dat zich uiteindelijk in de Oostpolder gaat vestigen en van hun bedrijfsprocessen, zoals de toegepaste wijze van koeling en de productie van waterstof. Bij vestiging worden bedrijven aangespoord om hun waterverbruik te minimaliseren en zo veel mogelijk water te hergebruiken.
    - De benodigde hoeveelheid industriewater wordt altijd per leiding naar de Oostpolder aangevoerd. Onttrekking aan grond en/of oppervlaktewater in de Oostpolder is niet aan de orde. Conform het Gronings beleid wordt voorkomen dat drinkwater of 'systeem-eigen water', dat wordt gebruikt voor de productie van drinkwater, worden gebruikt voor industriële toepassingen.
    - Lozingen worden alleen toegelaten binnen de richtlijnen van de milieuvergunningen van de bedrijven. Deze richtlijnen worden, per bedrijf, specifiek geformuleerd (maatwerk).
  - Het industriewater voor de Eemshaven is nu afkomstig van de industriewaterzuivering in Garmerwolde. Hier wordt oppervlaktewater uit het Eemskanaal gezuiverd. Op termijn is het mogelijk om hier ook voorgezuiverd water uit de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) te gaan gebruiken. Waterbedrijf Groningen en dochteronderneming Northwater produceren het industriewater en voeren dit via bestaande buisleidingen aan naar de Oostpolder. De bestaande leiding kan 10 miljoen m3 aanvoeren.
  - Met name de productie van waterstof vraagt veel water. Voor iedere GigaWatt waterstofproductie is ruwweg 1,5 miljoen m3 water nodig. De vraag hoe de bedrijven in de Oostpolder van voldoende industriewater gaan worden voorzien is een punt, dat bedrijven vooral zelf gaan bepalen. Dit laten we dus deels aan de markt over. Dat water kan uit de industriewaterzuivering Garmerwolde komen, maar wellicht ook door hergebruik van (opgewarmd) koelwater van bedrijven in de Eemshaven of door ontzilting van zeewater.
- Op welke manier worden de belangen van de inwoners van de gemeente Eemsdelta meegewogen in het proces?
    - De bewoners van de buurtschappen Polen en een (klein) deel van Spijk, zijn vanaf de start betrokken geweest. Zij konden zich aanmelden voor de gesprekstafels, worden op de hoogte gehouden door middel van de nieuwsbrief, ze zijn welkom bij bijeenkomsten en we zijn bereikbaar voor nader gesprek. Daarnaast is er regelmatig contact met de betreffende gebiedscoördinator van de gemeente Eemsdelta. Gezamenlijk beoordelen we bij (grotere) ontwikkelingen of dit om een bredere groep inwoners gaat en of dit een gerichte aanpak vraagt.
    - Ook is er contact met de (besturen van) dorpsverenigingen in het gebied – waaronder Spijk, Bierum en Losdorp – en met hen is in een gezamenlijke bijeenkomst naar behoefte overleg. Hierbij is zowel sprake van halen en brengen van informatie. De dorpencoördinator van de gemeente Het Hogeland en de gebiedsregisseur van de gemeente Eemsdelta worden hiervoor uitgenodigd.
    - Wij nodigen gemeente Eemsdelta uit om – gezamenlijk en zelfstandig – een positie te pakken in het 'open planproces'. Op deze wijze is de inbreng van alle belangen, waaronder de belangen van de bewoners van de gemeente Eemsdelta, geborgd en kunnen bestuurders een goede afweging maken bij de besluitvorming. Daarnaast gaat de gemeente Het Hogeland met u in gesprek over het gebiedsprogramma dat van uit HHL wordt opgestart en de wijze waarop de kernen van Eemsdelta in de nabijheid van de Eemshaven kunnen worden betrokken binnen dit gebiedsprogramma of op een vergelijkbare wijze vanuit uw gemeente.
  - Wat is het uitgangspunt ten aanzien van het wel of niet toelaten van automotive-bedrijven?
    - Vanwege de lage marktverwachtingen gaan we bij de gebiedsontwikkeling Oostpolder niet uit van de vestiging van automotive-bedrijven. Dit staat in de structuurvisie expliciet benoemd op pagina 11 – voetnoot: "uit een nadere studie van Stec groep (2023) is gebleken dat de vestiging van bedrijven uit de automotive industrie in de Oostpolder minder geschikt is door de perifere ligging van de Oostpolder ten opzichte van technisch geschoold personeel, toeleveranciers en afnemers. Deze sector wordt derhalve niet meer meegenomen in het profiel voor de Oostpolder." Na vaststelling van de Structuurvisie wordt in het PIP geborgd dat automotive-bedrijven niet zijn toegestaan in de Oostpolder.

Zienswijze 27: Gasunie B.V.

- In de noordwesthoek van het projectgebied Oostpolder ligt de bestaande aardgastransportleiding A-659. Gasunie geeft aan dat in de toekomstige planologische regeling voor deze leiding een (dubbel)bestemming moet worden opgenomen, vergelijkbaar met de vigerende regeling in het bestemmingsplan Buitengebied.
  - *Deze opmerking achten wij niet direct relevant voor de Structuurvisie. Wij gaan bij de uitwerking van het Provinciaal InpassingsPlan uit van de vigerende regelingen in het bestemmingsplan Buitengebied en met u in gesprek over de precieze wijze waarop deze bestemming moet worden geregeld en geformuleerd. Dat doen wij in het kader van het vooroverleg over het voorontwerp-PIP.*
- Parallel aan de N33 ligt een beoogd leidingentracé, onderdeel van de plannen voor Waterstofnetwerk. In het Ruimtelijk kwaliteitskader voor de Oostpolder is de ruimtelijke reservering gemaakt. Gasunie hanteert deze reservering als uitgangspunt bij de uitwerking van de plannen. Gasunie blijft afstemming zoeken, om planprocessen en - procedures goed af te stemmen (technisch-inhoudelijk, omgevingsmanagement, planologisch-juridisch). Gasunie vraagt ook hier aandacht voor het leggen van een dubbelbestemming, met de juiste voorwaarden.
  - *Wij hebben de ruimtelijke reservering als uitgangspunt in de Structuurvisie meegenomen. We blijven graag met u in gesprek om de planprocessen en -procedures af te stemmen. We gaan met u in gesprek over de precieze wijze waarop deze bestemming wordt geregeld en geformuleerd in het Provinciaal InpassingsPlan. Dat doen wij in het kader van het vooroverleg over het voorontwerp-PIP.*
- Gasunie verzoekt om in de Structuurvisie aandacht te besteden aan de landroutes door de Oostpolder en een mogelijke locatie voor een aanlandingsstation, die worden onderzocht in het kader van project PAWOZ-Eemshaven. Het projectteam PAWOZ moet bij verdere planuitwerking actief betrokken blijven.
  - *De onderzoeken naar de landroutes en een mogelijke locatie voor een aanlandingsstation worden in het kader van project Pawoz-Eemshaven onderzocht. In de Structuurvisie is nog geen aandacht besteed aan deze mogelijke routes en locatie omdat de onderzoeksvragen nog onvoldoende zijn beantwoord. Wij merken op dat de Oostpolder een zelfstandige ontwikkeling is waarbinnen onder randvoorwaarden ruimte is voor onderdelen van PAWOZ; het is aan u om te beoordelen of en hoe deze onderdelen passen of om zelf een alternatief te zoeken, buiten de Oostpolder.*
- Om initiatieven voor productie van waterstof in de Oostpolder een plek te kunnen geven is 'intern' ruimte nodig voor leidingen, vooral in oost-westrichting. Op de kaart van de Structuurvisie is vooralsnog geen leidingenstrook aangeduid; wel heeft recent overleg plaatsgevonden (tussen de projectorganisatie go-Oostpolder en Gasunie) over de inpassing van o.a. kabels en leidingen. Gasunie wil in de toekomst actief betrokken blijven en geeft via het klanteisen-dossier uitgangspunten en aandachtspunten mee.
  - *De uitkomsten van het onderzoek naar landroutes en een aanlandingsstation zijn momenteel nog onvoldoende uitgekristalliseerd om in de Structuurvisie op te nemen. In de groen-blauwe bufferzone is, binnen alle in de documenten genoemde randvoorwaarden, ruimte voor ondergrondse oost-westverbindingen voor energie-infrastructuur. Nieuwe ontwikkelingen kunnen we geheel, deels of niet inpassen. We betrekken Gasunie, als één van de stakeholders, actief bij de planuitwerking. We zullen in gezamenlijk overleg bepalen of en zo ja hoe we de leidingen en stations ruimtelijk kunnen inpassen.*

Zienswijze 28: Veiligheidsregio Groningen

- Veiligheidsregio Groningen spreekt verbazing uit over het oordeel in het Plan-MER (par 13.3.1) waarin wordt aangegeven dat bewoners geen/weinig vertrouwen hebben in het besluitvormingsproces. In par. 4.5 staat dat bewoners en agrariërs, hoewel tegen de gebiedsontwikkeling Oostpolder, een constructieve houding hebben. Advies is om te blijven investeren in diverse vormen van participatie.
  - *In par. 13.3.1 van het Plan-MER wordt gerefereerd aan de besluitvorming (vestigen van het voorkeursrecht) in 2021. Wij hebben de bewoners en agrariërs zoveel mogelijk bij de planontwikkeling betrokken. Het advies, om te blijven investeren in diverse vormen van participatie, nemen wij ter harte en dit is ook zeker ons voornemen. Ter voorbereiding op de komende fase werken wij aan een op deze fase gericht nieuw participatie- en communicatieplan.*

- Plan-MER: hoek 2 is niet goed gedefinieerd. Advies is om hoek 2 ook echt als 'uiterste' te definiëren. Voor externe veiligheid betekent dit 'geen risico effecten op risico-ontvangers, dus geen dodelijke risico-effecten op mensen en geen ontwrichtende risico-effecten op vitale infra'.
  - *De invulling van hoek 2 voor Externe veiligheid in het Plan-MER is wat ons betreft passend voor de besluitvorming over de structuurvisie.*
- Veiligheidsregio Groningen geeft ter overweging om de noordoosthoek niet te ontwikkelen, vanwege verschillen de veiligheidsrisico's (par. 8.2 Plan-MER).
  - *In het kader van het Project-MER en het ontwerp-PIP zullen wij de mogelijkheden voor bedrijvigheid in deze hoek nader onderzoeken.*
- Veiligheidsregio Groningen adviseert om het veiligheidsprincipe met beperking van het plaatsgebonden risico 10-6 en invloedsgebied (voor de scenario's plasbrand en explosie) tot op eigen terrein + openbare weg/water/grond te overwegen, of deze anders als aanvullende, mitigerende maatregelen in te zetten (onder verwijzing naar het hoofdrapport Plan-MER en deelrapport Externe veiligheid, meerdere paragrafen en tabellen)
  - *In het kader van het Project-MER en het ontwerp-PIP zullen wij de omgang met risicocontouren nader onderzoeken. Leidend daarbij zijn wet- en regelgeving en het beleid uit de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl.*
- Veiligheidsregio Groningen adviseert om inrichtingsvarianten op alle externe veiligheidsrisico's te beoordelen. (Plan-MER hoofdstuk 19, tabel 19.2)
  - *Deze wijze van beoordelen in het Plan-MER is wat ons betreft passend voor de besluitvorming over de structuurvisie.*
- Veiligheidsregio Groningen geeft aan dat de opsomming van maatregelen ter mitigatie en compensatie en vergroten van de veiligheid niet volledig is (par 19.4 Plan-MER). Advies is om deze maatregelen uit te breiden, onder andere door uitsluiten meer typen risicovolle inrichtingen, functies voor mensen, anders dan werknemers, mogelijkheden voor logies en verblijf en aanvullende planologische beschermingsmaatregelen voor bestaande en nieuwe vitale infrastructuur.
  - *In het kader van het Project-MER en het ontwerp-PIP zullen wij de mitigerende maatregelen uit het Plan-MER nader beschouwen.*
- Veiligheidsregio Groningen adviseert om effecten van en doorbraak van primaire waterkeringen op verwachte (inter)nationale vitale infrastructuur in beeld te brengen. Graag werkt Veiligheidsregio Groningen samen mitigerende maatregelen uit.
  - *Wij gaan ervan uit dat de primaire keringen op orde zijn en blijven, en dat het binnendijkse gebied hierdoor afdoende beschermd wordt.*
- Veiligheidsregio Groningen benadrukt dat de gemaakte opmerkingen betrekking hebben op zowel het hoofdrapport als het deelrapport Externe veiligheid van het Plan-MER.
  - *Bij de behandeling van de reacties is hier rekening mee gehouden.*
- Veiligheidsregio Groningen adviseert om de bescherming van vitale infrastructuur een prominente(r) plek te geven in het externe veiligheidsonderzoek en bij de inrichting van het plangebied. Uitval van vitale infrastructuur heeft effecten, die het plangebied ver te buiten gaan en nationaal en internationaal de maatschappij kunnen ontwrichten.
  - *Wij onderschrijven het belang van de bescherming van vitale infrastructuur. Bij de verdere uitwerking van de gebiedsontwikkeling Oostpolder zullen wij hierover contact blijven houden met partijen zoals de veiligheidsregio, de rijksoverheid en eigenaren/beheerders van vitale infrastructuur.*

Zienswijze 29

De vragen/opmerkingen zijn identiek aan zienswijze #08.

Zienswijze 30

De vragen/opmerkingen zijn identiek aan zienswijze #09.

Zienswijze 31

- De indiener schets een persoonlijk perspectief, waarbij wordt ingegaan op de overlast, die is ervaren bij de bouw van het windpark in de Oostpolder: drie jaar herrie door voortdurend af en aanrijdende vrachtwagens en hei-activiteiten. Geluid werd ook nog eens weerkaatst door boerenschuren. De vele verkeersbewegingen zorgden voor overlast en kapotgereden lokale wegen; deze zijn nog niet hersteld. Kinderen konden niet meer veilig op de fiets naar school.
  - *Wij nemen goede nota van het persoonlijke perspectief, zoals u dat schetst. In het Project-MER zal nader worden ingegaan op de effecten in de planrealisatiefase.*
  - *De eerder ervaren overlast, die de indiener noemt in de zienswijze, moeten en kunnen we in de realisatiefase van de gebiedsontwikkeling Oostpolder met gerichte maatregelen voorkomen of tot een minimum beperken. Bouwverkeer door de dorpen is niet gewenst. Wij blijven met de omwonenden in gesprek over de maatregelen, die hiervoor nodig zijn.*
- De indiener geeft aan dat door de geluidsoverlast als gevolg van de realisatie van het windpark de leefbaarheid behoorlijk onder druk is komen te staan.
  - *De effecten van het windpark in de Oostpolder op de omgeving, die de indiener ervaart als hinder en overlast, mogen niet worden versterkt door de gebiedsontwikkeling Oostpolder. In de huidige situatie kan de Omgevingsdienst Groningen, bij geconstateerde overtredingen van de milieuregels, handhavend optreden.*
- Klachten aan en gesprekken bij de initiatiefnemers van het windpark hebben niets opgeleverd. Achteraf had er een aparte aftakking van de N33/N46 moeten worden gerealiseerd; deze gedachte is niet uitgewerkt.
  - *Wij nemen goede nota van uw opmerking. In de volgende planfase werken we de plannen voor de realisatiefase, waaronder een bereikbaarheidsplan, in overleg met u uit.*
- De indieners wil GARANTIE dat er alles aan wordt gedaan om overlast door bouwverkeer en bouwactiviteiten te voorkomen. Het recht op een goede en veilige leefomgeving moet worden gerespecteerd.
  - *Deze zorg begrijpen wij. Als de plannen doorgaan dan maken we bij de start van de realisatiefase met ontwikkelaars/aannemers duidelijke afspraken over bijvoorbeeld aanrijdroutes, werktijden en activiteiten met als doel overlast te voorkomen of te minimaliseren. Een situatie zoals bij de realisatie van het windpark Oostpolder, waarbij bewoners veel overlast hebben ervaren, dient in het vervolg zoveel mogelijk te worden voorkomen. De milieueffecten van de bouwperiode worden ook beschouwd in de Project-MER. Deze effecten zullen daarmee ook mee worden genomen in de besluitvorming.*
- De indiener wil GARANTIE dat de Oostpolder gefaseerd in gebruik wordt genomen, te beginnen aansluitend aan de Eemshaven en te eindigen nabij de woonbebouwing aan de zuidkant.
  - *Fysieke ruimte en milieuruimte zijn schaars. De Oostpolder wordt ontwikkeld binnen de bestaande milieucontouren van de Eemshaven. De gebiedsontwikkeling Oostpolder kan alleen plaatsvinden binnen strikte kaders. De beschikbare milieuruimte voor met name de aspecten geluid en externe veiligheid verschilt binnen het gebied: in de Noord-Oostzone is meer 'milieuruimte' beschikbaar dan aan de zuid- en de westrand. De 'regie op uitgifte van milieuruimte' maakt dat de gebiedsontwikkeling niet volgens standaardfasering (bijvoorbeeld van oost naar west) gaat maar dat met ieder bedrijf wordt bepaald wat, ook vanwege het milieuprofiel, de juiste plek is.*

Zienswijze 32: Dorpsbelangen Oudeschip

De vragen/opmerkingen zijn identiek aan zienswijze #08.

Zienswijze 33: Dorpsbelangen Oudeschip

De vragen/opmerkingen zijn identiek aan zienswijze #09.

Zienswijze 34

De vragen/opmerkingen zijn identiek aan zienswijze #09.

Zienswijze 35

- Indiener geeft aan dat provincie Groningen en gemeente Het Hogeland geen rekening houden met bewoners; stukken ter inzage leggen van meer dan 1.500 pagina's met een termijn van zes weken voor indienen zienswijzen is hier een goed voorbeeld van.
  - *De PlanMER is inderdaad omvangrijk en 'taai' kost'. Dit heeft te maken met de regels, waaraan de rapportages moeten voldoen en de toetsing door de commissie voor de MER. Dit vraagt om diepgaande informatie, die voornamelijk voor een toets door mensen met een specifieke deskundigheid is uitgewerkt. We werken zo veel mogelijk met toegankelijke hoofdrapporten en samenvattingen, met heldere analyses en conclusies. De deelrapporten bevatten de specialistische informatie en dienen als achtergrond.*
  - *We hebben de omwonenden en belanghebbenden graag willen helpen met het begrijpen van de inhoud door:*
    - *Op 7 februari 2023 op een informatieavond de eerste inzichten en uitkomsten rondom de planMER te delen met direct belanghebbenden;*
    - *Op 3 juni 2023 een informatiemarkt te organiseren over alle ter visie liggende stukken om vragen, suggesties en opmerkingen te bespreken; de opstellers van alle documenten waren daar aanwezig om tekst en uitleg te geven.*
    - *Een onafhankelijke deskundige aan te bieden, die mensen desgewenst aanvullend kan helpen bij het doorgronden van alle rapportages, maar ook kan helpen met het opstellen van zienswijzen.*
    - *Altijd beschikbaar te zijn voor vragen: telefonisch, per mail of op specifieke woensdagen fysiek in het Diggelschip.*
- Indiener vraagt zich af welke invloed Groningen Seaports heeft op de provincie en de gemeente bij de gebiedsontwikkeling Oostpolder; zij zijn lobbyist voor grootschalige bedrijven. Provincie en gemeente zeggen dat Groningen Seaports niets te maken heeft met de Oostpolder; indiener twijfelt eraan of die waar is.
  - *Provincie Groningen en gemeente Het Hogeland zijn de initiatiefnemers van de gebiedsontwikkeling Oostpolder (en Gedeputeerde Staten van Groningen is bevoegd gezag). Groningen Seaports is in deze planuitwerkingsfase als stakeholder betrokken bij de planuitwerking; zij vervullen een adviesrol, vooral vanwege hun kennis over de technische en financiële aspecten, die aan de orde zijn bij deze gebiedsontwikkeling, en vanwege hun marktkennis.*
  - *Nu we steeds verder komen in de planvorming zijn we ons ook aan het oriënteren op de volgende fase, de fase van planrealisatie. Als provinciale Staten, als bevoegd gezag, de plannen (Structuurvisie en Provinciaal InpassingsPlan) vaststellen dan gaat deze fase starten. Op dit moment zijn we in verkennend gesprek met Groningen Seaports over een eventuele rol bij de planrealisatie. In de nieuwsbrief van juni hebben we aangegeven dat we hier verkennende gesprekken over voeren.*
- Werkgelegenheid is een zwak argument. Arbeid zal voornamelijk door arbeidsmigranten worden gedaan. Er zijn al datacenters en waterstoffabrieken in de Eemshaven. Een investeerder van een batterijfabriek heeft zich teruggetrokken. Bij de komst/discussie over de Holland Norway Line in de Eemshaven was werkgelegenheid niet belangrijk. Draagvlak bij omwonenden voor grootschalige industrie is er niet.
  - *Onze inzet is dat gebiedsontwikkeling Oostpolder positieve effecten kan hebben op de leefbaarheid in Noordoost-Groningen. We doen dit vooral om 'toegevoegde waarde' te creëren in de vorm van werkgelegenheid, bestedingen door bedrijven en inkomsten uit belastingen. Voor de inwoners levert dit perspectief op werk en scholing op en een beter aanbod aan (sociaal-maatschappelijke) voorzieningen. Hiermee willen we vooral (jonge) mensen stimuleren om in dit gebied te blijven en een toekomst op de bouwen. Nieuwe werkgelegenheid is nodig omdat, met het stoppen van de gaswinning banen verloren gaan. Recente cijfers van het CBS (augustus 2023) tonen aan dat de Groningse economie krimpt als gevolg van het afbouwen van de gaswinning.*
  - *Met deze gebiedsontwikkeling willen gemeente en provincie dus werkgelegenheid en andere economische toegevoegde waarde creëren en de leefbaarheid in Noordoost Groningen op peil houden.*

- De indiener vraagt om een risicoanalyse waarbij ook alle bestaande bedrijven, infrastructuur en activiteiten in de Oostpolder. Voor zowel de bestaande Eemshaven als de Oostpolder zal het voorzorgsbeginsel moeten worden toegepast aangaande veiligheid: ontploffingsgevaar, brandgevaar, vervoer giftige en brandbare stoffen, vliegverkeer en terrorisme.
  - *Het externe veiligheidsonderzoek voor Oostpolder richt zich op dat wat de gebiedsontwikkeling Oostpolder mogelijk maakt (ca 400 netto bedrijventerrein voor bepaalde typen bedrijven), in aanvulling op bestaande bedrijven, activiteiten en infrastructuur. In het externe veiligheidsonderzoek kijken we naar alle, door de indiener genoemde aspecten en we brengen risico's in beeld, die voortvloeien uit de gebiedsontwikkeling Oostpolder.*
- De indiener neemt boven de Eemhaven drones, sportvliegtuigjes en helikopters waar; zij vindt dit verontrustend. Oudeschip en omgeving heeft geen sirene/luchtalarm.
  - *Vanuit de Heliport in de Eemshaven worden dagelijks helikoptervluchten uitgevoerd. Dit gebeurt binnen de regels, die aan de vergunning voor deze helihaven zijn gekoppeld. Het is goed mogelijk dat er met drones wordt gevlogen boven de Eemhaven. Vanuit de gebiedsontwikkeling Oostpolder zien wij geen specifieke, aanvullende risico's verbonden aan deze activiteiten. We wijzen de indiener op NL-Alert, het alarmmiddel van de overheid dat iedereen waarschuwt en informeert over een noodsituatie.*
- De indiener vraagt om een gedegen en wetenschappelijke risicoanalyse en evaluatie en toepassing van het voorzorgsbeginsel (conform de uitspraken van de Europese commissie (COM 2000, 15).
  - *Als gedurende de voortgang van de planuitwerking en planrealisatie meer duidelijkheid komt over de aard van de bedrijven en de activiteiten zijn meer gedetailleerde risicoanalyses mogelijk. We gaan graag met u in gesprek over de wijze waarop de risicoanalyse moeten worden uitgevoerd.*
- De indiener geeft aan dat de geluidzone voor Oudeschip niet kan worden aangepast door de al vastgestelde hogere grenswaarden voor woningen (vanwege windpark Oostpolder). In het huidige bestemmingsplan dienen rechten en plichten te worden gerespecteerd.
  - *De geluidzone heeft betrekking op industriegeluid (=geluid dat gemaakt wordt door industriële bedrijven in de bestaande Eemshaven incl. Eemshaven Zuidoost). Industriegeluid mag niet meer dan 60 dB op gevels van woningen zijn. De geluidzone heeft géén betrekking op geluid van windturbines. Voor windturbines geldt een aparte normering op grond van het Activiteitenbesluit. In de norm voor cumulatief geluid (65 dB Lcum) worden zowel industriegeluid als windturbinegeluid meegenomen (en daarnaast nog enkele andere relevante geluidbronnen).*
- De indiener wijst op gezondheidsrisico's als gevolg van laagfrequent geluid, infrageluid en infrasone trillingen. Dit komt bij reeds bestaande bronnen van geluid, licht, trillingen, slagschaduw op 600 meter van Oudeschip. Gedegen wetenschappelijk onderzoek ontbreekt, er is geen gebruik gemaakt van het voorzorgsbeginsel SMB ontbreekt en de MEB/MER gaan uit van verouderde normen. Door de gebiedsontwikkeling komen er nog 400 hectare aanvullende geluidbronnen bij.
  - *Wat voorheen een Strategische Milieubeoordeling (SMB) werd genoemd, heet tegenwoordig een Plan-MER. In het Plan-MER onderzoek is uitgebreid onderzoek gedaan naar gevolgen voor de woonomgeving en de gezondheid van bewoners. In het onderzoek zijn actuele onderzoeksmethoden toegepast en is gekeken naar nu geldende normen. In het Project-MER zal nader ingegaan worden op de aspecten licht en trillingen. Slagschaduw is geen gevolg van het project Oostpolder, dit project heeft alleen betrekking op het bedrijventerrein, niet op het plaatsen van extra windturbines. Het voorzorgsbeginsel wordt toegepast door aan het begin van de planvorming de mogelijke milieueffecten al uitgebreid in beeld te brengen.*
- Wat is het effect van meer vervuilde lucht, fijnstof, stikstof door toename van vervuilende industrie, turbulentie door turbinewieken op de gezondheid? Een gedegen en wetenschappelijke risicoanalyse en evaluatie ontbreken, het voorzorgsbeginsel wordt niet toegepast, SMB ontbreekt en komt niet voor in de MEB/MER.
  - *De effecten op luchtkwaliteit en stikstof zijn onderzocht, zie de deelrapportages over deze onderwerpen bij het Plan-MER. 8 . We gaan graag met u in gesprek over de wijze waarop de risicoanalyse moeten worden uitgevoerd. Als gedurende de voortgang van de planuitwerking en planrealisatie meer duidelijkheid komt over de aard van de bedrijven en de activiteiten zijn meer gedetailleerde risicoanalyses mogelijk.*

- Wat zijn de gevolgen van bijvoorbeeld 65dB aan geluid, laagfrequent geluid en infrageluid (infrasone trillingen), die weerkaatsen op de gebouwen van het nieuwe industriegebied in de Oostpolder?
  - *In de geluidberekeningen is rekening gehouden met reflectie van geluid. Dit is gedaan voor zowel bestaand geluid (Eemshaven en Eemshaven Zuidoost, bestaande windturbines) als voor nieuw geluidbronnen (nieuwe bedrijven).*
- De Indiener sluit zich expliciet aan bij de zienswijzen van Dorpsbelangen Oudeschip.
  - *Goed dat u dit aangeeft, we nemen dit mee in de reactienota. Voor beantwoording te verwijzen naar betreffende zienswijzen (zie ook de reacties onder de zienswijzen #8 en #9).*

Zienswijze 36

PlanMer samenvatting:

- Indiener is van mening dat voor objectieve conclusies alle locaties volledig moeten worden onderzocht. Waarom is alleen locatie Oostpolder volledig onderzocht?
  - *De drie locaties Oostpolder, Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid zijn in hoofdstuk 4 t/m 14 van het Plan-MER op een hetzelfde niveau beoordeeld op milieueffecten. Deze informatie is toereikend voor de locatiekeuze, hoofdstuk 15 en verder is het milieueffectenonderzoek verder verdiept voor alleen de locatie Oostpolder.*
- Waarom zijn alleen voor de thema's geluid en externe veiligheid 'hoeken van het speelveld' uitgewerkt?
  - *Omdat dit twee thema's zijn waar naar verwachting relevante effecten optreden, die maatgevend zijn en het voor de besluitvorming dus belangrijk is om te weten of een andere invulling tot andere effecten leidt.*
- Indiener vraagt om nader onderzoek te doen naar de gevolgen op de thema's lucht, licht en externe veiligheid voor buurtschap Heuvelderij, waarbij rekening wordt gehouden met alle ontwikkelingen rondom het buurtschap.
  - *In het Project-MER zal onderzoek worden gedaan naar lichthinder. Luchtkwaliteit en externe veiligheid zijn in het Plan-MER onderzocht. Ontwikkelingen, waarover besluitvorming heeft plaatsgevonden, worden altijd meegenomen in het milieuonderzoek. In de onderzoeken is aandacht besteed aan omliggende woningen dus ook aan het buurtschap Heuvelderij.*
- Indiener is van mening dat de scores geen goed beeld laten zien. Waarom scoren de locaties Oostpolder en Eemshaven-west niet negatief, als gevolg van toename van verkeer op de N46? De indiener wijst op het feit dat bij de Oostpolder bewoners geen 'spreiding' van geluid hebben maar dat verschillende bronnen daar samenkomen (industrie, windturbines, verkeer) (ad tabel 2.2 Plan-MER)
  - *Eemshaven-West scoort negatief (-). Oostpolder scoort beperkt negatief (0/-) omdat het verkeer zich gelijkmatig verdeeld over N46 en N33.*
- Indieners is van mening dat onderzoek naar de effecten van geluid/verkeer objectiever moet worden uitgevoerd; er ontbreekt informatie en de indruk bestaat dat interpretatie van gegevens onvoldoende objectief is (in het voordeel van locatie Oostpolder).
  - *Het onderzoek is naar onze mening zakelijk en objectief uitgevoerd. Dit geldt ook voor de effectbeoordelingen. Op enkele criteria is Oostpolder wellicht gunstiger, maar er zijn ook meerdere criteria waar de andere locaties gunstiger scoren.*
- Welke natura-2000 gebieden worden bedoeld bij het scoren van locatie Delfzijl-Zuid? Waarom is bij Oostpolder en Eemshaven-west niet gekeken naar effecten op de Waddenzee? Onder het kopje Natuur wordt dit bevestigd. Moet locatie Delfzijl-Zuid niet een positievere score krijgen op deze beoordelingsaspecten? (ad pag. 12 Stikstof)
  - *Dit is toegelicht in het deelrapport stikstof. De meest nabijgelegen stikstofgevoelige N2000-habitats bevinden zich zuidelijker op de zandgronden: Lieftingsbroek in Groningen, Drentse Aa-gebied in Drenthe, etc. Dit is de reden voor de minder gunstige beoordeling van Delfzijl-Zuid (welke locatie zuidelijker ligt dan de 2 andere locaties).*

- Kunt u toelichten waarom locatie Delfzijl-Zuid qua mensgerichte milieu-effecten vergelijkbaar wordt beoordeeld met de Oostpolder? Het gaat daar om veel minder woningen. (ad par 2.1.1)
  - *Dit is een terecht punt. Wij vervangen de zin: "Delfzijl-Zuid is qua mensgerichte milieueffecten vergelijkbaar met Oostpolder." door de zin: "Delfzijl-Zuid scoort op de mensgerichte milieueffecten wat beter dan Oostpolder, met name door de lagere woningaantallen." (=redactionele aanpassing).*
- Indiener maakt zich grote zorgen om gezondheid. Hoe borgen de provincie en de gemeente dat - met alle ontwikkelingen rondom Heuvelderij- de bewoners daar gezond en veilig kunnen blijven wonen? Indiener vraagt om nader onderzoek naar de gevolgen op de eigen woning. Waar kunnen bewoners terecht als er gezondheidsklachten als gevolg van alle ontwikkelingen ontstaan?
  - *Wij realiseren ons dat de bewoners van Heuvelderij door meerdere grote projecten beïnvloed worden. In het kader van de gebiedsontwikkeling Oostpolder wordt uitvoerig onderzoek verricht naar effecten op de veiligheid en gezondheid. Op onder andere de website van de provincie Groningen kunt u informatie vinden over het melden van overlast of hinder.*
- Indiener verzoekt om ook aan de westzijde van de Oostpolder maatregelen te nemen, die woningen in Heuvelderij beschermen tegen hinderlijke effecten (o.a. zicht, licht en geluid). Ondanks dat er minder woningen zijn dan in Oudeschip is dit buurtschap niet minder belangrijk. Indiener verzoekt om ook aan de westzijde een buffer te creëren. (ad par 3.1)
  - *De afstand van de westgrens van het plangebied tot de eerste bewoning ten westen daarvan is minimaal 600 meter. Gelet op deze afstand vinden wij een bufferzone binnen het plangebied aan de westzijde in beginsel niet nodig.*
- Hoe kan railverkeer worden beoordeeld, als hierover geen gegevens beschikbaar zijn? Kunnen de gemeente en provincie garanderen dat er in de toekomst geen veranderingen aan het spoor (zoals verdubbeling of station) aan de orde zullen zijn? (ad par 4.1)
  - *Er is een kwalitatieve analyse gemaakt, waarin is geconstateerd dat het railverkeer zou kunnen toenemen. De eventuele toename is in het Plan-MER nog niet gekwantificeerd. Garanties dat het spoor niet aangepast zal worden zijn niet te geven.*
- Op basis van de uitkomsten en de negatieve effecten maakt de indiener zich zorgen of zij hier kunnen blijven wonen en wat de persoonlijke gevolgen zijn. Indiener vraagt hier een toelichting op. (ad tabel 3.2)
  - *Wij realiseren ons dat de bewoners van Heuvelderij door meerdere grote projecten beïnvloed worden. Bij deze projecten zal nauwgezet getoetst worden aan beleid en regelgeving ter bescherming van omwonenden. In het vervolgonderzoek zal nader gekeken worden naar de precieze effecten voor woningen in Heuvelderij.*
- Indiener geeft aan dat een afsluiting van de Klaas Wiersumweg gevolgen heeft voor bewoners van Heuvelderij (o.a. bereikbaarheid van voorzieningen in Roodeschool). Kan de Klaas Wiersumweg open blijven voor bestemmingsverkeer?
  - *Het afsluiten van de Klaas Wiersumweg - gedeelte in de Oostpolder - is nodig om te borgen dat het autoverkeer van en naar bedrijventerrein Oostpolder en de Eemshaven niet via gemeentelijke wegen gaat rijden (sluipverkeer). We zullen nader bezien of hele specifieke doelgroepen deze weg open kan blijven.*
- Indiener verzoekt om bedrijven, die geurhinder veroorzaken, zo ver mogelijk van de woningen aan de westkant een plek te geven.
  - *De bedrijfstypen waarvoor Oostpolder bedoeld is leiden naar verwachting niet tot geurhinder. Daarnaast is geurhinder strikt genormeerd in de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl. Wij zien daarom geen aanleiding voor de door indieners gevraagde regeling.*
- Indiener verzoekt om inzichtelijk te maken op welke wijze overschrijdingen worden voorkomen door mitigerende maatregelen, hoe deze worden gehandhaafd en hoe deze informatie toegankelijk is voor bewoners. Wordt dan wel rekening gehouden met alle factoren, die van invloed zijn?
  - *In het Plan-MER is reeds getoetst aan beleid en regelgeving ter bescherming van omwonenden. Dit zal in vervolgonderzoek ook weer gebeuren. Voor sommige onderwerpen (geluid) geldt er een norm voor cumulatieve effecten, daar zal ook aan worden getoetst.*

- Indiener constateert dat bij zowel hoek 1 als hoek 2 in het westelijk deel wel ruimte is voor risicovolle/geluid producerende bedrijven en dat dus opnieuw geen rekening is gehouden met woningen aan de Heuvelderij.
  - *Dat is correct. De afstand van de westgrens van het plangebied tot de eerste bewoning ten westen daarvan is minimaal 600 meter. Gelet op deze afstand vinden wij een extra buffer binnen het plangebied niet nodig. Dit betekent echter niet dat er geen rekening is gehouden met de woningen aan de Heuvelderij.*

Deelrapport verkeer:

- Indiener geeft aan dat in dit deelrapport gelijkwaardig onderzoek naar de locaties Delfzijl-zuid en Eemshaven-west ontbreekt.
  - *In par. 4.2 en 4.3 van het deelrapport verkeer worden de drie locatie-alternatieve gelijkwaardig behandeld.*
- De Mobiliteitsvisie van gemeente Het Hogeland is nog niet vastgesteld. Het lijkt erop dat het beleid wordt aangepast aan de behoefte voor de Oostpolder.
  - *In de Mobiliteitsvisie formuleert de gemeente haar mobiliteitsbeleid voor het gehele grondgebied, hier valt ook de Oostpolder en omgeving onder. In de visie wordt niet alleen gekeken naar de huidige situatie in de gemeente maar juist ook naar de toekomstige situatie.*
- Indiener vindt het niet correct dat de verbreding van de N46 tot aan Bedum buiten beschouwing wordt gelaten want elders wordt aangegeven dat deze noodzakelijk is bij realisatie Oostpolder. (ad tabel 4.3)
  - *Op dit moment zijn er geen concrete plannen voor verdubbeling van de N46. Om die reden is deze verdubbeling niet meegenomen in het MER-onderzoek.*
- Indiener vraagt in hoeverre wordt nagedacht over de gevolgen van de toename van verkeer op het lokale wegennet en daarmee de (mogelijke) maatregelen. Met name daar waar het gevaar voor fietsers (o.a. schoolgaande kinderen) verergert. (ad par 4.4 pag. 25)
  - *In deelrapport verkeer bij het Plan-MER is hier reeds aandacht aan besteed (hoofdstuk 4 en 5), maar dit zal zeker ook aandacht krijgen in het vervolg van de planvorming.*
- Indiener vraagt wat de verwachtingen zijn voor de toename van railverkeer (overdag en 's avonds).
  - *De Oostpolder is onder andere bedoeld voor duurzame productiebedrijven ('maakindustrie'). Dergelijke bedrijven kunnen er voor kiezen goederen aan en/of af te voeren per trein, als alternatief voor vrachtwagens. Of en hoeveel het railverkeer gaat toenemen is in dit stadium nog niet bekend. Wij zien de trein als duurzame vervoerswijze dus zullen het gebruik van spoor waar mogelijk faciliteren.*
- Indiener vraagt om een toelichting op het getal van maximaal 500 mvt/etmaal toename op de traverse in Warffum (ad pag. 25)
  - *Dit getal is het resultaat van een modelberekening (met het Nederlands Regionaal **Model**). Dit verkeer is een prognose van de verkeerstoename vanuit Hogelandse dorpen naar de Oostpolder toe (o.a. woonwerk-verkeer).*
- Indiener geeft aan dat de passage over bedrijfstypen in het Oostpolder niet klopt omdat dit niet aansluit bij de huidige situatie. Deze typen verschillen niet volledig van wat er in de Eemshaven nu al aanwezig is (o.a. datacenters, energie en grote bedrijven). (ad par 2.3 pag. 45)
  - *Er zijn overeenkomsten en verschillen tussen de bedrijfstypen in Eemshaven en Oostpolder. In het onderzoek voor het Project-MER wordt nader gekeken naar de mogelijke toename van scheepvaartbewegingen.*

Deelrapport geluid:

- Indiener vraagt om nader akoestisch onderzoek naar de effecten van een waterstoffabriek, als de geluidsproductie boven de 65dB uitkomt. Indiener is van mening dat dergelijke bedrijven niet passen bij woonhuizen.
  - *In het geluidsonderzoek bij het Plan-MER is op basis van een waterstoffabriek elders in Nederland gekeken naar de te verwachten geluidsproductie. Op basis hiervan kon het geluidseffect van een waterstoffabriek dus in het Plan-MER stadium al goed worden onderzocht. Ook inclusief een*

waterstoffabriek kan aan de norm van 60 dB voor alleen industriegeluid en aan de norm van 65 dB voor cumulatief geluid worden voldaan.

- Indiener geeft aan dat niet moet worden gecommuniceerd dat er geen 'zware industrie' in de Oostpolder komt. Waterstoffabrieken zijn in beeld voor vestiging in de Oostpolder en hierbij zijn de aspecten geluid en externe veiligheid aan de orde. Er is nog weinig informatie beschikbaar over de precieze productie van geluid en externe veiligheidsaspecten van dergelijke bedrijven. Indiener uit de zorgen onderdeel te worden van 'geluidstesten' en achteraf met veel grotere geluidproductie te worden geconfronteerd.
  - *Het is juist dat er voor de Oostpolder sprake is van grootschalige bedrijven die een impact op hun omgeving kunnen hebben. Er zijn inmiddels enkele waterstoffabrieken in Nederland in ontwikkeling, hier is in het milieuonderzoek voor geluid en externe veiligheid ook gebruik van gemaakt. In het PIP zal geluid strikt worden genormeerd via een 'geluidverdeelplan' zoals dat ook al geldt voor Eemshaven en Eemshaven Zuidoost. Er is geen sprake van 'testen'. De geluidruimte wordt juist vooraf vastgelegd, en bedrijven kunnen zich alleen vestigen als ze voldoen aan die geluidruimte.*
- Waarom is voor industrielawaai gekozen voor een studiegebied met afstand van 1.500 meter (onderkant van wat er in de Wet geluidhinder staat).
  - *Wij verwijzen naar de motivatie in paragraaf 3.6 van het geluidsonderzoek.*
- Indiener uit zorgen over het daadwerkelijke effect, door weerkaatsing van geluid, bijvoorbeeld van windmolens op de verharde oppervlakken op het bedrijventerrein. Er is nader onderzoek nodig waarbij alle effecten worden meegenomen.
  - *In het geluidsonderzoek bij het Plan-MER is reeds rekening gehouden met reflectie van verharde oppervlakten. Ook bij de vervolgonderzoeken zal reflectie van geluid worden meegenomen.*
- Hoe worden mitigerende maatregelen bepaald alsnog niet bekend is welke bedrijven er precies gaan komen? Indiener benadrukt dat voor Heuvelderij alle effecten moeten worden meegenomen.
  - *In het Provinciaal Inpassingsplan zullen mitigerende maatregelen worden opgenomen die gaan over de ruimtelijke indeling en de milieugebruiksruimte voor het gehele terrein. Bij een concrete bedrijfsvestiging zal een milieuvergunningprocedure nodig zijn (mogelijk ook weer met een eigen door het bedrijf uit te voeren MER). Op dat moment wordt opnieuw (en waar nodig meer in detail) gekeken naar effecten en mitigerende maatregelen.*
- Indiener vraagt de garantie, dat 'hoek 2' het uitgangspunt wordt voor de gebiedsontwikkeling Oostpolder.
  - *In de ontwerp-structuurvisie is bewust opgenomen dat wij streven naar de benadering van hoek 2. In het kader van project-MER en het ontwerp-PIP zal dit verder worden geconcretiseerd.*
- Windmolens van fase 2 staan nog niet ingetekend. De vergunningaanvraag gaat spoedig ter inzage. (pag. 74)
  - *Tot dusver is van Windpark Eemshaven-West alleen de vergunde fase 1 meegenomen in het geluidsonderzoek.*
- Indiener vraagt een toelichting op de getallen (32,40 en 43,45). Is het geluid vanuit drie zijden meegenomen? (pag. 85)
  - *De werkwijze van het geluidsonderzoek en de resultaten zijn nauwkeurig beschreven in het deelrapport geluid. Dit onderzoek zal een vervolg krijgen in de project-MER-fase.*

Deelrapport externe veiligheid:

- Indiener vindt dat ten onrechte geen rekening wordt gehouden met de in werking treding van de Omgevingswet. De Besluiten kwaliteit leefomgeving en kwaliteiten leefomgeving zijn voor de indiener juist van belang.
  - *De Omgevingswet is meerdere keren uitgesteld, op het moment van vaststellen van de (ontwerp-) Structuurvisie gelden nog steeds de Wet ruimtelijke ordening, de Wet milieubeheer en de Wet geluidhinder.*
- Wat betekent het dat Heuvelderij valt onder de (gegeven) definitie van 'kwetsbare objecten'? (ad pag. 9)
  - *Kwetsbare objecten is een term in de regelgeving voor externe veiligheid. In deze regelgeving worden kwetsbare objecten beschermd tegen risico's in hun omgeving.*

- De genoemde effecten als gevolg van de combinatie windmolens en bedrijven vindt de indiener onverantwoord nabij woningen. Zowel in hoek 1 als hoek 2 kan de combinatie plaatsvinden. Is de veiligheid voor de bewoners van Heuvelderij gewaarborgd? (ad par 4.3.3.1)
  - *De veiligheid wordt gewaarborgd door middel van regelgeving. In het vervolgonderzoek zal nader gekeken worden naar de combinatie van windturbines en risicovolle bedrijven.*
- In de plaatjes ontbreken de woningen aan de Heuvelderij, betekent dit dat de woonfunctie hier verdwijnt? (ad par 4.3.3.2)
  - *Nee, de woningen liggen relatief ver weg en vallen daardoor buiten het kaartbeeld.*
- Indiener geeft aan dat (voor alle onderzoeken) inzichtelijk wordt gemaakt wat alle plannen (bijvoorbeeld voor Eemshaven-west) cumulatief voor gevolgen hebben.
  - *Anders dan voor geluid is er bij externe veiligheid geen norm voor de cumulatieve situatie. Dit neemt niet weg dat wij nadrukkelijk aandacht hebben voor de risico's die combinaties van activiteiten kunnen hebben voor de omgeving.*
- Voor een waterstoffabriek is (in het stadium van het Plan-MER) gewerkt met een groot aantal aannames. Hoe kunnen besluiten worden genomen zonder dat de (veiligheids)effecten van een waterstoffabriek goed in beeld zijn? Welke verdere uitwerking wordt bedoeld? Welke informatie is wel beschikbaar? (ad par 7.1)
  - *In het onderzoek bij het Plan-MER is op basis van een waterstoffabriek elders in Nederland gekeken naar de te verwachten risico's. Op basis hiervan kon het externe veiligheidseffect van een waterstoffabriek dus in het Plan-MER stadium al goed worden onderzocht. Zodra een concreet plan van een waterstoffabriek in de Oostpolder aan de orde is, zal dat plan in detail worden getoetst op de normen voor externe veiligheid.*
- Indiener vraagt om duidelijkheid te geven over het tijdstip en de grondslag waarop voorstellen voor monitoring of optreden van externe effecten worden gedaan (ad par 7.2)
  - *Deze informatie is nu nog niet beschikbaar, dit wordt in de volgende planfasen nader uitgewerkt*

Deelrapport landschap:

- Indiener vraagt om nader onderzoek naar de wijze waarop ook vanaf de westkant het bedrijventerrein aan het zicht kan worden onttrokken, bijvoorbeeld door landschappelijke inpassing.
  - *De afstand van de westgrens van het plangebied tot de eerste bewoning ten westen daarvan is minimaal 600 meter. Gelet op deze afstand vinden wij een landschappelijk afscherming aan de westzijde in beginsel niet nodig.*
- Er wordt verwezen naar het Ruimtelijk Kwaliteitskader (Behoud en meerwaarde voor de woonfunctie), maar omdat niet goed wordt gekeken vanuit de westkant wordt voor de indiener niet aan dit criterium voldaan. Hoe gaat hier wel aan worden voldaan? (ad tabel 2.1)
  - *De afstand van de westgrens van het plangebied tot de eerste bewoning ten westen daarvan is minimaal 600 meter. Gelet op deze afstand vinden wij een landschappelijk afscherming aan de westzijde in beginsel niet nodig.*
- Onder verwijzing naar het bestemmingsplan Buitengebied Eemsmond 2010 vraagt de indiener op basis waarvan het verantwoord is om het aantal dB te verhogen en dit te doen op de locatie, waar (van de drie onderzochte alternatieven) het meeste mensen wonen.
  - *Binnen een zone industrielawaai is de maximale gevelbelasting die mag worden toegestaan 60 dB. Voor een gevelbelasting hoger dan 50 dB (en dus tot maximaal 60 dB) moet dan een hogere waarde-besluit worden genomen. In het kader van het ontwerp-PIP worden ook de benodigde hogere waarde-besluiten voorbereid. Dat er op de locatie Oostpolder voor meer woningen een hogere waarde-besluit nodig zal zijn dan op de andere twee locaties is juist, maar dit neemt niet weg dat de Oostpolder de voorkeurslocatie is.*
- Er staat aangegeven dat 'rust' wordt meegenomen in het deelrapport Geluid. Indieners ziet dit niet terug. Dit aspect dient nader te worden onderzocht. (ad par 3.1)
  - *Het aspect 'rust' betreft de mate van geluidbelasting op de omgeving. Dit is onderzocht in het deelrapport geluid voor mensen en in het deelrapport natuur voor dieren.*

- In deze paragraaf wordt Heuvelderij (wederom) niet meegenomen. Er ligt geen dijk tussen de Oostpolder en Heuvelrij. Indiener vraagt om nader onderzoek (ad pag. 16)
  - *Het is juist dat hier geen dijk ligt, wel is de afstand tussen het plangebied en Heuvelderij aanmerkelijk groter dan de afstand tussen het plangebied en de bebouwing aan en nabij de Dijkweg (Koningsoord, Oudeschip, Nooitgedacht)*
- Waarom wordt in alternatief Eemshaven-west maar 30 hectare bufferzone gerekend en bij alternatief Oostpolder 65 hectare? De bufferzones zijn in deze alternatieven niet consistent gedefinieerd (oppervlakte en breedte) dus de vergelijking is niet goed. (ad par 4.4.2)
  - *Voor de bufferzone is bij Oostpolder en Eemshaven-West beide een gemiddelde breedte van 125 m aangehouden. Bij Oostpolder is de rand waar woningen dichtbij staan (zuidrand) aanmerkelijk langer dan bij Eemshaven-West (ook zuidrand).*
- Effecten op de dorpen aan de Middendijk worden wel beschreven. Effecten op woningen aan Heuvelderij is (opnieuw) niet beschreven. De indiener merkt op dat deze woningen nu te midden van een weids landschap liggen. (par Effecten op cultuurhistorie)
  - *Het effect is niet beschreven omdat de afstand tussen het plangebied en Heuvelderij is aanmerkelijk groter dan de afstand tussen het plangebied en de bebouwing aan en nabij de Dijkweg (Koningsoord, Oudeschip, Nooitgedacht).*
- Effecten voor uitzicht worden alleen beschreven vanuit noord-zuidrichting. Effecten vanuit westelijke richting (Heuvelderij) worden niet beschreven. (tabel 4.5)
  - *Er is bij de effecten voor uitzicht gekeken naar enkele openbaar toegankelijke locaties aan de rand van het plangebied waar regelmatig mensen komen. Aan de westzijde is er geen mogelijkheid om nabij het plangebied te komen.*
- Er is aan de indiener toegezegd dat zij separaat zouden worden meegenomen en geïnformeerd (los van de bijeenkomsten, die in het open planproces zijn georganiseerd). De indiener heeft nooit iets van deze toezegging gemerkt en ziet nu dat Heuvelderij niet is meegenomen in de plannen. (par 4.1.1)
  - *We hebben de omwonenden en belanghebbenden altijd uitgenodigd om met ons in gesprek te gaan over de gebiedsontwikkeling Oostpolder en we zijn altijd beschikbaar te voor vragen en een persoonlijk gesprek: telefonisch, per mail of op specifieke woensdagen fysiek in het Diggelschip. We betreuen het dat u zich onvoldoende betrokken voelt. We zijn en blijven echter beschikbaar voor uw concrete vragen of zorgpunten. Uw opmerking, dat Heuvelderij niet is meegenomen in de plannen, is onjuist. Heuvelderij maakt integraal onderdeel uit van de planuitwerking van de Oostpolder.*
- Bij de visualisatie is een weergave gedaan vanuit vier gezichtspunten. Waarom is er geen visualisatie gedaan vanuit het gezichtspunt van Heuvelderij? Wij verwachten een grote impact, juist vanwege het huidige open en weidse landschap.
  - *Er is bij deze visualisaties gekeken naar enkele openbaar toegankelijke locaties aan de rand van het plangebied. Aan de westzijde is er geen mogelijkheid om nabij het plangebied te komen.*

Deelrapport luchtkwaliteit:

- Er wordt bij PM2,5 geen streefwaarde aangegeven. Betekent dit bewoners onbeperkt kunnen worden blootgesteld? Hoe zijn afspraken vastgelegd met toekomstige bedrijven en hoe worden deze gemonitord? Zijn deze gegevens openbaar inzichtelijk? (tabel 1.1)
  - *De Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl is alleen voor NO2 en PM10 (en niet voor PM2,5) opgenomen dat wordt gestreefd naar GES-4 of beter. De provincie Groningen heeft een openbare milieumonitor waarin ook luchtkwaliteit is opgenomen (zie www.destaatvangroningen.nl).*
- Wordt uitgegaan van grenswaarden of van streefwaarden? Is meer inzicht te geven in of zijn aannames te doen over de uitstoot van bedrijven, die zich in de Oostpolder mogen vestigen? (tabel 2.1)
  - *Wettelijk gezien kan worden uitgegaan van de grenswaarden. Op grond van de Structuurvisie Eemshaven-Delfzijl wordt uitgegaan van de streefwaarden voor NO2 en PM10. Voor te vestigen bedrijven wordt uitgegaan van beschikbare kentallen. In het ProjectMER zullen hier luchtkwaliteitsberekeningen mee gemaakt gaan worden.*

- Zijn de genoemde waarden (2020) representatief? Inmiddels zijn er al veel bedrijven bij gekomen (tabel 3.1)
  - *Er is gebruikgemaakt van de luchtkwaliteitsgegevens voor 2020. Vervolgens is er een berekening gemaakt voor de ontwikkeling tot 2030 en de daarbij behorende ontwikkeling. Uit tabel 4.1 blijkt dat de streefwaarden voor NO2 en PM10 dan niet worden overschreden.*
- Indiener vraagt of er in het hele rapport al meer concrete informatie kan worden opgenomen, bijvoorbeeld omdat al bekend is welke bedrijven zich gaan vestigen.
  - *In de planuitwerkingsfase is er nog geen concrete informatie beschikbaar over bedrijven omdat nog niet bekend is welke bedrijven zich daadwerkelijk gaan vestigen. We baseren ons op referenties en representatieve gegevens van bedrijven op locaties elders in Europa.*
- Kunt u de effectbeoordeling (0) toelichten? Er is wel sprake van een concentratiebijdrage. (tabel 4.1)
  - *De beoordelingsschalen staan in de tabellen 2.2, 2.3 en 2.4. Op grond hiervan worden de berekende toenames in tabel 4.1 als neutraal beoordeeld.*

Deelrapport geur:

- Indiener vraagt hoe bij vergunningaanvragen en handhaving de gegevens worden getoetst. Zijn gegevens uit monitoring openbaar en voor iedereen in te zien?
  - *Deze vraag valt buiten de huidige procedure over de Plan-MER en de Structuurvisie. Wij verwijzen u naar de online informatie van de provincie Groningen en de Omgevingsdienst Groningen over vergunningverlening en handhaving.*
- Indiener merkt op dat in de Structuurvisie Eemsmond Delfzijl staat dat moet worden voldaan aan GES 1 en niet aan GES 3. (ad par 1.1)
  - *In de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl staat inderdaad geformuleerd als nieuw milieubeleid rondom de Eemshaven, dat voldaan moet worden aan GES-1.*
- Indiener merkt op dat in het gebied geen intensieve veehouderijen aanwezig zijn.
  - *Indiener heeft gelijk: in de huidige situatie zijn er geen intensieve veehouderijen in de Oostpolder. We zullen dit corrigeren in de definitieve Structuurvisie (=redactionele aanpassing).*
- Waarom wordt er gesproken van bedrijven uit categorie 5.3, terwijl eerder is aangegeven dat in de Oostpolder dergelijke bedrijven niet komen? Hoe kan de effectbeoordeling op 0 uitkomen als er geen beperkingen worden meegegeven? (ad par 1.3)
  - *Voor dit deelrapport is milieucategorie 5.3 als worst-case gehanteerd. In het PlanMER staan de toegestane bedrijfstypen beschreven. In de eerste zin van paragraaf 1.3 staat dat op voorhand aan de vestiging van bedrijven geen beperkingen worden gesteld. Dit betekent natuurlijk niet dat allerlei milieunormen niet gelden. Verderop in de paragraaf wordt aangegeven dat voor geur het beleid van de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl van toepassing is. In de conclusie is vermeld dat op grond van het gebieds-specifieke milieubeleid een toename van geurhinder op de woningen in de omgeving van de Eemshaven voldoende is uitgesloten. Daarom een neutrale effectbeoordeling voor geur.*
- Indiener vraagt of er in het hele rapport al meer concrete informatie kan worden opgenomen, bijvoorbeeld omdat al bekend is welke sectoren en bedrijven zich gaan vestigen. Hoe kan worden voorkomen dat achteraf blijkt dat er schadelijke stoffen worden uitgestoten?
  - *Door het stellen van eisen aan de geurhinder rondom de Eemshaven is een toename van geurhinder op de woningen in de omgeving van de Eemshaven voldoende uitgesloten.*
- Indiener merkt op dat gesproken wordt over Noordoostpolder in plaats van Oostpolder (ad pag. 5).
  - *Excuus voor de verschrijving, wij gaan er vanuit dat duidelijk is dat de Oostpolder wordt bedoeld. We zullen dit corrigeren in de definitieve Structuurvisie (=redactionele aanpassing).*

Deelrapport gezondheid:

- Verwezen wordt naar gebieds-specifiek milieubeleid. Welke beleid is dit? Waarom is dit beleid niet aanwezig terwijl dit wettelijk verplicht is? Deze vraag wordt specifiek aan gemeente Het Hogeland gesteld. Volgens de GGD-richtlijnen is dit verplicht. (tabel 2.2 en tabel 2.4)
  - *Het gebieds-specifieke milieubeleid staat vermeld in het deelrapport Gezondheid in tabel 2.3. In de zin erboven wordt hiervoor abusievelijk verwezen naar tabel 2.1: dit moet een verwijzing zijn naar tabel 2.3. Dit passen we aan (=redactionele aanpassing).*

- Het Milieuplan van provincie Groningen loopt van 2017 tot 2020. Hoe kan de indiener erop vertrouwen dat in een nieuw Milieuplan de maximale waarden niet worden verhoogd? (tabel 2.3)
  - *De normen voor geurhinder zijn opgenomen in een ander document, namelijk de Structuurvisie Eemsmund-Delfzijl (zie vierde kolom in tabel 2.3). Deze Structuurvisie, en de normstelling hierin, geldt nog steeds en is ook overgenomen in de Structuurvisie Oostpolder.*
- Waarom worden alleen luchtverontreiniging en geluidsbelasting genoemd en niet alle effecten op de gezondheid? (tabel 3.1)
  - *De methode gezondheidsrisico (MGR)-scores zijn opgebouwd uit een bewust beperkte selectie van ruimtelijke gezondheidsdeterminanten. Zie deelrapport Gezondheid op blz. 12 onder tabel 3.5. In paragraaf 3.4.2 staat, dat dit deelrapport gezondheid is gebaseerd op de deelrapporten externe veiligheid, luchtkwaliteit en geluid.*
- Indiener vraagt toelichting op de opmerking dat de GGD het instrument GES heeft teruggetrokken (en dus in dit onderzoek niet wordt gebruikt). In verschillende rapporten wordt dit instrument wel ingezet (onder tabel 3.2)
  - *De GGD vindt dat MGR een betere methode is om effecten op gezondheid te beschrijven. De GES-aanpak is echter wel bruikbaar voor andere thema's.*
- Aangegeven staat dat het aantal gehinderden / slaapverstoorden in deelrapport Geluid staat beschreven. Kunt u aangeven waar dat staat? (onder tabel 3.2)
  - *In het geluidrapport staan hinderscores in de genoemde tabel genoemd. Dit is een theoretisch aantal ernstig gehinderden.*
- In de Structuurvisie Eemsmund Delfzijl is een maximale cumulatieve geluidsbelasting van 65dB L(cum) op de gevel vastgesteld. De indiener is van mening dat bewoners beter hadden moeten worden meegenomen bij dit besluit, vanwege de gevolgen (zorgplicht overheid). Uit het onderzoek blijkt een ernstige hinder voor de gezondheid van bewoners.
  - *De besluitvorming over de Structuurvisie Eemsmund Delfzijl heeft in april 2017 plaatsgevonden en we kunnen helaas niets veranderen aan de communicatie en participatie uit die periode. We nemen uw opmerking voor kennisgeving aan. Uiteraard doen we er nu en in de toekomst alles aan om te voorkomen dat bewoners en belanghebbenden bij de gebiedsontwikkeling Oostpolder achteraf van mening zijn dat zij beter hadden moeten worden meegenomen bij de besluitvorming.*
- Indiener geeft aan dat de passage over 'achtergrond' niet in overeenstemming is met de werkelijkheid. Indiener vraagt een toelichting op de herkomst van deze passage. (ad pag. 13)
  - *De tekst is van het RIVM, uit de VTV-2018. VTV is de Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV). De tekst is opgenomen als illustratie van de beïnvloeding van gezondheid door diverse factoren.*
- Waarom is een afstand van 1.000 meter gehanteerd bij de beoordeling van de effecten? Bij andere deelonderzoeken is 1.500 meter aangehouden. (ad par 3.4.3)
  - *Er is een afstand van 1.500 meter gehanteerd voor het onderzoek, dit is beschreven in hoofdstuk 4. De 1.000 m uit par 3.4.3 moet 1.500 m zijn. Excuus voor de verschrijving. We passen dit aan (=redactionele aanpassing).*
- Waar staan de genoemde 'overige uitgangspunten' voor het thema gezondheid te lezen? (ad par 3.4.4)
  - *Bedankt voor de oplettendheid. Deze zin is per ongeluk blijven staan en zullen we alsnog verwijderen (=redactionele aanpassing). Er zijn geen overige uitgangspunten voor het thema gezondheid.*
- Indiener vraagt waarom bij de beschrijving van de hoeken van het speelveld alleen is ingegaan op de aspecten geluid en externe veiligheid.
  - *Omdat dit twee thema's zijn waar naar verwachting de meest relevante effecten optreden, en het voor de besluitvorming dus belangrijk is om te weten of een andere invulling tot andere effecten leidt.*

- Indiener constateert dat de beschikbare geluidruimte (tot max 65 dB L(cum)) beperkt is maar dat volgens het deelrapport Geluid niets te vrezen is voor de gezondheid. Indiener vraagt hierop een toelichting.
  - *Het deelrapport geluid concludeert dat het cumulatieve geluid op een aantal woningen de norm 65 Db Lcum overschrijdt. Het deelrapport gezondheid concludeert hetzelfde en verbindt daaraan de conclusie, dat dit een zeer negatieve invloed heeft op de milieugezondheidskwaliteit.*
- Aangegeven is dat de productie van waterstof niet op voorhand wordt uitgesloten. Welke maatregelen worden genomen om de risico's (van de productie van waterstof) te minimaliseren en een veilige woonomgeving in Heuvelderij te garanderen? (ad pag. 23)
  - *Hiervoor wordt verwezen naar het Deelrapport externe veiligheid.*
- Waarom wordt in hoek 1 en hoek 2, rekening wordt gehouden met industriegeluid 60dB (A) op woningen in plan cumulatieve situatie? (tabel 4.6)
  - *Omdat voor industriegeluid 60dB de maximale waarde is die mag worden toegestaan.*
- Indiener verzoekt om een tabel toe te voegen, die de 65 dB L(cum) belaste woningen aangeeft. (tabel 4.7)
  - *Hiervoor wordt verwezen naar het Deelrapport geluid.*
- De passage over luchtkwaliteit komt voor de indiener uit de lucht vallen; dit vraagt om een toelichting. (ad pag. 26)
  - *Het deelrapport gezondheid is opgesteld op basis van de deelrapporten externe veiligheid, luchtkwaliteit en geluid. Dit is aangegeven in o.a. paragraaf 3.2. Daarom komt het thema luchtkwaliteit in H4 aan de orde.*
- In hoeverre is bij beoordeling van het windturbinegeluid het effect voor de woningen in Heuvelderij meegenomen, ook omdat hier sprake is van effecten van meerdere windparken? (ad pag. 30-31)
  - *Hiervoor wordt verwezen naar het Deelrapport geluid.*
- Waarom zijn geen mitigerende maatregelen beschreven? Worden deze maatregelen nog uitgewerkt? Welke mitigerende maatregelen zijn van toepassing op de (wind?)parken? (ad par 5.1)
  - *Hiervoor wordt verwezen naar het MER (zie par. 30.2.3) en de deelrapporten geluid, externe veiligheid, lucht en geur. In het Project-MER (dat we nu gaan uitwerken) wordt nader ingegaan op mogelijke mitigerende maatregelen.*
- Compenserende maatregelen: hier wordt Heuvelderij niet genoemd. Er wordt ook niet beschreven, alleen dat dit nog moet worden onderzocht. Indiener vraagt een toelichting (ad par 5.2)
  - *Voor het gebied ten westen van het plangebied zijn nog geen specifieke mitigerende maatregelen uitgewerkt; als daar noodzaak toe is volgt dit in een volgende planfase.*
- Indiener merkt op dat wordt uitgegaan van 'hoek 1' als voorkeursalternatief, ondanks een sterke negatieve score voor het aspect 'gezondheid'. Andere onderzoeken lijken meer uit te gaan van 'hoek 2' en ook het voorkeursalternatief streeft naar 'hoek 2'. (ad hoofdstuk 6)
  - *De afweging van het voorkeursalternatief volgt uit het PlanMER en niet uit de voorgaande hoofdstukken van het deelrapport gezondheid. In dit deelrapport wordt het voorkeursalternatief beoordeeld op het thema gezondheid. Het voorkeursalternatief zoals dat wordt uitgewerkt in het ProjectMER zal moeten voldoen aan de randvoorwaarden van de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl.*
- Hoe wordt omgegaan met leemtes in kennis bij de beoordeling? Hoe kan een volledig beeld worden verkregen (van met name het percentage gehinderden en slaapgestoorden)? (ad par 7.1)
  - *Bij de opsomming van de leemten in kennis wordt beoordeeld of dit invloed heeft op de afweging van het voorkeursalternatief: voor dit PlanMER gaat het dan om de keuze van de locatie en de inrichtingsvariant. Blijft staan, dat het uiteindelijke plan moet voldoen aan het bestaande beleid en de regelgeving.*
- De indiener constateert een verschil in definitie van de GES-score tussen de Structuurvisie Eemsmond Delfzijl (GES 5 = Lcum 65 dB) en dit deelrapport (GES-score 5 = 58-62 DB en GES-score 6 = 63-67 DB) en vraagt om uitleg.
  - *De score in het deelrapport heeft de voorkeur vanuit het GES-handboek en is daarom gehanteerd.*

Ontwerp structuurvisie:

- Indiener vraagt waar toekomstig personeel vandaan moet komen en waar deze mensen gaan wonen.
  - *Met deze gebiedsontwikkeling willen gemeente en provincie werkgelegenheid en andere economische toegevoegde waarde creëren en de leefbaarheid in Noordoost Groningen op peil houden. In de nabije toekomst verdwijnen er banen in de regio door de afbouw van de gaswinning. Recente cijfers van het CBS (augustus 2023) tonen aan dat de Groningse economie krimpt als gevolg van het afbouwen van de gaswinning. Nieuwe werkgelegenheid is welkom. Kansrijke sectoren (waarvoor ook belangstelling aantoonbaar is) zijn met name waterstof, batterijen, datacenters en nieuwe, innovatieve bedrijven.*
  - *Deze gebiedsontwikkeling maakt tevens realisatie van de provinciale doelstellingen, gericht op het versterken van de regionale economie, het vergroenen van de industrie en het leveren van een bijdrage aan de energietransitie fysiek mogelijk. Het realiseren van (noodzakelijke) woonruimte, al dan niet als gevolg van de gebiedsontwikkeling Oostpolder, is een verantwoordelijkheid van de gemeente en valt buiten de scope van de gebiedsontwikkeling zelf. We onderschrijven het belang van integrale plannen, waarin de gemeente alle relevante aspecten afweegt en ordent.*
  - *Het realiseren van (noodzakelijke) woonruimte, al dan niet als gevolg van de gebiedsontwikkeling Oostpolder valt buiten de scope van de gebiedsontwikkeling zelf. De mogelijke impact die de ontwikkeling kan hebben op de woningmarkt is een belangrijk aandachtspunt bij de uitwerking van bestaande en nog te ontwikkelen woningbouwplannen van de gemeente. Gemeentelijk uitgangspunt hierbij is dat de impact op de lokale woningmarkt wordt beperkt en tegelijkertijd er meer ruimte komt voor het accommoderen van arbeidskrachten, die zich graag willen vestigen in het omliggende gebied.*
- Indiener vraagt wat er is gedaan met de zienswijze, die vorige keer is ingediend. Dat is niet duidelijk.
  - *De zienswijzen, die vorige keer zijn ingediend, zijn samengevat en beantwoord in de Reactienota. Deze Reactienota is toen openbaar en actief gedeeld. Provinciale Staten en de gemeenteraad hebben de inhoud van de Reactienota meegewogen bij de besluitvorming rondom het Ruimtelijk Kwaliteitskader eind 2022.*
  - *Ook deze keer hebben we de vragen en opmerking uit de zienswijzen beantwoord en deze informatie samengevat in de Reactienota. Direct na de zomer worden de PlanMER en de structuurvisie, met de Reactienota (en alle bijbehorende rapporten en notities, ter informatie) doorgeleid naar Provinciale Staten en de gemeenteraad, met de vraag om deze documenten vast te stellen. Dit zal naar verwachting in november 2023 gebeuren. Wij maken u erop attent dat iedereen kan inspreken bij de vergaderingen van de gemeenteraad en Provinciale Staten om zo hun mening kenbaar te maken; wij informeren de omgeving over de precieze data en de wijze waarop men kan inspreken.*
- Indiener vraagt waarom de Oostpolder als voorkeurslocatie is gekozen, terwijl de scores uit het Plan-MER voor Delfzijl-zuid minder negatief zijn (ad tabel par 6.4.3)
  - *De keuze voor een locatie hangt niet alleen af van de milieueffecten die kunnen optreden. Ook andere zaken zoals het tijdig beschikbaar zijn van grote hoeveelheden duurzame energie worden meegenomen in de keuze voor een voorkeursalternatief. Zie voor de volledige afweging hoofdstuk 8 van de Structuurvisie en hoofdstuk 14 van het Plan-MER.*
- Hoe wordt de impact op de woonomgeving gemitigeerd, met name de impact op de woningen aan de Heuvelderij waar geen dijk of bufferzone is of komt (ad par 8.2.4)
  - *Voor het gebied ten westen van het plangebied zijn nog geen specifieke mitigerende maatregelen uitgewerkt; als daar noodzaak toe is volgt dit in een volgende planfase.*
- Waarom worden de woningen, net zoals de landbouwgrond, niet opgekocht? (ad par 8.2.4)
  - *De gebiedsontwikkeling Oostpolder vindt plaats met behoud van de woonfunctie in omliggende dorpen en buurtschappen. Dit betekent dat de toekomstige bedrijven moeten voldoen aan de daaruit voortvloeiende voorwaarden. Dit uitgangspunt maakt dat er geen sprake is van opkoop van woningen rond de Oostpolder. De enige woning in het plangebied is de boerderij aan Dijkweg 2. Deze woning is een zorgpunt, we zijn met de bewoners in gesprek over de wijze waarop we dit kunnen regelen.*
- Waarom wordt bij het opstellen van het geluidverdeelplan niet eerst bepaald hoe verdeeld wordt en daarna besloten over toegestane geluidsbelasting? (ad par 8.3.5)
  - *De maximum geluidbelasting is vooraf bekend: 60 dB voor industriegebruik en 65 dB voor Lcum. In het Plan-MER is onderzocht of de gebiedsontwikkeling kan worden uitgevoerd zonder dat deze maxima overal worden bereikt (=hoek 2). In het project-MER zal preciezer worden gekeken welke geluidemissie voor de gebiedsontwikkeling nodig is en tot welke geluidbelasting op woningen dit leidt.*

Zienswijze 37: Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV)

- Uit de LER blijkt dat de Oostpolder wat de landbouw betreft de slechtste locatie is om een bedrijventerrein te ontwikkelen. De argumenten uit de LER lijken makkelijk terzijde geschoven. De NAV wil graag beter inzicht in de wijze waarop de belangen zijn afgewogen bij de locatiekeuze en met name hoe de landbouwbelangen hierbij zijn meegenomen.
  - *In deel 1 van het Plan-MER zijn drie locaties onderzocht op meerdere aspecten. De landbouwaspecten zijn daarbij meegewogen. Deel 1 van het planMER laat zien dat Eemshaven-West ongeschikt is vanwege de natuureffecten op de Waddenzee (Natura2000-gebied). Delfzijl-Zuid op een te grote afstand van de aanlanding Wind op Zee ligt en daarmee minder geschikt is voor het profiel van deze gebiedsontwikkeling.*
  - *De Oostpolder is na de verkenning in een besluit van Provinciale Staten in juni 2021 al aangemerkt als de voorkeurslocatie en deze voorkeur wordt nu in de planuitwerking (her)bevestigd, vooral vanwege de ligging ten opzichte van de Eemshaven en het aanlandingspunt van Wind op Zee (beschikbaarheid en nabijheid van groene stroom), nabij de Eemshaven.*
- De keuze voor de Oostpolder druist regelrecht in tegen meerdere landelijke en regionale beleidslijnen, zoals de Waddenagenda 2050 en de breed aangenomen motie Dijkstra-Geurts in de Tweede Kamer. De Waddenagenda wordt op dit punt niet genoemd. Tevens is de keuze strijdig met het beleid Water en bodem sturend. De NAV maakt bezwaar tegen de aanwijzing van de Oostpolder voor uitbreiding van industrie.
  - *De Waddenagenda heeft als doel het gehele Waddengebied in beeld te hebben bij ontwikkelingen en te toetsen hoe de verschillende thema's die daarbij spelen, zich tot elkaar verhouden. De partijen die deelnemen aan de agenda proberen hun doelen uiteraard zo goed mogelijk te dienen maar geven zich daarbij wel rekenschap dat zij opereren in een gebied met breed erkende natuurwaarde.*
  - *De ontwikkeling van de Oostpolder moet voldoen aan het beleid Water en bodem sturend.*
  - *Uw bezwaar tegen aanwijzing van de Oostpolder nemen wij verder voor kennisgeving aan.*

Zienswijze 38

De vragen/opmerkingen zijn identiek aan zienswijze #08.

Zienswijze 39

De vragen/opmerkingen zijn identiek aan zienswijze #09. Zienswijze 9: Dorpsbelangen Spijk (structuurvisie)

Zienswijze 40

- Zienswijze bevat een aantal opmerkingen (in een gedicht/proza), waaruit de zorg van de indiener over de gebiedsontwikkeling Oostpolder kan worden afgeleid. Deze zorg heeft betrekking op meerdere aspecten, met name op de effecten voor bewoners, de onderbouwing van de noodzaak en het verloop van het planvormings- en besluitproces.
  - *We hebben deze zienswijze met belangstelling gelezen en nemen deze voor kennisgeving aan. Inhoudelijk komen de zorgpunten overeen met hetgeen in zienswijze 39/ zienswijze 09 is samengevat en beantwoord.*

4. BIJLAGEN

1 t/m 40: de volledige (geanonimiseerde) zienswijzen

Provincie Groningen

Postbus 610
9700 AP GRONINGEN

Groningen	21 juni 2023
Ons kenmerk	Z/22/054376
Contactpersoon	
Uw e-mail van	31 mei 2023
Uw kenmerk	-
Bijlage(n)	-

Onderwerp: Structuurvisie Oostpolder en MER

Geachte

U stuurde ons de stukken voor de m.e.r.-procedure gebiedsontwikkeling Oostpolder en stelt het waterschap in gelegenheid daarop een reactie te geven. Daarvan maken wij graag gebruik. Onze reactie leest u hieronder.

Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Paragraaf 2.3 geeft het overzicht van de relevante beleidsdocumenten. Wij vragen u om aan 2.3.3 Regionaal Beleid toe te voegen:

- Blauwe Omgevingsvisie waterschap Noorderzijvest;
- Waterbeheerprogramma waterschap Noorderzijvest;
- Waterschapsverordening waterschap Noorderzijvest.

Wij kunnen instemmen met het genoemde in paragraaf 5.3 Detailniveau, zowel de beoordelingscriteria als de beoordelingswijze van het thema Water.

Plan-MER Oostpolder – Deelrapport Water

Puntsgewijs volgen hieronder onze opmerkingen en aanvullingen:

- In paragraaf 2.2 Beleid ontbreekt in tabel '2.5 Beleidskader waterschap niveau' de Waterschapsverordening van waterschap Noorderzijvest. Deze verordening is eind 2022 vastgesteld door ons algemeen bestuur maar wordt van kracht bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Naar verwachting is dat 1 januari 2024. Tot die tijd geldt de Keur van waterschap Noorderzijvest.
- Onder '3.1 Beoordelingskader bij Oppervlaktewaterkwantiteit' moet bij 'Kwalitatieve analyse', naast de invloed op waterafvoer, de invloed op wateraanvoer vermeld worden.

- Als waterschap zijn wij content dat in de basisinrichtingsvariant al wordt voorzien in royale groen-blauwe zones (blz. 12).
- Figuur 4.1 laat aan de linkerzijde het ‘Van Veenskanaal’ zien. Dat moet de ‘Van Veenstocht’ zijn. Het is weliswaar een primaire waterloop, maar bescheiden qua afmetingen.
- Op pagina 18 onderaan staat ‘waterbeheerplan’, dat moet zijn ‘waterbeheerprogramma’.
- Pagina 23, tweede alinea beschrijft de maximale gebiedsafvoer en daaraan gekoppeld het tijdelijk bergen van hemelwater. Dat principe geldt indien het plangebied gaat bestaan uit één of meerdere peilgebieden. In de huidige situatie is het plangebied geheel binnen één peilgebied gelegen. Het waterschap streeft naar robuuste waterhuishoudkundige eenheden omwille van de waterkwantiteit en – kwaliteit. Het creëren van nieuwe (hoger gelegen) peilgebieden heeft zeker niet de voorkeur van het waterschap. Het opheffen van het effect van versnelde afvoer, door toename aan verhardingen, kan ook gevonden worden door de bestaande waterstructuren te verruimen en uit te breiden. Dat is het uitgangspunt in de basisinrichtingsvariant die wij van harte ondersteunen. In de derde alinea gaat men uit van minimaal 43 ha extra wateroppervlak (de 10%-compensatie-eis van het waterschap). Alles daarboven aan extra wateroppervlak en maatregelen op de bedrijfskavels maken het watersysteem extra robuust.
- In 4.2.3 gaat het over grondwateronttrekkingen. In de eerste alinea gaat het over mogelijke industriële grondwateronttrekkingen. In de tweede alinea gaat het over *oppervlaktewateronttrekkingen* voor de landbouw. Dat valt buiten het bereik van deze paragraaf.
- In 4.3 worden de Ruimtelijke varianten beschreven. Gelet op onze opmerkingen over pagina 23 pleiten wel voor ruim voldoende afmetingen van de primaire watergangen die door het gebied lopen (van zuidwest naar noordoost). Houd daarbij ook rekening met onderhoudsstroken 5 m ter weerszijden van deze watergangen.
- 5.1 Mitigerende maatregelen. In de tekst op pagina 34 wordt al invulling gegeven aan het vasthouden van hemelwater op de percelen. Dit raakt wat wij hierboven hebben aangegeven over pagina 23. Bij het opstellen van het waterhuishoudkundige plan zullen wij daarop verder ingaan.

In de derde alinea op pagina 34 wordt 70 cm als droogleggingseis genoemd. Dat moet zijn *minimaal* 70 cm.

De eerste alinea onder ‘Zuiveringsvoorzieningen hemelwaterafvoer (oppervlaktewaterkwaliteit)’ staat dat het eerste deel van de neerslag op daken afgevoerd kan worden naar de RWZI. Dat is geen goed uitgangspunt. Hemelwater afkomstig van daken beschouwen wij van voldoende kwaliteit om rechtstreeks (via een regenwaterstelsel) af te voeren naar oppervlaktewater.

Op pagina 35 laatste alinea gaat het over infiltratie(zones). Het is onze verwachting dat de bodem onvoldoende infiltratiecapaciteit bezit om hemelwater op te nemen en te laten infiltreren. In het waterhuishoudkundig plan zal dat aspect verder uitgewerkt en onderbouwt moeten worden.

Vragen?

Hebt u hierover nog vragen? Neemt u gerust contact op met [redacted] telefoonnummer [redacted]

Met vriendelijke groet,

Namens het dagelijks bestuur van
het waterschap Noorderzijlvest:

[redacted signature]

[redacted]

Stichting Beheer en Behoud van het Poldermolencomplex De Goliath

College van Gedeputeerde Staten van de Provincie Groningen

College van Burgemeester en Wethouders van Gemeente Het Hogeland.

Oostpolder:

De meest vruchtbare landbouwgrond bevindt zich in de Oostpolder waar al een paar eeuwen wordt geboerd.

Een polder die het minst last heeft van verzilting.

De Oostpolder kun je toch zomaar niet opofferen aan een industrieterrein?

Zijn alle kavels al verzegd, wat is concreet de stand van zaken wat er allemaal naar de Oostpolder komt.

Hoelang duurt het nog voordat de Oostpolder volgebouwd is met de industrie die u voor ogen heeft.

Veel beloven weinig geven doet de gek in vreugde leven.

Meer dan 30 jaren heeft het geduurd voordat Eemshaven wat werd.

Met de **Oostpolder** zal het niet sneller gaan. Druppelsgewijs.

Kaasschaafmethode.

Wanneer wordt de infrastructuur aangelegd?

Ontsluitingswegen, Watervoorziening, Rioolvoorzieningen, Electriciteit, Snel Internet .

Op alle gebouwen in de **Oostpolder** Zonnepanelen.

Voldoende pakeer gelegenheid.

Landbouwers:

Zij moeten zolang de industrie op zich laat wachten de kans krijgen hun bedrijf voort te zetten.

Hun investeringen hebben kapitalen gekost.

Hun boerderijen hebben ze verbouwd.

Moderne agrarische systemen heb ze aangeschaft zoals GPS, drone's voor ziektes in de gewassen op te sporen.

Ultra moderne machines.

Opkopen van de landbouwbedrijven:

Allemaal tegelijk, hoe gaat Provincie Groningen dat betalen. Krijgen de landbouwers de kans zich elders te vestigen bijvoorbeeld in Letland. Nemen de landbouwers daar genoeg mee?

Hier in de Oostpolder ligt hun land en hun hart.

De Landbouwers hebben reeds hun stem laten horen.

Hun bezwaren zijn van tafel geveegd.

Het ontmoedigingsbeleid heeft de landbouwers geraakt.

Takt vol is er niet gehandeld.

Voor de jonge landbouwers is de situatie zorgelijk en zijn daardoor gestrest.

We hebben al genoeg protesten van landbouwers op auto- autosnelwegen naar Den Haag gehad.

Werkgelegenheid:

Eerst zullen de gebouwen gebouwd moeten worden.

Zijn dat bouwbedrijven hier uit de buurt?

Is er gedacht aan onderdak voor het personeel dat uit andere delen van het land of uit het buitenland moet komen.

Is er voldoende huisvesting. **Bouw tijdelijke woongelegenheden.**

Daar is nooit aan gedacht bij de bouw van **Eemshaven**.

Zijn er genoeg plekken waar een eetgelegenheid is.

In **Eemshaven** hebben ze maar 2 plekken waar men een hapje kan eten.

Openbaar vervoer:

Leg een treinstation aan in de **Oostpolder. spoorlijn loopt dwars door de Oostpolder.**

Geluidshinder en rode lichtjes rondom de windturbines.

Poldermolen De Goliath heeft een vergaderlocatie die is gerealiseerd op de deel van de molenaarswoning.

Het dak is geïsoleerd met duurzaam isolatiemateriaal Pavatex schimmelvrij, vlamvertragend, vrij van giftige stoffen.

Geluidshinder door een groot industrieterrein in de Oostpolder.

De woning heeft voor een klein gedeelte thermopaneglas van vijftientig jaar oud. Als we toch eens moeten vervangen dan willen we de rest van de ramen ook vervangen.

Maar dat is een kostbare zaak.

Misschien bestaat er een financiële tegemoetkoming voor Poldermolen De Goliath.

Met vriendelijke Groet.

Namens St. Beh. & Beh. v/h PMC De Goliath.

10 JULI 2023

Driehoek Advocaten

PER AANGETEKENDE POST

Gedeputeerde Staten van Groningen

T.a.v. [REDACTED]

Postbus 610

9700 AP GRONINGEN

Tevens per e-mail:

Oostpolder@provinciegroningen.nl

Zwolle, 7 juli 2023

e-mail : [REDACTED]@driehoekadvocaten.nl

tel : 085 [REDACTED]

Ons kenmerk : 6618 Waddenwind / Gebiedsontwikkeling Oostpolder

Uw kenmerk :

ZIENSWIJZE

Geacht college,

Namens de besloten vennootschap **Waddenwind B.V.**, statutair gevestigd te Delfzijl en kantoor houdende aan de Haarsterweg 20 te 9363 VD Marum, geef ik u hierbij haar zienswijze op de ontwerp structuurvisie Oostpolder, het bijbehorende Milieueffectrapport (Plan MER) en de overige bijbehorende stukken die momenteel ter inzage liggen tot en met 12 juli 2023.

Clïente is vergunninghouder van windpark Oostpolder bestaande uit 21 windturbines in de Oostpolder waarvan 20 in het plangebied staan. Clïente exploiteert het windpark samen met RWE Windpower Netherlands B.V. en Gijzenberg Windenergie B.V. De omgevingsvergunning voor het windpark is aan cliënte verleend in 2017 voor een periode van 30 jaar, dit is tot 2047.

De bouw van het windpark is eind 2019 van start gegaan. De windturbines behoren tot het modernste type. De windturbines hebben een ashoogte van 155 meter en een vermogen van elk 4,5 MW (megawatt). Begin 2022 is het windpark begonnen met de productie van groene stroom.

Contactgegevens

Driehoek Advocaten BV
Postbus 570, 8000 AN Zwolle
(085) 7609 210
www.driehoekadvocaten.nl

Bezoekadres

Dokter Klinkertweg 24, 8025 BS Zwolle
Brugstraat 9 (Dreez), 7607 XJ Almelo
(alleen op afspraak)

KvK: 09094611
BTW: NL805737765B01

Uw reactie op de vorige zienswijze

Cliënte heeft eerder haar zienswijze gegeven op uw plannen voor de gebiedsontwikkeling van de Oostpolder, te weten op 11 juli 2022. Die zienswijze had betrekking op de toen door u ter inzage gelegde *kennisgeving voornemen en participatie Oostpolder* en de *concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)* met bijbehorende stukken.

U heeft op de zienswijze van cliënte gereageerd in de Nota van Antwoord van 15 september 2022, door uw college vastgesteld op 20 september 2022. Uw antwoord op de zienswijze van cliënte uit 2022 komt samengevat op het volgende neer.

1. Nut en noodzaak industrieterrein ontbreekt.

Uw reactie:

Er zijn onderzoeken gedaan naar behoefte, kansen, nut en noodzaak. Die onderzoeken gaven u aanleiding om tot gebiedsontwikkeling over te gaan.

2. Kunnen de windturbines op de huidige plek blijven staan?

Uw reactie:

De huidige plek is een uitgangspunt. U wilt hierover in gesprek met Waddenwind.

3. Negatieve effecten op productie groene stroom: windafvang door bebouwing.

Uw reactie:

U wilt hierover in gesprek met Waddenwind.

4. Negatieve effecten op productie groene stroom: natuur, meer vogels en vleermuizen.

Uw reactie:

U wilt zo min mogelijk aanvaringen van vogels en vleermuizen met een windturbine.

5. De gebiedsontwikkeling mag niet leiden tot beperkende maatregelen of voorschriften voor Waddenwind.

Uw reactie:

U wilt hierover in gesprek met Waddenwind.

6. Geluid: door verharding van het gebied neemt reflectie van windturbinegeluid toe.

Uw reactie:

Dit aspect wordt meegenomen in het MER. De verleende vergunningen zijn uitgangspunt. U gaat hier verder niet inhoudelijk op in.

7. Veiligheidsrisico's: meer kans op ongelukken bij bijv. losraken onderdelen windturbine.

Uw reactie:

Idem als bij 6 (geluid). U gaat hier verder niet inhoudelijk op in.

8. Waarborgen ruimte rondom en toegang tot windturbines, bijv. i.v.m. onderhoud (hoge kraan en transport windturbineonderdelen)

Uw reactie:

U wilt hierover in gesprek met Waddenwind.

9. De elektriciteitskabels dienen bereikbaar te blijven en vrij van bebouwing.

Uw reactie:

U wilt hierover in gesprek met Waddenwind.

Samenvattend is uw reactie op de zienswijze van vorig jaar drieledig:

- I. Nut en noodzaak van het industrieterrein.
U gaat/wilt hierover niet in discussie. U volstaat met te veronderstellen dat nut en noodzaak bestaan en verwijst daarvoor naar onderzoeken. Hoe en in welke mate het project bijdraagt aan de ontwikkeling van de regio blijft onduidelijk, waardoor nut en noodzaak niet goed kunnen worden beoordeeld.
- II. U onderkent de volgende problemen van cliënte, maar u geeft hiervoor geen oplossing:
  - Groter risico op aanvaringen met vogels en vleermuizen.
  - Groter risico op overschrijding geluidsnormen door geluidsreflectie als gevolg van verhardingen.
  - Grotere veiligheidsrisico's.
- III. Over de volgende onderwerpen wilt u met cliënte in gesprek:
  - Of de windturbines kunnen blijven staan.
  - Windafvang als gevolg van bebouwing: bouwhoogtes, waar komt bebouwing, e.d.
  - Risico dat Waddenwind te maken krijgt met beperkende maatregelen of voorschriften.
  - Waarborgen van voldoende ruimte rond en toegang tot de windturbines.
  - Vrij houden van de elektriciteitskabels in de grond.

Hoewel u dus al vorig jaar (september 2022, vaststelling Nota van Antwoord) heeft besloten om met cliënte in gesprek te gaan, is cliënte tot op heden niet benaderd vanuit de provincie voor overleg. Intussen bent u wel doorgegaan naar de volgende ronde en heeft u de ontwerp structuurvisie en Plan MER ter inzage gelegd.

De stukken die u nu ter inzage heeft gelegd, komen niet tegemoet aan de zorgen van cliënte, laat staan dat deze de zorgen van cliënte wegnemen. Kortom, alle punten die cliënte vorig jaar in haar zienswijze naar voren heeft gebracht, staan nog open.

Zienswijze

Cliënte handhaaft haar zienswijze, zoals ingediend op 11 juli 2022, onverkort. Cliënte voegt hieraan nog het volgende toe.

Nut en noodzaak

1. In uw Nota van Antwoord, blz. 6 onder A, vermeldt u dat verschillende onderzoeken u in 2021 voldoende aanleiding hebben gegeven om aan de slag te gaan met de gebiedsontwikkeling van de Oostpolder. Verder vermeldt u dat de uitkomsten van die onderzoeken worden samengebracht in één document dat nut en noodzaak in kaart brengt en dat dit document ter inzage ligt. Cliënte gaat ervan uit dat u doelt op de

“Notitie Onderbouwing gebiedsontwikkeling Oostpolder vanuit marktperspectief en bijlagerapport, Stec-groep (februari 2023)” dat onderdeel uitmaakt van het Brondocument dat ter inzage ligt, hierna te noemen: de Stec-notitie.

2. De Stec-notitie ziet een eindsituatie voor zich waarin 4 tot 8 grootschalige bedrijven van elk minimaal 50 hectare zich vestigen in de Oostpolder. De Oostpolder zou bij uitstek geschikt zijn voor de vestiging van deze bedrijven vanwege de grote beschikbaarheid van ruimte en van groene elektriciteit die (in de toekomst) van zee aan land komt. De bedoeling zou zijn dat windparken op zee worden ontwikkeld. Vanaf 2031 (Stec-notitie, blz. 10) komt de groene elektriciteit bij de Oostpolder aan, waarna deze meteen kan worden verbruikt door onder andere de “elektriciteits-intensieve industrie” (Stec-notitie, blz. 6) die u in de Oostpolder wilt vestigen.

3. Uit de Stec-notitie blijkt niet concreet dat de door u gewenste 4 tot 8 XXL-bedrijven zich daadwerkelijk zullen vestigen in de Oostpolder. Uit de Stec-notitie kan worden afgeleid dat op Europees en mondiaal niveau vraag bestaat naar vestigingslocaties voor hyperscale datacenters, batterij- en waterstoffabrieken en dat de Oostpolder geschikt zou kunnen worden gemaakt voor die vestiging. De vraag of die bedrijven zich daadwerkelijk in Nederland en dan specifiek in de Oostpolder zouden willen vestigen, blijft onbeantwoord. Op Europees niveau zijn alternatieve vestigingslocaties te vinden met minstens zoveel ruimte en (toekomstige) beschikbaarheid van groene elektriciteit, en met mogelijk nog meer of andere voordelen die de Oostpolder niet biedt. Bij voordelen die de Oostpolder niet biedt kan worden gedacht aan subsidies, aan directe beschikbaarheid van de grond (de Oostpolder moet eerst nog ontwikkeld worden), directe beschikbaarheid van grote hoeveelheden groene stroom (de Oostpolder beschikt daarover pas nadat de wind-op-zee projecten zijn ontwikkeld), of de ligging dichtbij auto-industrie wat gunstig is voor batterijfabrieken of dichtbij industriële gebruikers van waterstof. Evenmin is rekening gehouden met de verminderde elektriciteitsproductie als de kolencentrale in de Eemshaven uiterlijk in 2030 wordt stilgelegd.

4. Naast de beschikbaarheid van alternatieve Europese vestigingslocaties met dezelfde en mogelijk nog meer voordelen dan de Oostpolder, geldt voor waterstoffabrieken dat die niet op land hoeven te worden gevestigd. Uit publicaties blijkt dat steeds meer de stap wordt gezet naar grootschalige waterstofproductie uit wind op zee. Volgens informatie van TNO kan elektriciteit via elektrolyse van zeewater worden omgezet in waterstof die vervolgens kan worden getransporteerd via bestaande gasleidingen. Transport van zulke waterstofmoleculen is volgens TNO een stuk goedkoper dan elektriciteit transporteren via elektriciteitskabels vanaf windparken op zee naar het land (zie: <https://www.tno.nl/nl/duurzaam/co2-neutrale-industrie/schone-waterstofproductie/groene-waterstof-zeewater/>). In het rapport van Buck Consultants International (08-07-2020) is al op deze ontwikkeling gewezen. In de Stec-notitie is deze ontwikkeling niet benoemd, wat merkwaardig is aangezien de ontwikkeling steeds meer richting wind op zee dan op land gaat en daarmee ook richting waterstof op zee.

5. Windpark Oostpolder is gelegen in één van de drie concentratiegebieden voor grootschalige windenergie in de provincie Groningen. Deze drie gebieden heeft u destijds uitgekozen vanwege hun geschiktheid, waaronder de openheid van het gebied die garant staat voor een goede productie van windenergie en voor flexibiliteit bij de aanleg en het onderhoud van windturbines en bijbehorende infrastructuur. Realisering van uw plannen zullen de geschiktheid van de Oostpolder voor de opwekking van windenergie aantasten. De mate van aantasting is afhankelijk van de verdere uitwerking van de plannen. Blijkens uw Nota van Antwoord op de eerdere zienswijze van cliënte lijkt u dit te onderkennen, maar u laat na te vermelden wat u gaat doen om deze aantasting te voorkomen c.q. te beperken. Evenmin bent u hierover in gesprek gegaan met cliënte, ondanks uw toezegging daartoe.
6. In het kader van de aanwijzing van de concentratiegebieden voor grootschalige windenergie en ook in het kader van de verlening van omgevingsvergunning voor Windpark Oostpolder heeft u gewezen op het nut en de noodzaak van de opwekking van windenergie in de Oostpolder. Daarentegen is het nut en de noodzaak van de gebiedsontwikkeling van de Oostpolder niet of onvoldoende aangetoond. Realisering van de gebiedsontwikkeling leidt tot een onomkeerbare situatie. U kunt in redelijkheid niet besluiten tot de gebiedsontwikkeling van de Oostpolder zolang het nut en de noodzaak van die ontwikkeling onvoldoende is aangetoond, nu bij voorbaat zeker is dat die ontwikkeling schadelijke effecten heeft op de opwekking van groene stroom door Windpark Oostpolder, terwijl juist daarvan het nut en de noodzaak wel vaststaan.

Negatieve effecten op productie groene stroom

7. Zoals verwoord in de zienswijze van 11 juli 2022 zal de gebiedsontwikkeling negatieve effecten hebben op de productie van groene stroom. Deze negatieve effecten kunnen zich als volgt voordoen:
  - windafvang door bebouwing en beplanting;
  - het gedwongen langzamer later draaien of stilzetten van windturbines ter voorkoming van aanvaringen van vogels en vleermuizen, ter voorkoming van overschrijding van geluidsnormen door versterking van windturbinegeluid als gevolg van reflectie door verhardingen en ter voorkoming van ijsafval van een windturbine;
  - eventuele beperkende voorschriften, bijvoorbeeld ter beperking van het groepsrisico, die aan het windpark worden gesteld om de gebiedsontwikkeling mogelijk te maken.
8. Ten aanzien van het risico op versterking van windturbinegeluid als gevolg van reflectie door verhardingen, merkt u in de Nota van Antwoord op dat dit wordt meegenomen in het MER en dat de onherroepelijke vergunningen van cliënte als uitgangspunt worden genomen.
9. Dat u de vergunningen, die u overigens zelf heeft verleend, als uitgangspunt neemt, spreekt voor zich. Deze vergunningen hebben rechtskracht en zijn onherroepelijk. Het probleem van de geluidsversterking door verhardingen betreft echter niet in de eerste

plaats de vergunningen waarin de geluidsnormen zijn vastgelegd, maar de handhaving van die normen. De geluidsnormen dreigen door versterking van het geluid eerder te worden overschreden ter plaatse van gevoelige objecten. Een groter risico op normoverschrijding betekent een groter risico op handhaving, hetgeen kan leiden tot het gedwongen langzamer laten draaien of stilzetten van een of meer windturbines, met als gevolg vermindering of stopzetting van opwekking van groene stroom met die windturbines.

10. Het MER dat momenteel ter inzage ligt gaat inderdaad in op het aspect reflectie van geluid via verharding. Het MER merkt hierover het volgende op (blz. 108):

Windturbinegeluid

Door het invullen van de gebieden van de Oostpolder met industrie, neemt de bodemverharding en daarmee de reflectie van geluid via de bodem, toe. Uit de rekenresultaten in berekeningen voor de inrichtingsvarianten blijkt dat het effect van de toename van de totale windturbinegeluidbelasting neutraal is. Echter, windparken worden meestal zo ontworpen dat zij de vergunde ruimte zoveel mogelijk opvullen. In veel gevallen bedraagt deze vergunningsgrenswaarden 47 dB Lden en 41 dB Lnight (de Lden grenswaarde is in de praktijk het meest kritisch). Ook na invulling van het te ontwikkelen gebied, zal daaraan voldaan moeten blijven worden. Voor zover de vergunningsgrenswaarden door invulling van het gebied zouden gaan worden overschreden, zal de geluidbelasting van het windpark moeten worden beperkt. In de praktijk gebeurt dat door één of meer turbines op een lagere modus te laten draaien. Het levert de grootste reductie op wanneer dit in de nachtperiode gebeurt.

11. Het MER bevestigt hier dat het nadelige gevolg waarop cliënte in haar zienswijze van 11 juli 2022 al heeft gewezen, reëel is: het risico bestaat dat één of meer turbines “op een lagere modus” moeten draaien. Dit is een eufemisme voor het langzamer laten draaien of stilzetten van een of meer windturbines.

Waarborgen voor behoud windturbines en bijbehorende infrastructuur

12. Voor cliënte is het van essentieel belang dat alle windturbines kunnen blijven staan op de huidige vergunde locaties en dat alle windturbines te allen tijde bereikbaar zijn voor onderhoud en andere werkzaamheden.
13. Cliënte heeft in haar zienswijze van 11 juli 2022 verzocht om een bevestiging dat de windturbines met bijbehorende infrastructuur kunnen blijven staan. In uw Nota van Antwoord antwoordt u dat de gebiedsontwikkeling ‘windinclusief’ is en dat dit betekent dat de windturbines op de huidige vergunde plek een *uitgangspunt* zijn. Dit is voor cliënte niet voldoende. Cliënte vraagt u om zekerheid. Indien uw plannen voor gebiedsontwikkeling een voortijdige verwijdering van een of meer windturbines nodig maakt, dan zijn de gevolgen daarvan zeer ingrijpend. Niet alleen voor cliënte en/of de andere exploitant (RWE), maar ook voor andere betrokkenen bij het windpark waaronder financiers en stroomafnemers. Bestaande afspraken en contracten zullen moeten worden gewijzigd, er zal schade worden geleden met als gevolg een risico op schadeclaims, en er

moeten kosten worden gemaakt.

14. Voorts is het van essentieel belang dat zolang de windturbines er staan, iedere windturbine van het windpark vrij en onbelemmerd toegankelijk blijft via deugdelijke toegangswegen en dat ook in een bepaalde straal rondom iedere windturbine het terrein open en toegankelijk blijft. De toegangswegen zullen geschikt moeten zijn voor zwaar transport van een hoge hijskraan en van windturbineonderdelen (zoals een molenwiek met een lengte van ruim 70 meter), en voor het nemen van bochten met grote draaicirkel en het uitvoeren van manoeuvres door het transportmaterieel. Ook het terrein rondom de windturbines moet voldoende ruimte bieden voor het opstellen en opbouwen van een hoge hijskraan en het plaatsen van windturbineonderdelen. De inzet van een kraan is noodzakelijk bij het uitvoeren van sommige onderhoudswerkzaamheden aan de windturbines, zoals het vervangen van een molenwiek of andere onderdelen op grote hoogte. En uiteraard is de kraan noodzakelijk bij het op termijn afbreken van de windturbines, waarbij alle onderdelen naar beneden moeten worden gehaald en per as moeten worden afgevoerd.
15. Verder is het van belang dat de tracés van de stroomkabels gerespecteerd worden en vrij blijven van bebouwing, zodat deze bereikbaar blijven voor reparatie en onderhoud. Ook hiermee zal bij de inrichting van het gebied rekening moeten worden gehouden.

Samenvattend

Het primaire belang van cliënte is dat de windturbines blijven staan op de huidige vergunde plek met de bijbehorende infrastructuur waaronder deugdelijke toegangswegen en voldoende open ruimte rondom de windturbines. In het belang van de stroomvoorziening verlangt cliënte van u de garantie dat het windpark met bijbehorende infrastructuur onaangeroerd blijft.

In de tweede plaats heeft cliënte belang bij een maximale productie van de groene stroom. Op dit moment zijn de ruimtelijke kwaliteiten van het gebied hiervoor uitstekend. De Oostpolder is een ideale plek voor het opwekken van windenergie. Niet voor niets heeft u deze plek aangewezen als één van de drie concentratiegebieden voor grootschalige windenergie.

De plannen voor de Oostpolder die u nu ter inzage heeft gelegd, doen onmiskenbaar afbreuk aan de kwaliteiten van het gebied voor het opwekken van windenergie. Uw plannen zullen leiden tot bemoeilijking en vermindering van de opwekking van groene stroom. Met deze plannen doorkruist u uw eigen ambitie om juist meer groene stroom op te wekken.

Voor het geval u uw plannen voor de Oostpolder niettemin wenst door te zetten, verzoekt cliënte u om bij de verdere uitwerking daarvan te kiezen voor een zodanige inrichting van de Oostpolder dat de nadelige gevolgen voor het windpark minimaal zullen zijn. Voor zover de herinrichting zal leiden tot schade of nadeel voor cliënte, zal deze dienen te worden vergoed. Cliënte behoudt zich ter zake al haar rechten voor.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted signature]

Geachte leden van de Gedeputeerde Staten van Groningen,

Zienswijze aangaande enkele punten in het deelrapport verkeer behorende bij Plan-Mer Oostpolder.

Blz 23 deelrapport verkeer staat:

Voor de ontsluiting van Oostpolder is als uitgangspunt aangehouden dat rechtstreeks op de N33 en N46 wordt aangesloten, bijvoorbeeld door middel van een rotonde. Dit zijn tevens de locaties waar de stroomwegfunctie (100 km/h) van beide wegen wordt beëindigd en overgaat naar gebiedsontsluitingswegen (80/50 km/h afhankelijk van de komsituatie).

Gaat de maximum snelheid op de N33 vanaf Holwierde tot aan de rotonde nabij data center Google van 80 km/uur naar 100 km/uur? Lijkt mij niet zinnig, weinig tijd winst voor de weg gebruiker ook i.v.m. het vele vrachtverkeer (max wettelijk 80 km/uur) De veiligheid komt meer in het geding doordat personen auto's het vrachtverkeer proberen in te halen, nu zij in de toekomst officieel 100 km/uur mogen rijden. Extra brandstof verbruik en meer verkeerslawaaï voor de omwonenden door de hogere toegestane snelheid, terwijl we de Oostpolder en omgeving zo stil als mogelijk proberen te houden. Toch?

Blz. 30 deelrapport verkeer staat:

3. Leefbaarheid wegverkeer: N363 door dorpen (onder andere Roodeschool en Oosteinde) De verwachte verkeerstoenames op de betreffende komtraverses leiden niet direct tot een onacceptabele verkeerssituatie. Wel kunnen op lokaal niveau aanvullende maatregelen nodig zijn om de verslechtering van de leefbaarheid en het risico van verkeersveiligheid te mitigeren. Er kan hier bijvoorbeeld worden gedacht aan snelheidsremmende maatregelen in de vorm kruispuntmaatregelen en/of maatregelen op oversteeklocaties.

Voor wie is iets onacceptabel? Voor iemand met kleine kinderen of huis- en/of tuindieren op of bij de weg, geeft gemotoriseerd verkeer al gauw onacceptabele situaties denk ik.

Welk type snelheidsremmende maatregelen worden het? Drempels/wegversmallingen etc. Dit wordt verder niet genoemd.

Het landbouwverkeer maakt ook veel gebruik van deze weg en met de grote landbouwmachines zal het manoeuvreren, door snelheidsremmende maatregelen, moeilijker worden en mogelijk gevaarlijker. Het steeds remmen en weer op snelheid brengen van voertuigen kost ook extra brandstof en maakt meer verkeerslawaaï.

Handhavende maatregelen op de snelheid, zoals flitspalen een politie auto op de weg en het duidelijker aangeven van de voetgangers oversteekplaatsen (zebrapaden) in Roodeschool en Oosteinde lijkt mij voor de leefbaarheid en veiligheid voor de omwonenden een beter plan.

Blz. 30 deelrapport verkeer staat:

5. Leefbaarheid wegverkeer: kruising Dijkweg-N33 De N33 wordt drukker door de gebiedsontwikkeling Oostpolder. De huidige gelijkvloerse kruising van de Dijkweg op de N33 wordt hierdoor onveiliger. Voorgesteld wordt bij deze kruising in overleg met de wegbeheerder (Rijkswaterstaat) passende maatregelen te treffen.

Ja als de max. snelheid ook nog eens van 80 naar 100 km/uur gaat, zoals eerder genoemd.

Hoe veilig is de afslag Spijk/Losdorp met de N33 dan? Deze afslag valt net buiten de figuren

met de kaarten van de verkeersintensiteiten. Hier komt dan ook nog eens (ca. 4400 verkeer bewegingen) het verkeer met bestemming van en naar de N363 er bij (totaal 12700), nog drukker dan de kruising N33/Dijkweg (8300 verkeer bewegingen) met alleen maar bestemming van en naar de Eemshaven/Oostpolder. Voorgesteld wordt in overleg met de wegbeheerder passende maatregelen te treffen. Met **wie** in overleg (omwonenden?), wordt verder niet aangegeven. Ook niet wie of hoe de maatregelen passend moeten vinden. Overlast, om rijden?

Zienswijze aangaande enkele punten in het **deelrapport geluid** behorende bij Plan-Mer Oostpolder.

Blz 36 van het deel rapport geluid staat:

Wegverkeersgeluid Het geluid als gevolg van de Rijksweg N33 zal toenemen, **waardoor de GPP's worden overschreden**. De systematiek van de GPP punten is vastgelegd in de Wet milieubeheer (Wm). Rijkswaterstaat (RWS) is verantwoordelijk voor het geluid op de GPP's. Het geluid wordt gemonitord in een jaarlijks 'Naleavingsverslag geluid[1]productieplafonds rijkswegen'. Wanneer blijkt dat sprake is van een groei van het verkeer met een toename van het geluid tot boven het productieplafond, **dan moeten maatregelen worden onderzocht om het geluid te reduceren**. Dit kunnen bijvoorbeeld zijn geluidsreducerend asfalt of schermen langs wegen. Maatregelen worden onderzocht met een doelmatigheidscriterium. De Wm zegt daarover dat het financieel doelmatig moet zijn, en dat het niet mag stuiten op overwegende bezwaren van stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige, landschappelijke of technische aard. Het kan voorkomen dat geen enkele maatregel voldoende is om onder het geluidproductieplafond te blijven. **Of dat alle opties te veel geld kosten voor wat ze opleveren**; in de regel is een groot scherm voor een enkele woning niet doelmatig. In dat geval moet de minister van Infrastructuur en Waterstaat gevraagd worden om het geluidproductieplafond te verhogen. Daarbij moeten de opties zorgvuldig zijn afgewogen. **De minister is bevoegd om op verzoek van de beheerder een overschrijdingsbesluit te nemen wanneer het onvermijdelijk is om een GPP zo te wijzigen, dat een geluidgevoelig object vanwege een weg bij volledig benut plafond een toename van de geluidbelasting ondervindt tot boven de maximale waarde van 65 dB voor Rijkswegen**. Duidelijk is dat door het plan het verkeer zal toenemen. Maar de uiteindelijke hoeveelheid verkeer en de verwachting in welk jaar het verkeer significant is toegenomen is vooraf niet duidelijk. Uiteraard zal dan door RWS moeten worden nagegaan welke maatregelen eventueel noodzakelijk zijn om de geluidbelasting terug te brengen. De plannen voor een eventuele verdubbeling van de N33 tussen Zuidbroek en Appingedam kunnen daarbij ook nog een rol spelen. Vanuit het doelmatigheidscriterium is het niet te verwachten dat voor een enkele woning een scherm wordt geplaatst: zo'n scherm is over het algemeen kostbaarder dan dit criterium. Ten behoeve van dit plan is rekening gehouden met de mogelijkheid dat er géén mitigerende maatregel wordt uitgevoerd. **De GPP's zullen opnieuw moeten worden vastgesteld**.

Het verkeerslawaaï zal dus sterk toenemen, alle GPP's zullen worden overschreden bij de huidige situatie, zoals staat vermeld. Het mag ook niet te veel geld kosten om de GPP's te handhaven. Een E-mail naar de minister van Infrastructuur en Waterstaat met de vraag om de GPP's langs de N33 te verhogen, lijkt mij dan verre weg de goedkoopste manier!

HET KAN TOCH NIET WAAR ZIJN! En dan ook nog de max snelheid willen verhogen naar 100 km/uur. Zodat de omwonenden van de N33 nog meer verkeerslawaaï moeten onder vinden. Van alle kanten wordt bij de gesprektafels, t.a.v. de ontwikkeling van de Oostpolder, beloofd dat het lawaai bij de bron zal worden bestreden. RWS of een andere wegbeheerder hoeft zich hier dus niet aan te houden! Bij buurtschap Nooitgedacht loopt de N33 ook nog zo'n 5 tot 6 meter boven het maaiveld omhoog, om over de dijk te komen. Dus het verkeersgeluid komt nog eens extra ver en luid over op deze plek.

In het rapport staat dat ook o.a t.a.v. geluidsproductie, gebruik wordt gemaakt van rekenmodellen en de opgaven door de fabrikant van geluidsproductie van o.a. windturbines. Nu weten we van auto fabrikanten dat de specificaties die opgegeven worden bij auto's niet helemaal de praktijk situatie weergeven. Het zou mij een goed gevoel geven dat een onafhankelijke instantie de omgeving van de Oostpolder gaat monitoren t.a.v. geluid, milieu e.d.

Verder nog een opmerking. Er wordt blijkbaar voor een MER niet naar de beschikbaarheid van een brandweerkazerne en of ambulancepost of afstand naar een ziekenhuis gekeken. Dit voor de veiligheid van de toekomstige werknemers (overlevingskansen/letselschade beperken bij een ongeval) Dan zou locatie Delfzijl Zuid niet slecht scoren volgens mij. Maar het licht er maar net aan op welke punten de "klemtoon" wordt gelegd. De huidige werknemers in de Eemshaven "roeren" deze punten ook al aan.

m.vr.gr.

PER AANGETEKENDE POST

Gedeputeerde Staten van Groningen

T.a.v. [REDACTED]

Postbus 610

9700 AP GRONINGEN

Tevens per e-mail:

Oostpolder@provinciegroningen.nl

[REDACTED]@provinciegroningen.nl

Zwolle, 11 juli 2023

e-mail : [REDACTED]@driehoekadvocaten.nl

tel : 085 [REDACTED]

Ons kenmerk : 6799 Eemsland B.V. / Gebiedsontwikkeling Oostpolder

Uw kenmerk : Ontwerp-structuurvisie en plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

ZIENSWIJZE

Geacht college,

Namens de besloten vennootschap **Eemsland B.V.**, gevestigd aan de Buitenweg 4 te 9984 NS Oudeschip, met als (indirect) bestuurder [REDACTED], geef ik u hierbij haar zienswijze op de ontwerp structuurvisie Oostpolder, het bijbehorende Milieueffectrapport (Plan MER) en de overige bijbehorende stukken die momenteel ter inzage liggen tot en met 12 juli 2023.

Clïente exploiteert een akkerbouw- en melkveebedrijf in Oudeschip. Ongeveer de helft van het landbouwareaal van clïente ligt in de Oostpolder, te weten circa 115 hectare. Deze grond gebruikt clïente voor de teelt van akkerbouwgewassen en als grasland conform de agrarische bestemming.

Contactgegevens

Driehoek Advocaten BV
Postbus 570, 8000 AN Zwolle
(085) 7609 210
www.driehoekadvocaten.nl

Bezoekadres

Dokter Klinkertweg 24, 8025 BS Zwolle
Brugstraat 9 (Dreez), 7607 XJ Almelo
(alleen op afspraak)

KvK: 09094611
BTW: NL805737765B01

Mr. H.E. Davelaar
Mw. Mr. M.H. Doornbos
Mw. Mr. G. van Lent
Mr. J.J. Paalman

De grond van cliënte in de Oostpolder bestaat uit twee blokken: een groter blok aan de oostkant van de Oostpolder, hierna te noemen: **het oostelijke blok**, en een kleiner blok ten westen daarvan, hierna te noemen: **het westelijke blok**.

Op onderstaand kaartje is de ligging van de grond van cliënte in de Oostpolder globaal aangegeven in groen. Hierop zijn het oostelijke blok en het westelijke blok zichtbaar.

Uw reactie op de vorige zienswijze

Namens cliënte heb ik ook vorig jaar een zienswijze bij u ingediend, op 11 juli 2022. Die zienswijze had betrekking op de toen door u ter inzage gelegde *kennisgeving voornemen en participatie Oostpolder* en de *concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)*. In die plannen gaf u aan dat u voornemens bent om van de Oostpolder (600 ha) 2/3 deel te transformeren in industrieterrein (400 ha) en 1/3 deel in natuur en infrastructuur (200 ha).

In die zienswijze van 11 juli 2022 is erop gewezen dat nut en noodzaak voor het industrieterrein ontbreken en dat ook nut en noodzaak voor de natuur ontbreken.

U heeft op de ingebrachte zienswijzen gereageerd in de Nota van Antwoord van 15 september 2022, door uw college vastgesteld op 20 september 2022. Daarin beantwoordt u ook de zienswijze van cliënte (zienswijze 23), hoofdzakelijk door te verwijzen naar uw algemene reacties onder A, B, C en H.

Wat betreft nut en noodzaak van het industrieterrein komt uw reactie op het volgende neer:

Ad A – Waarom gebiedsontwikkeling: u baseert zich op onderzoeken die inzicht geven in de behoefte aan en de kansen voor een industrieterrein.

Ad B – Waarom de Oostpolder: de Oostpolder is het meest geschikt vanwege de directe nabijheid tot de Eemshaven en de aanlandingspunten van elektriciteit van toekomstige windparken op zee.

Ad C – Waarom wegbestemmen van landbouwgrond: u geeft aan dat u een zorgvuldige afweging maakt van milieuaspecten (MER) en landbouwaspecten (LER).

Ad H – Inrichting groenblauwe-zone: u geeft aan dat u een inrichtingsvoorstel gaat maken in overleg met alle belanghebbenden.

Met uw verwijzing naar de algemene antwoorden A, B, C en H beantwoordt u niet de specifieke punten die cliënte naar voren heeft gebracht over de behoefte aan hyperscale datacenters, de productie van waterstof en de productie van batterijen. Ook geeft u geen antwoord op de zienswijze van cliënte dat nut en noodzaak ontbreken voor de transformatie van landbouwgrond in natuur. Uw algemene antwoord H gaat in op de inrichting van de groenblauwe zone (“in overleg met alle belanghebbenden”), maar gaat voorbij aan de vraag waarom een groenblauwe zone van 200 ha nodig is: wat is het nut en de noodzaak van deze zone?

Daarmee noodzaakt u cliënte om nu opnieuw een zienswijze in te dienen met grotendeels dezelfde zienswijze als in 2022, maar nu specifiek gericht op de stukken die nu ter inzage liggen.

Zienswijze

Algemeen: onduidelijk relatie tussen de doelen en het plan

1. Cliente is graag bereid om mee te werken aan ontwikkelingen die bijdragen aan het creëren van passende werkgelegenheid en verbetering van de leefbaarheid in (Noord-) Groningen. De vraag is echter of deze doelen worden bereikt met de door u voorgestelde industrialisatie van de Oostpolder. De ter visie gelegde stukken geven geen antwoord op die vraag.
2. Uw plannen zijn zeer ingrijpend en hebben vérstrekkende gevolgen voor de landbouw en de bewoners in de regio. De werkgelegenheidseffecten zijn echter onzeker en speculatief. De effecten op de leefbaarheid in de regio lijken eerder negatief dan positief. In uw plannen wordt geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat de ontwikkeling anders zal lopen dan gewenst. Het is onverantwoord om 600 hectare te bestemmen voor een onzeker scenario waarvan nut en noodzaak niet goed zijn onderbouwd. Daarbij komt dat voor bedrijven die zich in Groningen willen vestigen ruimte beschikbaar is of kan worden gemaakt op de bestaande bedrijventerreinen (inbreiden in plaats van uitbreiden). Waar dat niet kan moet uiteraard kunnen worden uitgeweken naar nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein, zo nodig in de Oostpolder. Daarvoor is echter op dit moment geen reservering nodig van 600 hectare.

Nut en noodzaak industrieterrein ontbreekt

3. Bij nut en noodzaak van het industrieterrein doelt cliënte op *de behoefte* aan het ontwikkelen van een industrieterrein voor grootschalige bedrijven in de Oostpolder. Eerst moet de behoefte voldoende zijn aangetoond. Pas daarna is de vraag aan de orde welke locaties hiervoor in aanmerking komen, en of de Oostpolder de juiste locatie is.
4. Voor de onderbouwing van de behoefte verwijst u naar de notitie *Onderbouwing gebiedsontwikkeling Oostpolder vanuit marktperspectief en bijlagerapport, Stec-groep*

februari 2023 (hierna: **Stec-notitie**). Paragraaf 4 van die notitie gaat in op “Nut en noodzaak Oostpolder” en vermeldt hiervoor vier argumenten:

1. Werkgelegenheid
  2. Grootschalige waterstofproductie
  3. Aanlanding van grote hoeveelheden elektriciteit op termijn
  4. Clustering van grootschalige ruimtevragers
5. Deze argumenten zijn niet overtuigend. Ook in de nieuwe Stec-notitie is de behoefte aan grootschalige industrieterreinen voor waterstof, batterijen, automotive en datacenters niet aangetoond of aannemelijk gemaakt. De nieuwe Stec-notitie levert geen informatie op voor een andere zienswijze dan in juli 2022 door cliënte gegeven. Voor batterijen- en automotive-industrie geeft de nieuwe Stec-notitie nu zelfs aan dat de vestiging elders aantrekkelijker zal zijn.

Werkgelegenheid

6. Als belangrijk argument voor de gebiedsontwikkeling noemt de nieuwe Stec-notitie de versterking van de leefbaarheid in Groningen door werkgelegenheid (Stec-notitie, par. 1.1, en bijlage par. 1.1). Met name de waterstofproductie is volgens de Stec-notitie arbeidsintensief. De provincie ziet kans om met nieuwe werkgelegenheid in de waterstofindustrie de teruglopende werkgelegenheid in de gasindustrie te compenseren. Dit zou de leefbaarheid van Groningen ten goede komen.

“Waterstof: kans op dalende werkgelegenheid Groningse gasindustrie op te vangen”

Zie katern, Stec-notitie, bijlage blz. 9.

Hiermee veronderstelt u dat werknemers uit de teruglopende gasindustrie kunnen worden ingezet in nieuwe banen in de Oostpolder. Of die veronderstelling juist is, is onbekend.

7. In de ter visie gelegde stukken wordt niet duidelijk gemaakt over hoeveel nieuwe banen het concreet gaat, welke kennis en vaardigheden vereist zijn voor die banen en of deze aansluiten bij het bestaande aanbod van werknemers in de regio. Het is ook onduidelijk hoe werknemers die beschikbaar komen uit de teruglopende gasindustrie kunnen worden ingezet in (bijvoorbeeld) de productie van groene waterstof over 10 jaar of later. Er is niet onderzocht of werknemers die nu in Groningen wonen en werkzaam zijn in de gasindustrie, bereid en in staat zijn om in de (nieuwe) industrie in de Oostpolder te gaan werken en zich daarvoor te laten (om)scholen.
8. Naar aanleiding van vragen tijdens een informatieavond op 20 juni 2023 over het aantal werkplekken dat provincie en gemeente voor ogen heeft bij de ontwikkeling van de Oostpolder heeft de verantwoordelijke gedeputeerde de volgende cijfers aangereikt:

	aantal hectare	aantal arbeidsplaatsen
Batterijfabriek	75	1.500
Waterstoffabriek	60	300
Datacenter	84	300
Automotive	180	11.000
	399	13.100

9. Daarbij heeft de gedeputeerde ook aangegeven dat de kans op vestiging van Automotive inmiddels gering is. Dit betekent dat 80% van de verwachte werkgelegenheid (11.000 van de 13.100 arbeidsplaatsen) vermoedelijk niet wordt gerealiseerd. Ook voor een batterijfabriek staat allerminst vast dat de Oostpolder een concurrerende locatie zou zijn. De Stec-notitie wijst zelfs op het tegendeel (zie hierna bij punt 19). Als de batterijfabriek ook niet doorgaat, dan resteert een werkgelegenheidstoename van 5% van het totaal aantal beoogde arbeidsplaatsen (600 van 13.100). Hiervoor is een oppervlakte nodig van 144 hectare. Gezien deze onzekerheden staat wel vast dat op dit moment geen verantwoorde beslissing over de ontwikkeling in de Oostpolder van 400 hectare industrieterrein kan worden genomen.
10. Volgens de Stec-notitie is het aantrekken van voldoende geschoold personeel een risico vanwege de perifere ligging van de Oostpolder (Stec-notitie, bijlage blz. 6). Stec erkent hiermee dat de arbeidsbehoefte van grootschalige bedrijven niet aansluit op het beschikbare potentieel. Daardoor bestaat volgens Stec het risico dat bedrijven zich niet in de Oostpolder willen vestigen.
11. Als grootschalige bedrijven zich desondanks wel in de Oostpolder zouden willen vestigen, hoe kunnen deze bedrijven dan voorzien in voldoende geschoolde en betaalbare arbeidskrachten? Er zal dan gerekend moeten worden met de instroom van medewerkers van elders uit Europa of van buiten Europa. Het staat deze hoofdzakelijk buitenlandse bedrijven vrij om ervoor te kiezen medewerkers van elders te laten overkomen die tegen de laagste kosten bereid zijn om in de nieuwe fabrieken te werken.
- Dat het om buitenlandse bedrijven gaat valt af te leiden uit de vermelding van bedrijven op het kaartje in *figuur 3: grootschalige bedrijven in Europa* van de bijlage (blz. 13) van de Stec-notitie. De grootste bedrijven die hierop staan vermeld (> 30 GWh) zijn CATL (China), Tesla (VS), Northvolt (Zweden), Freyr (Noorwegen), BYD (China), Volkswagen (Duitsland), Italvolt (Italië), ProLogium (Taiwan) en SK Innovation (Zuid-Korea).
12. Van buiten komende werknemers die permanent in de provincie gaan wonen zullen, zeker als het gaat om gezinnen met schoolgaande kinderen en werkende partners, eerder kiezen voor een woning op een plek waar al veel voorzieningen zijn (zoals Groningen-stad)

dan voor een woning in de directe omgeving van het Eemshaven-gebied. Bovendien zijn in de omgeving van het Eemshaven-gebied weinig woningen beschikbaar. Weliswaar staan diverse woningen hier als leegstaand geadministreerd (Landelijke monitor leegstand, CBS), maar het is bekend dat in werkelijkheid veel van deze woningen worden verhuurd aan tijdelijke arbeidskrachten en dus niet beschikbaar zijn. Het aantal woningen dat wel beschikbaar is op de huizenmarkt, is beperkt. De komst van werknemers van elders in de omgeving van het Eemshaven-gebied, zal leiden tot toenemende druk op de huizenmarkt en daardoor tot hogere prijzen. De impact van dit alles op de leefbaarheid van de dorpen en de lokale bevolking is in de plannen onvoldoende onderzocht.

13. Kortom, uw stelling dat werkgelegenheid leidt tot versterking van de leefbaarheid van de directe omgeving van de Oostpolder of de provincie, is ongefundeerd:
- volgens de Stec-notitie is het aantrekken van voldoende geschoold personeel een risico vanwege de perifere ligging. Dit risico houdt in dat de Oostpolder onvoldoende aantrekkelijk is voor grootschalige bedrijven om zich hier te vestigen. In dat geval is van nieuwe werkgelegenheid geen sprake.
  - voor het geval een grootschalig bedrijf zich wel zou willen vestigen in de Oostpolder, is onbekend wat de effecten daarvan zijn op de arbeidsmarkt en wat de effecten zijn van de huisvesting en het vervoer van medewerkers op de omgeving. U heeft dit niet onderzocht. Het is onbekend waar werknemers vandaan zullen komen (wel/niet van buiten Groningen of Nederland), waar deze kunnen gaan wonen en wat de gevolgen hiervan zijn voor de lokale huizenmarkt en het sociale klimaat in de omgeving. Ook is onbekend of nieuwe banen in de Oostpolder kunnen worden ingevuld met vrijkomende werknemers uit de gasindustrie. U heeft ook nagelaten om te onderzoeken of er andere, effectievere mogelijkheden zijn om werkgelegenheid te creëren die aansluit bij hetgeen de regio te bieden heeft

Grootschalige waterstofproductie

14. Volgens de Stec-notitie zal vooral de waterstofindustrie zorgen voor werkgelegenheid (zie hiervoor bij punt 6). U verwacht zelf dat een waterstoffabriek 300 arbeidsplaatsen zal opleveren (zie hiervoor bij punt 8). Voor waterstoffabrieken is het echter de vraag of deze zich zullen gaan vestigen in de Oostpolder. Als vestiging van deze fabrieken in de Oostpolder zal achterblijven of uitblijven, vervalt in zoverre ook het argument van de daarbij behorende werkgelegenheid.
15. Voor investeringen in een waterstoffabriek is het nodig dat er vanaf de start voor een periode van meerdere decennia een gegarandeerde afzet van het eindproduct is. Daarom ligt het voor de hand dat de eerste groene waterstoffabrieken in Nederland zullen worden gebouwd nabij de installaties die nu al 'grijze' waterstof gebruiken. Dergelijke installaties bevinden zich in of nabij Rotterdam, Antwerpen, IJmuiden, Terneuzen, Geleen en, op kleinere schaal, in Delfzijl. Een waterstoffabriek in de Oostpolder is afhankelijk van (overschot aan) groene stroom en nog niet bestaande pijpleidingen voor de afvoer van het product. Zowel het overschot aan groene stroom als de gegarandeerde afzet zijn dermate

onzeker dat niet kan worden gesproken van het nut, laat staan de noodzaak, om in de Oostpolder ruimte te maken voor een waterstoffabriek. Pas als er enige zekerheid is over de noodzakelijke randvoorwaarden zou het reserveren van ruimte voor een waterstoffabriek in de Oostpolder aan de orde kunnen zijn. Op dit moment is dat volstrekt onduidelijk en er is er dus ook geen nut, laat staan noodzaak, om al terreinen daarvoor te reserveren en in te richten.

16. Voor de middellange termijn moet daarnaast ook rekening worden gehouden met waterstofproductie op zee. Uit publicaties blijkt dat steeds meer de stap wordt gezet naar grootschalige waterstofproductie uit wind op zee.

Volgens informatie van TNO kan elektriciteit via elektrolyse van zeewater op zee worden omgezet in waterstof die vervolgens kan worden getransporteerd via bestaande gasleidingen. Transport van zulke waterstofmoleculen is volgens TNO een stuk goedkoper dan elektriciteit transporteren via elektriciteitskabels vanaf windparken op zee naar het land (zie: <https://www.tno.nl/nl/duurzaam/co2-neutrale-industrie/schone-waterstofproductie/groene-waterstof-zeewater/>).

In het rapport van Buck Consultants International (08-07-2020) is al op deze ontwikkeling gewezen. In de Stec-notitie is deze ontwikkeling niet benoemd. Dat is opmerkelijk omdat een dergelijke ontwikkeling van grote invloed is op de behoefte aan industrieterreinen voor waterstofproductie op land.

17. De conclusie is dat uw veronderstelling dat grootschalige waterstofindustrie zich zal vestigen in de Oostpolder, onvoldoende is onderbouwd. Er is sprake van een wens die voortkomt uit goede bedoelingen over energietransitie maar het ontbreekt aan geloofwaardige en degelijk onderbouwde scenario's die tot de conclusie leiden dat de Oostpolder hiervoor beschikbaar moet worden gesteld.

Batterijfabrieken

18. De toekomstige aanlanding van elektriciteit afkomstig van wind op zee in de Eemshaven biedt volgens de structuurvisie de mogelijkheid om elektriciteits-intensieve industrie te bedienen, zoals waterstof- en batterijfabrieken. Deze industrie wordt in de Stec-notitie ondergebracht in de categorie "kansrijk onder voorwaarden" (Stec-notitie, bijlage blz. 6).
19. Ook bij de komst van batterijfabrieken vallen kritische kanttekeningen te maken. De Stec-notitie noemt twee bedreigingen voor de komst van batterijfabrieken:
- Het aantrekken van voldoende geschoold personeel kan een risico vormen door de relatief perifere ligging van de Oostpolder.
  - In Nederland zijn minder subsidies beschikbaar voor batterijfabrieken dan in andere Europese landen, zoals Duitsland en Frankrijk.

Wat betreft de subsidies: Hongarije staat in de Stec-notitie ten onrechte niet genoemd.

Hongarije wil het centrum worden voor de productie van lithiumbatterijen in de Europese Unie (EU). Dit blijkt uit een artikel uit de Volkskrant van 12 juni 2023 (zie bijlage):

“Voor 2030 moeten in het land meer dan twintig batterijenfabrieken verrijzen, twee staan er al.” Volgens dit artikel begint later dit jaar (2023) de bouw van een fabriek van 7,3 miljard euro naast Debrecen, de grootste van zijn soort in de EU, met een capaciteit van 100 GWh. Deze batterijenfabriek staat ook vermeld in figuur 3 in de bijlage bij de Stec-notitie (blz. 13): CATL, 2025 Debrecen, 100 GWh.

20. Naast de door Stec zelf al genoemde kanttekeningen, is de vraag gerechtvaardigd of uit milieuoogpunt de nadelen van batterij-industrie in de Oostpolder opwegen tegen de voordelen. Het artikel in de Volkskrant maakt melding van vervuiling van grondwater en van het extreme waterverbruik van een batterijenfabriek.
21. Verder blijkt uit het artikel dat de vestiging van de bestaande batterijfabriek in het Hongaarse Göd (Samsung, 2,5-15 GWh, zie figuur 3 in de bijlage bij de Stec-notitie) niet heeft geleid tot het aannemen van werknemers uit de eigen regio, maar tot de komst van arbeidsmigranten. Dit is opmerkelijk aangezien werknemers uit Hongarije naar Nederland komen voor betere arbeidsvoorwaarden. De provincie en gemeente moeten zich afvragen of het nuttig en noodzakelijk is de Oostpolder te bestemmen voor bedrijven die moeite hebben om aan de Hongaarse milieueisen te voldoen en die kennelijk niet aantrekkelijk zijn voor de regionale Hongaarse werknemers. Daarbij is het de vraag of de productie van batterijen gezien de grote concurrentie op de wereldmarkt, leidt tot meer welvaart in Groningen en voor de Groningers. Het is te verwachten dat vanwege de arbeidskosten werknemers van elders worden aangetrokken, terwijl een beperkt aantal hoogwaardige functies door ervaren mensen vanuit het moederbedrijf (China, India, USA) zullen worden ingevuld.
22. De conclusie is dat ook uw veronderstelling dat grootschalige batterijfabrieken zich zullen vestigen in de Oostpolder, onvoldoende is onderbouwd. Bovendien zijn uit oogpunt van milieu en de kwaliteit van werkgelegenheid vraagtekens te plaatsen bij de wenselijkheid van vestiging van batterijfabrieken in de Oostpolder.

Hyperscale datacenters

23. Uit de stukken blijkt niet waarom u de vestiging van hyperscale datacenters in de Oostpolder wenselijk vindt. In 2022 heeft minister Hugo de Jonge voor het grondgebied van heel Nederland een voorbereidingsbesluit genomen op grond waarvan de realisering van hyperscale datacenters verboden is en niet mag worden vergund, met uitzondering van twee gebieden, te weten in de gemeente Hollands Kroon (Noord-Holland) en het grondgebied van de voormalige gemeente Eemshaven waarin de Oostpolder ligt. Van rijkswege is het dus niet verboden om een hyperscale datacenter in de Oostpolder te realiseren. De vraag is echter: waarom zou de provincie dit willen? Op deze vraag geven de stukken geen antwoord.

24. Hyperscale datacenters verbruiken extreem veel stroom. Waarom zou u de duurzaam opgewekte stroom willen laten verbruiken door onnodige en door de bevolking ongewenste hyperscale datacenters? De provincie wil dat in 2030 de fossiele capaciteit is afgebouwd. De groene energie zal voor bestaande bedrijven en woningen hard nodig zijn om de gewenste energietransitie te kunnen realiseren. Onder deze omstandigheden is het niet logisch om grote stroomverbruikers uit te nodigen zich in de Oostpolder te vestigen.
25. Hyperscale datacenters verbruiken bovendien veel koelwater. Dit blijkt uit het Deelrapport Water bij het MER.

Watergebruik: In ieder geval Hyperscale datacenters hebben grote koelbehoefte (zie huidige datacenter Google in Eemshaven Zuidoost).
MER, Deelrapport Water, blz. 12/47

Ook in het nieuws is meermalen naar voren gekomen dat het waterverbruik van datacenters uitzonderlijk hoog is.

Datacenters in Noord-Holland gebruiken zoveel water om de apparatuur te koelen, dat er mogelijk een tekort aan drinkwater voor huishoudens kan ontstaan. Dat blijkt volgens De Telegraaf uit interne stukken van de provincie Noord-Holland. Aan het koelwater worden daarnaast onbekende chemicaliën toegevoegd die in het milieu belanden.

Bron: NOS Nieuws, vrijdag 19 maart 2021, 10:21 • Aangepast vrijdag 19 maart 2021, 13:49
"Datacenters in Noord-Holland kunnen leiden tot drinkwatertekort"

26. Los van de onwenselijkheid om een hyperscale datacenter toe te staan, is het niet noodzakelijk om hiervoor de Oostpolder te transformeren naar industrieterrein. Er is elders ruimte beschikbaar. Cliënte wijst er opnieuw op dat een – voor een datacenter geschikt – terrein van 57 hectare in Eemshaven Zuidoost in november 2020 door de provincie Groningen (Groningen Seaports) is verkocht aan Google. Plannen om dit terrein te benutten, voor datacenters of iets anders, zijn nog niet bekend. Hierop zou een datacenter gevestigd kunnen worden. Cliënte heeft dit ook aangevoerd in de zienswijze van 2022, maar u heeft hierop niet gereageerd.

Automotive-industrie

27. In de ontwerp-structuurvisie vermeldt u dat de Oostpolder minder geschikt is gebleken voor de vestiging van bedrijven uit de automotive-industrie (blz. 12/54, noot 4):

Uit een nadere studie van Stec groep (2023) is gebleken dat de vestiging van bedrijven uit de automotive industrie in de Oostpolder minder geschikt is door de perifere ligging van de Oostpolder ten opzichte van technisch geschoold personeel, toeleveranciers en afnemers. Deze sector wordt derhalve niet meegenomen in het profiel voor de Oostpolder.

28. Het MER vermeldt dat automotive één van de vier bedrijfstypen is die volgens het Koersdocument in de Oostpolder worden toegestaan (MER, blz. 14/172):

Voor wat betreft de toegestane bedrijfstypen op de Oostpolder wordt aangesloten op de bedrijfscategorieën die in het Koersdocument zijn opgenomen, namelijk:

- 1 Automotive;*
- 2 batterijen;*
- 3 hyperscale datacenters;*
- 4 groene energie.*

29. Het MER vermeldt op blz. 16/172 dat de vestiging van een autofabriek op dit moment niet direct wordt verwacht. Niettemin bevat het MER een "Gevoeligheidsanalyse ontwikkeling met automotive" (paragraaf 17.4). Volgens deze paragraaf heeft de vestiging van een groot automotive-bedrijf in de Oostpolder ingrijpende gevolgen: de verkeersgeneratie van het plangebied zal bijna verdubbelen, de N46 (provinciale weg Groningen - Eemshaven) bij Bedum moet worden verdubbeld, het traject N33-midden (bij Appingedam) moet worden verdubbeld, een upgrade van het traject N33-noord is nodig, en voor wat betreft de N363 (provinciale weg van Winsum via o.a. Warffum, Uithuizen, Roodeschool naar Spijk) zal de leefbaarheid en verkeersveiligheid in de dorpen waar deze weg doorheen leidt, verder onder druk komen te staan.

Indien in de Oostpolder een groot automotive-bedrijf (productie/assemblage) wordt gevestigd, kan de verkeersgeneratie van het plangebied toenemen van maximaal 13.000 naar ongeveer 25.000 ritten per dag. Dit betekent bijna een verdubbeling van de verkeersgeneratie. Het effect op het gebruik van het lokale wegennet is in afbeelding 17.1 opgenomen.

(...)

Voor zowel de verkeersafwikkeling als de leefbaarheid/ verkeersveiligheid worden de effecten voor het wegverkeer negatiever. Op de Eemshavenweg (N46) zal de capaciteit ter hoogte van Bedum worden overschreden, waardoor het nodig is om dit traject eerder verdubbelen. Dit geldt eveneens voor het traject N33-midden. Tevens is een upgrade nodig van het traject N33-noord, omdat anders de verkeersveiligheid te veel onder druk komt te staan. Met andere woorden: de ontwikkeling van het plangebied met automotive leidt tot noodzakelijke ingrepen op hoofdwegennet. Daarnaast wordt verwacht dat de leefbaarheid en verkeersveiligheid op de komtraverses van de N363 meer onder druk komen te staan. De verkeersintensiteit zal dan op deze traverses met circa 40 % toenemen.

(MER, blz. 98-99/172)

30. Naast deze ingrijpende gevolgen op het hoofdwegennet in de provincie, hebben de extra verkeersstromen nadelige effecten op het gebied van geluid, natuur (stikstofdepositie) en gezondheid (luchtkwaliteit). Deze effecten zijn in het MER niet onderzocht. Deze niet-onderzochte effecten zijn niet te onderschatten.

De effecten van deze extra verkeersstromen in deze gevoeligheidsanalyse zijn niet bepaald voor de andere verkeersgerelateerde thema's, zoals geluid, stikstofdepositie en natuur. Als de vestiging van een groot automotive-bedrijf mogelijk moet zijn binnen de ontwikkeling

van het bedrijventerrein Oostpolder, zal dit in het projectMER nog onderzocht moeten worden. De milieueffecten zijn dan groter voor verkeer, geluid, externe veiligheid, natuur (vanwege extra stikstofuitstoot), luchtkwaliteit en gezondheid. Kwalitatief kan over deze milieueffecten worden gesteld: de totale verkeersproductie stijgt van 12.000 mvt/etmaal naar circa 25.000 mvt/etmaal, met meer emissie van geluid, stikstof, NOx en fijnstof tot gevolg. De geluidsbelasting op de gevels neemt daardoor verder toe, evenals de risico's voor stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Ook zijn er grotere effecten op de luchtkwaliteit en de gezondheid te verwachten.

MER, blz. 99/172

31. In de ontwerp-structuurvisie neemt u geen helder standpunt in over automotive. Enerzijds stelt u dat uit onderzoek is gebleken dat de Oostpolder minder aantrekkelijk is voor automotive. Om die reden zijn in het MER de (vele en ingrijpende) milieueffecten van de automotive niet nader onderzocht. Anderzijds lijkt u de mogelijkheid open te willen houden om, als de mogelijkheid zich voordoet, hier toch een autofabriek te vestigen:

Automotive

De vestiging van een autofabriek wordt op dit moment niet direct verwacht. De provincie en gemeente willen echter wel ruimte bieden om een autofabriek te accommoderen als de kans zich voordoet. Ook dit is namelijk elektriciteitsintensieve industrie die veel toegevoegde waarde en arbeidsplaatsen met zich meebrengt.

MER, blz. 16/172

32. Cliënte verzoekt u om een duidelijk standpunt in te nemen: wilt u wel of geen automotive toelaten in de Oostpolder. Indien u automotive wel wilt toelaten in de Oostpolder, dan dienen alle milieugevolgen daarvan te worden onderzocht. Dat is nu niet gedaan. Het MER schiet tekort. De effecten van de extra verkeersstromen op de thema's geluid, natuur (stikstofdepositie), gezondheid (luchtkwaliteit) en veiligheid zijn niet nader onderzocht.
33. Gelet op het feit dat de vestiging van automotive volgens het MER "op dit moment niet direct" wordt verwacht en gelet op de ingrijpende verkeers- en milieueffecten van automotive verzoekt cliënte u om – voor het geval u zou overgaan tot vaststelling van de structuurvisie – hierin expliciet op te nemen dat automotive niet toelaatbaar is in de Oostpolder.
34. In dit verband wijst cliënte erop dat elders in Nederland al een vestigingsplek beschikbaar komt voor een autofabriek: de bestaande autofabriek van VDL NedCar in Born (Limburg). Deze komt volgend jaar beschikbaar. In maart 2024 loopt het contract van die fabriek met BMW af. Voor zover uit de media bekend is nog geen nieuwe grote klant voor de fabriek gevonden.

VDL Nedcar produceert nu nog een serie Mini's, maar het contract met BMW loopt in maart volgend jaar af. Er is nog geen nieuwe klant gevonden, waardoor het grootste deel van zo'n 4000 banen op de tocht staat.

Bron: NOS Nieuws, maandag 8 mei 2023, 06:24 "Werknemers VDL Nedcar leggen opnieuw werk neer"

35. Na het vervallen van automotive resteren nog drie toegelaten bedrijfstypen: waterstof, batterijen en datacenters. Voor die drie categorieën zou de Oostpolder dan moeten worden ontwikkeld naar industrieterrein. Van die drie zijn de komst van waterstof en batterijen onzeker en de komst van datacenters ongewenst en onnodig.
36. Aangezien bijna 50% van het oppervlak van de Oostpolder en bijna 85% van de werkgelegenheid samenhangt met automotive, waarvan u de komst onwaarschijnlijk acht, is een fundamentele herziening van de plannen nu al noodzakelijk.

Aanlanding elektriciteit van zee

37. De ontwerp structuurvisie gaat ervan uit dat vanaf 2031 minimaal 4,7 GW elektriciteit aan land komt, afkomstig van grootschalige windparken in de Noordzee (zie structuurvisie, blz. 19, noot 7), en later mogelijk nog meer. Om de elektriciteit van zee aan te sluiten op het bestaande net op land, is energie infrastructuur nodig, zoals converterstations en nieuwe hoogspanningsstations. Voor deze energie infrastructuur zou volgens TenneT 40 of 50 hectare oppervlakte nodig zijn.
38. Of deze infrastructuur in de Oostpolder moet komen, staat echter nog niet vast. Uit de Stec-notitie blijkt dat TenneT en de provincie momenteel bezig zijn met onderzoek van *"een aantal locaties op mate van geschiktheid en wenselijkheid. Plaatsing van energie infrastructuur op de Oostpolder is één van de opties."* (Stec-notitie, bijlage blz. 7). Er zijn blijkbaar andere locaties in beeld. Zolang de uitkomst van dit onderzoek niet vaststaat, is het voorbarig om ervan uit te gaan dat de Oostpolder de meest geschikte en wenselijke locatie is voor de energie infrastructuur.
39. Ook is niet duidelijk hoe na de voorgenomen sluiting van de RWE-centrale in 2030 kan worden gegarandeerd dat er voldoende (duurzame) elektriciteit beschikbaar zal zijn voor een constante levering aan grootverbruikers in de Oostpolder.

Water

40. Volgens de ontwerp structuurvisie (blz. 19) worden de effecten op zowel waterkwantiteit als waterkwaliteit negatief beoordeeld. Aan deze negatieve beoordelingen gaat u te gemakkelijk voorbij.
41. Volgens het MER-Deelrapport Water hebben in ieder geval hyperscale datacenters grote behoefte aan koelwater (zie hiervoor bij punt 25). Hoe groter het datacenter, des te meer water benodigd is. Naast datacenters kunnen ook andere bedrijven behoefte hebben aan water voor koeling of als proceswater. Uit het hiervoor vermelde artikel uit de Volkskrant (zie hiervoor bij punt 19) blijkt dat ook een batterijenfabriek een hoog waterverbruik kent. Dit geeft reden tot zorg.

Nieuwe bedrijven in de Oostpolder kunnen ook wateraanvoer nodig hebben voor koeling. Naar verwachting zal dit zoet water zijn.
MER, Deelrapport Water, blz. 24/47

42. In het MER-Deelrapport Water wordt opgemerkt dat “grote hoeveelheden zoet water” niet voorhanden zijn in het plangebied. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat niet bekend is wat de watervraag zal zijn en dat om die reden verder niet naar milieueffecten van wateronttrekking is gekeken.

Grote hoeveelheden zoet water voor gebruik als koelwater of proceswater zijn rondom het plangebied niet voorhanden, en zullen vermoedelijk van grotere afstand moeten worden aangevoerd (omgeving Eemskanaal). In vervolgfases zal moeten blijken wat de watervraag precies is, en welke bron hiervoor gebruikt kan worden. Op dat moment kan verder naar milieueffecten van de wateronttrekking worden gekeken.

Resumerend: door een verwachte (maar nog niet bekende) extra vraag naar koel- of proceswater wordt dit beoordeeld als een negatief effect (-).

MER, Deelrapport Water, blz. 24/47

43. De conclusie is dat grootschalige bedrijven een grote watervraag zullen hebben terwijl grote hoeveelheden zoet water niet voorhanden zijn. Water wordt steeds meer een schaars goed. De effecten van de vestiging van de grootschalige bedrijven op zowel waterkwantiteit als waterkwaliteit (vervuiling) zijn onvoldoende onderzocht.
44. Verder zij erop gewezen dat in de stukken geen verband wordt gelegd met het Regionale Waterplan. Op grond van de Waterwet leggen provinciale staten in een of meer regionale waterplannen de hoofdlijnen vast van het in de provincie te voeren waterbeleid. Uw plannen voor de vestiging van grootverbruikers van water in de Oostpolder hebben grote invloed op het te voeren waterbeleid.

Stikstofdepositie

45. De gebiedsontwikkeling van de Oostpolder zal leiden tot stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Deze depositie wordt veroorzaakt door (zie ook MER, blz. 56):
- de aanleg/bouw van het bedrijventerrein en de groen-blauwe zone: *aanlegfase*.
  - het in bedrijf zijn van bedrijven en inrichtingen: *gebruiksfase industrie*.
  - verkeer dat gegenereerd wordt door het bedrijventerrein en de groen-blauwe zone: *gebruiksfase verkeer*.
46. In het MER is uitsluitend de stikstofdepositie in de *gebruiksfase verkeer* berekend. De stikstofdepositie in de aanlegfase en gebruiksfase industrie is ten onrechte buiten beschouwing gelaten. Hierdoor ontstaat een onvolledig en daardoor onjuist beeld van de haalbaarheid van de gebiedsontwikkeling. Uw college is nota bene bevoegd gezag voor de Wet natuurbescherming, waar ook de beoordeling van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden onder valt.

47. Voor de *aanlegfase* zijn volgens het MER geen stikstofdepositieberekeningen uitgevoerd “omdat nog te weinig informatie beschikbaar is over de aanleg” (MER blz. 56). Dat nog geen concrete informatie beschikbaar is, is duidelijk. Maar ook is duidelijk dat in de aanlegfase onvermijdelijk sprake zal zijn van uitstoot (NOx) die tot stikstofdepositie zal leiden. Het buiten beschouwing van deze stikstofdepositie is niet realistisch. Temeer nu het hier niet gaat om de ontwikkeling van een enkel perceel, maar van een gebied van 600 hectare. De transformatie van dit gebied in bedrijventerrein en een groenblauwe zone gaat gepaard met uitzonderlijk veel en intensief werkverkeer en grondverzet over een lange periode. Van de stikstofdepositie die hierdoor wordt veroorzaakt zal op zijn minst een aannemelijke schatting dienen te worden gemaakt.
48. Als bijkomende reden voor het achterwege laten van de stikstofdepositie in de aanlegfase noemt het MER (blz. 56): *“Daarnaast leiden de tijdelijke effecten van de aanlegfase niet tot zodanige andere effecten, dat er een andere afweging ontstaat voor de locatiealternatieven”*. Anders gezegd: het maakt voor de stikstofdepositie weinig verschil of de aanleg plaats vindt in de Oostpolder of op een alternatieve locatie. Dit is geen reden om de stikstofdepositie buiten beschouwing te laten: immers op elke locatie zal sprake zijn van stikstofdepositie in de aanlegfase.
49. Voor de *gebruiksfase industrie* hoeft volgens het MER evenmin rekening te worden gehouden met stikstofdepositie, omdat uitgegaan wordt van een aardgasvrij industrie-terrein. Daarmee zou het industrieterrein emissieloos qua stikstof zijn (MER blz. 56 en Deelrapport stikstofdepositie blz. 16). Dit is nieuw: in de ontwerp structuurvisie vermeldt u niet dat aan bedrijven die zich in de Oostpolder willen vestigen de voorwaarde zal worden gesteld dat zij emissieloos qua stikstof zijn.
50. Ik verzoek u hierover duidelijkheid te geven: stelt u aan bedrijven die zich in de Oostpolder gaan vestigen de voorwaarde dat deze emissieloos qua stikstof zijn? Hier dringt zich ook een vervolgvraag op: heeft u onderzocht of en in hoeverre deze voorwaarde invloed heeft op de bereidheid van bedrijven om zich hier fossielvrij te vestigen? Indien u deze voorwaarde niet expliciet zult stellen, dan valt niet uit te sluiten dat ook fossiele bedrijven zich zullen vestigen in de Oostpolder en heeft u ten onrechte geen rekening gehouden met stikstofdepositie in de gebruiksfase industrie.
51. Ten slotte wordt hier herhaald dat in het geval ook automotive wordt gevestigd in de Oostpolder, de verkeersgeneratie bijna zal verdubbelen waardoor de stikstofdepositie aanzienlijk zal toenemen. De stikstofdepositie die hierdoor wordt veroorzaakt is niet onderzocht (zie hiervoor bij punt 30).

Nut en noodzaak natuur ontbreekt

52. In de zienswijze van 2022 heeft cliënte er al op gewezen dat het nut en de noodzaak van een groenblauw raamwerk en infrastructuur ter grootte van maar liefst 200 hectare (1/3 deel van de Oostpolder), niet is onderbouwd. Het zonder gegronde reden wegbestemmen van landbouwgrond voor natuurdoeleinden is in strijd met een goede ruimtelijke ordening

en met de eisen die de Omgevingswet stelt aan een fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

53. Hoofdstuk 5 van de ontwerp structuurvisie bevat een landschapsvisie, maar een deugdelijke onderbouwing waarom maar liefst 1/3 deel van de Oostpolder benodigd is voor een groenblauwe zone, ontbreekt.

Oostelijke blok van cliënte

54. Dwars door het oostelijke blok van cliënte is in een noord-zuid geörienteerde lijn een groenblauwe zone geprojecteerd die het oostelijke blok in tweeën deelt. Het is onbegrijpelijk waarom hier een groenblauwe zone is geprojecteerd: er loopt hier geen watergang. De landbouwgronden van cliënte zijn een aaneensluitend geheel die samen één blok vormen.
55. In de landschapsvisie (par. 5.2 ontwerp structuurvisie) maakt u melding van drie maren (waterlopen): de Groote Tjariet, Buntriet en de hiertussen liggende. Met de “hiertussen liggende” doelt u op de groenblauwe zone die u heeft geprojecteerd dwars door het oostelijke blok van cliënte. U vermeldt daarover: “*De tussenliggende dient te worden hersteld.*” Er ligt hier geen watergang en ook in het nabije verleden heeft hier geen watergang gelegen (in een verder verleden bestond het gehele Oostpoldergebied uit water), zodat ook van herstel van een watergang geen sprake kan zijn.
56. Ook in het MER Deelrapport Landschap wordt ten onrechte melding gemaakt van een waterloop, waarmee het tracé van de groenblauwe zone op het oostelijke blok van cliënte wordt bedoeld. Volgens het Deelrapport Landschap ligt hier een oude waterloop die ingepast wordt in de nieuwe inrichting en zo herkenbaar blijft als waterloop.

In de Oostpolder loopt de Groote Tjariet, het Buntriet en een andere oude waterloop. Deze waterlopen zijn landschappelijk van waarde. De waterlopen worden ingepast in het bedrijventerrein en voorzien van een groene zone rondom. Zo blijven ze herkenbaar als waterloop, hoewel de ruimtelijke context zichtbaar verandert. Ze helpen tevens met het zichtbaar houden van de onderliggende landschapsstructuur en het ‘transparant’ houden van het bedrijventerrein.

MER, Deelrapport Landschap blz. 31/46

Nogmaals: dit is onjuist. Er ligt geen waterloop in het oostelijke blok. In de ontwerp structuurvisie is een geheel nieuwe waterloop met groenblauwe zone bedacht en geprojecteerd op het oostelijke blok van cliënte.

57. Op de website www.topotijdreis.nl van het kadaster is geen watergang in het oostelijke blok van cliënte te ontdekken. Hieronder is een kaart van de Oostpolder uit 1890 afgebeeld. Hierop zijn wel de Groote Tjariet (oostelijk) en de Buntriet (westelijk) zichtbaar. Een tussenliggende watergang staat op de kaart niet aangegeven.

58. Als de structuurvisie al zou worden vastgesteld, dan verzoek ik u om de groenblauwe zone in het oostelijke blok te schrappen en te vervangen voor bedrijventerrein (paars).

Oostelijke en westelijke blok

59. Aan de zuidzijde van het plangebied, langs de Dijkweg, is een groene bufferzone voorzien. Omdat het oostelijke en westelijke blok min of meer doorloopt tot aan de Dijkweg, valt de bufferzone ook over het oostelijke en westelijke blok. Niet duidelijk is waarom de bufferzone zo breed moet zijn. Op de inrichtingskaart (ontwerp structuurvisie, blz. 49/54) staat ter plaatse van het westelijke blok en het oostelijke blok zelfs de aanduiding vermeld "zoekgebied verbreden bufferzone", zodat de bufferzone hier mogelijk nog breder wordt. Voor het geval er (goede) redenen zijn voor een zo brede bufferzone, dan heeft u niet onderbouwd waarom de bestaande agrarische bestemming in deze zone niet behouden kan blijven. Er is geen noodzaak om de agrarische bestemming te wijzigen in een bestemming natuur.
60. Feitelijk fungeert nu de hele Oostpolder als een agrarische bufferzone tussen de Dijkweg en het industrieterrein Eemshaven. Deze agrarische bufferzone doet recht aan de landschappelijke openheid van het gebied. In de ontwerp structuurvisie wordt het industrieterrein in zuidelijke richting uitgebreid richting de Dijkweg, waardoor de bufferzone (nu de gehele Oostpolder) wordt versmald tot alleen de zuidelijke strook van de Oostpolder langs de Dijkweg. Niet valt in te zien waarom deze bufferstrook niet agrarisch kan blijven, maar nu zou moeten worden ingericht als groene zone. Een goede onderbouwing hiervoor ontbreekt.

Samenvattend

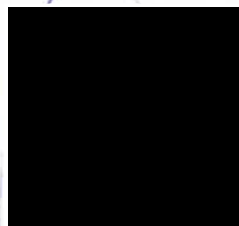
De onderbouwing van de ontwerp structuurvisie schiet op veel punten tekort. Het nut en de noodzaak van de transformatie van de Oostpolder naar industrieterrein zijn niet aangetoond. Hoe

de doelen van provincie en gemeente met deze transformatie worden bereikt is niet duidelijk. Ook het nut en de noodzaak van de transformatie van landbouwgrond naar groenblauwe zone zijn niet aangetoond, zowel wat betreft de groenblauwe zone over het oostelijke blok, waar geen waterloop ligt, als wat betreft de bufferzone langs de Dijkweg over het oostelijke blok en het westelijke blok.

Namens cliënte verzoek ik u primair de plannen niet verder te ontwikkelen en de structuurvisie niet ter vaststelling voor te leggen aan provinciale staten.

Subsidiar, in het geval u zou besluiten tot het doorzetten van de plannen, verzoek ik u om de inrichting van het plangebied zodanig te wijzigen dat de noord-zuid geörienteerde groenblauwe zone op het oostelijke blok komt te vervallen en dat de groene bufferzone langs de Dijkweg haar huidige agrarische functie (in ieder geval ter plaatse van het oostelijke en westelijke blok van cliënte) zal behouden.

Met vriendelijke groet,

A small black rectangular redaction mark.A large black rectangular redaction mark covering a signature.

Bijlage: artikel Volkskrant 12 juni 2023

Reportage

Een Chinese batterijenfabriek? Nee bedankt, zeggen deze Hongaren

President Viktor Orbán wil van Hongarije een topperproducent van elektrische-autobatterijen maken. Maar het plaatsje Mikepércs verzet zich fel tegen de komst van een Chinese batterijenfabriek. 'Dit is een verbond tussen China en de Duitse auto-industrie.'

Arnout le Clercq 12 juni 2023, 05:00

Éva Kozma en Enikő Pásztor (rechts) bij het bouwterrein. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Éva Kozma en Enikő Pásztor (rechts) bij het bouwterrein. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Graafwagens rijden af en aan op het terrein waar de grootste fabriek voor autobatterijen in de Europese Unie moet verschijnen. Opnieuw gaat een graafarm de grond in. 'De hele bodem is hier al weggehaald', klaagt omwonende Éva Kozma (47). 'Zestig centimeter vruchtbare landbouwgrond.' Voor haar ligt een bouwput van meerdere hectares vol bedrijvigheid. Enikő Pásztor (65) legt net uit hoe hun stukje Hongarije aan het veranderen is, als een vrachtwagen zijn lading in een beek loost. 'God weet wat daar gedumpt wordt.'

Dit is nog maar het begin. Premier Viktor Orbán heeft grootse plannen: Hongarije moet het centrum voor de productie van lithiumbatterijen in de Europese Unie worden. De EU wil vanaf 2035 auto's met verbrandingsmotoren uitbannen. Orbán ziet een kans in de groeiende behoefte aan batterijen voor elektrische auto's. Voor 2030 moeten in het land meer dan twintig batterijenfabrieken verrijzen, twee staan er al.

Later dit jaar begint de bouw van het vlaggeschip van de Hongaarse ambities: een fabriek van 7,3 miljard euro naast de oostelijke stad Debrecen, de grootste van zijn soort in de EU. Met een capaciteit van 100 Gigawattuur (GWh) kan ze een miljoen auto's van batterijen voorzien. De afnemers zijn automerken als Mercedes-Benz (partner in de bouw van de fabriek), BMW en Volkswagen, die al in Hongarije zitten. Orbán schiep afgelopen jaren een gunstig klimaat voor autofabrikanten. De industrie is goed voor een vijfde van de Hongaarse export.

De plek bij Debrecen waar de grootste fabriek voor autobatterijen in de EU moet komen. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

De plek bij Debrecen waar de grootste fabriek voor autobatterijen in de EU moet komen. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Hongarije bouwt de batterijenfabriek niet zelf. Het land nodigt daarvoor het Chinese bedrijf CATL uit, de grootste producent van lithiumbatterijen ter wereld. China ontpopte zich afgelopen jaren tot marktleider op het gebied van batterijen voor elektrische auto's. China specialiseert zich in de verwerking van lithium tot eindproduct en verwierf een dominante plek in een industrie die van groot belang is voor de energietransitie.

Maar als het aan de omwonenden ligt, komt de fabriek er niet. Nog voordat de bouw begint, stuut Orbán op hardnekkige weerstand. Mikepércs (5.300 inwoners), pal naast de geplande fabriek, verzet zich als een Gallisch dorpje tegen de komst van CATL. Inwoners zijn bang voor milieuvervuiling, droogten en buitenlandse arbeidsmigranten. De Hongaarse regering noemt de bezwaren 'fake news'. Tegenstanders zouden zich tegen 'het nationaal belang van Hongarije' keren.

Moeders

De ruime achtertuin van Enikő Pásztor vormt een schril contrast met de industriële woestenij naast haar woonplaats. Ze heeft haar eigen biologische tuin met bloemen en gewassen, in een kleine kas krioelen slakken. Iets verder staat een ambachtelijke waterput. 'Ik kom uit een lange traditie van burgers in Debrecen die met één been in de stad en het andere op het platteland staan', legt Pásztor uit. Twee jaar geleden verhuisde ze naar het landelijke Mikepércs.

De landelijke plannen van de regering vindt Pásztor 'absurd'. 'Twintig batterijenfabrieken in zo'n klein land. Waarom moeten wij alle batterijen maken voor elektrische auto's? Waarom moeten wij met milieuvervuiling zitten zodat de lucht op andere plekken in Europa schoner wordt?' Pásztor richtte samen met Eva Kozma een actiegroep op, 'de Moeders van Mikepércs'. Bij Pásztor thuis sommen de twee vrouwen geagiteerd hun bezwaren op.

Enikő Pásztor van de actiegroep de Moeders van Mikepércs. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Enikő Pásztor van de actiegroep de Moeders van Mikepércs. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

De uitstoot en het lawaai. De opoffering van vruchtbare grond voor een groot fabrieksterrein. De gevolgen voor het grondwater, in een regio die afgelopen zomer ook nog eens met verschroeiende droogte kampte. De Moeders grijpen hun bezwaren niet uit de lucht. Bij een bestaande batterijenfabriek in de stad Göd is vervuiling in het grondwater aangetroffen. Kort daarop verwijderden de autoriteiten de waterkwaliteitsmeter.

Het waterverbruik van een batterijenfabriek is groot, volgens de autoriteiten tussen de drie- en zesduizend kuub water per dag. Ondertussen wordt de capaciteit om water naar het fabrieksterrein te leiden, vergroot tot 40 duizend kuub per dag (de dagelijkse hoeveelheid drinkwater van het 200 duizend inwoners tellende Debrecen). Voor critici is dit een signaal dat de fabriek meer zal verbruiken. CATL zegt dat 70 procent van het water 'grijs water' is, gefilterd uit het riool.

Volgens bewoners is dit een rookgordijn, waarmee het bedrijf pas op de proppen kwam na protesten. Deskundigen mengen zich in de touwtrekkerij over het grondwater. Dat wordt hen niet in dank afgenomen. De directeur van het wateronderzoeksinstituut in Debrecen werd begin dit jaar uit zijn functie ontheven. Hij had in een publicatie aangetoond dat de fabriek meer water gebruikt dan CATL voorspiegelt en mogelijk milieuschade aanricht.

Bang voor China

Het verzet tegen de fabriek is niet zomaar een nimby (not in my backyard)-protest. Economen kraken de plannen van Orbán. De batterijenstrategie is luchtflitserie, stelt econoom Dora Györffy. De regering noemt de plannen een banenmotor en een noodzakelijke investering om de concurrentiepositie van het land te verbeteren. 'Maar het batterijenplan heeft geen toegevoegde waarde voor de Hongaarse economie', zegt Györffy in haar kamer van de Corvinus Universiteit in Boedapest. 'We komen alles tekort: energie, water, arbeidskrachten, innovatie. Het enige wat Hongarije kan bieden, is plek om de fabrieken te bouwen.'

Waarom volhardt de regering dan in haar plannen? 'Ze geloven dat de vraag naar batterijen toeneemt en dat wij dat moeten produceren. Het is megalomanie', zegt Györffy. 'Hongarije wil groot in iets zijn. En het land is zo gecentraliseerd dat als Orbán eenmaal iets in zijn hoofd heeft, het moet gebeuren.' De regering lokte CATL volgens Chinese staatsmedia met 800 miljoen euro aan belastingvoordelen en infrastructuur naar Hongarije, terwijl de economie er beroerd voor staat. Er is nog een argument, zegt Györffy. 'Geopolitiek. Dit is een verbond tussen China en de Duitse auto-industrie met Hongarije in het midden, profiterend van beide kanten.'

De Grote Kerk van Debrecen. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

De Grote Kerk van Debrecen. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Márton Tompos, parlementariër voor oppositiepartij Momentum, maakt zich hier grote zorgen om. 'Het is een geopolitieke troefkaart voor Orbán als hij onderhandelt met Brussel en Washington. Als hij zijn zin niet krijgt, gaat

hij naar de Chinezen.’ Orbán flirt al met China sinds 2014, toen hij met de zogenoemde ‘Oostelijke Opening’ de banden met het Aziatische land aanhaalde. Tompos is daar fel op tegen. Hongarije is straks nog afhankelijker van de grillen van Beijing. De Chinese industrie en geopolitieke belangen zijn niet te scheiden, zegt Tompos. ‘Het is een eenpartijstaat, niets is onafhankelijk van de partij.’

‘We hebben al busjes met Aziatische werknemers gezien’, zegt Enikő Pásztor bezorgd. ‘We zijn niet voorbereid op de komst van andere culturen.’ De fabriek is goed voor negenduizend arbeidsplaatsen, maar de regionale arbeidsmarkt kampt met krapte. In een reactie laat CATL weten vooral Hongaren te willen aannemen. Het bedrijf denkt dat Hongaren naar de regio zullen verhuizen. Voor gespecialiseerde functies heeft het bedrijf Chinese werknemers. Inwoners zijn er niet gerust op, gezien de komst van arbeidsmigranten bij de bestaande batterijenfabriek in Göd. Pásztor wijst naar de Hongaarse regering. ‘Zij zeggen al jaren dat er geen migranten naar Hongarije moeten komen. De overheid heeft deze zaadjes zelf geplant.’

Dierbare vriend

‘Hongarije is geen multiculturele samenleving’, voegt burgemeester Zoltán Timár toe, lid van regeringspartij Fidesz. En Mikepércs is te klein. ‘We hebben gewoon geen plek voor deze mensen.’ Wie zich in Hongarije verzet tegen de stoomwals van de regering, zoals de Moeders van Mikepércs, staat er doorgaans alleen voor: de lokale politiek schikt zich naar de landelijke partijlijn. Maar hier niet. Timár is uitgesproken tegenstander van de fabriek. Hij vindt het gevaarlijk. ‘In januari is in Frankrijk nog een warenhuis met lithiumbatterijen in brand gevlogen.’

Burgemeester Zoltán Timár Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Burgemeester Zoltán Timár Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Als Timár over straat loopt, groet iedereen hem. Hij is al meer dan twintig jaar burgemeester. In de kast van zijn kantoor prijkt een verjaardagskaart van Viktor Orbán. ‘Gefeliciteerd, mijn dierbare vriend’, staat er in gekalligrafeerde letters naast een portret van de premier. Niets bijzonders, vindt Timár. ‘Je hebt oog voor elkaar, als lid van dezelfde partij.’ Wat hij wel bijzonder vindt, én teleurstellend: hem is niets gevraagd. De fabriek verrijst weliswaar op land van de aangrenzende gemeente Debrecen, waar de burgemeester juist voorvechter is van de fabriek. Maar Timárs burgers zitten er het dichtst op.

De burgemeester is lang niet de enige die inspraak wil. Vorig jaar zomer werden de bouwplannen aangekondigd als een voldongen feit. Pas veel later, in januari, vonden twee inspraakavonden plaats. Die liepen uit op chaos. Boze bewoners buitelden over elkaar heen om luidkeels te klagen, de autoriteiten werden uitgemaakt voor rotte vis. De twee avonden maakten indruk: inmiddels is de wet rondom inspraakavonden aangepast zodat ze ook zonder publiek kunnen worden gehouden.

De woede van mondige middenklassers uit eigen kring is even wennen voor de regering. Normaal gesproken is de steun voor Fidesz in deze hoek van het land groot. Het idyllische Mikepércs, waar bewoners langs de sierlijke dorpskerk fietsen en ooievaars nesten in de elektriciteitspalen bouwen, is Hongarije zoals Fidesz het graag ziet: christelijk, met sterke traditionele wortels en grote families met jonge kinderen. ‘Jonge gezinnen uit de middenklasse trekken hierheen. Het geboortecijfer is hoog’, zegt burgemeester Timár.

Landverraders

‘Ze noemen ons huurlingen van Soros (de filantropische miljardair die al jaren een zondebok is in Hongarije, red.)’, zegt Pásztor. De regering raakt zenuwachtig van de protesten, de reactie is fel. Minister van Buitenlandse Zaken Péter Szijjártó suggereerde dat demonstranten buitenlandse belangen dienen om Hongarije te schaden. Staatsmedia pompen deze boodschap gretig rond. Op sociale media worden activisten als Kozma en Pásztor ‘landverraders’ genoemd. De behandeling die eerder andere tegenstanders van de Hongaarse regering ten deel viel, treft nu de Moeders van Mikepércs.

‘Opeens zijn wij de vijand’, zegt Pásztor. Schokkend, vinden beide vrouwen. ‘Ik kom uit een conservatieve en traditionele familie’, zegt Pásztor. ‘Ik steunde de regering. Maar nu niet meer.’ Ze hebben niets te verliezen – ze zijn bijvoorbeeld niet afhankelijk van werkgevers – en daarom vormen ze een bedreiging, denkt Kozma. ‘Niets zo gevaarlijk als vrouwen die voor zichzelf denken.’ Pásztor: ‘We zijn alleen bang voor de fabriek.’

De onvrede verspreidt zich naar Debrecen, een bastion van de regeringspartij. Hier voert gemeenteraadslid en voorzitter van het plaatselijke burgerforum Zsolt Gondola strijd tegen de fabriek. 'We horen al jaren van de regering: Hongaars land is niet te koop, we willen geen multinationals en er komen geen migranten', zegt hij in zijn kantoor. 'Nu verkopen ze ons land aan een multinational die hier buitenlanders naartoe haalt.' In mei kondigde de regering de bouw van een nieuwe, kleinere fabriek bij Debrecen aan.

Gemeenteraadslid Zsolt Gondola. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Gemeenteraadslid Zsolt Gondola. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Maar het landsbelang dan, zoals de regering beweert? 'Hongaarse belangen zijn wat Hongaren als hun belangen zien', zegt Gondola. 'Wij zijn Hongaren en we willen geen fabriek.' Landelijke oppositiepartijen proberen een referendum te organiseren over de fabriek, maar de Kiescommissie wijst dit steeds af. 'Een referendum gaat niet gebeuren', zegt Gondola. Hij heeft een andere strategie. 'Volgend jaar zijn er lokale verkiezingen. De fabriek wordt het belangrijkste thema. Dan zullen we zien hoeveel draagkracht er is onder de inwoners.' Uit verschillende peilingen blijkt dat tussen de 60 en 70 procent van de inwoners tegen is.

Dan moet de bouw van de fabriek wel worden uitgesteld. De voorbereidingen gaan onverbiddelijk door. 'Tot die tijd moeten we vertragen', zegt Gondola. Inwoners hebben met succes de milieuvergunningen van CATL aangeklaagd, binnenkort zal een rechter zich daarover buigen. De Moeders van Mikepércs volgen deze tactiek. 'En ondertussen lawaai maken', zegt Eva Kozma. 'We krijgen geen ruimte in de Hongaarse media, dus moeten we extra luid zijn. We hebben geen andere keus dan optimistisch zijn.' En anders? Pásztor denkt even na. 'Mijn halve familie woont al in het buitenland. Als die fabriek er komt gaat de andere helft ook'.

De burgemeester van Debrecen sloeg een interviewverzoek af, het Hongaarse ministerie van Buitenlandse Zaken en Handel reageert niet op vragen van de Volkskrant.

PER AANGETEKENDE POST

Gedeputeerde Staten van Groningen

T.a.v. [REDACTED]

Postbus 610

9700 AP GRONINGEN

Tevens per e-mail:

Oostpolder@provinciegroningen.nl

P.Wetterauw@provinciegroningen.nl

Zwolle, 11 juli 2023

e-mail : [REDACTED]@driehoekadvocaten.nl

tel : 085 [REDACTED]

Ons kenmerk : 6970 Hilberink / Gebiedsontwikkeling Oostpolder

Uw kenmerk : Ontwerp-structuurvisie en plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

ZIENSWIJZE

Geacht college,

Namens de vennootschap onder firma **Akkerbouwbedrijf Hilberink-Bruining van den Berg**, gevestigd aan de Bruiningsweg 1 te 9984 XG Oudeschip, met als vennoten [REDACTED] en [REDACTED], geef ik u hierbij hun zienswijze op de ontwerp structuurvisie Oostpolder, het bijbehorende Milieueffectrapport (Plan MER) en de overige bijbehorende stukken die momenteel ter inzage liggen tot en met 12 juli 2023.

Band tussen het agrarisch bedrijf en de Oostpolder

Clïente exploiteert een akkerbouwbedrijf van circa 60 hectare voor onder andere de teelt van pootaardappelen. Hiervan ligt ruim 27,5 hectare in de Oostpolder (de kadastrale percelen Uithuizermeeden M 307 en 308). De landbouwgrond in de Oostpolder is van een zeldzaam goede kwaliteit en hoort tot de beste landbouwgronden van Nederland. Problemen die bij veel

Contactgegevens

Driehoek Advocaten BV
Postbus 570, 8000 AN Zwolle
(085) 7609 210
www.driehoekadvocaten.nl

Bezoekadres

Dokter Klinkertweg 24, 8025 BS Zwolle
Brugstraat 9(Dreez), 7607 XJ Almelo
(alleen op afspraak)

KvK:09094611
BTW: NL805737765B01

Mr. H.E. Davelaar
Mw. Mr. M.H. Doornbos
Mw. Mr. G. van Lent
Mr. J.J. Paalman

landbouwgronden elders spelen, zoals verzilting of besmettingen met aaltjes waardoor ziekten in aardappelen kunnen komen, spelen niet in de Oostpolder.

De boerderij met bijbehorende grond is vanaf eind 1700 in het bezit van de familie (■■■■■, later ■■■■■; de Bruiningsweg is hiernaar vernoemd). De Oostpolder is een betrekkelijk jong gebied, ingepolderd in 1840. Generaties lang is hier strijd gevoerd tegen het water. Kloosterlingen hebben in de Middeleeuwen de eerste aanzet gegeven voor het bedijken. Enkele eeuwen later hebben de kustboeren, waaronder ook de voorouders van cliënten, meter voor meter de vruchtbare klei op het water bevochten en droog weten te leggen. Vennoot R.H. Hilberink is de achtste generatie die nu op de boerderij zit en hier woont. De grond in de Oostpolder heeft altijd bij de boerderij gehoord.

Op onderstaand kaartje is de ligging van de grond van cliënte in de Oostpolder globaal aangegeven in groen.

Uw reactie op de vorige zienswijze

Cliënte heeft ook vorig jaar een zienswijze bij u ingediend, op 8 juli 2022. Die zienswijze had betrekking op de toen door u ter inzage gelegde *kennisgeving voornemen en participatie Oostpolder* en de *concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)*. In die plannen gaf u aan dat u voornemens bent om van de Oostpolder (600 ha) 2/3 deel te transformeren in industrieterrein (400 ha) en 1/3 deel in natuur en infrastructuur (200 ha).

In die zienswijze van 8 juli 2022 heeft cliënte onder meer erop gewezen dat nut en noodzaak voor het industrieterrein ontbreken. Cliënte heeft haar zorgen geuit over de effecten van uw plannen op de leefbaarheid en veiligheid van de omgeving en het verdwijnen van cultureel erfgoed.

U heeft op de ingebrachte zienswijze van cliënte gereageerd in de Nota van Antwoord van 15 september 2022, door uw college vastgesteld op 20 september 2022 (zienswijze nr. 7). Uw antwoorden komen neer op algemene verwijzingen naar onderzoeken, en voor zover nog geen

onderzoek heeft plaats gevonden, zal dit volgens u nog worden onderzocht (bijvoorbeeld in het MER) of wilt u hierover met bewoners in gesprek via onder andere gesprekstafels.

In de kern kwam de zienswijze van cliënte neer op de oproep: stop met deze plannen! Behoud de Oostpolder als landbouwgebied en wees als provincie trots op dit cultureel erfgoed.

Uit de stukken die nu ter inzage liggen blijkt dat u de oproep van cliënte negeert. Daarmee noodzaakt u cliënte om nu opnieuw een zienswijze in te dienen.

Zienswijze

Nut en noodzaak industrieterrein ontbreekt

1. Bij nut en noodzaak van het industrieterrein doelt cliënte op *de behoefte* aan het ontwikkelen van een industrieterrein voor grootschalige bedrijven in de Oostpolder. Eerst moet de behoefte voldoende zijn aangetoond. Pas daarna is de vraag aan de orde welke locaties hiervoor in aanmerking komen, en of de Oostpolder de juiste locatie is.
2. Voor de onderbouwing van de behoefte verwijst u naar de notitie *Onderbouwing gebiedsontwikkeling Oostpolder vanuit marktperspectief en bijlagerapport, Stec-groep februari 2023* (hierna: **Stec-notitie**). Paragraaf 4 van die notitie gaat in op “Nut en noodzaak Oostpolder” en vermeldt hiervoor vier argumenten:
  1. Werkgelegenheid
  2. Grootschalige waterstofproductie
  3. Aanlanding van grote hoeveelheden elektriciteit op termijn
  4. Clustering van grootschalige ruimtevragers
3. Deze argumenten zijn niet overtuigend. Ook in de nieuwe Stec-notitie is de behoefte aan grootschalige industrieterreinen voor waterstof, batterijen, automotieve en datacenters niet aangetoond of aannemelijk gemaakt. Voor batterijen- en automotieve-industrie geeft de nieuwe Stec-notitie nu zelfs aan dat de vestiging elders aantrekkelijker zal zijn.

Werkgelegenheid

4. Als belangrijk argument voor de gebiedsontwikkeling noemt de nieuwe Stec-notitie de versterking van de leefbaarheid in Groningen door werkgelegenheid (Stec-notitie, par. 1.1, en bijlage par. 1.1). Met name de waterstofproductie is volgens de Stec-notitie arbeidsintensief. De provincie ziet kans om met nieuwe werkgelegenheid in de waterstofindustrie de teruglopende werkgelegenheid in de gasindustrie te compenseren. Dit zou de leefbaarheid van Groningen ten goede komen.

“Waterstof: kans op dalende werkgelegenheid Groningse gasindustrie op te vangen”

Zie katern, Stec-notitie, bijlage blz. 9.

Hiermee veronderstelt u dat werknemers uit de teruglopende gasindustrie ingezet kunnen worden in nieuwe banen in de Oostpolder. Of die veronderstelling juist is, is onbekend.

5. In de ter visie gelegde stukken wordt geen duidelijkheid gegeven om hoeveel nieuwe banen het concreet gaat, welke kennis en vaardigheden vereist zijn voor het vervullen van die banen en hoe dit aansluit bij het bestaande aanbod van werknemers in de regio. Het is ook onduidelijk hoe werknemers die beschikbaar komen uit de teruglopende gasindustrie kunnen worden ingezet in (bijvoorbeeld) de productie van groene waterstof over 10 jaar of later. Er is niet onderzocht of werknemers die nu in Groningen wonen en werkzaam zijn in de gasindustrie, bereid en in staat zijn om in de (nieuwe) industrie in de Oostpolder te gaan werken en zich daarvoor te laten (om)scholen.
6. Naar aanleiding van vragen tijdens een informatieavond op 20 juni 2023 over het aantal werkplekken dat provincie en gemeente voor ogen heeft bij de ontwikkeling van de Oostpolder heeft de verantwoordelijke gedeputeerde de volgende cijfers aangereikt:

	aantal hectare	aantal arbeidsplaatsen
Batterijfabriek	75	1.500
Waterstoffabriek	60	300
Datacenter	84	300
Automotive	180	11.000
	399	13.100

7. Daarbij heeft de gedeputeerde ook aangegeven dat de kans op vestiging van Automotive inmiddels gering is. Dit betekent dat 80% van de verwachte werkgelegenheid (11.000 van de 13.100 arbeidsplaatsen) vermoedelijk niet wordt gerealiseerd. Voor een batterijfabriek staat ook allerm minst vast dat de Oostpolder een concurrerende locatie zou zijn. De Stec-notitie wijst zelfs op het tegendeel (zie hierna bij punt 17). Als ook de batterijfabriek niet doorgaat, resteert een werkgelegenheidstoename van 5% van het totaal aantal beoogde arbeidsplaatsen (600 van 13.100). Hiervoor is een oppervlakte nodig van 144 hectare. Gezien deze onzekerheden staat wel vast dat op dit moment geen verantwoorde beslissing over de ontwikkeling in de Oostpolder van 400 hectare industrieterrein kan worden genomen.
8. Volgens de Stec-notitie is het aantrekken van voldoende geschoold personeel een risico vanwege de perifere ligging van de Oostpolder (Stec-notitie, bijlage blz. 6). Stec erkent hiermee dat de arbeidsbehoefte van grootschalige bedrijven niet aansluit op het beschikbare potentieel. Daardoor bestaat volgens Stec het risico dat bedrijven zich niet in de Oostpolder willen vestigen.
9. Als grootschalige bedrijven zich desondanks wel in de Oostpolder zouden willen vestigen, hoe kunnen deze bedrijven dan voorzien in voldoende geschoolde en betaalbare arbeidskrachten? Er zal dan gerekend moeten worden met de instroom van medewerkers van elders uit Europa of van buiten Europa. Het staat deze hoofdzakelijk buitenlandse bedrijven vrij om ervoor te kiezen medewerkers van elders te laten overkomen die tegen de laagste kosten bereid zijn om in de nieuwe fabrieken te werken.

Dat het om buitenlandse bedrijven gaat valt af te leiden uit de vermelding van bedrijven op het kaartje in *figuur 3: grootschalige bedrijven in Europa* van de bijlage (blz. 13) van de Stec-notitie. De grootste bedrijven die hierop staan vermeld (> 30 GWh) zijn CATL (China), Tesla (VS), Northvolt (Zweden), Freyr (Noorwegen), BYD (China), Volkswagen (Duitsland), Italtel (Italië), ProLogium (Taiwan) en SK Innovation (Zuid-Korea).

10. Van buiten komende werknemers die permanent in de provincie gaan wonen zullen, zeker als het gaat om gezinnen met schoolgaande kinderen en werkende partners, eerder kiezen voor een woning op een plek waar al veel voorzieningen zijn (zoals Groningen-stad) dan voor een woning in de directe omgeving van het Eemshaven-gebied. Bovendien zijn in de omgeving van het Eemshaven-gebied weinig woningen beschikbaar. Weliswaar staan diverse woningen hier als leegstaand geadministreerd (Landelijke monitor leegstand, CBS), maar het is bekend dat in werkelijkheid veel van deze woningen worden verhuurd aan tijdelijke arbeidskrachten en dus niet beschikbaar zijn. Het aantal woningen dat wel beschikbaar is op de huizenmarkt, is beperkt. De komst van werknemers van elders in de omgeving van het Eemshaven-gebied, zal leiden tot toenemende druk op de huizenmarkt en daardoor tot hogere prijzen. De impact van dit alles op de leefbaarheid van de dorpen en de lokale bevolking is in de plannen onvoldoende onderzocht.
11. Kortom, uw stelling dat werkgelegenheid leidt tot versterking van de leefbaarheid van de directe omgeving van de Oostpolder of de provincie, is ongefundeerd:
  - volgens de Stec-notitie is het aantrekken van voldoende geschoold personeel een risico vanwege de perifere ligging. Dit risico houdt in dat de Oostpolder onvoldoende aantrekkelijk is voor grootschalige bedrijven om zich hier te vestigen. In dat geval is van nieuwe werkgelegenheid geen sprake.
  - voor het geval een grootschalig bedrijf zich wel zou willen vestigen in de Oostpolder, is onbekend wat de effecten daarvan zijn op de arbeidsmarkt en wat de effecten zijn van de huisvesting en het vervoer van medewerkers op de omgeving. U heeft dit niet onderzocht. Het is onbekend waar werknemers vandaan zullen komen (wel/niet van buiten Groningen of Nederland), waar deze kunnen gaan wonen en wat de gevolgen hiervan zijn voor de lokale huizenmarkt en het sociale klimaat in de omgeving. Ook is onbekend of nieuwe banen in de Oostpolder kunnen worden ingevuld met vrijkomende werknemers uit de gasindustrie. U heeft ook nagelaten om te onderzoeken of er andere, effectievere mogelijkheden zijn om werkgelegenheid te creëren die aansluit bij hetgeen de regio te bieden heeft

Grootschalige waterstofproductie

12. Volgens de Stec-notitie zal vooral de waterstofindustrie zorgen voor werkgelegenheid (zie hiervoor bij punt 4). U verwacht zelf dat een waterstoffabriek 300 arbeidsplaatsen zal opleveren (zie hiervoor bij punt 6). Voor waterstoffabrieken is het echter de vraag of deze zich zullen gaan vestigen in de Oostpolder. Als vestiging van deze fabrieken in de Oostpolder zal achterblijven of uitblijven, vervalt in zoverre ook het argument van de daarbij behorende werkgelegenheid.

13. Voor investeringen in een waterstoffabriek is het nodig dat er vanaf de start voor een periode van meerdere decennia een gegarandeerde afzet van het eindproduct is. Daarom ligt het voor de hand dat de eerste groene waterstoffabrieken in Nederland zullen worden gebouwd nabij de installaties die nu al 'grijze' waterstof gebruiken. Dergelijke installaties bevinden zich in of nabij Rotterdam, Antwerpen, IJmuiden, Terneuzen, Geleen en, op kleinere schaal, in Delfzijl. Een waterstoffabriek in de Oostpolder is afhankelijk van (overschot aan) groene stroom en nog niet bestaande pijpleidingen voor de afvoer van het product. Zowel het overschot aan groene stroom als de gegarandeerde afzet zijn dermate onzeker dat niet kan worden gesproken van het nut, laat staan de noodzaak, om in de Oostpolder ruimte te maken voor een waterstoffabriek. Pas als er enige zekerheid is over de noodzakelijke randvoorwaarden zou het reserveren van ruimte voor een waterstoffabriek in de Oostpolder aan de orde kunnen zijn. Op dit moment is dat volstrekt onduidelijk en er is er dus ook geen nut, laat staan noodzaak, om al terreinen daarvoor te reserveren en in te richten.
14. Voor de middellange termijn moet daarnaast ook rekening worden gehouden met waterstofproductie op zee. Uit publicaties blijkt dat steeds meer de stap wordt gezet naar grootschalige waterstofproductie uit wind op zee.

Volgens informatie van TNO kan elektriciteit via elektrolyse van zeewater op zee worden omgezet in waterstof die vervolgens kan worden getransporteerd via bestaande gasleidingen. Transport van zulke waterstofmoleculen is volgens TNO een stuk goedkoper dan elektriciteit transporteren via elektriciteitskabels vanaf windparken op zee naar het land (zie: <https://www.tno.nl/nl/duurzaam/co2-neutrale-industrie/schone-waterstofproductie/groene-waterstof-zeewater/>).

In het rapport van Buck Consultants International (08-07-2020) is al op deze ontwikkeling gewezen. In de Stec-notitie is deze ontwikkeling niet benoemd. Dat is opmerkelijk omdat een dergelijke ontwikkeling van grote invloed is op de behoefte aan industrieterreinen voor waterstofproductie op land.

15. De conclusie is dat uw veronderstelling dat grootschalige waterstofindustrie zich zal vestigen in de Oostpolder, onvoldoende is onderbouwd. Er is sprake van een wens die voortkomt uit goede bedoelingen over energietransitie maar het ontbreekt aan geloofwaardige en degelijk onderbouwde scenario's die tot de conclusie leiden dat de Oostpolder hiervoor beschikbaar moet worden gesteld.

Batterijfabrieken

16. De toekomstige aanlanding van elektriciteit afkomstig van wind op zee in de Eemshaven biedt volgens de structuurvisie de mogelijkheid om elektriciteits-intensieve industrie te bedienen, zoals waterstof- en batterijfabrieken. Deze industrie wordt in de Stec-notitie ondergebracht in de categorie "kansrijk onder voorwaarden" (Stec-notitie, bijlage blz. 6).
17. Ook bij de komst van batterijfabrieken vallen kritische kanttekeningen te maken. De Stec-notitie noemt twee bedreigingen voor de komst van batterijfabrieken:

- Het aantrekken van voldoende geschoold personeel kan een risico vormen door de relatief perifere ligging van de Oostpolder.
- In Nederland zijn minder subsidies beschikbaar voor batterijfabrieken dan in andere Europese landen, zoals Duitsland en Frankrijk.

Wat betreft de subsidies: Hongarije staat in de Stec-notitie ten onrechte niet genoemd. Hongarije wil het centrum worden voor de productie van lithiumbatterijen in de Europese Unie (EU). Dit blijkt uit een artikel uit de Volkskrant van 12 juni 2023 (zie bijlage):

“Voor 2030 moeten in het land meer dan twintig batterijenfabrieken verrijzen, twee staan er al.” Volgens dit artikel begint later dit jaar (2023) de bouw van een fabriek van 7,3 miljard euro naast Debrecen, de grootste van zijn soort in de EU, met een capaciteit van 100 GWh. Deze batterijenfabriek staat ook vermeld in figuur 3 in de bijlage bij de Stec-notitie (blz. 13): CATL, 2025 Debrecen, 100 GWh.

18. Naast de door Stec zelf al genoemde kanttekeningen, is de vraag gerechtvaardigd of uit milieuoogpunt de nadelen van batterij-industrie in de Oostpolder opwegen tegen de voordelen. Het artikel in de Volkskrant maakt melding van vervuiling van grondwater en van het extreme waterverbruik van een batterijenfabriek.
19. Verder blijkt uit het artikel dat de vestiging van de bestaande batterijfabriek in het Hongaarse Göd (Samsung, 2,5-15 GWh, zie figuur 3 in de bijlage bij de Stec-notitie) niet heeft geleid tot het aannemen van werknemers uit de eigen regio, maar tot de komst van arbeidsmigranten. Dit is opmerkelijk aangezien werknemers uit Hongarije naar Nederland komen voor betere arbeidsvoorwaarden. De provincie en gemeente moeten zich afvragen of het nuttig en noodzakelijk is de Oostpolder te bestemmen voor bedrijven die moeite hebben om aan de Hongaarse milieueisen te voldoen en die kennelijk niet aantrekkelijk zijn voor de regionale Hongaarse werknemers. Daarbij is het de vraag of de productie van batterijen gezien de grote concurrentie op de wereldmarkt, leidt tot meer welvaart in Groningen en voor de Groningers. Het is te verwachten dat vanwege de arbeidskosten werknemers van elders worden aangetrokken, terwijl een beperkt aantal hoogwaardige functies door ervaren mensen vanuit het moederbedrijf (China, India, USA) zullen worden ingevuld.
20. De conclusie is dat ook uw veronderstelling dat grootschalige batterijfabrieken zich zullen vestigen in de Oostpolder, onvoldoende is onderbouwd. Bovendien zijn uit oogpunt van milieu en de kwaliteit van werkgelegenheid vraagtekens te plaatsen bij de wenselijkheid van vestiging van batterijfabrieken in de Oostpolder.

Hyperscale datacenters

21. Uit de stukken blijkt niet waarom u de vestiging van hyperscale datacenters in de Oostpolder wenselijk vindt. In 2022 heeft minister Hugo de Jonge voor het grondgebied van heel Nederland een voorbereidingsbesluit genomen op grond waarvan de realisering van hyperscale datacenters verboden is en niet mag worden vergund, met uitzondering van twee gebieden, te weten in de gemeente Hollands Kroon (Noord-Holland) en het

grondgebied van de voormalige gemeente Eemsmond waarin de Oostpolder ligt. Van rijkswege is het dus niet verboden om een hyperscale datacenter in de Oostpolder te realiseren. De vraag is echter: waarom zou de provincie dit willen? Op deze vraag geven de stukken geen antwoord.

22. Hyperscale datacenters verbruiken extreem veel stroom. Waarom zou u de duurzaam opgewekte stroom willen laten verbruiken door onnodige en door de bevolking ongewenste hyperscale datacenters? De provincie wil dat in 2030 de fossiele capaciteit is afgebouwd. De groene energie zal voor bestaande bedrijven en woningen hard nodig zijn om de gewenste energietransitie te kunnen realiseren. Onder deze omstandigheden is het niet logisch om grote stroomverbruikers uit te nodigen zich in de Oostpolder te vestigen.
23. Hyperscale datacenters verbruiken bovendien veel koelwater. Dit blijkt uit het Deelrapport Water bij het MER.

Watergebruik: In ieder geval Hyperscale datacenters hebben grote koelbehoefte (zie huidige datacenter Google in Eemshaven Zuidoost).

MER, Deelrapport Water, blz. 12/47

Ook in het nieuws is meermalen naar voren gekomen dat het waterverbruik van datacenters uitzonderlijk hoog is.

Datacenters in Noord-Holland gebruiken zoveel water om de apparatuur te koelen, dat er mogelijk een tekort aan drinkwater voor huishoudens kan ontstaan. Dat blijkt volgens De Telegraaf uit interne stukken van de provincie Noord-Holland. Aan het koelwater worden daarnaast onbekende chemicaliën toegevoegd die in het milieu belanden.

Bron: NOS Nieuws, vrijdag 19 maart 2021, 10:21 • Aangepast vrijdag 19 maart 2021, 13:49
"Datacenters in Noord-Holland kunnen leiden tot drinkwatertekort"

24. Los van de onwenselijkheid om een hyperscale datacenter toe te staan, is het niet noodzakelijk om hiervoor de Oostpolder te transformeren naar industrieterrein. Er is elders ruimte beschikbaar. Cliënte wijst er opnieuw op dat een –voor een datacenter geschikt – terrein van 57 hectare in Eemshaven Zuidoost in november 2020 door de provincie Groningen (Groningen Seaports) is verkocht aan Google. Plannen om dit terrein te benutten, voor datacenters of iets anders, zijn nog niet bekend. Hierop zou een datacenter gevestigd kunnen worden. Cliënte heeft dit ook aangevoerd in de zienswijze van 2022, maar u heeft hierop niet gereageerd.

Automotive-industrie

25. In de ontwerp-structuurvisie vermeldt u dat de Oostpolder minder geschikt is gebleken voor de vestiging van bedrijven uit de automotive-industrie (blz. 12/54, noot 4):

Uit een nadere studie van Stec groep (2023) is gebleken dat de vestiging van bedrijven uit de automotive industrie in de Oostpolder minder geschikt is door de perifere ligging van de Oostpolder ten opzichte van technisch geschoold personeel, toeleveranciers en afnemers.

Deze sector wordt derhalve niet meegenomen in het profiel voor de Oostpolder.

26. Het MER vermeldt dat automotive één van de vier bedrijfstypen is die volgens het Koersdocument in de Oostpolder worden toegestaan (MER, blz. 14/172):

Voor wat betreft de toegestane bedrijfstypen op de Oostpolder wordt aangesloten op de bedrijfst categorieën die in het Koersdocument zijn opgenomen, namelijk:

- 1 Automotive;*
- 2 batterijen;*
- 3 hyperscale datacenters;*
- 4 groene energie.*

27. Het MER vermeldt op blz. 16/172 dat de vestiging van een autofabriek op dit moment niet direct wordt verwacht. Niettemin bevat het MER een "Gevoeligheidsanalyse ontwikkeling met automotive" (paragraaf 17.4). Volgens deze paragraaf heeft de vestiging van een groot automotive-bedrijf in de Oostpolder ingrijpende gevolgen: de verkeersgeneratie van het plangebied zal bijna verdubbelen, de N46 (provinciale weg Groningen - Eemshaven) bij Bedum moet worden verdubbeld, het traject N33-midden (bij Appingedam) moet worden verdubbeld, een upgrade van het traject N33-noord is nodig, en voor wat betreft de N363 (provinciale weg van Winsum via o.a. Warffum, Uithuizen, Roodeschool naar Spijk) zal de leefbaarheid en verkeersveiligheid in de dorpen waar deze weg doorheen leidt, verder onder druk komen te staan.

Indien in de Oostpolder een groot automotive-bedrijf (productie/assemblage) wordt gevestigd, kan de verkeersgeneratie van het plangebied toenemen van maximaal 13.000 naar ongeveer 25.000 ritten per dag. Dit betekent bijna een verdubbeling van de verkeersgeneratie. Het effect op het gebruik van het lokale wegennet is in afbeelding 17.1 opgenomen.

(...)

Voor zowel de verkeersafwikkeling als de leefbaarheid/verkeersveiligheid worden de effecten voor het wegverkeer negatiever. Op de Eemshavenweg (N46) zal de capaciteit ter hoogte van Bedum worden overschreden, waardoor het nodig is om dit traject eerder verdubbelen. Dit geldt eveneens voor het traject N33-midden. Tevens is een upgrade nodig van het traject N33-noord, omdat anders de verkeersveiligheid te veel onder druk komt te staan. Met andere woorden: de ontwikkeling van het plangebied met automotive leidt tot noodzakelijke ingrepen op hoofdwegennet. Daarnaast wordt verwacht dat de leefbaarheid en verkeersveiligheid op de komtraverses van de N363 meer onder druk komen te staan. De verkeersintensiteit zal dan op deze traverses met circa 40 % toenemen.

(MER, blz. 98-99/172)

28. Naast deze ingrijpende gevolgen op het hoofdwegennet in de provincie, hebben de extra verkeersstromen nadelige effecten op het gebied van geluid, natuur (stikstofdepositie) en gezondheid (luchtkwaliteit). Deze effecten zijn in het MER niet onderzocht. Deze niet-onderzochte effecten zijn niet te onderschatten.

De effecten van deze extra verkeersstromen in deze gevoeligheidsanalyse zijn niet bepaald voor de andere verkeersgerelateerde thema's, zoals geluid, stikstofdepositie en natuur. Als de vestiging van een groot automotive-bedrijf mogelijk moet zijn binnen de ontwikkeling van het bedrijventerrein Oostpolder, zal dit in het projectMER nog onderzocht moeten worden. De milieueffecten zijn dan groter voor verkeer, geluid, externe veiligheid, natuur (vanwege extra stikstofuitstoot), luchtkwaliteit en gezondheid. Kwalitatief kan over deze milieueffecten worden gesteld: de totale verkeersproductie stijgt van 12.000 mvt/etmaal naar circa 25.000 mvt/etmaal, met meer emissie van geluid, stikstof, NOx en fijnstof tot gevolg. De geluidsbelasting op de gevels neemt daardoor verder toe, evenals de risico's voor stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Ook zijn er grotere effecten op de luchtkwaliteit en de gezondheid te verwachten.

MER, blz. 99/172

29. In de ontwerp-structuurvisie neemt u geen helder standpunt in over automotive. Enerzijds stelt u dat uit onderzoek is gebleken dat de Oostpolder minder aantrekkelijk is voor automotive. Om die reden zijn in het MER de (vele en ingrijpende) milieueffecten van de automotive niet nader onderzocht. Anderzijds lijkt u de mogelijkheid open te willen houden om, als de mogelijkheid zich voordoet, hier toch een autofabriek te vestigen:

Automotive

De vestiging van een autofabriek wordt op dit moment niet direct verwacht. De provincie en gemeente willen echter wel ruimte bieden om een autofabriek te accommoderen als de kans zich voordoet. Ook dit is namelijk elektriciteitsintensieve industrie die veel toegevoegde waarde en arbeidsplaatsen met zich meebrengt.

MER, blz. 16/172

30. Cliënte verzoekt u om een duidelijk standpunt in te nemen: wilt u wel of geen automotive toelaten in de Oostpolder. Indien u automotive wel wilt toelaten in de Oostpolder, dan dienen alle milieugevolgen daarvan te worden onderzocht. Dat is nu niet gedaan. Het MER schiet tekort. De effecten van de extra verkeersstromen op de thema's geluid, natuur (stikstofdepositie), gezondheid (luchtkwaliteit) en veiligheid zijn niet nader onderzocht.
31. Gelet op het feit dat de vestiging van automotive volgens het MER "op dit moment niet direct" wordt verwacht en gelet op de ingrijpende verkeers- en milieueffecten van automotive verzoekt cliënte u om – voor het geval u zou overgaan tot vaststelling van de structuurvisie – hierin expliciet op te nemen dat automotive niet toelaatbaar is in de Oostpolder.
32. In dit verband wijst cliënte erop dat elders in Nederland al een vestigingsplek beschikbaar komt voor een autofabriek: de bestaande autofabriek van VDL NedCar in Born (Limburg). Deze komt volgend jaar beschikbaar. In maart 2024 loopt het contract van die fabriek met BMW af. Voor zover uit de media bekend is nog geen nieuwe grote klant voor de fabriek gevonden.

VDL Nedcar produceert nu nog een serie Mini's, maar het contract met BMW loopt in maart volgend jaar af. Er is nog geen nieuwe klant gevonden, waardoor het grootste deel van zo'n 4000 banen op de tocht staat.

Bron: NOS Nieuws, maandag 8 mei 2023, 06:24 "Werknemers VDL Nedcar leggen opnieuw werk neer"

33. Na het vervallen van automotive resteren nog drie toegelaten bedrijfstypen: waterstof, batterijen en datacenters. Voor die drie categorieën zou de Oostpolder dan moeten worden ontwikkeld naar industrieterrein. Van die drie zijn de komst van waterstof en batterijen onzeker en de komst van datacenters ongewenst en onnodig.
34. Aangezien bijna 50% van het oppervlak van de Oostpolder en bijna 85% van de werkgelegenheid samenhangt met automotive, waarvan u de komst onwaarschijnlijk acht, is een fundamentele herziening van de plannen nu al noodzakelijk.

Aanlanding elektriciteit van zee

35. De ontwerp structuurvisie gaat ervan uit dat vanaf 2031 minimaal 4,7 GW elektriciteit aan land komt, afkomstig van grootschalige windparken in de Noordzee (zie structuurvisie, blz. 19, noot 7), en later mogelijk nog meer. Om de elektriciteit van zee aan te sluiten op het bestaande net op land, is energie infrastructuur nodig, zoals converterstations en nieuwe hoogspanningsstations. Voor deze energie infrastructuur zou volgens TenneT 40 of 50 hectare oppervlakte nodig zijn.
36. Of deze infrastructuur in de Oostpolder moet komen, staat echter nog niet vast. Uit de Stec-notitie blijkt dat TenneT en de provincie momenteel bezig zijn met onderzoek van *"een aantal locaties op mate van geschiktheid en wenselijkheid. Plaatsing van energie infrastructuur op de Oostpolder is één van de opties."* (Stec-notitie, bijlage blz. 7). Er zijn blijkbaar andere locaties in beeld. Zolang de uitkomst van dit onderzoek niet vaststaat, is het voorbarig om ervan uit te gaan dat de Oostpolder de meest geschikte en wenselijke locatie is voor de energie infrastructuur.
37. Ook is niet duidelijk hoe na de voorgenomen sluiting van de RWE-centrale in 2030 kan worden gegarandeerd dat er voldoende (duurzame) elektriciteit beschikbaar zal zijn voor een constante levering aan grootverbruikers in de Oostpolder.

Water

38. Volgens de ontwerp structuurvisie (blz. 19) worden de effecten op zowel waterkwantiteit als waterkwaliteit negatief beoordeeld. Aan deze negatieve beoordelingen gaat u te gemakkelijk voorbij.
39. Volgens het MER-Deelrapport Water hebben in ieder geval hyperscale datacenters grote behoefte aan koelwater (zie hiervoor bij punt 18). Hoe groter het datacenter, des te meer water benodigd is. Naast datacenters kunnen ook andere bedrijven behoefte hebben aan

water voor koeling of als proceswater. Uit het hiervoor vermelde artikel uit de Volkskrant (zie hiervoor bij punt 23) blijkt dat ook een batterijenfabriek een hoog waterverbruik kent. Dit geeft reden tot zorg.

Nieuwe bedrijven in de Oostpolder kunnen ook wateraanvoer nodig hebben voor koeling. Naar verwachting zal dit zoet water zijn.
MER, Deelrapport Water, blz. 24/47

40. In het MER-Deelrapport Water wordt opgemerkt dat “grote hoeveelheden zoet water” niet voorhanden zijn in het plangebied. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat niet bekend is wat de watervraag zal zijn en dat om die reden verder niet naar milieueffecten van wateronttrekking is gekeken.

Grote hoeveelheden zoet water voor gebruik als koelwater of proceswater zijn rondom het plangebied niet voorhanden, en zullen vermoedelijk van grotere afstand moeten worden aangevoerd (omgeving Eemskanaal). In vervolgfases zal moeten blijken wat de watervraag precies is, en welke bron hiervoor gebruikt kan worden. Op dat moment kan verder naar milieueffecten van de wateronttrekking worden gekeken.

Resumerend: door een verwachte (maar nog niet bekende) extra vraag naar koel- of proceswater wordt dit beoordeeld als een negatief effect (-).

MER, Deelrapport Water, blz. 24/47

41. De conclusie is dat grootschalige bedrijven een grote watervraag zullen hebben terwijl grote hoeveelheden zoet water niet voorhanden zijn. Water wordt steeds meer een schaars goed. De effecten van de vestiging van de grootschalige bedrijven op zowel waterkwantiteit als waterkwaliteit (vervuiling) zijn onvoldoende onderzocht.
42. Verder zij erop gewezen dat in de stukken geen verband wordt gelegd met het Regionale Waterplan. Op grond van de Waterwet leggen provinciale staten in een of meer regionale waterplannen de hoofdlijnen vast van het in de provincie te voeren waterbeleid. Uw plannen voor de vestiging van grootverbruikers van water in de Oostpolder hebben grote invloed op het te voeren waterbeleid.

Stikstofdepositie

43. De gebiedsontwikkeling van de Oostpolder zal leiden tot stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Deze depositie wordt veroorzaakt door (zie ook MER, blz. 56):
- de aanleg/bouw van het bedrijventerrein en de groen-blaauwe zone: *aanlegfase*.
  - het in bedrijf zijn van bedrijven en inrichtingen: *gebruiksfase industrie*.
  - verkeer dat gegenereerd wordt door het bedrijventerrein en de groen-blaauwe zone: *gebruiksfase verkeer*.
44. In het MER is uitsluitend de stikstofdepositie in de *gebruiksfase verkeer* berekend. De stikstofdepositie in de aanlegfase en gebruiksfase industrie is ten onrechte buiten beschouwing gelaten. Hierdoor ontstaat een onvolledig en daardoor onjuist beeld van de haalbaarheid van de gebiedsontwikkeling. Uw college is nota bene bevoegd gezag voor de

Wet natuurbescherming, waar ook de beoordeling van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden onder valt.

45. Voor de *aanlegfase* zijn volgens het MER geen stikstofdepositieberekeningen uitgevoerd “omdat nog te weinig informatie beschikbaar is over de aanleg” (MER blz. 56). Dat nog geen concrete informatie beschikbaar is, is duidelijk. Maar ook is duidelijk dat in de aanlegfase onvermijdelijk sprake zal zijn van uitstoot (NOx) die tot stikstofdepositie zal leiden. Het buiten beschouwing van deze stikstofdepositie is niet realistisch. Temeer nu het hier niet gaat om de ontwikkeling van een enkel perceel, maar van een gebied van 600 hectare. De transformatie van dit gebied in bedrijventerrein en een groenblauwe zone gaat gepaard met uitzonderlijk veel en intensief werkverkeer en grondverzet over een lange periode. Van de stikstofdepositie die hierdoor wordt veroorzaakt zal op zijn minst een aannemelijke schatting dienen te worden gemaakt.
46. Als bijkomende reden voor het achterwege laten van de stikstofdepositie in de aanlegfase noemt het MER (blz. 56): *“Daarnaast leiden de tijdelijke effecten van de aanlegfase niet tot zodanige andere effecten, dat er een andere afweging ontstaat voor de locatiealternatieven”*. Anders gezegd: het maakt voor de stikstofdepositie weinig verschil of de aanleg plaats vindt in de Oostpolder of op een alternatieve locatie. Dit is geen reden om de stikstofdepositie buiten beschouwing te laten: immers op elke locatie zal sprake zijn van stikstofdepositie in de aanlegfase.
47. Voor de *gebruiksfase industrie* hoeft volgens het MER evenmin rekening te worden gehouden met stikstofdepositie, omdat uitgegaan wordt van een aardgasvrij industrieterrein. Daarmee zou het industrieterrein emissieloos qua stikstof zijn (MER blz. 56 en Deelrapport stikstofdepositie blz. 16). Dit is nieuw: in de ontwerp structuurvisie vermeldt u niet dat aan bedrijven die zich in de Oostpolder willen vestigen de voorwaarde zal worden gesteld dat zij emissieloos qua stikstof zijn.
48. Ik verzoek u hierover duidelijkheid te geven: stelt u aan bedrijven die zich in de Oostpolder gaan vestigen de voorwaarde dat deze emissieloos qua stikstof zijn? Hier dringt zich ook een vervolgvraag op: heeft u onderzocht of en in hoeverre deze voorwaarde invloed heeft op de bereidheid van bedrijven om zich hier fossielvrij te vestigen? Indien u deze voorwaarde niet expliciet zult stellen, dan valt niet uit te sluiten dat ook fossiele bedrijven zich zullen vestigen in de Oostpolder en heeft u ten onrechte geen rekening gehouden met stikstofdepositie in de gebruiksfase industrie.
49. Ten slotte wordt hier herhaald dat in het geval ook automotive wordt gevestigd in de Oostpolder, de verkeersgeneratie bijna zal verdubbelen waardoor de stikstofdepositie aanzienlijk zal toenemen. De stikstofdepositie die hierdoor wordt veroorzaakt is niet onderzocht (zie hiervoor bij punt 28).

Nut en noodzaak natuur ontbreekt

50. Het nut en de noodzaak van een groenblauw raamwerk en infrastructuur ter grootte van maar liefst 200 hectare (1/3 deel van de Oostpolder) is niet is onderbouwd. Het zonder

gegronde reden wegbestemmen van uitstekende landbouwgrond voor natuurdoeleinden is in strijd met een goede ruimtelijke ordening en met de eisen die de Omgevingswet stelt aan een fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

51. Hoofdstuk 5 van de ontwerp structuurvisie bevat een landschapsvisie, maar een deugdelijke onderbouwing waarom maar liefst 1/3 deel van de Oostpolder benodigd is voor een groenblauwe zone, ontbreekt.

Bufferzone over landbouwgrond van cliënte

52. Aan de zuidzijde van het plangebied, langs de Dijkweg, is een groene bufferzone voorzien. Omdat de landbouwgrond van cliënte doorloopt tot aan de Dijkweg, valt de bufferzone ook over haar grond. Niet duidelijk is waarom de bufferzone zo breed moet zijn. Op de inrichtingskaart (ontwerp structuurvisie, blz. 49/54) is bovendien te zien dat ter plaatse van de grond van cliënte de bufferzone breder is dan op de meeste andere plekken. Als er al (goede) redenen zouden zijn voor een zo brede bufferzone, dan dient u aan te geven waarom de bestaande agrarische bestemming in deze zone niet behouden kan blijven. Er is geen noodzaak om de agrarische bestemming te wijzigen in een bestemming natuur.
53. Feitelijk fungeert op dit moment de hele Oostpolder als een agrarische bufferzone tussen de Dijkweg en het industrieterrein Eemshaven. Deze agrarische bufferzone doet recht aan de landschappelijke openheid van het gebied. In de ontwerp structuurvisie wordt het industrieterrein zuidwaarts uitgebreid richting de Dijkweg, waardoor de bufferzone (nu de gehele Oostpolder) wordt versmald tot alleen de zuidelijke strook van de Oostpolder langs de Dijkweg. Niet valt in te zien waarom deze bufferstrook niet agrarisch kan blijven, maar nu zou moeten worden ingericht als groene zone. Een goede onderbouwing hiervoor ontbreekt.

Samenvattend

De onderbouwing van de ontwerp structuurvisie schiet op veel punten tekort. Het nut en de noodzaak van de transformatie van de Oostpolder naar industrieterrein zijn niet aangetoond. Hoe de doelen van provincie en gemeente met deze transformatie worden bereikt is niet duidelijk. Ook het nut en de noodzaak van de transformatie van landbouwgrond naar groenblauwe zone langs de Dijkweg zijn niet aangetoond. De stukken die er nu liggen bieden onvoldoende basis en zekerheid om te kunnen besluiten tot een succesvolle transformatie van de Oostpolder.

Wat wel zeker is, is dat uw plannen leiden tot de definitieve vernietiging van een van de beste landbouwgebieden van Nederland. U brengt hiermee het voortbestaan van het al generaties lang bestaande agrarisch bedrijf van cliënte aan het wankelen, en de leefbaarheid in de omgeving zet u zwaar onder druk.

Namens cliënte verzoek ik u met de plannen te stoppen. Ik verzoek u deze niet verder te ontwikkelen en de structuurvisie niet ter vaststelling voor te leggen aan Provinciale Staten.

Met vriendelijke groet,

Bijlage: artikel Volkskrant 12 juni 2023

Reportage

Een Chinese batterijenfabriek? Nee bedankt, zeggen deze Hongaren

President Viktor Orbán wil van Hongarije een topperproducent van elektrische-autobatterijen maken. Maar het plaatsje Mikepércs verzet zich fel tegen de komst van een Chinese batterijenfabriek. ‘Dit is een verbond tussen China en de Duitse auto-industrie.’

Arnout le Clercq 12 juni 2023, 05:00

Éva Kozma en Enikő Pásztor (rechts) bij het bouwterrein. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Éva Kozma en Enikő Pásztor (rechts) bij het bouwterrein. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Graafwagens rijden af en aan op het terrein waar de grootste fabriek voor autobatterijen in de Europese Unie moet verschijnen. Opnieuw gaat een graafarm de grond in. ‘De hele bodem is hier al weggehaald’, klaagt omwonende Éva Kozma (47). ‘Zestig centimeter vruchtbare landbouwgrond.’ Voor haar ligt een bouwput van meerdere hectares vol bedrijvigheid. Enikő Pásztor (65) legt net uit hoe hun stukje Hongarije aan het veranderen is, als een vrachtwagen zijn lading in een beek loost. ‘God weet wat daar gedumpt wordt.’

Dit is nog maar het begin. Premier Viktor Orbán heeft grootse plannen: Hongarije moet het centrum voor de productie van lithiumbatterijen in de Europese Unie worden. De EU wil vanaf 2035 auto’s met verbrandingsmotoren uitbannen. Orbán ziet een kans in de groeiende behoefte aan batterijen voor elektrische auto’s. Voor 2030 moeten in het land meer dan twintig batterijenfabrieken verrijzen, twee staan er al.

Later dit jaar begint de bouw van het vlaggeschip van de Hongaarse ambities: een fabriek van 7,3 miljard euro naast de oostelijke stad Debrecen, de grootste van zijn soort in de EU. Met een capaciteit van 100 Gigawattuur (GWh) kan ze een miljoen auto’s van batterijen voorzien. De afnemers zijn automerken als Mercedes-Benz (partner in de bouw van de fabriek), BMW en Volkswagen, die al in Hongarije zitten. Orbán schiep afgelopen jaren een gunstig klimaat voor autofabrikanten. De industrie is goed voor een vijfde van de Hongaarse export.

De plek bij Debrecen waar de grootste fabriek voor autobatterijen in de EU moet komen. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

De plek bij Debrecen waar de grootste fabriek voor autobatterijen in de EU moet komen. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Hongarije bouwt de batterijenfabriek niet zelf. Het land nodigt daarvoor het Chinese bedrijf CATL uit, de grootste producent van lithiumbatterijen ter wereld. China ontpopte zich afgelopen jaren tot marktleider op het gebied van batterijen voor elektrische auto’s. China specialiseert zich in de verwerking van lithium tot eindproduct en verwierf een dominante plek in een industrie die van groot belang is voor de energietransitie.

Maar als het aan de omwonenden ligt, komt de fabriek er niet. Nog voordat de bouw begint, stuit Orbán op hardnekkige weerstand. Mikepércs (5.300 inwoners), pal naast de geplande fabriek, verzet zich als een Gallisch dorpje tegen de komst van CATL. Inwoners zijn bang voor milieuvervuiling, droogten en buitenlandse arbeidsmigranten. De Hongaarse regering noemt de bezwaren ‘fake news’. Tegenstanders zouden zich tegen ‘het nationaal belang van Hongarije’ keren.

Moeders

De ruime achtertuin van Enikő Pásztor vormt een schril contrast met de industriële woestenij naast haar woonplaats. Ze heeft haar eigen biologische tuin met bloemen en gewassen, in een kleine kas krioelen slakken. Iets verder staat een ambachtelijke waterput. 'Ik kom uit een lange traditie van burgers in Debrecen die met één been in de stad en het andere op het platteland staan', legt Pásztor uit. Twee jaar geleden verhuisde ze naar het landelijke Mikepércs.

De landelijke plannen van de regering vindt Pásztor 'absurd'. 'Twintig batterijenfabrieken in zo'n klein land. Waarom moeten wij alle batterijen maken voor elektrische auto's? Waarom moeten wij met milieuvervuiling zitten zodat de lucht op andere plekken in Europa schoner wordt?' Pásztor richtte samen met Eva Kozma een actiegroep op, 'de Moeders van Mikepércs'. Bij Pásztor thuis sommen de twee vrouwen geagiteerd hun bezwaren op.

Enikő Pásztor van de actiegroep de Moeders van Mikepércs. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Enikő Pásztor van de actiegroep de Moeders van Mikepércs. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

De uitstoot en het lawaai. De opoffering van vruchtbare grond voor een groot fabrieksterrein. De gevolgen voor het grondwater, in een regio die afgelopen zomer ook nog eens met verschroeiende droogte kampte. De Moeders grijpen hun bezwaren niet uit de lucht. Bij een bestaande batterijenfabriek in de stad Göd is vervuiling in het grondwater aangetroffen. Kort daarop verwijderden de autoriteiten de waterkwaliteitsmeter.

Het waterverbruik van een batterijenfabriek is groot, volgens de autoriteiten tussen de drie- en zesduizend kuub water per dag. Ondertussen wordt de capaciteit om water naar het fabrieksterrein te leiden, vergroot tot 40 duizend kuub per dag (de dagelijkse hoeveelheid drinkwater van het 200 duizend inwoners tellende Debrecen). Voor critici is dit een signaal dat de fabriek meer zal verbruiken. CATL zegt dat 70 procent van het water 'grijs water' is, gefilterd uit het riool.

Volgens bewoners is dit een rookgordijn, waarmee het bedrijf pas op de proppen kwam na protesten. Deskundigen mengen zich in de touwtrekkerij over het grondwater. Dat wordt hen niet in dank afgenomen. De directeur van het wateronderzoeksinstituut in Debrecen werd begin dit jaar uit zijn functie ontheven. Hij had in een publicatie aangetoond dat de fabriek meer water gebruikt dan CATL voorspiegelt en mogelijk milieuschade aanricht.

Bang voor China

Het verzet tegen de fabriek is niet zomaar een nimby (not in my backyard)-protest. Economen kraken de plannen van Orbán. De batterijenstrategie is luchtflitserie, stelt econoom Dora Györffy. De regering noemt de plannen een banenmotor en een noodzakelijke investering om de concurrentiepositie van het land te verbeteren. 'Maar het batterijenplan heeft geen toegevoegde waarde voor de Hongaarse economie', zegt Györffy in haar kamer van de Corvinus Universiteit in Boedapest. 'We komen alles tekort: energie, water, arbeidskrachten, innovatie. Het enige wat Hongarije kan bieden, is plek om de fabrieken te bouwen.'

Waarom volhardt de regering dan in haar plannen? 'Ze geloven dat de vraag naar batterijen toeneemt en dat wij dat moeten produceren. Het is megalomanie', zegt Györffy. 'Hongarije wil groot in iets zijn. En het land is zo gecentraliseerd dat als Orbán eenmaal iets in zijn hoofd heeft, het moet gebeuren.' De regering lokte CATL volgens Chinese staatsmedia met 800 miljoen euro aan belastingvoordelen en infrastructuur naar Hongarije, terwijl de economie er beroerd voor staat. Er is nog een argument, zegt Györffy. 'Geopolitiek. Dit is een verbond tussen China en de Duitse auto-industrie met Hongarije in het midden, profiterend van beide kanten.'

De Grote Kerk van Debrecen. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

De Grote Kerk van Debrecen. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Márton Tompos, parlementariër voor oppositiepartij Momentum, maakt zich hier grote zorgen om. 'Het is een geopolitieke troefkaart voor Orbán als hij onderhandelt met Brussel en Washington. Als hij zijn zin niet krijgt, gaat

hij naar de Chinezen.’ Orbán flirt al met China sinds 2014, toen hij met de zogenoemde ‘Oostelijke Opening’ de banden met het Aziatische land aanhaalde. Tompos is daar fel op tegen. Hongarije is straks nog afhankelijker van de grillen van Beijing. De Chinese industrie en geopolitieke belangen zijn niet te scheiden, zegt Tompos. ‘Het is een eenpartijstaat, niets is onafhankelijk van de partij.’

‘We hebben al busjes met Aziatische werknemers gezien’, zegt Enikő Pásztor bezorgd. ‘We zijn niet voorbereid op de komst van andere culturen.’ De fabriek is goed voor negenduizend arbeidsplaatsen, maar de regionale arbeidsmarkt kampt met krapte. In een reactie laat CATL weten vooral Hongaren te willen aannemen. Het bedrijf denkt dat Hongaren naar de regio zullen verhuizen. Voor gespecialiseerde functies heeft het bedrijf Chinese werknemers. Inwoners zijn er niet gerust op, gezien de komst van arbeidsmigranten bij de bestaande batterijenfabriek in Göd. Pásztor wijst naar de Hongaarse regering. ‘Zij zeggen al jaren dat er geen migranten naar Hongarije moeten komen. De overheid heeft deze zaadjes zelf geplant.’

Dierbare vriend

‘Hongarije is geen multiculturele samenleving’, voegt burgemeester Zoltán Timár toe, lid van regeringspartij Fidesz. En Mikepércs is te klein. ‘We hebben gewoon geen plek voor deze mensen.’ Wie zich in Hongarije verzet tegen de stoomwals van de regering, zoals de Moeders van Mikepércs, staat er doorgaans alleen voor: de lokale politiek schikt zich naar de landelijke partijlijn. Maar hier niet. Timár is uitgesproken tegenstander van de fabriek. Hij vindt het gevaarlijk. ‘In januari is in Frankrijk nog een warenhuis met lithiumbatterijen in brand gevlogen.’

Burgemeester Zoltán Timár Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Burgemeester Zoltán Timár Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Als Timár over straat loopt, groet iedereen hem. Hij is al meer dan twintig jaar burgemeester. In de kast van zijn kantoor prijkt een verjaardagskaart van Viktor Orbán. ‘Gefeliciteerd, mijn dierbare vriend’, staat er in gekalligrafeerde letters naast een portret van de premier. Niets bijzonders, vindt Timár. ‘Je hebt oog voor elkaar, als lid van dezelfde partij.’ Wat hij wel bijzonder vindt, én teleurstellend: hem is niets gevraagd. De fabriek verrijst weliswaar op land van de aangrenzende gemeente Debrecen, waar de burgemeester juist voorvechter is van de fabriek. Maar Timárs burgers zitten er het dichtst op.

De burgemeester is lang niet de enige die inspraak wil. Vorig jaar zomer werden de bouwplannen aangekondigd als een voldongen feit. Pas veel later, in januari, vonden twee inspraakavonden plaats. Die liepen uit op chaos. Boze bewoners buitelden over elkaar heen om luidkeels te klagen, de autoriteiten werden uitgemaakt voor rotte vis. De twee avonden maakten indruk: inmiddels is de wet rondom inspraakavonden aangepast zodat ze ook zonder publiek kunnen worden gehouden.

De woede van mondige middenklassers uit eigen kring is even wennen voor de regering. Normaal gesproken is de steun voor Fidesz in deze hoek van het land groot. Het idyllische Mikepércs, waar bewoners langs de sierlijke dorpskerk fietsen en ooievaars nesten in de elektriciteitspalen bouwen, is Hongarije zoals Fidesz het graag ziet: christelijk, met sterke traditionele wortels en grote families met jonge kinderen. ‘Jonge gezinnen uit de middenklasse trekken hierheen. Het geboortecijfer is hoog’, zegt burgemeester Timár.

Landverraders

‘Ze noemen ons huurlingen van Soros (de filantropische miljardair die al jaren een zondebok is in Hongarije, red.)’, zegt Pásztor. De regering raakt zenuwachtig van de protesten, de reactie is fel. Minister van Buitenlandse Zaken Péter Szijjártó suggereerde dat demonstranten buitenlandse belangen dienen om Hongarije te schaden. Staatsmedia pompen deze boodschap gretig rond. Op sociale media worden activisten als Kozma en Pásztor ‘landverraders’ genoemd. De behandeling die eerder andere tegenstanders van de Hongaarse regering ten deel viel, treft nu de Moeders van Mikepércs.

‘Opeens zijn wij de vijand’, zegt Pásztor. Schokkend, vinden beide vrouwen. ‘Ik kom uit een conservatieve en traditionele familie’, zegt Pásztor. ‘Ik steunde de regering. Maar nu niet meer.’ Ze hebben niets te verliezen – ze zijn bijvoorbeeld niet afhankelijk van werkgevers – en daarom vormen ze een bedreiging, denkt Kozma. ‘Niets zo gevaarlijk als vrouwen die voor zichzelf denken.’ Pásztor: ‘We zijn alleen bang voor de fabriek.’

De onvrede verspreidt zich naar Debrecen, een bastion van de regeringspartij. Hier voert gemeenteraadslid en voorzitter van het plaatselijke burgerforum Zsolt Gondola strijd tegen de fabriek. 'We horen al jaren van de regering: Hongaars land is niet te koop, we willen geen multinationals en er komen geen migranten', zegt hij in zijn kantoor. 'Nu verkopen ze ons land aan een multinational die hier buitenlanders naartoe haalt.' In mei kondigde de regering de bouw van een nieuwe, kleinere fabriek bij Debrecen aan.

Gemeenteraadslid Zsolt Gondola. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Gemeenteraadslid Zsolt Gondola. Beeld Akos Stiller voor de Volkskrant

Maar het landsbelang dan, zoals de regering beweert? 'Hongaarse belangen zijn wat Hongaren als hun belangen zien', zegt Gondola. 'Wij zijn Hongaren en we willen geen fabriek.' Landelijke oppositiepartijen proberen een referendum te organiseren over de fabriek, maar de Kiescommissie wijst dit steeds af. 'Een referendum gaat niet gebeuren', zegt Gondola. Hij heeft een andere strategie. 'Volgend jaar zijn er lokale verkiezingen. De fabriek wordt het belangrijkste thema. Dan zullen we zien hoeveel draagkracht er is onder de inwoners.' Uit verschillende peilingen blijkt dat tussen de 60 en 70 procent van de inwoners tegen is.

Dan moet de bouw van de fabriek wel worden uitgesteld. De voorbereidingen gaan onverbiddelijk door. 'Tot die tijd moeten we vertragen', zegt Gondola. Inwoners hebben met succes de milieuvergunningen van CATL aangeklaagd, binnenkort zal een rechter zich daarover buigen. De Moeders van Mikepércs volgen deze tactiek. 'En ondertussen lawaai maken', zegt Eva Kozma. 'We krijgen geen ruimte in de Hongaarse media, dus moeten we extra luid zijn. We hebben geen andere keus dan optimistisch zijn.' En anders? Pásztor denkt even na. 'Mijn halve familie woont al in het buitenland. Als die fabriek er komt gaat de andere helft ook'.

De burgemeester van Debrecen sloeg een interviewverzoek af, het Hongaarse ministerie van Buitenlandse Zaken en Handel reageert niet op vragen van de Volkskrant.

Postbus 718, 6800 AS Arnhem, Nederland

Aangetekend

Gedeputeerde Staten van Groningen

Postbus 610

9700 AP GRONINGEN

Nederland

CLASSIFICATIE

DATUM

UW REFERENTIE

ONZE REFERENTIE

BEHANDELD DOOR

TELEFOON DIRECT

E-MAIL

C1 - Publieke Informatie

11 juli 2023

NL.IMRO.9920.SVOostpolder-ON01

GFO-N-RE 23-0689

ruimtelijkeplannen@tennet.eu

BETREFT Zienswijze ontwerp structuurvisie en plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

Geachte heer, mevrouw,

Onlangs is bekend gemaakt dat bovengenoemde ontwerp structuurvisie en plan-MER ter inzage ligt. Van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen maakt TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) bij deze graag gebruik. Binnen de grenzen van het nu ter inzage liggende ontwerp structuurvisie bevindt zich de bovengrondse 380 kV hoogspanningsverbinding Vierverlaten – Eemshaven Oudeschip die in eigendom en beheer is van TenneT. TenneT is verder al geruime tijd met uw organisatie in goed en uitvoerig overleg om de duurzaamheidsdoelstellingen van het rijk en provincie in de regio Eemshaven en Oostpolder met elkaar te verbinden waarbij de Oostpolder cruciaal is.

Algemeen over TenneT

TenneT is bij de Elektriciteitswet 1998 (de "E-wet") aangewezen als beheerder van het landelijke hoogspanningsnet van 110 kV en hoger. Het landelijke hoogspanningsnet is door het ministerie van EZK als vitale infrastructuur aangeduid. TenneT is hiermee verantwoordelijk voor een ongestoorde werking van het landelijke hoogspanningsnet. De aanwezigheid van deze hoogspanningsverbindingen kunnen beperkingen opleveren voor het gebruik van de gronden. Om de veiligheid van personen en goederen te waarborgen gelden er bijvoorbeeld aan te houden veiligheidsafstanden. Bovendien is het van belang dat hoogspanningsverbindingen te allen tijde bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud, storingen en/of calamiteiten, ten behoeve van de leveringszekerheid en het zo efficiënt mogelijk gebruik kunnen maken van onze assets.

Verder is TenneT noodzakelijk voor de uitvoering van de energietransitie en zet zich als netbeheerder in om duurzame energie aan te sluiten tegen lage maatschappelijke kosten, met minimale impact op de omgeving.

In de kamerbrief van 25 april 2023 "Nij begun: op weg naar erkenning, herstel en perspectief" wordt door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (verder EZK) aangegeven dat het kabinet graag wil dat tenminste 33 procent van de nog aan te leggen capaciteit (elektrisch en waterstof) voor Wind op Zee zal aanlanden in de provincie Groningen. Een voorwaarde hierbij is wel dat er een goede ruimtelijke inpassing zal zijn van de toekomstige windparken op de Noordzee tot en met Eemshaven, betreffende de aansluiting op het bestaande hoogspanningsnet en toekomstige klanten in Eemshaven en Oostpolder. Deze ambitie

past bij de doelstellingen van Provincie Groningen zoals geformuleerd in de Klimaatagenda provincie Groningen 2030. TenneT als beheerder van het landelijke hoogspanningsnet wil uiteraard graag meewerken aan de realisatie van de ambities van Rijk en Provincie. De inpassing van de ontwikkelingen van TenneT is tevens essentieel en randvoorwaardelijk voor de verdere ontwikkeling van het gebied.

TenneT is momenteel betrokken als toekomstig initiatiefnemer en inhoudelijk deskundige bij het Programma Aansluiting Wind Op Zee (PAWOZ) Eemshaven en het programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (pVAWOZ). In deze programma's wordt door het Ministerie van EZK onderzocht hoeveel en op welke plaats energie van zee op land kan worden aangesloten. Eemshaven is hiervoor een belangrijke aansluitlocatie. Het tijdig behalen van de rijks- en provinciale doelstellingen middels de aansluiting van wind van zee op land heeft tot gevolg dat er op land stations gebouwd moeten worden en hoogspanningskabels moeten worden aangelegd. Hiervoor is ruimte noodzakelijk waarover we met elkaar in goed overleg reeds verschillende stappen hebben gemaakt.

TenneT heeft gezamenlijk met Provincie en Gemeente Het Hogeland een integrale verkenning uitgevoerd naar nieuwe stations die benodigd zijn voor de aansluitingen van de windparken op zee. Op 9 maart 2023 heeft een bestuurlijk overleg (Gemeente Het Hogeland, Provincie Groningen en TenneT) plaatsgevonden inzake "Verkenning van locaties voor TenneT-infrastructuur en hoogspanningsstations voor aansluiting windparken op zee". In dit bestuurlijk overleg is ingestemd met de onderzochte en voorgedragen voorkeurslocaties in de Eemshaven en de toekomstige Oostpolder. Voor de Oostpolder betreft dit de "oostelijke driehoek" (tussen de Grootte Tjariet, N33 en Dijkweg) waarop TenneT voornemens is een 380/110kV-station te realiseren en ruimte te reserveren voor een tweetal converterstations, allen uiteraard inclusief bijbehorende infrastructuur. Tenslotte is met elkaar besloten dat de ontwikkelingen van TenneT meegenomen worden in de voorliggende structuurvisie, plan-MER wat zal uitmonden in een Provinciaal Inpassingsplan.

Zienswijze

De "ontwerp structuurvisie" en "plan-MER" geeft ons, gezien het voorgaande, aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen en/of verzoeken.

Zienswijze 1: Oppervlak ontwikkelingen TenneT in Oostpolder

In de ontwerp structuurvisie op pagina 19 en in het "hoofdrapport PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder" op pagina 180 staat vermeld dat TenneT 40 à 50 ha benodigd heeft voor nieuwe hoogspanningsstations en -verbindingen in zowel de Eemshaven als Oostpolder. De genoemde 40 tot 50 ha is waarschijnlijk alleen al benodigd voor de gewenste ontwikkelingen (380 kV en 110 kV hoogspanningsstations, 2 converterstations en hoogspanningsverbindingen) van TenneT in de Oostpolder. TenneT verzoekt in de definitieve stukken de teksten over het benodigde oppervlakte aan te passen op de volgende wijze: "TenneT geeft aan hiervoor – naast enkele locaties in de Eemshaven – specifiek in de Oostpolder in de toekomst 40 tot 50 hectare netto oppervlakte nodig te hebben (excl. landschappelijke inpassing en kabeltracés)".

Zienswijze 2: Beschikbare capaciteit TenneT

In de ontwerp structuurvisie op pagina 19 en het hoofdrapport PlanMER op pagina 14 staat vermeld dat de Eemshaven is aangewezen als aanlandingslocatie voor groene stroom van windparken op zee. In de stukken staat vermeld dat hier op de lange termijn rekening wordt gehouden met totaal 12 GW. Bij TenneT is

niet bekend waar dit totaal vermogen op is gebaseerd. TenneT gaat in relatie tot PAWOZ-Eemshaven en pVAWOZ uit van het aansluiten van groene stroom van zee in Eemshaven van een maximum van 10,7 GW. Dit vermogen zal voor een groot deel ook binnen de regio afgenomen moeten worden.

Graag vernemen wij een onderbouwing van de opgenomen vermogens. Daarnaast heeft TenneT voor de aanlanding van groene stroom, de distributie van elektriciteit en de afname door bedrijven in haar plannen rekening gehouden met een totale capaciteit van 10,7 GW. Wanneer wordt gestreefd naar 12 GW, verzoekt TenneT in de definitieve structuurvisie meer ruimte beschikbaar te stellen om het benodigde hoogspanningsnet te kunnen realiseren.

Zienswijze 3: Kabels en leidingen

In de “landschapsvisie Oostpolder, ontwikkeling van Oostpolder tot bedrijventerrein” is op bladzijde 45 vermeld dat TenneT heeft verzocht rekening te houden met een reserveringsstrook ten behoeve van de aansluiting van de windmolenparken op zee. Omdat de benodigde ruimte nog niet bekend is, vraagt TenneT hier voldoende ruimte te reserveren voor de aanleg van meerdere ondergrondse hoogspanningsverbindingen. Een strook van circa 150 à 200 meter lijkt eerder benodigd te zijn dan de opgenomen strookbreedte van 100 meter in de landschapsvisie Oostpolder.

De benodigde ruimte is niet alleen nodig voor het aansluiten van offshore windmolenparken op het hoogspanningsnet, maar ook voor de aansluiting van toekomstige bedrijven (‘klantaansluitingen’) gevestigd in de Oostpolder.

Hier staat ook vermeld dat de verbindingen geen belemmering voor de inrichting van het landschap mogen vormen. TenneT vraagt daarom voor de uitwerking van het inrichtingsplan mee te denken om zowel de belangen van het landschap als die van de ondergrondse verbindingen te behartigen, zodat de inpassingen, type beheer en het meervoudig ruimtegebruik worden geoptimaliseerd.

Bovenstaande punt heeft TenneT recent ook in haar opgevraagde klanteisen aan Sweco uitgelegd.

Zienswijze 4: Varianten

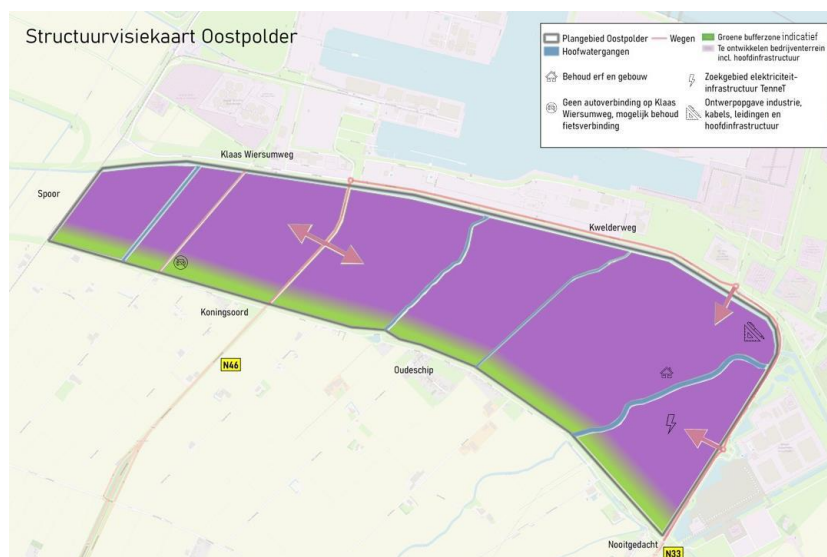
Zoals ook in de ontwerp structuurvisie (zie afbeelding 1) is opgenomen heeft TenneT plannen om op bedrijventerrein Oostpolder een uitbreiding van het hoogspanningsnet te realiseren. De locatiekeuze is het resultaat van een gezamenlijke verkenning met provincie en gemeente geweest. De uitbreidingen (een nieuw 380/110kV station) zijn beoogd in de zuidoosthoek van het toekomstige bedrijventerrein in de nabijheid van de bestaande bovengrondse hoogspanningsverbindingen. TenneT heeft daarom bezwaar tegen de voorgestelde inrichtingsvariant 2, gezien deze variant de benodigde uitbreiding van het hoogspanningsnet niet mogelijk maken. Ook is in alle inrichtingsvarianten een zuidelijke bufferzone/groenblauwe zone ingetekend. Zoals eerder vermeld wil TenneT over de inrichting en breedte van deze zones graag in overleg hoe hiermee de belangen van de omgeving en die van het hoogspanningsnet worden geborgd.

Verder heeft het de voorkeur van TenneT om de bufferzone/groenblauw zones mede te gebruiken als tracé voor ondergrondse kabels. Ten behoeve van de inrichting van deze zones en het borgen van de veiligheid en leveringszekerheid wil TenneT in overleg betreffen de mogelijkheden. In deze zones waar het voornemen

bestaat onze ondergrondse hoogspanningsverbindingen aan te leggen is het aanbrengen van diepwortelende beplanting of bomen niet mogelijk. Dit omdat wortels van bomen rondom de kabels kunnen groeien en hiermee schade kunnen veroorzaken aan de kabels bij verwijdering. Dit wil TenneT te allen tijde voorkomen.

Zoals bij de introductie van TenneT aan het begin van deze zienswijze is vermeld, blijft het van belang dat hoogspanningsverbindingen te allen tijde bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud, storingen en/of calamiteiten. Met de inrichting van de bufferzone/groenblauw zones zal dan ook rekening moeten worden gehouden met deze noodzaak. TenneT blijft graag met de provincie Groningen in gesprek over de inrichting van de bufferzone/groenblauw zones.

Ook over de status die wordt toegekend aan bufferzone/groenblauw zones wil TenneT in overleg met de provincie Groningen. Bij de realisatie van deze strook met gecombineerde functie (groene functie met leidingenstrook) is het noodzakelijk dat de groene invulling geen beschermde status verkrijgt, waardoor in de toekomst uit te voeren activiteiten inzake de kabels & leidingen niet meer mogelijk zijn.

Afbeelding 1: Structuurvisiekaart Oostpolder

Zienswijze 5: Bestaande bebouwing Dijkweg 2 te Eemshaven

In de ontwerp structuurvisie is opgenomen dat de bestaande boerderij vanwege cultuurhistorische waarde behouden moet blijven. In de landschapvisie Oostpolder, op bladzijde 39 en in het "hoofdrapport PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder" op pagina 148 staat vermeld dat de woonfunctie komt te vervallen. Met het vervallen van de woonfunctie zal gezocht worden naar een nieuwe passende bestemming. Vanwege gewenste ontwikkeling van TenneT verzoeken wij in lijn met het voornemen in de structuurvisie een functie, niet zijnde een gevoelige functie, toe te kennen die past bij het te ontwikkelen bedrijventerrein. TenneT staat niet afwijzend tegenover het behoud van de boerderij als gebouw met cultuurhistorische waarde. TenneT blijft graag met de provincie Groningen in gesprek over de toekomstige invulling van deze locatie.

Zienswijze 6: Windturbines

In de ontwerp structuurvisie en in het hoofdrapport PlanMER is het handhaven van de bestaande windturbines als uitgangspunt gehanteerd. Ook wordt vermeld dat de ontwikkeling van het bedrijventerrein het ondersteunen en versnellen van de energietransitie faciliteert. Het bedrijventerrein biedt ruimte aan bedrijven die nodig zijn voor de energietransitie, zoals hoogspanningsstations. Zoals aangegeven heeft TenneT plannen om op bedrijventerrein Oostpolder een uitbreiding van het hoogspanningsnet te realiseren. In de Oostpolder zijn meerdere boven- en ondergrondse hoogspanningsverbindingen, hoogspannings- en convertorstations voorzien. In deze omgeving staan meerdere bestaande windturbines opgesteld. Op basis van de “Handreiking risicozonering windturbines” dient er afstand te worden gehouden tussen het hoogspanningsnet en de windturbines. Dit om onveilige situaties en problemen met de leveringszekerheid als gevolg van een calamiteit te voorkomen. Een calamiteit op het nieuwe hoogspanningsstation als gevolg van een defect aan een windturbine, kan leiden grote maatschappelijke ontwrichting. In de stukken ontbreekt een onderbouwing hoe de gewenste uitbreiding van het hoogspanningsnet wordt mogelijk gemaakt nabij bestaande windturbines.

TenneT wil middels deze zienswijze dringend aandacht vragen voor het gehanteerde uitgangspunt “wind inclusief ontwikkelen” en de combinatie met kritische vitale infrastructuur voor hoogspanning maar ook de grootschalige bedrijvigheid waaronder waterstofproductie. Naar onze opvatting is het niet mogelijk om het gebied te ontwikkelen met behoud van alle in het gebied aanwezige windturbines. Het uitgangspunt voor TenneT bij de aanleg van nieuwe vitale infrastructuur en installaties is dat deze buiten de contouren van de windturbines dienen te blijven, zoals deze volgen uit de “Handreiking risicozonering windturbines”.

Zienswijze 7: Risicovolle inrichtingen

In de ontwerp structuurvisie en in het hoofdrapport PlanMER is een onderbouwing gegeven van de effecten en risico's van (potentiële) risicovolle inrichtingen binnen en nabij de Oostpolder. Het hoogspanningsnet van TenneT (en in het bijzonder die in het Eemshavengebied), is een zeer cruciale schakel binnen het Nederlandse elektriciteitsnet. Het hoogspanningsnet van TenneT is van vitaal belang voor een betrouwbare elektriciteitsvoorziening. Om die reden heeft het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat het hoogspanningsnet van TenneT als vitale infrastructuur aangeduid. Om onze vitale infrastructuur tegen eventuele effecten van risicovolle inrichtingen te borgen, heeft TenneT recent door adviesbureau Royal HaskoningDHV Nederland B.V. een onderzoek laten uitvoeren naar de effecten van risicobronnen op onze hoogspanningsverbindingen en -stations. Hieruit is gebleken dat vanaf 3,5 kW/m² warmtestraling en een overdruk van 0,2 Bar de leveringszekerheid van onze verbindingen niet meer gewaarborgd kan worden. TenneT verzoekt dan ook in het kader van de onderbouwing van de effecten en risico's in de structuurvisie en in het hoofdrapport PlanMER deze uitgangspunten mee te nemen.

TenneT wil middels deze zienswijze dringend aandacht vragen voor de vestigingsmogelijkheden voor risicovolle bedrijven en de combinatie met vitale infrastructuur voor hoogspanning. Naar onze mening is er een sterke regie nodig om het gebied mede te ontwikkelen voor zowel risicovolle bedrijven als vitale infrastructuur. Het uitgangspunt voor TenneT bij de aanleg van nieuwe vitale infrastructuur en installaties is dat deze buiten de genoemde risicocontouren dienen te blijven. De invloed van de risicobronnen op het (huidige en toekomstige) hoogspanningsnet dient dan ook beter te worden onderbouwd. TenneT blijft graag met de provincie Groningen in gesprek over de toekomstige invulling van risicovolle inrichtingen nabij ons hoogspanningsnet.

Zienswijze 8: Vitale infrastructuur

In de landschapsvisie Oostpolder is op bladzijde 39 vermeld om in het kader van efficiënt ruimtegebruik zoveel mogelijk bundeling van kabel en leidingtracés voor te schrijven. Zoals in zienswijze 7 “risicovolle inrichtingen” reeds is vermeld wordt het hoogspanningsnet van TenneT als vitale infrastructuur aangeduid. Het bundelen van zowel leidingtracés voor hoogspanning en buisleidingen voor brandbare stoffen (bijv. aardgas en waterstof) is, naast de hierboven geuite bedenkingen, ook een strategisch vraagstuk. Ons bewust zijnde van de beperkte ruimte binnen de Oostpolder/Eemshaven is het vanuit kwetsbaarheid (als gevolg van subversieve acties dan wel calamiteiten) niet gewenst om vitale infrastructuren in elkaars nabijheid aan te leggen.

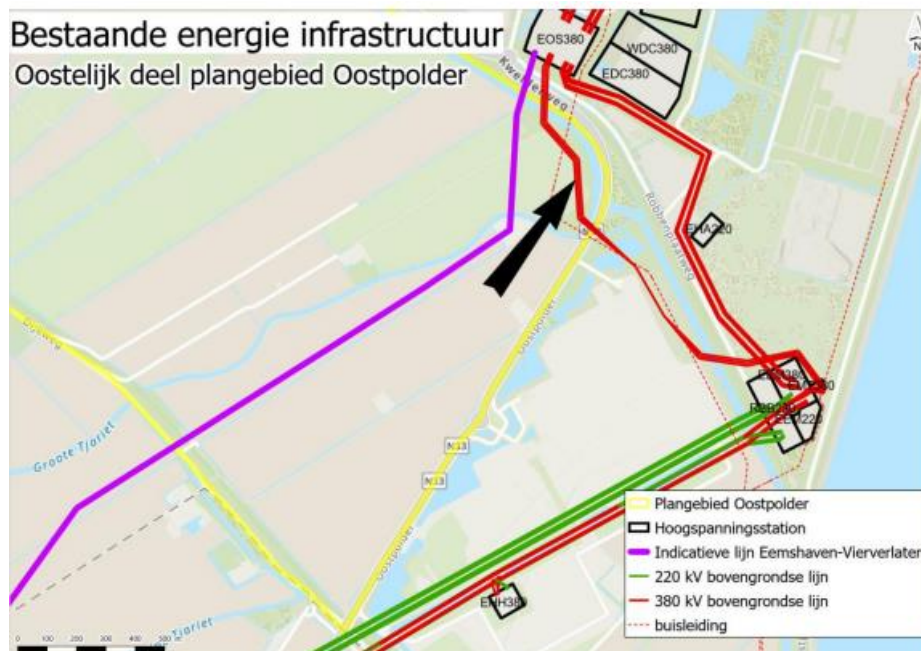
TenneT wenst dan ook tijdig betrokken te zijn bij de ontwikkelingen/uitwerkingen van de ondergrondse infrastructuur, zodat door ons vroegtijdig een afweging kan worden gemaakt of dit gevolgen heeft of kan hebben voor het hoogspanningsnet.

Zienswijze 9: Ontsluiting

De ontsluiting van het gehele bedrijventerrein vindt conform de ontwerp structuurvisie plaats via de N33, de N46 en de noordelijk gelegen Kwelderweg. De ontsluiting via de N33 richting het Oostpoldergebied leidt naar de beoogde kavel van TenneT. Het overige gebied in de Oostpolder wordt hiermee niet bereikt. Vanaf N33 route rijdt het verkeer door tot aan de rotonde van de Kwelderweg-Huibertgatweg en bereikt de Oostpolder door een nieuwe afslag vanuit deze rotonde naar de Oostpolder. In de huidige situatie komen 4 wegen samen in beperkt gebied qua ruimte, wordt de rotonde ingeklemd door een hoogspanningsstation, een datacenter en de zuidelijk gelegen dijk. Bovendien ligt het gebied volledig vol met ondergrondse hoogspanningsverbindingen en leidingen. In de huidige situatie is het reeds passen en meten, maar in de toekomst wordt deze locatie gebruikt voor meer kabels en leidingen (o.a. vanuit het hoogspanningsstation Eemshaven Oudeschip). Door al deze factoren wordt het een behoorlijk ingewikkeld knooppunt. TenneT vraagt zich af of voldoende is onderzocht of deze locatie geschikt is voor een dergelijke ontsluiting? Is bij de keuze voor dit knooppunt ook rekening gehouden met bestaande ruimtevragers in dit gebied? De reden dat deze rotonde de eerste mogelijkheid is om na de Groote Tjariet de Oostpolderbermkanaal te doorsteken is niet voldoende. TenneT ziet hiervoor al in het kader van de structuurvisie graag een nadere motivering en studie dat de ontsluiting fysiek mogelijk is en dat bestaande ruimtevragers niet worden belemmerd door ontsluiting via deze rotonde.

Zienswijze 10: Noodlijn Eemshaven Oudeschip

Op pagina 150 van het “hoofddrapport PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder” onder paragraaf 28.2 MER-referentiesituatie staat de noodlijn Eemshaven Oudeschip opgenomen. Deze verbinding is een tijdelijke verbinding, aangeduid met een zwarte pijl in afbeelding 2. Iets ten westen van deze noodlijn wordt een nieuwe bovengrondse 380 kV hoogspanningslijn aangelegd (weergegeven in paars). Dit betreft de verbinding ‘Eemshaven Oudeschip-Vierverlaten’. Deze nieuwe verbinding is in 2023 gereed. Wanneer deze nieuwe verbinding gereed is zal de noodlijn weer verwijderd worden. Echter bestaat de behoefte deze verbinding, conform het Investeringsplan 2022, in de toekomst als structurele verbinding te realiseren.

Afbeelding 2: Bestaande energie-infrastructuur nabij Oostpolder

Conclusie

Wij verzoeken de provincie bovenstaande punten te betrekken bij de vaststelling van de structuurvisie en plan-MER. Wij willen nogmaals benadrukken dat de inpassing van de ontwikkelingen van TenneT essentieel en randvoorwaardelijk zijn voor de verdere ontwikkeling van het gebied, zoals ook in de inleiding benadrukt is. De inpassing van assets en kabel tracés kan echter niet leiden tot concessies op leveringszekerheid en veiligheid.

Heeft u nog vragen?

Heeft u vragen over de inhoud van deze brief, dan kunt u contact opnemen met de behandelaar van deze brief. Eventuele correspondentie (met vermelding van onze referentie) kunt u eveneens richten aan deze persoon.

TenneT ziet uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
TenneT TSO B.V.

CA [REDACTED]
[REDACTED]

Zienswijze Dorpsbelangen Spijk op Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

0. Inleiding

Dorpsbelangen Spijk vertegenwoordigt de belangen van de inwoners van het dorp Spijk en het buitengebied, waaronder de buurtschappen: Nooitgedacht, Polen, Tweehuizen, Vierhuizen en Dekkershuizen. De laatste decennia hebben de ontwikkelingen in de Eemshaven een grote vlucht genomen. De gebiedsontwikkeling Oostpolder schetst een beeld van mogelijke ontwikkelingen die een verdere impact op onze leefomgeving zullen hebben. Wij willen vooraf opmerken dat wij niet tegen ontwikkelingen zijn en met name niet tegen ontwikkelingen die met de energietransitie te maken hebben. Ook wij maken ons uiteraard zorgen over het klimaat voor onze generatie en toekomstige generaties. We beseffen terdege dat daarvoor materegelen nodig zijn en ook dat de Eemshaven daarin een belangrijke positie in kan nemen. Echter, dat betekent voor ons niet dat de Oostpolder dan maar helemaal volgebouwd moet worden met alle mogelijk denkbare industriële voorzieningen. Onze leefomgeving moet wel leefbaar blijven en daar willen wij als bewoners serieus in genomen worden. Wij willen aan de basis meedenken/-besluiten over wat wel én niet, waar en hoe wij meer lusten en minder lasten kunnen verkrijgen.

Hierna geven we onze zienswijze/reactie op de Plan-MER Oostpolder. In paragraaf 1 geven wij onze zienswijze op de voorgestelde procedure. Daarna schetsen we in paragraaf 2 een beeld van onze leefomgeving. Paragraaf 3 verwoordt onze zienswijze op de Plan MER-Oostpolder. In paragraaf 4, tot slot, vatten we samen en kijken we vooruit.

1. Voorgestelde procedure

Momenteel liggen gelijktijdig: 1. de Plan-MER Oostpolder, 2. de ontwerp Structuurvisie Oostpolder en 3. de Nota Reikwijdte en Detailniveau (Project-MER) Oostpolder ter visie. Wij vinden het fundamenteel onjuist dat alle drie op het zelfde tijdstip ter visie worden aangeboden. Immers, een structuurvisie kan pas worden opgesteld wanneer de Plan-MER is vastgesteld (na inspraak). Hetzelfde geldt voor de NRD Project-MER. Eerst moeten de Plan-MER én Structuurvisie (na inspraak) zijn vastgesteld (de 'Wat'-vraag) voordat de NRD Project-MER (de 'Hoe'-vraag) aan bod kan komen. Wij pleiten er daarom voor om eerst de volledige procedure van de Plan-MER te doorlopen en daarna de andere onderdelen van de procedure!

2. Onze leefomgeving

Bewoners van met name de dorpen Oudeschip en Spijk en omgeving, waaronder omringende buurtschappen, hebben al jaren te maken met uitbreidingsactiviteiten in de Eemshaven.

2.1 Zo hebben de afgelopen 10 jaren o.a. de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Bouw van een (van oorsprong gasgestookte) Energiecentrale
- Bouw RWE kolencentrale
- Aanleg van Google Datacenters
- Aanleg van een Windturbinepark in de Oostpolder e.o.
- Aanleg van twee waterleidingen (mede t.b.v. Google)
- Aanleg van een nieuwe 380 kV hoogspanningsleiding (ook dichterbij Oudeschip)
- Aanleg van LNG terminals
- Uitbreiding gebruik stoken van Bruinkool door Pouw
- Aanleg Helihaven

Genoemde activiteiten hebben enerzijds in de aanlegfase, anderzijds in de gebruiksfase onze leefomgeving ernstig onder druk gezet. Denk hierbij aan geluidsoverlast, luchtkwaliteit, lichtvervuiling, onveiligheid veroorzaakt door verkeersdruk(te) (o.a. sluipverkeer en veel te snel rijdend verkeer op smalle wegen en in dorpen. Maar ook vanuit het oogpunt van klimaat en sociale cohesie valt het nodige op te merken¹.

2.2 De geplande uitbreiding van de Eemshaven, het zogenoemde Oostpolder project, zet de leefomgeving verder onder druk. Een incomplete opsomming van mogelijke activiteiten:

- Waterstof (WNNN Noord)
  - Electrolyzers
  - Waterstofleiding
- Project Aanlanding Wind op Zee ²
  - Transformatorstation en convertorstations TenneT
  - een tweetal alternatieven voor een stroomkabel die ons leefgebied direct raken
- Andere industrialisatie (zoals: datacenters, batterijfabrieken?)
- Afbraak oude 220 kV hoogspanningsleiding Eemshaven – Vierverlaten
- Verdubbeling N33 (N46?)
- Twee autonome, maar wel van invloed zijnde ontwikkelingen
  - Zonneparken. Het voornemen om een 12 ha groot zonnepark bij Nooitgedacht te realiseren is nog steeds niet formeel afgewezen (hoewel de gemeente Eemsdelta haar medewerking er niet aan wil verlenen)
  - Aanleg van een 2^e datacenter door QTS

Beseft u wat onderstaande ontwikkelingen voor impact hebben gehad en gaan krijgen op leefbaarheid van de lokale regio?

3. Zienswijze Plan-MER Oostpolder

Allereerst vragen we in paragraaf 3.1 aandacht voor parallele ontwikkelingen die niet in de Plan-MER Oostpolder zijn meegenomen. In paragraaf 3.2 geven we onze zienswijze die we relateren aan de 'samenvattende milieueffectrapportage Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder'

3.1 Parallele ontwikkelingen

De onder paragraaf 2.2 genoemde ontwikkelingen rondom het Programma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ) en het Waterstofnetwerk Noord-Nederland Noord (WNNN Noord), lopen parallel aan de

---

¹ Tijdens de bouw van nieuwe fabrieken, datacenters e.d. wordt gebruik gemaakt van honderden, zo niet duizenden, veelal tijdelijke werknemers die niet in de buurt van de Eemshaven wonen. Dit brengt veel werkverkeer met zich mee wat extra druk(te) legt op wegen en voor meer CO2 uitstoot zorgt. Het huisvesten van veelal buitenlandse tijdelijke werknemers in de omliggende dorpen legt enerzijds een extra claim op de toch al onvoldoende woningvoorraad voor andere doelgroepen. Anderzijds nemen, begrijpelijkerwijs, tijdelijke inwoners niet of nauwelijks deel aan het dorpsleven wat niet bevorderlijk is voor de sociale cohesie van gemeenschappen.

² Tot 2031 wordt ca. 4,7 GW elektriciteit op zee opgewekt. Met het nieuwe 380 kV hoogspanningstracé kan nog ca. 2 GW aan op zee opgewekte energie worden afgevoerd. Het restant (tot 2031) van 2,7 GW moet bijvoorbeeld d.m.v. elektrolyse in waterstof worden omgezet of in de vorm van batterijen. Na 2031 moet er nog minimaal 4 GW en maximaal 7 GW aan op zee opgewekte energie worden verwerkt/afgevoerd.

- Wordt dat allemaal omgezet in waterstof en zijn er dan nog weer nieuwe elektrolyzers nodig?
- Kan de opslag door middel van batterijen hier een rol in spelen?
- Wordt ook nog elektriciteit via (noodzakelijke) nieuwe hoogspanningslijnen afgevoerd? Zo ja, gebeurt dit dan door masten of ondergronds?

ontwikkeling van de Oostpolder. In de Plan-MER Oostpolder zijn de effecten hiervan niet meegenomen.

PAWOZ:

- Momenteel is er nog geen besluit genomen waar de elektriciteit die op zee is/wordt opgewekt wordt aangeland. Er zijn 2 tracés die in het plangebied van de Oostpolder lopen en daar impact hebben: langs de Dijkweg of langs de Bermsloot. Het tracé langs de Dijkweg heeft de meeste impact en blokkeert ook nog mogelijkheden voor aanleg en toegankelijkheid van groenstroken en planten van bomen. Een alternatief tracé is een tunnelroute door de Waddenzee. In zo'n route kunnen dan diverse (ook toekomstige) kabels en leidingen worden gebundeld. In een gesprek met vertegenwoordigers van Tennet wordt zo'n tunneltracé als een uitdaging gezien, o.a. vanwege veiligheidsaspecten. Echter, vanuit landschappelijk oogpunt en sociale aspecten, biedt zo'n tunnelroute grote voordelen. Wij pleiten er daarom voor, net zoals Groningen Seaports en anderen, te kiezen voor zo'n tunnelroute, zie ook: <https://dvh.nl/economie/Tunnel-onder-de-Waddenzee-is-een-sexy-idee.-Maar-nog-nergens-ter-wereld-uitgevoerd-28521772.html>.
- Voor het aansluiten van de op zee opgewekte elektriciteit moeten in de Eemshaven bestaande transformatorstations worden uitgebreid en zijn er nieuwe convertorsstations nodig. Echter, ook in de Oostpolder zal een nieuw groot transformatorstation nodig zijn (concept tekening van Tennet 'Schematische aansluiting van 4,7 GW aan Windparken'). Op een kaart van Tennet d.d. 13-04-2023: 'Gezamenlijke verkenning van locaties voor TenneT infrastructuur' wordt het oostelijk deel van de Oostpolder hiervoor genoemd. De Plan-MER vermeldt hier niets over! In een recent gesprek met TenneT-vertegenwoordigers werd ons duidelijk dat het gehele gebied dat ingeklemd ligt tussen Het Tjariet, de N33 en de Dijk(weg), ca. 85 hectare hiervoor benodigd is. Niet alleen voor het transformatorstation, maar ook voor infrastructuur, groen e.d. Gezien het ruimtebeslag van het transformatorstation, zal e.e.a. vrij dicht tegen de Dijk(weg) gebouwd (moeten) worden. Hoewel er nog geen duidelijk beeld is van de totale oppervlakte van het geheel, varieert de hoogte tussen de 10 en 20 meter voor gebouwen en ca. 30 meter voor bliksemgeleiders. TenneT heeft met de Provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland afgesproken dat de uitwerking van een dergelijk transformatorstation wordt geïntegreerd in de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Een tweetal opmerkingen hierbij:
  - o Normaliter zou TenneT voor de aanleg van een transformatorstation een eigenstandige MER-procedure volgen. Onze vraag is echter: waar, wanneer, door wie en in welke mate van detail e.e.a. wordt uitgewerkt?
  - o O.i. zijn er ook mogelijkheden om het transformatorstation dicht tegen de bestaande Eemshaven i.c. bij de bermsloot, te situeren. We zouden graag zien dat ons alternatief op haalbaarheid wordt onderzocht.

WNNN Noord:

- HyNetwork Services B.V. (HNS; 100% dochteronderneming van N.V. Nederlandse Gasunie) heeft parallel aan de N33 vanuit de Eemshaven richting Spijk e.v. een nieuwe waterstofleiding, naast bestaande gasleidingen, geprojecteerd. Hiervoor heeft HNS een MER-procedure gestart. Voor een deel interfereert deze nieuwe waterstofleiding met het plangebied van de Oostpolder en meer in het bijzonder met de TenneT plannen. Hoe wordt hier mee omgegaan?

3.2 Zienswijze Plan-MER

- *Pagina 5:* 'De provincie Groningen is op zoek naar versterking van de werkgelegenheid in andere en nieuwe sectoren'. Voor ons is zeer de vraag of deze nieuwe werkgelegenheid inderdaad terecht komt in de regio Eemshaven. Hoeveel werkgelegenheid gaat er überhaupt ontstaan, wat is de kwaliteit van de banen, zijn het tijdelijke (vooral in de bouwfase) of structurele banen? In geval er geen match is tussen de aangeboden werkgelegenheid en het arbeidspotentieel in de regio, (hoe) wordt er in

voorzien dat er een (betere) regionale) match komt? Waar gaan deze werknemers wonen? Is dit lokaal of op afstand? Dit zal een toename van het wegverkeer veroorzaken of een woning tekort in een krappe woning markt die al tijden onder druk staat.

- *Pagina's 9, 10 en 11:* De terminologie van de 3 locaties wordt niet consistent gebruikt. Soms wordt de basislocatie ook als locatiealternatief aangeduid. Later worden Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid weer locatiealternatieven genoemd. Door het gebruik van het begrip '**basis**alternatief' wordt naar onze mening al duidelijk voorgesorteerd op dit alternatief.

- *Pagina's 10 en 11:* De zeer belangrijke tabel 2.2 'Effectenbeoordeling locatiealternatieven' roept vele vragen op. Zowel methodologisch als inhoudelijk. Zie hierna.

Methodologisch

- Er is geen verantwoording van de onderzoeksmethode (ook niet in het complete rapport)
- Wie hebben de criteria geformuleerd en wegen alle criteria even zwaar mee?
- Wie hebben de scores toegekend aan de criteria voor de 3 locatiealternatieven?
  - Hoeveel personen
  - In welke hoedanigheid (adviseurs, ook gemeente, provincie, burgers³)
  - Het is logisch dat er veelal een kwalitatieve beoordeling heeft plaatsgevonden. De input hiervoor komt waarschijnlijk uit de onderliggende onderzoeken (bijlagen bij PlanMER). Pure objectiviteit is daarmee niet te behalen, wel 'Inter-subjectiviteit' (het liefst vanuit verschillende actoren)

Inhoudelijk

Hieronder belichten we de meest in het oog springende punten:

Verkeer:

- Wegverkeer – leefbaarheid/verkeersveiligheid: Bij alternatief Delfzijl West wordt onderscheid gemaakt tussen wel of niet verdubbeling, bij de andere alternatieven niet. Onduidelijk is of bij de alternatieven Oostpolder en Eemshaven-West wel of niet rekening gehouden wordt met de verdubbeling van de N33? De Eemshavenweg N46 wordt niet in beschouwing genomen. Hier hebben zowel de Provincie als de gemeente het Hogeland ook de ambitie om deze te verdubbelen (o.a. 'Mobiliteitsprogramma Het Hogeland (2023 – concept)' in: 'Structuurvisie Oostpolder 13-05-2023, pagina 16).
- Mochten er ontwikkelingen in de Oostpolder gaan plaatsvinden, dan pleiten wij ervoor dat de werkzaamheden gefaseerd beginnen vanuit de richting van de Eemshaven. Hierdoor worden het dorp Oudeschip en omliggende buurtschappen van vele duizenden verkeersbewegingen ontzien.

Geluid:

- Laag frequent geluid (LFG) wordt niet meegenomen in de MER (ook niet bij 'Leemten in kennis'). In toenemende mate ervaren omwonenden lichamelijke/geestelijke klachten van LFG, o.a. veroorzaakt door windturbines, gastransportleidingen en Elektriciteit Transformatorstations. Voor een complete beoordeling van 'geluid' moeten o.i. ook effecten van LFG worden meegenomen en gewogen.
- Binnen de MER wordt 66 dB als cumulatieve bovengrens gehanteerd voor geluid door windmolens, industrie en verkeer. Daarboven moeten er mitigerende maatregelen worden

---

³ Het past bij een 'open planproces' en bij de Omgevingswet dat bewoners van meet af aan in een project worden meegenomen. Onderzoeken wijzen uit dat dan vaak onvoorziene 'win-win'-situaties bereikt kunnen worden. Het zou voor het draagvlak zeker bijdragen dat bewoners een stem hebben in: het opstellen van thema's, criteria, zwaarte ervan en het feitelijke beoordelingsproces (dus proactief in plaats van reactief).

genomen. Daarmee wordt strikt vastgehouden aan de in 2017 vastgesteld 'structuurvisie van Eemsmond – Delfzijl' (die in 2021 nog is herbevestigd). Deze bovengrens van 66 dB vinden wij te hoog. Wij pleiten voor een lagere grens. Met Bugel/Hajema concluderen wij dat er een minimale geluidsruimte over is voor de ontwikkelingen in de Oostpolder. Wij vinden dan ook dat die minimale ruimte niet maximaal gebruikt mag worden.

Externe Veiligheid:

- De beoordeling en impact van dit item vinden wij zwaar onderbelicht. Met name het aantal windmolens in de Oostpolder, maar ook in Eemshaven-West (+ de nog te realiseren 24 windturbines aldaar) heeft grote impact op de veiligheid van andere industrieën en arbeidsomstandigheden van werknemers⁴. Bewoners die in de polder lopen klagen nu reeds van ijsvorming op de wieken van de windturbines. Meermalen hebben ze te maken gehad met rondvliegende brokken ijs. Bij industriële bebouwing en daarmee gepaard gaande menselijke activiteiten wordt het risico van ongelukken door ijsafzetting op de wieken vele malen groter. Hoe wordt dit veiligheidsrisico opgelost?
- Is de veiligheid van waterstof transportleidingen meegenomen?

Natuur:

- Natura 2000 gebieden. Waarom een '- -' score voor het Eemshaven-West alternatief? In dit gebied staan al 23 Windturbines. Er staan nog 24 windturbines gepland, waarvan er 11 tegen de zeedijk aan staan gepland. Dit doet al een aanslag op het natura 2000 gebied.
- NNN. Waarom een '- -' score voor Eemshaven-West? Het Deelrapport Natuur (pagina 36) geeft geen NNN externe werking.

Landschap:

- Landschappelijke structuren en elementen + ruimtelijk-visuele kenmerken: Waarom een '- -' score Eemshaven-West? Hier staan al windmolens en er komen er nog meer bij. Dit geeft ook al landschappelijk verstorende elementen. De impact van industrialisatie aldaar zal daardoor minder zijn. Er wordt gesteld dat vanaf de Waddenzee gezien de impact op landschap bij alternatief Eemshaven-West groter is dan bij het Oostpolder alternatief. Wat is de waarde om de gezichtshoek vanaf de Waddenzee mee te nemen. Veel belangrijker lijkt ons het zicht vanuit land/bewoners te nemen. Wij zijn het oneens met de opmerking dat het basisalternatief Oostpolder landschappelijk gezien de meest logische uitbreiding is. De industrialisatie aldaar leidt tot een opeenstapeling van landschap ontsierende elementen.
- Historisch geografische patronen + historisch bouwkundige elementen: waarom een '- -' score bij alternatief Eemshaven-West?
- Indien de N33 verdubbeld wordt, is dit ook meegenomen in de waardering van de verschillende locatiealternatieven?

Gezondheid:

- Waarom heeft MGR bij locatie Oostpolder een '- -' score. Als gekeken wordt naar de conclusie: 'de potentiële toename van milieugezondheidsrisico's bij de Oostpolder is duidelijk hoger dan bij de locatiealternatieven Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid', dan is een '- -' score hier op zijn plaats voor locatie Oostpolder. Verder vinden wij dat het thema 'gezondheid' wel erg summier is onderzocht, slechts op één criterium'. Bij 6 van de 8 beoordeelde thema's worden minimaal 4 criteria gehanteerd. Dit staat in schril contrast met één criterium bij thema 'Gezondheid'.

Sociale effecten:

- De sociale effecten zijn in de presentatie onsamenhangend en incompleet weergegeven en beoordeeld. In het plan-MER (samenvatting) rapport Tabel 2.2 op pagina 11) staat het volgende:

---

⁴ Het is niet voor niets dat Tennet, in het kader van veiligheid, voor de realisatie van een groot Transformatorstation en Convertorstations in de Oostpolder kiest voor locaties waar zo weinig mogelijk windturbines staan.

Thema	Criterium	MER-referentie-situatie	Basialternatief Oostpolder	Locatiealternatief Eemshaven-West	Locatiealternatief Delfzijl-Zuid
gezondheid	MGR	0	-	0/-	0/-
sociale effecten	toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen	0	+	0/+	0/+
	mate van vertrouwen in besluitvormingsproces	0	- -	de locatiealternatieven zijn voor dit criterium niet beoordeeld. De mate van vertrouwen hangt samen met het voorkeursrecht op locatie Oostpolder. Wanneer voorkeursrecht op één van de locatiealternatieven gevestigd wordt, zal deze waarschijnlijk ook negatief beoordeeld worden op de mate van vertrouwen in het besluitvormingsproces.	
	belevingsaspect omgeving	0	- -	-	-
	woningwaarde	0	0/-	-	-

- Tabel 13.1 (pagina 70 uitgebreide MER) vermeld voor het thema ‘Sociale effecten’ de volgende criteria en beoordelingswijze:
  - o **Sociale cohesie**: kwantitatieve cijfers over participatie/kwalitatief (expertoordeel) - effect op sociale cohesie (bijvoorbeeld verstoring van sociale structuren vanwege verschillende posities: financieel voordeel vs. Overlast)
  - o Mate van vertrouwen in besluitvormingsproces kwalitatief (eventueel via draagvlakmeting)
  - o Belevingsaspect omgeving kwalitatief (expertoordeel) - visuele hinder en horizonvervuiling - effecten dorpsaangezicht
  - o **Werkgelegenheid** kwalitatief (expertoordeel)- werkgelegenheidseffecten
  - o **Woningwaarde** kwalitatief (expertoordeel) - waardeontwikkeling vastgoed (€/jaar)
  - o **Gedwongen verhuizing** kwalitatief (expertoordeel) – aantal gedwongen verhuizingen

De in de hoofdstukken 6 tot en met 12 (van de uitgebreide MER Rapport) verwoorde thema's en criteria worden letterlijk gebruikt in 'Tabel 2.2 Effectenbeoordeling locatiealternatieven'. De criteria die zijn opgenomen in hoofdstuk 13 (van de uitgebreide MER): 'Sociale effecten' zijn summier of niet in tabel 2.2 onder sociale effecten opgenomen.

Zo wordt '**sociale cohesie**' zeer beperkt beschreven en de criteria '**werkgelegenheid**' en **gedwongen verhuizing**' worden **niet** beschreven en dus ook niet beoordeeld. Het criterium '**woningwaarde**' is voor ons onnavolgbaar en o.i. te positief beoordeeld.

De '+' score op 'toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen' is o.i. niet verdedigbaar. Bovendien wordt het criterium 'mate van vertrouwen in besluitvormingsproces' alleen voor de locatie Oostpolder beoordeeld (en wel met '-' score). Omdat de andere locaties niet op dit criterium kunnen worden beoordeeld, is het (onderzoekstechnisch) niet valide en betrouwbaar dit criterium alleen voor de Oostpolder te scoren.

Kortom: dit voor ons zeer belangrijke thema 'Sociale Effecten' is onvoldoende onderzocht en niet adequaat beoordeeld.

4 Nawoord

In onze reactie hebben wij aandacht gevraagd voor onze leefomgeving tot nu toe en de mogelijke effecten voor de toekomst. Reeds langere tijd hebben wij er ook indringend voor gepleit dat alle 3 MER alternatieve grondig onderzocht zouden moeten worden. Naar onze overtuiging is dat niet gedaan, zoals blijkt uit onze hiervoor gegeven reactie op de effectenbeoordeling van de locatiealternatieven. Wij hebben ons niet expliciet uitgesproken over bijvoorbeeld 'inrichtingsvarianten' en 'hoeken van het speelveld'. Dit vinden wij op dit moment niet opportuun. Eerst zal er een grondige beoordeling van de locatiealternatieven moeten liggen. Daarna een keuze van een alternatief, waarbij het voor ons ook zeer goed denkbaar is dat er een combinatie van locaties kan worden aangewend. Daarmee kunnen bijvoorbeeld grenzen van activiteiten verder van bewoningen worden gerealiseerd, waardoor overlast kan worden beperkt en de leefbaarheid kan worden geborgd.

De gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief (VKA) van de Oostpolder in de MER, het direct opnemen daarvan in de concept Structuurvisie en het gelijktijdig ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detail voor de Project MER getuigt in onze ogen niet van een empathisch, open plan proces. Het is jammer om te constateren, maar deze aanpak bevestigt onze vermoedens dat het alleen maar gaat om de Oostpoldervariant. Dit zouden we ten zeerste betreuren.

Tot slot. De provincie Groningen heeft bewoners/belanghebbenden externe, onafhankelijke deskundigheid (Antea Group) aangeboden om de MER en aanverwante documenten te begrijpen, te beoordelen en er op te reageren. Dit aanbod waarderen wij uiteraard. Hier heeft één bewoner gebruik van gemaakt. De bewoner heeft geen vragen gesteld, maar van de gelegenheid gebruik gemaakt om haar mening te ventileren hoe zij denkt over de ontwikkeling/uitbreiding van de Oostpolder/Eemshaven. Feitelijk is het niet te doen om een grote stapel MER documenten online of fysiek te lezen. Je moet je toch wel behoorlijk in de materie hebben verdiept om met gerichte vragen aan te kloppen bij de geboden ondersteuning ⁵.

---

⁵ Het comité Bewoners Belangen Eerst Oostpolder (BBE) is een samenwerkingsverband van de dorpsbelangen Oudeschip en Spijk. Dit comité heeft wel gepast gebruik kunnen maken van de geboden ondersteuning. Dit was echter alleen mogelijk omdat BBE diep in de materie is gedoken en daarom ook gerichte vragen heeft kunnen stellen aan de Antea Group in een uitgebreid fysiek gesprek.

Zienswijze Dorpsbelangen Spijk op Structuurvisie Oostpolder

0. Inleiding

Dorpsbelangen Spijk vertegenwoordigt de belangen van de inwoners van het dorp Spijk en het buitengebied, waaronder de buurtschappen: Nooitgedacht, Polen, Tweehuizen, Vierhuizen en Dekkershuizen. De laatste decennia hebben de ontwikkelingen in de Eemshaven een grote vlucht genomen. De gebiedsontwikkeling Oostpolder schetst een beeld van mogelijke ontwikkelingen die een verdere impact op onze leefomgeving zullen hebben. Wij willen vooraf opmerken dat wij niet tegen ontwikkelingen zijn en met name niet tegen ontwikkelingen die met de energietransitie te maken hebben. Ook wij maken ons uiteraard zorgen over het klimaat voor onze generatie en toekomstige generaties. We beseffen terdege dat daarvoor materegelen nodig zijn en ook dat de Eemshaven daarin een belangrijke positie in kan nemen. Echter, dat betekent voor ons niet dat de Oostpolder dan maar helemaal volgebouwd moet worden met alle mogelijk denkbare industriële voorzieningen. Onze leefomgeving moet wel leefbaar blijven en daar willen wij als bewoners serieus in genomen worden. Wij willen aan de basis meedenken/-besluiten over wat wel én niet, waar en hoe wij meer lusten en minder lasten kunnen verkrijgen.

Hierna geven we onze zienswijze op de Structuurvisie Oostpolder. In paragraaf 1 geven wij onze zienswijze op de voorgestelde procedure. Daarna schetsen we in paragraaf 2 een beeld van onze leefomgeving. Paragraaf 3 verwoordt onze zienswijze op de Structuurvisie Oostpolder. In paragraaf 4, tot slot, vatten we samen en kijken we vooruit.

1. Voorgestelde procedure

Momenteel liggen gelijktijdig: 1. de Plan-MER Oostpolder, 2. de ontwerp Structuurvisie Oostpolder en 3. de Nota Reikwijdte en Detailniveau (Project-MER) Oostpolder ter visie. Wij vinden het fundamenteel onjuist dat alle drie op het zelfde tijdstip ter visie worden aangeboden. Immers, een structuurvisie kan pas worden opgesteld wanneer de Plan-MER is vastgesteld (na inspraak). Hetzelfde geldt voor de NRD Project-MER. Eerst moeten de Plan-MER én Structuurvisie (na inspraak) zijn vastgesteld (de 'Wat'-vraag) voordat de NRD Project-MER (de 'Hoe'-vraag) aan bod kan komen. Wij pleiten er daarom voor om eerst de volledige procedure van de Plan-MER te doorlopen en daarna de andere onderdelen van de procedure!

2. Onze leefomgeving

Bewoners van met name de dorpen Oudeschip en Spijk en omgeving, waaronder omringende buurtschappen, hebben al jaren te maken met uitbreidingsactiviteiten in de Eemshaven.

2.1 Zo hebben de afgelopen 10 jaren o.a. de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Bouw van een (van oorsprong gasgestookte) Energiecentrale
- Bouw RWE kolencentrale
- Aanleg van Google Datacenters
- Aanleg van een Windturbinepark in de Oostpolder e.o.
- Aanleg van twee waterleidingen (mede t.b.v. Google)
- Aanleg van een nieuwe 380 kV hoogspanningsleiding (ook dichterbij Oudeschip)
- Aanleg van LNG terminals
- Uitbreiding gebruik stoken van Bruinkool door Pouw
- Aanleg Helihaven

Genoemde activiteiten hebben enerzijds in de aanlegfase, anderzijds in de gebruiksfase onze leefomgeving ernstig onder druk gezet. Denk hierbij aan geluidsoverlast, luchtkwaliteit, lichtvervuiling, onveiligheid veroorzaakt door verkeersdruk(te) (o.a. sluipverkeer en veel te snel

rijdend verkeer op smalle wegen en in dorpen. Maar ook vanuit het oogpunt van klimaat en sociale cohesie valt het nodige op te merken¹.

2.2 De geplande uitbreiding van de Eemshaven, het zogenoemde Oostpolder project, zet de leefomgeving verder onder druk. Een incomplete opsomming van mogelijke activiteiten:

- Waterstof (WNNN Noord)
  - Electrolyzers
  - Waterstofleiding
- Project Aanlanding Wind op Zee ²
  - Transformatorstation en convertorstations TenneT
  - een tweetal alternatieven voor een stroomkabel die ons leefgebied direct raken
- Andere industrialisatie (zoals: datacenters, batterijfabrieken?)
- Afbraak oude 220 kV hoogspanningsleiding Eemshaven – Vierverlaten
- Verdubbeling N33 (N46?)
- Twee autonome, maar wel van invloed zijnde ontwikkelingen
  - Zonneparken. Het voornemen om een 12 ha groot zonnepark bij Nooitgedacht te realiseren is nog steeds niet formeel afgewezen (hoewel de gemeente Eemsdelta haar medewerking er niet aan wil verlenen)
  - Aanleg van een 2^e datacenter door QTS

Beseft u wat onderstaande ontwikkelingen voor impact hebben gehad en gaan krijgen op leefbaarheid van de lokale regio?

3. Zienswijze Structuurvisie Oostpolder

Zoals wij hiervoor (in paragraaf 1) opmerkten, vinden wij het ter visie leggen van de structuurvisie Oostpolder voorbarig en niet opportuun.

Desondanks willen wij toch reageren. Deze reactie bestaat uit twee delen. Voor een zienswijze op de hoofdstukken 5 tot en met 8 van de structuurvisie voegen we integraal onze zienswijze op het PlanMER (zie onder 3.A) . Verder geven we onze zienswijze op de hoofdstukken 1 tot en met 4 van de structuurvisie Oostpolder (zie onder 3.B).

3.A Zienwijze hoofdstukken 5 tot en met 8:

Onze zienswijze relateren we aan de ‘samenvattende milieueffectrapportage PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder’

---

¹ Tijdens de bouw van nieuwe fabrieken, datacenters e.d. wordt gebruik gemaakt van honderden, zo niet duizenden, veelal tijdelijke werknemers die niet in de buurt van de Eemshaven wonen. Dit brengt veel werkverkeer met zich mee wat extra druk(te) legt op wegen en voor meer CO2 uitstoot zorgt. Het huisvesten van veelal buitenlandse tijdelijke werknemers in de omliggende dorpen legt enerzijds een extra claim op de toch al onvoldoende woningvoorraad voor andere doelgroepen. Anderzijds nemen, begrijpelijkerwijs, tijdelijke inwoners niet of nauwelijks deel aan het dorpsleven wat niet bevorderlijk is voor de sociale cohesie van gemeenschappen.

² Tot 2031 wordt ca. 4,7 GW elektriciteit op zee opgewekt. Met het nieuwe 380 kV hoogspanningstracé kan nog ca. 2 GW aan op zee opgewekte energie worden afgevoerd. Het restant (tot 2031) van 2,7 GW moet bijvoorbeeld d.m.v. elektrolyse in waterstof worden omgezet of in de vorm van batterijen. Na 2031 moet er nog minimaal 4 GW en maximaal 7 GW aan op zee opgewekte energie worden verwerkt/afgevoerd.

- Wordt dat allemaal omgezet in waterstof en zijn er dan nog weer nieuwe elektrolyzers nodig?
- Kan de opslag door middel van batterijen hier een rol in spelen?
- Wordt ook nog elektriciteit via (noodzakelijke) nieuwe hoogspanningslijnen afgevoerd? Zo ja, gebeurt dit dan door masten of ondergronds?

3.1 Parallele ontwikkelingen

De onder paragraaf 2.2 genoemde ontwikkelingen rondom het Programma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ) en het Waterstofnetwerk Noord-Nederland Noord (WNNN Noord), lopen parallel aan de ontwikkeling van de Oostpolder. In de Plan-MER Oostpolder zijn de effecten hiervan niet meegenomen.

PAWOZ:

- Momenteel is er nog geen besluit genomen waar de elektriciteit die op zee is/wordt opgewekt wordt aangeland. Er zijn 2 tracés die in het plangebied van de Oostpolder lopen en daar impact hebben: langs de Dijkweg of langs de Bermsloot. Het tracé langs de Dijkweg heeft de meeste impact en blokkeert ook nog mogelijkheden voor aanleg en toegankelijkheid van groenstroken en planten van bomen. Een alternatief tracé is een tunnelroute door de Waddenzee. In zo'n route kunnen dan diverse (ook toekomstige) kabels en leidingen worden gebundeld. In een gesprek met vertegenwoordigers van Tennet wordt zo'n tunneltracé als een uitdaging gezien, o.a. vanwege veiligheidsaspecten. Echter, vanuit landschappelijk oogpunt en sociale aspecten, biedt zo'n tunnelroute grote voordelen. Wij pleiten er daarom voor, net zoals Groningen Seaports en anderen, te kiezen voor zo'n tunnelroute, zie ook: <https://dvhn.nl/economie/Tunnel-onder-de-Waddenzee-is-een-sexy-idee.-Maar-nog-nergens-ter-wereld-uitgevoerd-28521772.html>.
- Voor het aansluiten van de op zee opgewekte elektriciteit moeten in de Eemshaven bestaande transformatorstations worden uitgebreid en zijn er nieuwe convertorstations nodig. Echter, ook in de Oostpolder zal een nieuw groot transformatorstation nodig zijn (concept tekening van Tennet 'Schematische aansluiting van 4,7 GW aan Windparken'). Op een kaart van Tennet d.d. 13-04-2023: 'Gezamenlijke verkenning van locaties voor TenneT infrastructuur' wordt het oostelijk deel van de Oostpolder hiervoor genoemd. De Plan-MER vermeldt hier niets over! In een recent gesprek met TenneT-vertegenwoordigers werd ons duidelijk dat het gehele gebied dat ingeklemd ligt tussen Het Tjariet, de N33 en de Dijk(weg), ca. 85 hectare hiervoor benodigd is. Niet alleen voor het transformatorstation, maar ook voor infrastructuur, groen e.d. Gezien het ruimtebeslag van het transformatorstation, zal e.e.a. vrij dicht tegen de Dijk(weg) gebouwd (moeten) worden. Hoewel er nog geen duidelijk beeld is van de totale oppervlakte van het geheel, varieert de hoogte tussen de 10 en 20 meter voor gebouwen en ca. 30 meter voor bliksemgeleiders. TenneT heeft met de Provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland afgesproken dat de uitwerking van een dergelijk transformatorstation wordt geïntegreerd in de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Een tweetal opmerkingen hierbij:
  - o Normaliter zou TenneT voor de aanleg van een transformatorstation een eigenstandige MER-procedure volgen. Onze vraag is echter: waar, wanneer, door wie en in welke mate van detail e.e.a. wordt uitgewerkt?
  - o O.i. zijn er ook mogelijkheden om het transformatorstation dichter tegen de bestaande Eemshaven i.c. bij de bermsloot, te situeren. We zouden graag zien dat ons alternatief op haalbaarheid wordt onderzocht.

WNNN Noord:

- HyNetwork Services B.V. (HNS; 100% dochteronderneming van N.V. Nederlandse Gasunie) heeft parallel aan de N33 vanuit de Eemshaven richting Spijk e.v. een nieuwe waterstofleiding, naast bestaande gasleidingen, geprojecteerd. Hiervoor heeft HNS een MER-procedure gestart. Voor een deel interfereert deze nieuwe waterstofleiding met het plangebied van de Oostpolder en meer in het bijzonder met de TenneT plannen. Hoe wordt hier mee omgegaan?

3.2 Zienswijze Plan-MER

- Pagina 5: 'De provincie Groningen is op zoek naar versterking van de werkgelegenheid in andere en nieuwe sectoren'. Voor ons is zeer de vraag of deze nieuwe werkgelegenheid inderdaad terecht komt in de regio Eemshaven. Hoeveel werkgelegenheid gaat er überhaupt ontstaan, wat is de kwaliteit van de banen, zijn het tijdelijke (vooral in de bouwfase) of structurele banen? In geval er geen match is

tussen de aangeboden werkgelegenheid en het arbeidspotentieel in de regio, (hoe) wordt er in voorzien dat er een (betere) regionale match komt? Waar gaan deze werknemers wonen? Is dit lokaal of op afstand? Dit zal een toename van het wegverkeer veroorzaken of een woning tekort in een krappe woningmarkt die al tijden onder druk staat.

- *Pagina's 9, 10 en 11:* De terminologie van de 3 locaties wordt niet consistent gebruikt. Soms wordt de basislocatie ook als locatiealternatief aangeduid. Later worden Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid weer locatiealternatieven genoemd. Door het gebruik van het begrip '**basis**alternatief' wordt naar onze mening al duidelijk voorgesorteerd op dit alternatief.

- *Pagina's 10 en 11:* De zeer belangrijke tabel 2.2 'Effectenbeoordeling locatiealternatieven' roept vele vragen op. Zowel methodologisch als inhoudelijk. Zie hierna.

Methodologisch

- Er is geen verantwoording van de onderzoeksmethode (ook niet in het complete rapport)
- Wie hebben de criteria geformuleerd en wegen alle criteria even zwaar mee?
- Wie hebben de scores toegekend aan de criteria voor de 3 locatiealternatieven?
  - Hoeveel personen
  - In welke hoedanigheid (adviseurs, ook gemeente, provincie, burgers ³)
  - Het is logisch dat er veelal een kwalitatieve beoordeling heeft plaatsgevonden. De input hiervoor komt waarschijnlijk uit de onderliggende onderzoeken (bijlagen bij PlanMER). Pure objectiviteit is daarmee niet te behalen, wel 'Inter-subjectiviteit' (het liefst vanuit verschillende actoren)

Inhoudelijk

Hieronder belichten we de meest in het oog springende punten:

Verkeer:

- Wegverkeer – leefbaarheid/verkeersveiligheid: Bij alternatief Delfzijl West wordt onderscheid gemaakt tussen wel of niet verdubbeling, bij de andere alternatieven niet. Onduidelijk is of bij de alternatieven Oostpolder en Eemshaven-West wel of niet rekening gehouden wordt met de verdubbeling van de N33? De Eemshavenweg N46 wordt niet in beschouwing genomen. Hier hebben zowel de Provincie als de gemeente het Hogeland ook de ambitie om deze te verdubbelen (o.a. 'Mobiliteitsprogramma Het Hogeland (2023 – concept)' in: 'Structuurvisie Oostpolder 13-05-2023, pagina 16).
- Mochten er ontwikkelingen in de Oostpolder gaan plaatsvinden, dan pleiten wij ervoor dat de werkzaamheden gefaseerd beginnen vanuit de richting van de Eemshaven. Hierdoor worden het dorp Oudeschip en omliggende buurtschappen van vele duizenden verkeersbewegingen ontzien.

Geluid:

- Laag frequent geluid (LFG) wordt niet meegenomen in de MER (ook niet bij 'Leemten in kennis'). In toenemende mate ervaren omwonenden lichamelijke/geestelijke klachten van LFG, o.a. veroorzaakt door windturbines, gastransportleidingen en Elektriciteit Transformatorstations. Voor een complete beoordeling van 'geluid' moeten o.i. ook effecten van LFG worden meegenomen en gewogen.
- Binnen de MER wordt 66 dB als cumulatieve bovengrens gehanteerd voor geluid door windmolens, industrie en verkeer. Daarboven moeten er mitigerende maatregelen worden genomen. Daarmee wordt strikt vastgehouden aan de in 2017 vastgesteld 'structuurvisie van

---

³ Het past bij een 'open planproces' en bij de Omgevingswet dat bewoners van meet af aan in een project worden meegenomen. Onderzoeken wijzen uit dat dan vaak onvoorziene 'win-win'-situaties bereikt kunnen worden. Het zou voor het draagvlak zeker bijdragen dat bewoners een stem hebben in: het opstellen van thema's, criteria, zwaarte ervan en het feitelijke beoordelingsproces (dus proactief in plaats van reactief).

Eemsmond – Delfzijl’ (die in 2021 nog is herbevestigd). Deze bovengrens van 66 dB vinden wij te hoog. Wij pleiten voor een lagere grens. Met Bugel/Hajema concluderen wij dat er een minimale geluidsruimte over is voor de ontwikkelingen in de Oostpolder. Wij vinden dan ook dat die minimale ruimte niet maximaal gebruikt mag worden.

Externe Veiligheid:

- De beoordeling en impact van dit item vinden wij zwaar onderbelicht. Met name het aantal windmolens in de Oostpolder, maar ook in Eemshaven-West (+ de nog te realiseren 24 windturbines aldaar) heeft grote impact op de veiligheid van andere industrieën en arbeidsomstandigheden van werknemers⁴. Bewoners die in de polder lopen klagen nu reeds van ijsvorming op de wieken van de windturbines. Meermalen hebben ze te maken gehad met rondvliegende brokken ijs. Bij industriële bebouwing en daarmee gepaard gaande menselijke activiteiten wordt het risico van ongelukken door ijsafzetting op de wieken vele malen groter. Hoe wordt dit veiligheidsrisico opgelost?
- Is de veiligheid van waterstof transportleidingen meegenomen?

Natuur:

- Natura 2000 gebieden. Waarom een ‘-’ score voor het Eemshaven-West alternatief? In dit gebied staan al 23 Windturbines. Er staan nog 24 windturbines gepland, waarvan er 11 tegen de zeedijk aan staan gepland. Dit doet al een aanslag op het natura 2000 gebied.
- NNN. Waarom een ‘-’ score voor Eemshaven-West? Het Deelrapport Natuur (pagina 36) geeft geen NNN externe werking.

Landschap:

- Landschappelijke structuren en elementen + ruimtelijk-visuele kenmerken: Waarom een ‘-’ score Eemshaven-West? Hier staan al windmolens en er komen er nog meer bij. Dit geeft ook al landschappelijk versturende elementen. De impact van industrialisatie aldaar zal daardoor minder zijn. Er wordt gesteld dat vanaf de Waddenzee gezien de impact op landschap bij alternatief Eemshaven-West groter is dan bij het Oostpolder alternatief. Wat is de waarde om de gezichtshoek vanaf de Waddenzee mee te nemen. Veel belangrijker lijkt ons het zicht vanuit land/bewoners te nemen. Wij zijn het oneens met de opmerking dat het basisalternatief Oostpolder landschappelijk gezien de meest logische uitbreiding is. De industrialisatie aldaar leidt tot een opeenstapeling van landschap ontsierende elementen.
- Historisch geografische patronen + historisch bouwkundige elementen: waarom een ‘-’ score bij alternatief Eemshaven-West?
- Indien de N33 verdubbeld wordt, is dit ook meegenomen in de waardering van de verschillende locatiealternatieven?

Gezondheid:

- Waarom heeft MGR bij locatie Oostpolder een ‘-’ score. Als gekeken wordt naar de conclusie: ‘de potentiële toename van milieugezondheidsrisico’s bij de Oostpolder is duidelijk hoger dan bij de locatiealternatieven Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid’, dan is een ‘-’ score hier op zijn plaats voor locatie Oostpolder. Verder vinden wij dat het thema ‘gezondheid’ wel erg summier is onderzocht, slechts op één criterium’. Bij 6 van de 8 beoordeelde thema’s worden minimaal 4 criteria gehanteerd. Dit staat in schril contrast met één criterium bij thema ‘Gezondheid’.

Sociale effecten:

- De sociale effecten zijn in de presentatie onsamenvattend en incompleet weergegeven en beoordeeld. In het plan-MER (samenvatting) rapport Tabel 2.2 op pagina 11) staat het volgende:

---

⁴ Het is niet voor niets dat Tennet, in het kader van veiligheid, voor de realisatie van een groot Transformatorstation en Converterstations in de Oostpolder kiest voor locaties waar zo weinig mogelijk windturbines staan.

Thema	Criterium	MER-referentie-situatie	Basisalternatief Oostpolder	Locatiealternatief Eemshaven-West	Locatiealternatief Delfzijl-Zuid
gezondheid	MGR	0	-	0/-	0/-
sociale effecten	toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen	0	+	0/+	0/+
	mate van vertrouwen in besluitvormingsproces	0	- -	de locatiealternatieven zijn voor dit criterium niet beoordeeld. De mate van vertrouwen hangt samen met het voorkeursrecht op locatie Oostpolder. Wanneer voorkeursrecht op één van de locatiealternatieven gevestigd wordt, zal deze waarschijnlijk ook negatief beoordeeld worden op de mate van vertrouwen in het besluitvormingsproces.	
	belevingsaspect omgeving	0	- -	-	-
	woningwaarde	0	0/-	-	-

- Tabel 13.1 (pagina 70 uitgebreide MER) vermeld voor het thema 'Sociale effecten' de volgende criteria en beoordelingswijze:
  - o **Sociale cohesie**: kwantitatieve cijfers over participatie/kwalitatief (expertoordeel) - effect op sociale cohesie (bijvoorbeeld verstoring van sociale structuren vanwege verschillende posities: financieel voordeel vs. Overlast
  - o Mate van vertrouwen in besluitvormingsproces kwalitatief (eventueel via draagvlakmeting)
  - o Belevingsaspect omgeving kwalitatief (expertoordeel) - visuele hinder en horizonvervuiling - effecten dorpsaangezicht
  - o **Werkgelegenheid** kwalitatief (expertoordeel)- werkgelegenheidseffecten
  - o **Woningwaarde** kwalitatief (expertoordeel) - waardeontwikkeling vastgoed (€/jaar)
  - o **Gedwongen verhuizing** kwalitatief (expertoordeel) – aantal gedwongen verhuizingen

De in de hoofdstukken 6 tot en met 12 (van de uitgebreide MER Rapport) verwoorde thema's en criteria worden letterlijk gebruikt in 'Tabel 2.2 Effectenbeoordeling locatiealternatieven'. De criteria die zijn opgenomen in hoofdstuk 13 (van de uitgebreide MER): 'Sociale effecten' zijn summier of niet in tabel 2.2 onder sociale effecten opgenomen.

Zo wordt '**sociale cohesie**' zeer beperkt beschreven en de criteria '**werkgelegenheid**' en **gedwongen verhuizing**' worden **niet** beschreven en dus ook niet beoordeeld. Het criterium '**woningwaarde**' is voor ons onnavolgbaar en o.i. te positief beoordeeld.

De '+' score op 'toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen' is o.i. niet verdedigbaar. Bovendien wordt het criterium 'mate van vertrouwen in besluitvormingsproces' alleen voor de locatie Oostpolder beoordeeld (en wel met '- -' score). Omdat de andere locaties niet op dit criterium kunnen worden beoordeeld, is het (onderzoekstechnisch) niet valide en betrouwbaar dit criterium alleen voor de Oostpolder te scoren.

Kortom: dit voor ons zeer belangrijke thema 'Sociale Effecten' is onvoldoende onderzocht en niet adequaat beoordeeld.

3.B Zienwijze/reactie hoofdstukken 1 tot en met 4:

- **1.5 Werkwijze.** Benoemd wordt dat er zoveel mogelijk rekening is gehouden met belangen van bewoners. Wij ervaren dat niet als bevredigend. De lasten en lusten zijn (nog) niet in balans.
- **2. Beleid.** Wij onderschrijven de energietransitie en de mogelijke rol van de Eemshaven daarin. Maar voor bedrijven die niet rechtstreeks bijdragen aan de energietransitie, zoals Hyperscale datacenters, is naar onze mening geen plaats.

Het werkgelegenheid argument vinden wij niet overtuigend. Zie ook onze zienswijze op de Plan-MER onder punt 3.1 hiervoor. De 'inschatting werkgelegenheid' in tabel 3.1 (van de structuurvisie) is bijzonder optimistisch over het geschatte aantal (structurele) werkgelegenheid voor Hyperscale datacenters: 250 tot 500 Fte.

- **3.3 Nederland is in transitie.** Hier lezen wij dat er ook in de toekomst behoefte ontstaat aan fysieke uitbreidingsruimte van aanlanding en transport van op zee opgewekte elektriciteit. Wij gaan ervan uit dat er niet nog meer nieuwe bovengrondse hoogspanningslijnen bij gaan komen. Wij pleiten er sterk voor om opgewekte elektriciteit op zee zoveel mogelijk (op zee) d.m.v. elektrolyse om te zetten in waterstof en/of op te slaan in batterijen. Batterijen, idealiter ook voor lokale en kleinschalige opslag van op dak opgewekte elektriciteit.

- **4. Participatie.** In onze zienswijze op de Plan-MER hebben we onder 3.3.1 aangegeven dat het tot dusver gevolgde 'open planproces' versterkt kan/moet worden. Tot dusver ervaren wij dat we een te reactieve positie hebben.

4. Nawoord

In onze reactie hebben wij aandacht gevraagd voor onze leefomgeving tot nu toe en de mogelijke effecten voor de toekomst. Reeds langere tijd hebben wij er ook indringend voor gepleit dat alle 3 MER alternatieve grondig onderzocht zouden moeten worden. Naar onze overtuiging is dat niet gedaan, zoals blijkt uit onze hiervoor gegeven reactie op de effectenbeoordeling van de locatiealternatieven. Wij hebben ons niet expliciet uitgesproken over bijvoorbeeld 'inrichtingsvarianten' en 'hoeken van het speelveld'. Dit vinden wij op dit moment niet opportuun. Eerst zal er een grondige beoordeling van de locatiealternatieven moeten liggen. Daarna een keuze van een alternatief, waarbij het voor ons ook zeer goed denkbaar is dat er een combinatie van locaties kan worden aangewend. Daarmee kunnen bijvoorbeeld grenzen van activiteiten verder van bewoningen worden gerealiseerd, waardoor overlast kan worden beperkt en de leefbaarheid kan worden geborgd.

De gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief (VKA) van de Oostpolder in de MER, het direct opnemen daarvan in de concept Structuurvisie en het gelijktijdig ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detail voor de Project MER getuigt in onze ogen niet van een empathisch, open plan proces. Het is jammer om te constateren, maar deze aanpak bevestigt onze vermoedens dat het alleen maar gaat om de Oostpoldervariant. Dit zouden we ten zeerste betreuren.

Tot slot. De provincie Groningen heeft bewoners/belanghebbenden externe, onafhankelijke deskundigheid (Antea Group) aangeboden om de MER en aanverwante documenten te begrijpen, te beoordelen en er op te reageren. Dit aanbod waarden we uiteraard. Hier heeft één bewoner gebruik van gemaakt. De bewoner heeft geen vragen gesteld, maar van de gelegenheid gebruik gemaakt om haar mening te ventileren hoe zij denkt over de ontwikkeling/uitbreiding van de Oostpolder/Eemshaven. Feitelijk is het niet te doen om een grote stapel MER documenten online of fysiek te lezen. Je moet je toch wel behoorlijk in de materie hebben verdiept om met gerichte vragen aan te kloppen bij de geboden ondersteuning ⁵.

---

⁵ Het comité Bewoners Belangen Eerst Oostpolder (BBE) is een samenwerkingsverband van de dorpsbelangen Oudeschip en Spijk. Dit comité heeft wel gepast gebruik kunnen maken van de geboden ondersteuning. Dit was echter alleen mogelijk omdat BBE diep in de materie is gedoken en daarom ook gerichte vragen heeft kunnen stellen aan de Antea Group in een uitgebreid fysiek gesprek.

Groningen, 11 juli 2023

Betreft: Reactie op Ontwerp Structuurvisie Oostpolder en bijbehorend MER

Geachte [REDACTED]

Op 14 maart jl heeft de GGD gereageerd op de klanteisen/wensen voor de planfase gebiedsontwikkeling Oostpolder. Naar aanleiding van het verschijnen van het ontwerp structuurvisie en de bijbehorende planMER wil GGD Groningen graag nog een reactie geven. We zien dat er veel thematische deelrapporten zijn bijgevoegd, waarin gezondheidseffecten spelen. Deze zijn vervolgens weer verwerkt in de planMER. Maar het is ons niet duidelijk op welke manier de input uit onze reactie van 14 maart verwerkt is. Hierover willen we graag geïnformeerd worden.

Het is de uitdaging om de vele maatschappelijke en ruimtelijke opgaven die er liggen zo goed mogelijk in te passen in de Structuurvisie. Zowel de rijksoverheid als de provincie (koersdocument) hebben aangegeven dat water en bodem sturend zouden moeten zijn en dat klimaatadaptatie, energietransitie en een gezonde en veilige leefomgeving altijd meegenomen moeten worden. De GGD is positief over de gekozen insteek in het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe college waarin wordt aangegeven dat bij de te maken keuzes het woongenot van omwonenden zwaar weegt. En dat een natuurlijke buffer langs de rand van het industriegebied de natuur, recreatiemogelijkheden, de leefbaarheid van en het uitzicht vanuit de dorpen moet verbeteren. Deze gezondheidsbevorderende aspecten zouden terug kunnen komen in verdere planvorming en uitwerking.

Naar de voorliggende visie hebben verschillende experts binnen de GGD gekeken en bijgedragen aan onderstaand advies.

Gezondheid en sociale effecten

In de MER heeft u het thema gezondheid en sociale effecten als volgt opgenomen:

- *Voor gezondheid is gekeken naar het aantal verblijfsobjecten (zoals woningen) waarbij een toename van milieugezondheidsrisico's kan ontstaan. Deze milieugezondheidsrisico's kunnen ontstaan door een toename van geluid, een afname van luchtkwaliteit in een gebied, grotere druk op externe veiligheid, lichtvervuiling etc. Voor Oostpolder is het aantal verblijfsobjecten dat een toename van milieugezondheidsrisico's door lucht en geluid kan ondervinden het grootst, daarom heeft deze locatie een negatieve beoordeling (-) voor het thema Gezondheid*
- *Sociale effecten; Locatiealternatief Oostpolder scoort sterk negatief (-) op 'belevingsaspect omgeving' door de huidige hoge kwaliteit van de woonomgeving en de verstoring van het dorpsaangezicht van Oudeschild*

Ten aanzien van gezondheidsbevordering geeft u aan:

- *De uitwerking van de groenblauwe structuur en de verandering van routes in en naar de Oostpolder zijn nog onbekend.*

- *Het is echter in alle varianten de vraag of de ruimtelijke inrichting daadwerkelijk kansen biedt voor gezondheidsbevordering aangezien de milieugezondheidsrisico's in het buffergebied hoog zijn (geluid uit diverse bronnen, luchtverontreiniging) en het verlies van openheid van de Oostpolder het gebied minder aantrekkelijk maakt als recreatief gebruik.*

De aandacht voor gezondheidsbevordering is vrij beperkt. Gezondheid zou breder meegenomen kunnen worden. Zorg bijvoorbeeld bij de uitwerking van de groenblauwe structuur dat er meer aandacht is voor de zichtbaarheid en toegankelijkheid van deze structuur en eventueel (speel) voorzieningen. Het zou een mooie uitdaging zijn om een deel van het industrieterrein een groenere uitstraling te geven. Niet alleen een locatie met vooral asfalt en beton, maar creëer hierin een groene en blauwe omgeving, waarin met inbreng van omwonenden een aantrekkelijk, gebied met grote biodiversiteit tot wasdom kan komen. Met onder andere aangename fiets- en wandelroutes, voedselbossen, ontmoetings- en ontspanningsplekken. In de bijlage kunt u meer informatie over gezonde leefomgeving en over groene bedrijventerreinen vinden.

Milieugezondheidsrisico

U legt in de stukken over gezondheid veel nadruk op gezondheidsbescherming met behulp van het MilieuGezondheidsRisico (MGR) voor de effecten van geluid en luchtkwaliteit. De GGD is positief over het feit dat deze effecten in kaart zijn gebracht. Er wordt aangegeven dat men de Oostpolder wil ontwikkelen tot een goed ingepast bedrijventerrein voor met name grootschalige bedrijven. De milieugezondheidskwaliteit in de omgeving van het gebied scoort sterk negatief, met name door het effect van geluidshinder. Er wordt beschreven dat het grootste deel van de verblijfsobjecten binnen 500 meter van het plangebied Oostpolder ligt. Blootstelling aan geluid, en de bijbehorende hinder, is vanuit gezondheidskundig oogpunt een belangrijk punt om zoveel als mogelijk te beperken. Daarom adviseert de GGD om in te zetten op een zo laag mogelijke geluidsblootstelling ter hoogte van de verblijfsobjecten. Dit kan door met de inrichting van het plangebied en het selecteren van activiteiten en technieken de effecten op de omliggende omgeving voorop te stellen. Aan de hand van beschikbare kennis kunnen er geluidscontouren worden bepaald en deze kunnen met omwonenden worden afgestemd over wat dit in de praktijk kan betekenen.

Tot slot

Wij vinden dat gezondheid en leefbaarheid breed moet worden meegenomen in de plannen. Uiteraard moeten de bewoners hierin worden meegenomen en positief worden gecompenseerd. Zorg, samen met omwonenden, ervoor dat de ontwikkeling van de Oostpolder ook voordelen voor omwonenden oplevert. Hanteer ook voor dit gebied een verbetering van de door de provincie omarmde 'Brede welvaart' en realiseer via het Analyse kader 'sociaaleconomische impact' verbeteringen, die de gezonde leefomgeving bevordert. In de bijlage vindt u een beschrijving van deze brede opvatting van gezondheid.

We hopen dat we met onze adviezen een bijdrage hebben kunnen leveren aan de verdere uitwerking van de plannen. Mocht u nog vragen hebben dan kunt u contact opnemen

We blijven graag betrokken bij volgende stappen. We horen graag als er concrete bouwplannen komen in het gebied.

Met vriendelijke groet,
Namens GGD Groningen

Hoofd afdeling Beleid en Advies Publieke Gezondheid

 Postbus 584, 9700 AN, Groningen
Adres: Hanzeplein 120, 9713GW, Groningen
Website: ggd.groningen.nl

Bijlage

Wat is gezondheid, en wat is een gezonde leefomgeving?

Gezondheid wordt door ons niet gezien als de afwezigheid van ziekte, maar als het vermogen om zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven (Huber 2012). Deze benadering wordt positieve gezondheid genoemd. Dit betekent dat we graag een leefomgeving zien die de gezondheid beschermt én bevordert, en die bewoners de gelegenheid biedt eigen regie te voeren.

Zoals bekend heeft gezondheid een prominentere plaats gekregen in de Omgevingswet die op 1 januari 2024 in werking treedt. Dat is meteen te zien in het tweeledig doel van de Omgevingswet;

- Een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden;
- De fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

De leefomgeving is gezonder als de invloed van belastende milieuaspecten (lucht, geluid, geur, licht, straling) op de gezondheid zo klein mogelijk is. Een omgeving die voldoet aan de normen is het startpunt. Maar juist onder de wettelijke normen is nog veel gezondheidswinst te behalen. Ongeveer 4% van de ziektelast toe te schrijven aan de milieubelasting in de leefomgeving van mensen, met luchtverontreiniging als belangrijkste oorzaak gevolgd door omgevingsgeluid.¹

Een omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag, die bewoners als veilig en prettig ervaren, en stimuleert tot sociaal contact is een gezonde omgeving. De leefomgeving kan verder verbeterd worden door op integrale en intersectorale wijze aan een gezondere leefomgeving te werken. Hiervoor heeft GGD GHOR NL kernwaarden voor gezonde leefomgeving opgesteld.² Deze kernwaarden zijn;

Woonomgeving:

- Kinderen groeien op in een rookvrije omgeving
- De leefomgeving draagt bij aan een gezond gewicht
- Voor iedereen zijn er – dichtbij en toegankelijk – aantrekkelijke plekken
- Wonen en druk verkeer zijn gescheiden
- Functies (wonen, werken, voorzieningen) zijn goed gemengd. Overlastgevende bedrijven staan op afstand.

Mobiliteit:

- Actief vervoer (lopen en fietsen) is in beleid, ontwerp en gebruik de standaard
- Tussen kernen zijn goede (e-)fiets- en OV-verbindingen

Gebouwen

- Het binnenklimaat is prettig en gezond
- Er zijn voldoende betaalbare levensloopgeschikte woningen
- Minimaal één zijde (gevel) van een woning is aangenaam

Groene bedrijventerreinen

Hierbij een overzicht van verschillende informatiebronnen over groene bedrijventerreinen;

- *Groenblauwe bedrijventerreinen*, van Heijmans. In deze brochure geeft Heijmans handvatten hoe je het proces van het komen tot een Werklandschap van de Toekomst kan organiseren op basis van zes onderwerpen: beschikbare informatie, betrokken partijen, gemeenschappelijke belangen, integrale oplossingen, financiering en uitvoeringskracht. https://doemee.ivn.nl/l/library/download/urn:uuid:7ffc1c03-1dec-4852-b364-885b089c33eb/digitaal+document+gb+bedrijventerreinen.pdf?utm_source=mailing&utm_medium=email&utm_campaign=hoe-gaat-het-met-de-vergroening-van-bedrijventerreinen
- *Zo maak je een bedrijventerrein klaar voor klimaat!* van HAS Hogeschool. Voor dit handboek, ontwikkeld in opdracht van stichting Duurzame Bedrijventerreinen, een onderdeel van Ondernemend Venlo, onderzochten drie studenten van de opleiding 'Management van de leefomgeving' op welke manier bedrijventerreinen zich klimaatadaptief kunnen ontwikkelen en daarbij een gezonde leef- en werkomgeving kunnen bieden. https://www.ivn.nl/app/uploads/sites/238/2023/03/Handboek-Klaar-voor-klimaat_interactief-01-09-2021.pdf
- *Groene, gezonde bedrijventerreinen*, van Stichting Steenbreek en Provincie Zuid-Holland. In deze brochure lees je waarom het belangrijk is om tot groene, gezonde bedrijventerreinen te komen, hoe je dit kan organiseren en voorbeelden van praktische maatregelen die je kan nemen. <https://intranet.steenbreek.nl/wp-content/uploads/2021/05/Groene-gezonde-bedrijventerreinen.pdf>
- *Eerste Hulp bij Bedrijventerreinen*, van NL Greenlabel en Building for Good. In deze handreiking beschrijven NL Greenlabel en Building for Good vanuit landelijke ontwikkelingen de uitdagingen voor bedrijventerreinen en welke oplossingsrichtingen er voor bedrijventerreinen zijn (bijgevoegd). https://nlgreenlabel.nl/wp-content/uploads/2021/11/Greenpaper_BuildingforGood_en_NL_Greenlabel_september_2021.pdf
- *Biodiversiteit: bedrijfsterreinen als onderdeel van de oplossing*, van Ginkel Groep. In deze whitepaper beschrijft van Ginkel het belang van het behoud van biodiversiteit voor bedrijventerreinen aan een welke oplossingsrichtingen je kan denken.
- *Handreiking duurzame bedrijventerreinen*, van Provincie Overijssel, MKB Nederland Midden en VNO-NCW Midden. https://www.vno-ncwmidden.nl/wp-content/uploads/2020/12/Handreiking-duurzame-bedrijven_nieuw_DEF.pdf
- *Hoe vergroenen we bedrijventerreinen*, van provincie Gelderland en NL Greenlabel. In deze brochure vind je een overzicht van 12 maatregelen met de baten en kosten van deze maatregelen https://media.gelderland.nl/DOC_Brochure_Hoe_vergroenen_we_bedrijventerreinen_2_0472ce976f.pdf
- *Kennisdossier Groenblauwe bedrijventerreinen*, op deze website vind je meer informatie over hoe je het proces kan organiseren om te komen tot verduurzaming van een

- bedrijventerrein. <https://klimaatadaptatienederland.nl/kennisdossiers/groenblauwe-bedrijventerreinen/>
- *Maatregelen voor klimaatbestendige bedrijventerreinen*; Een verzameling van klimaatbestendige maatregelen voor bestaande bedrijventerreinen. Via diverse filters kan gezocht worden naar maatregelen die bij de locatie passen.
<https://www.klimaatadaptatiebrabant.nl/ik-ben-een-ondernemer/bedrijventerreinen/maatregelen>
  - *Servicedocument Activiteiten en milieuzonering Omgevingswet* (Milieuzonering Nieuwe Stijl) <https://vng.nl/publicaties/concept-servicedocument-activiteiten-en-milieuzonering-omgevingswet-milieuzonering-nieuwe-stijl>

Gedeputeerde Staten van Groningent.a.v.

Postbus 610
9700 AP Groningen

	11-07-2023	Bilane(n)	Kenmerk 9600488
Informatie	[Redacted]		
Onderwerp	zienswijze structuurvisie Oostpolder		

Geachte [Redacted]

Wij hebben kennis genomen van de structuurvisie Oostpolder. Het faciliteren van grootschalige bedrijvigheid, het versterken van de regionale economie en het bestendigen van de regionale werkgelegenheid is belangrijk voor de doorontwikkeling van de provincie Groningen. Onderschrijven wij. Dat daarvoor de Oostpolder in beeld is voor vestiging van innovatieve, duurzame bedrijvigheid met een grote vraag naar ruimte en elektriciteit is logisch. Wel vragen wij u daarbij nadrukkelijk aandacht voor het volgende.

Netcongestie is een groeiend probleem. Het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) prioriteert de investeringen en capaciteit van de aanleg van de (elektriciteit)infrastructuur.

In de structuurvisie wordt niet verwezen naar het pMIEK. Ook staat de in Oostpolder voorgestelde ontwikkeling voor zover wij hebben kunnen nagaan niet op de agenda van het pMIEK 1.0.

Deze grootschalige ontwikkeling op zowel opwek als mede verbruik zal gevolgen hebben voor de investeringen in het elektriciteitsnetwerk in de rest van de provincie Groningen en daarmee door de krapte op het elektriciteitsnet vermoedelijk gevolgen voor de ontwikkeling van de economie in de gemeente Groningen, maar ook elders in de provincie.

Om die reden wijzen wij u op uw verantwoordelijkheid als bevoegd gezag bij de prioritering van de investeringen in het elektriciteitsnet en verzoeken u te borgen dat deze nieuwe ontwikkeling geen gevolgen gaat hebben voor onze economische groei en onze energie-opwekambities.

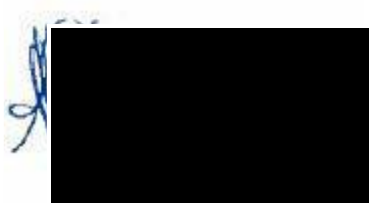
Een tweede opmerking betreft aandacht voor de gevolgen van de groei van de werkgelegenheid.

Volgens onderzoeksbureau STEC 'concentreert het arbeidspotentieel zich voornamelijk in de regio Groningen-Assen, waar met onder meer de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool, NHL Stenden en diverse mbo-opleidingen het onderwijs en onderzoek in de provincie is geclusterd'.

Groei van werkgelegenheid in Oostpolder geeft daarmee extra druk op de krappe arbeidsmarkt en de woningbouwopgave in de gemeente Groningen.

Het lijkt ons goed om hiervoor extra aandacht te hebben in het samen oplopen in de strategische agenda in aanvulling op de verstedelijkingsagenda.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,
namens deze, concerndirecteur Groningen,
namens deze,

directeur Ruimtelijk Beleid en Ontwerp

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: [REDACTED]
Aan: Oostpolder
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Reactie/zienswijze PlanMER document 02

Aan: Gedeputeerde Staten van Groningen
Onderwerp: Zienswijze PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder:
https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/01_2023-05-22_Milieueffectrapportage.pdf

LS,

Ik schrijf u namens de bewoners van [REDACTED] die in de nabijheid van het geplande gebiedsontwikkelingsproject Oostpolder wonen. Na het doornemen van de Milieueffectrapportage (MER) hebben we een aantal zorgen en vragen die we graag onder uw aandacht willen brengen.

1. Het rapport geeft aan dat er op veel locaties een verhoogd risiconiveau kan optreden. Kunt u toelichten hoe dit risico wordt beheerst en welke maatregelen worden genomen om de veiligheid van de bewoners te waarborgen? (pagina 112)
2. Er wordt een aanzienlijke groei van de werkgelegenheid verwacht, wat mogelijk kan leiden tot het vertrek van huidige bewoners vanwege het verlies van woongenot. Kunt u aangeven welke stappen worden ondernomen om dit te voorkomen en de leefbaarheid van de omgeving te behouden? (pagina 74)
3. Het effect op de beleving van de omgeving wordt als negatief beoordeeld. Kunt u uitleggen hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de impact op de leefomgeving te minimaliseren? (pagina 74)
4. Het rapport geeft aan dat de ontwikkeling een negatief effect heeft op de woningwaarde. De gemiddelde woningwaarde in het buitengebied van Zuid-Termonden is EUR 291.000. Het is de vraag of mensen die op het bedrijventerrein komen werken, ook in het studiegebied gaan wonen. Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke stappen worden ondernomen om de woningwaarde te beschermen? (pagina 74)
5. De ontwikkeling wordt beoordeeld als een negatief effect op de sociale cohesie als gevolg van de komst van nieuwe werknemers en mogelijk ook vertrek van huidige en de komst van nieuwe bewoners in het gebied. Kunt u uitleggen hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de sociale cohesie te behouden? (pagina 74)
6. Het dorpsaangezicht van Oudeschild (ja dit staat er echt, het gaat natuurlijk om Oudeschip) wordt verstoord en de woonomgeving zal grenzen aan bedrijven en industrie. Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke stappen worden ondernomen om het dorpsaangezicht te behouden? (pagina 74)
7. Het rapport geeft aan dat er een sterk negatief vertrouwen is in het besluitvormingsproces voor Oostpolder. Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke stappen worden ondernomen om het vertrouwen in het proces te herstellen? (pagina 74)
8. In hoek 1 komt in alle inrichtingsvarianten de PR-contour van de fictieve waterstoffabriek over verblijfsobjecten te liggen. Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de veiligheid van de bewoners te waarborgen? (pagina 112)
9. Het rapport geeft aan dat alle drie de locatiealternatieven licht tot sterk negatief worden beoordeeld voor verschillende criteria voor verschillende criteria zoals landschappelijke

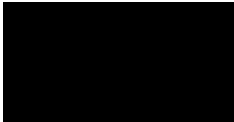

structuren en elementen, ruimtelijk-visuele kenmerken en historisch-geografische patronen. Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke stappen worden ondernomen om deze negatieve effecten te minimaliseren? (pagina 66)

10. In hoek 1 kunnen de PR-contouren en GR-invloedsgebieden van risicovolle bedrijven over verblijfsobjecten komen te liggen. Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de veiligheid van de bewoners te waarborgen en hoe deze maatregelen vervolgens worden gecontroleerd en geborgd? (pagina 160)

We kijken uit naar uw antwoorden en verdere discussie over deze zaken. We hopen dat u onze zorgen serieus neemt en stappen onderneemt om de negatieve effecten van de geplande ontwikkeling te minimaliseren.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 11 juli 2023 21:30
Aan: Oostpolder
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Zienswijze Samenvatting van de Milieueffectrapportage (MER) voor gebiedsontwikkeling Oostpolder

Aan: Gedeputeerde Staten van Groningen
Onderwerp: Zienswijze Samenvatting van de Milieueffectrapportage (MER) voor gebiedsontwikkeling Oostpolder: https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/02_2023-05-22_Samenvatting%20MER.pdf

LS,

Ik schrijf u [REDACTED]
[REDACTED] die in de nabijheid van het geplande gebiedsontwikkelingsproject Oostpolder wonen. Na het doornemen van de samenvatting van de Milieueffectrapportage (MER) hebben we een aantal zorgen en vragen die we graag onder uw aandacht willen brengen.

1. Het rapport geeft aan dat de effecten op het landschap sterk negatief zijn voor Eemshaven-West en negatief voor Oostpolder (pagina 11). Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om het landschap te beschermen?
2. De locatie Oostpolder heeft volgens het rapport negatieve effecten op de gezondheid (pagina 11). Kunt u uitleggen hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de gezondheid van de bewoners te waarborgen?
3. Er is een toename van stikstofdepositie in NNN-gebieden (pagina 17). Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de stikstofdepositie te beperken?
4. De locatiealternatief Oostpolder scoort sterk negatief op 'belevingsaspect omgeving' (pagina 11). Kunt u uitleggen hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de leefomgeving te behouden?
5. Het rapport geeft aan dat er een sterk negatief vertrouwen is in het besluitvormingsproces voor Oostpolder (pagina 11). Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke stappen worden ondernomen om het vertrouwen in het proces te herstellen?
6. Voor alle inrichtingsvarianten is er een toename van het aantal gehinderden door geluid (pagina 19). Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om geluidsoverlast te beperken?
7. In alle inrichtingsvarianten vervalst de woonfunctie (pagina 19). Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de woonfunctie te behouden?
8. Alle inrichtingsvarianten hebben een positief effect op energie-infrastructuur en energieopwek ten behoeve van de energietransitie (pagina 19). Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de energietransitie te bevorderen?

We kijken uit naar uw antwoorden en verdere discussie over deze zaken. We hopen dat u onze zorgen serieus neemt en stappen onderneemt om de negatieve effecten van de geplande ontwikkeling te minimaliseren.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 11 juli 2023 22:08
Aan: Oostpolder
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Zienswijze milieueffectrapport (MER) deelrapport Geluid

Aan: Gedeputeerde Staten van Groningen
Onderwerp: Zienswijze milieueffectrapport (MER) deelrapport
Geluid https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/04_2023-05-22_geluid.pdf

LS,

Ik schrijf u namens [REDACTED]
[REDACTED] die in de nabijheid van het geplande gebiedsontwikkelingsproject Oostpolder wonen. Na het doornemen van de Milieueffectrapportage Deelrapport Geluid (MER) hebben we een aantal zorgen en vragen die we graag onder uw aandacht willen brengen.

Uit het milieueffectrapport (MER) deelrapport
Geluid https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/04_2023-05-22_geluid.pdf blijkt dat er aanzienlijke negatieve effecten zijn voor de bewoners van ons gebied. Deze omvatten:

1. Een sterke negatieve impact op het cumulatieve geluid, vooral bij de gehanteerde worst-case uitgangspunten (pagina 42).
2. Een aanzienlijke toename van de hinderscore voor industriegeluid in het plangebied Oostpolder hoek 1 in vergelijking met de referentiesituatie, wat duidt op een sterk negatief effect (pagina 28).
3. Hoewel de normen voor windturbinegeluid en industriegeluid worden gehaald, zijn er nog steeds woningen waar de grenswaarde wordt overschreden (pagina's 33 en 42).
4. Een beperkt negatief effect van wegverkeersgeluid, en de GPP's van de N33 worden overschreden en zullen opnieuw moeten worden vastgesteld (pagina 40).
5. Volgens het document wordt er een toename van het verkeer verwacht als gevolg van de voorgestelde ontwikkelingen. Dit kan leiden tot aanzienlijke verkeersoverlast voor ons en andere bewoners in de omgeving.
6. Het document vermeldt ook dat de voorgestelde ontwikkelingen kunnen leiden tot een toename van het omgevingsgeluid. Dit kan resulteren in aanzienlijke geluidsoverlast voor ons en andere bewoners.
7. Daarnaast kan de voorgestelde ontwikkeling leiden tot het verlies van groene ruimte. Dit kan een negatieve impact hebben op de leefbaarheid van onze omgeving en het absorberen van het geluid.

We begrijpen dat de percentages van ernstige hinder die worden gebruikt voor de beoordeling zijn verkregen uit bevolkingsonderzoeken en daarmee representatief geachte gemiddelden zijn (pagina 9). Echter, wij geloven dat deze gemiddelden niet volledig de impact op onze specifieke gemeenschap weerspiegelen.

Wij verzoeken u dringend om deze bezwaren in overweging te nemen bij uw besluitvorming over de ontwikkeling van het windpark. Wij geloven dat de gezondheid en het welzijn van onze gemeenschap op de eerste plaats moeten komen en dat er meer onderzoek nodig is om de potentiële negatieve effecten van dit project volledig te begrijpen.

Met vriendelijke groet,

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 11 juli 2023 22:10
Aan: Oostpolder
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Zienswijze gebiedsontwikkeling Oostpolder Deelrapport Verkeer

Aan: Gedeputeerde Staten van Groningen
Onderwerp: Zienswijze gebiedsontwikkeling Oostpolder Deelrapport Verkeer:
https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/03_2023-05-22_verkeer.pdf

LS,

Ik schrijf u [REDACTED]
[REDACTED] die in de nabijheid van het geplande gebiedsontwikkelingsproject Oostpolder wonen. Na het doornemen van de Milieueffectrapportage Deelrapport Verkeer (MER) hebben we een aantal zorgen en vragen die we graag onder uw aandacht willen brengen.

1. Het rapport geeft aan dat de locatie Oostpolder beperkt negatief scoort op bereikbaarheid/afwikkeling door toenames op de N46 bij de stad Groningen en negatief op leefbaarheid/veiligheid door verkeerstoename op enkele gemeentelijke wegen en provinciale traverses (pagina 29). Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de bereikbaarheid en leefbaarheid te waarborgen?
2. Voor de scheepvaart is op voorhand niet geheel uit te sluiten dat afwikkelingsproblemen ontstaan bij een forse toename van het aantal scheepvaartbewegingen (pagina 29). Kunt u uitleggen hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de scheepvaart soepel te laten verlopen?
3. Het extra verkeer van en naar het bedrijventerrein Oostpolder kan goed worden afgewikkeld over het bestaande hoofdwegennet. Echter, het plan leidt tot een beperkte verslechtering van de verkeersafwikkeling op het regionale netwerk ten noorden van de stad Groningen (pagina 25). Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de verkeersafwikkeling te verbeteren?
4. De verwachte verkeerstoename op de N363 (aan de westkant van N46) zorgt ervoor dat de leefbaarheid en verkeersveiligheid op vier komtraverses verder onder druk komt te staan. Bij afname van de doorstroming op de Kwelderweg is er een risico dat de N363 tussen N33 en N46 gebruikt wordt als sluiproute en deze komtraverse (Oosteinde) dus ook drukker wordt. Bij handhaving van de bestaande inrichting van het onderliggende wegennet (m.n. de Klaas Wiersumweg) is er een risico op oneigenlijke verkeersstromen op wegen die hier niet geschikt voor zijn (pagina 25). Kunt u toelichten hoe dit wordt aangepakt en welke maatregelen worden genomen om de leefbaarheid en verkeersveiligheid te waarborgen? Ook van bijvoorbeeld de schoolgaande fietsers?

We kijken uit naar uw antwoorden en verdere discussie over deze zaken. We hopen dat u onze zorgen serieus neemt en stappen onderneemt om de negatieve effecten van de geplande ontwikkeling te minimaliseren.

Met vriendelijke groet,

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 11 juli 2023 22:15
Aan: Oostpolder
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Zienswijze PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder Deelrapport Externe veiligheid

Aan: Gedeputeerde Staten van Groningen
Onderwerp: Zienswijze PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder Deelrapport Externe veiligheid:
https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/05_2023-05-22_externe%20veiligheid.pdf

LS,

Ik schrijf u [REDACTED]
[REDACTED] die in de nabijheid van het geplande gebiedsontwikkelingsproject Oostpolder wonen. Na het doornemen van de Milieueffectrapportage (MER) hebben we een aantal zorgen en vragen die we graag onder uw aandacht willen brengen.

Plaatsgebonden risico en groepsrisico

Volgens het document komt in alle ruimtelijke varianten de PR-contour van de fictieve waterstoffabriek over verblijfsobjecten te liggen (zie pagina 31). Dit kan een aanzienlijk risico vormen voor ons en andere bewoners in de omgeving.

Groepsrisico

Het document vermeldt ook dat in alle ruimtelijke varianten de GR-invloedsgebieden van de PGS15-loods (350 m) en van de fictieve waterstoffabriek (230 m) over verblijfsobjecten komen te liggen (zie pagina 31). Dit kan een aanzienlijk risico vormen voor ons en andere bewoners.

Risicoverhoging door windturbines

Daarnaast wordt in het document vermeld dat voor alle inrichtingsvarianten de ligging van PR-contouren van bestaande windturbines en VOPAK op kaart is weergegeven (zie pagina 27). Dit kan een aanzienlijk risico vormen voor ons en andere bewoners.

Wij verzoeken u vriendelijk om deze punten in overweging te nemen bij het nemen van een beslissing over de voorgestelde ontwikkelingen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 12 juli 2023 20:41
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Zienswijze MER Oostpolder Deelrapport 7a Natuur

Geachte heer/mevrouw,

Wij, [REDACTED] willen graag onze zienswijze en bezwaar uiten tegen de voorgestelde ontwikkelingen zoals beschreven in https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/07a_20223-05-22_natuur.pdf

1. Effecten op beschermde en rode lijst soorten Volgens het document zijn de effecten van de 3 varianten op beschermde en rode lijst soorten beperkt onderscheidend en leiden niet tot een andere effectscore (zie pagina 44). Dit suggereert dat de voorgestelde ontwikkelingen een impact kunnen hebben op de lokale biodiversiteit, wat een zorg is voor ons als bewoners die waarde hechten aan de lokale fauna.

2. Beoordelingsschaal effectenbeoordeling Het document presenteert een beoordelingsschaal voor de effectenbeoordeling (zie pagina 14). Hieruit blijkt dat er negatieve effecten kunnen zijn, wat een punt van zorg is voor ons als bewoners.

3. Directe aantasting van beschermde soorten Het document vermeldt ook dat er mogelijk sprake is van vernielen van vaste verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen in en rond de bestaande opstallen in het geval deze worden gesloopt (zie pagina 39). Dit kan een aanzienlijk risico vormen voor de lokale fauna, wat indirect ook een negatieve impact kan hebben op onze leefbaarheid.

Wij verzoeken u vriendelijk om deze punten in overweging te nemen bij het nemen van een beslissing over de voorgestelde ontwikkelingen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 12 juli 2023 20:39
Aan: Oostpolder
Onderwerp: Zienswijze MER Oostpolder Deelrapport 7b Passende Beoordeling

Geachte heer/mevrouw,

Wij, [REDACTED] willen graag onze zienswijze en bezwaar uiten tegen de voorgestelde ontwikkelingen zoals beschreven in https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/07b_2023-05-22_Beoordeling%20PlanMER.pdf

1. Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden Volgens het document kan de planontwikkeling bij maximale invulling leiden tot een depositiebijdrage tot maximaal 0,18 mol N/ha/jr (en cumulatief maximaal 0,49 mol N/ha/jr) op Natura 2000-gebieden waarbinnen stikstofgevoelige en (naderend) overbelaste habitats voorkomen (zie pagina 2). Dit kan een negatief effect hebben op de lokale natuur en biodiversiteit, wat een zorg is voor ons als bewoners.

2. Vergunning nodig voor projecten met significante gevolgen Het document vermeldt ook dat op grond van artikel 2.7 en 2.8 van de Wet natuurbescherming een vergunning nodig is om een project uit te mogen voeren dat significante gevolgen kan hebben op Natura 2000-gebieden (zie pagina 2). Dit suggereert dat de voorgestelde ontwikkelingen een aanzienlijke impact kunnen hebben op de lokale natuur, wat een punt van zorg is voor ons als bewoners.

3. Beoordeling van cumulatieve depositie Het document vermeldt dat de beoordeling van de cumulatieve depositie niet anders wordt uitgevoerd dan de beoordeling van de depositie van de afzonderlijke planontwikkeling in de Oostpolder. Omdat de gecumuleerde depositie een factor 3 tot 15 hoger is, is de kans groter dat op grond van een ecologische beoordeling niet geconcludeerd kan worden dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast (zie pagina 16). Dit kan een punt van zorg zijn voor ons als bewoners.

Wij verzoeken u vriendelijk om deze punten in overweging te nemen bij het nemen van een beslissing over de voorgestelde ontwikkelingen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 12 juli 2023 21:37
Aan: Oostpolder
Onderwerp: Reactie op deelrapport gezondheid Oostpolder

Onderwerp: deelrapport gezondheid Oostpolder

https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/14_2023-05-22_gezondheid.pdf

Ik schrijf u [REDACTED]
[REDACTED] om onze reactie te uiten op het document deelrapport gezondheid.

Toename van milieugezondheidsrisico's

Het aantal verblijfsobjecten dat een toename van milieugezondheidsrisico's door lucht en geluid kan ondervinden in het basisalternatief Oostpolder is het grootst. We maken ons zorgen over de mogelijke gevolgen hiervan voor de gezondheid van de bewoners (zie gezondheidsstudie, pagina 21).

Toename van geluidsoverlast

In alle inrichtingsvarianten is er een toename van het aantal gehinderde door geluid ten opzichte van de referentiesituatie. De combinatie van een hoge geluidbelasting in de referentiesituatie, verdere toename tot aan of net over de gebiedsspecifieke geluidnormen in alle varianten, met als gevolg een toename van het aantal ernstig gehinderden is bepalend voor de beoordeling op de invloed op milieugezondheidskwaliteit (zie gezondheidsstudie, pagina 31).

Toename van externe veiligheidsrisico's

In de directe omgeving bevinden zich risicobronnen. In hoek 1 mogen de risicovolle activiteiten tot op de zuidrand van het bedrijventerrein komen, waardoor PR-contouren/ GR-invloedsgebieden over woningen komen te liggen. De afstand tussen de risicovolle activiteiten en woningen is in hoek 2 zodanig groot dat PR-contouren/GR-invloedsgebieden niet over woningen komen te liggen. Hierdoor wordt aan de norm voldaan maar er is ook buiten de PR-contouren en GR-invloedsgebieden sprake van een toename van het risico (zie gezondheidsstudie, pagina 30).

Mitigerende Maatregelen

We erkennen dat er mitigerende maatregelen zijn voorgesteld in de studie Externe Veiligheid, Geluid, Luchtkwaliteit en Sociale effecten. Met name op het gebied van geluid uit diverse bronnen is het aan te bevelen mitigerende maatregelen te treffen, zodat de milieugezondheidsrisico's beperkt worden. We vragen echter om meer details over deze maatregelen en hoe ze zullen worden geïmplementeerd (zie gezondheidsstudie, pagina 32).

Conclusie

Op basis van de bovenstaande punten verzoeken we dat er meer aandacht wordt besteed aan de mogelijke gevolgen van de Oostpolder ontwikkeling voor de gezondheid van de bewoners. We verzoeken dat er meer onderzoek wordt gedaan naar deze kwesties en dat er passende maatregelen worden genomen om eventuele negatieve effecten te beperken.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 12 juli 2023 21:36
Aan: Oostpolder
Onderwerp: Reactie op deelrapport Landschap

Onderwerp: Reactie op deelrapport Landschap:

https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/08_2023-05-22_landschap.pdf

LS,

Ik schrijf u [REDACTED]
[REDACTED] om onze reactie te uiten tegen bepaalde aspecten van de voorgestelde
Structuurvisie Oostpolder.

Verdichting van de huidige openheid van de Oostpolder

Volgens het document zullen de voorgestelde ontwikkelingen leiden tot een aanzienlijke verdichting van de huidige openheid van de Oostpolder. Naarmate de beleving van de openheid meer wordt aangetast, wordt dit effect negatiever beoordeeld (zie pagina 10). Dit kan een negatief effect hebben op de leefbaarheid en het landschappelijke karakter van ons gebied, wat een zorg is voor ons als bewoners.

Invloed op duisternis door kunstmatig licht

Het document vermeldt ook dat kunstmatig licht dat 's nachts zichtbaar is, de duisternis kan beïnvloeden. Alleen lichtbronnen met uitstraling hebben een negatieve invloed op de duisternis (zie pagina 10). Dit kan een negatief effect hebben op de nachtelijke omgeving en de leefbaarheid in ons gebied, wat een punt van zorg is voor ons als bewoners.

Aantasting van aardkundige waarden

Het document vermeldt dat de ontwikkeling de aanwezige aardkundige waarden kan aantasten, waaronder ook de zichtbaarheid ervan, zoals natuurlijk reliëf. Hoe sterker de aantasting, des te negatiever de beoordeling (zie pagina 10). Dit kan een negatief effect hebben op de natuurlijke en landschappelijke kenmerken van ons gebied, wat een punt van zorg is voor ons als bewoners.

Invloed op historisch-geografische patronen

Het document vermeldt dat de ontwikkeling de herkenbaarheid en gaafheid van historisch-geografische patronen en historisch bouwkundige elementen kan beïnvloeden (zie pagina 10). Dit kan een negatief effect hebben op de historische en culturele waarde van ons gebied, wat een punt van zorg is voor ons als bewoners.

Vermindering van de afleesbaarheid van de dijk

Het document vermeldt dat de ontwikkeling van het gebied tot bedrijventerrein de afleesbaarheid van de dijk in haar historische context kan verminderen (zie pagina 26). Dit kan een negatief effect hebben op de historische en culturele waarde van ons gebied, wat een punt van zorg is voor ons als bewoners.

Vermindering van de afleesbaarheid van het landschap en de cultuurhistorie

Het document vermeldt dat de ontwikkeling van de Oostpolder tot bedrijventerrein de afleesbaarheid van het landschap en de cultuurhistorie in het gebied kan verminderen (zie pagina 21). Dit kan een negatief effect hebben op de historische en culturele waarde van ons gebied, wat een punt van zorg is voor ons als bewoners.

Inbreuk op de molen en zijn omgeving

Het document vermeldt dat de ontwikkeling van de Oostpolder inbreuk doet op de molen en zijn omgeving. In plaats van dat de molen in een weids landschap staat, komt de molen meer en meer aan de rand van een verstedelijkt gebied te staan (zie pagina 21). Dit kan een negatief effect hebben op de historische en culturele waarde van ons gebied, wat een punt van zorg is voor ons als bewoners.

Wij verzoeken u vriendelijk om deze punten in overweging te nemen bij de beoordeling van de voorgestelde ontwikkelingen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 12 juli 2023 21:37
Aan: Oostpolder
Onderwerp: Reactie op deeldocument luchtkwaliteit oostpolder

Onderwerp: Reactie op deeldocument luchtkwaliteit

https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/10_2023-05-22_luchtkwaliteit.pdf

LS,

Ik schrijf u [REDACTED]

[REDACTED] om onze reactie te uiten op het document deelrapport gezondheid.

1. **Overschrijding van grens- of streefwaarden (pagina 2):** We willen graag meer duidelijkheid over de specifieke beoordelingscriteria en methoden die worden gebruikt om te garanderen dat het project niet leidt tot een overschrijding van de grens- of streefwaarden voor luchtkwaliteit.
2. **Beoordelingsschalen voor luchtkwaliteit (pagina's 2 en 3):** We zijn bezorgd over de mogelijke negatieve effecten op de luchtkwaliteit voor woningen en andere gevoelige bestemmingen. We willen graag meer informatie over hoe deze beoordelingsschalen worden toegepast en hoe de impact op de luchtkwaliteit wordt gemeten.
3. **Gebrek aan informatie over scheepvaart- en spoorverkeer (pagina 5):** We zijn bezorgd over het ontbreken van informatie over de aantrekkingskracht van scheepvaart- en spoorverkeer specifiek voor de Oostpolder. We willen graag weten hoe dit aspect wordt meegenomen in de beoordeling van de luchtkwaliteit.

We kijken uit naar uw antwoorden en verdere verduidelijking.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 12 juli 2023 20:40
Aan: Oostpolder
Onderwerp: Zienswijze MER Oostpolder Deelrapport Stikstofdepositie

Geachte heer/mevrouw,

Wij, de [REDACTED] willen graag onze zienswijze en bezwaar uiten tegen de voorgestelde ontwikkelingen zoals beschreven in https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/06_2023-05-22_stikstofdepositie.pdf

1. Mitigerende maatregelen

Volgens het document kan er voor het beperken van stikstofdepositie in zowel de aanleg- als gebruiksfase gekozen worden voor zoveel mogelijk emissieloos (zie pagina 22).

Dit suggereert dat er nog steeds een aanzienlijke hoeveelheid stikstofemissie zal zijn, wat een negatieve impact kan hebben op de luchtkwaliteit en onze gezondheid.

2. Compenserende maatregelen

Het document vermeldt ook dat er vooralsnog geen compenserende maatregelen zijn voorzien (zie pagina 22).

Dit kan betekenen dat er geen plannen zijn om de negatieve effecten van de stikstofdepositie te compenseren, wat zorgwekkend is voor ons als bewoners.

3. Hoogste af- en toename op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden Daarnaast wordt in het document vermeld dat er een hoogste af- en toename is op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden (zie pagina 32).

Dit kan een aanzienlijk risico vormen voor de biodiversiteit in onze omgeving, wat indirect ook een negatieve impact kan hebben op onze leefbaarheid.

Wij verzoeken u vriendelijk om deze punten in overweging te nemen bij het nemen van een beslissing over de voorgestelde ontwikkelingen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 12 juli 2023 21:37
Aan: Oostpolder
Onderwerp: Reactie op de Structuurvisie Oostpolder

Onderwerp: Reactie op de Structuurvisie Oostpolder

https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/16.a_2023-05-10_Structuurvisie%20Oostpolder.pdf

LS,

Ik schrijf [REDACTED]

[REDACTED] om onze reactie te uiten tegen bepaalde aspecten van de voorgestelde Structuurvisie Oostpolder.

1. Negatieve scores op meerdere thema's: We zijn bezorgd dat bijna alle thema's een negatieve score laten zien, waaronder verkeer, geluid, externe veiligheid, natuur, water, archeologie, ruimtegebruik, gezondheid, geur en energie en circulariteit (pagina 36). We vragen om een gedetailleerde uitleg over hoe deze negatieve effecten zullen worden beperkt of gemitigeerd.
2. Impact op landschap en omwonenden: Het aanleggen van een nieuwe bovengrondse verbinding heeft veel impact op het landschap en omwonenden (pagina 43). We vragen om meer informatie over hoe deze impact zal worden beperkt.
3. Verslechtering van de milieusituatie: De locatie Oostpolder scoort niet goed op de mensgerichte milieueffecten. Hoewel er een leefbaar woon- en leefklimaat blijft, verslechtert de milieusituatie (pagina 43). We vragen om meer informatie over hoe deze verslechtering zal worden aangepakt.
4. Transformatie van landbouwgrond: Met de ontwikkeling van Oostpolder wordt zeer goede landbouwgrond getransformeerd naar bedrijventerrein. In Groningen of elders in Nederland is geen vergelijkbare grond te vinden en areaal beschikbaar voor de teelt van jaarlijks 140 hectare (pagina 43). We vragen om meer informatie over hoe dit verlies aan landbouwgrond zal worden gecompenseerd.
5. Negatieve effecten op wonen en landbouw: Voor de thema's wonen en landbouw wordt een negatieve score (-) gegeven in de effectenbeoordeling van de inrichtingsvarianten (pagina 37). We vragen om meer informatie over hoe deze negatieve effecten zullen worden aangepakt.

We kijken uit naar uw reactie op deze punten en hopen op een constructieve dialoog over hoe we de negatieve effecten van de voorgestelde Structuurvisie Oostpolder kunnen beperken.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 12 juli 2023 21:37
Aan: Oostpolder
Onderwerp: Reactie op deelrapport ontwikkeling Waterstudie

Onderwerp: deelrapport gezondheid Oostpolder

https://www.bugelhajema.nl/bestanden/oostpolder/Tervisielegging/14_2023-05-22_gezondheid.pdf

Ik schrijf u [REDACTED]
[REDACTED] om onze reactie te uiten op het document deelrapport gezondheid.

Verandering in grondwaterkwantiteit

De toename van verharding als gevolg van de gebiedsontwikkeling zal leiden tot minder infiltratie van neerslag. Dit kan leiden tot een lagere grondwaterstand in de Oostpolder en daarmee tot meer brakke/zoute kwel gedurende de droge zomers. Hoewel de daling in grondwaterstand naar verwachting beperkt zal blijven tot de delen die verhard worden, zijn we bezorgd over de mogelijke gevolgen hiervan voor de lokale waterhuishouding en het milieu (zie waterstudie, pagina 26).

Invloed op grondwaterkwaliteit

De extra verharding kan leiden tot meer kwel en effect op de grondwaterkwaliteit. Dit kan een negatieve impact hebben op de grondwaterkwaliteit door een mogelijke toename van zoute kwel. We maken ons zorgen over de mogelijke gevolgen hiervan voor de lokale waterkwaliteit en het milieu (zie waterstudie, pagina 27).

Risico's van wateronttrekkingen

Hoewel de wet- en regelgeving borgt dat er geen negatieve milieueffecten ontstaan als gevolg van onttrekking van water voor gebruik als koelwater of proceswater, kan het oppompen van grondwater negatieve effecten met zich meebrengen. We maken ons zorgen over de mogelijke gevolgen hiervan voor de lokale waterhuishouding en het milieu (zie waterstudie, pagina 35).

Risico's van lozingen buitendijks

Per lozing moet een vergunning worden aangevraagd en daarvoor moet worden aangetoond dat er geen ontoelaatbare effecten optreden. Echter, grote hoeveelheden koelwater kunnen belangrijke milieueffecten veroorzaken. We maken ons zorgen over de mogelijke gevolgen hiervan voor de lokale waterkwaliteit en het milieu (zie waterstudie, pagina 35).

Conclusie

Op basis van de bovenstaande punten verzoeken we dat er meer aandacht wordt besteed aan de mogelijke gevolgen van de Oostpolder ontwikkeling voor de lokale waterhuishouding en het milieu. We verzoeken dat er meer onderzoek wordt gedaan naar deze kwesties en dat er passende maatregelen worden genomen om eventuele negatieve effecten te beperken.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Provincie Groningen
College van Gedeputeerde Staten
Postbus 610
9700 AP GRONINGEN

Betreft: zienswijze ontwerp structuurvisie/ MER-rapport Oostpolder

Ons kenmerk: BH-23-03

Groningen 11 juli 2023

Geacht college,

Hartelijk dank voor de geboden mogelijkheden om mee te denken over het planvoornemen voor de gebiedsontwikkeling Oostpolder ten zuiden van de Eemshaven. Als natuurorganisaties – Natuurmonumenten, Natuur- en Milieufederatie Groningen, Het Groninger Landschap en de Waddenvereniging - zijn wij nauw betrokken bij natuur van het Waddengebied. Via deze brief geven wij onze zienswijze op de ontwerp structuurvisie Oostpolder met bijbehorende plandocumenten (waaronder het MER-rapport).

Ruimtelijke impact en keuzes

Er is behoefte aan de aanleg van nieuwe industrieterreinen om ruimte te bieden aan grootschalige bedrijven die elders niet of nauwelijks inpasbaar zijn. De haven- en industrieterreinen langs de Eems-Dollard kunnen daarvoor mogelijkheden bieden. Het toekennen van een grote rol aan deze havens in de waterstofeconomie biedt kansen voor zowel werkgelegenheid als duurzaamheid. Waterstof kan in de toekomst een belangrijke rol vervullen bij de noodzakelijke energietransitie. Ook het richten op de batterijen-industrie sluit aan bij deze ambitie. Om juist deze sectoren ook langdurig ruimte te kunnen bieden is het belangrijk om bedrijfsactiviteiten die hier niet bij passen te weren. Dit vraagt om een strakke planologische regeling en ook om een fasering van de inrichting.

Natuur en landschap staan in het Eems-Dollardgebied al onder druk door de huidige industrie- en haventerreinen en door zowel de bestaande als geplande nieuwe windparken, zoals in de Emmapolder. Neem ook verantwoordelijkheid voor het beperken van bestaande hinder (licht en geluid) die hiermee gepaard gaat, zoals het toepassen van transpondersysteem bij zowel nieuwe als bestaande windparken. De aanleg van een fors industrieterrein in de nabijheid van de waddenkust heeft extra negatieve effecten op de natuurwaarden en het unieke (weidse) waddenlandschap. Naast de ruimtelijke uitstraling van de nieuwe gebouwen zal met name geluid en ook verlichting invloed hebben op de stilte en duisternis van het gebied. Het is noodzakelijk dat de bescherming van deze waarden aan de voorkant volwaardig wordt meegenomen, juridisch wordt geborgd en bij de inrichting van het terrein terugkomt. Mogelijk kan al worden geprofiteerd van het werk dat gedaan wordt in UP3 *Inrichting Waddenatelier* en UP4 *Uitwerking kernwaarden waddengebied* van het Uitvoeringsprogramma waddengebied

Samen voor een mooi en duurzaam Groningen.

Bij de Natuur en Milieufederatie Groningen is een vijftigtal natuur-, milieu- en landschapsorganisaties aangesloten.

2021 – 2026. Zo nodig is monitoring van lichtbronnen noodzakelijk om te waarborgen dat de lichtbelasting beperkt blijft (0,1 lux). Pas een transpondersysteem toe (ook bij bestaande windparken).

Ons verzoek:

- **Ga zorgvuldig om met de uitgifte van bedrijfskavels en weer op het nieuwe terrein bedrijven die geen onderdeel uitmaken van de duurzame energiesector.**
- **Beperk de ruimtelijke uitstraling van het industrieterrein tot een minimum en borg dit goed in het plan.**
- **Neem verantwoordelijkheid om ook de ruimtelijke uitstraling (licht en geluid) van de bestaande windparken en bedrijven in de Eemshaven waar mogelijk te beperken.**

Ecologie en Economie in Balans

De Oostpolder is gelegen in de Eemdelta, waarvoor de Structuurvisie Eemshaven-Delfzijl van toepassing is. Voor dit gebied zijn in het nabije verleden afspraken gemaakt tussen overheden, bedrijven en natuurorganisaties. Zo is in 2012 door de partijen de “Intentieverklaring Economie & Ecologie in Balans” ondertekend. In die verklaring hebben de partijen onder andere aangegeven te streven naar “een evenwichtige ontwikkeling van het gebied, door onderlinge samenwerking en het benutten van kansen”. De intentie is uitgesproken de volgende doelen te realiseren:

- meer groei van de economische activiteiten, waarbij duurzaamheid zo optimaal mogelijk wordt doorgevoerd;
- een beter ecologisch systeem van het Eems-Dollard estuarium;
- een hogere kwaliteit van het milieu en de leefomgeving;
- een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor bedrijven

Ook hebben partijen vastgelegd dat zij zich maximaal inspannen om te komen tot een ecologische verbetering van het Eems-Dollard estuarium. In vervolg op deze afspraken is het Programma Eems-Dollard 2050 opgetuigd. In dat kader worden projecten uitgevoerd die bijdragen aan de ecologische kwaliteit van de Eems-Dollard. De ontwikkeling van een 600 hectare groot industrieterrein als de Oostpolder behoort te passen in de gemaakte E&E-afspraken. De aanleg van een nieuw industrieterrein van deze grote omvang maakt daarom uit een oogpunt van een “evenwichtige ontwikkeling van het gebied” het noodzakelijk in te zetten op een verdergaande verbetering van de ecologische kwaliteit van het Eems-Dollard estuarium, bovenop de huidige plannen.

In dit gebied is het, gezien die doelstelling, het meest logisch om aan te sluiten bij het dubbele dijkgebied. Hier wordt al een doorgang door de dijk gerealiseerd. Als dit gebied met 50 – 100 ha wordt uitgebreid, is er extra slib invangen mogelijk en de realisatie van een robuuster natuurgebied. Mogelijk kan tegelijkertijd het probleem van de verstoring van de hoogwatervluchtplaats (HVP) ter plaatse opgelost worden. Een andere optie is om aan te sluiten bij de ideeën van het project *Natuurkracht*¹. In dit project is de verbetering van de ecologische kwaliteit van het estuarium als motor voor zowel maatschappelijke als economische

¹ NOVI project Regio van de Toekomst, 2021

ontwikkelingen benut. Het water van de Tjariet (grote en kleine) vormt daarbij de 'blauw-groene / zoet-zout verbinding' tussen de Waddenzee en het achterland. In dit plan, dat ook voorziet in een bedrijventerrein in de Oostpolder, is ook ruimte gemaakt voor een ecologische verbinding door de bestaande Eemshaven naar zee. Daarnaast is de zuidelijke bufferzone richting Oudeschip in dit ontwerp een 'dorpsterritorium', een brede zone waar de dorpingen volledige zeggenschap over hebben. Deze zone is breder (minimaal 300 meter) dan wat nu wordt beoogd als bufferzone. Hierdoor blijft er ook ruimte voor (natuurinclusieve) landbouw. Er is dan wel een oplossing nodig voor de handicaps die het realiseren van een natuurstrook op een industrieterrein met windmolens komen kijken: verstoring door geluid en licht en het risico van aanvaringen met windmolens. Houd bij de planvorming van dit deelgebied rekening met deze blauw-groene verbindingen. Reserveer nu alvast voldoende ruimte en leg dit vast, zodat op termijn een robuuste ecologische verbinding via de Tjariet richting de Waddenzee uitvoerbaar blijft.

Ons verzoek:

- **De ontwikkeling van een grootschalig industrieterrein als de Oostpolder kan alleen als gelijktijdig ook een vergelijkbare investering wordt gedaan in de natuur van het Eems-Dollard estuarium.**
- **Vergroot het dubbele dijkgebied en/of ontwikkel de Tjariet als robuuste ecologische (zoet-zout) verbinding tussen de Waddenzee en het achterland.**

Mitigerende maatregelen

Het realiseren van een groene bufferzone tussen het industrieterrein en de hiervan ten zuiden gelegen bebouwing ondersteunen wij uiteraard van harte. Met name voor de leefbaarheid van Oudeschip en omgeving is een robuuste afscherming belangrijk. Ook om te voldoen aan een geluidsniveau (maximaal 65 dB), zoals dat in de Structuurvisie Delfzijl-Eemsmond is vastgelegd. Gelet op de onderzoeksresultaten over dit onderwerp merken wij op dat de te verwachten cumulatieve geluidsbelasting van veel woningen (69 stuks) deze grens benaderd (of overschrijdt?). In het MER-rapport wordt dit effect beoordeeld als 'sterk negatief'. De leefbaarheid komt hiermee ook onder druk te staan. Zorg dan ook voor een eerlijke vangnetregeling voor de bewoners die willen vertrekken. Dit betekent ook een aanbod dat minimaal aansluit bij de getaxeerde marktwaarde van de woning. Naast dit negatieve effect op de leefbaarheid is er volgens ons nog geen sprake van een "evenwichtige ontwikkeling" van het gebied. Met deze bufferzone wordt immers niet primair ingezet op verbetering van de ecologische kwaliteit van het estuarium. In de huidige inrichtingsvarianten uit de (ontwerp) Structuurvisie wordt de groene ruimte 'een speelbal' en staat de leefbaarheid in Oudeschip verder onder druk. Een bredere bufferzone richting Oudeschip betekent nu een hogere bouwdichtheid aan de noordzijde en langs de Tjariet. Het is nodig om voor *beide* groene ruimtes voldoende ruimte in het plan te reserveren.

Ons verzoek:

- **Ontwikkel de groene bufferzone in samenspraak met de omwonenden, geef hen meer zeggenschap over de invulling.**
- **Biedt bewoners die willen vertrekken een eerlijke vangnetregeling.**

Ecologische Plus

Aanvullend op het uitgangspunt van een “evenwichtige ontwikkeling” is in het kader van E&E ook vastgelegd om bij economische ontwikkelingen een zogenaamde ‘Ecologische Plus’ te realiseren. In 2015 hebben natuur- en milieuorganisaties, Groningen Seaports en de provincie Groningen hierover afspraken gemaakt. Van bedrijven wordt, naast de wettelijk vastgelegde compensatieverplichting, een extra inspanning gevraagd om natuur en milieu te respecteren en waar nodig te verbeteren. Aan dat instrument is tot op heden helaas hoegenaamd geen invulling gegeven.

In december 2022 is er tussen de E&E partners overleg geweest over een herijking van ‘Ecologie & Economie in Balans’ inclusief de rol van de Oostpolder hierin. Hierin is vastgesteld dat de wijze waarop ecologie wordt meegenomen in de gebiedsontwikkeling Oostpolder qua doelstellingen op één lijn zit met de Ecologische Plus. In deze afspraken gaat het met name om de ecologie binnen het plangebied zelf, hier zijn hoge ambities. Hoe het staat met de balans tussen economie en ecologie buiten het plangebied is echter zeer ongewis. Er zijn helaas nog geen afspraken gemaakt voor een bijdrage aan herstel van de ecologie buiten de Oostpolder.

Een uitbreiding en opschaling van de (pilot)projecten om vertroebeling van de Eems te verminderen is een gewenst doel om ter compensatie van deze economische ontwikkeling de balans te herstellen. Ondanks een aantal succesvolle projecten (zoals de aanleg broedeiland) is het basisprobleem (de vertroebeling van de Eems-Dollard) nog niet structureel aangepakt.

Ons verzoek:

- **Gebruik de ‘Ecologische Plus’ ook voor het uitvoeren van extra natuurversterkingsprojecten als onderdeel van het Programma Eems-Dollard 2050, zoals de eerder genoemde vergrote versie van het dubbele dijkgebied.**

Milieuimte nieuwe bedrijven

Voor de Eemshaven en het industrie- en havengebied Delfzijl-Oosterhorn is in 2017 een structuurvisie vastgesteld. Op dit moment zijn er nog verschillende projecten uit de visie in uitvoering, zoals de bouw van nieuwe windparken. In de visie is de Oostpolder in de eerste plaats aangewezen als locatie voor wind. Er wordt nog niet voorzien in de ontwikkeling van een industriegebied. Ook zijn er milieuregels bepaald voor de genoemde industrie- en havengebieden, zoals een geluidzonering. Het is essentieel dat de adviezen uit eerdere planvorming (Structuurvisie Eemsmond- Delfzijl, inclusief evaluatie, windparken etc.) worden meegenomen voor een cumulatief beeld van de milieu-impact. Het is essentieel dat voor alle nieuwe bedrijven die zich willen vestigen in het gebied de milieu-impact (milieuimte) in brede zin wordt beoordeeld. Het is daarbij noodzakelijk dat de nieuwe activiteiten passen binnen de bestaande vastgestelde geluidscontouren. De resultaten uit het MER-rapport (‘sterk negatief effect bij cumulatie geluid’) laten zien dat de grenzen worden bereikt.

Ons verzoek:

- **Betrek ook de cumulatieve effecten op natuur en landschap, alvorens mee te werken aan het verlenen van milieuimte voor nieuwe bedrijven.**
- **Leg vast dat de toekomstige bedrijfsactiviteiten die worden toegestaan in de Oostpolder passen binnen de bestaande geluidsruimte zoals vastgelegd in bestaande plannen.**

Samen voor een mooi en duurzaam Groningen.

Bij de Natuur en Milieufederatie Groningen is een vijftigtal natuur-, milieu- en landschapsorganisaties aangesloten.

Water en Energie

Nieuwe duurzame energieprojecten in het gebied, zoals wind- en zonneparken, trekken nieuwe bedrijven aan die op zoek zijn naar groene energie. Dit kan het beeld oproepen dat er meer dan voldoende duurzame energie beschikbaar is terwijl er nog een grote opgave ligt voor bestaande functies. Ook de vanzelfsprekende beschikbaarheid van (zoet)water staat onder druk. Een groot deel van Groningen is in de zomer afhankelijk van aanvoer vanuit het IJsselmeer. De toevoer naar de Waddenzee is dan vaak minimaal, wat nu al een probleem is. Dit terwijl er ook nog een herstelopgave ligt voor grootschalige brakwatergebieden, waarvoor voldoende en continue aanvoer van zoet water nodig is. Ook andere natuurgebieden hebben last van droogte in de zomer. Het waterverbruik stijgt nog steeds en met het aantrekken van nieuwe bedrijven (met een grote watervraag) kan dit tot problemen leiden – nu, en in de toekomst nog meer. De beschikbaarheid van voldoende schoon water in het IJsselmeer komt op langere termijn ook onder druk te staan². Hergebruik van bedrijfswater en het benutten van de industriewaterleiding vanuit Garmerwolde is een goede basis, maar het is belangrijk dat bedrijven daarnaast zoveel mogelijk hun eigen watervoorziening kunnen treffen. Het is noodzakelijk dat voor alle functies nu en ook in de toekomst voldoende water beschikbaar is. Wat dit voor de toekomstige gebruikers van de Oostpolder gaat betekenen is nog niet duidelijk. Mede omdat de (toekomstige) watervraag nog niet bekend is en hoe deze vraag kan worden opgevangen.

Ons verzoek:

- **Breng de waterbehoefte (aan- en afvoer) in beeld en onderbouw hoe in deze vraag duurzaam kan worden voorzien. Laat ook zien hoe er met lozingen wordt omgegaan.**
- **Sta geen (nieuwe) bedrijven toe die niet zelf kunnen voorzien in of substantieel kunnen bijdragen aan hun energie- en waterbehoefte.** Een uitzondering geldt alleen als aangetoond wordt dat de bestaande water- en energievoorziening in het gebied duurzaam in de benodigde vraag kan voorzien, zonder dat de watervoorziening voor andere functies hierdoor (extra) onder druk komt te staan.

Datacenters

In het marktonderzoek (Buck, 2021) en de (ontwerp) Structuurvisie wordt aangegeven dat de locatie ook geschikt is voor vestiging van nieuwe datacenters. Dit sluit ook aan bij de landelijke visie op dit onderwerp, waarbij nog 2 gemeenten in Nederland in beeld zijn voor nieuwe grootschalige datacenters, waaronder Het Hogeland dankzij de Eemshaven. In de Eemshaven is al sinds 2014 een groot datacenter van Google gevestigd. Er is ook nog ruimte voor uitbreiding op het bestaande industrieterrein Eemshaven Zuidoost. Daarnaast is het vanwege de ruimtedruk wenselijk de beschikbare (milieu)ruimte vooral in te zetten voor de duurzame energiesector, zoals (groene) waterstofproductie met bijbehorende infrastructuur.

Ons verzoek:

- **Sta in de Oostpolder geen datacenters toe. Beperk de ruimte voor datacenters tot de huidige mogelijkheden op het bestaande industrieterrein (Eemshaven-Zuidoost).**

---

² Bron: www.agendaijsselmeergebied2050.nl

Natuurinclusieve inrichting

De Oostpolder is nu grotendeels in gebruik als landbouwgebied. De huidige biodiversiteit past bij het grootschalige akkerbouwgebied dat het is. In het gebied broeden akkervogels, zoals kievit, gele kwikstaart en graspieper, in vrij lage dichtheden. Investeer in verbindingen met bestaande natuurgebieden zodat de nieuwe groen-blauwe structuren van de Oostpolder aansluiten op de omgeving (geen groen eiland). Versterk de biodiversiteit als randvoorwaarde voor de ontwikkeling van het gebied en gebruik daarbij de (historische) ondergrond en structuren. De Tjariet kan daarbij een mooie kapstok zijn, net als het dubbele dijkgebied (zie *'Ecologie en Economie in Balans'*). Pak bij de aanleg van een (nieuwe) groen-blauwe structuur de waterkwaliteit van bestaande watergangen, waaronder de Tjariet, ook aan. De kwaliteit hiervan staat nu erg onder druk. Richt ook de kavels natuurinclusief in, niet vrijblijvend maar met een verplichte (minimale) inspanning. Op groene daken is zowel ruimte voor zonnepanelen als beplanting. Dit is zowel duurzaam (energie en levensduur van het dak) als klimaatadaptief (hitteschild en waterberging). Stel daarnaast ook normen voor verharding van de buitenruimte. Vaak kan de buitenruimte een stuk efficiënter worden benut. Groen is ook meer dan alleen gras en een enkel perkje. Naast de bufferzone en openbare ruimte bieden bedrijfskavels vaak ook ruimte voor de aanplant van bomen. Stimuleer dit! Met bomen ontstaat er een ander beeld en kan op termijn het industrieterrein beter opgaan in het (open) landschap.

Ons verzoek:

- **Focus niet alleen op de bufferzone maar investeer ook in natuur en landschap in de omgeving (met goede verbindingen) en het estuarium.**
- **Stel hoge ambities voor een natuurinclusieve inrichting van het gebied, zowel in de openbare ruimte als op kavelniveau met heldere randvoorwaarden.**

Zuinig op ruimte

Ruimte is gewild maar schaars, niet alleen in de Randstad maar ook in Groningen. Naast de ruimte die nodig is voor de nieuwe (waterstof)economie is er ook ruimte nodig voor een duurzame, grondgebonden landbouw. De inpassing van een nieuw industrieterrein aan de rand van de Waddenzee vraagt voor een goede balans tussen ecologie en economie in onze ogen om meer ruimte voor natuur. Niet om een intensivering van industrie in de Oostpolder. Uit oogpunt van zuinig ruimtegebruik is het belangrijk ruimte op bestaande bedrijventerreinen in de regio, zoals bij Delfzijl, zo goed mogelijk te benutten. De bestaande (beschikbare) bedrijfskavels op Oosterhorn zijn weliswaar in beeld gebracht maar de potenties voor dit gebied in bredere zin inclusief alle restruimte, zie hier ook de visie *Natuurkracht*, worden onvoldoende naar voren gebracht. In de ontwerp structuurvisie wordt de locatievariant Delfzijl-Zuid vanwege obstakels ten aanzien van (nieuwe) energie-infrastructuur afgewezen terwijl de bestaande infrastructuur ook eerst beter kan worden benut.

Ons verzoek:

- **Ga zuinig om met de ruimte. Betrek de beschikbare ruimte op bestaande bedrijventerreinen in de Eemdelta-regio inclusief de potenties voor dit gebied in bredere zin.**

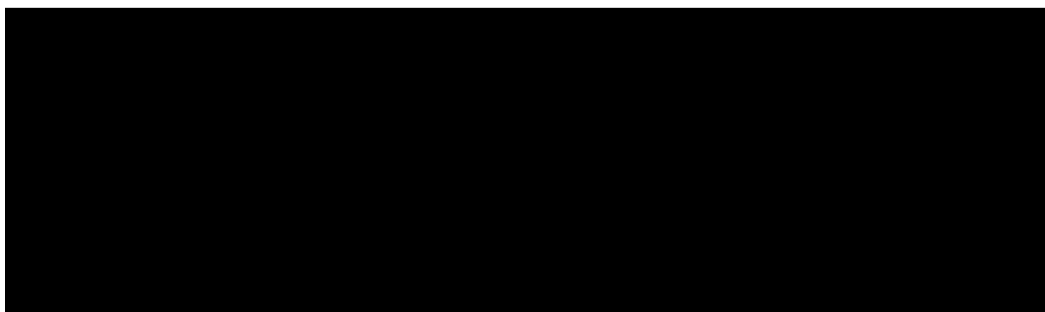
Bankastraat 77
9715 CJ Groningen
telefoon (050) 313 08 00

e-mail info@nmfgroningen.nl
nmfgroningen.nl
bank NL 39 TRIO 0379 4674 10

Wij verwachten een blijvende constructieve houding en verzoeken u de genoemde punten mee te nemen in de planologische procedure en de besluitvorming over de Oostpolder.

Met vriendelijke groet,

Mede namens Het Groninger Landschap, Natuurmonumenten en de Waddenvereniging.

12 JULI 2023

Gedeputeerde Staten van Groningen

Postbus 610
9700 AP Groningen

DATUM	12 juli 2023	VERZONDEN OP	12 JULI 2023
ONS KENMERK	Z/23/391585/DOC-23429229	CONTACTPERSOON	
UW KENMERK		CONTACTGEGEVENS	
ONDERWERP	zienswijze ter inzage liggende stukken Oostpolder		

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief zenden wij u onze zienswijze ten aanzien van de stukken die ter inzage liggen met betrekking tot de Oostpolder. Het betreft onder meer de Notitie Reikwijdte en Detailniveau, de concept milieueffectrapportage, de structuurvisie en het landbouweffencenrapport (LER Oostpolder, opgesteld door Royal HaskoningDHV in opdracht van de provincie Groningen).

Onze inspanningen richten zich vooral op het beschermen van de belangen van de bewoners van de gemeente Eemsdelta.

Algemene opmerkingen

- Het valt ons op dat in de stukken voor sommige effecten de kaders voor het 'lokale-effect' opgerekt worden. Voorbeeld is het effect op de 'wereldmarkt' ten aanzien van het niet meer beschikbaar zijn van goede landbouwgronden ten behoeve van de teelt van pootaardappelen. Sterker, er is zelfs een 'landbouweffectenrapport' voor opgesteld. Echter zien wij graag deze denk- en werkwijze in de mer én NRD ook toegepast op andere thema's. In het bijzonder voor omgaan met waterstof, zoals de (a) opwerking (electrolyzers), (b) opslag, (c) transport, (d) leidingen(tracés) en (e) toepassing (verbruik). Geheel naar analogie van het landbouwvoorbeeld en/of hoe bijvoorbeeld wordt omgegaan met Natura2000 gebieden. Wij willen dat dit dus ook in juridische zin onderdeel gaat worden van de mer en de NRD.
- Voor de goede orde: gemeente Eemsdelta heeft naar aanleiding van het Voornemen en Voorstel voor participatie (VenP) Waterstofnetwerk Groningen (december 2022) een 40-tal vragen gesteld die voor een groot deel ook van toepassing zijn op onderhavige zienswijze. Hierin wordt nauw en constructief samengewerkt met de projectleiding van het Ministerie van EZK. Wij gaan er vanuit dat de beantwoording van deze vragen ook in deze mer-procedure en NRD worden opgenomen. De brief is als bijlage bij deze brief gevoegd.
- Wij hebben op ambtelijk niveau als gemeente Eemsdelta en provincie Groningen regelmatig afstemmingsoverleg met gemeente Het Hogeland over o.a. de Oostpolder;

POSTADRES
Postbus 15
9900 AA Appingedam

BEZOEKADRES
Kijk op onze website voor
adressen en openingstijden.

CONTACT
T 14 0596
E gemeente@eemsdelta.nl

eemsdelta.nl

- Het gebruik van het woord 'groen'. Graag willen wij duidelijkheid in (1) welke mate dit gebaseerd is op de (bestaande) wet- en regelgeving vanuit Brussel¹ en (2) en of de CO₂ reductiedoelstelling vanuit het Parijs Akkoord en de Nederlandse Klimaatwet maatgevend is?
- In het verlengde van het voorgaande punt zouden wij graag het handelingsperspectief toegelicht krijgen wanneer blijkt dat hier niet aan voldaan kan worden.
- Graag zouden wij een tijdslijn opgenomen zien worden waaruit blijkt wanneer hoeveel daadwerkelijk groene energie wordt opgewekt/aanlandt.
- Wanneer verwezen wordt naar offshore opwek en/of energieproductie, zouden wij graag het daarbij behorende investeringskader en vervangingsinvesteringen in de tijd tot ca. 2070 zien. Uitgaande van de focus op groene energieproductie.
- In de mer dient goed te worden onderbouwd waarom keuzes worden gemaakt. De onderbouwing van bijvoorbeeld het afvallen van het locatiealternatief Delfzijl Zuid bestaat uit een opmerking dat dit alternatief te duur is. Wij zouden graag zien dat dit soort zaken beter wordt onderbouwd.

Verkeer

- Voor de gemeente Eemsdelta is het van belang dat verdubbeling van de N33 tussen Zuidbroek en de Eemshaven plaatsvindt. Temeer omdat ook het bedrijventerrein Oosterhorn verder wordt ontwikkeld en onze toekomstig mobiliteitsplan uitgaat van verkeersafhandeling uit dit gebied via de N362 en de N33. Wij willen graag dat deze cumulatieve effecten worden meegenomen in de mer;
- Ook met het plan voor de Oostpolder zal sprake zijn van een toename van sluipverkeer. In beeld moet worden gebracht wat de concrete effecten van deze toename van het sluipverkeer zijn voor de woningen in de gemeente Eemsdelta, en in het bijzonder voor de woningen in de buurtschappen Polen en Nooitgedacht en het dorp Spijk;

Eemshaven en Oosterhorn

- De bestemmingsplannen voor de Eemshaven en Oosterhorn als bestaande industrieterreinen zijn nog niet in werking. Voor beide gebieden wordt momenteel een ontwerpbestemmingsplan gemaakt. Voor Oosterhorn gaan we er vanuit dat het ontwerpplan vóór 1 januari van 2024 ter inzage wordt gelegd. In de mer (en de structuurvisie) moet rekening gehouden worden met de ontwikkeling van Oosterhorn.

Stikstof

- In de mer wordt er van uit gegaan dat stikstof geen probleem zal zijn. Daarbij wordt gasloos bouwen als uitgangspunt genoemd. In welke mate wordt er bij de vestiging van bedrijven op toegezien dat dit niet bijdraagt aan de stikstofdepositie? In hoeverre kunnen er op Oostpolder toch bedrijven worden gevestigd die (met hun processen) toch leiden tot een toename van de stikstof(depositie)?;

Landbouw

In het landbouweffectenrapport (LER Oostpolder, opgesteld door Royal HaskoningDHV in opdracht van de provincie Groningen) wordt aangegeven dat de impact op de landbouw zeer groot is. Er is zelfs sprake van effecten op wereldschaalniveau. En dat terwijl de agrarische sector op dit moment al onder grote druk staat. Hoe verhoudt het plan voor Oostpolder zich met het project transitie landelijk gebied, zoals opgenomen in de startnotitie gebiedsplan Groningen van januari 2023

inrichtingsvarianten

- In de mer wordt aangegeven dat een viertal inrichtingsvarianten is onderzocht. Er wordt geen duidelijke voorkeur uitgesproken voor de te gebruiken variant. Als het plan Oostpolder doorgang vindt zouden wij kiezen voor inrichtingsvariant 2 gelet op de ligging van onze dorpen en buurtschappen. Wij hebben echter vernomen dat Tennet al een locatie in gedachten heeft voor een 380-kV-station. Dat terrein ligt aan de oostkant van de Oostpolder tegen de N33 aan. Inrichtingsvariant 2 zou dan niet meer tot de

---

¹ Wordt hier uitgegaan van de **Europese Renewable Energy Directive II (RED II)** waarbij dus flink fossiel (lees: extra CO₂ uitstoot) mag worden bijgestookt?

mogelijkheden behoren. Graag vernemen wij of deze insteek van Tennet vooralsnog berust op een misverstand.

milieugebruiksruimte

- In de mer wordt gesteld dat de milieugebruiksruimte beperkt is. Uit de stukken wordt echter niet duidelijk wat dat precies betekent. Wij vragen ons af wat de gebruiksruimte dan is voor de verschillende milieueffecten.

(zoet)Waterbeschikbaarheid

- De (zoet)waterbeschikbaarheid in Noord Nederland is precair. Ten aanzien van de geplande electrolyzers willen wij graag uitsluitende duidelijkheid. En welke deel daarbij benodigd is voor (a) koeling en (b) destillaat. Op welke manier wordt voorkomen dat dit gaat interfereren met de (zoet)waterbeschikbaarheid ten behoeve van (a) de landbouw, (b) verziltingsbestrijding, (c) voorkomen zoutindringing sluizen en (d) drinkwaterbeschikbaarheid? Wij zien in die zin graag een waterbalans opgenomen die is afgestemd met de waterschappen en het waterbedrijf.

Inwoners gemeente Eemsdelta

- Participatie van inwoners is bij ons een belangrijk uitgangspunt. Wij zijn van mening dat onze inwoners goed moeten worden betrokken bij de ontwikkelingen in de Oostpolder. Voor ons is onduidelijk op welke manier de belangen van de inwoners van de gemeente Eemsdelta worden meegewogen in het proces.

Automotive

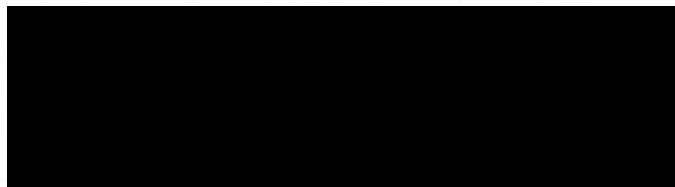
- Volgens de structuurvisie wordt automotive niet meer meegenomen in het profiel voor de Oostpolder. De Plan-MER laat deze branche echter nog wel in stand. Wat is het uitgangspunt ten aanzien automotive?

Tot slot wil de gemeente Eemsdelta goed op de hoogte worden gehouden van verdere ontwikkelingen en onderzoeken, vooral ten aanzien van geluid en externe veiligheid, die nog plaats moeten vinden.

Wij verwachten u zo voldoende te hebben geïnformeerd. [REDACTED]

Met vriendelijke groet,
college van burgemeester en wethouders gemeente Eemsdelta,

[REDACTED]

DATUM 19 januari 2023
ONS KENMERK Z/22/184797/DOC-23372576
UW KENMERK .

VERZONDEN OP 19 JAN. 2023
CONTACTPERSOON [REDACTED]
CONTACTGEGEVENS [REDACTED]

ONDERWERP Reactie op Voornemen en Voorstel voor Participatie Waterstofnetwerk Noord-Nederland Noord

Geachte heer, mevrouw,

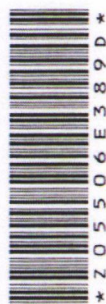
Met belangstelling hebben wij kennis genomen van het Voornemen en Voorstel voor Participatie over het Project Waterstofnetwerk Noord-Nederland Noord. U geeft de mogelijkheid om van 9 december 2022 tot en met 19 januari 2023 te reageren op het voornemen en het participatieplan. Middels deze brief stellen wij u een aantal vragen over uw voornemen, waarbij wij het voorbehoud willen behouden om, na ontvangst van antwoorden op onze vragen, alsnog een nadere reactie te kunnen geven. Gezien de beperkte tijd voor indienen van een reactie en het kerstreces tijdens de terinzagelegging is een eerdere reactie niet mogelijk gebleken.

In Deel I beschrijft u hoe het voornemen past binnen het klimaatbeleid. Wij bemerken dat wij, als gevolg van té weinig inzicht in welke mate de productie en transport van waterstof bijdraagt aan het klimaatbeleid, ons geen helder beeld kunnen vormen van de daadwerkelijke impact. Zolang wij hiervan geen eensluidend helder beeld hebben, kunnen wij helaas geen reactie indienen die ingaat op het voornemen en kunnen wij geen uitspraken doen omtrent voorgenomen tracés en aanpalende vergunningprocedures van waterstof transportleidingen in onze gemeente. Wij hebben daarvoor meer inzicht nodig in de gevolgen voor de energietransitie van het grootschalig inzetten op waterstof.

Ten einde ons oordeel over het WNNN Noord beter te kunnen vormen, zoeken wij eerst op een aantal vragen wetenschappelijk onderbouwde antwoorden, met verwijzingen naar (onderzoeks)referenties. Op basis van deze antwoorden kunnen wij dan met een gerichte reactie komen. Uw beantwoording zullen wij dan ook interpreteren als zijnde harde garanties waar in een later stadium op teruggekomen kan worden.

Bestuurlijke behoefte gemeente Eemsdelta

Bestuurlijk moeten wij ons verantwoorden naar onze inwoners. Dat kan alleen als we een volledig beeld hebben van de materie en de effecten daarvan voor ons gebied en onze inwoners. Dit volledige beeld ontbreekt momenteel bij ons.

POSTADRES
Postbus 15
9900 AA Appingedam

BEZOEKADRES
Kijk op onze website voor
adressen en openingstijden.

CONTACT
T 14 0596
E gemeente@eemsdelta.nl

eemsdelta.nl

Visie in het algemeen over waterstof

Gemeente Eemsdelta is niet tegen waterstof, integendeel, het kan goed ingezet worden als onderdeel van de energiemix. Daarnaast zijn wij ook niet tegen het inzetten van waterstof ten behoeve van industriële processen in Noord-Nederland. Wel vinden wij dat de energiemix in zijn geheel beschouwd moet worden en niet alleen waterstof sectoraal neergezet worden. Dit volledige inzicht missen wij nu waardoor wij vooralsnog geen goede reactie kunnen indienen. In de ambtelijke vooroverleggen zijn veel voor ons inhoudelijke belangrijke zaken niet aan de orde kunnen komen. Wij hebben daarom hierna een aantal veelal technische vragen en overwegingen met betrekking tot waterstof geformuleerd waarmee wij hopen dat de beantwoording daarvan ons voldoende basis geeft voor een goede reactie.

Passend in het klimaatbeleid

Een van de belangrijkste, zo niet dé belangrijkste doelstelling van het Klimaatakkoord is de vermindering van de CO₂-uitstoot. Wij vinden dan ook dat grootschalige voornemens met betrekking tot de energietransitie hieraan moeten voldoen. Laat onverlet dat wij begrijpen dat nieuwe initiatieven en pilot-achtige projecten doorgang moeten hebben, zolang deze voorzien zijn van een respectabele tijdshorizon.

Het Voornemen van het Waterstofnetwerk Noord Nederland Noord is van dermate grote omvang dat wij graag inzicht willen hebben in de gevolgen, vooraleerst tot in 2050. Dit Voornemen gaat gepaard met majeure ruimtelijke consequenties die wij momenteel niet overzien. Ook onduidelijkheden met betrekking tot veiligheidsissues stellen ons niet gerust.

Een hoofdpunt uit uw voornemen is de ingebruikneming van de WNNN Noord eind 2026. Wij hebben sterke twijfels over de beschikbaarheid van voldoende emissiearme waterstof op deze termijn, en dus over de bijdrage van WNNN Noord aan de klimaatdoelen voor 2030.

Zoals u weet leidt stoomreforming, de conventionele (Grijze) wijze van waterstofproductie tot een verhoogde CO₂-uitstoot én een verhoogd aardgasverbruik ten opzichte van direct verbruik van aardgas in dezelfde eindverbruikstoepassingen. Stoomreforming met afvang en opslag van CO₂ (Blauwe waterstofproductie) vergt meer energie en dus meer aardgas dan de conventionele productie van Grijze waterstof. Ook bij de productie van Blauwe waterstof is een reductie van de CO₂-uitstoot ten opzichte van direct verbruik van aardgas bovendien geen zekerheid. Afhankelijk van de hoeveelheid methaanlekage in de toeleveringsketen en de (on)volledigheid van de CO₂-afvang loopt de broeikasgasuitstoot ook bij Blauwe waterstof op ten opzichte van direct verbruik van aardgas.

Elektrolyse van water met elektriciteit resulteert alleen in emissiearme (Groene) waterstof indien de elektriciteit geproduceerd is met emissiearme energie én indien de elektriciteit niet nodig was om bestaand regulier elektriciteitsverbruik te verduurzamen. In 2026 en ook in 2030 is in West-Europa nog niet voldoende emissiearme elektriciteit beschikbaar om het huidige elektriciteitsverbruik te verduurzamen. Bij toevoegen van grootschalig nieuw elektriciteitsverbruik, zoals elektrolyse, dreigt daarmee een toename in de elektriciteitsproductie door kolen- en gascentrales, ten opzichte van een scenario zonder grootschalige elektrolyse. Bovendien kan de behoefte aan duurzame energie ten behoeve van de waterstofproductie ongewenst sterk concurreren met de behoefte aan energie voor de algehele elektrificatie, waarmee sneller dan met waterstof grote broeikasgasreducties bereikt kunnen worden. In uw voornemen zien wij daar geen aandacht voor.

Ongeacht de wijze van produceren, heeft waterstof zelf invloed op het klimaat, indien het gas vrijkomt in de atmosfeer. Uit recent onderzoek (*Atmospheric implications of increased Hydrogen use, University of Cambridge, NCAS University of Reading, April 2022*). blijkt dat de Global Warming Potential van waterstof op een tijdsschaal van 100 jaar (H_2 GWP100) een factor 11x groter is dan de Global Warming Potential van CO_2 (CO_2 GWP100). In gewone mensentaal: waterstof is per kilo 11x schadelijker dan CO_2 . Dit heeft betrekking op het weglekken bij toepassingen van waterstof in opslag (6,5%), bij brandstofcellen (2,6%) maar ook bij transport en verladen (schepen 13,2%). Omdat de lekkages nauwelijks of niet te voorkomen zijn, schatten de onderzoekers in dat de energietransitie met een zware inzet op waterstof tot meer opwarming van de aarde zal leiden dan een scenario waarin waterstof alleen aangewend wordt in toepassingen waarvoor geen duurzamere alternatieven bestaan. De onderzoekers adviseren het minimaliseren van lekkage prioriteit te geven. Graag zouden wij daarom van u willen weten of u deze percentages onderschrijft en welke maatregelen bedacht zijn om lekkage te reduceren, niet alleen in transport, opslag en gebruik, maar ook in het productieproces zelf. Hoeveel lekkage is voor u binnen dit project acceptabel? Met welke streefpercentages wilt u voor WNNN Noord gaan werken? Is hiervoor wet- en regelgeving voorhanden, zo niet, op welke termijn kunnen we hier gebruik van maken? En hoe kan de controle op lekkages als op zichzelf staande activiteit gemonitord worden?

In vrijwel elk denkbaar scenario leidt de waterstof die WNNN Noord zal transporteren in 2026 in een verhoging van de broeikasgasuitstoot. Ook na ingebruikname zal dit hoogstwaarschijnlijk nog enkele jaren het geval zijn. Is er beeld hoelang dit het geval zal zijn en hoe zich dit verhoudt met de klimaatdoelen die op nationaal en Europees niveau maar ook in onze gemeente zijn vastgesteld?

Voor onze inwoners is ook de dreigende verhoging van het aardgasverbruik als gevolg van de waterstofproductie een groot punt van zorg. Productie van Grijze en Blauwe waterstof leiden met zekerheid tot een direct hogere behoefte aan aardgas. Productie van waterstof met elektrolyse verhoogt met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid de behoefte aan aardgas in de elektriciteitsproductie. Elke kans op verhoogd aardgasverbruik de komende jaren, verhoogt ook de kans dat uw ministerie moet besluiten toch bestaande aardgasvoorraden aan te spreken, hetgeen zeer gevoelig ligt in onze regio. Kunt u dit uitsluiten voor de komende decennia?

Kortom: grootschalige toepassing en uitrol van waterstof past naar onze overtuiging vooralsnog niet in het klimaatbeleid. Voor zover wij nu kunnen overzien, leidt het tot ongewenste toename van de broeikasgasuitstoot en het aardgasverbruik. Graag zouden wij van u een reactie krijgen of onze zorgen ten aanzien van het klimaat en aardgasverbruik onterecht zijn en een tijdlijn waaruit (per jaar na ingebruikname) blijkt met welke verhoging van de uitstoot en het aardgasverbruik onze inwoners nog rekening moeten houden. Op basis hiervan kunnen wij bepalen of wij voor de toekomst enige negatieve gevolgen in de aanloop kunnen accepteren en verdedigen richting onze inwoners. Hiervoor is deze transparantie ons inziens noodzakelijk.

Rendement in de keten voor beoogde toepassingen

Productie, compressie, transport, opslag en verbruik van waterstof gaat gepaard met vele energieomzettingen, en dus onvermijdelijk met omzettingsverliezen. In het algemeen is het aantal omzettingen in de keten een goede indicatie van het energetisch rendement in de betreffende keten. Waterstofaanwendungen met een relatief korte keten, bijvoorbeeld productie en direct verbruik binnen hetzelfde complex als grondstof of voor proceswarmte, hebben een aanzienlijk groter rendement dan bijvoorbeeld elektriciteitsproductie op per schip geïmporteerde waterstof. Zeker als die tussentijds na transport per buis is opslagen in een lokale buffer en vervolgens per buis is getransporteerd naar een waterstofturbine. In dit laatste voorbeeld blijft naar onze ruwe inschatting minder dan 20% van de oorspronkelijk aan de keten toegevoerde energie over als bruikbare elektriciteit.

Zo lang niet alle waterstofproductie volledig emissievrij is - een situatie die vrijwel zeker tot 2050 aanhoudt - bepaalt het rendement in de totale keten de waarde van een waterstofaanwending in relatie tot het klimaatbeleid. Daaruit volgt dat transport van waterstof via het WNNN Noord en transport en/of opslag via het Waterstofnetwerk Nederland in de regel tot minder broeikasgasreductie leidt dan directe (onsite) productie en aanwending van waterstof in vergelijkbare eindverbruikstoepassingen. Zowel inzake klimaatbeleid als ook in relatie tot de huidige mondiale energiecrisis zien wij het als onze plicht om verspilling van energie – waar dan ook ter wereld - tot een absoluut minimum te beperken. De in uw voornemen aangehaalde import van waterstof uit het Midden-Oosten, Noord-Afrika en Zuid Amerika en de aanwending van waterstof in de elektriciteitsproductie roepen daarbij in het bijzonder vragen op.

Graag ontvangen wij een uitwerking van het ketenrendement van de toepassingen van waterstof die u met het WNNN Noord beoogt te faciliteren, alsmede een tijdslijn waaruit blijkt op welke termijn de verschillende aanwendungen aan de orde kunnen zijn. Per beoogde aanwending zien wij ook graag een vergelijk met het rendement van alternatieven voor dezelfde eindverbruikstoepassing, waaronder directe elektrificatie of blijvend (direct) verbruik van fossiele energie.

Wij zouden kortom graag willen dat bij alle energievergelijkingen met betrekking tot het gebruik van waterstof de volgende 5 punten behandeld worden: (1) wat gaat er aan energie in, (2) wat kost de verwerking, (3) wat levert het op, (4) wat zijn de alternatieven en (5) wat is het rendement per alternatief? In relatie met de hierboven verzochte tijdslijn inzake de broeikasgasuitstoot en het aardgasverbruik in de productie van waterstof kunnen wij onze reactie bepalen en beter beoordelen welke toepassingen van waterstof wij wel en niet kunnen steunen.

Verduurzaming en vergroening industrie

Wat wordt verstaan onder de 'verduurzaming' en/of vergroening van de industrie met het oog op de vervanging van aardgas door waterstof? Welk aandeel hierin bestaat uit verdere elektrificatie van de industrie in Noord-Nederland? Welk aandeel Groene waterstof is in 2050 ter beschikking voor de industrie in Nederland? En specifiek in Noord-Nederland?

Brussel

Passend binnen de Europese wet- en regelgeving (Europese Renewable Energy Directive II (RED II)), mag waterstof het predicaat Groen dragen wanneer de waterstof in de electrolyzer gemaakt is met elektriciteit die in dezelfde regio en in hetzelfde uur is opgewekt. Deze directive is onlangs aangepast omdat door de bedrijven werd aangegeven dat hun businessmodellen daardoor niet meer haalbaar waren. Deze inzet van fossiele energie leidt tot verhoging van de CO₂-uitstoot terwijl het predicaat Groen behouden blijft. Dit draagt ons inziens niet bij aan het huidige draagvlak voor waterstof onder de bevolking.

Kunt u aangeven op welke wijze, en op welke termijn, u inspanningen levert om op Europees niveau de eisen aan de certificering van Groene waterstof resultaatgericht in lijn te brengen met de klimaatdoelen en met de verwachtingen die onze bevolking heeft bij Groene waterstof?

Met betrekking tot buffering van waterstof ten behoeve van de industrie nog het volgende: om bij een groot windpark korte perioden met windstille dagen te kunnen bufferen moet extra waterstof geproduceerd worden. Deze extra waterstof moet dus geproduceerd worden bij vollast van het betreffende windpark. Terwijl er tegelijkertijd ook deze elektriciteit voor andere doeleinden nodig is. Kunt u aangeven wanneer er waterstofbuffers aan het WNNN Noord worden gekoppeld hoe deze 'extra' energie wordt opgewekt? En wanneer hiervan ooit de bedoeling is dat dit met Groene stroom moet gebeuren, welke verhouding wordt daar dan bij gehanteerd in relatie tot bovenstaande (dagen buffering versus vollast vullen). En in welke verhouding en op welke wijze de 'verduurzaming' en 'vergroening' van de industrie dan ondersteunt kan worden met waterstof-buffers die fossiel moeten worden bijgestookt?

Bijmengen van waterstof aan aardgas

Dit valt vooralsnog een beetje buiten de scope van het WNNN Noord. Toch ligt het voor de hand dat, bijv. de N.V. Nederlandse Gasunie, voornemens is om ook in Noord-Nederland waterstof aan het aardgas bij te mengen. Een logisch gevolg van het beschikbaar zijn van waterstof in Noord-Nederland. Mede gebaseerd op de recente studie van het Fraunhofer Instituut (*The limitations of Hydrogen blending in the European gas grid, Fraunhofer Institute of Energy Economics and Energy System Technology (IEE), januari 2022*) vragen wij ons af in welke mate het bijmengen van waterstof aan aardgas (max. 3%) bijdraagt aan het spoedig uitfasen van fossiele brandstoffen? Kunt u daarover uitsluitsel geven of daarbij voor WNNN Noord een tijdlijn aangeven? Is het ook mogelijk dat de uitfasering daardoor aanzienlijk vertraagd wordt (zgn. Lock In effect)? Hoe gaat dat voorkomen worden? Wat is het procentuele aandeel van de daadwerkelijke vermindering van de CO₂-uitstoot van het gebruik van 3% (of andere percentages) waterstof in aardgas hierin? Uit de studie blijkt namelijk dat tot 20% bijmengen leidt tot een max. CO₂-reductie van 7% bij het gebruik van het gemixte aardgas.

Hoeveelheden energie benodigd

Hoeveel gigawattuur is benodigd voor hoeveel waterstofproductie voor moleculair, direct industrieel gebruik in de industrie in Noord-Nederland? En hoeveel gigawatt aan opgesteld vermogen wind- en zonneparken voorziet u wanneer en waar om dit energieverbruik te dekken? Oftewel: welk deel van de duurzame elektriciteits- en waterstofproductie (in gewichtseenheden en output in GW) is voor de industrie in Noord-Nederland en aan welke verdeling (Eemshaven, Delfzijl Zuid, Emmen, Duitsland) wordt daarbij specifiek gedacht?

U geeft aan dat Noord-Nederland op termijn een waterstof-exporterende regio zal worden. Hoe verhoudt de hoeveelheid geëxporteerde energie zich tot de hoeveelheid geïmporteerde energie? Kunt u dit in een beknopte tijdlijn tot aan 2050 aangeven?

Verdringingseffecten

Gezien noodzaak voor verdere elektrificatie als vervanging van aardgas in Noord-Nederland, zowel voor de bebouwing als voor de industrie, willen wij kunnen uitsluiten dat de productie van waterstof (a) concurreert met de noodzakelijke opwekking voor deze vraag en (b) met energieopwekking die op het land in Noord-Nederland opgewekt wordt. Graag krijgen wij inzage in deze energiebalans (vraag en aanbod) uitgezet op een tijdlijn tot 2050.

Ruimtebeslag

Hoe groot is het hectare-beslag van de verwerking van stroom naar waterstof (te doen gebruikelijk in electrolyzers) in Noord-Nederland. Welke veiligheidszones behoren daarbij? Welke veiligheidszones behoren bij welke drukleidingen voor waterstof?

Externe Veiligheid

In uw Voornemen geeft u aan dat het aspect Externe Veiligheid momenteel wordt onderzocht in het kader van de milieueffectrapportage. Aangezien een groot gedeelte van het voorgenomen tracé zich binnen de gemeente Eemdelta bevindt, willen wij, voorafgaand aan een eventuele MER-procedure, weten welke invloeden de veiligheidscontouren van deze buisleidingen hebben op 'eigen' ontwikkelingen binnen ons bebouwd en onbebouwd areaal. In onze optiek moet een eventueel waterstofnetwerk rekening houden met de ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Eemdelta zelf, alsmede haar inwoners en bedrijven.

Aanlanding elektriciteit

Hoeveel elektriciteit is benodigd voor de geplande waterstofproductie? Hoeveel elektriciteit is benodigd voor de algehele elektrificatie? Welke planning wordt gehanteerd voor deze hoeveelheden tot 2050? Dit alles geprojecteerd op Noord-Nederland.

Netcongestie

Wij gaan ervan uit dat de elektriciteit benodigd voor de waterstofproductie rechtstreeks van zee naar de plants met electrolyzers gaat. Wanneer meer waterstof geproduceerd moet worden (mede ook vanuit bedrijfsmatige optiek en business model) en stroom van elders moet worden geïmporteerd, in welke mate heeft dit effect op de huidige netcongestie?

(zoet)Waterbeschikbaarheid

Hoeveel zoetwater is benodigd voor de geplande waterstofproductie in Noord-Nederland? En welke deel is benodigd voor (a) koeling en (b) destillaat. Op welke manier wordt voorkomen dat dit gaat interfereren met de (zoet)waterbeschikbaarheid ten behoeve van (a) de landbouw, (b) verziltingsbestrijding, (c) voorkomen zoutindringing sluizen en (d) drinkwaterbeschikbaarheid?

Indien onvoldoende zoet water beschikbaar is voor alle bestaande gebruik én de waterstofproductie; hoeveel extra energie is benodigd voor het ontzilten/destilleren van water? En is deze energie opgenomen in de rendementsvergelijking van de productie van waterstof? Welk percentage van de totale energiebehoefte om waterstof te maken is benodigd voor het destillaat maken uit (a) zoetwater, (b) zoetwater uit de RWZI, (c) drinkwater en (d) zeewater?

Restwarmte

Welke temperaturen worden gehanteerd bij de waterstofproductie, welk deel van deze warmte is geschikt voor aankoppeling aan bestaande of nog te realiseren warmtenetten in de regio? In hoeverre is in het door u voorgenomen tracé voor het WNNN Noord rekening gehouden met benutting van restwarmte? Hoeveel energie is benodigd voor de noodzakelijke warmte in de electrolyzers? En is deze energie opgenomen in de rendementsvergelijking van de productie van waterstof?

Tot slot

Wij hebben in deze brief veel vragen geformuleerd die mogelijk ook leven bij onze gesprekspartners zoals de ministeries en de provincie. Wij hopen dat met de beantwoording van deze vragen niet alleen bij ons maar ook breder het gewenste inzicht ontstaat op basis waarvan wij met elkaar de goede stappen richting de toekomst kunnen maken. Graag zien wij dan ook uw reactie op onze vragen en opmerkingen zo spoedig mogelijk tegemoet, zodat wij daar onze nadere reactie op kunnen baseren.

Mocht u naar aanleiding van deze brief vragen hebben dan kunt u contact opnemen met de Strategisch beleidsadviseur, bereikbaar via telefoonnummer [redacted]

Hoogachtend,
college van burgemeester en wethouders gemeente Eemsdelta,

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Gedeputeerde Staten van de provincie
Groningen

Postbus 610
9700 AP Groningen

Gasunie Transport Services B.V.

Postbus 181
9700 AD Groningen
Concourslaan 17
T (050) 521 22 55
E info@gastransport.nl
Handelsregister Groningen 02084889
www.gasunietransportservices.com

Datum
12 juli 2023

Doorkiesnummer
06-11005954

Ons kenmerk
OON 23.2286

Uw kenmerk

Onderwerp
Zienswijze ontwerp structuurvisie, plan-MER en NRD voor
de project-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

Geacht college,

Van de projectorganisatie Oostpolder ontvingen wij bericht over de terinzagelegging van de ontwerp structuurvisie, het plan-MER en de NRD (project-MER fase) voor de gebiedsontwikkeling Oostpolder.

Genoemde documenten zijn door ons beoordeeld en geven aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

Bestaande aardgastransportleiding A-659

In de noordwesthoek van het projectgebied Oostpolder ligt onze bestaande aardgastransportleiding A-659 (ontwerpdruk 79,9 bar, diameter DN600). In artikel 14, eerste lid van het Bevb is bepaald dat de belemmeringenstrook ten minste 5 meter aan weerszijden van de buisleiding bedraagt, gemeten vanuit het hart van de leiding. Conform deze bepaling is de leiding in het geldende bestemmingsplan Buitengebied voorzien van een dubbelbestemming Leiding-Buisleiding waarbinnen beperkingen gelden ten aanzien van gebruiksmogelijkheden, bouwen en het uitvoeren van werken en werkzaamheden. In de toekomstige planologische regeling voor de Oostpolder dient voor de leiding een vergelijkbare (dubbel)bestemming te worden opgenomen.

Waterstofnetwerk Noord-Nederland

Het Ministerie van Economische Zaken en Hynetwork Services (100% dochter van Gasunie) willen een transportnetwerk voor waterstofgas realiseren in Noord-Nederland. Voor dit project is een procedure opgestart conform de Rijkscoördinatieregeling (RcR).¹ Wij verwachten dat in september 2023 de cNRD wordt gepubliceerd. Realisatie van het Waterstofnetwerk Groningen is beoogd vanaf 2025. Ter hoogte van de Oostpolder ligt het beoogde leidingtracé parallel aan de N33, binnen de begrenzing van het projectgebied Oostpolder. Daarom is in overleg met uw projectorganisatie voor de zone parallel aan de N33 een ruimtelijke reservering voor buisleidingen opgenomen in het Ruimtelijk Kwaliteitskader Oostpolder en in alle inrichtingsvarianten in de Structuurvisie. Deze ruimtelijke reservering hanteren wij als uitgangspunt bij de verdere uitwerking van onze plannen voor het Waterstofnetwerk. Het komende jaar wordt het beoogde leidingtracé nader uitgewerkt. Wij zullen hierbij afstemming blijven zoeken met uw projectorganisatie en andere stakeholders in het gebied. Omdat de RcR-procedure voor het Waterstofnetwerk Groningen grotendeels gelijktijdig verloopt met de procedure voor de Oostpolder, is het van belang om wederzijds de beide planprocessen en -procedures steeds goed op elkaar af te stemmen ten aanzien van omgevingsmanagement, technisch ontwerp en juridisch-planologische inpassing.

---

¹ Zie <https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/waterstofnetwerk-groningen>

Gasunie Transport Services B.V.

Datum: 12 juli 2023

Ons kenmerk: OON 23.2286

Onderwerp: Zienswijze ontwerp structuurvisie, plan-MER en NRD voor de project-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

Op grond van het Besluit externe veiligheid buisleidingen dient de belemmeringenstrook van de waterstofleiding te worden vastgelegd in de toekomstige planologische regeling, bij voorkeur middels een dubbelbestemming Leiding-Waterstof o.i.d. De breedte van de belemmeringenstrook c.q. dubbelbestemming bedraagt voor deze leiding 5 meter ter weerszijden van de hartlijn van de leiding. Binnen de dubbelbestemming gelden beperkingen en aanvullende eisen ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden en het bouwen, met het oog op de veilige ligging en het onderhoud van de leiding. De dubbelbestemming kan een vergelijkbare strekking krijgen als die voor de aardgasleiding in het gebied.

PAWOZ-Eemshaven

Het project PAWOZ-Eemshaven voorziet naast de aanlanding van op zee opgewekte groene stroom ook in aanlanding van op zee geproduceerde waterstof. Naast mogelijke routes voor waterstofleidingen op zee gaat het hierbij óók om routes voor leidingen op land, die worden verbonden met het landelijke Waterstofnetwerk.

Momenteel worden drie mogelijke landroutes onderzocht die in de omgeving Oostpolder/Eemshaven liggen. Eén van deze routes gaat door het plangebied Oostpolder. Elke route sluit op andere locatie in de omgeving van de Oostpolder aan op het landelijke Waterstofnetwerk. Bij het onderzoek naar mogelijk leidingroutes worden ook potentiële locaties voor een aanlandingsstation en afsluiterlocaties betrokken.

In de Structuurvisie wordt het project PAWOZ-Eemshaven kort beschreven, maar daarbij wordt niet ingegaan op de landroutes voor waterstofleidingen in en rondom de Oostpolder en de mogelijke locaties voor een aanlandingsstation. Wij verzoeken u om hier alsnog aandacht aan te besteden en het projectteam PAWOZ-Eemshaven actief te blijven betrekken bij de verdere planuitwerking voor de Oostpolder.

Overige ontwikkelingen

Er bestaan verscheidene initiatieven voor de vestiging van nieuwe bedrijvigheid gericht op grootschalige productie van waterstof in en rondom de Eemshaven en Oostpolder.

Om de vestigingsmogelijkheden voor dergelijke bedrijvigheid optimaal te faciliteren, is het van belang dat er vroegtijdig rekening wordt gehouden met de benodigde ruimte voor leidingen in het gebied voor o.a. waterstof, aardgas, warmte en CO₂.

Naast de eerder genoemde leidingzone parallel aan de N33 voorzien wij ook behoefte aan een oost-westelijk georiënteerde leidingstrook door de Oostpolder.

Een dergelijke leidingenstrook is niet aangegeven op de kaart bij de Structuurvisie. Wel staat in de tekst "Verdere keuzes rondom de ontsluitingsstructuur worden in dit stadium zoveel mogelijk open gelaten, zodat er in de verdere planvorming nog ruimte is om in te spelen op het verloop van de gebiedsontwikkeling". Tijdens een recent overleg met het adviesbureau dat in opdracht van uw projectorganisatie een civieltechnisch ontwerp maakt voor de Oostpolder kwam naar voren dat de gewenste oost-westelijk georiënteerde leidingstrook nader wordt uitgewerkt in de volgende planfase. Wij verzoeken u om ons hierbij actief te blijven betrekken. De uitgangspunten en aandachtspunten die wij op voorhand hiervoor willen meegeven zijn genoemd in/bij de Klanteisen Specificatie die we bij uw projectorganisatie hebben ingediend. Wij verzoeken u om hiermee rekening te houden bij de verdere uitwerking van de plannen voor de Oostpolder.

Tot slot

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u nog vragen hebben dan kunt u contact opnemen met [REDACTED]

Hoogachtend,

[REDACTED]

Gedeputeerde Staten van Groningen

Postbus 610
9700 AP Groningen

Datum:	12 juli 2023	Onze referentie:	Z/21/42096
Aantal bijlagen:	Aantal	Uw referentie:	Uw referentie
Behandeld door:		Sector/dienst	Risicobeheersing
Telefoon:		Team:	Specialistisch advies
Email:			

Onderwerp: Advies VRG op Oostpolder – Structuurvisie en PlanMER

Geachte College van Gedeputeerde Staten,

Op 1 juni 2023 heeft Veiligheidsregio Groningen uw kennisgeving ontvangen aangaande de ontwerp Structuurvisie Oostpolder en bijbehorend Milieueffectrapport (PlanMER). U stelt u ons in de gelegenheid een reactie te geven. Deze vindt u onderstaand. Onder reactie gaat eerst in op de Structuurvisie en vervolgens op de PlanMER.

Structuurvisie

De Structuurvisie geeft de verwachting dat de planologische besluitvorming gestart wordt als de Omgevingswet nog niet van kracht is. Mocht het onverhoeds toch tegenzitten, dan willen we u erop attenderen dat onder de Omgevingswet de verbrede reikwijdte voor veiligheid terug komt in het bredere oogmerk van het “Waarborgen van veiligheid”. Dit oogmerk is uitgewerkt in Bkl par 5.1.2 en is beduidend breder dan externe veiligheid. Het huidige externe veiligheidsonderzoek is dan niet meer afdoende.

In paragraaf 4.5 wordt beschreven ‘Zowel omwonenden als ook de betrokken agrariërs zijn tegen de ontwikkeling van de Oostpolders als bedrijventerrein. De bewoners en agrariërs hebben echter wel een constructieve houding.’ Dit is ons inziens in tegenspraak met paragraaf 13.3.1 van de PlanMer. Daarin wordt beschreven dat ‘De ervaring van betrokkenen bij Oostpolder over het proces met betrekking tot het aanwijzen van de Oostpolder zorgen ervoor dat betrokkenen geen/weinig vertrouwen hebben in het besluitvormingsproces’.

Onze zorg is dat dit negatief sentiment doorgroeit tot maatschappij ondermijnende activiteiten, ondanks alle goede inspanningen van het projectteam. Dit ook tegen de bredere achtergrond dat het vertrouwen van bewoners in Groningen in het openbaar bestuur laag is door de gaswinnings- en aardbevingsproblematiek.

1 Wij adviseren u te blijven investeren in diverse vormen van participatie.

Paragraaf 6.4.2 gaat over de ‘Hoeken speelveld geluid en externe veiligheid’. Hoek 2 is nu: ‘Voldoen aan alle wettelijke en beleidsmatige normen, maar mogelijk niet tot aan de norm opvullen om betere milieusituatie te bereiken’. Dat is in onze ogen geen hoek, maar een streven ‘wat meer’ te doen. Een hoek is echt een uiterste, dat is een onderscheidend kenmerk van een hoek. Het uiteindelijke voorkeursalternatief ligt dan ergens op het continuüm van hoek 1 tot en met hoek 2.

Onderwerp Advies VRG op Oostpolder – Structuurvisie en PlanMER

- 2 *Wij adviseren Hoek 2 voor externe veiligheid ook echt te definiëren als een hoek, bijvoorbeeld 'Geen risico effecten op risico-ontvangers, dat wil zeggen geen dodelijke risico effecten op mensen en geen ontwrichtende risico-effecten op vitale infra'.*

Paragraaf 8.2 gaat over de Voorkeursalternatief locatie. In dit Voorkeursalternatief is de ontwerpogave noordoosthoek opgenomen. Op de noordoosthoek zijn meerdere bestaande risico's van toepassing (de N33 en een hogedruk aardgasleiding). Daarnaast geeft het ontwikkelen van een nieuwe risicovolle inrichting in de noordoosthoek, direct onder of naast de 380 kV leiding, extra risico's op uitval van deze hoogspanningsleiding en mogelijk risico's op de meest oostelijke kavel.

- 3 *We adviseren u bij de keuze van het Voorkeursalternatief veiligheid adequaat te betrekken, en te overwegen de noordoosthoek niet te ontwikkelen.*

PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder

We constateren dat de externe veiligheidseffecten in het PlanMER (en het achterliggende deelrapport externe veiligheid) enkel bepaald zijn voor het effect van nieuwe risicovolle inrichtingen op de nu reeds aanwezige woonfuncties in de omgeving. Dat komt o.a. terug in paragraaf 4.2/Tabel 4.1, paragraaf 16.1/Tabel 16.1 en paragraaf 19.1 /Tabel 19.1 die gaan over de beoordelingsaanpak van de PlanMER. Voor externe veiligheid is de beoordelingsaanpak 'kwalitatieve analyse mogelijk optredende effecten o.b.v. afstand tussen nieuwe risicobronnen tot (beperkt) kwetsbare bestemmingen'. En, zoals verwoord in paragraaf 19.3, 'Voor dit Plan-MER is ervoor gekozen om te focussen op de impact van het nieuwe bedrijventerrein op de omgeving'. Dat dekt echter zeker niet het gehele breedte van externe veiligheidsrisico's. Het onderzoek naar de effecten van externe veiligheid is dan ook onvolledig.

- 4 *We adviseren u ook de volgende risico's en effecten te onderzoeken en mee te wegen om te komen tot een compleet externe veiligheidsonderzoek:*
- *risico's en effecten van nieuwe risicovolle inrichtingen op de bestaande (risicovolle en niet risicovolle) vitale infrastructuur (dit speelt bijvoorbeeld bij de noordoosthoek in relatie tot de 380kV leiding);*
  - *risico's en effecten van nieuwe inrichtingen op de Oostpolder op elkaar. Daarbij ook specifiek aandacht voor de varianten waarbij alleen in de noordkant nieuwe risicovolle inrichtingen mogen komen. Daardoor bestaat er meer kans dat nieuwe risicovolle inrichtingen dichter bij elkaar liggen, en dus de kansen op domino-effecten groter zijn;*
  - *de risico's en effecten van bestaande risicovolle activiteiten (inrichtingen, wegen, buisleidingen en windturbines) op risico-ontvangers (personen én vitale infrastructuur) in (de inrichtingsvarianten van) het plangebied. Voorbeeld: als de noordoosthoek (variant 1/2/3) wél ontwikkeld wordt, is dat dicht bij de N33 en de gasleiding. Dat is een negatief effect. En ook geldt dat indien alleen aan de noordkant nieuwe risicovolle inrichtingen mogen komen, deze dan dichter op de N33/Kwelderweg liggen, en dus de kansen op domino-effecten groter zijn.*

In hoofdstuk 13 worden de sociale aspecten beschreven. Eerder in dit advies zijn we al ingegaan op de sociale aspecten in de zin van het risico op ondermijning.

In de paragrafen 15.2 en 30.1 wordt ingegaan op de Hoeken van het speelveld. Zoals hierboven reeds geadviseerd bij advies 2, adviseren we Hoek 2 voor externe veiligheid ook echt te definiëren als een hoek.

Vervolgens wordt in paragraaf 15.2.3: 'externe veiligheidsrisico's zoveel mogelijk beperkt door ten aanzien van de vestigingsmogelijkheden voor risicovolle bedrijven een zonering toe te passen.' Dit is een ruimtelijke maatregel die bijdraagt aan veiligheid.

Echter, door het anders definiëren van hoek 2, kan ook een ander veiligheidsprincipe gehanteerd worden. Wij zien meer in de benadering waarbij:

- Het plaatsgebonden risico 10^{-6} van de nieuwe risicovolle inrichtingen wordt beperkt tot eigen terrein + openbare wegen/water/groen. Dus niet over andere percelen op Eemshaven en Oostpolder en niet buiten de grens van Eemshaven/Oostpolder.
- Het effectgebied 1% letaal (invloedsgebied) van het plasbrandsценario en het explosiesценario van de nieuwe risicovolle inrichtingen wordt beperkt tot op eigen terrein + openbare wegen/water/groen. Dus niet over andere

Onderwerp Advies VRG op Oostpolder – Structuurvisie en PlanMER

percelen op Eemshaven en Oostpolder en niet buiten de grens van Eemshaven/Oostpolder. Voor het invloedsgebied van het toxisch scenario zijn deze beperkingen niet altijd haalbaar.

Met deze aanpak kunnen nieuwe risicovolle inrichtingen in *de gehele* Oostpolder plangebied geplaatst worden, zonder dat dit leidt tot effecten in de dorpen rond de Oostpolder. En tevens wordt daarmee de veiligheid binnen het plangebied voor de kavels onderling verbeterd, en de ontwikkelmogelijkheden van de kavels vergroot omdat geen belemmeringen vanuit andere percelen over een te ontwikkelen kavel liggen. Het is natuurlijk ook mogelijk beide systemen aanvullend op elkaar te hanteren, en deze systematiek als mitigerende maatregel in te zetten.

- 5 *We adviseren u het veiligheidsprincipe met beperking van het plaatsgebonden risico 10^{-6} en invloedsgebied (voor de scenario's plasbrand en explosie) tot op eigen terrein + openbare wegen/water/groen te overwegen, of deze anders als aanvullende mitigerende maatregel in te zetten.*

In hoofdstuk 19 wordt de effectenbeoordeling van de inrichtingsvarianten voor het thema externe veiligheid beknopt beschreven. Daarbij wordt voor het *groepsrisico* alleen de impact van het nieuwe bedrijventerrein op de bewoonde omgeving beoordeeld. Zoals in advies 4 beschreven, worden daardoor niet alle externe veiligheidsrisico's beoordeeld voor de verschillende inrichtingsvarianten. Een voorbeeld daarvan is de mogelijke ontwikkeling van de noordoosthoek (variant 1/2/3) die dicht bij de N33 en de gasleiding ligt en daarvan risico's ontvangt. Maar ook heeft de ontwikkeling van risicovolle inrichtingen in de noordoosthoek negatief effect op de 380kV leiding (relatie met hoofdstuk 28). Deze negatieve effecten worden niet meegenomen, maar zijn ons inziens wel relevant als onderscheidend vermogen tussen de inrichtingsvarianten. Dit heeft invloed op Tabel 19.2: Effectenbeoordeling van de inrichtingsvarianten

- 6 *We adviseren u de inrichtingsvarianten op alle externe veiligheidsrisico's te beoordelen.*

In paragraaf 19.4 wordt ingegaan op de mitigatie en compensatie. In deze paragraaf ontbreken ons inzien een aantal maatregelen om de veiligheid te vergroten.

- 7 *We adviseren de volgende maatregelen aanvullend op te nemen:*
- *Op voorhand uitsluiten van meer typen risicovolle inrichtingen dan nu is opgenomen, namelijk risicovolle inrichtingen die bij ongevallen hele grote effecten veroorzaken. Te denken valt daarbij aan chloorfabriek, ammoniakfabriek, grote biovergisters, afvalverwerkers, raffinaderijen. Een andere mogelijkheid is het opnemen van een limitatieve lijst van bedrijfstypen die wél zijn toegestaan. We stellen voor in overleg tot een complete lijst te komen.*
  - *De maatregelen voor het brandaandachtsgebied en het groepsrisico zijn te beperkt uitgewerkt en te vrijblijvend. We adviseren het uitsluiten van alle functies voor mensen anders dan de werknemers van de bedrijven, dus uitsluiten van:*
    - *Kantoren, anders dan ondergeschikt en ten behoeve van bedrijfsvoering*
    - *horeca, winkels,*
    - *opleidingsfaciliteiten*
    - *evenementen*
    - *functies voor groepen verminderd zelfredzame personen,*
    - *centrale conferentiefaciliteiten.*
    - *Recreatie (ook voor boerderij aan de Dijkweg2)*
    - *etc*
  - *Op gehele Oostpolder uitsluiten van overnachtmogelijkheden en verblijfsfuncties (logies) voor huisvesting van arbeidsmigranten, zowel tijdelijke huisvesting voor de bouwfase als ook permanent voor eind/productiefase. De huisvesting van arbeidsmigranten kan overigens ook op andere plaatsen in de regio leiden tot onveilige situaties. De huisvesting vraagt daarom om het maken van een integraal plan op huisvesting, maar dat valt buiten het kader van dit PIP.*
  - *Aanvullende planologische beschermingsmaatregelen voor bestaande én nieuwe vitale infrastructuur (relatie met hoofdstuk 28).*

Paragraaf 24.3.5 gaat in op Waterveiligheid. Bij een doorbraak van de primaire kering is de maximale waterdiepte meer dan 5 meter (bron: Atlas leefomgeving). In deze paragraaf wordt enkel ingegaan op invloed van de ontwikkeling op de kans op doorbraken van primaire keringen (de zeedijk). In deze paragraaf wordt echter niet ingegaan op het effect van een doorbraak van primaire keringen op de voorziene bedrijfsprocessen. Deze bedrijfsprocessen kunnen

Onderwerp Advies VRG op Oostpolder – Structuurvisie en PlanMER

(inter)nationale vitale infrastructuur betreffen. Dan is het belangrijk de effecten van een overstroming in beeld te brengen en de mogelijke mitigerende maatregelen te benoemen.

- 8 *We adviseren de effect van een doorbraak van primaire keringen op de verwachte (inter)nationale vitale infrastructuur in beeld te brengen en mogelijke mitigerende maatregelen op te nemen. Deze kunnen we samen met u uitwerken.*

In paragraaf 28.1 wordt ingegaan op Energie en Circulariteit. In advies 4, 7 en 8 zijn we reeds ingegaan op de risico's die van invloed kunnen zijn op de energievoorziening. Uitval van deze energievoorziening kan leiden tot uitval van nationale en internationale elektriciteitsvoorziening. Dit geeft grote maatschappelijke ontwrichting, waarbij het ons inziens de ambitie moet zijn deze risico's maximaal te voorkomen. De varianten 1,2 en 3 geeft 'beperkt ruimte voor bebouwing rondom de hoogspanningslijn Eemshaven Oudeschip-Vierverlaten'. In advies 3 hebben we al aangegeven dat we adviseren bij de keuze van het Voorkeursalternatief veiligheid adequaat te betrekken, en te overwegen de noordoosthoek niet te ontwikkelen.

Voor de energie opwek wordt aangegeven dat '1 de daken (en parkeerplaatsen) van bedrijfspanden bieden kansen voor zonnepanelen'. Dat is logisch. Hier schuilt echter wel het gevaar in van stapeling van risico, als zonnepanelen op dak worden gecombineerd met risicovolle activiteiten of activiteiten waarbij grote hoeveelheden (niet risicovolle) brandbare stoffen worden opgeslagen.

- 9 *We adviseren u bij de mitigerende maatregelen op te nemen dat zonnepanelen niet zijn toegestaan op daken van risicovolle activiteiten of activiteiten waarbij grote hoeveelheden (niet risicovolle) brandbare stoffen worden opgeslagen.*

Hoofdstuk 30 gaat over het voorkeursalternatief (VKA). Ten opzichte van het basialternatief zien wij drie (potentiële) verslechtingen. In 30.2.1 wordt aangegeven: 'In het VKA wordt voorts gestreefd naar behoud van de bestaande boerderij als object met cultuurhistorische waarde. Net als in alle MER-varianten wordt het plangebied zo direct mogelijk aangesloten op de N46 en N33.'

Zoals eerder al aangegeven bij advies 7, vinden wij dat het onverstandig de boerderij aan de Dijkweg 2 door te ontwikkelen naar een recreatieve functie waar personen verblijven. Daarnaast heeft het direct aansluiten van het plangebied op de N46 en N33 als effect dat de ontwikkelruimte dichter op en meer in de risicozones van deze wegen komen te liggen. Verder staat in figuur 30.1 de noordoosthoek als een ontwikkelopgave, waar tevens nieuwe risicovolle inrichtingen zijn toegestaan.

- 10 *We adviseren u ten aanzien van het voorkeursalternatief de verslechtingen ten opzichte van het basialternatief te heroverwegen:*
- *Ontwikkeling van de boerderij aan de Dijkweg 2 mag niet leiden tot een recreatieve functie waar structureel personen verblijven;*
  - *Beperken van de effecten van directe aansluiting van de percelen op de N46 en N33, bijvoorbeeld door inwaartse zonering vanaf de N33 en N46 om afstand te houden tot deze wegen;*
  - *De noordoosthoek niet ontwikkelen en indien toch ontwikkeld dan geen risicovolle bedrijven;*
  - *De mitigerende maatregelen in lijn met advies 7 te brengen.*

PlanMER Oostpolder Deelrapport Externe Veiligheid

De uitkomsten van het deelrapport externe veiligheid zijn verwerkt in het hoofdrapport van de PlanMER. Onze adviezen op het hoofdrapport zijn (voor zover relevant) dan ook van toepassing op dit deelrapport.

In paragraaf 3.4.1 wordt voor vitale processen aangegeven 'Op dit moment is er nog geen ruimtelijk beleid van rijk of provincie voor de bescherming van vitale infrastructuur. Om die reden blijft dit onderwerp in dit deelrapport buiten beschouwing'. Ten eerste wordt in het Bevi lid 1 b i een object met een hoge infrastructurele waarde gezien als beperkt kwetsbaar object. Hiervoor is dus wel landelijke beleid, uitgewerkt in wetgeving, ter bescherming. Daarnaast geldt ook het principe van goede ruimtelijke ordening voor uitzonderlijke gevallen en gevallen waarin de sectorale wetgeving niet voorziet. Daarvan is in deze situatie ons inziens sprake gezien de uitzonderlijke schaalgrootte en de uitzonderlijke effecten bij uitval. Dat samen maakt dat vitale infrastructuur juist betrokken moet worden bij de ontwikkeling van de Oostpolder. Zeker omdat uitval van deze

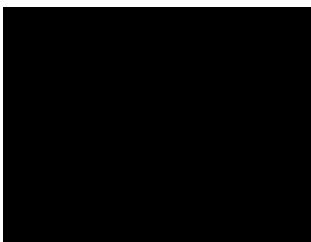
Onderwerp Advies VRG op Oostpolder – Structuurvisie en PlanMER

vitale infrastructuur effecten heeft die het plangebied ver te boven gaan en van nationale en internationale maatschappij ontwrichtende schaal kunnen zijn.

11 *We adviseren de bescherming van vitale infrastructuur een prominente plek te geven in het externe veiligheidsonderzoek en de inrichting van het plangebied Oostpolder.*

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Indien u naar aanleiding van deze brief nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met Veiligheidsregio Groningen.

Hoogachtend,
het bestuur van Veiligheidsregio Groningen

Zienswijze Dorpsbelangen Oudeschip op Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

0. Inleiding

Dorpsbelangen Oudeschip vertegenwoordigt de belangen van de inwoners van het dorp Oudeschip en het buitengebied, waaronder het buurtschap Koningsoord.

De laatste decennia hebben de ontwikkelingen in de Eemshaven een grote vlucht genomen. De gebiedsontwikkeling Oostpolder schetst een beeld van mogelijke ontwikkelingen die een verdere impact op onze leefomgeving zullen hebben. Wij willen vooraf opmerken dat wij niet tegen ontwikkelingen zijn en met name niet tegen ontwikkelingen die met de energietransitie te maken hebben. Ook wij maken ons uiteraard zorgen over het klimaat voor onze generatie en toekomstige generaties. We beseffen terdege dat daarvoor maatregelen nodig zijn en ook dat de Eemshaven daarin een belangrijke positie in kan nemen. Echter, dat betekent voor ons niet dat de Oostpolder dan maar helemaal volgebouwd moet worden met alle mogelijk denkbare industriële voorzieningen. Onze leefomgeving moet wel leefbaar blijven en daar willen wij als bewoners serieus in genomen worden. Wij willen aan de basis meedenken/-besluiten over wat wel én niet, waar en hoe wij meer lusten en minder lasten kunnen verkrijgen.

Hierna geven we onze zienswijze/reactie op de Plan-MER Oostpolder. In paragraaf 1 geven wij onze zienswijze op de voorgestelde procedure. Daarna schetsen we in paragraaf 2 een beeld van onze leefomgeving. Paragraaf 3 verwoordt onze zienswijze op de Plan MER-Oostpolder. In paragraaf 4, tot slot, vatten we samen en kijken we vooruit.

1. Voorgestelde procedure

Momenteel liggen gelijktijdig: 1. de Plan-MER Oostpolder, 2. de ontwerp Structuurvisie Oostpolder en 3. de Nota Reikwijdte en Detailniveau (Project-MER) Oostpolder ter visie. Wij vinden het fundamenteel onjuist dat alle drie op het zelfde tijdstip ter visie worden aangeboden. Immers, een structuurvisie kan pas worden opgesteld wanneer de Plan-MER is vastgesteld (na inspraak). Hetzelfde geldt voor de NRD Project-MER. Eerst moeten de Plan-MER én Structuurvisie (na inspraak) zijn vastgesteld (de 'Wat'-vraag) voordat de NRD Project-MER (de 'Hoe'-vraag) aan bod kan komen. Wij pleiten er daarom voor om eerst de volledige procedure van de Plan-MER te doorlopen en daarna de andere onderdelen van de procedure!

2. Onze leefomgeving

Bewoners van met name de dorpen Oudeschip en Spijk en omgeving, waaronder omringende buurtschappen, hebben al jaren te maken met uitbreidingsactiviteiten in de Eemshaven.

2.1 Zo hebben de afgelopen 10 jaren o.a. de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Bouw van een (van oorsprong gasgestookte) Energiecentrale
- Bouw RWE kolencentrale
- Aanleg van Google Datacenters
- Aanleg van een Windturbinepark in de Oostpolder e.o.
- Aanleg van twee waterleidingen (mede t.b.v. Google)
- Aanleg van een nieuwe 380 kV hoogspanningsleiding (ook dichterbij Oudeschip)
- Aanleg van LNG terminals
- Uitbreiding gebruik stoken van Bruinkool door Pouw
- Aanleg Helihaven

Genoemde activiteiten hebben enerzijds in de aanlegfase, anderzijds in de gebruiksfase onze leefomgeving ernstig onder druk gezet. Denk hierbij aan geluidsoverlast, luchtkwaliteit, lichtvervuiling, onveiligheid veroorzaakt door verkeersdruk(te) (o.a. sluipverkeer en veel te snel rijdend verkeer op smalle wegen en in dorpen. Maar ook vanuit het oogpunt van klimaat en sociale cohesie valt het nodige op te merken¹.

2.2 De geplande uitbreiding van de Eemshaven, het zogenoemde Oostpolder project, zet de leefomgeving verder onder druk. Een incomplete opsomming van mogelijke activiteiten:

- Waterstof (WNNN Noord)
  - Electrolyzers
  - Waterstofleiding
- Project Aanlanding Wind op Zee ²
  - Transformatorstation en convertorstations TenneT
  - een tweetal alternatieven voor een stroomkabel die ons leefgebied direct raken
- Andere industrialisatie (zoals: datacenters, batterijfabrieken?)
- Afbraak oude 220 kV hoogspanningsleiding Eemshaven – Vierverlaten
- Verdubbeling N33 (N46?)
- Twee autonome, maar wel van invloed zijnde ontwikkelingen

---

¹ Tijdens de bouw van nieuwe fabrieken, datacenters e.d. wordt gebruik gemaakt van honderden, zo niet duizenden, veelal tijdelijke werknemers die niet in de buurt van de Eemshaven wonen. Dit brengt veel werkverkeer met zich mee wat extra druk(te) legt op wegen en voor meer CO2 uitstoot zorgt. Het huisvesten van veelal buitenlandse tijdelijke werknemers in de omliggende dorpen legt enerzijds een extra claim op de toch al onvoldoende woningvoorraad voor andere doelgroepen. Anderzijds nemen, begrijpelijkerwijs, tijdelijke inwoners niet of nauwelijks deel aan het dorpsleven wat niet bevorderlijk is voor de sociale cohesie van gemeenschappen.

² Tot 2031 wordt ca. 4,7 GW elektriciteit op zee opgewekt. Met het nieuwe 380 kV hoogspanningstracé kan nog ca. 2 GW aan op zee opgewekte energie worden afgevoerd. Het restant (tot 2031) van 2,7 GW moet bijvoorbeeld d.m.v. elektrolyse in waterstof worden omgezet of in de vorm van batterijen. Na 2031 moet er nog minimaal 4 GW en maximaal 7 GW aan op zee opgewekte energie worden verwerkt/afgevoerd.

- Wordt dat allemaal omgezet in waterstof en zijn er dan nog weer nieuwe elektrolyzers nodig?
- Kan de opslag door middel van batterijen hier een rol in spelen?
- Wordt ook nog elektriciteit via (noodzakelijke) nieuwe hoogspanningslijnen afgevoerd? Zo ja, gebeurt dit dan door masten of ondergronds?

- Zonneparken. Het voornemen om een 12 ha groot zonnepark bij Nooitgedacht te realiseren is nog steeds niet formeel afgewezen (hoewel de gemeente Eemsdelta haar medewerking er niet aan wil verlenen)
- Aanleg van een 2^e datacenter door QTS

Beseft u wat onderstaande ontwikkelingen voor impact hebben gehad en gaan krijgen op leefbaarheid van de lokale regio?

3. Zienswijze Plan-MER Oostpolder

Allereerst vragen we in paragraaf 3.1 aandacht voor parallelle ontwikkelingen die niet in de Plan-MER Oostpolder zijn meegenomen. In paragraaf 3.2 geven we onze zienswijze die we relateren aan de 'samenvattende milieueffectrapportage Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder'

3.1 Parallelle ontwikkelingen

De onder paragraaf 2.2 genoemde ontwikkelingen rondom het Programma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ) en het Waterstofnetwerk Noord-Nederland Noord (WNNN Noord), lopen parallel aan de ontwikkeling van de Oostpolder. In de Plan-MER Oostpolder zijn de effecten hiervan niet meegenomen.

PAWOZ:

- Momenteel is er nog geen besluit genomen waar de elektriciteit die op zee is/wordt opgewekt wordt aangeland. Er zijn 2 tracés die in het plangebied van de Oostpolder lopen en daar impact hebben: langs de Dijkweg of langs de Bermsloot. Het tracé langs de Dijkweg heeft de meeste impact en blokkeert ook nog mogelijkheden voor aanleg en toegankelijkheid van groenstroken en planten van bomen. Een alternatief tracé is een tunnelroute door de Waddenzee. In zo'n route kunnen dan diverse (ook toekomstige) kabels en leidingen worden gebundeld. In een gesprek met vertegenwoordigers van Tennet wordt zo'n tunneltracé als een uitdaging gezien, o.a. vanwege veiligheidsaspecten. Echter, vanuit landschappelijk oogpunt en sociale aspecten, biedt zo'n tunnelroute grote voordelen. Wij pleiten er daarom voor, net zoals Groningen Seaports en anderen, te kiezen voor zo'n tunnelroute, zie ook: <https://dvhn.nl/economie/Tunnel-onder-de-Waddenzee-is-een-sexy-idee.-Maar-nog-nergens-ter-wereld-uitgevoerd-28521772.html>.
- Voor het aansluiten van de op zee opgewekte elektriciteit moeten in de Eemshaven bestaande transformatorstations worden uitgebreid en zijn er nieuwe convertorsstations nodig. Echter, ook in de Oostpolder zal een nieuw groot transformatorstation nodig zijn (concept tekening van Tennet 'Schematische aansluiting van 4,7 GW aan Windparken'). Op een kaart van Tennet d.d. 13-04-2023: 'Gezamenlijke verkenning van locaties voor TenneT infrastructuur' wordt het oostelijk deel van de Oostpolder hiervoor genoemd. De Plan-MER vermeldt hier niets over! In een recent gesprek met TenneT-vertegenwoordigers werd ons duidelijk dat het gehele gebied dat ingeklemd ligt tussen Het Tjariet, de N33 en de Dijk(weg), ca. 85 hectare hiervoor benodigd is. Niet alleen voor het transformatorstation, maar ook voor infrastructuur, groen e.d. Gezien het ruimtebeslag van het transformatorstation, zal e.e.a. vrij dicht tegen de Dijk(weg) gebouwd (moeten) worden. Hoewel er nog geen duidelijk beeld is van de totale oppervlakte van het geheel, varieert de hoogte tussen de 10 en 20 meter voor gebouwen en ca. 30 meter voor bliksemgeleiders. TenneT heeft met de Provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland afgesproken dat de uitwerking van een dergelijk transformatorstation wordt geïntegreerd in de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Een tweetal opmerkingen hierbij:
  - Normaliter zou TenneT voor de aanleg van een transformatorstation een eigenstandige MER-procedure volgen. Onze vraag is echter: waar, wanneer, door wie en in welke mate van detail e.e.a. wordt uitgewerkt?

- O.i. zijn er ook mogelijkheden om het transformatorstation dichterbij de bestaande Eemshaven i.c. bij de bermsloot, te situeren. We zouden graag zien dat ons alternatief op haalbaarheid wordt onderzocht.

WNNN Noord:

- HyNetwork Services B.V. (HNS; 100% dochteronderneming van N.V. Nederlandse Gasunie) heeft parallel aan de N33 vanuit de Eemshaven richting Spijk e.v. een nieuwe waterstofleiding, naast bestaande gasleidingen, geprojecteerd. Hiervoor heeft HNS een MER-procedure gestart. Voor een deel interfereert deze nieuwe waterstofleiding met het plangebied van de Oostpolder en meer in het bijzonder met de TenneT plannen. Hoe wordt hier mee omgegaan?

3.2 Zienswijze Plan-MER

- *Pagina 5:* 'De provincie Groningen is op zoek naar versterking van de werkgelegenheid in andere en nieuwe sectoren'. Voor ons is zeer de vraag of deze nieuwe werkgelegenheid inderdaad terechtkomt in de regio Eemshaven. Hoeveel werkgelegenheid gaat er überhaupt ontstaan, wat is de kwaliteit van de banen, zijn het tijdelijke (vooral in de bouwfase) of structurele banen? In geval er geen match is tussen de aangeboden werkgelegenheid en het arbeidspotentieel in de regio, (hoe) wordt er in voorzien dat er een (betere) regionale match komt? Waar gaan deze werknemers wonen? Is dit lokaal of op afstand? Dit zal een toename van het wegverkeer veroorzaken of een woning tekort in een krappe woningmarkt die al tijden onder druk staat.

- *Pagina's 9, 10 en 11:* De terminologie van de 3 locaties wordt niet consistent gebruikt. Soms wordt de basislocatie ook als locatiealternatief aangeduid. Later worden Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid weer locatiealternatieven genoemd. Door het gebruik van het begrip '**basis**alternatief' wordt naar onze mening al duidelijk voorgesorteerd op dit alternatief.

- *Pagina's 10 en 11:* De zeer belangrijke tabel 2.2 'Effectenbeoordeling locatiealternatieven' roept vele vragen op. Zowel methodologisch als inhoudelijk. Zie hierna.

Methodologisch

- Er is geen verantwoording van de onderzoeksmethode (ook niet in het complete rapport)
- Wie hebben de criteria geformuleerd en wegen alle criteria even zwaar mee?
- Wie hebben de scores toegekend aan de criteria voor de 3 locatiealternatieven?
  - Hoeveel personen
  - In welke hoedanigheid (adviseurs, ook gemeente, provincie, burgers³)
  - Het is logisch dat er veelal een kwalitatieve beoordeling heeft plaatsgevonden. De input hiervoor komt waarschijnlijk uit de onderliggende onderzoeken (bijlagen bij PlanMER). Pure objectiviteit is daarmee niet te behalen, wel 'Inter-subjectiviteit' (het liefst vanuit verschillende actoren)

Inhoudelijk

Hieronder belichten we de meest in het oog springende punten:

Verkeer:

- Wegverkeer – leefbaarheid/verkeersveiligheid: Bij alternatief Delfzijl West wordt onderscheid gemaakt tussen wel of niet verdubbeling, bij de andere alternatieven niet. Onduidelijk is of bij de

---

³ Het past bij een 'open planproces' en bij de Omgevingswet dat bewoners van meet af aan in een project worden meegenomen. Onderzoeken wijzen uit dat dan vaak onvoorziene 'win-win'-situaties bereikt kunnen worden. Het zou voor het draagvlak zeker bijdragen dat bewoners een stem hebben in: het opstellen van thema's, criteria, zwaarte ervan en het feitelijke beoordelingsproces (dus proactief in plaats van reactief).

alternatieven Oostpolder en Eemshaven-West wel of niet rekening gehouden wordt met de verdubbeling van de N33? De Eemshavenweg N46 wordt niet in beschouwing genomen. Hier hebben zowel de Provincie als de gemeente het Hogeland ook de ambitie om deze te verdubbelen (o.a. 'Mobiliteitsprogramma Het Hogeland (2023 – concept)' in: 'Structuurvisie Oostpolder 13-05-2023, pagina 16).

- Mochten er ontwikkelingen in de Oostpolder gaan plaatsvinden, dan pleiten wij ervoor dat de werkzaamheden gefaseerd beginnen vanuit de richting van de Eemshaven. Hierdoor worden het dorp Oudeschip en omliggende buurtschappen van vele duizenden verkeersbewegingen ontzien.

Geluid:

- Laag frequent geluid (LFG) wordt niet meegenomen in de MER (ook niet bij 'Leemten in kennis'). In toenemende mate ervaren omwonenden lichamelijke/geestelijke klachten van LFG, o.a. veroorzaakt door windturbines, gastransportleidingen en Elektriciteit Transformatorstations. Voor een complete beoordeling van 'geluid' moeten o.i. ook effecten van LFG worden meegenomen en gewogen.
- Binnen de MER wordt 66 dB als cumulatieve bovengrens gehanteerd voor geluid door windmolens, industrie en verkeer. Daarboven moeten er mitigerende maatregelen worden genomen. Daarmee wordt strikt vastgehouden aan de in 2017 vastgesteld 'structuurvisie van Eemsmond – Delfzijl' (die in 2021 nog is herbevestigd). Deze bovengrens van 66 dB vinden wij te hoog. Wij pleiten voor een lagere grens. Met Bugel/Hajema concluderen wij dat er een minimale geluidsruimte over is voor de ontwikkelingen in de Oostpolder. Wij vinden dan ook dat die minimale ruimte niet maximaal gebruikt mag worden.

Externe Veiligheid:

- De beoordeling en impact van dit item vinden wij zwaar onderbelicht. Met name het aantal windmolens in de Oostpolder, maar ook in Eemshaven-West (+ de nog te realiseren 24 windturbines aldaar) heeft grote impact op de veiligheid van andere industrieën en arbeidsomstandigheden van werknemers⁴. Bewoners die in de polder lopen klagen nu reeds van ijsvorming op de wieken van de windturbines. Meermalen hebben ze te maken gehad met rondvliegende brokken ijs. Bij industriële bebouwing en daarmee gepaard gaande menselijke activiteiten wordt het risico van ongelukken door ijsafzetting op de wieken vele malen groter. Hoe wordt dit veiligheidsrisico opgelost?
- Is de veiligheid van waterstof transportleidingen meegenomen?

Natuur:

- Natura 2000 gebieden. Waarom een '-' score voor het Eemshaven-West alternatief? In dit gebied staan al 23 Windturbines. Er staan nog 24 windturbines gepland, waarvan er 11 tegen de zeedijk aan staan gepland. Dit doet al een aanslag op het natura 2000 gebied.
- NNN. Waarom een '-' score voor Eemshaven-West? Het Deelrapport Natuur (pagina 36) geeft geen NNN externe werking.

Landschap:

- Landschappelijke structuren en elementen + ruimtelijk-visuele kenmerken: Waarom een '-' score Eemshaven-West? Hier staan al windmolens en er komen er nog meer bij. Dit geeft ook al landschappelijk verstorende elementen. De impact van industrialisatie aldaar zal daardoor minder zijn. Er wordt gesteld dat vanaf de Waddenzee gezien de impact op landschap bij alternatief Eemshaven-West groter is dan bij het Oostpolder alternatief. Wat is de waarde om de gezichtshoek vanaf de Waddenzee mee te nemen. Veel belangrijker lijkt ons het zicht vanuit land/bewoners te nemen. Wij zijn het oneens met de opmerking dat het basisalternatief

---

⁴ Het is niet voor niets dat Tennet, in het kader van veiligheid, voor de realisatie van een groot Transformatorstation en Converterstations in de Oostpolder kiest voor locaties waar zo weinig mogelijk windturbines staan.

Oostpolder landschappelijk gezien de meest logische uitbreiding is. De industrialisatie aldaar leidt tot een opeenstapeling van landschap ontsierende elementen.

- Historisch geografische patronen + historisch bouwkundige elementen: waarom een ‘-’ score bij alternatief Eemshaven-West?
- Indien de N33 verdubbeld wordt, is dit ook meegenomen in de waardering van de verschillende locatiealternatieven?

Gezondheid:

- Waarom heeft MGR bij locatie Oostpolder een ‘-’ score. Als gekeken wordt naar de conclusie: ‘de potentiële toename van milieugezondheidsrisico’s bij de Oostpolder is duidelijk hoger dan bij de locatiealternatieven Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid’, dan is een ‘-’ score hier op zijn plaats voor locatie Oostpolder. Verder vinden wij dat het thema ‘gezondheid’ wel erg summier is onderzocht, slechts op één criterium’. Bij 6 van de 8 beoordeelde thema’s worden minimaal 4 criteria gehanteerd. Dit staat in schril contrast met één criterium bij thema ‘Gezondheid’.

Sociale effecten:

- De sociale effecten zijn in de presentatie onsamenhangend en incompleet weergegeven en beoordeeld. In het plan-MER (samenvatting) rapport Tabel 2.2 op pagina 11) staat het volgende:

Thema	Criterium	MER-referentie-situatie	Basisalternatief Oostpolder	Locatiealternatief Eemshaven-West	Locatiealternatief Delfzijl-Zuid
gezondheid	MGR	0	-	0/-	0/-
sociale effecten	toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen	0	+	0/+	0/+
	mate van vertrouwen in besluitvormingsproces	0	- -	de locatiealternatieven zijn voor dit criterium niet beoordeeld. De mate van vertrouwen hangt samen met het voorkeursrecht op locatie Oostpolder. Wanneer voorkeursrecht op één van de locatiealternatieven gevestigd wordt, zal deze waarschijnlijk ook negatief beoordeeld worden op de mate van vertrouwen in het besluitvormingsproces.	
	belevingsaspect omgeving	0	- -	-	-
	woningwaarde	0	0/-	-	-

- Tabel 13.1 (pagina 70 uitgebreide MER) vermeld voor het thema ‘Sociale effecten’ de volgende criteria en beoordelingswijze:
  - o **Sociale cohesie**: kwantitatieve cijfers over participatie/kwalitatief (expertoordeel) - effect op sociale cohesie (bijvoorbeeld verstoring van sociale structuren vanwege verschillende posities: financieel voordeel vs. Overlast
  - o Mate van vertrouwen in besluitvormingsproces kwalitatief (eventueel via draagvlakmeting)
  - o Belevingsaspect omgeving kwalitatief (expertoordeel) - visuele hinder en horizonvervuiling - effecten dorpsaangezicht
  - o **Werkgelegenheid** kwalitatief (expertoordeel)- werkgelegenheidseffecten
  - o **Woningwaarde** kwalitatief (expertoordeel) - waardeontwikkeling vastgoed (€/jaar)
  - o **Gedwongen verhuizing** kwalitatief (expertoordeel) – aantal gedwongen verhuizingen

De in de hoofdstukken 6 tot en met 12 (van de uitgebreide MER Rapport) verwoorde thema’s en criteria worden letterlijk gebruikt in ‘Tabel 2.2 Effectenbeoordeling locatiealternatieven’ De criteria

die zijn opgenomen in hoofdstuk 13 (van de uitgebreide MER): 'Sociale effecten' zijn summier of niet in tabel 2.2 onder sociale effecten opgenomen.

Zo wordt 'sociale cohesie' zeer beperkt beschreven en de criteria 'werkgelegenheid' en gedwongen verhuizing' worden niet beschreven en dus ook niet beoordeeld. Het criterium 'woningwaarde' is voor ons onnavolgbaar en o.i. te positief beoordeeld.

De '+' score op 'toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen' is o.i. niet verdedigbaar. Bovendien wordt het criterium 'mate van vertrouwen in besluitvormingsproces' alleen voor de locatie Oostpolder beoordeeld (en wel met '-' score). Omdat de andere locaties niet op dit criterium kunnen worden beoordeeld, is het (onderzoekstechnisch) niet valide en betrouwbaar dit criterium alleen voor de Oostpolder te scoren.

Kortom: dit voor ons zeer belangrijke thema 'Sociale Effecten' is onvoldoende onderzocht en niet adequaat beoordeeld.

4 Nawoord

In onze reactie hebben wij aandacht gevraagd voor onze leefomgeving tot nu toe en de mogelijke effecten voor de toekomst. Reeds langere tijd hebben wij er ook indringend voor gepleit dat alle 3 MER alternatieve grondig onderzocht zouden moeten worden. Naar onze overtuiging is dat niet gedaan, zoals blijkt uit onze hiervoor gegeven reactie op de effectenbeoordeling van de locatiealternatieven. Wij hebben ons niet expliciet uitgesproken over bijvoorbeeld 'inrichtingsvarianten' en 'hoeken van het speelveld'. Dit vinden wij op dit moment niet opportuun. Eerst zal er een grondige beoordeling van de locatiealternatieven moeten liggen. Daarna een keuze van een alternatief, waarbij het voor ons ook zeer goed denkbaar is dat er een combinatie van locaties kan worden aangewend. Daarmee kunnen bijvoorbeeld grenzen van activiteiten verder van bewoningen worden gerealiseerd, waardoor overlast kan worden beperkt en de leefbaarheid kan worden geborgd.

De gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief (VKA) van de Oostpolder in de MER, het direct opnemen daarvan in de concept Structuurvisie en het gelijktijdig ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detail voor de Project MER getuigt in onze ogen niet van een empathisch, open plan proces. Het is jammer om te constateren, maar deze aanpak bevestigt onze vermoedens dat het alleen maar gaat om de Oostpoldervariant. Dit zouden we ten zeerste betreuren.

Tot slot. De provincie Groningen heeft bewoners/belanghebbenden externe, onafhankelijke deskundigheid (Antea Group) aangeboden om de MER en aanverwante documenten te begrijpen, te beoordelen en er op te reageren. Dit aanbod waarden wij uiteraard. Hier heeft één bewoner gebruik van gemaakt. De bewoner heeft geen vragen gesteld, maar van de gelegenheid gebruik gemaakt om haar mening te ventileren hoe zij denkt over de ontwikkeling/uitbreiding van de Oostpolder/Eemshaven. Feitelijk is het niet te doen om een grote stapel MER documenten online of fysiek te lezen. Je moet je toch wel behoorlijk in de materie hebben verdiept om met gerichte vragen aan te kloppen bij de geboden ondersteuning ⁵.

---

⁵ Het comité Bewoners Belangen Eerst Oostpolder (BBE) is een samenwerkingsverband van de dorpsbelangen Oudeschip en Spijk. Dit comité heeft wel gepast gebruik kunnen maken van de geboden ondersteuning. Dit was echter alleen mogelijk omdat BBE diep in de materie is gedoken en daarom ook gerichte vragen heeft kunnen stellen aan de Antea Group in een uitgebreid fysiek gesprek.

Zienswijze Dorpsbelangen Oudeschip op Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

0. Inleiding

Dorpsbelangen Oudeschip vertegenwoordigt de belangen van de inwoners van het dorp Oudeschip en het buitengebied, waaronder het buurtschap Koningsoord.

De laatste decennia hebben de ontwikkelingen in de Eemshaven een grote vlucht genomen. De gebiedsontwikkeling Oostpolder schetst een beeld van mogelijke ontwikkelingen die een verdere impact op onze leefomgeving zullen hebben. Wij willen vooraf opmerken dat wij niet tegen ontwikkelingen zijn en met name niet tegen ontwikkelingen die met de energietransitie te maken hebben. Ook wij maken ons uiteraard zorgen over het klimaat voor onze generatie en toekomstige generaties. We beseffen terdege dat daarvoor maatregelen nodig zijn en ook dat de Eemshaven daarin een belangrijke positie in kan nemen. Echter, dat betekent voor ons niet dat de Oostpolder dan maar helemaal volgebouwd moet worden met alle mogelijk denkbare industriële voorzieningen. Onze leefomgeving moet wel leefbaar blijven en daar willen wij als bewoners serieus in genomen worden. Wij willen aan de basis meedenken/-besluiten over wat wel én niet, waar en hoe wij meer lusten en minder lasten kunnen verkrijgen.

Hierna geven we onze zienswijze op de Structuurvisie Oostpolder. In paragraaf 1 geven wij onze zienswijze op de voorgestelde procedure. Daarna schetsen we in paragraaf 2 een beeld van onze leefomgeving. Paragraaf 3 verwoordt onze zienswijze op de Structuurvisie Oostpolder. In paragraaf 4, tot slot, vatten we samen en kijken we vooruit.

0. Voorgestelde procedure

Momenteel liggen gelijktijdig: 1. de Plan-MER Oostpolder, 2. de ontwerp Structuurvisie Oostpolder en 3. de Nota Reikwijdte en Detailniveau (Project-MER) Oostpolder ter visie. Wij vinden het fundamenteel onjuist dat alle drie op het zelfde tijdstip ter visie worden aangeboden. Immers, een structuurvisie kan pas worden opgesteld wanneer de Plan-MER is vastgesteld (na inspraak). Hetzelfde geldt voor de NRD Project-MER. Eerst moeten de Plan-MER én Structuurvisie (na inspraak) zijn vastgesteld (de 'Wat'-vraag) voordat de NRD Project-MER (de 'Hoe'-vraag) aan bod kan komen. Wij pleiten er daarom voor om eerst de volledige procedure van de Plan-MER te doorlopen en daarna de andere onderdelen van de procedure!

1. Onze leefomgeving

Bewoners van met name de dorpen Oudeschip en Spijk en omgeving, waaronder omringende buurtschappen, hebben al jaren te maken met uitbreidingsactiviteiten in de Eemshaven.

2.1 Zo hebben de afgelopen 10 jaren o.a. de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Bouw van een (van oorsprong gasgestookte) Energiecentrale
- Bouw RWE kolencentrale
- Aanleg van Google Datacenters
- Aanleg van een Windturbinepark in de Oostpolder e.o.
- Aanleg van twee waterleidingen (mede t.b.v. Google)
- Aanleg van een nieuwe 380 kV hoogspanningsleiding (ook dichterbij Oudeschip)
- Aanleg van LNG terminals
- Uitbreiding gebruik stoken van Bruinkool door Pouw
- Aanleg Helihaven

Genoemde activiteiten hebben enerzijds in de aanlegfase, anderzijds in de gebruiksfase onze leefomgeving ernstig onder druk gezet. Denk hierbij aan geluidsoverlast, luchtkwaliteit, lichtvervuiling, onveiligheid veroorzaakt door verkeersdruk(te) (o.a. sluiptverkeer en veel te snel rijdend verkeer op smalle wegen en in dorpen. Maar ook vanuit het oogpunt van klimaat en sociale cohesie valt het nodige op te merken¹.

2.2 De geplande uitbreiding van de Eemshaven, het zogenoemde Oostpolder project, zet de leefomgeving verder onder druk. Een incomplete opsomming van mogelijke activiteiten:

- Waterstof (WNNN Noord)
  - Electrolyzers
  - Waterstofleiding
- Project Aanlanding Wind op Zee ²
  - Transformatorstation en convertorstations TenneT
  - een tweetal alternatieven voor een stroomkabel die ons leefgebied direct raken
- Andere industrialisatie (zoals: datacenters, batterijfabrieken?)
- Afbraak oude 220 kV hoogspanningsleiding Eemshaven – Vierverlaten
- Verdubbeling N33 (N46?)
- Twee autonome, maar wel van invloed zijnde ontwikkelingen
  - Zonneparken. Het voornemen om een 12 ha groot zonnepark bij Nooitgedacht te realiseren is nog steeds niet formeel afgewezen (hoewel de gemeente Eemsdelta haar medewerking er niet aan wil verlenen)
  - Aanleg van een 2^e datacenter door QTS

Beseft u wat onderstaande ontwikkelingen voor impact hebben gehad en gaan krijgen op leefbaarheid van de lokale regio?

---

¹ Tijdens de bouw van nieuwe fabrieken, datacenters e.d. wordt gebruik gemaakt van honderden, zo niet duizenden, veelal tijdelijke werknemers die niet in de buurt van de Eemshaven wonen. Dit brengt veel werkverkeer met zich mee wat extra druk(te) legt op wegen en voor meer CO2 uitstoot zorgt. Het huisvesten van veelal buitenlandse tijdelijke werknemers in de omliggende dorpen legt enerzijds een extra claim op de toch al onvoldoende woningvoorraad voor andere doelgroepen. Anderzijds nemen, begrijpelijkerwijs, tijdelijke inwoners niet of nauwelijks deel aan het dorpsleven wat niet bevorderlijk is voor de sociale cohesie van gemeenschappen.

² Tot 2031 wordt ca. 4,7 GW elektriciteit op zee opgewekt. Met het nieuwe 380 kV hoogspanningstracé kan nog ca. 2 GW aan op zee opgewekte energie worden afgevoerd. Het restant (tot 2031) van 2,7 GW moet bijvoorbeeld d.m.v. elektrolyse in waterstof worden omgezet of in de vorm van batterijen. Na 2031 moet er nog minimaal 4 GW en maximaal 7 GW aan op zee opgewekte energie worden verwerkt/afgevoerd.

- Wordt dat allemaal omgezet in waterstof en zijn er dan nog weer nieuwe elektrolyzers nodig?
- Kan de opslag door middel van batterijen hier een rol in spelen?
- Wordt ook nog elektriciteit via (noodzakelijke) nieuwe hoogspanningslijnen afgevoerd? Zo ja, gebeurt dit dan door masten of ondergronds?

2. Zienswijze Structuurvisie Oostpolder

Zoals wij hiervoor (in paragraaf 1) opmerkten, vinden wij het ter visie leggen van de structuurvisie Oostpolder voorbarig en niet opportuun.

Desondanks willen wij toch reageren. Deze reactie bestaat uit twee delen. Voor een zienswijze op de hoofdstukken 5 tot en met 8 van de structuurvisie voegen we integraal onze zienswijze op het Plan-MER (zie onder 3.A) . Verder geven we onze zienswijze op de hoofdstukken 1 tot en met 4 van de structuurvisie Oostpolder (zie onder 3.B).

3.A Zienwijze hoofdstukken 5 tot en met 8:

Onze zienswijze relateren we aan de ‘samenvattende milieueffectrapportage PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder’

3.1 Parallele ontwikkelingen

De onder paragraaf 2.2 genoemde ontwikkelingen rondom het Programma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ) en het Waterstofnetwerk Noord-Nederland Noord (WNNN Noord), lopen parallel aan de ontwikkeling van de Oostpolder. In de Plan-MER Oostpolder zijn de effecten hiervan niet meegenomen.

PAWOZ:

- Momenteel is er nog geen besluit genomen waar de elektriciteit die op zee is/wordt opgewekt wordt aangeland. Er zijn 2 tracés die in het plangebied van de Oostpolder lopen en daar impact hebben: langs de Dijkweg of langs de Bermsloot. Het tracé langs de Dijkweg heeft de meeste impact en blokkeert ook nog mogelijkheden voor aanleg en toegankelijkheid van groenstroken en planten van bomen. Een alternatief tracé is een tunnelroute door de Waddenzee. In zo’n route kunnen dan diverse (ook toekomstige) kabels en leidingen worden gebundeld. In een gesprek met vertegenwoordigers van Tennet wordt zo’n tunneltracé als een uitdaging gezien, o.a. vanwege veiligheidsaspecten. Echter, vanuit landschappelijk oogpunt en sociale aspecten, biedt zo’n tunnelroute grote voordelen. Wij pleiten er daarom voor, net zoals Groningen Seaports en anderen, te kiezen voor zo’n tunnelroute, zie ook: <https://dvhn.nl/economie/Tunnel-onder-de-Waddenzee-is-een-sexy-idee-Maar-nog-nergens-ter-wereld-uitgevoerd-28521772.html>.
- Voor het aansluiten van de op zee opgewekte elektriciteit moeten in de Eemshaven bestaande transformatorstations worden uitgebreid en zijn er nieuwe convertorstations nodig. Echter, ook in de Oostpolder zal een nieuw groot transformatorstation nodig zijn (concept tekening van Tennet ‘Schematische aansluiting van 4,7 GW aan Windparken’). Op een kaart van Tennet d.d. 13-04-2023: ‘Gezamenlijke verkenning van locaties voor TenneT infrastructuur’ wordt het oostelijk deel van de Oostpolder hiervoor genoemd. De Plan-MER vermeldt hier niets over! In een recent gesprek met TenneT-vertegenwoordigers werd ons duidelijk dat het gehele gebied dat ingeklemd ligt tussen Het Tjariet, de N33 en de Dijk(weg) , ca. 85 hectare hiervoor benodigd is. Niet alleen voor het transformatorstation, maar ook voor infrastructuur, groen e.d. Gezien het ruimtebeslag van het transformatorstation, zal e.e.a. vrij dicht tegen de Dijk(weg) gebouwd (moeten) worden. Hoewel er nog geen duidelijk beeld is van de totale oppervlakte van het geheel, varieert de hoogte tussen de 10 en 20 meter voor gebouwen en ca. 30 meter voor bliksemgeleiders. TenneT heeft met de Provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland afgesproken dat de uitwerking van een dergelijk transformatorstation wordt geïntegreerd in de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Een tweetal opmerkingen hierbij:
  - o Normaliter zou TenneT voor de aanleg van een transformatorstation een eigenstandige MER-procedure volgen. Onze vraag is echter: waar, wanneer, door wie en in welke mate van detail e.e.a. wordt uitgewerkt?
  - o O.i. zijn er ook mogelijkheden om het transformatorstation dicht tegen de bestaande Eemshaven i.c. bij de bermsloot, te situeren. We zouden graag zien dat ons alternatief op haalbaarheid wordt onderzocht.

WNNN Noord:

- HyNetwork Services B.V. (HNS; 100% dochteronderneming van N.V. Nederlandse Gasunie) heeft parallel aan de N33 vanuit de Eemshaven richting Spijk e.v. een nieuwe waterstofleiding, naast bestaande gasleidingen, geprojecteerd. Hiervoor heeft HNS een MER-procedure gestart. Voor een deel interfereert deze nieuwe waterstofleiding met het plangebied van de Oostpolder en meer in het bijzonder met de TenneT plannen. Hoe wordt hier mee omgegaan?

3.2 Zienswijze Plan-MER

- **Pagina 5:** ‘De provincie Groningen is op zoek naar versterking van de werkgelegenheid in andere en nieuwe sectoren’. Voor ons is zeer de vraag of deze nieuwe werkgelegenheid inderdaad terechtkomt in de regio Eemshaven. Hoeveel werkgelegenheid gaat er überhaupt ontstaan, wat is de kwaliteit van de banen, zijn het tijdelijke (vooral in de bouwfase) of structurele banen? In geval er geen match is tussen de aangeboden werkgelegenheid en het arbeidspotentieel in de regio, (hoe) wordt er in voorzien dat er een (betere) regionale match komt? Waar gaan deze werknemers wonen? Is dit lokaal of op afstand? Dit zal een toename van het wegverkeer veroorzaken of een woning tekort in een krappe woningmarkt die al tijden onder druk staat.

- **Pagina's 9, 10 en 11:** De terminologie van de 3 locaties wordt niet consistent gebruikt. Soms wordt de basislocatie ook als locatiealternatief aangeduid. Later worden Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid weer locatiealternatieven genoemd. Door het gebruik van het begrip ‘basisalternatief’ wordt naar onze mening al duidelijk voorgesorteerd op dit alternatief.

- **Pagina's 10 en 11:** De zeer belangrijke tabel 2.2 ‘Effectenbeoordeling locatiealternatieven’ roept vele vragen op. Zowel methodologisch als inhoudelijk. Zie hierna.

Methodologisch

- Er is geen verantwoording van de onderzoeksmethode (ook niet in het complete rapport)
- Wie hebben de criteria geformuleerd en wegen alle criteria even zwaar mee?
- Wie hebben de scores toegekend aan de criteria voor de 3 locatiealternatieven?
  - Hoeveel personen
  - In welke hoedanigheid (adviseurs, ook gemeente, provincie, burgers ³?)
  - Het is logisch dat er veelal een kwalitatieve beoordeling heeft plaatsgevonden. De input hiervoor komt waarschijnlijk uit de onderliggende onderzoeken (bijlagen bij PlanMER). Pure objectiviteit is daarmee niet te behalen, wel ‘Inter-subjectiviteit’ (het liefst vanuit verschillende actoren)

Inhoudelijk

Hieronder belichten we de meest in het oog springende punten:

Verkeer:

- Wegverkeer – leefbaarheid/verkeersveiligheid: Bij alternatief Delfzijl West wordt onderscheid gemaakt tussen wel of niet verdubbeling, bij de andere alternatieven niet. Onduidelijk is of bij de alternatieven Oostpolder en Eemshaven-West wel of niet rekening gehouden wordt met de verdubbeling van de N33? De Eemshavenweg N46 wordt niet in beschouwing genomen. Hier hebben zowel de Provincie als de gemeente het Hogeland ook de ambitie om deze te verdubbelen (o.a. ‘Mobiliteitsprogramma Het Hogeland (2023 – concept)’ in: ‘Structuurvisie Oostpolder 13-05-2023, pagina 16).
- Mochten er ontwikkelingen in de Oostpolder gaan plaatsvinden, dan pleiten wij ervoor dat de werkzaamheden gefaseerd beginnen vanuit de richting van de Eemshaven. Hierdoor worden het dorp Oudeschip en omliggende buurtschappen van vele duizenden verkeersbewegingen ontzien.

Geluid:

---

³ Het past bij een ‘open planproces’ en bij de Omgevingswet dat bewoners van meet af aan in een project worden meegenomen. Onderzoeken wijzen uit dat dan vaak onvoorziene ‘win-win’-situaties bereikt kunnen worden. Het zou voor het draagvlak zeker bijdragen dat bewoners een stem hebben in: het opstellen van thema's, criteria, zwaarte ervan en het feitelijke beoordelingsproces (dus proactief in plaats van reactief).

- Laag frequent geluid (LFG) wordt niet meegenomen in de MER (ook niet bij 'Leemten in kennis'). In toenemende mate ervaren omwonenden lichamelijke/geestelijke klachten van LFG, o.a. veroorzaakt door windturbines, gastransportleidingen en Elektriciteit Transformatorstations. Voor een complete beoordeling van 'geluid' moeten o.i. ook effecten van LFG worden meegenomen en gewogen.
- Binnen de MER wordt 66 dB als cumulatieve bovengrens gehanteerd voor geluid door windmolens, industrie en verkeer. Daarboven moeten er mitigerende maatregelen worden genomen. Daarmee wordt strikt vastgehouden aan de in 2017 vastgesteld 'structuurvisie van Eemsmond – Delfzijl' (die in 2021 nog is herbevestigd). Deze bovengrens van 66 dB vinden wij te hoog. Wij pleiten voor een lagere grens. Met Bugel/Hajema concluderen wij dat er een minimale geluidsruimte over is voor de ontwikkelingen in de Oostpolder. Wij vinden dan ook dat die minimale ruimte niet maximaal gebruikt mag worden.

Externe Veiligheid:

- De beoordeling en impact van dit item vinden wij zwaar onderbelicht. Met name het aantal windmolens in de Oostpolder, maar ook in Eemshaven-West (+ de nog te realiseren 24 windturbines aldaar) heeft grote impact op de veiligheid van andere industrieën en arbeidsomstandigheden van werknemers⁴. Bewoners die in de polder lopen klagen nu reeds van ijsvorming op de wieken van de windturbines. Meermalen hebben ze te maken gehad met rondvliegende brokken ijs. Bij industriële bebouwing en daarmee gepaard gaande menselijke activiteiten wordt het risico van ongelukken door ijsafzetting op de wieken vele malen groter. Hoe wordt dit veiligheidsrisico opgelost?
- Is de veiligheid van waterstof transportleidingen meegenomen?

Natuur:

- Natura 2000 gebieden. Waarom een '- -' score voor het Eemshaven-West alternatief? In dit gebied staan al 23 Windturbines. Er staan nog 24 windturbines gepland, waarvan er 11 tegen de zeedijk aan staan gepland. Dit doet al een aanslag op het natura 2000 gebied.
- NNN. Waarom een '- -' score voor Eemshaven-West? Het Deelrapport Natuur (pagina 36) geeft geen NNN externe werking.

Landschap:

- Landschappelijke structuren en elementen + ruimtelijk-visuele kenmerken: Waarom een '- -' score Eemshaven-West? Hier staan al windmolens en er komen er nog meer bij. Dit geeft ook al landschappelijk verstorende elementen. De impact van industrialisatie aldaar zal daardoor minder zijn. Er wordt gesteld dat vanaf de Waddenzee gezien de impact op landschap bij alternatief Eemshaven-West groter is dan bij het Oostpolder alternatief. Wat is de waarde om de gezichtshoek vanaf de Waddenzee mee te nemen. Veel belangrijker lijkt ons het zicht vanuit land/bewoners te nemen. Wij zijn het oneens met de opmerking dat het basisalternatief Oostpolder landschappelijk gezien de meest logische uitbreiding is. De industrialisatie aldaar leidt tot een opeenstapeling van landschap ontsierende elementen.
- Historisch geografische patronen + historisch bouwkundige elementen: waarom een '- -' score bij alternatief Eemshaven-West?
- Indien de N33 verdubbeld wordt, is dit ook meegenomen in de waardering van de verschillende locatiealternatieven?

Gezondheid:

- Waarom heeft MGR bij locatie Oostpolder een '- -' score. Als gekeken wordt naar de conclusie: 'de potentiële toename van milieugezondheidsrisico's bij de Oostpolder is duidelijk hoger dan bij de locatiealternatieven Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid', dan is een '- -' score hier op zijn plaats voor locatie Oostpolder. Verder vinden wij dat het thema 'gezondheid' wel erg summier is

---

⁴ Het is niet voor niets dat Tennet, in het kader van veiligheid, voor de realisatie van een groot Transformatorstation en Converterstations in de Oostpolder kiest voor locaties waar zo weinig mogelijk windturbines staan.

onderzocht, slechts op één criterium'. Bij 6 van de 8 beoordeelde thema's worden minimaal 4 criteria gehanteerd. Dit staat in schril contrast met één criterium bij thema 'Gezondheid'.

Sociale effecten:

- De sociale effecten zijn in de presentatie onsamenhangend en incompleet weergegeven en beoordeeld. In het plan-MER (samenvatting) rapport Tabel 2.2 op pagina 11) staat het volgende:

Thema	Criterium	MER-referentie-situatie	Basisalternatief Oostpolder	Locatiealternatief Eemshaven-West	Locatiealternatief Delfzijl-Zuid
gezondheid	MGR	0	-	0/-	0/-
sociale effecten	toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen	0	+	0/+	0/+
	mate van vertrouwen in besluitvormingsproces	0	- -	de locatiealternatieven zijn voor dit criterium niet beoordeeld. De mate van vertrouwen hangt samen met het voorkeursrecht op locatie Oostpolder. Wanneer voorkeursrecht op één van de locatiealternatieven gevestigd wordt, zal deze waarschijnlijk ook negatief beoordeeld worden op de mate van vertrouwen in het besluitvormingsproces.	
	belevingsaspect omgeving	0	- -	-	-
	woningwaarde	0	0/-	-	-

- Tabel 13.1 (pagina 70 uitgebreide MER) vermeld voor het thema 'Sociale effecten' de volgende criteria en beoordelingswijze:
  - o **Sociale cohesie**: kwantitatieve cijfers over participatie/kwalitatief (expertoordeel) - effect op sociale cohesie (bijvoorbeeld verstoring van sociale structuren vanwege verschillende posities: financieel voordeel vs. Overlast
  - o Mate van vertrouwen in besluitvormingsproces kwalitatief (eventueel via draagvlakmeting)
  - o Belevingsaspect omgeving kwalitatief (expertoordeel) - visuele hinder en horizonvervuiling - effecten dorpsaangezicht
  - o **Werkgelegenheid** kwalitatief (expertoordeel)- werkgelegenheidseffecten
  - o **Woningwaarde** kwalitatief (expertoordeel) - waardeontwikkeling vastgoed (€/jaar)
  - o **Gedwongen verhuizing** kwalitatief (expertoordeel) – aantal gedwongen verhuizingen

De in de hoofdstukken 6 tot en met 12 (van de uitgebreide MER Rapport) verwoorde thema's en criteria worden letterlijk gebruikt in 'Tabel 2.2 Effectenbeoordeling locatiealternatieven'. De criteria die zijn opgenomen in hoofdstuk 13 (van de uitgebreide MER): 'Sociale effecten' zijn summier of niet in tabel 2.2 onder sociale effecten opgenomen.

Zo wordt '**sociale cohesie**' zeer beperkt beschreven en de criteria '**werkgelegenheid**' en **gedwongen verhuizing**' worden niet beschreven en dus ook niet beoordeeld. Het criterium '**woningwaarde**' is voor ons onnavolgbaar en o.i. te positief beoordeeld.

De '+' score op 'toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen' is o.i. niet verdedigbaar. Bovendien wordt het criterium 'mate van vertrouwen in besluitvormingsproces' alleen voor de locatie Oostpolder beoordeeld (en wel met '-' score). Omdat de andere locaties niet op dit criterium kunnen worden beoordeeld, is het (onderzoekstechnisch) niet valide en betrouwbaar dit criterium alleen voor de Oostpolder te scoren.

Kortom: dit voor ons zeer belangrijke thema 'Sociale Effecten' is onvoldoende onderzocht en niet adequaat beoordeeld.

3.B Zienwijze/reactie hoofdstukken 1 tot en met 4:

Zienswijze Dorpsbelangen Oudeschip op Structuurvisie Oostpolder, 11-07-2023

- **1.5 Werkwijze.** Benoemd wordt dat er zoveel mogelijk rekening is gehouden met belangen van bewoners. Wij ervaren dat niet als bevredigend. De lasten en lusten zijn (nog) niet in balans.
- **2. Beleid.** Wij onderschrijven de energietransitie en de mogelijke rol van de Eemshaven daarin. Maar voor bedrijven die niet rechtstreeks bijdragen aan de energietransitie, zoals Hyperscale datacenters, is naar onze mening geen plaats.
Het werkgelegenheid argument vinden wij niet overtuigend. Zie ook onze zienswijze op de Plan-MER onder punt 3.1 hiervoor. De 'inschatting werkgelegenheid' in tabel 3.1 (van de structuurvisie) is bijzonder optimistisch over het geschatte aantal (structurele) werkgelegenheid voor Hyperscale datacenters: 250 tot 500 Fte.
- **3.3 Nederland is in transitie.** Hier lezen wij dat er ook in de toekomst behoefte ontstaat aan fysieke uitbreidingsruimte van aanlanding en transport van op zee opgewekte elektriciteit. Wij gaan ervan uit dat er niet nog meer nieuwe bovengrondse hoogspanningslijnen bij gaan komen. Wij pleiten er sterk voor om opgewekte elektriciteit op zee zoveel mogelijk (op zee) d.m.v. elektrolyse om te zetten in waterstof en/of op te slaan in batterijen. Batterijen, idealiter ook voor lokale en kleinschalige opslag van op dak opgewekte elektriciteit.
- **4. Participatie.** In onze zienswijze op de Plan-MER hebben we onder 3.3.1 aangegeven dat het tot dusver gevolgde 'open planproces' versterkt kan/moet worden. Tot dusver ervaren wij dat we een te reactieve positie hebben.

4. Nawoord

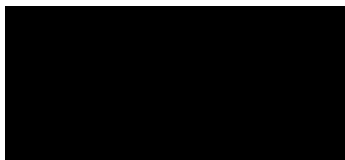
In onze reactie hebben wij aandacht gevraagd voor onze leefomgeving tot nu toe en de mogelijke effecten voor de toekomst. Reeds langere tijd hebben wij er ook indringend voor gepleit dat alle 3 MER alternatieve grondig onderzocht zouden moeten worden. Naar onze overtuiging is dat niet gedaan, zoals blijkt uit onze hiervoor gegeven reactie op de effectenbeoordeling van de locatiealternatieven. Wij hebben ons niet expliciet uitgesproken over bijvoorbeeld 'inrichtingsvarianten' en 'hoeken van het speelveld'. Dit vinden wij op dit moment niet opportuun. Eerst zal er een grondige beoordeling van de locatiealternatieven moeten liggen. Daarna een keuze van een alternatief, waarbij het voor ons ook zeer goed denkbaar is dat er een combinatie van locaties kan worden aangewend. Daarmee kunnen bijvoorbeeld grenzen van activiteiten verder van bewoningen worden gerealiseerd, waardoor overlast kan worden beperkt en de leefbaarheid kan worden geborgd.

De gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief (VKA) van de Oostpolder in de MER, het direct opnemen daarvan in de concept Structuurvisie en het gelijktijdig ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detail voor de Project MER getuigt in onze ogen niet van een empathisch, open plan proces. Het is jammer om te constateren, maar deze aanpak bevestigt onze vermoedens dat het alleen maar gaat om de Oostpoldervariant. Dit zouden we ten zeerste betreuren.

Tot slot. De provincie Groningen heeft bewoners/belanghebbenden externe, onafhankelijke deskundigheid (Antea Group) aangeboden om de MER en aanverwante documenten te begrijpen, te beoordelen en er op te reageren. Dit aanbod waarden we uiteraard. Hier heeft één bewoner gebruik van gemaakt. De bewoner heeft geen vragen gesteld, maar van de gelegenheid gebruik gemaakt om haar mening te ventileren hoe zij denkt over de ontwikkeling/uitbreiding van de Oostpolder/Eemshaven. Feitelijk is het niet te doen om een grote stapel MER documenten online of fysiek te lezen. Je moet je toch wel behoorlijk in de materie hebben verdiept om met gerichte vragen aan te kloppen bij de geboden ondersteuning ⁵.

---

⁵ Het comité Bewoners Belangen Eerst Oostpolder (BBE) is een samenwerkingsverband van de dorpsbelangen Oudeschip en Spijk. Dit comité heeft wel gepast gebruik kunnen maken van de geboden ondersteuning. Dit was echter alleen mogelijk omdat BBE diep in de materie is gedoken en daarom ook gerichte vragen heeft kunnen stellen aan de Antea Group in een uitgebreid fysiek gesprek.

Aan het college van gedeputeerde staten van de provincie Groningen

Per e-mail : Oostpolder@provinciegroningen.nl

Oudeschip, 11 juli 2023

Betreft : zienswijze Oostpolder

Beste mevrouw, meneer,

U legde een groot aantal documenten ter inzage met betrekking tot de ontwikkeling van het gebied Oostpolder tot wind- en industriepark, waaronder het brondocument, een ontwerp structuurvisie en de plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder. De omvang van het pakket stukken is dusdanig dat je binnen de tijd dat de stukken ter inzage liggen, deze nauwelijks eigen kunt maken, laat staan dat je daar tot in detail op kunt reageren. Ons is bekend dat u tal van reacties hebt ontvangen, vaak ook technisch van aard. Het lijkt ons niet van toegevoegde waarde om die zorgen te herhalen, wat zeker niet betekent dat wij die zorgen niet ook hebben. Wij hebben er wel behoefte aan om u aanvullend ons persoonlijk perspectief te schetsen.

De afgelopen jaren, vanaf 2019 tot en met 2022 hebben wij heel veel overlast gehad van de bouw van windpark Oostpolder. Wij hebben namelijk de pech dat wij heel dicht bij de dijkopgang wonen, waar al het verkeer de polder in moest. Wij hebben 3 jaren in een ontzettende herrie moeten leven!

Het is begonnen met de aanleg van heel veel betonpaden in onze polder (24 cm dik en 4 meter breed). De paden in de polder moesten allemaal aangepast/vernieuwd worden om alle materialen te vervoeren die nodig waren om de bouw van het windpark te realiseren. 's Morgens vroeg tot 's-avonds laat reden de vrachtwagens af en aan. Daarna is er maandenlang geheid om de plekken waar de 21 windturbines moesten komen te verstevigen.

Er grenst een boerderij met grote/hoge schuren aan onze tuin dus al het geluid dat uit de polder kwam weerkaatste tegen de boerenschuren. Absoluut geen pretje om dat elke dag te moeten aanhoren.

Toen het heien klaar was moesten alle onderdelen van de windturbines op hele grote vrachtwagens de polder in gebracht worden.

Duizenden verkeersbewegingen zijn dit geweest. En dat allemaal over onze 'landweggetjes' van 3,5 meter breed.

De wegen zijn in die periode ook helemaal kapotgereden en daar hebben wij nu nog steeds last van. Er is nog steeds niks hersteld. Er zijn al meerdere autobanden vernield.

Het was ook niet meer vertrouwd dat de kinderen op de fiets langs deze weg naar school gingen. Dus moesten de ouders ze met de auto brengen - wij hebben geen openbaar vervoer meer in Oudeschip.

Door zoveel geluidsoverlast is onze LEEFBAARHEID behoorlijk onder druk komen te staan!

We hebben filmpjes van de geluidsoverlast gemaakt en tevens een klacht ingediend bij TOPWIND/ENERCON/ de Initiatiefnemers/Provincie Groningen/Gemeente Het Hogeland.

Hier is niks mee gedaan Wij zijn wel op kantoor geweest bij TOPWIND en kregen daar te horen dat men er wel aan had gedacht om een aftakking te realiseren van de N33/N46 maar het is gebleven bij 'praten zonder daden' Wij vinden de gang van zaken bizar en willen hoe dan ook deze overlast nooit meer meemaken! Zeker niet nu zo'n alternatief voorhanden is. Het is betreurenswaardig genoeg dat dit alternatief niet eerder is ingezet, maar nu het alternatief bestaat, willen wij de GARANTIE dat er alles aangedaan wordt om bij een eventuele ontwikkeling van de Oostpolder deze overlast te voorkomen! Geen duizenden verkeersbewegingen meer door ons dorpje. Wij willen weer een goede en veilige leefomgeving. Daar hebben wij recht op!

Wij ervaren nu al geluidsoverlast van de vele windturbines! En we kunnen niet nog meer overlast aan!

Ook vragen wij om bij een eventuele ontwikkeling van de Oostpolder te GARANDEREN dat het gebied gefaseerd in gebruik wordt genomen, te beginnen aansluitend op de Eemshaven, zodat het voor industrie bestemde gebied dat het meest nabij woningen en onze woning wordt ontwikkeld als laatste in gebruik wordt genomen.

Wij verzoeken u van het bovenstaande goede nota te nemen en de voorliggende plannen daar op aan te passen.

Met vriendelijke groet,

Zienswijze Dorpsbelangen Oudeschip op Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

0. Inleiding

Dorpsbelangen Oudeschip vertegenwoordigt de belangen van de inwoners van het dorp Oudeschip en het buitengebied, waaronder het buurtschap Koningsoord.

De laatste decennia hebben de ontwikkelingen in de Eemshaven een grote vlucht genomen. De gebiedsontwikkeling Oostpolder schetst een beeld van mogelijke ontwikkelingen die een verdere impact op onze leefomgeving zullen hebben. Wij willen vooraf opmerken dat wij niet tegen ontwikkelingen zijn en met name niet tegen ontwikkelingen die met de energietransitie te maken hebben. Ook wij maken ons uiteraard zorgen over het klimaat voor onze generatie en toekomstige generaties. We beseffen terdege dat daarvoor maatregelen nodig zijn en ook dat de Eemshaven daarin een belangrijke positie in kan nemen. Echter, dat betekent voor ons niet dat de Oostpolder dan maar helemaal volgebouwd moet worden met alle mogelijk denkbare industriële voorzieningen. Onze leefomgeving moet wel leefbaar blijven en daar willen wij als bewoners serieus in genomen worden. Wij willen aan de basis meedenken/-besluiten over wat wel én niet, waar en hoe wij meer lusten en minder lasten kunnen verkrijgen.

Hierna geven we onze zienswijze/reactie op de Plan-MER Oostpolder. In paragraaf 1 geven wij onze zienswijze op de voorgestelde procedure. Daarna schetsen we in paragraaf 2 een beeld van onze leefomgeving. Paragraaf 3 verwoordt onze zienswijze op de Plan MER-Oostpolder. In paragraaf 4, tot slot, vatten we samen en kijken we vooruit.

1. Voorgestelde procedure

Momenteel liggen gelijktijdig: 1. de Plan-MER Oostpolder, 2. de ontwerp Structuurvisie Oostpolder en 3. de Nota Reikwijdte en Detailniveau (Project-MER) Oostpolder ter visie. Wij vinden het fundamenteel onjuist dat alle drie op het zelfde tijdstip ter visie worden aangeboden. Immers, een structuurvisie kan pas worden opgesteld wanneer de Plan-MER is vastgesteld (na inspraak). Hetzelfde geldt voor de NRD Project-MER. Eerst moeten de Plan-MER én Structuurvisie (na inspraak) zijn vastgesteld (de 'Wat'-vraag) voordat de NRD Project-MER (de 'Hoe'-vraag) aan bod kan komen. Wij pleiten er daarom voor om eerst de volledige procedure van de Plan-MER te doorlopen en daarna de andere onderdelen van de procedure!

2. Onze leefomgeving

Bewoners van met name de dorpen Oudeschip en Spijk en omgeving, waaronder omringende buurtschappen, hebben al jaren te maken met uitbreidingsactiviteiten in de Eemshaven.

2.1 Zo hebben de afgelopen 10 jaren o.a. de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Bouw van een (van oorsprong gasgestookte) Energiecentrale
- Bouw RWE kolencentrale
- Aanleg van Google Datacenters
- Aanleg van een Windturbinepark in de Oostpolder e.o.
- Aanleg van twee waterleidingen (mede t.b.v. Google)
- Aanleg van een nieuwe 380 kV hoogspanningsleiding (ook dichterbij Oudeschip)
- Aanleg van LNG terminals
- Uitbreiding gebruik stoken van Bruinkool door Pouw
- Aanleg Helihaven

Genoemde activiteiten hebben enerzijds in de aanlegfase, anderzijds in de gebruiksfase onze leefomgeving ernstig onder druk gezet. Denk hierbij aan geluidsoverlast, luchtkwaliteit, lichtvervuiling, onveiligheid veroorzaakt door verkeersdruk(te) (o.a. sluiptverkeer en veel te snel rijdend verkeer op smalle wegen en in dorpen. Maar ook vanuit het oogpunt van klimaat en sociale cohesie valt het nodige op te merken¹.

2.2 De geplande uitbreiding van de Eemshaven, het zogenoemde Oostpolder project, zet de leefomgeving verder onder druk. Een incomplete opsomming van mogelijke activiteiten:

- Waterstof (WNNN Noord)
  - Electrolyzers
  - Waterstofleiding
- Project Aanlanding Wind op Zee ²
  - Transformatorstation en convertorstations TenneT
  - een tweetal alternatieven voor een stroomkabel die ons leefgebied direct raken
- Andere industrialisatie (zoals: datacenters, batterijfabrieken?)
- Afbraak oude 220 kV hoogspanningsleiding Eemshaven – Vierverlaten
- Verdubbeling N33 (N46?)
- Twee autonome, maar wel van invloed zijnde ontwikkelingen
  - Zonneparken. Het voornemen om een 12 ha groot zonnepark bij Nooitgedacht te realiseren is nog steeds niet formeel afgewezen (hoewel de gemeente Eemsdelta haar medewerking er niet aan wil verlenen)
  - Aanleg van een 2^e datacenter door QTS

Beseft u wat onderstaande ontwikkelingen voor impact hebben gehad en gaan krijgen op leefbaarheid van de lokale regio?

3. Zienswijze Plan-MER Oostpolder

Allereerst vragen we in paragraaf 3.1 aandacht voor parallele ontwikkelingen die niet in de Plan-MER Oostpolder zijn meegenomen. In paragraaf 3.2 geven we onze zienswijze die we relateren aan de 'samenvattende milieueffectrapportage Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder'

3.1 Parallele ontwikkelingen

De onder paragraaf 2.2 genoemde ontwikkelingen rondom het Programma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ) en het Waterstofnetwerk Noord-Nederland Noord (WNNN Noord), lopen parallel aan de

---

¹ Tijdens de bouw van nieuwe fabrieken, datacenters e.d. wordt gebruik gemaakt van honderden, zo niet duizenden, veelal tijdelijke werknemers die niet in de buurt van de Eemshaven wonen. Dit brengt veel werkverkeer met zich mee wat extra druk(te) legt op wegen en voor meer CO2 uitstoot zorgt. Het huisvesten van veelal buitenlandse tijdelijke werknemers in de omliggende dorpen legt enerzijds een extra claim op de toch al onvoldoende woningvoorraad voor andere doelgroepen. Anderzijds nemen, begrijpelijkerwijs, tijdelijke inwoners niet of nauwelijks deel aan het dorpsleven wat niet bevorderlijk is voor de sociale cohesie van gemeenschappen.

² Tot 2031 wordt ca. 4,7 GW elektriciteit op zee opgewekt. Met het nieuwe 380 kV hoogspanningstracé kan nog ca. 2 GW aan op zee opgewekte energie worden afgevoerd. Het restant (tot 2031) van 2,7 GW moet bijvoorbeeld d.m.v. elektrolyse in waterstof worden omgezet of in de vorm van batterijen. Na 2031 moet er nog minimaal 4 GW en maximaal 7 GW aan op zee opgewekte energie worden verwerkt/afgevoerd.

- Wordt dat allemaal omgezet in waterstof en zijn er dan nog weer nieuwe elektrolyzers nodig?
- Kan de opslag door middel van batterijen hier een rol in spelen?
- Wordt ook nog elektriciteit via (noodzakelijke) nieuwe hoogspanningslijnen afgevoerd? Zo ja, gebeurt dit dan door masten of ondergronds?

ontwikkeling van de Oostpolder. In de Plan-MER Oostpolder zijn de effecten hiervan niet meegenomen.

PAWOZ:

- Momenteel is er nog geen besluit genomen waar de elektriciteit die op zee is/wordt opgewekt wordt aangeland. Er zijn 2 tracés die in het plangebied van de Oostpolder lopen en daar impact hebben: langs de Dijkweg of langs de Bermsloot. Het tracé langs de Dijkweg heeft de meeste impact en blokkeert ook nog mogelijkheden voor aanleg en toegankelijkheid van groenstroken en planten van bomen. Een alternatief tracé is een tunnelroute door de Waddenzee. In zo'n route kunnen dan diverse (ook toekomstige) kabels en leidingen worden gebundeld. In een gesprek met vertegenwoordigers van Tennet wordt zo'n tunneltracé als een uitdaging gezien, o.a. vanwege veiligheidsaspecten. Echter, vanuit landschappelijk oogpunt en sociale aspecten, biedt zo'n tunnelroute grote voordelen. Wij pleiten er daarom voor, net zoals Groningen Seaports en anderen, te kiezen voor zo'n tunnelroute, zie ook: <https://dvh.nl/economie/Tunnel-onder-de-Waddenzee-is-een-sexy-idee.-Maar-nog-nergens-ter-wereld-uitgevoerd-28521772.html>.
- Voor het aansluiten van de op zee opgewekte elektriciteit moeten in de Eemshaven bestaande transformatorstations worden uitgebreid en zijn er nieuwe convertorsstations nodig. Echter, ook in de Oostpolder zal een nieuw groot transformatorstation nodig zijn (concept tekening van Tennet 'Schematische aansluiting van 4,7 GW aan Windparken'). Op een kaart van Tennet d.d. 13-04-2023: 'Gezamenlijke verkenning van locaties voor TenneT infrastructuur' wordt het oostelijk deel van de Oostpolder hiervoor genoemd. De Plan-MER vermeldt hier niets over! In een recent gesprek met TenneT-vertegenwoordigers werd ons duidelijk dat het gehele gebied dat ingeklemd ligt tussen Het Tjariet, de N33 en de Dijk(weg), ca. 85 hectare hiervoor benodigd is. Niet alleen voor het transformatorstation, maar ook voor infrastructuur, groen e.d. Gezien het ruimtebeslag van het transformatorstation, zal e.e.a. vrij dicht tegen de Dijk(weg) gebouwd (moeten) worden. Hoewel er nog geen duidelijk beeld is van de totale oppervlakte van het geheel, varieert de hoogte tussen de 10 en 20 meter voor gebouwen en ca. 30 meter voor bliksemgeleiders. TenneT heeft met de Provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland afgesproken dat de uitwerking van een dergelijk transformatorstation wordt geïntegreerd in de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Een tweetal opmerkingen hierbij:
  - o Normaliter zou TenneT voor de aanleg van een transformatorstation een eigenstandige MER-procedure volgen. Onze vraag is echter: waar, wanneer, door wie en in welke mate van detail e.e.a. wordt uitgewerkt?
  - o O.i. zijn er ook mogelijkheden om het transformatorstation dicht tegen de bestaande Eemshaven i.c. bij de bermsloot, te situeren. We zouden graag zien dat ons alternatief op haalbaarheid wordt onderzocht.

WNNN Noord:

- HyNetwork Services B.V. (HNS; 100% dochteronderneming van N.V. Nederlandse Gasunie) heeft parallel aan de N33 vanuit de Eemshaven richting Spijk e.v. een nieuwe waterstofleiding, naast bestaande gasleidingen, geprojecteerd. Hiervoor heeft HNS een MER-procedure gestart. Voor een deel interfereert deze nieuwe waterstofleiding met het plangebied van de Oostpolder en meer in het bijzonder met de TenneT plannen. Hoe wordt hier mee omgegaan?

3.2 Zienswijze Plan-MER

- *Pagina 5:* 'De provincie Groningen is op zoek naar versterking van de werkgelegenheid in andere en nieuwe sectoren'. Voor ons is zeer de vraag of deze nieuwe werkgelegenheid inderdaad terecht komt in de regio Eemshaven. Hoeveel werkgelegenheid gaat er überhaupt ontstaan, wat is de kwaliteit van de banen, zijn het tijdelijke (vooral in de bouwfase) of structurele banen? In geval er geen match is tussen de aangeboden werkgelegenheid en het arbeidspotentieel in de regio, (hoe) wordt er in

voorzien dat er een (betere) regionale) match komt? Waar gaan deze werknemers wonen? Is dit lokaal of op afstand? Dit zal een toename van het wegverkeer veroorzaken of een woning tekort in een krappe woning markt die al tijden onder druk staat.

- *Pagina's 9, 10 en 11:* De terminologie van de 3 locaties wordt niet consistent gebruikt. Soms wordt de basislocatie ook als locatiealternatief aangeduid. Later worden Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid weer locatiealternatieven genoemd. Door het gebruik van het begrip '**basis**alternatief' wordt naar onze mening al duidelijk voorgesorteerd op dit alternatief.

- *Pagina's 10 en 11:* De zeer belangrijke tabel 2.2 'Effectenbeoordeling locatiealternatieven' roept vele vragen op. Zowel methodologisch als inhoudelijk. Zie hierna.

Methodologisch

- Er is geen verantwoording van de onderzoeksmethode (ook niet in het complete rapport)
- Wie hebben de criteria geformuleerd en wegen alle criteria even zwaar mee?
- Wie hebben de scores toegekend aan de criteria voor de 3 locatiealternatieven?
  - Hoeveel personen
  - In welke hoedanigheid (adviseurs, ook gemeente, provincie, burgers ³)
  - Het is logisch dat er veelal een kwalitatieve beoordeling heeft plaatsgevonden. De input hiervoor komt waarschijnlijk uit de onderliggende onderzoeken (bijlagen bij PlanMER). Pure objectiviteit is daarmee niet te behalen, wel 'Inter-subjectiviteit' (het liefst vanuit verschillende actoren)

Inhoudelijk

Hieronder belichten we de meest in het oog springende punten:

Verkeer:

- Wegverkeer – leefbaarheid/verkeersveiligheid: Bij alternatief Delfzijl West wordt onderscheid gemaakt tussen wel of niet verdubbeling, bij de andere alternatieven niet. Onduidelijk is of bij de alternatieven Oostpolder en Eemshaven-West wel of niet rekening gehouden wordt met de verdubbeling van de N33? De Eemshavenweg N46 wordt niet in beschouwing genomen. Hier hebben zowel de Provincie als de gemeente het Hogeland ook de ambitie om deze te verdubbelen (o.a. 'Mobiliteitsprogramma Het Hogeland (2023 – concept)' in: 'Structuurvisie Oostpolder 13-05-2023, pagina 16).
- Mochten er ontwikkelingen in de Oostpolder gaan plaatsvinden, dan pleiten wij ervoor dat de werkzaamheden gefaseerd beginnen vanuit de richting van de Eemshaven. Hierdoor worden het dorp Oudeschip en omliggende buurtschappen van vele duizenden verkeersbewegingen ontzien.

Geluid:

- Laag frequent geluid (LFG) wordt niet meegenomen in de MER (ook niet bij 'Leemten in kennis'). In toenemende mate ervaren omwonenden lichamelijke/geestelijke klachten van LFG, o.a. veroorzaakt door windturbines, gastransportleidingen en Elektriciteit Transformatorstations. Voor een complete beoordeling van 'geluid' moeten o.i. ook effecten van LFG worden meegenomen en gewogen.
- Binnen de MER wordt 66 dB als cumulatieve bovengrens gehanteerd voor geluid door windmolens, industrie en verkeer. Daarboven moeten er mitigerende maatregelen worden

---

³ Het past bij een 'open planproces' en bij de Omgevingswet dat bewoners van meet af aan in een project worden meegenomen. Onderzoeken wijzen uit dat dan vaak onvoorziene 'win-win'-situaties bereikt kunnen worden. Het zou voor het draagvlak zeker bijdragen dat bewoners een stem hebben in: het opstellen van thema's, criteria, zwaarte ervan en het feitelijke beoordelingsproces (dus proactief in plaats van reactief).

genomen. Daarmee wordt strikt vastgehouden aan de in 2017 vastgesteld 'structuurvisie van Eemsmond – Delfzijl' (die in 2021 nog is herbevestigd). Deze bovengrens van 66 dB vinden wij te hoog. Wij pleiten voor een lagere grens. Met Bugel/Hajema concluderen wij dat er een minimale geluidsruimte over is voor de ontwikkelingen in de Oostpolder. Wij vinden dan ook dat die minimale ruimte niet maximaal gebruikt mag worden.

Externe Veiligheid:

- De beoordeling en impact van dit item vinden wij zwaar onderbelicht. Met name het aantal windmolens in de Oostpolder, maar ook in Eemshaven-West (+ de nog te realiseren 24 windturbines aldaar) heeft grote impact op de veiligheid van andere industrieën en arbeidsomstandigheden van werknemers⁴. Bewoners die in de polder lopen klagen nu reeds van ijsvorming op de wieken van de windturbines. Meermalen hebben ze te maken gehad met rondvliegende brokken ijs. Bij industriële bebouwing en daarmee gepaard gaande menselijke activiteiten wordt het risico van ongelukken door ijsafzetting op de wieken vele malen groter. Hoe wordt dit veiligheidsrisico opgelost?
- Is de veiligheid van waterstof transportleidingen meegenomen?

Natuur:

- Natura 2000 gebieden. Waarom een '- -' score voor het Eemshaven-West alternatief? In dit gebied staan al 23 Windturbines. Er staan nog 24 windturbines gepland, waarvan er 11 tegen de zeedijk aan staan gepland. Dit doet al een aanslag op het natura 2000 gebied.
- NNN. Waarom een '- -' score voor Eemshaven-West? Het Deelrapport Natuur (pagina 36) geeft geen NNN externe werking.

Landschap:

- Landschappelijke structuren en elementen + ruimtelijk-visuele kenmerken: Waarom een '- -' score Eemshaven-West? Hier staan al windmolens en er komen er nog meer bij. Dit geeft ook al landschappelijk verstorende elementen. De impact van industrialisatie aldaar zal daardoor minder zijn. Er wordt gesteld dat vanaf de Waddenzee gezien de impact op landschap bij alternatief Eemshaven-West groter is dan bij het Oostpolder alternatief. Wat is de waarde om de gezichtshoek vanaf de Waddenzee mee te nemen. Veel belangrijker lijkt ons het zicht vanuit land/bewoners te nemen. Wij zijn het oneens met de opmerking dat het basisalternatief Oostpolder landschappelijk gezien de meest logische uitbreiding is. De industrialisatie aldaar leidt tot een opeenstapeling van landschap ontsierende elementen.
- Historisch geografische patronen + historisch bouwkundige elementen: waarom een '- -' score bij alternatief Eemshaven-West?
- Indien de N33 verdubbeld wordt, is dit ook meegenomen in de waardering van de verschillende locatiealternatieven?

Gezondheid:

- Waarom heeft MGR bij locatie Oostpolder een '- -' score. Als gekeken wordt naar de conclusie: 'de potentiële toename van milieugezondheidsrisico's bij de Oostpolder is duidelijk hoger dan bij de locatiealternatieven Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid', dan is een '- -' score hier op zijn plaats voor locatie Oostpolder. Verder vinden wij dat het thema 'gezondheid' wel erg summier is onderzocht, slechts op één criterium'. Bij 6 van de 8 beoordeelde thema's worden minimaal 4 criteria gehanteerd. Dit staat in schril contrast met één criterium bij thema 'Gezondheid'.

Sociale effecten:

- De sociale effecten zijn in de presentatie onsamenhangend en incompleet weergegeven en beoordeeld. In het plan-MER (samenvatting) rapport Tabel 2.2 op pagina 11) staat het volgende:

---

⁴ Het is niet voor niets dat Tennet, in het kader van veiligheid, voor de realisatie van een groot Transformatorstation en Converterstations in de Oostpolder kiest voor locaties waar zo weinig mogelijk windturbines staan.

Thema	Criterium	MER-referentie-situatie	Basialternatief Oostpolder	Locatiealternatief Eemshaven-West	Locatiealternatief Delfzijl-Zuid
gezondheid	MGR	0	-	0/-	0/-
sociale effecten	toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen	0	+	0/+	0/+
	mate van vertrouwen in besluitvormingsproces	0	- -	de locatiealternatieven zijn voor dit criterium niet beoordeeld. De mate van vertrouwen hangt samen met het voorkeursrecht op locatie Oostpolder. Wanneer voorkeursrecht op één van de locatiealternatieven gevestigd wordt, zal deze waarschijnlijk ook negatief beoordeeld worden op de mate van vertrouwen in het besluitvormingsproces.	
	belevingsaspect omgeving	0	- -	-	-
	woningwaarde	0	0/-	-	-

- Tabel 13.1 (pagina 70 uitgebreide MER) vermeld voor het thema ‘Sociale effecten’ de volgende criteria en beoordelingswijze:
  - o **Sociale cohesie**: kwantitatieve cijfers over participatie/kwalitatief (expertoordeel) - effect op sociale cohesie (bijvoorbeeld verstoring van sociale structuren vanwege verschillende posities: financieel voordeel vs. Overlast)
  - o Mate van vertrouwen in besluitvormingsproces kwalitatief (eventueel via draagvlakmeting)
  - o Belevingsaspect omgeving kwalitatief (expertoordeel) - visuele hinder en horizonvervuiling - effecten dorpsaangezicht
  - o **Werkgelegenheid** kwalitatief (expertoordeel)- werkgelegenheidseffecten
  - o **Woningwaarde** kwalitatief (expertoordeel) - waardeontwikkeling vastgoed (€/jaar)
  - o **Gedwongen verhuizing** kwalitatief (expertoordeel) – aantal gedwongen verhuizingen

De in de hoofdstukken 6 tot en met 12 (van de uitgebreide MER Rapport) verwoorde thema’s en criteria worden letterlijk gebruikt in ‘Tabel 2.2 Effectenbeoordeling locatiealternatieven’ De criteria die zijn opgenomen in hoofdstuk 13 (van de uitgebreide MER): ‘Sociale effecten’ zijn summier of niet in tabel 2.2 onder sociale effecten opgenomen.

Zo wordt ‘**sociale cohesie**’ zeer beperkt beschreven en de criteria ‘**werkgelegenheid**’ en **gedwongen verhuizing**’ worden **niet** beschreven en dus ook niet beoordeeld. Het criterium ‘**woningwaarde**’ is voor ons onnavolgbaar en o.i. te positief beoordeeld.

De ‘+’ score op ‘toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen’ is o.i. niet verdedigbaar. Bovendien wordt het criterium ‘mate van vertrouwen in besluitvormingsproces’ alleen voor de locatie Oostpolder beoordeeld (en wel met ‘-’ score). Omdat de andere locaties niet op dit criterium kunnen worden beoordeeld, is het (onderzoekstechnisch) niet valide en betrouwbaar dit criterium alleen voor de Oostpolder te scoren.

Kortom: dit voor ons zeer belangrijke thema ‘Sociale Effecten’ is onvoldoende onderzocht en niet adequaat beoordeeld.

4 Nawoord

In onze reactie hebben wij aandacht gevraagd voor onze leefomgeving tot nu toe en de mogelijke effecten voor de toekomst. Reeds langere tijd hebben wij er ook indringend voor gepleit dat alle 3 MER alternatieve grondig onderzocht zouden moeten worden. Naar onze overtuiging is dat niet gedaan, zoals blijkt uit onze hiervoor gegeven reactie op de effectenbeoordeling van de locatiealternatieven. Wij hebben ons niet expliciet uitgesproken over bijvoorbeeld 'inrichtingsvarianten' en 'hoeken van het speelveld'. Dit vinden wij op dit moment niet opportuun. Eerst zal er een grondige beoordeling van de locatiealternatieven moeten liggen. Daarna een keuze van een alternatief, waarbij het voor ons ook zeer goed denkbaar is dat er een combinatie van locaties kan worden aangewend. Daarmee kunnen bijvoorbeeld grenzen van activiteiten verder van bewoningen worden gerealiseerd, waardoor overlast kan worden beperkt en de leefbaarheid kan worden geborgd.

De gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief (VKA) van de Oostpolder in de MER, het direct opnemen daarvan in de concept Structuurvisie en het gelijktijdig ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detail voor de Project MER getuigt in onze ogen niet van een empathisch, open plan proces. Het is jammer om te constateren, maar deze aanpak bevestigt onze vermoedens dat het alleen maar gaat om de Oostpoldervariant. Dit zouden we ten zeerste betreuren.

Tot slot. De provincie Groningen heeft bewoners/belanghebbenden externe, onafhankelijke deskundigheid (Antea Group) aangeboden om de MER en aanverwante documenten te begrijpen, te beoordelen en er op te reageren. Dit aanbod waarderen wij uiteraard. Hier heeft één bewoner gebruik van gemaakt. De bewoner heeft geen vragen gesteld, maar van de gelegenheid gebruik gemaakt om haar mening te ventileren hoe zij denkt over de ontwikkeling/uitbreiding van de Oostpolder/Eemshaven. Feitelijk is het niet te doen om een grote stapel MER documenten online of fysiek te lezen. Je moet je toch wel behoorlijk in de materie hebben verdiept om met gerichte vragen aan te kloppen bij de geboden ondersteuning ⁵.

---

⁵ Het comité Bewoners Belangen Eerst Oostpolder (BBE) is een samenwerkingsverband van de dorpsbelangen Oudeschip en Spijk. Dit comité heeft wel gepast gebruik kunnen maken van de geboden ondersteuning. Dit was echter alleen mogelijk omdat BBE diep in de materie is gedoken en daarom ook gerichte vragen heeft kunnen stellen aan de Antea Group in een uitgebreid fysiek gesprek.

Zienswijze Dorpsbelangen Oudeschip op Structuurvisie/Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

0. Inleiding

Dorpsbelangen Oudeschip vertegenwoordigt de belangen van de inwoners van het dorp Oudeschip en het buitengebied, waaronder het buurtschap Koningsoord.

De laatste decennia hebben de ontwikkelingen in de Eemshaven een grote vlucht genomen. De gebiedsontwikkeling Oostpolder schetst een beeld van mogelijke ontwikkelingen die een verdere impact op onze leefomgeving zullen hebben. Wij willen vooraf opmerken dat wij niet tegen ontwikkelingen zijn en met name niet tegen ontwikkelingen die met de energietransitie te maken hebben. Ook wij maken ons uiteraard zorgen over het klimaat voor onze generatie en toekomstige generaties. We beseffen terdege dat daarvoor maatregelen nodig zijn en ook dat de Eemshaven daarin een belangrijke positie in kan nemen. Echter, dat betekent voor ons niet dat de Oostpolder dan maar helemaal volgebouwd moet worden met alle mogelijk denkbare industriële voorzieningen. Onze leefomgeving moet wel leefbaar blijven en daar willen wij als bewoners serieus in genomen worden. Wij willen aan de basis meedenken/-besluiten over wat wel én niet, waar en hoe wij meer lusten en minder lasten kunnen verkrijgen.

Hierna geven we onze zienswijze op de Structuurvisie Oostpolder. In paragraaf 1 geven wij onze zienswijze op de voorgestelde procedure. Daarna schetsen we in paragraaf 2 een beeld van onze leefomgeving. Paragraaf 3 verwoordt onze zienswijze op de Structuurvisie Oostpolder. In paragraaf 4, tot slot, vatten we samen en kijken we vooruit.

0. Voorgestelde procedure

Momenteel liggen gelijktijdig: 1. de Plan-MER Oostpolder, 2. de ontwerp Structuurvisie Oostpolder en 3. de Nota Reikwijdte en Detailniveau (Project-MER) Oostpolder ter visie. Wij vinden het fundamenteel onjuist dat alle drie op het zelfde tijdstip ter visie worden aangeboden. Immers, een structuurvisie kan pas worden opgesteld wanneer de Plan-MER is vastgesteld (na inspraak). Hetzelfde geldt voor de NRD Project-MER. Eerst moeten de Plan-MER én Structuurvisie (na inspraak) zijn vastgesteld (de 'Wat'-vraag) voordat de NRD Project-MER (de 'Hoe'-vraag) aan bod kan komen. Wij pleiten er daarom voor om eerst de volledige procedure van de Plan-MER te doorlopen en daarna de andere onderdelen van de procedure!

1. Onze leefomgeving

Bewoners van met name de dorpen Oudeschip en Spijk en omgeving, waaronder omringende buurtschappen, hebben al jaren te maken met uitbreidingsactiviteiten in de Eemshaven.

2.1 Zo hebben de afgelopen 10 jaren o.a. de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Bouw van een (van oorsprong gasgestookte) Energiecentrale
- Bouw RWE kolencentrale
- Aanleg van Google Datacenters
- Aanleg van een Windturbinepark in de Oostpolder e.o.
- Aanleg van twee waterleidingen (mede t.b.v. Google)
- Aanleg van een nieuwe 380 kV hoogspanningsleiding (ook dichtbij Oudeschip)
- Aanleg van LNG terminals
- Uitbreiding gebruik stoken van Bruinkool door Pouw
- Aanleg Helihaven

Genoemde activiteiten hebben enerzijds in de aanlegfase, anderzijds in de gebruiksfase onze leefomgeving ernstig onder druk gezet. Denk hierbij aan geluidsoverlast, luchtkwaliteit,

lichtvervuiling, onveiligheid veroorzaakt door verkeersdruk(te) (o.a. sluiptverkeer en veel te snel rijdend verkeer op smalle wegen en in dorpen. Maar ook vanuit het oogpunt van klimaat en sociale cohesie valt het nodige op te merken¹.

2.2 De geplande uitbreiding van de Eemshaven, het zogenoemde Oostpolder project, zet de leefomgeving verder onder druk. Een incomplete opsomming van mogelijke activiteiten:

- Waterstof (WNNN Noord)
  - Electrolyzers
  - Waterstofleiding
- Project Aanlanding Wind op Zee ²
  - Transformatorstation en convertorstations TenneT
  - een tweetal alternatieven voor een stroomkabel die ons leefgebied direct raken
- Andere industrialisatie (zoals: datacenters, batterijfabrieken?)
- Afbraak oude 220 kV hoogspanningsleiding Eemshaven – Vierverlaten
- Verdubbeling N33 (N46?)
- Twee autonome, maar wel van invloed zijnde ontwikkelingen
  - Zonneparken. Het voornemen om een 12 ha groot zonnepark bij Nooitgedacht te realiseren is nog steeds niet formeel afgewezen (hoewel de gemeente Eemdelta haar medewerking er niet aan wil verlenen)
  - Aanleg van een 2^e datacenter door QTS

Beseft u wat onderstaande ontwikkelingen voor impact hebben gehad en gaan krijgen op leefbaarheid van de lokale regio?

2. Zienswijze Structuurvisie Oostpolder

Zoals wij hiervoor (in paragraaf 1) opmerkten, vinden wij het ter visie leggen van de structuurvisie Oostpolder voorbarig en niet opportuun.

Desondanks willen wij toch reageren. Deze reactie bestaat uit twee delen. Voor een zienswijze op de hoofdstukken 5 tot en met 8 van de structuurvisie voegen we integraal onze zienswijze op het PlanMER (zie onder 3.A) . Verder geven we onze zienswijze op de hoofdstukken 1 tot en met 4 van de structuurvisie Oostpolder (zie onder 3.B).

3.A Zienwijze hoofdstukken 5 tot en met 8:

Onze zienswijze relateren we aan de ‘samenvattende milieueffectrapportage PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder’

---

¹ Tijdens de bouw van nieuwe fabrieken, datacenters e.d. wordt gebruik gemaakt van honderden, zo niet duizenden, veelal tijdelijke werknemers die niet in de buurt van de Eemshaven wonen. Dit brengt veel werkverkeer met zich mee wat extra druk(te) legt op wegen en voor meer CO2 uitstoot zorgt. Het huisvesten van veelal buitenlandse tijdelijke werknemers in de omliggende dorpen legt enerzijds een extra claim op de toch al onvoldoende woningvoorraad voor andere doelgroepen. Anderzijds nemen, begrijpelijkerwijs, tijdelijke inwoners niet of nauwelijks deel aan het dorpsleven wat niet bevorderlijk is voor de sociale cohesie van gemeenschappen.

² Tot 2031 wordt ca. 4,7 GW elektriciteit op zee opgewekt. Met het nieuwe 380 kV hoogspanningstracé kan nog ca. 2 GW aan op zee opgewekte energie worden afgevoerd. Het restant (tot 2031) van 2,7 GW moet bijvoorbeeld d.m.v. elektrolyse in waterstof worden omgezet of in de vorm van batterijen. Na 2031 moet er nog minimaal 4 GW en maximaal 7 GW aan op zee opgewekte energie worden verwerkt/afgevoerd.

- Wordt dat allemaal omgezet in waterstof en zijn er dan nog weer nieuwe electrolyzers nodig?
- Kan de opslag door middel van batterijen hier een rol in spelen?
- Wordt ook nog elektriciteit via (noodzakelijke) nieuwe hoogspanningslijnen afgevoerd? Zo ja, gebeurt dit dan door masten of ondergronds?

3.1 Parallelle ontwikkelingen

De onder paragraaf 2.2 genoemde ontwikkelingen rondom het Programma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ) en het Waterstofnetwerk Noord-Nederland Noord (WNNN Noord), lopen parallel aan de ontwikkeling van de Oostpolder. In de Plan-MER Oostpolder zijn de effecten hiervan niet meegenomen.

PAWOZ:

- Momenteel is er nog geen besluit genomen waar de elektriciteit die op zee is/wordt opgewekt wordt aangeland. Er zijn 2 tracés die in het plangebied van de Oostpolder lopen en daar impact hebben: langs de Dijkweg of langs de Bermsloot. Het tracé langs de Dijkweg heeft de meeste impact en blokkeert ook nog mogelijkheden voor aanleg en toegankelijkheid van groenstroken en planten van bomen. Een alternatief tracé is een tunnelroute door de Waddenzee. In zo'n route kunnen dan diverse (ook toekomstige) kabels en leidingen worden gebundeld. In een gesprek met vertegenwoordigers van Tennet wordt zo'n tunneltracé als een uitdaging gezien, o.a. vanwege veiligheidsaspecten. Echter, vanuit landschappelijk oogpunt en sociale aspecten, biedt zo'n tunnelroute grote voordelen. Wij pleiten er daarom voor, net zoals Groningen Seaports en anderen, te kiezen voor zo'n tunnelroute, zie ook: <https://dvhn.nl/economie/Tunnel-onder-de-Waddenzee-is-een-sexy-idee.-Maar-nog-nergens-ter-wereld-uitgevoerd-28521772.html>.
- Voor het aansluiten van de op zee opgewekte elektriciteit moeten in de Eemshaven bestaande transformatorstations worden uitgebreid en zijn er nieuwe convertorstations nodig. Echter, ook in de Oostpolder zal een nieuw groot transformatorstation nodig zijn (concept tekening van Tennet 'Schematische aansluiting van 4,7 GW aan Windparken'). Op een kaart van Tennet d.d. 13-04-2023: 'Gezamenlijke verkenning van locaties voor TenneT infrastructuur' wordt het oostelijk deel van de Oostpolder hiervoor genoemd. De Plan-MER vermeldt hier niets over! In een recent gesprek met TenneT-vertegenwoordigers werd ons duidelijk dat het gehele gebied dat ingeklemd ligt tussen het Groote Tjariet, de N33 en de Dijk(weg), ca. 85 hectare hiervoor benodigd is. Niet alleen voor het transformatorstation, maar ook voor infrastructuur, groen e.d. Gezien het ruimtebeslag van het transformatorstation, zal e.e.a. vrij dicht tegen de Dijk(weg) gebouwd (moeten) worden. Hoewel er nog geen duidelijk beeld is van de totale oppervlakte van het geheel, varieert de hoogte tussen de 10 en 20 meter voor gebouwen en ca. 30 meter voor bliksemgeleiders. TenneT heeft met de Provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland afgesproken dat de uitwerking van een dergelijk transformatorstation wordt geïntegreerd in de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Een tweetal opmerkingen hierbij:
  - o Normaliter zou TenneT voor de aanleg van een transformatorstation een eigenstandige MER-procedure volgen. Onze vraag is echter: waar, wanneer, door wie en in welke mate van detail e.e.a. wordt uitgewerkt?
  - o O.i. zijn er ook mogelijkheden om het transformatorstation dicht tegen de bestaande Eemshaven i.c. bij de bermsloot, te situeren. We zouden graag zien dat ons alternatief op haalbaarheid wordt onderzocht.

WNNN Noord:

- HyNetwork Services B.V. (HNS; 100% dochteronderneming van N.V. Nederlandse Gasunie) heeft parallel aan de N33 vanuit de Eemshaven richting Spijk e.v. een nieuwe waterstofleiding, naast bestaande gasleidingen, geprojecteerd. Hiervoor heeft HNS een MER-procedure gestart. Voor een deel interfereert deze nieuwe waterstofleiding met het plangebied van de Oostpolder en meer in het bijzonder met de TenneT plannen. Hoe wordt hier mee omgegaan?

3.2 Zienswijze Plan-MER

- Pagina 5: 'De provincie Groningen is op zoek naar versterking van de werkgelegenheid in andere en nieuwe sectoren'. Voor ons is zeer de vraag of deze nieuwe werkgelegenheid inderdaad terechtkomt in de regio Eemshaven. Hoeveel werkgelegenheid gaat er überhaupt ontstaan, wat is de kwaliteit van

de banen, zijn het tijdelijke (vooral in de bouwfase) of structurele banen? In geval er geen match is tussen de aangeboden werkgelegenheid en het arbeidspotentieel in de regio, (hoe) wordt er in voorzien dat er een (betere) regionale match komt? Waar gaan deze werknemers wonen? Is dit lokaal of op afstand? Dit zal een toename van het wegverkeer veroorzaken of een woning tekort in een krappe woningmarkt die al tijden onder druk staat.

- *Pagina's 9, 10 en 11:* De terminologie van de 3 locaties wordt niet consistent gebruikt. Soms wordt de basislocatie ook als locatiealternatief aangeduid. Later worden Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid weer locatiealternatieven genoemd. Door het gebruik van het begrip '**basis**alternatief' wordt naar onze mening al duidelijk voorgesorteerd op dit alternatief.

- *Pagina's 10 en 11:* De zeer belangrijke tabel 2.2 'Effectenbeoordeling locatiealternatieven' roept vele vragen op. Zowel methodologisch als inhoudelijk. Zie hierna.

Methodologisch

- Er is geen verantwoording van de onderzoeksmethode (ook niet in het complete rapport)
- Wie hebben de criteria geformuleerd en wegen alle criteria even zwaar mee?
- Wie hebben de scores toegekend aan de criteria voor de 3 locatiealternatieven?
  - Hoeveel personen
  - In welke hoedanigheid (adviseurs, ook gemeente, provincie, burgers³)
  - Het is logisch dat er veelal een kwalitatieve beoordeling heeft plaatsgevonden. De input hiervoor komt waarschijnlijk uit de onderliggende onderzoeken (bijlagen bij PlanMER). Pure objectiviteit is daarmee niet te behalen, wel 'Inter-subjectiviteit' (het liefst vanuit verschillende actoren)

Inhoudelijk

Hieronder belichten we de meest in het oog springende punten:

Verkeer:

- Wegverkeer – leefbaarheid/verkeersveiligheid: Bij alternatief Delfzijl West wordt onderscheid gemaakt tussen wel of niet verdubbeling, bij de andere alternatieven niet. Onduidelijk is of bij de alternatieven Oostpolder en Eemshaven-West wel of niet rekening gehouden wordt met de verdubbeling van de N33? De Eemshavenweg N46 wordt niet in beschouwing genomen. Hier hebben zowel de Provincie als de gemeente het Hogeland ook de ambitie om deze te verdubbelen (o.a. 'Mobiliteitsprogramma Het Hogeland (2023 – concept)' in: 'Structuurvisie Oostpolder 13-05-2023, pagina 16).
- Mochten er ontwikkelingen in de Oostpolder gaan plaatsvinden, dan pleiten wij ervoor dat de werkzaamheden gefaseerd beginnen vanuit de richting van de Eemshaven. Hierdoor worden het dorp Oudeschip en omliggende buurtschappen van vele duizenden verkeersbewegingen ontzien.

Geluid:

- Laag frequent geluid (LFG) wordt niet meegenomen in de MER (ook niet bij 'Leemten in kennis'). In toenemende mate ervaren omwonenden lichamelijke/geestelijke klachten van LFG, o.a. veroorzaakt door windturbines, gastransportleidingen en Elektriciteit Transformatorstations. Voor een complete beoordeling van 'geluid' moeten o.i. ook effecten van LFG worden meegenomen en gewogen.
- Binnen de MER wordt 66 dB als cumulatieve bovengrens gehanteerd voor geluid door windmolens, industrie en verkeer. Daarboven moeten er mitigerende maatregelen worden

---

³ Het past bij een 'open planproces' en bij de Omgevingswet dat bewoners van meet af aan in een project worden meegenomen. Onderzoeken wijzen uit dat dan vaak onvoorziene 'win-win'-situaties bereikt kunnen worden. Het zou voor het draagvlak zeker bijdragen dat bewoners een stem hebben in: het opstellen van thema's, criteria, zwaarte ervan en het feitelijke beoordelingsproces (dus proactief in plaats van reactief).

genomen. Daarmee wordt strikt vastgehouden aan de in 2017 vastgesteld 'structuurvisie van Eemsmond – Delfzijl' (die in 2021 nog is herbevestigd). Deze bovengrens van 66 dB vinden wij te hoog. Wij pleiten voor een lagere grens. Met Bugel/Hajema concluderen wij dat er een minimale geluidsruimte over is voor de ontwikkelingen in de Oostpolder. Wij vinden dan ook dat die minimale ruimte niet maximaal gebruikt mag worden.

Externe Veiligheid:

- De beoordeling en impact van dit item vinden wij zwaar onderbelicht. Met name het aantal windmolens in de Oostpolder, maar ook in Eemshaven-West (+ de nog te realiseren 24 windturbines aldaar) heeft grote impact op de veiligheid van andere industrieën en arbeidsomstandigheden van werknemers⁴. Bewoners die in de polder lopen klagen nu reeds van ijsvorming op de wieken van de windturbines. Meermalen hebben ze te maken gehad met rondvliegende brokken ijs. Bij industriële bebouwing en daarmee gepaard gaande menselijke activiteiten wordt het risico van ongelukken door ijsafzetting op de wieken vele malen groter. Hoe wordt dit veiligheidsrisico opgelost?
- Is de veiligheid van waterstof transportleidingen meegenomen?

Natuur:

- Natura 2000 gebieden. Waarom een '- -' score voor het Eemshaven-West alternatief? In dit gebied staan al 23 Windturbines. Er staan nog 24 windturbines gepland, waarvan er 11 tegen de zeedijk aan staan gepland. Dit doet al een aanslag op het natura 2000 gebied.
- NNN. Waarom een '- -' score voor Eemshaven-West? Het Deelrapport Natuur (pagina 36) geeft geen NNN externe werking.

Landschap:

- Landschappelijke structuren en elementen + ruimtelijk-visuele kenmerken: Waarom een '- -' score Eemshaven-West? Hier staan al windmolens en er komen er nog meer bij. Dit geeft ook al landschappelijk verstorende elementen. De impact van industrialisatie aldaar zal daardoor minder zijn. Er wordt gesteld dat vanaf de Waddenzee gezien de impact op landschap bij alternatief Eemshaven-West groter is dan bij het Oostpolder alternatief. Wat is de waarde om de gezichtshoek vanaf de Waddenzee mee te nemen. Veel belangrijker lijkt ons het zicht vanuit land/bewoners te nemen. Wij zijn het oneens met de opmerking dat het basisalternatief Oostpolder landschappelijk gezien de meest logische uitbreiding is. De industrialisatie aldaar leidt tot een opeenstapeling van landschap ontsierende elementen.
- Historisch geografische patronen + historisch bouwkundige elementen: waarom een '- -' score bij alternatief Eemshaven-West?
- Indien de N33 verdubbeld wordt, is dit ook meegenomen in de waardering van de verschillende locatiealternatieven?

Gezondheid:

- Waarom heeft MGR bij locatie Oostpolder een '- -' score. Als gekeken wordt naar de conclusie: 'de potentiële toename van milieugezondheidsrisico's bij de Oostpolder is duidelijk hoger dan bij de locatiealternatieven Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid', dan is een '- -' score hier op zijn plaats voor locatie Oostpolder. Verder vinden wij dat het thema 'gezondheid' wel erg summier is onderzocht, slechts op één criterium'. Bij 6 van de 8 beoordeelde thema's worden minimaal 4 criteria gehanteerd. Dit staat in schril contrast met één criterium bij thema 'Gezondheid'.

Sociale effecten:

- De sociale effecten zijn in de presentatie onsamenhangend en incompleet weergegeven en beoordeeld. In het plan-MER (samenvatting) rapport Tabel 2.2 op pagina 11) staat het volgende:

---

⁴ Het is niet voor niets dat Tennet, in het kader van veiligheid, voor de realisatie van een groot Transformatorstation en Converterstations in de Oostpolder kiest voor locaties waar zo weinig mogelijk windturbines staan.

Thema	Criterium	MER-referentie-situatie	Basisalternatief Oostpolder	Locatiealternatief Eemshaven-West	Locatiealternatief Delfzijl-Zuid
gezondheid	MGR	0	-	0/-	0/-
sociale effecten	toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen	0	+	0/+	0/+
	mate van vertrouwen in besluitvormingsproces	0	- -	de locatiealternatieven zijn voor dit criterium niet beoordeeld. De mate van vertrouwen hangt samen met het voorkeursrecht op locatie Oostpolder. Wanneer voorkeursrecht op één van de locatiealternatieven gevestigd wordt, zal deze waarschijnlijk ook negatief beoordeeld worden op de mate van vertrouwen in het besluitvormingsproces.	
	belevingsaspect omgeving	0	- -	-	-
	woningwaarde	0	0/-	-	-

- Tabel 13.1 (pagina 70 uitgebreide MER) vermeld voor het thema 'Sociale effecten' de volgende criteria en beoordelingswijze:
  - o **Sociale cohesie**: kwantitatieve cijfers over participatie/kwalitatief (expertoordeel) - effect op sociale cohesie (bijvoorbeeld verstoring van sociale structuren vanwege verschillende posities: financieel voordeel vs. Overlast
  - o Mate van vertrouwen in besluitvormingsproces kwalitatief (eventueel via draagvlakmeting)
  - o Belevingsaspect omgeving kwalitatief (expertoordeel) - visuele hinder en horizonvervuiling - effecten dorpsaangezicht
  - o **Werkgelegenheid** kwalitatief (expertoordeel)- werkgelegenheidseffecten
  - o **Woningwaarde** kwalitatief (expertoordeel) - waardeontwikkeling vastgoed (€/jaar)
  - o **Gedwongen verhuizing** kwalitatief (expertoordeel) – aantal gedwongen verhuizingen

De in de hoofdstukken 6 tot en met 12 (van de uitgebreide MER Rapport) verwoorde thema's en criteria worden letterlijk gebruikt in 'Tabel 2.2 Effectenbeoordeling locatiealternatieven'. De criteria die zijn opgenomen in hoofdstuk 13 (van de uitgebreide MER): 'Sociale effecten' zijn summier of niet in tabel 2.2 onder sociale effecten opgenomen.

Zo wordt '**sociale cohesie**' zeer beperkt beschreven en de criteria '**werkgelegenheid**' en **gedwongen verhuizing**' worden **niet** beschreven en dus ook niet beoordeeld. Het criterium '**woningwaarde**' is voor ons onnavolgbaar en o.i. te positief beoordeeld.

De '+' score op 'toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen' is o.i. niet verdedigbaar. Bovendien wordt het criterium 'mate van vertrouwen in besluitvormingsproces' alleen voor de locatie Oostpolder beoordeeld (en wel met '-' score). Omdat de andere locaties niet op dit criterium kunnen worden beoordeeld, is het (onderzoekstechnisch) niet valide en betrouwbaar dit criterium alleen voor de Oostpolder te scoren.

Kortom: dit voor ons zeer belangrijke thema 'Sociale Effecten' is onvoldoende onderzocht en niet adequaat beoordeeld.

3.B Zienwijze/reactie hoofdstukken 1 tot en met 4:

- **1.5 Werkwijze.** Benoemd wordt dat er zoveel mogelijk rekening is gehouden met belangen van bewoners. Wij ervaren dat niet als bevredigend. De lasten en lusten zijn (nog) niet in balans.
- **2. Beleid.** Wij onderschrijven de energietransitie en de mogelijke rol van de Eemshaven daarin. Maar voor bedrijven die niet rechtstreeks bijdragen aan de energietransitie, zoals Hyperscale datacenters, is naar onze mening geen plaats.

Het werkgelegenheid argument vinden wij niet overtuigend. Zie ook onze zienswijze op de Plan-MER onder punt 3.1 hiervoor. De 'inschatting werkgelegenheid' in tabel 3.1 (van de structuurvisie) is bijzonder optimistisch over het geschatte aantal (structurele) werkgelegenheid voor Hyperscale datacenters: 250 tot 500 Fte.

- **3.3 Nederland is in transitie.** Hier lezen wij dat er ook in de toekomst behoefte ontstaat aan fysieke uitbreidingsruimte van aanlanding en transport van op zee opgewekte elektriciteit. Wij gaan ervan uit dat er niet nog meer nieuwe bovengrondse hoogspanningslijnen bij gaan komen. Wij pleiten er sterk voor om opgewekte elektriciteit op zee zoveel mogelijk (op zee) d.m.v. elektrolyse om te zetten in waterstof en/of op te slaan in batterijen. Batterijen, idealiter ook voor lokale en kleinschalige opslag van op dak opgewekte elektriciteit.

- **4. Participatie.** In onze zienswijze op de Plan-MER hebben we onder 3.3.1 aangegeven dat het tot dusver gevolgde 'open planproces' versterkt kan/moet worden. Tot dusver ervaren wij dat we een te reactieve positie hebben.

3. Nawoord

In onze reactie hebben wij aandacht gevraagd voor onze leefomgeving tot nu toe en de mogelijke effecten voor de toekomst. Reeds langere tijd hebben wij er ook indringend voor gepleit dat alle 3 MER alternatieve grondig onderzocht zouden moeten worden. Naar onze overtuiging is dat niet gedaan, zoals blijkt uit onze hiervoor gegeven reactie op de effectenbeoordeling van de locatiealternatieven. Wij hebben ons niet expliciet uitgesproken over bijvoorbeeld 'inrichtingsvarianten' en 'hoeken van het speelveld'. Dit vinden wij op dit moment niet opportuun. Eerst zal er een grondige beoordeling van de locatiealternatieven moeten liggen. Daarna een keuze van een alternatief, waarbij het voor ons ook zeer goed denkbaar is dat er een combinatie van locaties kan worden aangewend. Daarmee kunnen bijvoorbeeld grenzen van activiteiten verder van bewoningen worden gerealiseerd, waardoor overlast kan worden beperkt en de leefbaarheid kan worden geborgd.

De gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief (VKA) van de Oostpolder in de MER, het direct opnemen daarvan in de concept Structuurvisie en het gelijktijdig ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detail voor de Project MER getuigt in onze ogen niet van een empathisch, open plan proces. Het is jammer om te constateren, maar deze aanpak bevestigt onze vermoedens dat het alleen maar gaat om de Oostpoldervariant. Dit zouden we ten zeerste betreuren.

Tot slot. De provincie Groningen heeft bewoners/belanghebbenden externe, onafhankelijke deskundigheid (Antea Group) aangeboden om de MER en aanverwante documenten te begrijpen, te beoordelen en er op te reageren. Dit aanbod waarden we uiteraard. Hier heeft één bewoner gebruik van gemaakt. De bewoner heeft geen vragen gesteld, maar van de gelegenheid gebruik gemaakt om haar mening te ventileren hoe zij denkt over de ontwikkeling/uitbreiding van de Oostpolder/Eemshaven. Feitelijk is het niet te doen om een grote stapel MER documenten online of fysiek te lezen. Je moet je toch wel behoorlijk in de materie hebben verdiept om met gerichte vragen aan te kloppen bij de geboden ondersteuning ⁵.

---

⁵ Het comité Bewoners Belangen Eerst Oostpolder (BBE) is een samenwerkingsverband van de dorpsbelangen Oudeschip en Spijk. Dit comité heeft wel gepast gebruik kunnen maken van de geboden ondersteuning. Dit was echter alleen mogelijk omdat BBE diep in de materie is gedoken en daarom ook gerichte vragen heeft kunnen stellen aan de Antea Group in een uitgebreid fysiek gesprek.

Zienswijze Dorpsbelangen Oudeschip op Structuurvisie/Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

0. Inleiding

Dorpsbelangen Oudeschip vertegenwoordigt de belangen van de inwoners van het dorp Oudeschip en het buitengebied, waaronder het buurtschap Koningsoord.

De laatste decennia hebben de ontwikkelingen in de Eemshaven een grote vlucht genomen. De gebiedsontwikkeling Oostpolder schetst een beeld van mogelijke ontwikkelingen die een verdere impact op onze leefomgeving zullen hebben. Wij willen vooraf opmerken dat wij niet tegen ontwikkelingen zijn en met name niet tegen ontwikkelingen die met de energietransitie te maken hebben. Ook wij maken ons uiteraard zorgen over het klimaat voor onze generatie en toekomstige generaties. We beseffen terdege dat daarvoor maatregelen nodig zijn en ook dat de Eemshaven daarin een belangrijke positie in kan nemen. Echter, dat betekent voor ons niet dat de Oostpolder dan maar helemaal volgebouwd moet worden met alle mogelijk denkbare industriële voorzieningen. Onze leefomgeving moet wel leefbaar blijven en daar willen wij als bewoners serieus in genomen worden. Wij willen aan de basis meedenken/-besluiten over wat wel én niet, waar en hoe wij meer lusten en minder lasten kunnen verkrijgen.

Hierna geven we onze zienswijze op de Structuurvisie Oostpolder. In paragraaf 1 geven wij onze zienswijze op de voorgestelde procedure. Daarna schetsen we in paragraaf 2 een beeld van onze leefomgeving. Paragraaf 3 verwoordt onze zienswijze op de Structuurvisie Oostpolder. In paragraaf 4, tot slot, vatten we samen en kijken we vooruit.

0. Voorgestelde procedure

Momenteel liggen gelijktijdig: 1. de Plan-MER Oostpolder, 2. de ontwerp Structuurvisie Oostpolder en 3. de Nota Reikwijdte en Detailniveau (Project-MER) Oostpolder ter visie. Wij vinden het fundamenteel onjuist dat alle drie op het zelfde tijdstip ter visie worden aangeboden. Immers, een structuurvisie kan pas worden opgesteld wanneer de Plan-MER is vastgesteld (na inspraak). Hetzelfde geldt voor de NRD Project-MER. Eerst moeten de Plan-MER én Structuurvisie (na inspraak) zijn vastgesteld (de 'Wat'-vraag) voordat de NRD Project-MER (de 'Hoe'-vraag) aan bod kan komen. Wij pleiten er daarom voor om eerst de volledige procedure van de Plan-MER te doorlopen en daarna de andere onderdelen van de procedure!

1. Onze leefomgeving

Bewoners van met name de dorpen Oudeschip en Spijk en omgeving, waaronder omringende buurtschappen, hebben al jaren te maken met uitbreidingsactiviteiten in de Eemshaven.

2.1 Zo hebben de afgelopen 10 jaren o.a. de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Bouw van een (van oorsprong gasgestookte) Energiecentrale
- Bouw RWE kolencentrale
- Aanleg van Google Datacenters
- Aanleg van een Windturbinepark in de Oostpolder e.o.
- Aanleg van twee waterleidingen (mede t.b.v. Google)
- Aanleg van een nieuwe 380 kV hoogspanningsleiding (ook dichtbij Oudeschip)
- Aanleg van LNG terminals
- Uitbreiding gebruik stoken van Bruinkool door Pouw
- Aanleg Helihaven

Genoemde activiteiten hebben enerzijds in de aanlegfase, anderzijds in de gebruiksfase onze leefomgeving ernstig onder druk gezet. Denk hierbij aan geluidsoverlast, luchtkwaliteit,

lichtvervuiling, onveiligheid veroorzaakt door verkeersdruk(te) (o.a. sluisverkeer en veel te snel rijdend verkeer op smalle wegen en in dorpen. Maar ook vanuit het oogpunt van klimaat en sociale cohesie valt het nodige op te merken¹.

2.2 De geplande uitbreiding van de Eemshaven, het zogenoemde Oostpolder project, zet de leefomgeving verder onder druk. Een incomplete opsomming van mogelijke activiteiten:

- Waterstof (WNNN Noord)
  - Electrolyzers
  - Waterstofleiding
- Project Aanlanding Wind op Zee ²
  - Transformatorstation en convertorstations TenneT
  - een tweetal alternatieven voor een stroomkabel die ons leefgebied direct raken
- Andere industrialisatie (zoals: datacenters, batterijfabrieken?)
- Afbraak oude 220 kV hoogspanningsleiding Eemshaven – Vierverlaten
- Verdubbeling N33 (N46?)
- Twee autonome, maar wel van invloed zijnde ontwikkelingen
  - Zonneparken. Het voornemen om een 12 ha groot zonnepark bij Nooitgedacht te realiseren is nog steeds niet formeel afgewezen (hoewel de gemeente Eemdelta haar medewerking er niet aan wil verlenen)
  - Aanleg van een 2^e datacenter door QTS

Beseft u wat onderstaande ontwikkelingen voor impact hebben gehad en gaan krijgen op leefbaarheid van de lokale regio?

2. Zienswijze Structuurvisie Oostpolder

Zoals wij hiervoor (in paragraaf 1) opmerkten, vinden wij het ter visie leggen van de structuurvisie Oostpolder voorbarig en niet opportuun.

Desondanks willen wij toch reageren. Deze reactie bestaat uit twee delen. Voor een zienswijze op de hoofdstukken 5 tot en met 8 van de structuurvisie voegen we integraal onze zienswijze op het PlanMER (zie onder 3.A) . Verder geven we onze zienswijze op de hoofdstukken 1 tot en met 4 van de structuurvisie Oostpolder (zie onder 3.B).

3.A Zienwijze hoofdstukken 5 tot en met 8:

Onze zienswijze relateren we aan de ‘samenvattende milieueffectrapportage PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder’

---

¹ Tijdens de bouw van nieuwe fabrieken, datacenters e.d. wordt gebruik gemaakt van honderden, zo niet duizenden, veelal tijdelijke werknemers die niet in de buurt van de Eemshaven wonen. Dit brengt veel werkverkeer met zich mee wat extra druk(te) legt op wegen en voor meer CO2 uitstoot zorgt. Het huisvesten van veelal buitenlandse tijdelijke werknemers in de omliggende dorpen legt enerzijds een extra claim op de toch al onvoldoende woningvoorraad voor andere doelgroepen. Anderzijds nemen, begrijpelijkerwijs, tijdelijke inwoners niet of nauwelijks deel aan het dorpsleven wat niet bevorderlijk is voor de sociale cohesie van gemeenschappen.

² Tot 2031 wordt ca. 4,7 GW elektriciteit op zee opgewekt. Met het nieuwe 380 kV hoogspanningstracé kan nog ca. 2 GW aan op zee opgewekte energie worden afgevoerd. Het restant (tot 2031) van 2,7 GW moet bijvoorbeeld d.m.v. elektrolyse in waterstof worden omgezet of in de vorm van batterijen. Na 2031 moet er nog minimaal 4 GW en maximaal 7 GW aan op zee opgewekte energie worden verwerkt/afgevoerd.

- Wordt dat allemaal omgezet in waterstof en zijn er dan nog weer nieuwe elektrolyzers nodig?
- Kan de opslag door middel van batterijen hier een rol in spelen?
- Wordt ook nog elektriciteit via (noodzakelijke) nieuwe hoogspanningslijnen afgevoerd? Zo ja, gebeurt dit dan door masten of ondergronds?

3.1 Parallelle ontwikkelingen

De onder paragraaf 2.2 genoemde ontwikkelingen rondom het Programma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ) en het Waterstofnetwerk Noord-Nederland Noord (WNNN Noord), lopen parallel aan de ontwikkeling van de Oostpolder. In de Plan-MER Oostpolder zijn de effecten hiervan niet meegenomen.

PAWOZ:

- Momenteel is er nog geen besluit genomen waar de elektriciteit die op zee is/wordt opgewekt wordt aangeland. Er zijn 2 tracés die in het plangebied van de Oostpolder lopen en daar impact hebben: langs de Dijkweg of langs de Bermsloot. Het tracé langs de Dijkweg heeft de meeste impact en blokkeert ook nog mogelijkheden voor aanleg en toegankelijkheid van groenstroken en planten van bomen. Een alternatief tracé is een tunnelroute door de Waddenzee. In zo'n route kunnen dan diverse (ook toekomstige) kabels en leidingen worden gebundeld. In een gesprek met vertegenwoordigers van Tennet wordt zo'n tunneltracé als een uitdaging gezien, o.a. vanwege veiligheidsaspecten. Echter, vanuit landschappelijk oogpunt en sociale aspecten, biedt zo'n tunnelroute grote voordelen. Wij pleiten er daarom voor, net zoals Groningen Seaports en anderen, te kiezen voor zo'n tunnelroute, zie ook: <https://dvhn.nl/economie/Tunnel-onder-de-Waddenzee-is-een-sexy-idee.-Maar-nog-nergens-ter-wereld-uitgevoerd-28521772.html>.
- Voor het aansluiten van de op zee opgewekte elektriciteit moeten in de Eemshaven bestaande transformatorstations worden uitgebreid en zijn er nieuwe convertorstations nodig. Echter, ook in de Oostpolder zal een nieuw groot transformatorstation nodig zijn (concept tekening van Tennet 'Schematische aansluiting van 4,7 GW aan Windparken'). Op een kaart van Tennet d.d. 13-04-2023: 'Gezamenlijke verkenning van locaties voor TenneT infrastructuur' wordt het oostelijk deel van de Oostpolder hiervoor genoemd. De Plan-MER vermeldt hier niets over! In een recent gesprek met TenneT-vertegenwoordigers werd ons duidelijk dat het gehele gebied dat ingeklemd ligt tussen het Groote Tjariet, de N33 en de Dijk(weg), ca. 85 hectare hiervoor benodigd is. Niet alleen voor het transformatorstation, maar ook voor infrastructuur, groen e.d. Gezien het ruimtebeslag van het transformatorstation, zal e.e.a. vrij dicht tegen de Dijk(weg) gebouwd (moeten) worden. Hoewel er nog geen duidelijk beeld is van de totale oppervlakte van het geheel, varieert de hoogte tussen de 10 en 20 meter voor gebouwen en ca. 30 meter voor bliksemgeleiders. TenneT heeft met de Provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland afgesproken dat de uitwerking van een dergelijk transformatorstation wordt geïntegreerd in de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Een tweetal opmerkingen hierbij:
  - o Normaliter zou TenneT voor de aanleg van een transformatorstation een eigenstandige MER-procedure volgen. Onze vraag is echter: waar, wanneer, door wie en in welke mate van detail e.e.a. wordt uitgewerkt?
  - o O.i. zijn er ook mogelijkheden om het transformatorstation dicht tegen de bestaande Eemshaven i.c. bij de bermsloot, te situeren. We zouden graag zien dat ons alternatief op haalbaarheid wordt onderzocht.

WNNN Noord:

- HyNetwork Services B.V. (HNS; 100% dochteronderneming van N.V. Nederlandse Gasunie) heeft parallel aan de N33 vanuit de Eemshaven richting Spijk e.v. een nieuwe waterstofleiding, naast bestaande gasleidingen, geprojecteerd. Hiervoor heeft HNS een MER-procedure gestart. Voor een deel interfereert deze nieuwe waterstofleiding met het plangebied van de Oostpolder en meer in het bijzonder met de TenneT plannen. Hoe wordt hier mee omgegaan?

3.2 Zienswijze Plan-MER

- Pagina 5: 'De provincie Groningen is op zoek naar versterking van de werkgelegenheid in andere en nieuwe sectoren'. Voor ons is zeer de vraag of deze nieuwe werkgelegenheid inderdaad terechtkomt

in de regio Eemshaven. Hoeveel werkgelegenheid gaat er überhaupt ontstaan, wat is de kwaliteit van de banen, zijn het tijdelijke (vooral in de bouwfase) of structurele banen? In geval er geen match is tussen de aangeboden werkgelegenheid en het arbeidspotentieel in de regio, (hoe) wordt er in voorzien dat er een (betere) regionale match komt? Waar gaan deze werknemers wonen? Is dit lokaal of op afstand? Dit zal een toename van het wegverkeer veroorzaken of een woning tekort in een krappe woningmarkt die al tijden onder druk staat.

- *Pagina's 9, 10 en 11*: De terminologie van de 3 locaties wordt niet consistent gebruikt. Soms wordt de basislocatie ook als locatiealternatief aangeduid. Later worden Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid weer locatiealternatieven genoemd. Door het gebruik van het begrip '**basis**alternatief' wordt naar onze mening al duidelijk voorgesorteerd op dit alternatief.

- *Pagina's 10 en 11*: De zeer belangrijke tabel 2.2 'Effectenbeoordeling locatiealternatieven' roept vele vragen op. Zowel methodologisch als inhoudelijk. Zie hierna.

Methodologisch

- Er is geen verantwoording van de onderzoeksmethode (ook niet in het complete rapport)
- Wie hebben de criteria geformuleerd en wegen alle criteria even zwaar mee?
- Wie hebben de scores toegekend aan de criteria voor de 3 locatiealternatieven?
  - Hoeveel personen
  - In welke hoedanigheid (adviseurs, ook gemeente, provincie, burgers ³)
  - Het is logisch dat er veelal een kwalitatieve beoordeling heeft plaatsgevonden. De input hiervoor komt waarschijnlijk uit de onderliggende onderzoeken (bijlagen bij PlanMER). Pure objectiviteit is daarmee niet te behalen, wel 'Inter-subjectiviteit' (het liefst vanuit verschillende actoren)

Inhoudelijk

Hieronder belichten we de meest in het oog springende punten:

Verkeer:

- Wegverkeer – leefbaarheid/verkeersveiligheid: Bij alternatief Delfzijl West wordt onderscheid gemaakt tussen wel of niet verdubbeling, bij de andere alternatieven niet. Onduidelijk is of bij de alternatieven Oostpolder en Eemshaven-West wel of niet rekening gehouden wordt met de verdubbeling van de N33? De Eemshavenweg N46 wordt niet in beschouwing genomen. Hier hebben zowel de Provincie als de gemeente het Hogeland ook de ambitie om deze te verdubbelen (o.a. 'Mobiliteitsprogramma Het Hogeland (2023 – concept)' in: 'Structuurvisie Oostpolder 13-05-2023, pagina 16).
- Mochten er ontwikkelingen in de Oostpolder gaan plaatsvinden, dan pleiten wij ervoor dat de werkzaamheden gefaseerd beginnen vanuit de richting van de Eemshaven. Hierdoor worden het dorp Oudeschip en omliggende buurtschappen van vele duizenden verkeersbewegingen ontzien.

Geluid:

- Laag frequent geluid (LFG) wordt niet meegenomen in de MER (ook niet bij 'Leemten in kennis'). In toenemende mate ervaren omwonenden lichamelijke/geestelijke klachten van LFG, o.a. veroorzaakt door windturbines, gastransportleidingen en Elektriciteit Transformatorstations. Voor een complete beoordeling van 'geluid' moeten o.i. ook effecten van LFG worden meegenomen en gewogen.

---

3 Het past bij een 'open planproces' en bij de Omgevingswet dat bewoners van meet af aan in een project worden meegenomen. Onderzoeken wijzen uit dat dan vaak onvoorziene 'win-win'-situaties bereikt kunnen worden. Het zou voor het draagvlak zeker bijdragen dat bewoners een stem hebben in: het opstellen van thema's, criteria, zwaarte ervan en het feitelijke beoordelingsproces (dus proactief in plaats van reactief).

- Binnen de MER wordt 66 dB als cumulatieve bovengrens gehanteerd voor geluid door windmolens, industrie en verkeer. Daarboven moeten er mitigerende maatregelen worden genomen. Daarmee wordt strikt vastgehouden aan de in 2017 vastgesteld 'structuurvisie van Eemsmond – Delfzijl' (die in 2021 nog is herbevestigd). Deze bovengrens van 66 dB vinden wij te hoog. Wij pleiten voor een lagere grens. Met Bugel/Hajema concluderen wij dat er een minimale geluidsruimte over is voor de ontwikkelingen in de Oostpolder. Wij vinden dan ook dat die minimale ruimte niet maximaal gebruikt mag worden.

Externe Veiligheid:

- De beoordeling en impact van dit item vinden wij zwaar onderbelicht. Met name het aantal windmolens in de Oostpolder, maar ook in Eemshaven-West (+ de nog te realiseren 24 windturbines aldaar) heeft grote impact op de veiligheid van andere industrieën en arbeidsomstandigheden van werknemers⁴. Bewoners die in de polder lopen klagen nu reeds van ijsvorming op de wieken van de windturbines. Meermalen hebben ze te maken gehad met rondvliegende brokken ijs. Bij industriële bebouwing en daarmee gepaard gaande menselijke activiteiten wordt het risico van ongelukken door ijsafzetting op de wieken vele malen groter. Hoe wordt dit veiligheidsrisico opgelost?
- Is de veiligheid van waterstof transportleidingen meegenomen?

Natuur:

- Natura 2000 gebieden. Waarom een '- -' score voor het Eemshaven-West alternatief? In dit gebied staan al 23 Windturbines. Er staan nog 24 windturbines gepland, waarvan er 11 tegen de zeedijk aan staan gepland. Dit doet al een aanslag op het natura 2000 gebied.
- NNN. Waarom een '- -' score voor Eemshaven-West? Het Deelrapport Natuur (pagina 36) geeft geen NNN externe werking.

Landschap:

- Landschappelijke structuren en elementen + ruimtelijk-visuele kenmerken: Waarom een '- -' score Eemshaven-West? Hier staan al windmolens en er komen er nog meer bij. Dit geeft ook al landschappelijk verstorende elementen. De impact van industrialisatie aldaar zal daardoor minder zijn. Er wordt gesteld dat vanaf de Waddenzee gezien de impact op landschap bij alternatief Eemshaven-West groter is dan bij het Oostpolder alternatief. Wat is de waarde om de gezichtshoek vanaf de Waddenzee mee te nemen. Veel belangrijker lijkt ons het zicht vanuit land/bewoners te nemen. Wij zijn het oneens met de opmerking dat het basisalternatief Oostpolder landschappelijk gezien de meest logische uitbreiding is. De industrialisatie aldaar leidt tot een opeenstapeling van landschap ontsierende elementen.
- Historisch geografische patronen + historisch bouwkundige elementen: waarom een '- -' score bij alternatief Eemshaven-West?
- Indien de N33 verdubbeld wordt, is dit ook meegenomen in de waardering van de verschillende locatiealternatieven?

Gezondheid:

- Waarom heeft MGR bij locatie Oostpolder een '- -' score. Als gekeken wordt naar de conclusie: 'de potentiële toename van milieugezondheidsrisico's bij de Oostpolder is duidelijk hoger dan bij de locatiealternatieven Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid', dan is een '- -' score hier op zijn plaats voor locatie Oostpolder. Verder vinden wij dat het thema 'gezondheid' wel erg summier is onderzocht, slechts op één criterium'. Bij 6 van de 8 beoordeelde thema's worden minimaal 4 criteria gehanteerd. Dit staat in schril contrast met één criterium bij thema 'Gezondheid'.

Sociale effecten:

- De sociale effecten zijn in de presentatie onsamenhangend en incompleet weergegeven en beoordeeld. In het plan-MER (samenvatting) rapport Tabel 2.2 op pagina 11) staat het volgende:

---

⁴ Het is niet voor niets dat Tennet, in het kader van veiligheid, voor de realisatie van een groot Transformatorstation en Converterstations in de Oostpolder kiest voor locaties waar zo weinig mogelijk windturbines staan.

Thema	Criterium	MER-referentie-situatie	Basialternatief Oostpolder	Locatiealternatief Eemshaven-West	Locatiealternatief Delfzijl-Zuid
gezondheid	MGR	0	-	0/-	0/-
sociale effecten	toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen	0	+	0/+	0/+
	mate van vertrouwen in besluitvormingsproces	0	- -	de locatiealternatieven zijn voor dit criterium niet beoordeeld. De mate van vertrouwen hangt samen met het voorkeursrecht op locatie Oostpolder. Wanneer voorkeursrecht op één van de locatiealternatieven gevestigd wordt, zal deze waarschijnlijk ook negatief beoordeeld worden op de mate van vertrouwen in het besluitvormingsproces.	
	belevingsaspect omgeving	0	- -	-	-
	woningwaarde	0	0/-	-	-

- Tabel 13.1 (pagina 70 uitgebreide MER) vermeld voor het thema ‘Sociale effecten’ de volgende criteria en beoordelingswijze:
  - o **Sociale cohesie**: kwantitatieve cijfers over participatie/kwalitatief (expertoordeel) - effect op sociale cohesie (bijvoorbeeld verstoring van sociale structuren vanwege verschillende posities: financieel voordeel vs. Overlast
  - o Mate van vertrouwen in besluitvormingsproces kwalitatief (eventueel via draagvlakmeting)
  - o Belevingsaspect omgeving kwalitatief (expertoordeel) - visuele hinder en horizonvervuiling - effecten dorpsaangezicht
  - o **Werkgelegenheid** kwalitatief (expertoordeel)- werkgelegenheidseffecten
  - o **Woningwaarde** kwalitatief (expertoordeel) - waardeontwikkeling vastgoed (€/jaar)
  - o **Gedwongen verhuizing** kwalitatief (expertoordeel) – aantal gedwongen verhuizingen

De in de hoofdstukken 6 tot en met 12 (van de uitgebreide MER Rapport) verwoorde thema's en criteria worden letterlijk gebruikt in 'Tabel 2.2 Effectenbeoordeling locatiealternatieven'. De criteria die zijn opgenomen in hoofdstuk 13 (van de uitgebreide MER): 'Sociale effecten' zijn summier of niet in tabel 2.2 onder sociale effecten opgenomen.

Zo wordt '**sociale cohesie**' zeer beperkt beschreven en de criteria '**werkgelegenheid**' en **gedwongen verhuizing**' worden niet beschreven en dus ook niet beoordeeld. Het criterium '**woningwaarde**' is voor ons onnavolgbaar en o.i. te positief beoordeeld.

De '+' score op 'toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen' is o.i. niet verdedigbaar. Bovendien wordt het criterium 'mate van vertrouwen in besluitvormingsproces' alleen voor de locatie Oostpolder beoordeeld (en wel met '-' score). Omdat de andere locaties niet op dit criterium kunnen worden beoordeeld, is het (onderzoekstechnisch) niet valide en betrouwbaar dit criterium alleen voor de Oostpolder te scoren.

Kortom: dit voor ons zeer belangrijke thema 'Sociale Effecten' is onvoldoende onderzocht en niet adequaat beoordeeld.

3.B Zienwijze/reactie hoofdstukken 1 tot en met 4:

- **1.5 Werkwijze.** Benoemd wordt dat er zoveel mogelijk rekening is gehouden met belangen van bewoners. Wij ervaren dat niet als bevredigend. De lasten en lusten zijn (nog) niet in balans.
- **2. Beleid.** Wij onderschrijven de energietransitie en de mogelijke rol van de Eemshaven daarin. Maar voor bedrijven die niet rechtstreeks bijdragen aan de energietransitie, zoals Hyperscale datacenters, is naar onze mening geen plaats.

Het werkgelegenheid argument vinden wij niet overtuigend. Zie ook onze zienswijze op de Plan-MER onder punt 3.1 hiervoor. De 'inschatting werkgelegenheid' in tabel 3.1 (van de structuurvisie) is bijzonder optimistisch over het geschatte aantal (structurele) werkgelegenheid voor Hyperscale datacenters: 250 tot 500 Fte.

- **3.3 Nederland is in transitie.** Hier lezen wij dat er ook in de toekomst behoefte ontstaat aan fysieke uitbreidingsruimte van aanlanding en transport van op zee opgewekte elektriciteit. Wij gaan ervan uit dat er niet nog meer nieuwe bovengrondse hoogspanningslijnen bij gaan komen. Wij pleiten er sterk voor om opgewekte elektriciteit op zee zoveel mogelijk (op zee) d.m.v. elektrolyse om te zetten in waterstof en/of op te slaan in batterijen. Batterijen, idealiter ook voor lokale en kleinschalige opslag van op dak opgewekte elektriciteit.

- **4. Participatie.** In onze zienswijze op de Plan-MER hebben we onder 3.3.1 aangegeven dat het tot dusver gevolgde 'open planproces' versterkt kan/moet worden. Tot dusver ervaren wij dat we een te reactieve positie hebben.

3. Nawoord

In onze reactie hebben wij aandacht gevraagd voor onze leefomgeving tot nu toe en de mogelijke effecten voor de toekomst. Reeds langere tijd hebben wij er ook indringend voor gepleit dat alle 3 MER alternatieve grondig onderzocht zouden moeten worden. Naar onze overtuiging is dat niet gedaan, zoals blijkt uit onze hiervoor gegeven reactie op de effectenbeoordeling van de locatiealternatieven. Wij hebben ons niet expliciet uitgesproken over bijvoorbeeld 'inrichtingsvarianten' en 'hoeken van het speelveld'. Dit vinden wij op dit moment niet opportuun. Eerst zal er een grondige beoordeling van de locatiealternatieven moeten liggen. Daarna een keuze van een alternatief, waarbij het voor ons ook zeer goed denkbaar is dat er een combinatie van locaties kan worden aangewend. Daarmee kunnen bijvoorbeeld grenzen van activiteiten verder van bewoningen worden gerealiseerd, waardoor overlast kan worden beperkt en de leefbaarheid kan worden geborgd.

De gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief (VKA) van de Oostpolder in de MER, het direct opnemen daarvan in de concept Structuurvisie en het gelijktijdig ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detail voor de Project MER getuigt in onze ogen niet van een empathisch, open plan proces. Het is jammer om te constateren, maar deze aanpak bevestigt onze vermoedens dat het alleen maar gaat om de Oostpoldervariant. Dit zouden we ten zeerste betreuren.

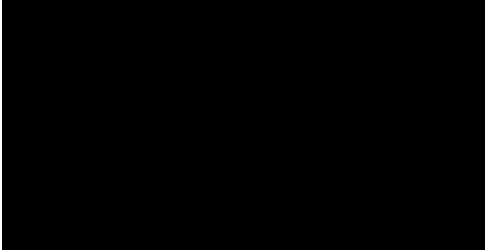
Tot slot. De provincie Groningen heeft bewoners/belanghebbenden externe, onafhankelijke deskundigheid (Antea Group) aangeboden om de MER en aanverwante documenten te begrijpen, te beoordelen en er op te reageren. Dit aanbod waarden we uiteraard. Hier heeft één bewoner gebruik van gemaakt. De bewoner heeft geen vragen gesteld, maar van de gelegenheid gebruik gemaakt om haar mening te ventileren hoe zij denkt over de ontwikkeling/uitbreiding van de Oostpolder/Eemshaven. Feitelijk is het niet te doen om een grote stapel MER documenten online of fysiek te lezen. Je moet je toch wel behoorlijk in de materie hebben verdiept om met gerichte vragen aan te kloppen bij de geboden ondersteuning ⁵.

---

⁵ Het comité Bewoners Belangen Eerst Oostpolder (BBE) is een samenwerkingsverband van de dorpsbelangen Oudeschip en Spijk. Dit comité heeft wel gepast gebruik kunnen maken van de geboden ondersteuning. Dit was echter alleen mogelijk omdat BBE diep in de materie is gedoken en daarom ook gerichte vragen heeft kunnen stellen aan de Antea Group in een uitgebreid fysiek gesprek.

**Aan het college van Gedeputeerde Staten en statenleden, provincie Groningen
en aan burgemeester, wethouders en gemeenteraadsleden,
gemeente Het Hogeland**

Zienswijze van:

Datum: 12 juli 2023

Onderwerp :

Structuurvisie Oostpolder en bijbehorend Milieueffectrapport (PlanMER)

Inleiding

Plan moet van tafel

‘Woonkernen zijn een belemmering voor de ontwikkeling Oostpolder’ (uitspraak van één van de adviesbureaus voor provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland). Dit wordt versterkt met een maatregelenpakket (Open Planproces zonder openheid, uitkoopregelingen en garantieregelingen) voor de woonomgeving. Meedenken, mee praten, maar niet meebeslissen geldt alleen voor burgers. Wat overblijft is voor burgers: inspreken, bezwaar maken en in beroep gaan?

Het excuus van de provincie en de gemeente op 13 mei 2022: “het kon niet anders”.

Helaas is weer de constatering, dat de provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland, geen rekening houden met de inwoners van Oudeschip en de omgeving door stukken ter inzage te leggen van meer dan ca 1.500 pagina’s met de onmogelijkheid binnen zes weken een zienswijze in te dienen.

Opvallend en onbegrijpelijk

De economie in de provincie Groningen wordt geleid door Consultancy’s zoals; McKinsey, Buck, Stec, Deloitte, Bügelhajema en Bureau Waardenburg door een gebrek aan kennis van provincie en gemeente. Tijdelijk heeft de provincie de Antea Group ingehuurd voor uitleg en hulp voor een zienswijze op de Milieueffectrapportage aan omwonenden.

Een consultancy inhuren met de vraag; wat betekent het voor de leefbaarheid (veiligheid, gezondheidsrisico’s, woongenot etc.) van Oudeschip en de leefomgeving met de komst van industrie gebied 4.1 tussen het windpark Oostpolder, op een steenworp afstand van

woningen, is blijkbaar niet aan de orde! De provincie en de gemeente doen dit af met de zin:
DE WOONFUNCTIE BLIJFT BEHOUDEN!

Al jaren is Groningen Seaports de lobbyist van grootschalige bedrijven in de Oostpolder en spreekt ook al jaren over beschikbare ruimte van 600 ha in de Eemshaven. Positieve framing viert hoogtij bij GS. De vraag is welke invloed GS heeft op de provincie en de gemeente. Volgens de provincie en de gemeente heeft GS niets te maken met de ontwikkeling van de Oostpolder. Fictie of waarheid is de vraag.

Werkgelegenheid is met de komst van grootschalige industrie voor inwoners van Noord Groningen een zeer zwak argument. Arbeid zal voornamelijk door arbeidsmigranten worden gedaan. Voorbeelden hiervan zijn de bouw van RWE Centrale, windpark Oostpolder en het hoogspanningsnetwerk van Tennet.

Bovendien zijn er al 2 datacenters en 2 waterstoffabrieken in de Eemshaven. Shell in de Oostpolder is ondenkbaar gezien alle schade die dit bedrijf in de provincie heeft veroorzaakt. Automotive is niet duidelijk. De komst van een batterijfabriek is onzeker, nadat de investeerder zich heeft teruggetrokken. Al deze industrieën hebben niets met een haven te maken.

Wonderlijk is dat de werkgelegenheid, met de komst van de Holland Norway Lines, zelfs voor niet belangrijk genoeg was voor GS. Zelfs niet wanneer er inwoners van Oudeschip werkzaam zijn voor de HNL. Tja... waar is een haven voor?

Marktwerving en leefbaarheid zijn niet meer in balans. In algemene zin zijn de gemeente en de provincie zich niet bewust van de eigen (zeer beperkte) omgevingsgerichte houding. Gezien de 'nieuwe bestuurscultuur' zou men toch beter moeten weten.

Draagvlak van omwonenden voor grootschalige industrie 4.1 in de Oostpolder is er niet!

Albert Einstein zei ooit: "We kunnen een probleem niet oplossen met de denkwijze die het probleem heeft veroorzaakt".

Plan MER

Veiligheid

Er zal eerst een risicoanalyse van het hele plangebied gemaakt moeten worden. De provincie, de gemeente en GS spreken van: een Energyport, het stopcontact voor noordwest Europa etc.

Wat door provincie en gemeente vergeten wordt, is het feit dat de Eemshaven al vol zit met:

1. VOPAK: 11 opslag tanks van elk 60.000 m3 aan benzine en diesel
2. RWE: bio/kolencentrale
3. Engie Eemscentrale: gas
4. Magnumcentrale wordt geschikt gemaakt voor waterstof

5. Ten Noorden van de Waddeneilanden komt 's werelds grootste waterstoffabriek op zee.
6. LNG-terminal: 2 schepen waar acht miljard kubieke meter wordt verwerkt
7. Alle andere plannen (o.a. Oostpolder) van GS, provincie en gemeente voor dit stopcontact en Energyport
8. Kabels en buizen
9. Ca 140 windturbines in het plangebied
10. Pouw: uitbreiding voor stoken met steenkool

Er zijn vast nog bedrijven die vergeten zijn.

Door de gebiedsontwikkeling Oostpolder (600 ha.) zal het Voorzorgsbeginsel toegepast moeten worden op het hele plangebied van zuidoost naar west aangaande Veiligheid. Dit in verband met de toekomstige megaconcentraties van energie, datacenters, bestaande en komende industrie. Eén van de doelen is voor 2030 de Eemshaven te ontwikkelen tot Energyport en Datahub voor Noordwest-Europa.

Er zal rekening gehouden moeten worden met ontploffingsgevaar, brandgevaar, vervoer giftige/brandbare stoffen, vliegverkeer (nu helikopters en sportvliegtuigjes) en terrorisme.

Simpele verouderde wettelijke normen zijn niet meer toepasbaar gezien de enorme veiligheidsrisico's van dit enorme plangebied.

Het centraliseren van al deze vormen van energie samen met de energievreters (tot nu toe Google en QTS) vormen regionaal, nationaal en internationaal een enorm risico, mede gezien het feit dat we in een instabiele wereld leven met bovendien een Europese oorlog. Daar komt nog bij dat vele keren per jaar de brandweer moet uitrukken voor een bedrijf in de Eemshaven.

Waarnemingen en constatering van verontrustende aard:

1. Drones worden waargenomen boven de Eemshaven
2. Sportvliegtuigjes vliegen regelmatig boven de Eemshaven
3. Helikopters vliegen over de Eemshaven
4. Oudeschip en omgeving hebben geen maandelijkse sirene/luchtalarm

Een gedegen wetenschappelijke risicoanalyse en evaluatie is noodzakelijk.

De Europese Commissie (COM 2000, 15) heeft precies aangegeven wat onder voorzorg verplicht is: Toepassing van het voorzorgsbeginsel vereist:

- Vaststelling van mogelijke schadelijke gevolgen van een verschijnsel, product of procedé;
- Een wetenschappelijke risico-evaluatie waarbij het risico wegens onvoldoende, geen uitsluitel gevende of onnauwkeurige gegevens niet met voldoende zekerheid kan worden vastgesteld."

Geluid en Gezondheidsrisico's

Het huidige bestemmingsplan Eemshaven met al een inpassingsplan windpark Oostpolder kan niet aangepast worden met een Facetbestemmingsplan Geluidverdeelplan, voordat gedegen wetenschappelijk onderzoek gedaan is naar gezondheidsrisico's voor de directe woonomgeving. Toevoeging van geluid aan een bestaand bestemmingsplan met betrekking tot gezondheidsrisico's is abject.

Doordat dit plan niet tot uitvoering gebracht kon worden heeft men er maar een verordening van gemaakt, waardoor niemand meer kon reageren.

De huidige rechten en afspraken dienen gerespecteerd worden. Concreet betekent dit dat het volgende project (industrie Oostpolder) niet kan worden aangepast door de al vastgestelde hogere geluidsgrenswaarden voor woningen.

Een argument dat een Windpark binnen de geluidszone van een industrieterrein valt is juist, uitgaande van een bestaand industrieterrein. In dit geval is er nog geen industrieterrein in de Oostpolder, maar is er een voornemen. Concreet betekent dit, dat de geluidszone voor Oudeschip en omgeving door de eventuele komst van industrie 4.1 in de Oostpolder niet kan worden aangepast door de al vastgestelde hogere grenswaarden voor woningen in Oudeschip en omgeving door Windpark Oostpolder. In het huidige bestemmingsplan dienen rechten en afspraken gerespecteerd worden.

Voor wat betreft gezondheidsrisico's door laagfrequent geluid, infrageluid en infrasone trillingen het volgende:

Belangrijkste gezondheidsrisico's t.a.v. van industrie 4.1 en Windpark Oostpolder:

Slaapstoornissen, hoge bloeddruk, hartinfarcten, stress, oververmoeidheid, hoofdpijn, tinnitus (oorsuizen), druk op de oren, duizeligheid, misselijkheid, wazig zien, tachycardie (versnelde hartslag), prikkelbaarheid, depressies, agressie, concentratiestoornissen en geheugenstoornissen door de hoge norm decibellen (cumulerend) dag en nacht, geen onderzoek naar laagfrequent geluid en infrageluid (infrasone trillingen), dag en nacht zoef/zoef en de gevolgen van slagschaduw, lichtvervuiling, knipperende rode lichten in de avond en nacht op ca 600 m van ons dorp Oudeschip en de leefomgeving.

Gedegen wetenschappelijk onderzoek ontbreekt, er is geen gebruik gemaakt van het voorzorgsbeginsel (risicoanalyse/risico-evaluatie), SMB ontbreekt en verouderde normen worden in MEB en het MER gebruikt.

Door de plannen, pal voor het dorp Oudeschip en omgeving, komt er qua geluid nog eens ruim 400 ha aan industrie 4.1 bij, te weten:

1. Industrie 4.1 grootschalige bedrijven

2. Verkeer en bouwverkeer
3. Luchtverkeer
4. Geluid cumulerend > 65 dB
5. Bouw van bedrijven
6. Aanleg infrastructuur waaronder toegangswegen

Vragen:

Vergroot vervuilde lucht (fijnstof/stikstof), door zeer vervuilende industrie (in de Eemshaven) en turbulentie van wieken van ca 140 aaneengesloten windturbines vlakbij en pal voor Oudeschip en buurtschappen, de kans op bijvoorbeeld astma, benauwdheid en andere (long)aandoeningen? Wetenschappelijk onderzoek ontbreekt, er is geen gebruik gemaakt van het voorzorgsbeginsel (risicoanalyse/risico-evaluatie), SMB ontbreekt en komt niet voor in MEB en het MER. Wel zijn er 3 onderzoeken bekend bij o.a. Tata Steel en AVR in Duiven, het gaat hierbij om een paar windturbines en niet om ca 140 windturbines.

Wat zijn de gevolgen van bv 65 dB aan geluid, laagfrequent-en infrageluid (infrasone trillingen) die weerkaatsen op de gebouwen van dit nieuwe industriegebied in de Oostpolder?

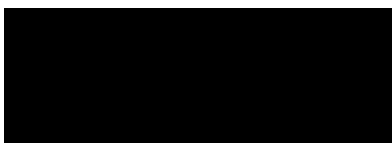
Er wordt weer alleen 'juridisch' in plaats van 'menselijk' gekeken door de gemeente en de provincie.

Als laatste:

Ik sluit mij ook aan bij de zienswijzen van Dorpsbelangen Oudeschip!

Tot zover mijn zienswijze.

Met vriendelijke groet,

Reactie of zienswijze

Ontwerp Structuurvisie en brondocument Oostpolder

Wilt u hieronder aangeven op welk document uw reactie van toepassing is:

☒ ontwerp structuurvisie en plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder [zienswijze]

☐ Brondocument [reactie]

Reactie/zienswijze

Plan-MER - Samenvatting

1. In de plan-MER worden drie locaties onderzocht. Locaties Delfzijl-Zuid en Eemshaven-West worden onderbelicht. **Voor een goed en objectieve conclusie dienen ook deze twee locaties volledig in de breedte onderzocht te worden, waarbij locatie Delfzijl-Zuid op basis van de gepresenteerde uitkomsten er het positiefst uitkomt om het industriepark te vestigen.**
2. Oostpolder komt in dit onderzoek als minst geschikt eruit. **Locatie Delfzijl komt op basis van de gepresenteerde uitkomsten op veel aspecten en in zijn totaliteit het positiefst uit de bus om het nieuwe industriepark te vestigen. Waarom dan toch ALLEEN Oostpolder volledig(er) onderzocht en de andere 2 locaties niet, voorkeursrecht Oostpolder mag niet leidend zijn!**
3. **Waarom is voor 'de 2 hoeken van het speelveld' (alleen) voor de thema's geluid en externe veiligheid gekozen?**
4. Het onderzoek geluid gaat alleen uit van de ontwikkelingen in de Oostpolder. Onze woning aan de Heuvelderij heeft echter te maken met ontwikkelingen aan meerdere kanten. Er zijn al twee windmolenparken en er komt nog een derde bij (WP Eemshaven-West) en een mogelijk industriepark. Wanneer alleen rekening wordt gehouden met gebiedsontwikkeling Oostpolder waarbij 65dB cum wordt bereikt, wordt bij de cumulatie van al deze ontwikkelingen dit overschreden. **Voor onze woning aan de Heuvelderij vragen wij nader onderzoek te doen waarbij rekening wordt gehouden met alle ontwikkelingen rondom de woning.**
5. Het onderzoek is op meerdere thema's alleen gericht op woningen aan de zuidzijde en niet de westzijde. **Wij vragen net als onder drie in ieder geval voor de thema's lucht, licht en externe veiligheid nader onderzoek voor de gevolgen voor Heuvelderij.**
6. In tabel 2.2 scoort de (verdubbeling van) N33 alleen negatief bij Delfzijl-Zuid en niet negatief bij Oostpolder. En bij Eemshaven-West en Oostpolder wordt de toename van het verkeer en verdubbeling deel van de N46 niet meegenomen in de score. Hierdoor scoort alleen Delfzijl Zuid negatief waardoor Oostpolder er (te) positief uitkomt. **Waarom zijn deze twee niet (negatief) gescoord in de tabel?**
7. Verkeer scoort voor alle locatiealternatieven negatiever t.o.v. MER-referentiesituatie. In tabel 2.2 scoort wegverkeer i.r.t. geluid voor Delfzijl-Zuid slechter met als motivatie dat de ontwikkelingen de woonomgeving in Slochteren en Schildwolde belasten. Deze onderbouwing klopt niet omdat de N387 niet direct langs beide dorpen gaat. En bij Slochteren een korte afstand waar ook nog eens maatregelen als geluidsschermen en snelheidsbeperking gelden. Daar komt bij dat bij het verbreden van de N33 het in veel gevallen aantrekkelijker is om via A7 / N33 te rijden i.p.v. de N387. Conclusie is dat Delfzijl negatiever (t.o.v. referentie) wordt neergezet door de zwaarte die aan de effecten van de N387 worden gegeven. **Onderzoek de effecten (geluid/verkeer) objectiever; er ontbreekt informatie of de interpretatie is zo, dat positief richting Oostpolder is onderzocht en negatief richting Delfzijl. Hierin moet meegenomen worden dat omwonenden Oostpolder (meeste woningen -> industrie geluid zwaar negatief in onderzoeksresultaten) geen spreiding van geluid hebben (naast geluid verkeer ook geluid van industriebedrijven en windmolens en daarnaast zowel ingaand als uitgaand verkeer).**
8. Het lijkt erop dat locatie Delfzijl-Zuid is verward met Eemshaven West. Onder het kopje STIKSTOF (pagina 12 samenvatting) staat dat Delfzijl-Zuid door haar meer zuidelijker ligging meer depositie op dichtbij gelegen stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden resulteren. Eemshaven-West grenst aan Natura 2000 gebied en NNN maar Delfzijl Zuid niet. **Welk(e) Natura 2000 gebied(en) worden bedoeld bij het scoren van depositie Delfzijl-Zuid? En waarom scoren Oostpolder en Eemshaven-West hier niet negatief op terwijl die dicht bij Natura 2000 gebied Waddenzee liggen? Onder het kopje NATUUR wordt dit bevestigd en daar scoort**

Reactie of zienswijze

Ontwerp Structuurvisie en brondocument Oostpolder

- Eemshaven-West dan slecht. **Op welke (provinciale) NNN gebieden is gescoord en hoe dan?** Locatie Delfzijl-Zuid zou hierdoor mogelijk nog positiever scoren om hier industriepark te vestigen.
9. Onder 2.2.1 staat dat Delfzijl-Zuid qua mensgerichte milieueffecten vergelijkbaar is met de Oostpolder. **Kunt u dit nader toelichten? O.i. gaat het hier om (veel) minder woningen die worden geraakt en ook op grotere afstand.**
10. De conclusie 2.2.1 geeft aan dat de locatie Oostpolder de voorkeur heeft van de gemeente en provincie. Op de acht thema's scoort de Oostpolder het slechts en o.i. is het onderzoek niet objectief gedaan (zie ook bovengenoemde) omdat de gemeente al een voorkeur had uitgesproken. Er zijn bij deze locatie ook nog eens de meeste woningen betrokken waardoor licht, geluid, geur etc extra effect hebben. Enorme inkomstenbron voor gemeente en daarom is er geen sprake van objectiviteit. Om dit mogelijk te maken zijn geluidsnormen opgerekt (naar 65 dB) om dit mogelijk te maken. Kijkend naar alle ontwikkelingen rondom onze woning, maken wij ons grote zorgen om onze gezondheid en vragen wij ons sterk af of (voldoende) rekening hiermee wordt gehouden. Uit onderzoek blijkt niet hoe kwaliteit van woon- en leefklimaat voor ons gezin gewaarborgd gaat worden. **Hoe borgt de gemeente dat met alle ontwikkelingen - dus niet alleen Oostpolder - wij hier gezond en veilig kunnen blijven wonen?** Het lijkt er nu op dat alles gericht is op inwoners Oudeschip en dat er vooral rekening wordt gehouden met de gezondheid en leefbaarheid daar. **Wij willen dat er nader onderzoek komt naar de gevolgen voor onze woning!**
11. Onder het kopje 3.1. Inrichtingsvarianten wordt over uitgangspunten gesproken. Ook hier wordt alleen naar de woningen aan de zuidkant (inwoners Oudeschip) gekeken. Aan de westkant komt niets wat ter afscherming van geluid/licht en zicht kan dienen (vanaf Heuvelderij rechtstreeks licht, geluid, geur op de gevel van de woning). **Ondanks dat Heuvelderij minder woningen heeft dan Oudeschip, vragen wij om gelijke waardering en daarmee onderzoek naar maatregelen die ook de woningen aan de westzijde beschermen tegen deze invloeden.**
12. Railverkeer wordt in tabel 3.2 beoordeeld. Ook het spoor ligt aan de westzijde en dus vlak bij onze woning. Alle wijzigingen van gebruik hebben direct invloed op ons wonen. Daarom is de vraag: **Hoe kan dit criterium worden beoordeeld terwijl in deelrapport Verkeer onder 4.1 staat dat er GEEN gegevens beschikbaar zijn.** Wanneer je beoordeelt dan doe je dat toch aan de hand van gegevens. **Welke gegevens zijn hiervoor gebruikt?** Verder wordt gezegd dat het huidige spoor te weinig capaciteit heeft. **Kunt u de garantie geven dat in de toekomst geen wijzigingen aan het spoor zoals een halte en/of verdubbeling aan de orde zullen zijn?**
13. Tabel 3.2 geeft aan dat er sprake zal zijn van veel negatieve effecten (zeer weinig groene/neutrale uitkomsten). **Wij maken ons zorgen of wij basis van deze uitkomst hier kunnen blijven wonen en wat de persoonlijke gevolgen voor ons zijn. Hier willen wij graag een toelichting op.**
14. Lijkt of de normen eerst naar boven toe zijn opgerekt zodat alles mogelijk is. Als het er dan toch gaat komen, dan bedrijven die geluid, licht, (on)veiligheid etc. produceren zover mogelijk weg. **Met andere woorden ook aan de westzijde een buffer creëren!**
15. Wanneer de Klaas Wiersumweg wordt afgesloten heeft dit gevolgen voor ons als het gaat om bereikbaarheid van voorzieningen (Roodeschool). **Ook hier constateren wij dat de gevolgen voor woningen aan de westzijde niet (voldoende) zijn meegenomen/ - gewogen. Suggestie: Kan de Klaas Wiersumweg openblijven voor aanwonenden / Heuvelderij?**
16. Pagina 19 Samenvatting MER geeft aan dat toename geurhinder op woningen in de omgeving van Eemshaven voldoende wordt uitgesloten. **Bij inrichting gebied moeten bedrijven die geurhinder veroorzaken, zo ver als mogelijk weg van woningen aan de westkant.**
17. Pagina 19 Samenvatting MER zegt onder het kopje GEZONDHEID wordt aangegeven dat alle inrichtingsvarianten Oostpolder sterk negatief (--) scoren op het criterium invloed op milieugezondheidsdienst. Voor Heuvelderij geldt nog een verhoging op risico doordat ook rondom andere windparken zijn en komen (WP Eemshaven-West) hetgeen niet is meegenomen in dit onderzoek. **Hoe kan ondanks deze sterk negatieve score op gezondheid toch voor de Oostpolder worden gekozen. Wij maken ons zeer grote zorgen over onze gezondheid! Waar kunnen wij terecht wanneer er gezondheidsklachten a.g.v. van (alle) ontwikkelingen ontstaan?**
18. We zien veel zaken die (sterk) negatief scoren en dan wordt er gesproken over mitigerende maatregelen om overschrijding van milieunormen moet worden voorkomen. **Op welke manier gebeurt dit, hoe wordt gehandhaafd en hoe is deze informatie voor bewoners toegankelijk? En in hoeverre worden de andere factoren meegenomen die invloed hebben op onze woning aan Heuvelderij?**
19. Ondersteund door afbeeldingen 3.2 en 3.3 wordt aangegeven zware en risicovolle bedrijven zo ver mogelijk naar het noorden, niet nabij woningen worden gesitueerd. **Bij zowel hoek 1 als hoek 2 is het westelijk deel**

Reactie of zienswijze

Ontwerp Structuurvisie en brondocument Oostpolder

wel donker(der) blauw gekleurd dan wel geel gearceerd en is onze constatering dat er opnieuw GEEN rekening met woningen aan de Heuvelderij is gehouden (zuidzijde is als uitgangspunt genomen).

Plan MER - Deelrapport Verkeer

20. **Ook hier mist een gelijkwaardig onderzoek naar de locaties Delfzijl-Zuid en Eemshaven-West, mede omdat op basis van alle thema's locatie Delfzijl-Zuid er als beste uitkomt om industriepark te vestigen.**
21. Gemeente Het Hogeland werkt aan een Mobiliteitsvisie maar dit document is nog niet vastgesteld. **Er is dus geen beleid en dit is nodig alvorens een besluit te nemen over een ontwikkeling als de Oostpolder. Nu lijkt het erop dat het beleid wordt aangepast op de behoefte voor een Oostpolder.**
22. In tabel 4.3 wordt de verbreding van de N46 tot Bedum buiten beschouwing genomen. **Dit is o.i. niet correct want elders wordt gesproken dat deze verbreding noodzakelijk is bij realisatie Oostpolder.**
23. Wij schrikken erg van de toename van het verkeer (13.000 / 25.000 per etmaal) en hiervoor moet N46, N33 midden en N33 Noord verbreed worden en komt verkeersveiligheid van N363 onder druk met aangrenzende woonkernen Oosteinde, Roodeschool, Uithuizermeeden, Uithuizen, Warffum. In het rapport verkeer (4.4, pagina 25) staan de effecten voor lokaal verkeer beschreven. Nu is het al druk en soms onveilig op gemeentelijke wegen vanuit onze woning, zeker voor fietsers. Dit effect raakt ons als bewoners en **geeft grote zorgen om veiligheid van onszelf en onze kinderen die dagelijks op de fiets gaan. In hoeverre wordt nagedacht over de gevolgen en daarmee maatregelen op wegen in ons gebied en waar vooral het gevaar voor fietsers verergerd.**
24. Er zijn wel aannames voor verkeersbewegingen over de weg, maar niet voor scheepsvaart en railverkeer. **Wat zijn de verwachtingen voor railverkeer (overdag en 's nachts)?**
25. In de effectenanalyse op pagina 25 wordt gesproken over een toename van maximaal 500 motorvoertuigen per etmaal voor de traverse in Warffum. Gezien de ambitie van de gemeente Het Hogeland dat de gebiedsontwikkeling Het Hogeland werkgelegenheid moet opleveren, wordt dit o.i. laag ingeschat. **Graag toelichting over dit getal. Wat is de onderliggende informatie waarop dit getal is gebaseerd?**
26. Op pagina 45 (2.3) staat dat de huidige bedrijfstypen in de Eemshaven verschillen van de bedrijfstypen die worden beoogd in de Oostpolder. Dit klopt niet. Ook nu al datacenters, energie en grote bedrijven. **Waarom sluit onderzoek niet aan bij huidige situatie?**

Plan MER - Deelrapport Geluid

27. Tabellen 13/14 geven aan dat overdag en 's avond de Waterstoffabriek (elektrolyse) boven de 65 dB uitkomt en 's nachts 65 dB. Aan de westzijde staan deze zware en middelzware categoriebedrijven als mogelijkheid. Dat betekent dat aan de westzijde de norm wordt overschreden en dat wij hieraan blootgesteld worden (in hoek 1 mogelijk 205 ha). Overigens zijn wij van mening dat dergelijke bedrijven niet passen bij woonhuizen. **Houdt ook in hoek 2 rekening met de westzijde! Nader akoestisch onderzoek is hier noodzakelijk.**
28. Eerder is geschetst dat in de Oostpolder geen zware industrie zou komen. Met de mogelijke kans op Waterstoffabriek(en), is dit niet meer erg geloofwaardig. **Als waterstof (al lang) in beeld is, waarom wordt dan gecommuniceerd dat er geen zware industrie in de Oostpolder komt. Naast geluid is ook veiligheid hierbij aan de orde, waarbij er (nog) beperkte informatie beschikbaar is over geluidproductie van deze bedrijven waardoor we onderdeel worden van geluidstesten en achteraf mogelijk geconfronteerd zijn met veel meer geluid.**
29. In paragraaf 3.6 staat dat voor alle geluidsbronnen is gekozen voor een studiegebied van 1.500 meter. Voor Industrielawaai betekent dit een verschil van 600 meter (geluidszone Wet geluidhinder op land 1.200 a 2.100 m). Het lijkt erop dat men bewust aan de onderkant is gaan zitten. **Graag een toelichting op deze keuze (paragraaf).**
30. Effect van de windmolens op een harde oppervlak. Alles staat nu in agrarisch gebied. Aan de Middendijk (nabij Heuvelderij) staan lagere molens en deze staan te dicht bij elkaar. **Wanneer wij straks omringt zijn met windmolens en in combinatie met vele harde oppervlakten die toegevoegd gaan worden vanuit Industriepark, maken wij ons zorgen over het daadwerkelijke geluid en de effecten die het op elkaar heeft en op onze woning. Nader onderzoek is hier noodzakelijk waarbij alle effecten worden meegenomen.**
31. Er wordt onder tabel 31 aangegeven dat op grond van de structuurvisie mitigerende maatregelen moeten worden genomen. **Hoe bepaal je dit terwijl je niet weet welke bedrijven er gaan komen? Ook hier geldt dat voor Heuvelderij alle ontwikkelingen mee moeten worden genomen.**

Reactie of zienswijze

Ontwerp Structuurvisie en brondocument Oostpolder

32. Hoek 1 geeft de ruimte weer. Hoek 2 is het streven van gemeente en provincie. Onze ervaring tot nu toe is dat altijd op het maximum wordt gestuurd. **Hoe kunt u ons garanderen - dus verder dan streven - dat hoek 2 het uitgangspunt wordt?**
33. Op pagina 74 staan de windmolens van fase 2 nog niet ingetekend en is hiermee achterhaald. Vergunningsaanvraag voor fase 1 en 2 ligt elk moment ter inzage.
34. Op pagina 85 staat Heuvelderij genoemd en blijft de woning binnen de norm. Dit terwijl de Staatscourant meldt dat de achterste woning boven de norm zit en wij zitten op een meter net buiten die norm. **Wij vragen om een toelichting op de genoemde getallen (32,40 en 43,25). Is het geluid vanuit drie zijden meegenomen?**

Plan MER- Deelrapport Externe veiligheid

35. **Ten onrechte wordt bij onderzoek externe veiligheid (alleen) uitgegaan van de huidige wet- en regelgeving.** Pas op moment dat dit relevant is, wordt nader gekeken naar inwerkingtreding van omgevingswet. Besluit kwaliteit leefomgeving en besluit kwaliteiten leefomgeving liggen in de Omgevingswet vast en deze zijn nu net voor omwonende van belang.
36. Pagina 9 geeft de definitie van kwetsbare objecten en Heuvelderij valt daaronder. Hier wordt verder niet op ingegaan. **Graag nader informatie/onderzoek wat dit betekent voor Heuvelderij.**
37. De onder 4.3.3.1. genoemde effecten, hierbij kan het niet zo zijn dat dit nabij woningen plaats gaat vinden. **De combinatie van deze bedrijven, de faalkans van windmolens en verdere verspreiding van de giftige stoffen door draaiende wieken en de woningen die rondom staan vinden wij onverantwoord. Hierbij zijn de woningen aan zuidzijde ook nog als uitgangspunt genomen en kunnen risicovolle bedrijven zowel in hoek 1 en hoek 2 aan de westzijde komen.**
38. Bij de plaatjes onder 4.3.3.2 zijn de woningen van Heuvelderij niet opgenomen! **Betekent dit dat woonfunctie aan Heuvelderij verdwijnt?** Dit onderzoek geeft onvoldoende vertrouwen dat - bijvoorbeeld bij komst van een waterstoffabriek (aan de westzijde) - veiligheid voor direct aanwonende is geborgd.
39. Alle plannen in dit gebied worden afzonderlijk getoetst. Invloeden van (plannen voor) Eemhaven-West (vergunningaanvraag kan ieder moment er liggen) hebben wel invloed op Heuvelderij. **Wij vragen voor Heuvelderij dat inzichtelijk wordt gemaakt wat alle plannen cumulatief voor gevolgen heeft!** Geldt voor alle onderdelen, niet alleen externe veiligheid.
40. In 7.1. staat aangegeven dat specifiek voor de waterstoffabriek is gewerkt met een groot aantal aannames. Dit is wellicht een van de meest gevaarlijke (zwaarste categorie) bedrijven. Het kan wat ons betreft niet waar zijn dat hier besluiten worden genomen zonder dat (veiligheid) effecten van waterstoffabrieken goed in beeld zijn. **Welke verdere uitwerking wordt bedoeld en wat is de informatie die dan wel beschikbaar is?**
41. In 7.2. staat dat er in het kader van Plan-MER nog geen voorstellen gedaan worden voor monitoring of evaluatie van optredende milieueffecten. **Aan de hand van wat en wanneer worden deze voorstellen dan wel gedaan en hoe wordt dit inzichtelijk gemaakt voor inwoners (incl. de monitoring)?**

Plan-MER - Landschap

42. Ook in onderdeel landschap wordt vooral uitgegaan van het zuiden. Aan de westkant zal ook het ruimte verdwijnen en zicht veranderen. Hier wordt niet voorzien in maatregelen die dat beperken daar waar aan de zuidzijde er (nu al) een dijk is. **Hier dient nader onderzoek te worden gedaan zodat ook vanaf westkant landschap kan bijdragen aan onttrekken van zicht op het bedrijventerrein.**
43. In tabel 2.3 wordt verwezen naar het Ruimtelijk Kwaliteitskader; "1. Behoud van en meerwaarde voor de woonfunctie" Gezien alle ontwikkelingen en het niet beter kijken vanuit de westkant, wordt aan dit criterium voor Heuvelderij NIET voldaan. **In aanvulling op vraag 40 graag nadere toelichting hoe hier wel aan voldaan gaat worden.**
44. Tabel 2.4 "Bestemmingsplan Buitengebied gemeente Eemshoek 2010". Voor Oostpolder moet een nieuwe bestemming vastgesteld worden. Op basis van bestaande geeft de zone de 50 DB-contour aan. Bestaande zone is 50 dB. **Op basis waarvan is het verantwoord om dB te verhogen en van de 3 locaties de meeste bewoners in de directe omgeving hieraan bloot stellen (Oostpolder meeste bewoners van de 3 locaties)?**
45. In 3.1 staat beschreven dat rust is meegenomen in het deelrapport geluid (...). **Wij zien dit onderdeel niet terugkomen. Dit dient nader onderzocht te worden en alsnog opgenomen in de documentatie.**
46. Pagina 16 'Beleving van het landschap'. Opnieuw wordt Heuvelderij niet genoemd dus niet meegenomen. Wij hebben rechtstreeks zicht op het industriepark en geen dijk o.i.d. ter afscherming. **Nader onderzoek nodig.**

Reactie of zienswijze

Ontwerp Structuurvisie en brondocument Oostpolder

47. **Waarom wordt onder 4.2.2 voor Eemshaven-West maar 30 ha bufferzone gerekend (Oostpolder is 65 ha).** Voor Heuvelderij geldt bij keuze voor dit alternatief dat we op 300 meter afstand zitten. Ten opzichte van Oostpolder is er dus ruimte om - richting Heuvelderij - meer bufferruimte te realiseren. Nu geen goede vergelijking. Daarnaast geldt bij Eemshaven-West dat bedrijventerrein enorm inbreuk heeft op ruimtelijke kenmerken, hierbij wordt wel ingegaan op o.a. impact molen Goliath, maar niet over impact voor onze woning aan Heuvelderij.
48. In de paragraaf "Cultuurhistorie" - De ontwikkeling van de Oostpolder tot bedrijventerrein doet geen afbreuk aan de ligging van de dorpen aan de Middendijk. **Opnieuw lijkt onze woning aan Heuvelderij te midden van weids landschap, niet meegenomen te zijn in onderzoek.**
49. In tabel 4.5 wordt aangegeven "Vermindering zicht en uitzicht heeft geen extra impact horizon in noord en zuidrichting. **Opnieuw wordt hier geen rekening gehouden met zicht vanuit Heuvelderij/West.**
50. Bij het in 4.4.1 genoemde open planproces wordt aangegeven dat de inbreng van bewoners een ruimtelijke vertaling hebben gekregen. Indertijd hebben wij aan de projectmanager aangegeven niet in de gelegenheid te zijn om bij deze avonden aanwezig te zijn gezien alle plannen die rondom onze woning spelen. Er is toen toegezegd dat wij hier separaat over zouden worden geïnformeerd / in worden meegenomen. **Wij hebben hier nooit meer iets van gehoord en zien dat nu terug dat er niets voor Heuvelderij is meegenomen. Bufferzone wordt zuidelijk verbreed!**
51. **Bij visualisatie van industriepark Oostpolder wordt weergave gedaan vanuit 4 gezichtspunten. Waarom is gezichtspunt vanuit onze woning aan de Heuvelderij (westzijde) hierin niet meegenomen waarbij vanuit onze woning rechtstreeks zicht is op het park en het park - gezien huidige weidse landschap - zeer grote impact gaat hebben?**

Plan-MER Deelrapport Luchtkwaliteit

52. In tabel 1.1 wordt bij PM_{2,5} geen streefwaarde aangegeven. **Betekent dit dat wij 'onbeperkt' tot 25 µg/m³ kunnen worden blootgesteld? Streefwaarden zitten onder grenswaarden, maar advieswaarden WHO zijn veel lager. Hoe afspraken vastgelegd met de te vestigen bedrijven, hoe gemonitord en hoe openbaar gegevens inzichtelijk?**
53. Tabel 2.1 spreekt van grens- en streefwaarden. **Waar wordt vanuit gegaan (grens- of streef waarden) en is er meer inzicht te geven in uitstoot door aannames te doen van de bedrijven uit de sectoren die steeds worden genoemd? Welke scores zouden dan naar voren komen?**
54. **Hoe representatief zijn de in tabel 3.1 genoemde waarden (2020). Er zijn inmiddels al vele bedrijven bijgekomen.** Op papier lijkt het nu te kloppen maar in werkelijkheid misschien wel al niet meer.
55. **Voor dit rapport geldt vooral dat we hier meer concrete informatie zouden willen zien.** Als je weet welke type bedrijven (o.a. batterijfabriek) aangetrokken worden, waarom nu niet al berekeningen meegenomen?
56. Tabel 4.1. effectbeoordeling 0 (neutraal) terwijl er wel sprake is concentratiebijdrage. **Kunt u dit toelichten?**

Plan-MER Deelrapport Geur

57. **Hoe worden de gegevens getoetst bij vergunningaanvragen, bij inwerkingstelling van bedrijf en hoe kunnen wij inzicht krijgen in de monitoring?**
58. Volgens de structuurvisie ED moet worden voldaan aan GES 1 en niet GES 3 zoals onder 1.1. beschreven.
59. Onder 'Huidige situatie' wordt gesproken over intensieve veehouderijen. **Deze zijn hier niet in het gebied.**
60. Onder 1.3. Effectenbeoordeling en conclusies inrichtingsvariant wordt aangegeven dat bedrijven met milieucategorie 5.3 zijn toegestaan zonder op voorhand beperkingen mee te geven. **Er is bij de start/besluitvorming gezegd dat in de Oostpolder alleen 'lichte industrie' komt. Waarom wordt er dan toch gesproken over cat. 5.3 en hoe kan het dan zijn dat de effectenbeoordeling op 0 uitkomt terwijl geen beperkingen worden meegegeven? Het is van belang om geurende bedrijven zover mogelijk vanaf Heuvelderij te laten vestigen.**
61. **Waarom zijn in dit deelrapport geen onderzoeksgegevens opgenomen van de potentiële sectoren/bedrijven om zo vooraf beter zicht te krijgen op de effecten? Ook om hiermee te voorkomen dat achteraf blijkt dat er schadelijke stoffen zijn uitgestoten (Tata Steel)**
62. Op pagina 5 wordt gesproken over 'Noordoostpolder'. **Typefout of gaat het hier om een ander onderzoek?**

Plan-MER Deelrapport Gezondheid

63. Er wordt in tabel 2.2. verwezen naar gebiedsspecifiek milieubeleid. Er dient ook beleid voor gezondheid gemaakt te worden. **Wij hebben dit nergens terug kunnen vinden, graag een reactie waarom dit er niet is, terwijl wel wettelijk verplicht.**

Reactie of zienswijze

Ontwerp Structuurvisie en brondocument Oostpolder

64. Zelfde vraag aan gemeente Het Hogeland. **Waarom is er geen beleid waarin de inwoners t.a.v. gezondheid worden beschermd (zie tabel 2.4). Volgens GGD richtlijnen is dit verplicht.**
65. In tabel 2.3 staat achter geur dat het Milieuplan van de provincie Groningen loopt van 2017-2020. Inmiddels is het 2023. **Hoe kunnen wij er op vertrouwen dat in het nieuwe plan de maximale waarden toch niet worden verhoogd.**
66. **Waarom worden in tabel 3.1 alleen luchtverontreiniging en geluidbelasting genoemd en niet alle andere effecten op gezondheid?** 132 van 144 woningen worden hieraan blootgesteld binnen straal 1000 meter.
67. Onder tabel 3.2 staat aangegeven dat de GGD het instrument GES heeft teruggetrokken. In verschillende rapporten wordt het GES wel ingezet. **Kunt u dat toelichten?**
68. In dezelfde alinea staat dat "Het percentage/aantal gehinderden/slaapverstoorden door geluid" is in het deelrapport geluid beschreven. Wij kunnen dit in het deelrapport niet terugvinden. **Kunt u aangeven waar dit beschreven staat?**
69. Pag. 10/11 - In structuurvisie 2017 is 65 DB Lcum opgenomen voor cumulatieve geluidsbelasting op gevel woning. **Hadden de bewoners vanuit de overheid in het kader van zorgplicht niet beter mee moeten worden genomen in verband met de grote impact van dit besluit voor bewoners? Uit onderzoek thema gezondheid blijkt ernstige hinder geluidsruijme (Lcum 65 db).**
70. **Tekst op pagina 13 "Achtergrond: (...) match totaal niet met hetgeen speelt in dit gebied (roken, eetgewoontes, etc) . Is dit uit een ander rapport is overgenomen en waarom deze aspecten die niet aan lijken te sluiten?**
71. Onder 3.4.3 wordt aangegeven dat 1.000 meter wordt gehanteerd om de effecten op gezondheid te bepalen. **Waarom is voor 1.000 meter gekozen en niet voor b.v. 1.500 meter (zoals voor alle thema's als uitgangspunt)? Het gaat hier ten slotte om gezondheidsrisico's. Die wil je zo goed mogelijk in beeld hebben.**
72. **Waar kunnen we de in 3.4.4 genoemde overige uitgangspunten voor het thema Gezondheid lezen?**
73. In tabel 4.4. scoort gezondheid -. **Waarom scoort dit niet -- kijkend naar (het verschil in) de gevolgen (bij de andere twee locaties).**
74. **Waarom alleen thema's geluid en externe veiligheid als hoeken speelveld?** Beschikbare geluidsruijme blijkt beperkt te zijn (65dB Lcum) maar volgens het themarapport Geluid lijkt er niets te vrezen (op basis van gezondheid). **Kunt u deze twee verschillende inzichten toelichten?**
75. Op pagina 23 wordt bij externe veiligheid aangegeven dat o.a. productie van waterstof niet op voorhand is uitgesloten. Welke maatregelen worden genomen om dit (grote) risico te minimaliseren zodat wij aan Heuvelderij veilig zijn en veilig kunnen blijven wonen.
76. Tabel 4.6 - Wat is de reden dat hier met hoek 1 en hoek 2, rekening wordt gehouden met industriegeluid 60dB (A) op woningen in plancumulatieve situatie?
77. Tabel 4.7 laat bandbreedtes zien qua geluid. Hier is niet uit op te maken welke en hoeveel woningen 65dB raakt. **Verzoek, voeg een tabel toe die 65 dB als geluidsbelasting laat zien (Nu 63-67).**
78. Pag. 26 Luchtkwaliteit - **Klopt het dat dit uit de lucht lijkt te vallen?**
79. Pag. 30-31 - Er wordt niet voldaan aan norm windturbinegeluid en cumulatief geluid op gevels van woningen, daarom beoordeling zeer negatief. **In hoeverre is de situatie van onze woning aan Heuvelderij meegenomen waarbij sprake is van meerdere parken rondom woning?**
80. 5.1 Waarom worden er geen mitigerende maatregelen beschreven en moet dit nog verder uitgewerkt worden. Welke mitigerende maatregelen zijn van toepassing op de parken?
81. Paragraaf 5.2 begint met de zin dat hier compenserende maatregelen die toegepast gaan worden beschreven wordt. **Hierbij wordt Heuvelderij niet genoemd! Maar er wordt ook niets beschreven, alleen advies gegeven om onderzoek hiernaar te doen. Graag een toelichting.**
82. Het voorkeursalternatief in hoofdstuk 6 gaat uit van hoek 1. **Deze scoort voor gezondheid sterk negatief maar waarom wordt dan toch uitgegaan van hoek 1 als voorkeursalternatief. Andere onderzoeken lijken meer uit te gaan naar hoek 2 en ook voorkeursalternatief streeft naar hoek 2.**
83. **Hoe wordt omgegaan met de leemten in kennis (paragraaf 7.1) zodat alsnog een goed en volledig beeld wordt gekregen over hinderscores (%gehinderde of slaapverstoorde)?**
84. **Waarom is er sprake van verschillende uitwerking van GES-norm 5 / 6? In deelrapport gezondheid komt GES-score 5 overeen met 58-62 DB en GES-score 6 met 63-67 DB. In structuurvisie 2017 wordt GES-score 5 (Lcum 65 DB)?**

Reactie of zienswijze

Ontwerp Structuurvisie en brondocument Oostpolder

85. Belangrijk doel is Werkgelegenheid. **Waar moet (toekomstig) personeel vandaan komen en waar gaan ze wonen? Dit vraagt om nader onderzoek.**
86. **Wat is er gedaan met onze zienswijze van de vorige keer. Wel reactie ontvangen maar het is niet duidelijk wat er verder mee is gedaan.**
87. Tabel in paragraaf 6.4.3 geeft vooral negatieve scores aan. **Waarom wordt er dan toch voor de Oostpolder gekozen terwijl op locatie Delfzijl-Zuid als positiefs uit de bus komt?**
88. **Hoe wordt de impact op woonomgeving (8.2.4.) gemitigeerd (vooral gericht op Heuveldrij waar geen dijk en bufferzone is/komt) en woningen aan Zuidzijde steeds als uitgangspunt zijn genomen.**
89. **In 8.2.4 staat dat landbouwgrond een ander functie krijgt - en dus moet worden opgekocht. Waarom geldt dit niet voor woningen?**
90. 8.3.5 In planuitwerking wordt geluid verdeelplan opgesteld. Hier worden finale keuzes gemaakt over geluidsverkeveling. Op basis hiervan wordt uiteindelijk beslissing genomen over toegestane geluidsbelasting op gevels woning. **Waarom in omgekeerde volgorde: eerst bepalen hoe verdeeld wordt en dan beslissen over toegestane geluidsbelasting?**

Naam:

E-mailadres:

Telefoonnr.:

Datum:

10-07-2023 (mondeling)

Handtekening:

U kunt dit formulier opsturen per mail of per post:

Provincie Groningen

t.a.v. Projectorganisatie Oostpolder

Postbus 610

9700 AP Groningen

oostpolder@provinciegroningen.nl

Reactie of zienswijze

Ontwerp Structuurvisie en brondocument Oostpolder

Wilt u hieronder aangeven op welk document uw reactie van toepassing is:

☒ ontwerp structuurvisie en plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder [zienswijze]

☐ Brondocument [reactie]

Reactie/zienswijze

Geachte heer, mevrouw,

Bij deze wil de Nederlandse Akkerbouw Vakbond graag een zienswijze indienen op document 16a 'Structuurvisie Oostpolder'. De NAV heeft bijgedragen aan de LER, maar wij willen graag een aantal punten in de Structuurvisie ook nog benoemen.

1. De LER geeft een duidelijke uitkomst, dat de Oostpolder zo ongeveer wat de landbouw betreft de slechtste locatie is om om te zetten in industrie. Desalniettemin wordt dit vrij makkelijk terzijde geschoven. Wij vragen ons oprecht af, hoe deze afweging van belangen heeft plaatsgevonden. Het argument dat er een grotere afstand is tot de aanlanding is gewogen tegen het uit productie nemen van 600 ha van de beste landbouwgrond en dan weegt kennelijk de afstand tot aanlanding zwaarder. Dit wekt toch sterk de indruk dat de LER voor de vorm is uitgevoerd en het nooit de bedoeling was om de uitkomsten serieus mee te wegen.
2. De hierboven genoemde keuze voor de Oostpolder druist regelrecht in tegen meerdere landelijke en regionale beleidslijnen. In de Waddenagenda 2050 staat duidelijk, dat de belangen van de landbouw moeten worden meegenomen bij functieverandering of andere verstoring van landbouwgrond. Dit is er in gekomen vanwege de breed aangenomen motie Dijkstra-Geurts in de Tweede Kamer. De Waddenagenda wordt wel genoemd, maar dan juist niet dit onderdeel. De keuze voor de Oostpolder is daarnaast direct tegenstrijdig met het beleid 'Water en bodem sturend'.

Wij maken daarom bij deze nogmaals bezwaar tegen de aanwijzing van de Oostpolder voor uitbreiding van de industrie.

Naschrift: wij werden er op gewezen dat er een emailstoring was geweest. Aangezien wij geen ontvangstbevestiging hadden ontvangen sturen we dit document nogmaals.

Reactie of zienswijze

Ontwerp Structuurvisie en brondocument Oostpolder

Vervolg reactie/zienswijze

Naam: _____

E-mailadres: _____info@nav.nl_____

Telefoonnr.: _____

Datum: _____11-07-2023_____

Handtekening: _____

Zienswijze Dorpsbelangen Oudeschip op Structuurvisie/Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

0. Inleiding

Dorpsbelangen Oudeschip vertegenwoordigt de belangen van de inwoners van het dorp Oudeschip en het buitengebied, waaronder het buurtschap Koningsoord.

De laatste decennia hebben de ontwikkelingen in de Eemshaven een grote vlucht genomen. De gebiedsontwikkeling Oostpolder schetst een beeld van mogelijke ontwikkelingen die een verdere impact op onze leefomgeving zullen hebben. Wij willen vooraf opmerken dat wij niet tegen ontwikkelingen zijn en met name niet tegen ontwikkelingen die met de energietransitie te maken hebben. Ook wij maken ons uiteraard zorgen over het klimaat voor onze generatie en toekomstige generaties. We beseffen terdege dat daarvoor maatregelen nodig zijn en ook dat de Eemshaven daarin een belangrijke positie in kan nemen. Echter, dat betekent voor ons niet dat de Oostpolder dan maar helemaal volgebouwd moet worden met alle mogelijk denkbare industriële voorzieningen. Onze leefomgeving moet wel leefbaar blijven en daar willen wij als bewoners serieus in genomen worden. Wij willen aan de basis meedenken/-besluiten over wat wel én niet, waar en hoe wij meer lusten en minder lasten kunnen verkrijgen.

Hierna geven we onze zienswijze op de Structuurvisie Oostpolder. In paragraaf 1 geven wij onze zienswijze op de voorgestelde procedure. Daarna schetsen we in paragraaf 2 een beeld van onze leefomgeving. Paragraaf 3 verwoordt onze zienswijze op de Structuurvisie Oostpolder. In paragraaf 4, tot slot, vatten we samen en kijken we vooruit.

0. Voorgestelde procedure

Momenteel liggen gelijktijdig: 1. de Plan-MER Oostpolder, 2. de ontwerp Structuurvisie Oostpolder en 3. de Nota Reikwijdte en Detailniveau (Project-MER) Oostpolder ter visie. Wij vinden het fundamenteel onjuist dat alle drie op het zelfde tijdstip ter visie worden aangeboden. Immers, een structuurvisie kan pas worden opgesteld wanneer de Plan-MER is vastgesteld (na inspraak). Hetzelfde geldt voor de NRD Project-MER. Eerst moeten de Plan-MER én Structuurvisie (na inspraak) zijn vastgesteld (de 'Wat'-vraag) voordat de NRD Project-MER (de 'Hoe'-vraag) aan bod kan komen. Wij pleiten er daarom voor om eerst de volledige procedure van de Plan-MER te doorlopen en daarna de andere onderdelen van de procedure!

1. Onze leefomgeving

Bewoners van met name de dorpen Oudeschip en Spijk en omgeving, waaronder omringende buurtschappen, hebben al jaren te maken met uitbreidingsactiviteiten in de Eemshaven.

2.1 Zo hebben de afgelopen 10 jaren o.a. de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Bouw van een (van oorsprong gasgestookte) Energiecentrale
- Bouw RWE kolencentrale
- Aanleg van Google Datacenters
- Aanleg van een Windturbinepark in de Oostpolder e.o.
- Aanleg van twee waterleidingen (mede t.b.v. Google)
- Aanleg van een nieuwe 380 kV hoogspanningsleiding (ook dichtbij Oudeschip)
- Aanleg van LNG terminals
- Uitbreiding gebruik stoken van Bruinkool door Pouw
- Aanleg Helihaven

Genoemde activiteiten hebben enerzijds in de aanlegfase, anderzijds in de gebruiksfase onze leefomgeving ernstig onder druk gezet. Denk hierbij aan geluidsoverlast, luchtkwaliteit,

lichtvervuiling, onveiligheid veroorzaakt door verkeersdruk(te) (o.a. sluiptverkeer en veel te snel rijdend verkeer op smalle wegen en in dorpen. Maar ook vanuit het oogpunt van klimaat en sociale cohesie valt het nodige op te merken¹.

2.2 De geplande uitbreiding van de Eemshaven, het zogenoemde Oostpolder project, zet de leefomgeving verder onder druk. Een incomplete opsomming van mogelijke activiteiten:

- Waterstof (WNNN Noord)
  - Electrolyzers
  - Waterstofleiding
- Project Aanlanding Wind op Zee ²
  - Transformatorstation en convertorstations TenneT
  - een tweetal alternatieven voor een stroomkabel die ons leefgebied direct raken
- Andere industrialisatie (zoals: datacenters, batterijfabrieken?)
- Afbraak oude 220 kV hoogspanningsleiding Eemshaven – Vierverlaten
- Verdubbeling N33 (N46?)
- Twee autonome, maar wel van invloed zijnde ontwikkelingen
  - Zonneparken. Het voornemen om een 12 ha groot zonnepark bij Nooitgedacht te realiseren is nog steeds niet formeel afgewezen (hoewel de gemeente Eemdelta haar medewerking er niet aan wil verlenen)
  - Aanleg van een 2^e datacenter door QTS

Beseft u wat onderstaande ontwikkelingen voor impact hebben gehad en gaan krijgen op leefbaarheid van de lokale regio?

2. Zienswijze Structuurvisie Oostpolder

Zoals wij hiervoor (in paragraaf 1) opmerkten, vinden wij het ter visie leggen van de structuurvisie Oostpolder voorbarig en niet opportuun.

Desondanks willen wij toch reageren. Deze reactie bestaat uit twee delen. Voor een zienswijze op de hoofdstukken 5 tot en met 8 van de structuurvisie voegen we integraal onze zienswijze op het PlanMER (zie onder 3.A) . Verder geven we onze zienswijze op de hoofdstukken 1 tot en met 4 van de structuurvisie Oostpolder (zie onder 3.B).

3.A Zienwijze hoofdstukken 5 tot en met 8:

Onze zienswijze relateren we aan de ‘samenvattende milieueffectrapportage PlanMER gebiedsontwikkeling Oostpolder’

---

¹ Tijdens de bouw van nieuwe fabrieken, datacenters e.d. wordt gebruik gemaakt van honderden, zo niet duizenden, veelal tijdelijke werknemers die niet in de buurt van de Eemshaven wonen. Dit brengt veel werkverkeer met zich mee wat extra druk(te) legt op wegen en voor meer CO2 uitstoot zorgt. Het huisvesten van veelal buitenlandse tijdelijke werknemers in de omliggende dorpen legt enerzijds een extra claim op de toch al onvoldoende woningvoorraad voor andere doelgroepen. Anderzijds nemen, begrijpelijkerwijs, tijdelijke inwoners niet of nauwelijks deel aan het dorpsleven wat niet bevorderlijk is voor de sociale cohesie van gemeenschappen.

² Tot 2031 wordt ca. 4,7 GW elektriciteit op zee opgewekt. Met het nieuwe 380 kV hoogspanningstracé kan nog ca. 2 GW aan op zee opgewekte energie worden afgevoerd. Het restant (tot 2031) van 2,7 GW moet bijvoorbeeld d.m.v. elektrolyse in waterstof worden omgezet of in de vorm van batterijen. Na 2031 moet er nog minimaal 4 GW en maximaal 7 GW aan op zee opgewekte energie worden verwerkt/afgevoerd.

- Wordt dat allemaal omgezet in waterstof en zijn er dan nog weer nieuwe electrolyzers nodig?
- Kan de opslag door middel van batterijen hier een rol in spelen?
- Wordt ook nog elektriciteit via (noodzakelijke) nieuwe hoogspanningslijnen afgevoerd? Zo ja, gebeurt dit dan door masten of ondergronds?

3.1 Parallelle ontwikkelingen

De onder paragraaf 2.2 genoemde ontwikkelingen rondom het Programma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ) en het Waterstofnetwerk Noord-Nederland Noord (WNNN Noord), lopen parallel aan de ontwikkeling van de Oostpolder. In de Plan-MER Oostpolder zijn de effecten hiervan niet meegenomen.

PAWOZ:

- Momenteel is er nog geen besluit genomen waar de elektriciteit die op zee is/wordt opgewekt wordt aangeland. Er zijn 2 tracés die in het plangebied van de Oostpolder lopen en daar impact hebben: langs de Dijkweg of langs de Bermsloot. Het tracé langs de Dijkweg heeft de meeste impact en blokkeert ook nog mogelijkheden voor aanleg en toegankelijkheid van groenstroken en planten van bomen. Een alternatief tracé is een tunnelroute door de Waddenzee. In zo'n route kunnen dan diverse (ook toekomstige) kabels en leidingen worden gebundeld. In een gesprek met vertegenwoordigers van Tennet wordt zo'n tunneltracé als een uitdaging gezien, o.a. vanwege veiligheidsaspecten. Echter, vanuit landschappelijk oogpunt en sociale aspecten, biedt zo'n tunnelroute grote voordelen. Wij pleiten er daarom voor, net zoals Groningen Seaports en anderen, te kiezen voor zo'n tunnelroute, zie ook: <https://dvhn.nl/economie/Tunnel-onder-de-Waddenzee-is-een-sexy-idee.-Maar-nog-nergens-ter-wereld-uitgevoerd-28521772.html>.
- Voor het aansluiten van de op zee opgewekte elektriciteit moeten in de Eemshaven bestaande transformatorstations worden uitgebreid en zijn er nieuwe convertorstations nodig. Echter, ook in de Oostpolder zal een nieuw groot transformatorstation nodig zijn (concept tekening van Tennet 'Schematische aansluiting van 4,7 GW aan Windparken'). Op een kaart van Tennet d.d. 13-04-2023: 'Gezamenlijke verkenning van locaties voor TenneT infrastructuur' wordt het oostelijk deel van de Oostpolder hiervoor genoemd. De Plan-MER vermeldt hier niets over! In een recent gesprek met TenneT-vertegenwoordigers werd ons duidelijk dat het gehele gebied dat ingeklemd ligt tussen het Groote Tjariet, de N33 en de Dijk(weg), ca. 85 hectare hiervoor benodigd is. Niet alleen voor het transformatorstation, maar ook voor infrastructuur, groen e.d. Gezien het ruimtebeslag van het transformatorstation, zal e.e.a. vrij dicht tegen de Dijk(weg) gebouwd (moeten) worden. Hoewel er nog geen duidelijk beeld is van de totale oppervlakte van het geheel, varieert de hoogte tussen de 10 en 20 meter voor gebouwen en ca. 30 meter voor bliksemgeleiders. TenneT heeft met de Provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland afgesproken dat de uitwerking van een dergelijk transformatorstation wordt geïntegreerd in de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Een tweetal opmerkingen hierbij:
  - o Normaliter zou TenneT voor de aanleg van een transformatorstation een eigenstandige MER-procedure volgen. Onze vraag is echter: waar, wanneer, door wie en in welke mate van detail e.e.a. wordt uitgewerkt?
  - o O.i. zijn er ook mogelijkheden om het transformatorstation dicht tegen de bestaande Eemshaven i.c. bij de bermsloot, te situeren. We zouden graag zien dat ons alternatief op haalbaarheid wordt onderzocht.

WNNN Noord:

- HyNetwork Services B.V. (HNS; 100% dochteronderneming van N.V. Nederlandse Gasunie) heeft parallel aan de N33 vanuit de Eemshaven richting Spijk e.v. een nieuwe waterstofleiding, naast bestaande gasleidingen, geprojecteerd. Hiervoor heeft HNS een MER-procedure gestart. Voor een deel interfereert deze nieuwe waterstofleiding met het plangebied van de Oostpolder en meer in het bijzonder met de TenneT plannen. Hoe wordt hier mee omgegaan?

3.2 Zienswijze Plan-MER

- Pagina 5: 'De provincie Groningen is op zoek naar versterking van de werkgelegenheid in andere en nieuwe sectoren'. Voor ons is zeer de vraag of deze nieuwe werkgelegenheid inderdaad terechtkomt in de regio Eemshaven. Hoeveel werkgelegenheid gaat er überhaupt ontstaan, wat is de kwaliteit van

de banen, zijn het tijdelijke (vooral in de bouwfase) of structurele banen? In geval er geen match is tussen de aangeboden werkgelegenheid en het arbeidspotentieel in de regio, (hoe) wordt er in voorzien dat er een (betere) regionale match komt? Waar gaan deze werknemers wonen? Is dit lokaal of op afstand? Dit zal een toename van het wegverkeer veroorzaken of een woning tekort in een krappe woningmarkt die al tijden onder druk staat.

- *Pagina's 9, 10 en 11:* De terminologie van de 3 locaties wordt niet consistent gebruikt. Soms wordt de basislocatie ook als locatiealternatief aangeduid. Later worden Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid weer locatiealternatieven genoemd. Door het gebruik van het begrip '**basis**alternatief' wordt naar onze mening al duidelijk voorgesorteerd op dit alternatief.

- *Pagina's 10 en 11:* De zeer belangrijke tabel 2.2 'Effectenbeoordeling locatiealternatieven' roept vele vragen op. Zowel methodologisch als inhoudelijk. Zie hierna.

Methodologisch

- Er is geen verantwoording van de onderzoeksmethode (ook niet in het complete rapport)
- Wie hebben de criteria geformuleerd en wegen alle criteria even zwaar mee?
- Wie hebben de scores toegekend aan de criteria voor de 3 locatiealternatieven?
  - Hoeveel personen
  - In welke hoedanigheid (adviseurs, ook gemeente, provincie, burgers³)
  - Het is logisch dat er veelal een kwalitatieve beoordeling heeft plaatsgevonden. De input hiervoor komt waarschijnlijk uit de onderliggende onderzoeken (bijlagen bij PlanMER). Pure objectiviteit is daarmee niet te behalen, wel 'Inter-subjectiviteit' (het liefst vanuit verschillende actoren)

Inhoudelijk

Hieronder belichten we de meest in het oog springende punten:

Verkeer:

- Wegverkeer – leefbaarheid/verkeersveiligheid: Bij alternatief Delfzijl West wordt onderscheid gemaakt tussen wel of niet verdubbeling, bij de andere alternatieven niet. Onduidelijk is of bij de alternatieven Oostpolder en Eemshaven-West wel of niet rekening gehouden wordt met de verdubbeling van de N33? De Eemshavenweg N46 wordt niet in beschouwing genomen. Hier hebben zowel de Provincie als de gemeente het Hogeland ook de ambitie om deze te verdubbelen (o.a. 'Mobiliteitsprogramma Het Hogeland (2023 – concept)' in: 'Structuurvisie Oostpolder 13-05-2023, pagina 16).
- Mochten er ontwikkelingen in de Oostpolder gaan plaatsvinden, dan pleiten wij ervoor dat de werkzaamheden gefaseerd beginnen vanuit de richting van de Eemshaven. Hierdoor worden het dorp Oudeschip en omliggende buurtschappen van vele duizenden verkeersbewegingen ontzien.

Geluid:

- Laag frequent geluid (LFG) wordt niet meegenomen in de MER (ook niet bij 'Leemten in kennis'). In toenemende mate ervaren omwonenden lichamelijke/geestelijke klachten van LFG, o.a. veroorzaakt door windturbines, gastransportleidingen en Elektriciteit Transformatorstations. Voor een complete beoordeling van 'geluid' moeten o.i. ook effecten van LFG worden meegenomen en gewogen.
- Binnen de MER wordt 66 dB als cumulatieve bovengrens gehanteerd voor geluid door windmolens, industrie en verkeer. Daarboven moeten er mitigerende maatregelen worden

---

³ Het past bij een 'open planproces' en bij de Omgevingswet dat bewoners van meet af aan in een project worden meegenomen. Onderzoeken wijzen uit dat dan vaak onvoorziene 'win-win'-situaties bereikt kunnen worden. Het zou voor het draagvlak zeker bijdragen dat bewoners een stem hebben in: het opstellen van thema's, criteria, zwaarte ervan en het feitelijke beoordelingsproces (dus proactief in plaats van reactief).

genomen. Daarmee wordt strikt vastgehouden aan de in 2017 vastgesteld 'structuurvisie van Eemsmond – Delfzijl' (die in 2021 nog is herbevestigd). Deze bovengrens van 66 dB vinden wij te hoog. Wij pleiten voor een lagere grens. Met Bugel/Hajema concluderen wij dat er een minimale geluidsruimte over is voor de ontwikkelingen in de Oostpolder. Wij vinden dan ook dat die minimale ruimte niet maximaal gebruikt mag worden.

Externe Veiligheid:

- De beoordeling en impact van dit item vinden wij zwaar onderbelicht. Met name het aantal windmolens in de Oostpolder, maar ook in Eemshaven-West (+ de nog te realiseren 24 windturbines aldaar) heeft grote impact op de veiligheid van andere industrieën en arbeidsomstandigheden van werknemers⁴. Bewoners die in de polder lopen klagen nu reeds van ijsvorming op de wieken van de windturbines. Meermalen hebben ze te maken gehad met rondvliegende brokken ijs. Bij industriële bebouwing en daarmee gepaard gaande menselijke activiteiten wordt het risico van ongelukken door ijsafzetting op de wieken vele malen groter. Hoe wordt dit veiligheidsrisico opgelost?
- Is de veiligheid van waterstof transportleidingen meegenomen?

Natuur:

- Natura 2000 gebieden. Waarom een '- -' score voor het Eemshaven-West alternatief? In dit gebied staan al 23 Windturbines. Er staan nog 24 windturbines gepland, waarvan er 11 tegen de zeedijk aan staan gepland. Dit doet al een aanslag op het natura 2000 gebied.
- NNN. Waarom een '- -' score voor Eemshaven-West? Het Deelrapport Natuur (pagina 36) geeft geen NNN externe werking.

Landschap:

- Landschappelijke structuren en elementen + ruimtelijk-visuele kenmerken: Waarom een '- -' score Eemshaven-West? Hier staan al windmolens en er komen er nog meer bij. Dit geeft ook al landschappelijk verstorende elementen. De impact van industrialisatie aldaar zal daardoor minder zijn. Er wordt gesteld dat vanaf de Waddenzee gezien de impact op landschap bij alternatief Eemshaven-West groter is dan bij het Oostpolder alternatief. Wat is de waarde om de gezichtshoek vanaf de Waddenzee mee te nemen. Veel belangrijker lijkt ons het zicht vanuit land/bewoners te nemen. Wij zijn het oneens met de opmerking dat het basisalternatief Oostpolder landschappelijk gezien de meest logische uitbreiding is. De industrialisatie aldaar leidt tot een opeenstapeling van landschap ontsierende elementen.
- Historisch geografische patronen + historisch bouwkundige elementen: waarom een '- -' score bij alternatief Eemshaven-West?
- Indien de N33 verdubbeld wordt, is dit ook meegenomen in de waardering van de verschillende locatiealternatieven?

Gezondheid:

- Waarom heeft MGR bij locatie Oostpolder een '- -' score. Als gekeken wordt naar de conclusie: 'de potentiële toename van milieugezondheidsrisico's bij de Oostpolder is duidelijk hoger dan bij de locatiealternatieven Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid', dan is een '- -' score hier op zijn plaats voor locatie Oostpolder. Verder vinden wij dat het thema 'gezondheid' wel erg summier is onderzocht, slechts op één criterium'. Bij 6 van de 8 beoordeelde thema's worden minimaal 4 criteria gehanteerd. Dit staat in schril contrast met één criterium bij thema 'Gezondheid'.

Sociale effecten:

- De sociale effecten zijn in de presentatie onsamenhangend en incompleet weergegeven en beoordeeld. In het plan-MER (samenvatting) rapport Tabel 2.2 op pagina 11) staat het volgende:

---

⁴ Het is niet voor niets dat Tennet, in het kader van veiligheid, voor de realisatie van een groot Transformatorstation en Converterstations in de Oostpolder kiest voor locaties waar zo weinig mogelijk windturbines staan.

Thema	Criterium	MER-referentie-situatie	Basisalternatief Oostpolder	Locatiealternatief Eemshaven-West	Locatiealternatief Delfzijl-Zuid
gezondheid	MGR	0	-	0/-	0/-
sociale effecten	toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen	0	+	0/+	0/+
	mate van vertrouwen in besluitvormingsproces	0	- -	de locatiealternatieven zijn voor dit criterium niet beoordeeld. De mate van vertrouwen hangt samen met het voorkeursrecht op locatie Oostpolder. Wanneer voorkeursrecht op één van de locatiealternatieven gevestigd wordt, zal deze waarschijnlijk ook negatief beoordeeld worden op de mate van vertrouwen in het besluitvormingsproces.	
	belevingsaspect omgeving	0	- -	-	-
	woningwaarde	0	0/-	-	-

- Tabel 13.1 (pagina 70 uitgebreide MER) vermeld voor het thema 'Sociale effecten' de volgende criteria en beoordelingswijze:
  - o **Sociale cohesie**: kwantitatieve cijfers over participatie/kwalitatief (expertoordeel) - effect op sociale cohesie (bijvoorbeeld verstoring van sociale structuren vanwege verschillende posities: financieel voordeel vs. Overlast
  - o Mate van vertrouwen in besluitvormingsproces kwalitatief (eventueel via draagvlakmeting)
  - o Belevingsaspect omgeving kwalitatief (expertoordeel) - visuele hinder en horizonvervuiling - effecten dorpsaangezicht
  - o **Werkgelegenheid** kwalitatief (expertoordeel)- werkgelegenheidseffecten
  - o **Woningwaarde** kwalitatief (expertoordeel) - waardeontwikkeling vastgoed (€/jaar)
  - o **Gedwongen verhuizing** kwalitatief (expertoordeel) – aantal gedwongen verhuizingen

De in de hoofdstukken 6 tot en met 12 (van de uitgebreide MER Rapport) verwoorde thema's en criteria worden letterlijk gebruikt in 'Tabel 2.2 Effectenbeoordeling locatiealternatieven'. De criteria die zijn opgenomen in hoofdstuk 13 (van de uitgebreide MER): 'Sociale effecten' zijn summier of niet in tabel 2.2 onder sociale effecten opgenomen.

Zo wordt '**sociale cohesie**' zeer beperkt beschreven en de criteria '**werkgelegenheid**' en **gedwongen verhuizing**' worden **niet** beschreven en dus ook niet beoordeeld. Het criterium '**woningwaarde**' is voor ons onnavolgbaar en o.i. te positief beoordeeld.

De '+' score op 'toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen' is o.i. niet verdedigbaar. Bovendien wordt het criterium 'mate van vertrouwen in besluitvormingsproces' alleen voor de locatie Oostpolder beoordeeld (en wel met '-' score). Omdat de andere locaties niet op dit criterium kunnen worden beoordeeld, is het (onderzoekstechnisch) niet valide en betrouwbaar dit criterium alleen voor de Oostpolder te scoren.

Kortom: dit voor ons zeer belangrijke thema 'Sociale Effecten' is onvoldoende onderzocht en niet adequaat beoordeeld.

3.B Zienwijze/reactie hoofdstukken 1 tot en met 4:

- **1.5 Werkwijze.** Benoemd wordt dat er zoveel mogelijk rekening is gehouden met belangen van bewoners. Wij ervaren dat niet als bevredigend. De lasten en lusten zijn (nog) niet in balans.
- **2. Beleid.** Wij onderschrijven de energietransitie en de mogelijke rol van de Eemshaven daarin. Maar voor bedrijven die niet rechtstreeks bijdragen aan de energietransitie, zoals Hyperscale datacenters, is naar onze mening geen plaats.

Het werkgelegenheid argument vinden wij niet overtuigend. Zie ook onze zienswijze op de Plan-MER onder punt 3.1 hiervoor. De 'inschatting werkgelegenheid' in tabel 3.1 (van de structuurvisie) is bijzonder optimistisch over het geschatte aantal (structurele) werkgelegenheid voor Hyperscale datacenters: 250 tot 500 Fte.

- **3.3 Nederland is in transitie.** Hier lezen wij dat er ook in de toekomst behoefte ontstaat aan fysieke uitbreidingsruimte van aanlanding en transport van op zee opgewekte elektriciteit. Wij gaan ervan uit dat er niet nog meer nieuwe bovengrondse hoogspanningslijnen bij gaan komen. Wij pleiten er sterk voor om opgewekte elektriciteit op zee zoveel mogelijk (op zee) d.m.v. elektrolyse om te zetten in waterstof en/of op te slaan in batterijen. Batterijen, idealiter ook voor lokale en kleinschalige opslag van op dak opgewekte elektriciteit.

- **4. Participatie.** In onze zienswijze op de Plan-MER hebben we onder 3.3.1 aangegeven dat het tot dusver gevolgde 'open planproces' versterkt kan/moet worden. Tot dusver ervaren wij dat we een te reactieve positie hebben.

3. Nawoord

In onze reactie hebben wij aandacht gevraagd voor onze leefomgeving tot nu toe en de mogelijke effecten voor de toekomst. Reeds langere tijd hebben wij er ook indringend voor gepleit dat alle 3 MER alternatieve grondig onderzocht zouden moeten worden. Naar onze overtuiging is dat niet gedaan, zoals blijkt uit onze hiervoor gegeven reactie op de effectenbeoordeling van de locatiealternatieven. Wij hebben ons niet expliciet uitgesproken over bijvoorbeeld 'inrichtingsvarianten' en 'hoeken van het speelveld'. Dit vinden wij op dit moment niet opportuun. Eerst zal er een grondige beoordeling van de locatiealternatieven moeten liggen. Daarna een keuze van een alternatief, waarbij het voor ons ook zeer goed denkbaar is dat er een combinatie van locaties kan worden aangewend. Daarmee kunnen bijvoorbeeld grenzen van activiteiten verder van bewoningen worden gerealiseerd, waardoor overlast kan worden beperkt en de leefbaarheid kan worden geborgd.

De gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief (VKA) van de Oostpolder in de MER, het direct opnemen daarvan in de concept Structuurvisie en het gelijktijdig ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detail voor de Project MER getuigt in onze ogen niet van een empathisch, open plan proces. Het is jammer om te constateren, maar deze aanpak bevestigt onze vermoedens dat het alleen maar gaat om de Oostpoldervariant. Dit zouden we ten zeerste betreuren.

Tot slot. De provincie Groningen heeft bewoners/belanghebbenden externe, onafhankelijke deskundigheid (Antea Group) aangeboden om de MER en aanverwante documenten te begrijpen, te beoordelen en er op te reageren. Dit aanbod waarden we uiteraard. Hier heeft één bewoner gebruik van gemaakt. De bewoner heeft geen vragen gesteld, maar van de gelegenheid gebruik gemaakt om haar mening te ventileren hoe zij denkt over de ontwikkeling/uitbreiding van de Oostpolder/Eemshaven. Feitelijk is het niet te doen om een grote stapel MER documenten online of fysiek te lezen. Je moet je toch wel behoorlijk in de materie hebben verdiept om met gerichte vragen aan te kloppen bij de geboden ondersteuning ⁵.

---

⁵ Het comité Bewoners Belangen Eerst Oostpolder (BBE) is een samenwerkingsverband van de dorpsbelangen Oudeschip en Spijk. Dit comité heeft wel gepast gebruik kunnen maken van de geboden ondersteuning. Dit was echter alleen mogelijk omdat BBE diep in de materie is gedoken en daarom ook gerichte vragen heeft kunnen stellen aan de Antea Group in een uitgebreid fysiek gesprek.

Zienswijze Dorpsbelangen Oudeschip op Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder

0. Inleiding

Dorpsbelangen Oudeschip vertegenwoordigt de belangen van de inwoners van het dorp Oudeschip en het buitengebied, waaronder het buurtschap Koningsoord.

De laatste decennia hebben de ontwikkelingen in de Eemshaven een grote vlucht genomen. De gebiedsontwikkeling Oostpolder schetst een beeld van mogelijke ontwikkelingen die een verdere impact op onze leefomgeving zullen hebben. Wij willen vooraf opmerken dat wij niet tegen ontwikkelingen zijn en met name niet tegen ontwikkelingen die met de energietransitie te maken hebben. Ook wij maken ons uiteraard zorgen over het klimaat voor onze generatie en toekomstige generaties. We beseffen terdege dat daarvoor materegelen nodig zijn en ook dat de Eemshaven daarin een belangrijke positie in kan nemen. Echter, dat betekent voor ons niet dat de Oostpolder dan maar helemaal volgebouwd moet worden met alle mogelijk denkbare industriële voorzieningen. Onze leefomgeving moet wel leefbaar blijven en daar willen wij als bewoners serieus in genomen worden. Wij willen aan de basis meedenken/-besluiten over wat wel én niet, waar en hoe wij meer lusten en minder lasten kunnen verkrijgen.

Hierna geven we onze zienswijze/reactie op de Plan-MER Oostpolder. In paragraaf 1 geven wij onze zienswijze op de voorgestelde procedure. Daarna schetsen we in paragraaf 2 een beeld van onze leefomgeving. Paragraaf 3 verwoordt onze zienswijze op de Plan MER-Oostpolder. In paragraaf 4, tot slot, vatten we samen en kijken we vooruit.

1. Voorgestelde procedure

Momenteel liggen gelijktijdig: 1. de Plan-MER Oostpolder, 2. de ontwerp Structuurvisie Oostpolder en 3. de Nota Reikwijdte en Detailniveau (Project-MER) Oostpolder ter visie. Wij vinden het fundamenteel onjuist dat alle drie op het zelfde tijdstip ter visie worden aangeboden. Immers, een structuurvisie kan pas worden opgesteld wanneer de Plan-MER is vastgesteld (na inspraak). Hetzelfde geldt voor de NRD Project-MER. Eerst moeten de Plan-MER én Structuurvisie (na inspraak) zijn vastgesteld (de 'Wat'-vraag) voordat de NRD Project-MER (de 'Hoe'-vraag) aan bod kan komen. Wij pleiten er daarom voor om eerst de volledige procedure van de Plan-MER te doorlopen en daarna de andere onderdelen van de procedure!

2. Onze leefomgeving

Bewoners van met name de dorpen Oudeschip en Spijk en omgeving, waaronder omringende buurtschappen, hebben al jaren te maken met uitbreidingsactiviteiten in de Eemshaven.

2.1 Zo hebben de afgelopen 10 jaren o.a. de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Bouw van een (van oorsprong gasgestookte) Energiecentrale
- Bouw RWE kolencentrale
- Aanleg van Google Datacenters
- Aanleg van een Windturbinepark in de Oostpolder e.o.
- Aanleg van twee waterleidingen (mede t.b.v. Google)
- Aanleg van een nieuwe 380 kV hoogspanningsleiding (ook dichterbij Oudeschip)
- Aanleg van LNG terminals
- Uitbreiding gebruik stoken van Bruinkool door Pouw
- Aanleg Helihaven

Genoemde activiteiten hebben enerzijds in de aanlegfase, anderzijds in de gebruiksfase onze leefomgeving ernstig onder druk gezet. Denk hierbij aan geluidsoverlast, luchtkwaliteit, lichtvervuiling, onveiligheid veroorzaakt door verkeersdruk(te) (o.a. sluipverkeer en veel te snel rijdend verkeer op smalle wegen en in dorpen. Maar ook vanuit het oogpunt van klimaat en sociale cohesie valt het nodige op te merken¹.

2.2 De geplande uitbreiding van de Eemshaven, het zogenoemde Oostpolder project, zet de leefomgeving verder onder druk. Een incomplete opsomming van mogelijke activiteiten:

- Waterstof (WNNN Noord)
  - Electrolyzers
  - Waterstofleiding
- Project Aanlanding Wind op Zee ²
  - Transformatorstation en convertorstations TenneT
  - een tweetal alternatieven voor een stroomkabel die ons leefgebied direct raken
- Andere industrialisatie (zoals: datacenters, batterijfabrieken?)
- Afbraak oude 220 kV hoogspanningsleiding Eemshaven – Vierverlaten
- Verdubbeling N33 (N46?)
- Twee autonome, maar wel van invloed zijnde ontwikkelingen
  - Zonneparken. Het voornemen om een 12 ha groot zonnepark bij Nooitgedacht te realiseren is nog steeds niet formeel afgewezen (hoewel de gemeente Eemsdelta haar medewerking er niet aan wil verlenen)
  - Aanleg van een 2^e datacenter door QTS

Beseft u wat onderstaande ontwikkelingen voor impact hebben gehad en gaan krijgen op leefbaarheid van de lokale regio?

3. Zienswijze Plan-MER Oostpolder

Allereerst vragen we in paragraaf 3.1 aandacht voor parallelle ontwikkelingen die niet in de Plan-MER Oostpolder zijn meegenomen. In paragraaf 3.2 geven we onze zienswijze die we relateren aan de 'samenvattende milieueffectrapportage Plan-MER gebiedsontwikkeling Oostpolder'

3.1 Parallelle ontwikkelingen

De onder paragraaf 2.2 genoemde ontwikkelingen rondom het Programma Aansluiting Wind op Zee (PAWOZ) en het Waterstofnetwerk Noord-Nederland Noord (WNNN Noord), lopen parallel aan de

---

¹ Tijdens de bouw van nieuwe fabrieken, datacenters e.d. wordt gebruik gemaakt van honderden, zo niet duizenden, veelal tijdelijke werknemers die niet in de buurt van de Eemshaven wonen. Dit brengt veel werkverkeer met zich mee wat extra druk(te) legt op wegen en voor meer CO2 uitstoot zorgt. Het huisvesten van veelal buitenlandse tijdelijke werknemers in de omliggende dorpen legt enerzijds een extra claim op de toch al onvoldoende woningvoorraad voor andere doelgroepen. Anderzijds nemen, begrijpelijkerwijs, tijdelijke inwoners niet of nauwelijks deel aan het dorpsleven wat niet bevorderlijk is voor de sociale cohesie van gemeenschappen.

² Tot 2031 wordt ca. 4,7 GW elektriciteit op zee opgewekt. Met het nieuwe 380 kV hoogspanningstracé kan nog ca. 2 GW aan op zee opgewekte energie worden afgevoerd. Het restant (tot 2031) van 2,7 GW moet bijvoorbeeld d.m.v. elektrolyse in waterstof worden omgezet of in de vorm van batterijen. Na 2031 moet er nog minimaal 4 GW en maximaal 7 GW aan op zee opgewekte energie worden verwerkt/afgevoerd.

- Wordt dat allemaal omgezet in waterstof en zijn er dan nog weer nieuwe elektrolyzers nodig?
- Kan de opslag door middel van batterijen hier een rol in spelen?
- Wordt ook nog elektriciteit via (noodzakelijke) nieuwe hoogspanningslijnen afgevoerd? Zo ja, gebeurt dit dan door masten of ondergronds?

ontwikkeling van de Oostpolder. In de Plan-MER Oostpolder zijn de effecten hiervan niet meegenomen.

PAWOZ:

- Momenteel is er nog geen besluit genomen waar de elektriciteit die op zee is/wordt opgewekt wordt aangeland. Er zijn 2 tracés die in het plangebied van de Oostpolder lopen en daar impact hebben: langs de Dijkweg of langs de Bermsloot. Het tracé langs de Dijkweg heeft de meeste impact en blokkeert ook nog mogelijkheden voor aanleg en toegankelijkheid van groenstroken en planten van bomen. Een alternatief tracé is een tunnelroute door de Waddenzee. In zo'n route kunnen dan diverse (ook toekomstige) kabels en leidingen worden gebundeld. In een gesprek met vertegenwoordigers van Tennet wordt zo'n tunneltracé als een uitdaging gezien, o.a. vanwege veiligheidsaspecten. Echter, vanuit landschappelijk oogpunt en sociale aspecten, biedt zo'n tunnelroute grote voordelen. Wij pleiten er daarom voor, net zoals Groningen Seaports en anderen, te kiezen voor zo'n tunnelroute, zie ook: <https://dvh.nl/economie/Tunnel-onder-de-Waddenzee-is-een-sexy-idee.-Maar-nog-nergens-ter-wereld-uitgevoerd-28521772.html>.
- Voor het aansluiten van de op zee opgewekte elektriciteit moeten in de Eemshaven bestaande transformatorstations worden uitgebreid en zijn er nieuwe convertorstations nodig. Echter, ook in de Oostpolder zal een nieuw groot transformatorstation nodig zijn (concept tekening van Tennet 'Schematische aansluiting van 4,7 GW aan Windparken'). Op een kaart van Tennet d.d. 13-04-2023: 'Gezamenlijke verkenning van locaties voor TenneT infrastructuur' wordt het oostelijk deel van de Oostpolder hiervoor genoemd. De Plan-MER vermeldt hier niets over! In een recent gesprek met TenneT-vertegenwoordigers werd ons duidelijk dat het gehele gebied dat ingeklemd ligt tussen Het Tjariet, de N33 en de Dijk(weg), ca. 85 hectare hiervoor benodigd is. Niet alleen voor het transformatorstation, maar ook voor infrastructuur, groen e.d. Gezien het ruimtebeslag van het transformatorstation, zal e.e.a. vrij dicht tegen de Dijk(weg) gebouwd (moeten) worden. Hoewel er nog geen duidelijk beeld is van de totale oppervlakte van het geheel, varieert de hoogte tussen de 10 en 20 meter voor gebouwen en ca. 30 meter voor bliksemgeleiders. TenneT heeft met de Provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland afgesproken dat de uitwerking van een dergelijk transformatorstation wordt geïntegreerd in de gebiedsontwikkeling Oostpolder. Een tweetal opmerkingen hierbij:
  - o Normaliter zou TenneT voor de aanleg van een transformatorstation een eigenstandige MER-procedure volgen. Onze vraag is echter: waar, wanneer, door wie en in welke mate van detail e.e.a. wordt uitgewerkt?
  - o O.i. zijn er ook mogelijkheden om het transformatorstation dicht tegen de bestaande Eemshaven i.c. bij de bermsloot, te situeren. We zouden graag zien dat ons alternatief op haalbaarheid wordt onderzocht.

WNNN Noord:

- HyNetwork Services B.V. (HNS; 100% dochteronderneming van N.V. Nederlandse Gasunie) heeft parallel aan de N33 vanuit de Eemshaven richting Spijk e.v. een nieuwe waterstofleiding, naast bestaande gasleidingen, geprojecteerd. Hiervoor heeft HNS een MER-procedure gestart. Voor een deel interfereert deze nieuwe waterstofleiding met het plangebied van de Oostpolder en meer in het bijzonder met de TenneT plannen. Hoe wordt hier mee omgegaan?

3.2 Zienswijze Plan-MER

- *Pagina 5:* 'De provincie Groningen is op zoek naar versterking van de werkgelegenheid in andere en nieuwe sectoren'. Voor ons is zeer de vraag of deze nieuwe werkgelegenheid inderdaad terechtkomt in de regio Eemshaven. Hoeveel werkgelegenheid gaat er überhaupt ontstaan, wat is de kwaliteit van de banen, zijn het tijdelijke (vooral in de bouwfase) of structurele banen? In geval er geen match is tussen de aangeboden werkgelegenheid en het arbeidspotentieel in de regio, (hoe) wordt er in

voorzien dat er een (betere) regionale) match komt? Waar gaan deze werknemers wonen? Is dit lokaal of op afstand? Dit zal een toename van het wegverkeer veroorzaken of een woning tekort in een krappe woning markt die al tijden onder druk staat.

- *Pagina's 9, 10 en 11:* De terminologie van de 3 locaties wordt niet consistent gebruikt. Soms wordt de basislocatie ook als locatiealternatief aangeduid. Later worden Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid weer locatiealternatieven genoemd. Door het gebruik van het begrip '**basis**alternatief' wordt naar onze mening al duidelijk voorgesorteerd op dit alternatief.

- *Pagina's 10 en 11:* De zeer belangrijke tabel 2.2 'Effectenbeoordeling locatiealternatieven' roept vele vragen op. Zowel methodologisch als inhoudelijk. Zie hierna.

Methodologisch

- Er is geen verantwoording van de onderzoeksmethode (ook niet in het complete rapport)
- Wie hebben de criteria geformuleerd en wegen alle criteria even zwaar mee?
- Wie hebben de scores toegekend aan de criteria voor de 3 locatiealternatieven?
  - Hoeveel personen
  - In welke hoedanigheid (adviseurs, ook gemeente, provincie, burgers³)
  - Het is logisch dat er veelal een kwalitatieve beoordeling heeft plaatsgevonden. De input hiervoor komt waarschijnlijk uit de onderliggende onderzoeken (bijlagen bij PlanMER). Pure objectiviteit is daarmee niet te behalen, wel 'Inter-subjectiviteit' (het liefst vanuit verschillende actoren)

Inhoudelijk

Hieronder belichten we de meest in het oog springende punten:

Verkeer:

- Wegverkeer – leefbaarheid/verkeersveiligheid: Bij alternatief Delfzijl West wordt onderscheid gemaakt tussen wel of niet verdubbeling, bij de andere alternatieven niet. Onduidelijk is of bij de alternatieven Oostpolder en Eemshaven-West wel of niet rekening gehouden wordt met de verdubbeling van de N33? De Eemshavenweg N46 wordt niet in beschouwing genomen. Hier hebben zowel de Provincie als de gemeente het Hogeland ook de ambitie om deze te verdubbelen (o.a. 'Mobiliteitsprogramma Het Hogeland (2023 – concept)' in: 'Structuurvisie Oostpolder 13-05-2023, pagina 16).
- Mochten er ontwikkelingen in de Oostpolder gaan plaatsvinden, dan pleiten wij ervoor dat de werkzaamheden gefaseerd beginnen vanuit de richting van de Eemshaven. Hierdoor worden het dorp Oudeschip en omliggende buurtschappen van vele duizenden verkeersbewegingen ontzien.

Geluid:

- Laag frequent geluid (LFG) wordt niet meegenomen in de MER (ook niet bij 'Leemten in kennis'). In toenemende mate ervaren omwonenden lichamelijke/geestelijke klachten van LFG, o.a. veroorzaakt door windturbines, gastransportleidingen en Elektriciteit Transformatorstations. Voor een complete beoordeling van 'geluid' moeten o.i. ook effecten van LFG worden meegenomen en gewogen.
- Binnen de MER wordt 66 dB als cumulatieve bovengrens gehanteerd voor geluid door windmolens, industrie en verkeer. Daarboven moeten er mitigerende maatregelen worden

---

³ Het past bij een 'open planproces' en bij de Omgevingswet dat bewoners van meet af aan in een project worden meegenomen. Onderzoeken wijzen uit dat dan vaak onvoorziene 'win-win'-situaties bereikt kunnen worden. Het zou voor het draagvlak zeker bijdragen dat bewoners een stem hebben in: het opstellen van thema's, criteria, zwaarte ervan en het feitelijke beoordelingsproces (dus proactief in plaats van reactief).

genomen. Daarmee wordt strikt vastgehouden aan de in 2017 vastgesteld 'structuurvisie van Eemsmond – Delfzijl' (die in 2021 nog is herbevestigd). Deze bovengrens van 66 dB vinden wij te hoog. Wij pleiten voor een lagere grens. Met Bugel/Hajema concluderen wij dat er een minimale geluidsruimte over is voor de ontwikkelingen in de Oostpolder. Wij vinden dan ook dat die minimale ruimte niet maximaal gebruikt mag worden.

Externe Veiligheid:

- De beoordeling en impact van dit item vinden wij zwaar onderbelicht. Met name het aantal windmolens in de Oostpolder, maar ook in Eemshaven-West (+ de nog te realiseren 24 windturbines aldaar) heeft grote impact op de veiligheid van andere industrieën en arbeidsomstandigheden van werknemers⁴. Bewoners die in de polder lopen klagen nu reeds van ijsvorming op de wieken van de windturbines. Meermalen hebben ze te maken gehad met rondvliegende brokken ijs. Bij industriële bebouwing en daarmee gepaard gaande menselijke activiteiten wordt het risico van ongelukken door ijsafzetting op de wieken vele malen groter. Hoe wordt dit veiligheidsrisico opgelost?
- Is de veiligheid van waterstof transportleidingen meegenomen?

Natuur:

- Natura 2000 gebieden. Waarom een '- -' score voor het Eemshaven-West alternatief? In dit gebied staan al 23 Windturbines. Er staan nog 24 windturbines gepland, waarvan er 11 tegen de zeedijk aan staan gepland. Dit doet al een aanslag op het natura 2000 gebied.
- NNN. Waarom een '- -' score voor Eemshaven-West? Het Deelrapport Natuur (pagina 36) geeft geen NNN externe werking.

Landschap:

- Landschappelijke structuren en elementen + ruimtelijk-visuele kenmerken: Waarom een '- -' score Eemshaven-West? Hier staan al windmolens en er komen er nog meer bij. Dit geeft ook al landschappelijk verstorende elementen. De impact van industrialisatie aldaar zal daardoor minder zijn. Er wordt gesteld dat vanaf de Waddenzee gezien de impact op landschap bij alternatief Eemshaven-West groter is dan bij het Oostpolder alternatief. Wat is de waarde om de gezichtshoek vanaf de Waddenzee mee te nemen. Veel belangrijker lijkt ons het zicht vanuit land/bewoners te nemen. Wij zijn het oneens met de opmerking dat het basisalternatief Oostpolder landschappelijk gezien de meest logische uitbreiding is. De industrialisatie aldaar leidt tot een opeenstapeling van landschap ontsierende elementen.
- Historisch geografische patronen + historisch bouwkundige elementen: waarom een '- -' score bij alternatief Eemshaven-West?
- Indien de N33 verdubbeld wordt, is dit ook meegenomen in de waardering van de verschillende locatiealternatieven?

Gezondheid:

- Waarom heeft MGR bij locatie Oostpolder een '- -' score. Als gekeken wordt naar de conclusie: 'de potentiële toename van milieugezondheidsrisico's bij de Oostpolder is duidelijk hoger dan bij de locatiealternatieven Eemshaven-West en Delfzijl-Zuid', dan is een '- -' score hier op zijn plaats voor locatie Oostpolder. Verder vinden wij dat het thema 'gezondheid' wel erg summier is onderzocht, slechts op één criterium'. Bij 6 van de 8 beoordeelde thema's worden minimaal 4 criteria gehanteerd. Dit staat in schril contrast met één criterium bij thema 'Gezondheid'.

Sociale effecten:

- De sociale effecten zijn in de presentatie onsamenhangend en incompleet weergegeven en beoordeeld. In het plan-MER (samenvatting) rapport Tabel 2.2 op pagina 11) staat het volgende:

---

⁴ Het is niet voor niets dat Tennet, in het kader van veiligheid, voor de realisatie van een groot Transformatorstation en Convertorstations in de Oostpolder kiest voor locaties waar zo weinig mogelijk windturbines staan.

Thema	Criterium	MER-referentie-situatie	Basialternatief Oostpolder	Locatiealternatief Eemshaven-West	Locatiealternatief Delfzijl-Zuid
gezondheid	MGR	0	-	0/-	0/-
sociale effecten	toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen	0	+	0/+	0/+
	mate van vertrouwen in besluitvormingsproces	0	- -	de locatiealternatieven zijn voor dit criterium niet beoordeeld. De mate van vertrouwen hangt samen met het voorkeursrecht op locatie Oostpolder. Wanneer voorkeursrecht op één van de locatiealternatieven gevestigd wordt, zal deze waarschijnlijk ook negatief beoordeeld worden op de mate van vertrouwen in het besluitvormingsproces.	
	belevingsaspect omgeving	0	- -	-	-
	woningwaarde	0	0/-	-	-

- Tabel 13.1 (pagina 70 uitgebreide MER) vermeld voor het thema ‘Sociale effecten’ de volgende criteria en beoordelingswijze:
  - o **Sociale cohesie**: kwantitatieve cijfers over participatie/kwalitatief (expertoordeel) - effect op sociale cohesie (bijvoorbeeld verstoring van sociale structuren vanwege verschillende posities: financieel voordeel vs. Overlast
  - o Mate van vertrouwen in besluitvormingsproces kwalitatief (eventueel via draagvlakmeting)
  - o Belevingsaspect omgeving kwalitatief (expertoordeel) - visuele hinder en horizonvervuiling - effecten dorpsaangezicht
  - o **Werkgelegenheid** kwalitatief (expertoordeel)- werkgelegenheidseffecten
  - o **Woningwaarde** kwalitatief (expertoordeel) - waardeontwikkeling vastgoed (€/jaar)
  - o **Gedwongen verhuizing** kwalitatief (expertoordeel) – aantal gedwongen verhuizingen

De in de hoofdstukken 6 tot en met 12 (van de uitgebreide MER Rapport) verwoorde thema’s en criteria worden letterlijk gebruikt in ‘Tabel 2.2 Effectenbeoordeling locatiealternatieven’ De criteria die zijn opgenomen in hoofdstuk 13 (van de uitgebreide MER): ‘Sociale effecten’ zijn summier of niet in tabel 2.2 onder sociale effecten opgenomen.

Zo wordt ‘**sociale cohesie**’ zeer beperkt beschreven en de criteria ‘**werkgelegenheid**’ en **gedwongen verhuizing**’ worden **niet** beschreven en dus ook niet beoordeeld. Het criterium ‘**woningwaarde**’ is voor ons onnavolgbaar en o.i. te positief beoordeeld.

De ‘+’ score op ‘toegankelijkheid en gevarieerdheid van voorzieningen’ is o.i. niet verdedigbaar. Bovendien wordt het criterium ‘mate van vertrouwen in besluitvormingsproces’ alleen voor de locatie Oostpolder beoordeeld (en wel met ‘-’ score). Omdat de andere locaties niet op dit criterium kunnen worden beoordeeld, is het (onderzoekstechnisch) niet valide en betrouwbaar dit criterium alleen voor de Oostpolder te scoren.

Kortom: dit voor ons zeer belangrijke thema ‘Sociale Effecten’ is onvoldoende onderzocht en niet adequaat beoordeeld.

4 Nawoord

In onze reactie hebben wij aandacht gevraagd voor onze leefomgeving tot nu toe en de mogelijke effecten voor de toekomst. Reeds langere tijd hebben wij er ook indringend voor gepleit dat alle 3 MER alternatieve grondig onderzocht zouden moeten worden. Naar onze overtuiging is dat niet gedaan, zoals blijkt uit onze hiervoor gegeven reactie op de effectenbeoordeling van de locatiealternatieven. Wij hebben ons niet expliciet uitgesproken over bijvoorbeeld 'inrichtingsvarianten' en 'hoeken van het speelveld'. Dit vinden wij op dit moment niet opportuun. Eerst zal er een grondige beoordeling van de locatiealternatieven moeten liggen. Daarna een keuze van een alternatief, waarbij het voor ons ook zeer goed denkbaar is dat er een combinatie van locaties kan worden aangewend. Daarmee kunnen bijvoorbeeld grenzen van activiteiten verder van bewoningen worden gerealiseerd, waardoor overlast kan worden beperkt en de leefbaarheid kan worden geborgd.

De gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief (VKA) van de Oostpolder in de MER, het direct opnemen daarvan in de concept Structuurvisie en het gelijktijdig ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detail voor de Project MER getuigt in onze ogen niet van een empathisch, open plan proces. Het is jammer om te constateren, maar deze aanpak bevestigt onze vermoedens dat het alleen maar gaat om de Oostpoldervariant. Dit zouden we ten zeerste betreuren.

Tot slot. De provincie Groningen heeft bewoners/belanghebbenden externe, onafhankelijke deskundigheid (Antea Group) aangeboden om de MER en aanverwante documenten te begrijpen, te beoordelen en er op te reageren. Dit aanbod waarderen wij uiteraard. Hier heeft één bewoner gebruik van gemaakt. De bewoner heeft geen vragen gesteld, maar van de gelegenheid gebruik gemaakt om haar mening te ventileren hoe zij denkt over de ontwikkeling/uitbreiding van de Oostpolder/Eemshaven. Feitelijk is het niet te doen om een grote stapel MER documenten online of fysiek te lezen. Je moet je toch wel behoorlijk in de materie hebben verdiept om met gerichte vragen aan te kloppen bij de geboden ondersteuning ⁵.

---

⁵ Het comité Bewoners Belangen Eerst Oostpolder (BBE) is een samenwerkingsverband van de dorpsbelangen Oudeschip en Spijk. Dit comité heeft wel gepast gebruik kunnen maken van de geboden ondersteuning. Dit was echter alleen mogelijk omdat BBE diep in de materie is gedoken en daarom ook gerichte vragen heeft kunnen stellen aan de Antea Group in een uitgebreid fysiek gesprek.

Nooit meer donker, nooit meer stil

Het plan om de gehele Oostpolder (bufferzone) in te vullen met industrie,

Dus als inwoner van Oudeschip zie ik straks alleen nog blokkendozen, maar het is toch goed voor de economie.

Heb bijna alle informatie avonden bijgewoond, maar werd nooit met concrete antwoorden beloond.

De woorden: wij zijn open en transparant bij dit plan hoor je keer op keer, maar sinds de bekendmaking, geen nieuws meer, daar komt het op neer.

De overlast van geluid, licht, lawaai en stank etc is voor de inwoners heel groot,

Maar dat kan de provincie, gemeente, groninger seaports niks schelen, voor hun is Oudeschip toch al dood.

De energie transactie voorop, alles wordt groen, hoezo groen?

Waar wij straks tegen aankijken zijn grote grijzen blokken en daar moeten wij het mee doen.

Ach er komt toch een groen/blauwe zone, een struik hier en daar, misschien een paddenpoel.

Dan moet je toch niet zeuren en houdt je smoel.

Op 2 kilometer van de dijk (greedeweg) komt de grens voor het toegestane geluid.

Dit is toch te gek voor woorden, dat dit zomaar is opgenomen in het besluit.

Woon pal aan de dijk, wij kunnen mekaar straks in de tuin niet meer verstaan, waarom moet de toegestane geluidsnorm zo'n groot gebied beslaan.

Dit plan is toch goed voor de werkgelegenheid krijgen wij te horen, hier wil de provincie, gemeente en groninger seaports mee scoren.

De gehele dag, van s'morgens 7.00 tot s'avonds 22.00 uur werkbusjes met witte kenteken platen, dat is wat wij zien.

Dus qua werkgelegenheid voor de Groningers, waarover ze praten is mimiem.

Als deze geautomatiseerde industrie er dan toch komt te staan, geen baan en al het woongenot naar de maan.

22 jaar geleden hier komen wonen, voor de ruimte, rust en de donkere nachten op het Hogeland, maar het oostpolderplan van de gemeente, provincie en groninger seaports, die schuiven dit alles gewoon aan de kant.

Heb door hard werken hier achter de dijk ook een bestaan opgebouwd en voor die rust en ruimte vecht ik nu voor eigen behoud.

Het vertrouwen in jullie is nul komma nul, ik geef een grote brul !

Nooit meer donker, nooit meer stil, dat is niet wat ik wil.